Duplicato

v

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

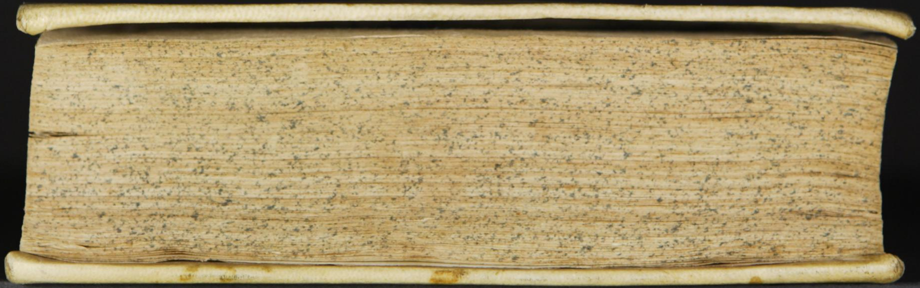

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Ald. 2/3

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
II
3
13
RACCOLTA NENCINI

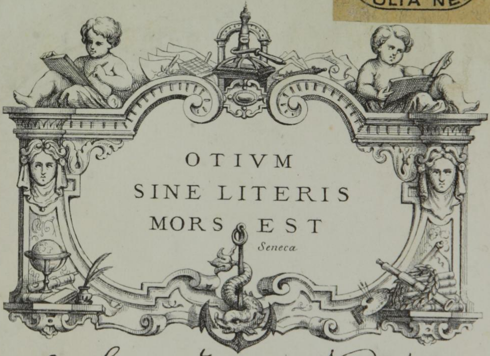

Ex Libris Joannis Nencini
1874

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLAE AD ATTICVM, AD M. BRVTVM, AD QVINCTVM FRATREM,

Cum correctionibus Pauli Manutij.

AL DVS

VENETIIS, M. D. LXVII.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

AD CAROLVM PISAVRIVM, Leonardi, clarissimi uiri, filium, egregijs animi bonis, multisq. laudibus iuuenem ornatum, Pauli Manutij, Aldi F. in epistolas Ciceronis ad Atticum præfatio.

BENEFICIORVM, Carole Pisauri, non eadem omnium est ratio. multi, quid detur, spectare solent, sua quidque magnitudine metiuntur, nihil attendunt praeterea: ego potius, quibus de caussis, & a quo homine detur, animaduerto; ac, si quid in aliquem, aut in me ipsum collatum est gratiae, tanti soleo aestimare, quanti uidetur is, qui contulit, aestimandus. hinc fit, vt, quae a patre tuo, uiro sapientissimo, & cum alijs laudibus ornato, tum uero omnium, quos ego in uita nouerim, humanissimo, quae item a patruo, qui nuper magno bonorum omnium maerore decessit, Ioanne Maria, Paphi Episcopo, eccellenti non minus doctrina, quam bonitate, praedito, diuersis temporibus in me profecta sunt officia, ea quamquam summa non fuerint, (neque enim tulit occasio, neque rationes meae postularunt) pro summis tamen acceperim, & earum rerum loco duxerim, quas qui possident, beatissimi putantur. fons enim ille, unde manarunt,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

amor fuit, & cum amore iudicium, quod vterque de me habuit: quod equidem, si potero, tuebor officijs: studio certe, omniq. prorsus cura, atque industria bonum uirum, meritorumq. memorem praestabo. quod si liceret ingenium cum uoluntate coniungere; ut alterum alteri responderet, & cupiditati uires aequarentur: illustrarem beneficia uestra; ac fortasse efficerem, ut gratia mihi a uobis aliqua deberetur, gratiam persoluenti. uerum ut, hoc quidem ab infirmitate mea sperari minime posse, non solum intelligo, uerum etiam ingenue confiteor: sic illud facile polliceor, uereq. affirmo; si quid aut iam est in me facultatis, aut erit aliquando, ijs, in quibus assidue uersor, studijs partum, & uigilijs, uelle me id in omni mea uita, quantumcumque erit, seruire totum uestrae laudi, tuae praesertim; quae cum a meis praeceptis, & consilijs originem duxerit, exornabo eam, tamquam opus meum, quibus potero artibus, qua licebit industria; florentemq. pulcherrimis virtutibus alumnum disciplinae meae cum inspiciam, gratulabor utrique nostrum pariter, fructumq. amoris & studij ueteris in te mei ex tua gloria uberrimum capiam. Ac tu quidem, mi Carole, cum tibi nasci contigerit ex ea familia, in qua semper uerus honor, & splendor uirtutis enituit, nihil debes humile cogitare, nihil angustum, nihil obscurum, aut inane. excelsa petat animus tuus, ampla, il-

lustria, plena dignitatis, & gloriae. quo te semper a tua prima pueritia mea uox incitauit; quo pater tuus, cuius ad te cogitationes, curaeq. referuntur omnes, assidue cohortatur; quo denique te vocant maiorum tuorum exempla; quorum nomina nulla dies extinguet, nulla obscurabit obliuio. non enim, si praestiteris ea, quae a te exspectantur, quae maxima sunt, nouum in tuam familiam decus inferes: antiqua renouabis, praeclaramq. consuetudinem retinebis in tua domo laudis expetendae, exercendarumq. artium optimarum: quibus instructos, utiles fuisse patriae ciues, sibi & familiae gloriosos, de tua gente multos, annales euolueris, inuenies. Verum, quando te sacris addixisti, & illud uitae genus complexus es, quod est totum in laudabili ratione, totum in praeclaris cogitationibus, & factis constitutum; non te libera uoluntas, vt alios, ad honestum, rectumq. ducit; sed, quo te primum die ad religionem contulisti, eodem die legem ipse tibi imposuisti perpetuae continentiae; exclusisti rerum inanium cupiditatem; uelle ad solidam laudem omnia referre, uelle summi Dei gloriam in omni uita, idest tuam salutem spectare professus es. Quare non tibi monitores, quorum te moueat oratio, exspectandi: ipse te excita, ipse acue, & impelle. Multae sunt propositae adolescentibus uiae, fallaces, obliquae, insidiosae, oculis iucundae, specie quadam obiecta

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

uoluptatis: in quibus errare quotidie uides, & labi ducem ſequentes libidinem, non rationem, de tuis aequalibus quamplurimos. tu uiam uirtutis ingredere, ſimplicem, rectam, apertam, principio fortaſſe difficilem, atque aſperam, exitu certe ſalutarem, & glorioſum. hanc, inquam, uiam, ſignatam, & impreſſam ueſtigijs proborum ſanctorumq. uirorum, ſi uis ipſe tibi carus eſſe, ſi uis ipſe tibi recte conſulere, unam ingredere; aut, ſi ingreſſus iam es, curre per eam celeri gradu ad ea, quae te manent, praemia immortalitatis. Haec ego, pro meo in te amore ſingulari, uetereq. erga parentem tuum ſtudio, ſcriptis tecum ago, quae ſermonibus & libentius agerem, & ſaepius, ſi liceret. ſed, quando te Patauij tua ſtudia, a quibus abduci non debes, me Venetijs mearum rerum ratio, & ualetudinis detinet infirmitas: proficiſcetur ad te mea uox, his conſignata litteris: quae tecum erit perpetuo, ubicumque fueris, te proſequetur, quocumque ieris. ne uero dubitaui, quin ea tibi paullo gratior eſſet futura, coniuncta cum Ciceronis uoce, id eſt cum ijs epiſtolis, in quibus cum Attico, familiari ſuo, non minus grauiter, & ſapienter, quam eleganter, & ſplendide loquitur. fructum, ut ſpero, capies ex utraque non uulgarem. ego enim, ut uelis optima, te hortor: Cicero uolentem adiuuat: ornat enim eloquentia, conſilijs inſtruit ſapientiſſimis: nam diſputat ſaepe in his epiſtolarum libris,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſermone perquam eleganti, de ſtatu reip. de uitijs principum, unde fluunt exitia ciuitatum, de uiciſſitudine fortunae. qui tibi erit, accurate legenti, ſapientiae fons uberrimus. A me uero munuſculum hoc habebis, meae in te uoluntatis & ſtudij argumentum. exiguum, inquies. fateor: ſed uelim ſpectes animum, non rem: quam tamen ne ipſam quidem debes contemnere: ſiquidem eiuſmodi eſt, ut tuas, tuorumq. laudes, a me, non expreſſas, ſed tamquam tenui penicillo deſignatas, ſimul eum beneuolentia mea cunctis gentibus pateſiat.

Venetijs. M. D. LVIII.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM Liber primus.

CICERO S. D. ATTICO.

P ETITIONIS NOSTRAE, *quam tibi summae curae esse scio, huiusmodi ratio est, quod adhuc coniectura prouideri possit. Prensat unus P. Galba, sine fuco, et fallacijs, more maiorum. negatur. ut opinio est hominum, non aliena rationi nostrae fuit illius haec praepropera prensatio. nam illi ita negāt uulgo, ut mihi se debere dicant. ita quiddam spero nobis profici, cum hoc percrebescit, plurimos nostros amicos inueniri. nos autem initium prensandi facere cogitaramus eo ipso tempore, quo tuum puerum cum his litteris proficisci Cincius dicebat. In campo, comitijs tribunicijs, ad* XVI. *kal. Sext. competitores, qui certi esse uidebantur, Galba, & Antonius, & Q. Cornificius. puto te in hoc aut risisse, aut ingemuisse, ut frontem ferias. sunt, qui etiam Caesonium putent. Aquillium non arbitramur; quid enegat, & iurauit morbum, & illud suum regnum iudiciale opposuit. Catilina, si iudicatum erit meridie non lucere, certus erit competitor. de Aufidio, & Palicano, non puto te exspectare, dum scribam. de ijs, qui nunc petunt, Caesar certus putatur. Thermus cum Silano*

contendere

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

contendere existimatur: qui sic inopes & ab amicis, & existimatione sunt, ut mihi uideatur non esse ἀδυνάτον, Curium obducere. sed hoc praeter me nemini uidetur. nostris rationibus maxime conducere uidetur, Thermum fieri cum Caesare. nemo est enim ex ijs, qui nunc petunt, qui, si in nostrum annum reciderit, firmior candidatus fore uideatur: propterea quod curator est uiae Flaminiae: quae cũ * erit absoluta, sane facile eum libenter nunc ceteri consuli acciderim. Petitorum haec est adhuc informata cogitatio. Nos in omni munere candidatorio fungendo summam adhibebimus diligentiam: & fortasse, quoniam uidetur in suffragijs multum posse Gallia; cum Romae a iudicijs forum refrixerit, excurremus mense Septembri legati ad Pisonem, ut Ianuario reuertamur. Cum perspexero uoluntates nobilium, scribam ad te. cetera spero prolixa esse, his dumtaxat urbanis competitoribus: illam manum, tu, mihi, cura, ut praestes, quoniam propius abes, Pompeij, nostri amici. nega me ei iratum fore, si ad mea comitia non uenerit. Atque haec huiusmodi sunt. Sed est quod abs te mihi ignosci peruelim. Caecilius, auunculus tuus, a P. Vario cum magna pecunia fraudaretur, agere coepit cum eius fratre Caninio Satyro de ijs rebus, quas eum dolo malo mancipio accepisse de Vario diceret. una agebant ceteri creditores, in quibus erat Lucullus, & P. Scipio, & is, quem putabant magistrum fore, si bona uenirent, L. Pontius. uerum hoc ridiculum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

culum est, de magistro nunc cognoscere. rogauit me Caecilius, ut adessent contra Satyrum. dies fere nullus est, quin hic Satyrus domum meam uentitet. obseruat L. Domitium maxime: me habet proximum. fuit & mihi, & Quincto fratri magno usui in nostris petitionibus. sane sum perturbatus, cum ipsius Satyri familiaritate, tum Domitij, in quo uno maxime ambitio nostra nititur. demonstraui haec Caecilio: simul et illud ostendi, si ipse unus cum illo uno contenderet, me ei satisfacturum fuisse: nunc in caussa uniuersorum creditorum, hominum praesertim amplissimorum, qui sine eo, quem Caecilius suo nomine perhiberet, facile communem caussam sustinerent, aequum esse, eum & officio meo consulere, & tempori. durius accipere haec mihi uisus est, quam uellem, & quam homines belli solent. & postea prorsus ab instituta nostra paucorum dierum consuetudine longe refugit. Abs te peto, ut mihi hoc ignoscas, & me existimes humanitate esse prohibitum, ne contra amici summam existimationem miserrimo eius tempore uenirem; cum is omnia sua studia, & officia in me contulisset. quod si uoles in me esse durior, ambitionem mihi putabis obstitisse. ego autem arbitror, etiam si id sit. mihi ignoscendum esse: ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην. *uides enim, in quo cursu simus, & quam omnes gratias non modo retinendas, uerum etiam acquirendas putemus. Spero tibi me caussam probasse, cupio quidem certe. Hermathena tua ualde me delectat,*

&

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

& posita ita belle est, ut totum gymnasium ἡλίου ἀνάθημα esse uideatur. multum te amamus. L. Iulio Caesare, C. Marcio Figulo cos. Filiolo me auctum scito, salua Terentia.

CICERO S. D. ATTICO. 2

ABS TE tam diu nihil litterarum? Ego de meis ad te rationibus scripsi antea diligenter. hoc tempore Catilinam, competitorem nostrum, defendere cogitamus. iudices habemus, quos uolumus, summa accusatoris uoluntate. spero, si absolutus erit, coniunctiorem nobis fore in ratione petitionis: sin aliter acciderit, humaniter feremus. Tuo aduentu nobis opus est maturo. nam prorsus summa hominum est opinio, tuos familiares, nobiles homines, aduersarios honori nostro fore. ad eorum uoluntatem mihi conciliandam maximo te mihi usui fore uideo, quare Ianuario ineunte, ut constituisti, cura ut Romae sis. Auiam tuã scito desiderio tui mortuam esse, et simul, quod uerita sit, ne Latinae in officio non manerent, et in montem Albanũ hostias non adducerent. eius rei consolationem ad te L. Saufeium missurum esse arbitror. Nos hic te ad mensem Ianuarium exspectamus: ex quodam rumore, an ex litteris tuis ad alios missis? nam ad me de eo nihil scripsisti. Signa, quae nobis curasti, ea sunt ad Caietam exposita. nos ea non uiuimus. neque enim exeundi Roma potestas nobis fuit. misimus, qui pro uectura solueret. te multum amamus, quod ea abs

te

te diligenter, paruoq. curata sunt. Quod ad me saepe scripsisti de nostro amico placando, feci, et expertus sum omnia: sed mirandum in modum est animo abalienato; quibus de suspicionibus, etsi audisse te arbitror, tamen ex me, cum ueneris, cognosces. Sallustium praesentem restituere in eius ueterẽ gratiam non potui. hoc eo ad te scripsi, quod is me accusare de te solebat, in se expertus est illum esse minus exorabilem, meum studium nec tibi defuisse. Tulliolam C. Pisoni L. F. Frugi despondimus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

CREBRAS exspectationes nobis tui commoues. nuper quidem, cum te iam aduentare arbitraremur, repente abs te in mensem Quinctilẽ reiecti sumus. nunc uero sentio, quod commodo tuo facere poteris, uenias ad id tempus, quod scribis. obieris Quincti fratris comitia; nos longo interuallo uiseris; Acutilianam controuersiam transegeris. hoc me etiam Peducaeus, ut ad te scriberem, admonuit. putamus enim utile esse, te aliquando iam rem transigere. mea intercessio & est, & fuit parata. Nos hic incredibili singulari populi uoluntate de C. Marco transegimus. cui cum aequi fuissemus, tamen multo maiorem fructum ex populi existimatione, illo damnato, cepimus, quam ex ipsius, si absolutus esset, gratia cepissemus. Quod ad me de Hermathena scribis, per mihi gratũ est: et ornamentum Academiae proprium meae; quod & Hermes commune omnium, & Minerua singulare est eius gymnasij.

gymnasij. quare uelim, ut scribis, ceteris quoque rebus quamplurimis eum locum ornes. Quae mihi antea signa misisti, ea nondum uidi. in Formiano sunt: quo ego nunc proficisci cogitabam. illa omnia in Tusculanum deportabo. Caietam, si quando abundare coepero, ornabo. Libros tuos conserua: & noli desperare, eos meos facere posse. quod si assequor, supero Crassum diuitijs, atque omnium uicos, & prata contemno. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 4

QVANTVM dolorem acceperim, & quanto fructu sim priuatus & forensi, & domestico, Lucij, fratris nostri morte; in primis pro nostra consuetudine tu existimare potes. nam mihi omnia, quae iucunda ex humanitate alterius, & moribus homini accidere possunt, ex illo accidebant. quare non dubito, quin tibi quoque id molestum sit; cum & meo dolore mouearе, & ipse omni uirtute, officioq. ornatissimum, tuiq. & sua sponte, & meo sermone amantem, affinem, amicumq. amiseris. Quod ad me scribis de sorore tua testis; erit tibi ipsa, quātae mihi curae fuerit, ut Quincti fratris animus in eam esset is, qui esse deberet. quem cum esse offensiorem arbitrarer, eas litteras ad eum misi, quibus & placarem ut fratrem, & monerem ut minorem, et obiurgarem ut errantem. itaque ex ijs, quae postea saepe ab eo ad me scripta sunt, cōfido ita esse omnia, ut & oporteat, & uelimus. De littera-

rum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

rum missione, sine caussa abs te accusor. numquam
enim Pomponia nostra certior sum factus, esse cui
litteras dare possem. porro autem neque mihi ac-
cidit, ut haberem, qui in Epirum proficisceretur:
neque dum e Athenis esse audiebamur. De Acu-
tiliano autem negotio quod mihi mandaras; ut
primum a tuo digressu Romam ueni, confeceram:
sed accidit, ut & contentione nihil opus esset; &
ego, qui in te satis consilij statuerim esse, mallem
Peducaeum tibi consilium per litteras, quam me
dare. etenim cum multos dies aures meas Acu-
tilio dedissem, cuius sermonis genus tibi notum
esse arbitror; non mihi graue duxi scribere ad te de
illius querimonijs, cum eas audire, quod erat subo
diosum, leue putassem. sed abs te ipso, qui me ac-
cusas, unas mihi scito littera redditas esse; cum et
otij ad scribendum plus, & facultatem dandi ma-
iorem habueris. Quod scribis, etiam si cuius ani-
mus in te esset offensior, a me recolligi oportere:
quid dicas? neque id neglexi, sed est miro quodam
modo affectus. ego autem, quae dicendo fuerunt de
te, non praeterij: quid autem contendendum esset,
ex tua putabam uoluntate statuere oportere: quam
si ad me perscripseris, intelliges me neque diligen-
tiorem esse uoluisse, quam tu esses, neque negligen
tiorem fore, quam tu uelis. De Tadiana re, me-
cum Tadius locutus est, te ita scripsisse, nihil esse
iam, quod laboraret; quoniam hereditas usucapta
esset. id mirabamur, te ignorare, de tutela legiti-
ma,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.3.13

ma, in qua dicitur eſſe puella, nihil uſucapi poſſe. Epiroticam emptionem gaudeo tibi placere. Quae tibi mandaui, & quae tu intelliges conuenire noſtro Tuſculano, uelim, ut ſcribis, cures; quod ſine moleſtia tua facere poteris. nam nos ex omnibus moleſtijs, & laboribus uno illo in loco conquieſcimus: quo fratrem quotidie exſpectamus. Terentia magnos articulorum dolores habet, & te, ſororem tuam, & matrem maxime diligit, ſalutemq. tibi plurimam adſcribit, & Tulliola, deliciae noſtrae. Cura, ut ualeas; & nos ames; & tibi perſuadeas, te a me fraterne amari.

CICERO S. D. ATTICO. 5

NON committam poſthac, ut me accuſare de epiſtolarum negligentia poſſis. tu modo uideto, in tanto otio ut par mihi ſis. Domum Rabirianã Neapoli, quam tu iam dimenſam, et exaedificatã animo habebas, M. Fõteius emit HS CCCLↃↃↃXXX. id te ſcire uolui, ſi quid forte ea res ad cognitiones tuas pertineret. Q. frater, ut mihi uidetur, quo uolumus animo eſt in Pomponiam, & cum ea nunc in Arpinati praedio erat, & ſecum habebat hominem χρηστομαθῆ D. Turranium. Pater nobis deceſſit ad VIII. kal. Dec. Haec habebam fere, quae te ſcire uellem. Tu, uelim, ſi qua ornamenta γυμνασιώδη reperire poteris, quae loci ſint eius, quem tu non ignoras, ne praetermittas. Nos Tuſculano ita delectamur, ut nobiſmet ipſis tum denique, cum

ille

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

illo uenimus, placeamus. Quid agas omnibus de rebus, & quid acturus ſis, fac nos quamdiligentiſſime certiores. Apud matrem recte eſt; eaq. nobis curae eſt. L. Cincio HS XXCD *conſtitui me curaturum idibus Febr. tu, uelim, ea, quae nobis emiſſe, et paraſſe ſcribis, des operam, ut quamprimum habeamus. & uelim cogites, id quod mihi pollicitus es, quemadmodum bibliothecam nobis conficere poſſis. omnem ſpem delectationis noſtrae, quam, cum in otium uenerimus, habere uolumus, in tua humanitate poſitam habemus. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 6

APVD *te eſt, ut uolumus. mater tua, & ſoror a me, Quinctoq. fratre diligitur. Cum Acutilio ſum locutus. is ſibi negat a ſuo procuratore quidquam ſcriptum eſſe; & miratur iſtam controuerſiam fuiſſe, quod ille recuſarat ſatisdari, amplius abs te non peti. Quod te de Tadiano negotio deciſiſſe ſcribis; id ego Tadio et gratum eſſe intellexi, & magnopere iucundum. Ille noſter amicus, et mehercule uir optimus, & mihi amiciſſimus, ſane tibi iratus eſt. hoc, ſi, quanti tu aeſtimes, ſciam; tum, quid mihi elaborandum ſit, ſcire poſſum. L. Cincio* HS CCLↃↃCCCC *pro ſignis Megaricis, ut tu ad me ſcripſeras, curaui. Hermae tui Pentelici cum capitibus aeneis, de quibus ad me ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant, quare uelim, & eos, & ſigna, & cetera, quae tibi eius loci, &*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

nostri studij, & tuae elegantiae esse uidebuntur, quam plurima, quamprimumq. mittas, & maxime quae tibi gymnasij, xystiq. uidebuntur esse. nam in hoc genere sic studio efferimur, ut abs te adiuuandi, ab alijs prope reprehendendi simus. si Lentuli nauis non erit, quo tibi placebit, imponito. Tulliola, deliciolae nostrae, tuum munusculum flagitat, & me, ut sponsorem, appellat. mihi autem abiurare certius est, quam dependere. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 7

NIMIVM raro nobis abs te litterae afferuntur: cum & multo tu facilius reperias, qui Romam proficiscantur, quum ego, qui Athenas; & certius tibi sit, me esse Romae, quam mihi, te Athenis. itaque propter hanc dubitationem meam breuior haec ipsa epistola est; quod, cum incertus essem, ubi esses, nolebam illum nostrum familiarem sermonem in alienas manus deuenire. Signa Megarica, & Hermas, de quibus ad me scripsisti, uehementer expecto. quidquid eiusdem generis habebis, dignum Academia tibi quod uidebitur; ne dubitaris mittere; & arcæ nostræ confidito. genus hoc est uoluptatis meæ: quæ γυμνασιώδη maxime sunt, ea quæro. Lentulus naues suas pollicetur. peto abs te, ut hæc cures diligenter. Chilius te rogat, & ego eius rogatu, Εὐμολπιδῶν πάτρια. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 8

CVM *essem in Tusculano, (erit hoc tibi pro illo tuo, Cum essem in Ceramico) ueruntamen cum ibi essem, Roma, puer a sorore tua missus, epistolam mihi abs te allatam dedit, nunciauitque, eo ipso die post meridiem missuram qui ad te proficisceretur. eo factum est, ut epistolae tuae rescriberem aliquid, breuitate temporis tam pauca cogerer scribere. Primum tibi de nostro amico placando, aut etiam plane restituendo polliceor. quod ego, etsi mea sponte ante faciebam, eo nunc tamen & agam studiosius, & contendam ab illo uehementius, quod tantam ex epistola uoluntatem eius rei tuam perspicere uideor. hoc te intelligere uolo, pergrauiter illum esse offensum: sed quia nullam uideo grauem subesse caussam, magnopere confido illum fore in officio, & in nostra potestate. Signa nostra, & Hermeraclas, ut scribis, cum commodissime poteris, uelim imponas, & si quod aliud* οἰκεῖον *eius loci, quem non ignoras, reperies, & maxime, quae tibi palaestrae, gymnasijq. uidebuntur esse. etenim ibi sedens haec ad te scribebam; ut me locus ipse admoneret. Praeterea typos tibi mando, quos in tectorio atrioli possim includere, & putealia sigillata duo. Bibliothecam tuam caue cuiquam despondeas, quamuis acrem amatorem inueneris. nam ego omnes meas uindemiolas eo reseruo, ut illud subsidium senectuti parem. De fratre, confido ita esse, ut semper*

uolui, & elaboraui. multa signa sunt eius rei, non minimum, quod soror praegnans est. De comitijs meis, & tibi me permisisse memini, & ego iam pridem hoc communibus amicis, qui te exspectát, praedico; & te non modo non accersam, sed prohibebo; quod intelligá multo magis interesse tua, te agere, quod agendum est hoc tempore, quam mea, te adesse comitijs. proinde eo animo te uelim esse, quasi mei negotij caussa in ista loca missus esses. me anté eum & offendes erga te, et audies, quasi mihi, si qua parta erunt, nó modo te praesente, sed per te parta sint. Tulliola tibi diem dat, sponsoré non appellat. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 9

ET mea sponte faciebam antea, & post, duabus epistolis tuis perdiligenter in eandem rationem scriptis, magnopere sum commotus. eo accedebat hortator assiduus Sallustius, ut agerem quamdiligentissime cum Lucceio de uestra uetere gratia reconcilianda. sed cum omnia fecissem, non modo eam uoluntatem eius, quæ fuerat erga te, recuperare non potui, uerum ne caussam quidem elicere immutatae uoluntatis. tametsi iactat ille quidem illud suum arbitrium, & ea, quae, iam tum, cum aderas, offendere eius animum intelligebam. tamen habet quiddam profecto: quod magis in animo eius insederit: quod neque epistolae tuae, neque nostra legatio tam potest facile delere, quam tu praesens non modo oratione, sed tuo uultu illo familiari tolles; si

modo tanti putabis id, quod si me audies, & si humanitati tuae constare uoles, certe putabis. ac, ne illud mirere, cur, cum ego ante significarem tibi per litteras, me sperare illum in nostra potestate fore, nunc idem uidear diffidere; incredibile est, quanto mihi uideatur illius uoluntas obstinatior, & in hac iracundia obfirmatior. sed haec aut sanabuntur, cũ ueneris; aut ei molesta erunt, in utro culpa erit. Quod in epistola tua scriptum erat, me iam arbitrari designatum esse; scito, nihil tam exercitum esse nunc Romae, quam candidatos, omnibus iniquitatibus; nec, quando futura sint comitia, sciri. uerum haec audies de Philadelpho. Tu, uelim, quae Academiae nostrae parasti, quamprimum mittas. mirum, quam illius loci non modo usus, sed etiam cogitatio delectat. Libros uero tuos caue cuiquam tradas. nobis eos, quemadmodum scribis, conserua. summum me eorum studium tenet, sicut odium iam ceterarũ rerum: quas tu, incredibile est, quam breui tempore quanto deteriores offensurus sis, quam reliquisti.

CICERO S. D. ATTICO. 10

TEVCRIS *illa lentum sane negotium: neque Cornelius ad Terentiam postea rediit. opinor, ad Considium, Axium, Selicium confugiendum est. nã a Caecilio propinqui minore centesimis nummũ mouere non possunt. sed, ut ad prima illa redeam, nihil ego illa impudentius, astutius, lentius uidi. libertum mitto: Tito mandaui: σκέψεις, atque ἀναβολαί.*

ſed neſcio, an ταυτόματον ἡμῶν. nam mihi Pompeiani prodromi nunciant, aperte Pompeium acturum, Antonio ſuccedi oportere: eodemq. tempore aget praetor ad populum. res eiuſmodi eſt, ut ego nec per bonorum, nec per popularem exiſtimationem honeſte poſſim hominem defendere; nec mihi libeat, quod uel maximum eſt. etenim accidit hoc, quod totum cuiuſmodi ſit, mando tibi, ut perſpicias. Libertum ego habeo, ſane nequam hominem, Hilarum dico, ratiocinatorem, & clientem tuum. de eo mihi Valerius interpres nunciat, Chiliusq. ſe audiſſe ſcribit haec; eſſe hominem cum Antonio; Antonium porro in cogendis pecuniis dictitare, partem mihi quaeri, & a me cuſtodem communis quaeſtus libertum eſſe miſſum. non ſum mediocriter commotus: neque tamen credidi: ſed certe aliquid ſermonis fuit. totum inueſtiga, cognoſce, perſpice, & nebulonem illum, ſi quo pacto potes, ex iſtis locis amoue. huius ſermonis Valerius auctorem Cn. Plancium nominabat. mando tibi plane, totum, ut uideas, cuiuſmodi ſit. Pompeium nobis amiciſſimum conſtat eſſe. diuortium Muciae uehementer probatur. P. Clodium, Appij filium, te credo audiſſe, cum ueſte muliebri deprehenſum domi C. Caeſaris, cum pro populo fieret, eumq. per manus ſeruulae ſeruatum, & eductum: rem eſſe inſigni infamia: quod te moleſte ferre certo ſcio. Quod praeterea ad te ſcribam, non habeo. & mehercule eram conturbatior. nam puer feſtiuus,

ana-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

anagostes noster, Sositheus decesserat, meq. plus, quam serui mors debere uidebatur, commouerat. Tu uelim saepe ad nos scribas. si rem nullam habebis; quod in buccam uenerit, scribito. Vale. kalendis Ian. M. Messalla, & M. Pisone cos.

CICERO S. D. ATTICO. II

ACCEPI *tuas tres iam epistolas, unam a M. Cornelio, quam a Tribus ei Tabernis, ut opinor, dedisti; alteram, quam mihi Canusinus tuus hospes reddidit; tertiam, quam, ut scribis, anchoris solutis de faselo dedisti. quae fuerunt omnes rhetorum. pure loquuntur, cum humanitatis sparsae sale, tum insignes amoris notis. quibus epistolis sum equidem abs te lacessitus ad scribendum; sed iccirco sur tardior, quod non inuenio fidelem tabellarium. quotus enim quisque est, qui epistolam paullo grauiorem ferre possit, nisi eam per lectionem releuarit? accedit eo, quod mihi non est notum, ut quisque in Epirum proficiscatur. ego enim te arbitror, caesis apud Amaltheam tuam uictimis, statim esse ad Sicyonem oppugnandum profectum. neque id ipsum tamen certum habeo, quando ad Antonium proficiscare, aut quid in Epiro temporis ponas. ita neque Achaicis hominibus, neque Epiroticis paullo liberiores litteras committere audeo. sunt autem post discessum a me tuum res dignae litteris nostris, sed non committendae eiusmodi periculo, ut aut interire, aut aperiri, aut intercipi possint. Primum*

igitur ſcito, primum me non eſſe rogatum ſententiam, praepoſitamq. eſſe nobis pacificatorem Allobrogum, idq. admurmurante ſenatu, neque me inuito eſſe factum. ſum enim & ab obſeruando homine peruerſo liber, et ad dignitatem in rep. retinendam contra illius uoluntatem ſolutus: et ille ſecundus in dicendo locus habet auctoritatem paene principis, & uoluntatem non nimis is deuinctum beneficio conſulis. Tertius eſt Catulus, quartus (ſi etiam hoc quaeris) Hortenſius. Conſul autem ipſe paruo animo, & prauo, tantum cauillator genere illo moroſo, quod etiam ſine dicacitate ridetur, facie magis, quam facetijs, ridiculus, nihil agens cum rep. ſeiunctus ab optimatibus: a quo nil ſperes boni reip. quia non uult; nil metuas mali, quia non audet. eius autem collega & in me perhonorificus, & partium ſtudioſus, ac defenſor bonarum. quinimmo leuiter inter ſe diſſident. Sed uereor, ne hoc, quod infectum eſt, ſerpat longius. credo enim te audiſſe, cum apud Caeſarem pro populo fieret, ueniſſe eo muliebri ueſtitu uirum, idq. ſacrificium cum uirgines inſtauraſſent, mentionem a Q. Cornificio in ſenatu factam: (is fuit princeps; ne tu forte aliquem noſtrum putes) poſtea rem ex S. C. ad uirgines, & pontifices relatam, idq. ab ijs nefas eſſe decretum: deinde ex S. C. conſules rogationem promulgaſſe: uxori Caeſarem nuncium remiſiſſe. in hac cauſſa Piſo, amicitia P. Clodij ductus, operam dat, ut ea rogatio, quam ipſe fert, & fert ex S. C. &

de

de religione, antiquetur. Meſſalla uehementer adhuc agit ſeuere. boni uiri precibus Cladij remouentur a cauſſa. operae comparantur, noſmet ipſi, qui Lycurgei a principio fuiſſemus, quotidie demitigamur. inſtat, & urget Cato. Quid multa? uereor, ne haec, neglecta a bonis, defenſa ab improbis, magnorum reip. malorum cauſſa ſit. Tuus autem ille amicus, (ſcin' quem dicam?) de quo tu ad me ſcripſiſti, poſtea quam non auderet reprehendere, laudare coepiſſe, nos, ut oſtendit, admodum diligit, amplectitur, amat, aperte laudat; occulte, ſed ita, ut perſpicuum ſit, inuidet. nihil come, nihil ſimplex, nihil ἐν τοῖς πολιτικοῖς honeſtum, nihil illuſtre, nihil forte, nihil liberum. Sed haec ad te ſcribam alias ſubtilius. nam neque adhuc mihi ſatis nota ſunt: & huic terrae filio neſcio cui committere epiſtolam tantis de rebus non audeo. Prouincias praetores nondum ſortiti ſunt. res eodem eſt loci, quo reliquiſti. Τοποθεσίαν, quam poſtulas, Miſeni, & Puteolorum, includam orationi meae. ad III. non. Decemb. mendoſe fuiſſe animaduerteram. Quae laudas ex orationibus, mihi crede, ualde mihi placebant: ſed non audebam antea didere: nunc uero, quod a te probata ſunt, multo mihi ἀττικώτερα uidentur. in illam orationem Metellinam addidi quaedam. liber tibi mittetur; quoniam te amor noſtri φιλορήτορα reddidit. Noui tibi quidnam ſcribam? quid?

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quid? etiam. Messalla consul Antonianam domum emit HS CCCCXXXVII. *quid id ad me? inquies. tantum, quod ea emptione & nos bene emisse iudicati sumus; & homines intelligere coeperunt, licere amicorum facultatibus in emendo ad dignitatem aliquam peruenire. Teucris illa lentum negotium, sed tamen est in spe. Tu ista confice: a nobis liberiorem epistolam exspecta. Vale.* VI. *kal. Febr. M. Messalla, & M. Pisone cos.*

CICERO S. D. ATTICO. 12

VEREOR, *ne putidum sit scribere ad te, quam sim occupatus: sed tamen ita distinebar, ut uix huic tantulae epistolae tempus habuerim, atque id ereptum e summis occupationibus. Prima concio Pompeij qualis fuisset, scripsi ad te antea, non iucunda miseris, inanis improbis, beatis non grata, bonis non grauis. itaque frigebat. tum Pisonis consulis impulsu leuissimus tribunus pl. Fufius in concionem produxit Pompeium. res agebatur in circo Flaminio: & erat in eo ipso loco illo die nundinarum* πανήγυρις. *quaesiuit ex eo, placeret ne ei, iudices a praetore legi, quo consilio idem praetor uteretur. id autem erat de Clodiana religione ab senatu constitutum. tum Pompeius* μαλ' ἀριστοκρατικῶς *locutus est; senatusq. auctoritatem sibi omnibus in rebus maximam uideri, semperq. uisam esse, respondit, & id multis uerbis. Postea Messalla consul in senatu de Pompeio quaesiuit, quid de religione, & de promulgata*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

mulgata rogatione sentiret. locutus ita est in senatu, ut omnia illius ordinis consulta γενικῶς laudaret: mihique, ut assedit, dixit, se putare, satis ab se etiam de istis rebus esse responsum. Crassus postea quam uidit illum excepisse laudem, ex eo, quod hi suspicarentur homines ei consulatum meum placere, surrexit, ornatissimeq. de meo consulatu locutus est; ut ita diceret, se, quod esset senator, quod ciuis, quod liber, quod uiueret, mihi acceptum referre; quoties coniugem, quoties domum, quoties patriam uideret, toties se beneficium meũ uidere. Quid multa? totum hunc locum, quem in Aristocratia ego uarie meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere, de flamma, de ferro, (nosti illas ληκύθους) ualde grauiter pertexuit. Proximus Pompeio sedebam. intellexi hominem moueri; utrum Crassum inire eam gratiam, quam ipse praetermisisset; an esse tantas res nostras, quae tam libenti senatu laudarentur, ab eo praesertim, qui mihi laudem illam eo minus deberet, quod meis omnibus litteris in Pompeiana laude perstrictus esset? Hic dies me ualde Crasso adiunxit: & tamen, ab illo aperte, tecte quidquid est datum, libenter accepi. ego autem ipse, dij boni, quo modo ἀνεπερπερασάμην nouo auditori Pompeio. si umquam mihi ἐπιχειρήματα suppeditauerunt, illo tempore. Quid multa? clamores. etenim haec erat ὑπόθεσις de grauitate ordinis, de equestri concordia, de consensione Italiae, de immortuis reliquijs coniurationis, de uilitate,

tate, de otio. nosti iam in hac materia sonitus nostros: tanti fuerunt, ut ego eo breuior sim, quod eos usque istinc exauditos putem. Romanæ autem res sic se habent. Senatus ἄρειος πάγος nil constantius, nil seuerius, nil fortius. nam cum dies uenisset rogationi ex S.C. *ferendae, concursabant barbatuli iuuenes, totus ille grex Catilinae, duce filiola Curionis; & populum, ut antiquaret, rogabant. Piso autem consul, lator rogationis, idem erat dissuasor. operae Clodianæ pontes occuparant. tabellae ministrabantur, ita ut nulla daretur, Vti rogas. hic tibi Rostra Cato aduolat, conuitium Pisoni consuli mirificum facit; si id est conuitium, uox plena grauitatis, plena auctoritatis, plena denique salutis. accedit eodem etiam noster Hortensius, multi praeterea boni. insignis uero opera Fauonij fuit. hoc concursu optimatum comitia dimittuntur: senatus uocatur. cum decerneretur frequenti senatu, contra pugnante Pisone, ad pedes omnium singillatim accidente Clodio, ut consules populum cohortarentur ad rogationem accipiendam: homines ad* XV. *Curioni nullum* S. C. *facienti assenserunt: facile ex altera parte* CCCC *affuerunt. acta res est. Fufius tertium concessit. Clodius conciones miseras habebat, in quibus Lucullum, Hortensium, C. Pisonem, Messallam consulem contumeliose laedebat, me tantum comperisse omnia criminabatur. Senatus & de prouincijs praetorum, et de legationibus, & de ceteris rebus decernebat, ut ante, quam ro-*

gatio

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

gatio lata esset, ne quid ageretur. Habes res Romanas. sed tamen etiam illud, quod ego non speraram, audi. Messalla consul est egregius, fortis, constans, diligens, nostri laudator, amator, imitator. ille alter uno uitio minus uitiosus, quod iners, quod somni plenus, quod imperitus, quod ἀπρακτότατος, sed uoluntate ita καχέκτης, ut Pompeium post illam concionem, qua ab eo senatus laudatus est, odisse cœperit. itaque mirum in modum omnes a se bonos alienauit. neque id magis amicitia Clodij adductus facit, quam studio perditarum rerum, atque partium. sed habet sui similem in magistratibus, praeter Fufium, neminem. bonis utimur tribunis pl. Cornuto uero pseudocatone. Quid quaeris? num ut ad priuata redeam? Τεῦκρις promissa parauit. tu mādata effice, quae recepisti. Quinctus frater, qui Argiletani aedificij reliquum dodrantem emit HS DCCXX, Tusculanum uenditat, ut, si possit, emat Pacilianam domum. Cum Lucceio in gratiam redi. uidero hominem. ualde petitur. re nauabo operam. Tu, quid agas, ubi sis, cuiusmodi istae res sint, fac me quamdiligentissime certiorem. Idibus Febr. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

ASIAM Quincto, suauissimo fratri, obtigisse audisti. non enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, quam ullius nostrum litterae nunciarint. nunc, quoniam et laudis auidissimi semper fuimus, et praeter

ceteros φιλέλληνες & sumus, & habemur, et multorum odia, atque inimicitias reip. caussa suscepimus; παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο; curaque, & effice, ut ab omnibus & laudemur, & amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam ipsi Quincto dabo. Tu me, uelim, certiorem facias quid de meis mandatis egeris, atque etiam, quid de tuo negotio. nam ut Brundisio profectus es, nullae mihi abs te sunt redditae litterae. ualde aueo scire, quid agas. Idibus Mart. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

QVAERIS ex me, quid acciderit de iudicio, quod tam praeter opinionem omnium factum sit: & simul uis scire, quo modo ego minus, quam soleam, proeliatus sim. respondebo tibi ὕστερον πρότερον, Ὁμηρικῶς. Ego enim, quam diu senatus auctoritas mihi defendenda fuit, sic acriter, & uehementer proeliatus sum, ut clamor, concursusq. maxima cum mea laude fierent. quod si tibi umquam sum uisus in rep. fortis, certe me in illa caussa admiratus esses. cum enim ille ad conciones confugisset; in hisq. meo nomine ad inuidiam uteretur: dij immortales, quas ego pugnas, & quantas strages edidi: quos impetus in Pisonem, in Curionem, in totam illam manum feci: quo modo sum insectatus leuitatem senum, libidinem iuuentutis. saepe, ita me dij iuuent, te non solum auctorem consiliorum meorum, uerum etiam spectatorem pugnarum mirificarum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

carum desideraui. postea uero quam Hortensius excogitauit, ut legem de religione Fufius tribunus pl. ferret; in qua nihil aliud a consulari rogatione differebat, nisi iudicum genus; (in eo autem erant omnia) pugnauitque, ut ita fieret; quod & sibi, et alijs persuaserat, nullis illum iudicibus effugere posse: contraxi uela, perspiciens inopiam iudicum, neque dixi quidquam pro testimonio, nisi quod erat ita notum, atque testatum, ut non possem praeterire. itaque, si caussam quaeris absolutionis, (ut iam πρὸς τὸ πρότερον reuertar) egestas iudicum fuit, & turpitudo. id autem ut accideret, commissum est Hortensii consilio: qui dum ueritus est, ne Fufius ei legi intercederet, quae ex S.C. ferebatur, non uidit illud, satius esse, illum in infamiae relinqui sordibus, quam infirmo iudicio committi: sed ductus odio properauit rem deducere in iudicium; cum illum plumbeo gladio iugulatum iri tamen diceret. Sed iudicium, si quaeris, quale fuerit; incredibili exitu, sic uti nunc ex euentu ab alijs: a me tamen ex ipso initio consilium Hortensii reprehendatur. nam ut reiectio facta est clamoribus maximis; cum accusator, tamquam censor bonus, homines nequissimos reijceret, reus, tamquam clemens lanista, frugalissimum quemque secerneret; ut primum iudices consederunt, ualde diffidere boni coeperunt. non enim umquam turpior in ludo talario consessus fuit. maculosi senatores, nudi equites, tribuni non tam aerarij, quam, ut appellantur, aerati.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

aerati. pauci tamen boni inerant, quos reiectione fugare ille non potuerat; qui maesti inter sui dissimiles, et maerentes sedebant, et contagione turpitudinis uehementer permouebantur. hic, ut quaeque res ad consilium primis petitionibus referebatur, incredibilis erat seueritas, nulla uarietate sententiarum: nihil impetrabat reus: plus accusatori dabatur, quam postulabat: triumphabat (quid quaeris?) Hortensius se uidisse tantum: nemo erat, qui illum reum, ac non millies condemnatum arbitraretur. me uero teste producto, credo te ex acclamatione Clodij aduocatorum audisse, quae consurrectio iudicum facta sit, ut me circumsteterint, ut aperte iugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarint. quæ mihi res multo honorificentior uisa est, quam aut illa, cum iurare tui ciues Xenocratem testimonium dicentem prohibuerunt; aut cum tabulas Metelli Numidici, cum hae, ut mos est, circumferrentur, nostri iudices adspicere noluerunt. multo haec, inquam, nostra res maior. itaque iudicum uocibus, cum ego sic ab his, ut salus patriae, defenderer, fractus reus, et una patroni omnes conciderunt. ad me autem eadem frequentia postridie conuenit, qua cum abiens consulatu sum domum reductus. Clamare praeclari Ariopagitae, se non esse uenturos, nisi praesidio constituto. refertur ad consilium: una sola sententia praesidium non desiderauit. defertur res ad senatum: grauissime, ornatissimeq. decernitur. laudantur iudices: datur negotium

gotium

gotium magiſtratibus. reſponſurum hominem nemo arbitrabatur. Ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, Ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε. *noſti Caluũ, ex Nanneianis, illum laudatorem meum, de cuius oratione erga me honorifica ad te ſcripſeram. biduo per unum ſeruum, & eum ex ludo gladiotorio, confecit totum negotium: accerſiuit ad ſe, promiſit, interceſſit, dedit. iam uero (o dij boni, rem perditam) etiam noctes certarum mulierum, atque adoleſceutulorum nobilium introductiones non nullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt. ita, ſummo diſceſſu bonorum, pleno foro ſeruorum,* XX *iudices ita fortes tamen fuerunt, ut, ſummo propoſito periculo, uel perire maluerint, quam perdere omnia.* XXXI
1 *fuerunt, quos fames magis, quam fama, commoue rit. quorum Catulus cum uidiſſet quendam, Quid uos, inquit, praeſidium a nobis poſtulabatis? an, ne nummi uobis eriperentur, timebatis? Habes, ut breuiſſime potui, genus iudicij, & cauſſam abſolutionis. Quaeris deinceps, qui nunc ſit ſtatus reip. & qui meus. Reip. ſtatum illum, quem tu meo conſilio, ego diuino confirmatum putabam, qui bonorum omnium coniunctione, & auctoritate conſula tus mei fixus, & fundatus uidebatur, niſi quis nos deus reſpexerit, elapſum ſcito eſſe de manibus uno hoc iudicio: ſi iudicium eſt, triginta homines populi R. leuiſſimos, ac nequiſſimos, nummulis acceptis, ius, & fas omne delere, &, quod omnes non modo homines, uerum etiam pecudes factum eſſe*

sciebant, id, Caluum, & Plautum, & Spongiam, & ceteras huiusmodi quisquilias statuere, nũquam esse factum. sed tamen, ut te de rep. consoler, non ita, ut sperarunt mali, tanto imposito reip. uulnere, alacris exultat improbitas in uictoria. nam plane ita putauerunt, cum religio, cum pudicitia, cum iudiciorum fides, cum senatus auctoritas concidisset, fore, ut aperte uictrix nequitia, ac libido poenas ab optimo quoque peteret sui doloris, quem improbissimo cuique inusserat seueritas consulatus mei. Idem ego ille, (non enim mihi uideor insolenter gloriari, cum de me apud te loquor, in ea praesertim epistola, quam nolo alijs legi) idem, inquam, ego recreaui afflictos animos bonorũ unumquenque confirmans, & excitans. insectandis uero, exagitandisq. nummarijs iudicibus, omnem omnibus studiosis, ac fautoribus illius uictoriae παῤῥησίαν eripui: Pisonem consulem nulla in re consistere unquam sum passus: desponsam homini iam Syriam ademi: senatum ad pristinam suam seueritatem reuocaui, atque abiectum excitaui: Clodium praesentem fregi in senatu, cum oratione perpetua, plenissima grauitatis, tum altercatione eiusmodi, ex qua licet pauca degustes. nam cetera non possunt habere eandem neque uim, neque uenustatem, remoto illo studio contentionis, quem ἀγῶνα uos appellatis. Nam, ut idibus Maij in senatum conuenimus, rogatus ego sentẽtiam, multa dixi de summa reip. atque ille locus inductus est a me diuinitus; ne, una

pla-

plaga accepta, patres cōſcripti conciderent, ne deficerent: uulnus eſſe eiuſmodi, quod mihi neque diſſimulandū, neque pertimeſcendum uideretur: ne aut * ignorando ſtultiſſimi iudicaremur: bis abſolutū eſſe Lentulum, bis Catilinam: hunc tertium iā eſſe a iudicibus in remp. immiſſum. Erras Clodi: non te iudices urbi, ſed carcari reſeruarunt; neque retinere in ciuitate, ſed exilio priuare uoluerunt. Quamobrem patres conſcripti erigite animos, retinete ueſtram dignitatem. manet illa in rep. bonorum conſenſio; dolor acceſſit bonis uiris; uirtus non eſt imminuta: nihil eſt damni factum noui, ſed, quod erat inuentum eſt in unius hominis perditi iudicio. plures ſimiles reperti ſunt. Sed quid ago? paene orationem in epiſtolam incluſi. Redeo ad altercationem. Surgit pulchellus puer: obijcit mihi, me ad Baias fuiſſe. falſum: ſed tamen quid huic ſimile eſt? inquam. quaſi in operto dicas fuiſſe. Quid, inquit, homini Arpinati cum aquis calidis? narra, inquā, patrono tuo, qui Arpinates aquas concupiuit. noſti enim marinas. Quouſque, inquit, hunc regem feremus? regem appellas, inquam, cum Rex tui mentionem nullum fecerit? ille autem Regis hereditatem ſpe deuorarat. Domum, inquit, emiſti. putas, inquam, dicere, iudices emiſti? Iuranti, inquit, tibi non crediderunt. mihi uero, inquam, XX iudices crediderunt: XXXI, quoniam nummos ante acceperunt, tibi nil crediderunt. Magnis clamoribus afflictus conticuit, & concidit. Noſter autem ſtatus eſt hic.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Apud bonos ijdem sumus, quos reliquisti; apud sordē urbis, & faecem multo melius, quam reliquisti. nam & illud nobis non obest, uideri nostrum testimonium non ualuisse. missus est sanguis inuidiae sine dolore, atque etiam hoc magis, quod omnes illi fautores illius flagitij, rem manifestam illam redēptam esse a iudicibus, confitentur. Accedit illud, quod illa concionalis hirudo aerarij, misera, & ieiuna plebecula, me ab hoc Magno unice diligi putat. & hercule multa & iucunda consuetudine coniuncti inter nos sumus, usque eo, ut nostri isti comessatores coniurationis, barbatuli iuuenes, illum in sermonibus Cnaeum Ciceronem appellent. itaque et ludis, et gladiatoribus mirandas ἐπισημασίας sine ulla pastoricia fistula auferebamus. nunc est exspectatio comitiorum: in quae omnibus inuitis trudit noster Magnus Auli filium: atque in eo neque auctoritate, neque gratia pugnat, sed quibus Philippus omnia castella expugnari posse dicebat, in quae modo asellus onustus auro posset adscendere. Consul autem ille, deterioris histrionis similis, suscepisse negotiū dicitur, et domi diuisores habere: quod ego non credo. sed S.C. duo iam facta sunt, odiosa, quod in consulem facta putantur, Catone, & Domitio postulante; unum, ut apud magistratus inquiri liceret; alterum, cuiusmodi diuisores haberent, aduersus remp. Lurco autem tribunus pl. qui magistratum simul cum lege Aelia inijt, solutus est et Aelia, & Fusia, ut legem de ambitu ferret; quam ille

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

le bono auspicio claudus homo promulgauit. ita comitia in ante diem VI. kal. Sext. dilata sunt. noui est in lege hoc, ut, qui nummos in tribu pronunciauerit, si non dederit, impune sit; sin dederit, ut, quoad uiuat, singulis tribubus HS ∞ ∞ ∞ debeat. dixi, hanc legem P. Clodium iam antea seruasse: pronunciare enim solitum esse, & non dare. Sed heus tu, uides ne consulatum illum nostrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν uocabat, si hic factus erit, fabam mimum futurum? quare, ut opinor, φιλοσοφητέον, id quod tu facis, & istos consulatus non floccifacteon? Quod ad me scribis, te in Asiam statuisse non ire: equidem mallem, ut ires. ac uereor, ne quid in ista re minus commode fiat. sed tamen non possum reprehendere consilium tuum, praesertim cum egomet in prouinciam non sim profectus. Epigrammatis tuis, quae in Amaltheo posuisti, contenti erimus; praesertim cum & Chilium nos reliquerit, & Archias nil de me scripserit. ac uereor, ne Lucullus, quoniam graecum poema condidit, nunc ad Caecilianam fabulam spectet. Antonio tuo nomine gratias egi; eamq. epistolam Manlio dedi. Ad te ideo antea rarius scripsi, quod non habebam idoneum, cui darem; nec satis sciebam, quid darem. te ualde uind. caui. Cincius si quid ad me tui negotij detulerit, suscipiam: sed nunc magis in suo est occupatus; in quo ego ei non desum. Tu, si uno in loco es futurus, crebras a nobis litteras exspecta; ast plures etiam ipse mittito. Velim, ad me

ſcribas, cuiuſmodi ſit Αμαλθεῖον *tuum, quo ornatu, qua* τοποθεσίᾳ; *& quae poemata, quasq. hiſtorias de* Αμαλθείᾳ *habes, ad me mittas. lubet mihi facere in Arpinati. ego tibi aliquid de meis ſcriptis mittam. nihil erat abſoluti. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 15

MAGNA *mihi uarietas uoluntatis, et diſſimilitudo opinionis, & iudicij Quincti, fratris mei, demonſtrata eſt ex litteris tuis, in quibus ad me epiſtolarũ illius exẽpla miſiſti. qua ex re & moleſtia ſum tanta affectus, quantam mihi meus amor ſummus erga utrumque ueſtrum afferre debuit; & admiratione, quidnam accidiſſet, quod afferret Quincto, fratri meo, aut offenſionem tam grauem, aut commutationem tantam uoluntatis. atque illud a me iam ante intelligebatur, quod te quoque ipſum diſcedentem a nobis ſuſpicari uidebam, ſubeſſe neſcio quid opinionis incõmodae, ſauciumq. eius animum; et inſediſſe quaſdam odioſas ſuſpiciones: quibus ego mederi cum cuperem & antea ſaepe, & uehementius etiam poſt ſortitionem prouinciae; nec tantum intelligebam ei eſſe offenſionis, quãtum litterae tuae declarant; nec tantum proficiebam, quantum uolebam. ſed tamen hoc me ipſe conſolabar, quod non dubitabã, quin te ille aut Dyrrhachij, aut in iſtis locis uſpiã uiſurus eſſet. quod cum accidiſſet; confidebam, ac mihi perſuaſeram fore, ut omnia placarentur inter nos non modo ſermone, ac diſputatione, ſed con*

ſpe-

ſpectu ipſo, congreſſuq. ueſtro. nam, quanta ſit in Quincto, fratre meo, comitas, quanta iucunditas, quam mollis animus & ad accipiendam, & ad deponendam offenſionem, nihil attinet me ad te, qui ea noſti, ſcribere. ſed accidit perincommode, quod eum nuſquam uidiſti. ualuit enim plus, quod erat illi non nullorum artificijs inculcatum, quam aut officium, aut neceſſitudo, aut amor ueſter ille priſtinus, qui plurimum ualere debuit. Atque huius incommodi culpa ubi reſideat, facilius poſſum exiſtimare, quam ſcribere. uereor enim, ne, dum defendam meos, non parcam tuis. nam ſic intelligo; ut nil a domeſticis uulneris factum ſit, illud quidem, quod erat, eos certe ſanare potuiſſe. ſed huiuſce rei uitium totius, quod aliquanto etiam latius patet, quam uidetur, praeſenti tibi commodius exponam. De ijs litteris, quas ad te Theſſalonica miſit, & de ſermonibus, quos ab illo et Romae apud amicos tuos, et in itinere habitos putas; ecquid tantũ cauſſae ſit, ignoro: ſed omnis in tua poſita eſt humanitate mihi ſpes huius leuandae moleſtiae. nam, ſi ita eſſe ſtatueris, & irritabiles animos eſſe optimorum ſaepe hominum, & eoſdem placabiles; & eſſe hanc agilitatem, ut ita dicam, mollitiemq. naturae plerunque bonitatis; &, id quod caput eſt, nobis inter nos noſtra ſiue incommoda, ſiue uitia, ſiue iniurias eſſe tolerandas: facile haec, quemadmodum ſpero, mitigabuntur. quod, ego, ut facias, te rogo. nam ad me, qui te unice diligo, maxime pertinet, neminem

nem esse meorum, qui aut te non amet, aut abs te non ametur. Illa pars epistolae tuae minime fuit necessaria, in qua exponis, quas facultates aut prouincialium, aut urbanorum commodorum & alijs temporibus, & me ipso consule, praetermiseris. mihi enim perspecta est & integritas, & magnitudo animi tui: neque ego inter me, atque te quidquam interesse umquam duxi, praeter uoluntatem institutae uitae: quod me ambitio quaedam ad honorũ studium, te autem alia minime reprehendenda ratio ad honestum otium duxit. uera quidem laude probitatis, diligentiae, religionis neque me tibi, neque quenquam antepono. amoris uero erga me, cum a fraterno amore, domesticoq. discessi, tibi primas defero. uidi enim, uidi, penitusq. perspexi in meis uarijs tẽporibus et sollicitudines, et laetitias tuas. fuit enim mihi saepe et laudis nostrae gratulatio tua iucũda, et timoris cõsolatio grata. quin mihi nunc, te absente, non solum consilium, quo tu excellis, sed etiam sermonis communicatio, quae mihi suauissima tecum solet esse, maxime deest. Quid dicam, in publica re? quo in genere mihi negligenti esse non licet. An in forensi labore? quem antea propterea ambitionem sustinebam, nunc ut dignitatem tueri gratia possim. an in ipsis domesticis negotijs? in quibus ego cũ antea, tum uero post discessum fratris te, sermonesq. nostros desidero. Postremo nõ labor meus, non requies; non negotium, non otium; non forenses res, non domesticae, non publicae; non priua-

tae

tae carere diutius tuo suauissimo, atque amantissimo consilio, ac sermone possunt. Atque harum rerum commemorationem uerecundia saepe impediuit utriusque nostrum. nunc autem ea fuit necessaria propter eam partem epistolae tuae, per quam te, ac mores tuos mihi purgatos, ac probatos esse uoluisti. Atque in ista incommoditate alienati illius animi, et offensi, illud inest tamen commodi, quod et mihi, et ceteris amicis tuis nota fuit, et abs te aliquando testificata tua uoluntas omittendae prouinciae: ut, quod una non estis, non dissensione, ac dissidio uestro, sed uoluntate, ac iudicio tuo factum esse uideatur. quare et illa, quae uiolata, expiabuntur; et haec nostra, quae sunt sanctissime conseruata, suam religionem obtinebunt. Nos hic in rep. infirma, misera, commutabiliq. uersamur. credo enim te audisse, nostros equites paene a senatu esse disiunctos. qui primum illud ualde grauiter tulerunt, promulgatum ex S. C. fuisse, ut de ijs, qui ob iudicandum pecuniam accepissent, quaereretur. qua in re decernenda cum ego casu non affuissem; sensissemq. id equestrem ordinem ferre moleste, neque aperte dicere; obiurgaui senatum, ut mihi uisus sum, summa cum auctoritate; et in caussa non uerecunda, admodum grauis, et copiosus fui. Ecce aliae deliciae equitum, uix ferendae, quas ego non solum tuli, sed etiam ornaui. Asiani, qui de censoribus conduxerant, questi sunt in senatu, se, cupiditate prolapsos, nimium magno conduxisse: ut induceretur

tur locatio, postulauerunt. ego princeps in adiutoribus, atque adeo secundus. nam, ut illi auderent hoc postulare, Crassus eos impulit. inuidiosa res, turpis postulatio, et confessio temeritatis. summum erat periculum, ne, si nihil impetrassent, plane alienarentur a senatu. huic quoque rei subuentum est maxime a nobis; perfectumque, ut frequentissimo senatu, et libentissime uterentur; multaq. a me de ordinum dignitate, et concordia dicta sunt kalendis Dec. & postridie. neque adhuc res confecta est, sed uoluntas senatus perspecta. unus enim contradixerat Metellus consul designatus. diu erat dicturus, ad quem propter diei breuitatem peruentum non est, heros ille noster Cato. sic ego conseruans rationem, institutionemq. nostram, tueor, ut possum, illam a me conglutinatam concordiam. sed tamen, quoniam ista sunt infirma, munitur quaedam nobis ad retinendas opes nostras tuta, ut spero, uia, quam tibi litteris satis explicare non possum, significatione parua ostendam tamen. utor Pompeio familiarissime. uideo, quid dicas. cauebo, quae sunt cauenda: ac scribam alias ad te de meis consilijs capessendae reip. plura. Lucceium scito consulatum habere in animo statim petere. duo enim soli dicuntur petituri. Caesar cum eo coire per Arrium cogitat: & Bibulus cum hoc se putat per C. Pisonem posse coniungi. Rides? non sunt haec ridicula, mihi crede. Quid aliud scribam ad te? quid? multa sunt; sed in aliud tempus. Te si exspectari uelis, cures ut sciam.

iam

iam illud moleste rogo, quod maxime cupio, ut quamprimum uenias. Nonis Dec. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 26

NIHIL *mihi nunc scito tam deesse, quam hominem eum, quicum omnia, quae me cura aliqua afficiunt, una communicem, qui me amet, qui sapiat, quicum loquar, nihil fingam, nihil dissimulem, nihil obtegam. abest enim frater ἀφελέστατος, et amantissimus Metellus. non homo. sed litus, atque aer, et solitudo mera. tu autem, qui saepissime curam, et angorem animi mei sermone, et consilio leuasti tuo; qui mihi et in publica re socius, & in priuatis omnibus conscius, et omnium meorum sermonum, & consiliorum particeps esse soles, ubinam es? ita sum destitutus, ut tantum requietis habeam, quantum cum uxore, et filiola, et mellito Cicerone consumitur. nã illae ambitiosae nostrae, fucosaeq. amicitiae sunt in quodã splendore forensi, fructum domesticum non habent. itaque, cum bene completa domus est, tempore matutino, cum ad forum stipati gregibus amicorum descendimus, reperire ex magna turba neminem possumus, quocum aut iocari libere, aut suspirare familiariter possimus. quare te exspectamus, te desideramus, te iam etiam accersimus. multa sunt enim, quae me sollicitant, anguntque: quae mihi uideor, aures nactus tuas, unius ambulationis sermone exhaurire posse. ac domesticarum quidem sollicitudinum aculeos*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

leos omnes, & scrupulos occultabo, neque ego huic epistolae, atque ignoto tabellario committam. atque hi (nolo enim te permoueri) non sunt permolesti, sed tamen insident, et urgent, et nullius amantis consilio, aut sermone requiescunt. In rep. uero, quamquam animus est praesens, tamen uoluntas etiam atque etiam ipsa me deficit. nam, ut ea breuiter, quae post tuum discessum acta sunt, colligam; iam exclames necesse est, res Romanas diutius stare non posse. etenim post profectionem tuam primus, ut opinor, introitus fuit in caussam fabulae Clodianae: in qua ego nactus, ut mihi uidebar, locum resecandae libidinis, et coercendae iuuētutis, uehemens fui, et omnes profudi uires animi, atque ingenij mei, non odio adductus alicuius, sed spe non corrigendae, sed sanandae ciuitatis. afflicta resp. est empto, constupratoq. iudicio. uide, quae sint postea consecuta. Consul est impositus is nobis, quem nemo praeter nos philosophos adspicere sine suspirio posset. quantum hoc uulnus? facto S. C. de ambitu, de iudicijs, nulla lex perlata, exagitatus senatus, alienati equites Romani. sic ille annus duo firmamenea reip. per me unum constituta, euertit: nam & senatus auctoritatem abiecit; & ordinum concordiam disiunxit. Instat hic nunc ille annus egregius. eius initium eiusmodi fuit, ut anniuersaria sacra Iuuentutis non committerentur. nam M. Luculli uxorem Memmius suis sacris initiauit. Menelaus, aegre id passus, diuortium fecit. quamquam

quam ille paſtor Idaeus Menelaum ſolum contempſerit: hic noſter Paris tam Menelaum, quam Agamemnonem liberum non putaui. Eſt autem C. Herennius quidam tribunus pl. quem tu fortaſſe ne noſti quidem: tametſi poteris noſſe: tribulis enim tuus eſt; & Sextus, pater eius, nummos uobis diuidere ſolebat. is ad plebem P. Clodium traducit; idemq. fert, ut uniuerſus populus in campo Martio ſuffragium de re Clodij ferat. hunc ego accepi in ſenatu, ut ſoleo: ſed nihil eſt illo homine lentius. Metellus eſt conſul egregius, & nos amat; ſed imminuit auctoritatem ſuam, quod habere dicit cauſſam promulgatam. illud idem de Clodio. Auli autem filius, o dij immortales, quam ignauus, ac ſine animo miles; quam dignus, qui Palicano, ſicut facit, os ad male audiendum quotidie praebeat. Agraria autem promulgata eſt a Flauio, ſane, leuis, eadem fere, quae fuit Plotia. ſed interea πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ᾽ ὄναρ quiſquam inueniri poteſt. qui poterat, familiaris noſter (ſic eſt enim: uolo te hoc ſcire) Pompeius togulam illam pictam ſilentio tuetur ſuam. Craſſus uerbum nullum contra gratiam. ceteros iam noſti: qui ita ſunt ſtulti, ut, amiſſa rep. piſcinas ſuas fore ſaluas ſperare uideantur. nunc eſt, qui curet, conſtantia magis, & integritate, quam, ut mihi uidetur, conſilio, aut ingenio, Cato; qui miſeros publicanos, quos habuit amantiſſimos ſui, tertium iam menſem uexat, neque ijs a ſenatu reſponſum dari patitur, ita nos cogimur re

liquis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

liquis de rebus nihil decernere ante, quam publicanis responsum sit. quare etiam legationes reiectum iri puto. Nunc uides, quibus fluctibus iactemur: & si ex iis, quae scripsimus, tamen etiam a me non scripta perspicis; reuise nos aliquando; &, quanquam sunt haec fugienda, quo te uoco, tamen fac, ut amorem nostrum tanti aestimes, ut eo uel cum his molestiis peruenire uelis. nam, ne absens censeare, curabo edicendum, & proponendum locis omnibus. sub lustrum autem censeri, germani negotiatoris est. quare cura, ut te quamprimum uideamus. Vale. XI. kal. Febr. Q. Metello, & L. Afranio cos.

CICERO S. D. ATTICO. 17

NON modo, si mihi tantum esset otii, quantum est tibi; uerum etiam, si tam breues epistolas uelim mittere; (quod tu soles facere) te superarem, & in scripto multo essem crebrior, quam tu: sed ad sũmas, atque incredibiles occupationes meas accedit, quod nullam a me epistolam ad te sino absque argumento, ac sententia uenire. Et primum tibi, ut aequum est, ciui amanti patriam, quae sunt in rep. exponam: deinde, quoniam tibi amore nos proximi sumus, scribemus etiam de nobis ea: quae scire te non nolle arbitramur. Atque in rep. nunc quidẽ maxime Gallici belli uersantur metus. nam Edui, fratres nostri, pugnant: Sequani male pugnarunt:

&

& Heluetij sine dubio sunt in armis, incursionesq. in prouinciam faciunt. senatus decreuit, ut consules duas Gallias sortirentur, delectus haberetur, uacationes ne ualerent, legati cum auctoritate mitterentur, qui adirent Galliae ciuitates, darentq. operam, ne eae cum Heluetijs se iungerent. legati sunt Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, &, τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μῦρον, Lētulus Clodiae filius. Atque hoc loco illud non queo praeterire, quod, cum de consularibus mea prima sors exisset, una uoce senatus frequens retinendum me in urbe censuit. hoc idem post me Pompeio accidit: ut nos duo, quasi pignora reip. retineri uideremur. quid enim ego aliorum in me ἐπιφωνήματα exspectem. cum haec domi nascantur? Vrbanae autem res sic se habent. Agraria lex a Flauio tribuno pl. uehementer agitabatur auctore Pompeio, quae nihil populare habebat, praeter auctorem. ex hac ego lege, secunda concionis uoluntate, omnia illa tollebam quae ad priuatorum incommodum pertinebant: liberabam agrum eum, qui P. Mucio, L. Calpurnio cos. publicus fuisset: Syllanorum hominum possessiones confirmabam: Volaterranos, & Artemitanos, quorum agrum Sylla publicarat, neque diuiserat, in sua possessione retinebam: unam rationem non reijciebam, ut ager hac aduenticia pecunia emeretur, quae ex nouis uectigalibus per quinquennium reciperetur. Huic toti rationi agrariae senatus aduersabatur, suspicans

Pom-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Pompeio nouam quandam potentiam quaeri. Pompeius uero ad uoluntatem perferendae legis incubuerat. ego autem magna cum agrariorum gratia confirmabam omnium priuatorum possessiones: (is enim est noster exercitus, hominum, ut tute scis, locupletium) populo autem, Pompeioq. (nam id quoque uolebam) satisfaciebam emptione: qua constituta diligenter, & sentinam urbis exhauriri, & Italiae solitudinem frequētari posse arbitrabar. sed haec tota res interpellata bello refrixerat. Metellus est consul sane bonus, & nos admodum diligit. ille alter ita nihil est, ut plane, quid emerit, nesciat. Haec sunt in rep. nisi illud etiam ad remp. putes pertinere, Herennium quendam, tribunum pl. tribulem tuum, sane hominem nequam, atque egentem, saepe iam de P. Clodio ad plebem traducendo agere coepisse. huic frequenter interceditur. Haec sunt, ut opinor, in rep. Ego autem, ut semel nonarum illarum Decembrium, iunctam inuidiae, ac multorum inimicitijs, eximiam quandam, atque immortalem gloriam consecutus sum, non destiti eadem animi magnitudine in rep. uersari, & illá institutam, ac susceptam dignitatem tueri. sed postea quam primum Clodij absolutione leuitatem, infirmitatemq. iudiciorum perspexi: deinde uidi nostros publicanos facile a senatu disiungi, quanquam a me ipso non diuellerentur; tum autem beatos homines (hos piscinarios dico, amicos tuos) non obscure nobis inuidere: putaui, mihi maiores quasdá

opes, et firmiora praesidia esse quaerenda. itaque primum eum, qui nimium diu de rebus nostris tacuerat, Pompeium adduxi in eam uoluntatem, ut in senatu non semel, sed saepe, multisq. uerbis suis mihi salutem imperij, atque orbis terrarum adiudicarit. quod non tam interfuit mea, (neque enim illae res aut ita sunt obscurae, ut testimonium, aut ita dubiae, ut laudationem desiderent) quam reip. quod erant quidam improbi, qui contentionem fore aliquam mihi cum Pompeio, ex illarum rerum dissensione, arbitrarentur .. cum hoc ego me tanta familiaritate coniunxi, ut uterque nostrum in sua ratione munitior, & in rep. firmior hac coniunctione esse possit. odia autem illa libidinosae, & delicatae iuuentutis, quae erant in me incitata, sic mitigata sunt comitate quadam mea, me unum ut omnes illi colant. nihil iam denique a me asperum in quẽquam fit, nec tamen quidquam populare, ac dissolutum: sed ita temperata tota ratio est, ut reip. constantiam praestem, priuatis rebus meis, propter infirmitatem bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem, & diligentiam. atque ita tamen nouis amicitijs implicati sumus, ut crebro mihi uafer ille Siculus insusurret Epicharmus cantilenam illam suam:

Νῆφε, καὶ μέμνασ᾽ ἀπιςεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

Ac nostrae quidem rationis, ac uitae quasi quandam formam, ut opinor, uides. De tuo autem negotio saepe ad me scribis: cui mederi nunc non possumus.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

eſt enim illud S. C. ſumma pedariorum uoluntate, nullius noſtrum auctoritate factum. nam, quod me eſſe ad ſcribendum uides; ex ipſo S. C. intelligere potes, aliam rem tum relatam, hoc autem, de populis liberis, ſine cauſſa additum. & ita factum eſt a P. Seruilio filio, qui in poſtremis ſententiam dixit. ſed immutari hoc tempore non poteſt. itaque conuentus, qui initio celebrabantur, iam diu fieri deſierunt. tu ſi tuis blanditijs tamẽ a Sicyonijs nummulorum aliquid expreſſeris; uelim, me facias certiorem. Commentarium conſulatus mei graece compoſitum miſi ad te. in quo ſi quid erit, quod homini Attico minus graecum, eruditumq. uideatur; non dicam, quod tibi, ut opinor, Panormi Lucullus de ſuis hiſtorijs dixerat; ſe, quo facilius illas probaret Romani hominis eſſe, iccirco barbara quaedam, & obſoleta diſperſiſſe. apud me ſi quid erit eiuſmodi, me imprudente erit, & inuito. latinum ſi perfecero, ad te mittam. tertium poema exſpectato; ne quod genus a me ipſo laudis meae praetermittatur. hic tu, caue, dicas, τίς πατέρ' αἰνήσει; ſi eſt enim apud homines quidquam, quod potius ſit; laudetur, nos uituperemur, qui non potius alia laudemus. quamquam non ἐγκωμιαστικὰ ſunt haec, ſed ἱστορικὰ, quae ſcribimus. Quinctus frater purgat ſe mihi per litteras; et affirmat, nil a ſe cuiquam de te ſecus eſſe dictũ. uerũ haec nobis coram ſumma cura, ut diligẽtia ſunt agẽda: tu modo nos reuiſe aliquando. Coſſinius hic, cui dedi litteras, ualde mihi bonus homo,

&

& non leuis, & amans tui uisus est, & talis, qualem esse eum tuae mihi litterae nunciarant. Vale. Idibus Martijs.

CICERO S. D. ATTICO. 18

Cvm e Pompeiano me Romam recepissem ad IV. id. Maij, Cincius noster eam mihi abs te epistolam reddidit, quam tu idibus Feb. dederas. ei nūc epistolae litteris his respondebo. Ac primū, tibi perspectum esse iudicium de te meum, laetor; deinde, te in ijs rebus, quae mihi asperius a nobis, atque a nostris, et iniucūdius actae uidebantur, moderatissimū fuisse, uehementissime gaudeo; idq. neque amoris mediocris, et ingenij summi, ac sapiētiae iudico. qua de re cum ad me ita suauiter, diligenter, offitiose, humaniter scripseris, ut nō modo hortari te amplius nō debeam, sed ne exspectare quidem abs te, aut ab ullo homine tantū facilitatis, ac māsuetudinis potuerim: nihil duco esse cōmodius, quam de his rebus nihil amplius scribere. cum erimus congressi, tum, si quid res feret, coram inter nos cōferemus. Quod ad me de rep. scribis, disputas tu quidem & amanter, & prudenter; et a meis consilijs ratio tua non abhorret: (nam neque de statu nobis nostrae dignitatis est recedendum, neque sine nostris copijs intra alterius praesidia ueniendum: et is, de quo scribis, nihil habet amplū, nihil excelsum, nihil non summissum, atque populare) uerūtamē fuit ratio mihi fortasse ad tranquillitatem meorum temporum non inutilis,

 sed

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſed mehercule reip. multo etiam utilior, quàm mihi, ciuium improborum impetus in me reprimi, cum hominis ampliſſima fortuna, auctoritate, gratia fluctuantem ſententiam confirmaſſem, & a ſpe malorum ad mearum rerum laudem conuertiſſem. quod ſi cum aliqua leuitate mihi faciendum fuiſſet, nullam rem tanti aeſtimaſſem: ſed tamen a me ita acta ſunt omnia, non ut ego illi aſſentiens leuior, ſed ut ille me probans grauior uideretur. Reliqua ſic a me aguntur, & agentur, ut non committamus, ut ea, quae geſſimus, fortuito geſſiſſe uideamur. eos bonos uiros, illos quos ſignificas, & eam, quam mihi dicis obtigiße, σπάρταν *non modo numquam deſeram, ſed etiam, ſi ego ab illa deſerar, tamen in mea priſtina ſententia permanebo. illud tamen, uelim, exiſtimes, me hanc uiam optimatum poſt Catuli mortem nec praeſidio ullo, nec comitatu tenere. nam, ut ait Rhynton, ut opinor,*

Οἱ μὲν παρ᾽ οὐδέν εἰσιν, οἷς δ᾽ οὐδὲν μέλει.

mihi uero ut inuideant piſcinarij noſtri, aut ſcribam ad te alias, aut in congreſſum noſtrum reſeruabo. a curia autem nulla me res diuellet: uel quod ita rectum eſt: uel quod rebus meis maxime conſentaneum: uel quod, a ſenatu quanti fiam, minime me paenitet. De Sicyonijs, ut ſcripſi ad te antea, non multum ſpei eſt in ſenatu: nemo eſt enim iam, qui queratur. quare, ſi id exſpectas, longum eſt: alia uia, ſi qua potes, pugna. cum eſt actum; neque animaduerſum eſt, ad quos pertineret; & raptim in eã ſen-

tentiam

tentiam pedarij concurrerunt. inducendi S. C. matu ritas nõdum est: quod neque sunt, qui querantur & multi partim maleuolẽtia, partim opinione aequita tis delectãtur. Metellus tuus est egregius cõsul unũ reprehẽdo, quod otiũ e Gallia non magnopere nũcia ri gaudet. cupit, credo, triũphare. hoc uellem medio crius: cetera egregia. Auli filius uero ita se gerit, ut eius cõsulatus nõ consulatus sit, sed Magni nostri ὑπώπιον. De meis scriptis, misi ad te graece perfectũ consulatũ meũ. eum librũ L. Cossinio dedi. puto te la tinis meis delectari, huic autẽ graeco graecũ inuide re. alij si scripserint, mittemus ad te: sed, mihi cre- de, simul atque hoc nostrũ legerũt, nescio quo pacto retardantur. Nunc (ut ad rẽ meã redeam) L. Papi rius Paetus, uir bonus, amatorq noster, mihi libros eos, quos Scr. Claudius reliquit, donauit cum mihi, per legẽ Cinciã licere capere, Cincius amicus tuus di ceret; libẽter, dixi, me accepturũ, si attulisset. nũc, si me amas, si te a me amari scis, enitere per amicos, cliẽtes, hospites, libertos denique, ac seruos tuos, ut scheda ne qua depereat. nã et graecis ijs libris, quos suspicor, & latinis, quos scio illũ reliquisse, mihi ue- hemẽter opus est. ergo autẽ quotidie magis, quod mi hi de forẽsi labore tẽporis datur, in his studijs cõquie sco. per mihi, per, inquã, gratũ feceris, si in hoc tam diligens fueris, quam soles in ijs rebus, quas me ual de uelle arbitraris: ipsiusq. Paeti tibi negotia cõmẽ do: de quibus tibi ille agit maximas gratias: &, ut iã inuisas nos, nõ solum rogo, sed etiã suadeo. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER II.

CICERO S. D. ATTICO.

KAL. *Iun. eunti mihi Antium, & gladiatores M. Metelli cupide relinquenti, uenit obuiam tuus puer. is mihi litteras abs te, & commentarium consulatus mei graece scriptum reddidit. in quo laetatus sum, me aliquanto ante de ijsdem rebus graece itē scriptum librum L. Cossinio ad te perferēdum dedisse. nam, si ego tuum ante legissem, furatum me abs te esse diceres. quanquam illa tua (legi enim libenter) horridula mihi, atque incompta uisa sunt: sed tamen erant ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerant; &, ut mulieres, ideo bene olere, quia nihil olebant, uidebantur. meus autem liber totum Isocratis* μυροθήκιον, *atque omnes eius discipulorũ arculas, ac non nihil etiam Aristotelica pigmenta consumpsit: quem tu Corcyrae, ut mihi alijs litteris significas, strictim attigisti; post autem, ut arbitror, a Cossinio accepisti. quem tibi ego non essem ausus mittere, nisi eum lente, ac fastidiose probauissem. quanquam ad me rescripsit iam Rhodo Possidonius, se, nostrum illud* ὑπόμνημα *cum legeret, quod ego ad eum, ut ornatius de ijsdem rebus scriberet, miseram, non modo non excitatum esse*

ad

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ad ſcribendum, ſed etiam plane perterritum. quid quaeris? conturbaui graecam nationem. ita, uulgo qui inſtabant, ut darem ſibi, quod ornarent, iam exhibere mihi moleſtiam deſtiterunt. tu, ſi tibi placuerit liber, curabis, ut & Athenis ſit, & in ceteris opidis Graeciae. uidetur enim poſſe aliquid noſtris rebus lucis afferre. Oratiunculas autem, & quas poſtulas, & plures etiam mittam: quoniam quidem ea, quae nos ſcribimus adoleſcentulorum ſtudijs excitati, te etiam delectant. fuit enim mihi commodum, quod in eis orationibus, quae Philippicae nominantur, enituerit ciuis ille tuus Demoſthenes, et quod ſe ab hoc refractariolo iudiciali dicendi genere abiunxerit, ut σεμνότερός τις καὶ πολιτικώτερος uideretur, curare, ut meae quoque eſſent orationes, quae conſulares nominarentur: quarum una eſt in ſenatu kalendis Ian. altera ad populum de lege agraria; tertia de Othone; quarta pro Rabirio; quincta de proſcriptorum filijs; ſexta, cum prouinciam in concione depoſui; ſeptima, qua Catilinam emiſi; octaua, quam habui ad populum poſtridie, quam Catilina profugit; noua in concione. quo die Allobroges inuocarunt; decima in ſenatu, nouis Dec. ſunt praeterea duae breues, quaſi ἀποσπασμάτια legis agrariae. hoc totum σῶμα, curabo, ut habeas. & quoniam te cum ſcripta, tum res meae delectant; iiſdem ex libris perſpicies, & quae geſſerim, & quae dixerim. aut ne popoſciſſes: ego enim tibi me non offerebã. Quod quaeris, quid ſit, quo te accer

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſam; ac ſimul, impeditum te negotijs eſſe ſignificas; neque recuſas, quin, non modo ſi opus ſit, ſed etiam ſi uelim, accurras: nihil ſane eſt neceſſe: uerumtamen uidebare mihi tempora peregrinationis cõmodius poſſe diſtribuere. nimis abes diu, praeſertim cũ ſis in propinquis locis: neque nos te fruimur, & tu nobis cares. ac nunc quidem otium eſt: ſed, ſi paullo plus furor Pulchelli progredi poſſet, ualde te ego iſtinc excitarẽ. uerum praeclare Metellus impedit, & impediet. quid quaeris? eſt cõſul φιλόπατρις, &, ut ſemper iudicaui, natura bonus. ille autem non ſimulat, ſed plane tribunus pl. fieri cupit. qua de re cum in ſenatu ageretur, fregi hominem, & inconſtantiam reprehendi, qui Romae tribunatum pl. peteret, cum in Sicilia aedilitatẽ ſaepe dictitaſſet. ſed neque magnopere dixi eſſe nobis laborandum: quod nihilo magis ei liciturum eſſet plebeio remp. perdere, quam ſimilibus eius me conſule patricijs eſſet licitum. Iam, cum ſe ille ſeptimo die ueniſſe a Freto, neque ſibi obuiam quemquam prodire potuiſſe, & noctu ſe introiſſe dixiſſet, in eoq. ſe in concione iactaſſet: nihil ei noui dixi accidiſſe: ex Sicilia ſeptimo die Romam, tribus horis Roma Interamnam: noctu introiſſe; item ante: non eſſe itum obuiam; ne tum quidem, cum iri maxime debuit. quid quaeris? hominem petulantem modeſtum reddo, ſed non ſolum perpetua grauitate orationis, ſed etiam hoc genere dictorum. itaque iam familiariter cum ipſo cauillor etiam, ac iocor. quin etiã cum

candida-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

candidatum deducerem, is quaerit ex me, num consuessem Siculis locum gladiatoribus dare. negaui. at ego, inquit, nouos patronos instituam. sed soror, quae tantum habeat consularis loci, unum mihi solum pedem dat. noli, inquam, de uno pede sororis queri. licet etiam alterum tollas. non consulare, inquies, dictum. fateor: sed ego odi illam male consularem. ea est enim seditiosa: ea cum uiro bellum gerit, neque solum cum Metello, sed etiam cum Fabio; quod eos mihi esse amicos moleste fert. Quod de agraria lege quaeris, sane iam uidetur refrixisse. Quod me quodá modo molli brachio de Pompeij familiaritate obiurgas: nolim ita existimes, me mei praesidij caussa cum illo coniunctum esse: sed ita res erat instituta, ut, si inter nos esset aliqua forte dissensio, maximas in rep. discordias uersari esset necesse. quod a me ita praecautum, atque ita prouisum est, non ut ego de optima illa mea ratione decederem; sed ut ille esset melior, & aliquid de populari leuitate deponeret: quem de meis rebus, in quas eum multi incitarant, multo scito gloriosius, quam de suis, praedicare. sibi enim be gestae, mihi conseruatae reip. dat testimonium. hoc facere illum, mihi quam prosit, nescio; reip. certe prodest. quid, si etiam Caesarem, cuius nunc uenti ualde sunt secundi, reddo meliorem? num tantum obsum reip.? quin etiam, si mihi nemo inuideret; si omnes, ut erat aequum, fauerent; tamen non minus esset probanda medicina, quae sanaret uitiosas partes reip.

quam

quam quae exſccaret. nunc uero, cum equitatus ille, quem ego in cliuo Capitolino, te ſignifero, ac principe, collocaram, ſenatum deſeruerit; noſtri autem principes digito ſe caelum putent attingere, ſi muli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant; alij autem negligant: non ne tibi ſatis prodeſſe uideor, ſi perficio, ut nolin obeſſe, qui poſſunt? nam Catonem noſtrum non tu amas plus, quam ego. ſed tamen ille, optimo animo utens, & ſumma fide, nocet interdum reip. dicit enim tanquam in Platonis πολιτείᾳ, non tanquam in Romuli faece, ſententiam. quid uerius, quam in iudicium uenire, qui ob rem iudicandam pecuniam acceperit? cenſuit hoc Cato: aſſenſuit ſenatus. equites curiae bellum, non mihi: nam ego diſſenſi. quid impudentius publicanis renunciantibus? fuit tamen, retinendi ordinis cauſſa, facienda iactura. reſtitit, & peruicit Cato. itaque nunc, conſule in carcere incluſo, ſaepe item ſeditione commota, aſpirauit nemo eorum, quorum ego concurſu, itemq. conſules, qui poſt me fuerunt, remp. defendere ſolebant. Quid ergo? iſtos, inquies, mercede conductos habebimus? Quid faciemus, ſi aliter non poſſumus? an libertinis, atque etiam ſeruis ſeruiamus? ſed, ut tu ais, ἅλις σπουδῆς. Fauonius meam tribum tulit honeſtius, quam ſuam, Lucceij perdidit. accuſauit Naſicam inhoneſte, ac modeſte tamen dixit: ut Rhodi uideretur molis potius, quam Moloni, operam dediſſe. mihi, quod defendiſſem, leuiter ſuc-

cenſuit.

censuit. nunc tamen petit iterum reip. causa. Lucceius quid agat, scribam ad te, cum Caesarem uidero, qui aderit biduo. Quod Sicyonij te laedunt, Catoni, & eius aemulatori attribuas Seruilio. quid? ea plaga nonne ad multos bonos uiros pertinet? sed, si ita placuit, laudemus; deinde in dissensionibus soli relinquamur. Amalthea mea te exspectat, & indiget tui. Tusculanum, & Pompeianum ualde me delectant; nisi quod me, illum ipsum uindicem aeris alieni, aere non Corinthio, sed hoc circũforaneo obruerunt. In Gallia speramus esse otium. Prognostica mea cum oratiunculis propediem exspecta, & tamen, quid cogites de aduentu tuo, scribe ad nos. nam mihi Pomponia nunciari iussit, te mense Quinctili Romae fore. id a tuis litteris, quas ad me de accessu tuo miseras, discrepabat. Paetus, ut antea ad te scripsi, omnes libros, quos frater suus reliquisset, mihi donauit. hoc illius munus in tua diligentia positum est. si me amas, cura, ut conseruentur, & ad me perferantur. hoc mihi nil potest esse gratius. Et, tum Graecos, tum uero latinos diligenter ut conserues, uelim. tuum esse hoc munusculum putabo. Ad Octauium dedi litteras: cum ipso nil eram locutus. neque enim ista tua negotia prouincialia esse putabam: neque te in Tocu-
* lionibus habebam. sed scripsi, ut debui, diligenter. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 2

Cura, amabo te, Ciceronem noſtrum. ei nos θεῖοι uidemur. Πελιναίων in manibus tenebam. & hercule magnum aceruum Dicaearchi mihi ante pedes exſtruxeram. o magnum hominem, & a quo multo plura didiceris, quam de Procilio. Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων puto me Romae habere. mihi heredes. lege. hoc doceo: mirabilis uir eſt. Ἡρώδης, ſi homo eſſet, eum potius legeret, quam unam litteram ſcriberet: qui me epiſtola petiuit: ad te, ut uideo, comminus acceſſit. coniuraſſe mallem, quam reſtitiſſe coniurationi, ſi illum mihi audiendum putaſſem. De Lollio ſanus non es. de Vinio laudo. Sed heus tu, ecquid uides Kal. uenire, Antonium non uenire? iudices cogi? nam ita ad me mittunt; Nigidum minari in concione, ſe iudicem, qui non affuerit, compellaturum. uelim tamen, ſi quid eſt de Antonij aduentu, quod audieris, ſcribas ad me: & quoniam huc non uenis, cenes apud nos utique prid. Kal. caue aliter facias. Cura, ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 3

Primum, ut opinor, εὐαγγέλια. Valerius abſolutus eſt Hortenſio defendente. id iudicium Atilio condonatum putabatur: & Epicratem ſuſpicor, ut ſcribis, laſciuum fuiſſe: etenim mihi caligae eius, ut faſciae cretatae, nō placebant. quid ſit, ſciemus, cum ueneris. Feneſtrarum anguſtias quod reprehendis,

hendis,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

bendis, ſcito te Κύρȣ παιδείαν reprehendere. nam, cum ego idem iſtuc dicerem, Cyrus aiebat, radiorũ τὰς διαφάσεις latis luminibus, non tam eſſe ſuaues. etenim ἔςω ὄψις μὲν, ἡ, α: τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ: ακτίνες δὲ, δ, καὶ ε. uides enim cetera. nam, ſi κατὰ εἰδώλων ἐμπλώσεις uideremus, ualde laborarent εἴδωλα in anguſtijs. nunc fit lepide illa ἔκχυσις radiorum. cetera ſi reprehenderis, non feres tacitum, niſi ſi quid erit eiuſmodi, quod ſine ſumptu corrigi poſſit. Venio nunc ad menſem Ianuarium, & ad ὑπόςασιν noſtram, ac πολιτείαν: in qua σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον, ſed tamen ad extremum, ut illi ſolebant, τὴν ἀρέσκουσαν. eſt res ſane magni conſilij. nam aut fortiter reſiſtendum eſt legi agrariae; in quo eſt quaedam dimicatio, ſed plena laudis: aut quieſcendum; quod eſt non diſſimile, atque ire in Solonium, aut Antium: aut etiam adiuuandum; quod a me aiunt Caeſarem ſic exſpectare, ut non dubitet. nam fuit apud me Cornelius. hunc dico Balbum, Caeſaris familiarem. is affirmabat, illum omnibus in rebus meo & Pompeij conſilio uſurum; daturumq. operam, ut cum Pompeio Craſſum coniungeret. Hic ſunt haec, coniunctio mihi ſumma cum Pompeio; ſi placet, etiam cum Caeſare, reditus in gratiam cum inimicis, pax cum multitudine, ſenectutis otium. ſed me κατάκρισις mea illa commouet, quae eſt in libro III.

Interea curſus, quos prima a parte iuuentae,
Quosq. adeo conſul uirtute, animoq. petiſti,

Hos retine, atque auge famam, laudesq. bonorum.
haec mihi cum in eo libro, in quo multa ſunt ſcripta ἀριστοκρατικῶς, *Calliope ipſa praeſcripſerit; non opinor eſſe dubitandum, quin ſemper nobis uideatur*

εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

ſed haec ambulationibus compitalicÿs reſeruemus. Tu pridie Compitalia memento. balneum calefieri iubebo: & Pomponiam Terentia rogat: matrem adiungemus. θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας *affer mihi de libris Quincti fratris. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 4

FECISTI *mihi pergatum, quod Serapionis librum ad me miſiſti: ex quo quidem ego (quod inter nos liceat dicere) milleſimam partem uix intelligo. pro eo tibi praeſentem pecuniam ſolui imperaui; ne tu expenſum muneribus ferres. At quoniam nummorum mentio facta eſt; amabo te, cura, ut cum Titinio, quoquo modo poteris, tranſigas. ſi in eo, quod oſtenderat, non ſtat; mihi maxime placeat, ea, quae male empta ſunt, reddi, ſi uoluntate Pomponiae fieri poterit. ſi ne id quidem; nummi potius reddantur, quam ullus ſit ſcrupulus. ualde hoc uelim ante, quam proficiſcare, amanter, ut ſoles, diligenterq. conficias. Clodius ergo, ut ais, ad Tigranem? uelim, Syrpiae condicione: ſed facile patior. accommodatius enim nobis eſt ad liberam legationem tempus illud, cum & Quinctus noſter iam, ut ſperamus, in otio conſederit,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

derit, &, iſte ſacerdos Bonae deae cuiuſmodi futurus ſit, ſciri poſſit. interea quidem cum muſis nos delectabimus animo aequo, immo uero etiam gaudenti, ac libenti. neque mihi umquam ueniet in mentem Craſſo inuidere, neque paenitere, quod a me ipſe non deſciuerim. De geographia, dabo operam, ut tibi ſatisfaciam: ſed nihil certi polliceor. magnum opus eſt; ſed tamen, ut iubes, curabo, ut huius peregrinationis tibi opus extet. Tu quidquid indagaris de rep. & maxime quos conſules futuros putes, facito, ut ſciam. tametſi nimis ſum curioſus: ſtatui enim nihil iam de rep. cogitare. Terentiae ſaltum perſpeximus. quid quaeris? praeter quercum Dodonaeam nihil deſideramus, quo minus Epirum ipſam poſſidere uideamur. Nos circiter kal. aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. tu, ſi in Formiano non erimus; ſi nos amas, in Pompeianum uenito. id & nobis erit periucundum, & tibi non ſane deuium. De muro, imperaui Philotimo, ne impediret, quo minus id fieret, quod tibi uideretur. cenſeo tamen, adhibeas Vettium. his temporibus, tam dubia uita optimi cuiuſque, magni aeſtimo unius aeſtatis fructũ palaeſtrae Palatinae, ſed ita tamen, ut nihil minus uelim, quam Pomponiam, & puerum uerſari in timore ruinae. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

CVPIO equidem, & iam pridem cupio Alexandriam, reliquamq. Aegyptum uiſere, & ſimul ab

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ab hac hominum ſatietate noſtri diſcedere, & cum aliquo deſiderio reuerti: ſed hoc tempore, & his mittentibus, αἰδέομαι τρῶας, καὶ τρωάδας ἑλκεσιπέπλους, *quid enim noſtri optimates, ſi qui reliqui ſunt, loquentur? an me aliquo praemio de ſententia eſſe deductum?* πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, *Cato ille noſter, qui mihi unus eſt pro centum millibus. quid uero hiſtoriae de nobis ad annos* DC *praedicarint? quas quidem ego multo magis uereor, quam eorum hominum, qui hodie uiuunt, rumuſculos. ſed, opinor, excipiamus, & exſpectemus. ſi enim deferetur; erit quaedam noſtra poteſtas, & tum deliberabimus. et iam hercule eſt in nō accipiendo non nulla gloria: quare ſi quid* θεοφάνης *tecum forte contulerit, ne omnino repudiaris. de iſtis rebus exſpecto tuas litteras, quid Arrius narret, quo animo ſe deſtitutum ferat; ecqui conſules parentur; utrum, ut populi ſermo, Pompeius, & Craſſus, an, ut mihi ſcribitur, cum Gabinio Ser. Sulpicius; & num quae nouae leges, & num quid noui omnino; &, quoniam Nepos proficiſcitur, cuinam auguratus deferatur. quo quidem uno ego ab iſtis capi poſſum. Videte ciuitatem meam. ſed quid ego haec, quae cupio deponere, & toto animo, atque omni cura* φιλοσοφεῖν? *ſic, inquam in animo. ſic uellem ab initio. nunc uero, quoniam, quae putaui eſſe praeclara, expertus ſum, quam eſſent inania; cum omnibus muſis rationē habere cogito. Tu tamen de Curtio ad me reſcribere certius; & num*

quis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quis in eius locum paretur; & quid de P. Clodio fiat: & omnia, quemadmodum tu polliceris, ἐπὶ σχολῆς ſcribe: & quo die Roma te exiturum putes, uelim ad me ſcribas; ut certiorem te faciam, quibus in locis futurum ſim: epiſtolamq. ſtatim des de ijs rebus, de quibus ad te ſcripſi. ualde enim exſpecto litteras tuas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

QVOD *tibi ſuperioribus litteris promiſeram, fore, ut opus extaret huius peregrinationis: nihil iam magnopere confirmo. ſic enim ſum complexus otium, ut ab eo diuelli non queam. itaque aut libris me delecto, quorum habeo Antij feſtiuam copiam: aut fluctus numero. nam ad lacertas captandas tempeſtates non ſunt idoneae. a ſcribendo prorſus adhorret animus. etenim* γεωγραφικὰ, *quae conſtitueram, magnum opus eſt: ita ualde Eratoſthenes, quem mihi propoſueram, a Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. quid cenſes, ſi Tyrannio acceſſerit? & hercule ſunt res difficiles ad explicandum, &* ὁμοειδεῖς, *nec tam poſſunt* ἀνθηρογραφεῖσθαι, *quam uidebantur: &, quod caput eſt, mihi quaeuis ſatis iuſta cauſſa ceſſaudi eſt. quin etiam dubitem, an hic Antij conſidam, & hoc tempus omne conſumam: ubi quidem ego mallem diu nimirum, quam Romae, fuiſſe. tu uero ſapientior Buthroti domum paraſti. ſed, mihi crede, proxima eſt illi municipio haec Antiatum ciuitas. eſſe lo-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

cum tam prope Romam, ubi multi ſint, qui Vatinium numquam uiderint? ubi nemo ſit, praeter me, qui quemquam ex xx uiris unum eſſe ſaluum uelit? ubi me interpellet nemo, diligant omnes? hic, hic nimirum πολιτευτέον: *nam iſtic non ſolum non licet, ſed etiam taedet. itaque* ἀνέκδοτα *a nobis, quae tibi uni legamus, Theopompino genere, aut etiam aſperiore multo pangentor. neque aliud iam quidquam* πολιτεύομαι, *niſi odiſſe improbos, & idipſum nullo cum ſtomacho, ſed potius cum aliqua ſcribendi uoluptate. Sed, ut ad rem, ſcripſi ad quaeſtores urb. de Quincti fratris negotio. uide, quid narrent, ecquae ſpes ſit denarij, an ciſtophoro Pompeiano iaceamus. Praeterea de muro, ſtatue, quid faciendum ſit. Aliud quid? etiam. quando te proficiſci iſtinc putes, fac ut ſciam. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 7

DE GEOGRAPHIA *etiam atque etiam deliberabimus. Orationes autē me duas poſtulas: quarum alteram non libebat mihi ſcribere, quia abſcideram; alteram, ne laudarem eum, quem non amabam. ſed id quoque uidebimus. denique aliquid extabit; ne tibi plane ceſſaſſe uideamur. De Publio quae ad me ſcribis, ſane mihi iucunda ſunt: eaq. etiam uelim omnibus ueſtigijs indagata ad me afferas, cum uenies; & interea ſcribas, ſi quid intelliges, aut ſuſpicabere, & maxime de legatione quid ſit acturus. equidem ante, quam tuas legi litteras,*

teras, ia hominem ire cupiebam; non mehercule, ut differrem cum eo uadimonium; (nam mira sum alacritate ad litigandum) sed uidebatur mihi, si quid esset in eo populare, quod plebeius factus esset, id amissurus. quid enim? ad plebem transisti, ut Tigranem ires salutatum? narra mihi, reges Armenij patricios salutare non solent? quid quaeris? acueram me ad exagitandam hanc eius legationē. quam si ille contemnit; & si, ut scribis, bilem id commouet & latoribus, & auspicibus legis curiatae: spectaculum egregium. Hercule, uerum ut loquamur, subcontumeliose tractatur noster Publius: primum, qui, cum in domo Caesaris quondam unus uir fuerit, nunc ne in uiginti quidem esse potuerit: deinde, alia legatio dicta erat, alia data est: illa opima ad exigendas pecunias Druso: ut opinor, Pisaurensis nebuloni Vatinio reseruatur: haec ieiuna, ac bella relegatio datur ei, cuius tribunatus ad istorum tempora reseruatur. incende hominem, amabo te, quoad potes. una spes est salutis, istorum inter istos dissensio. cuius ego quaedam initia sensi ex Curione. iam uero Arrius consulatum sibi ereptum fremit. Megabocchus, & haec sanguinaria iuuentus inimicissima est. accedat uero, accedat etiam ista rixa auguratus. spero me praeclaras de istis rebus epistolas ad te saepe missurum. Sed, illud quid sit, scire cupio, quod iacis obscure, iam etiam ex ipsis quinque uiris loqui quosdam. quidnam id est? si est enim aliquid; plus est boni, quam putaram.

ram. atque haec, si uelim existimes, non me abs te κατὰ τὸ πρακτικὸν *quaerere; quod gestiat animus aliquid agere in rep. iam pridem gubernare me taedebat, etiam cum licebat. nunc uero, cum cogar exire de naui, non abiectis, sed ereptis gubernaculis, cupio istorum naufragia ex terra intueri; cupio, ut ait tuus amicus Sophocles,* καὶ ὑπὸ στέγῃ Πυκνᾶς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί.
De muro, quid opus sit, uidebis. Castritianum mendum nos corrigemus: & tamen ad me Quinctus CIↃCCCIↃↃIↃↃↃ *scripserat, non ad sororem tuam* HS XXX. *Terentia tibi salutem dicit. Cicero tibi mandat, ut Aristodemo idem de se respondeas, quod de frate suo, sororis tuae filio, respondisti. De Amalthea quod me admones, non negligemus. Cura, ut ualeas.*

CICERO S. D. ATTICO. 8

EPISTOLAM *cum a te auide exspectarem ad uesperum, ut soleo; ecce tibi nuncius, pueros uenisse Roma. uoco, quaero, ecquid litterarum? negant. quid ais, inquam, nihil ne a Pomponio? perterriti uoce, & uultu, & confessi sunt se accepisse sed excidisse in uia. quid quaeris? permoleste tuli. nulla enim abs te per hos dies epistola inanis aliqua re utili, & suaui. nunc, si quid in ea epistola, quam ante diem* XVI. *kal. Mai. dedisti, fuit historia dignum, scribe quamprimum, ne ignoremus: sin nihil praeter iocationem, redde id ipsum. & sci-*

to

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

to Curionem adolescentem uenisse ad me salutatum. ualde eius sermo de Publio cum tuis litteris congruebat. ipse uero mirandum in modum reges odisse superbos. peraeque narrabat incensam esse iuuentutem, neque haec ferre posse. bene habemus. nos, si in his spes est, opinor, aliud agamus. Ego me do historiae, quamquam licet me Saufeium putes esse. nihil me est inertius. Sed cognosce itinera nostra; ut statuas, ubi nos uisurus sis. In formianum uolumus uenire Parilibus: inde, (quoniam putas praetermittẽdum nobis esse hoc tempore cratera illum delicatum) kal. Mai. de Formiano proficiscemur, ut Antij simus ad V. non. Mai. ludi enim Antij futuri sunt a IV. kal. ad prid. non Mai. eos Tullia spectare uult. inde cogito in Tusculanum, deinde Arpinum, Romam ad kal. Iun. te aut in Formiano, aut Antij, aut in Tusculano, cura ut uideamus. Epistolam superiorem restitue nobis, & appinge aliquid noui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 9

SVBITO cum mihi dixisset Caecilius quaestor puerum se Romam mittere, haec scripsi raptim, ut tuos elicerem mirificos cum Publio dialogos, cum eos, de quibus scribis, tum illum, quem addis, & ais, longum esse, quae ad ea responderis, perscribere; illum uero, qui nondum habitus est, quem illa βοῶπις, cum e Solonio redierit, ad te est relatura. sic uelim putes, nihil hoc posse mihi esse iucundius.

 si uero

si uero, quae de me pacta sunt, ea non seruantur, in caelo sum; ut sciat hic noster Hierosolymarius traductor ad plebem, quam bonam meis purissimis orationibus gratiam retulerit: quarum exspecta diuinam παλινῳδίαν. etenim, quantum coniectura auguramur, si erit nebulo iste cum his dynastis in gratia, non modo de cynico consulari, sed ne de istis quidem piscinarum Tritonibus poterit se iactare. non enim poterimus ulla esse in inuidia, spoliatio opibus, & illa senatoria potentia. sin autem ab ijs dissentiet; erit absurdum in nos inuehi. uerumtamen inuehatur. festiue, mihi crede, & minore sonitu, quam putaram, orbis hic in rep. est conuersus: citius omnino, quam potuit: id culpa Catonis, sed rursus improbitate istorum; qui auspicia, qui Aeliam legem, qui Iuniá, et Liciniam, qui Caeciliam, & Didiam neglexerunt; qui omnia remedia reip. effuderunt; qui regna, qui praedia tetrarchis, qui immanes pecunias paucis dederunt. uideo iam, quo inuidia transeat, et ubi sit habitura. nihil me existimaris neque usu, neque a Theophrasto didicisse, nisi breui tempore, desiderari nostra illa tempora, uideris. etenim si fuit inuidiosa senatus potentia; cum ea non ad populum, sed ad tres homines immoderatos redacta sit, quidnam censes fore? proinde isti licet faciant, quos uolent, consules, tribunos pl. denique etiam Vatinij strumam sacerdotij διβάφῳ uestiant. uidebis breui tempore magnos nó modo eos, qui nihil titubarunt, sed etiam illum ipsum, qui peccauit,

cauit, Catonem. nam nos quidem, ſi per iſtum tuum ſodalem Publium licebit, σοφιςδ᾽ειν cogitamus: ſi ille cogitat, tantum dumtaxat nos defendere, et, quod eſt proprium artis huius, ἐπαγγέλλομαι

Ανδρὰ ἀπαμύνεσθαι ὅς τις πρότερος χαλεπήνῃ.

patria propitia ſit: habet a nobis, etiam ſi non plus, quam debitum eſt, plus certe, quam poſtulatum eſt. male uehi malo alio gubernante, quam, tam ingratis uectoribus, bene gubernare. Sed haec coram commodius. nunc audi, quod quaeris. Antium me ex Formiano recipere cogito ad v. non. Mai. Antio uolo nonis Mai. proficiſci in Tuſculanum. ſed cum e Formiano rediero, (ibi eſſe uolo uſque ad prid. kal. Mai.) faciam ſtatim te certiorem. Terentia tibi ſalutem. Κικέρων ὁ μικρὸς ἀσπάζεται Τίτον Αθηναῖον.

CICERO S. D. ATTICO. 10

VOLO ames conſtantiam meam. ludos Antij ſpectare non placet. eſt enim ὑποσόλοικον, cum uelim uitare omnium deliciarum ſuſpicionem, repente ἀναφαίνεσθαι non ſolum delicate, ſed etiam inepte peregrinantem. quare uſque ad non. Mai. te in Formiano exſpectabo. nunc fac, ut ſciam, quo die te uiſuri ſimus. Ab Appij Foro, hora quarta: dederam aliam paullo ante a Tribus Tabernis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 11

NARRO tibi: plane relegatus mihi uideor, po

steaquam in Formiano sum. dies enim nullus erat, Antij cum essem, quo die non melius scirem, Romae quid ageretur, quam ij, qui erant Romae. etenim litterae tuae, non solum quid Romae, sed etiam quid in rep. neque solum quid fieret, uerum etiam quid futurum esset, indicabant.: nunc, nisi si quid ex praetereunte uiatore exceptum est, scire nihil possumus. quare quamquam iam te ipsum exspecto; tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modo actorum, sed etiam opinionum tuarum: ac diem, quo Roma sis exiturus, cura ut sciam. Nos in Formiano esse uolumus usque ad prid. non. Mai. eo si ante eam diem non ueneris, Romae te fortasse uidebo. nam Arpinum quid ego te inuitem?

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὔτι ἔγωγε
Ἧς γαίης δύναμαι γλυκυιώτερον ἄλλο ἰδέσθαι.

Haec igitur. Cura ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 12

NEGENT illi Publium trib. pl. factum esse. hoc uero regnum esse, ferri nullo pacto potest. semittat ad me Publius, qui obsignent. iurabo, Cnaeum nostrum, collegam Balbi, Antij mihi narrasse, in auspicio fuisse. o suaues epistolas tuas, uno tempore mihi datas, duas: quibus εὐαγγέλια quae reddá, nescio, deberi quidem plane fateor. sed uide συγκύρημα. Emerseram commode ex Antio in Appiam ad Tres Tabernas, ipsis Cerialibus. cum in me incurrit

currit Roma ueniens Curio meus. ibidem illico puer abs te cum epiſtolis. ille ex me, nihil ne audiſſem noui? ego negare. Publius, inquit, tribunatum pl. petit. quid ais? & inimiciſſimus quidem Caeſaris, & ut omnia, inquit, iſta reſcindat. quid Caeſar? inquam. negat, ſe quidquam de illius adoptione tuliſſe. deinde ſuum, Memmij, Metelli Nepotis exprompſit odium. Complexus iuuenem dimiſi, properans ad epiſtolas. Vbi ſunt, qui aiunt, ζώσης φωνῆς? quanto magis uidi ex tuis litteris, quam ex illius ſermone, quid ageretur? de ruminatione quotidiana, de cogitatione Publij, de lituis Βοώπιδος, de ſignifero Athenione, de litteris miſſis ad Cnaeum, de Theophanis, Memmijq. ſermone. quantam porro mihi exſpectationem dediſti conuiuij iſtius ἀσελγοῦς? ſum in curioſitate ὀξύπεινος: ſed tamen facile patior te id ad me συμπόσιον non ſcribere: praeſentem audire malo. Quod me, ut ſcribam aliquid, hortaris: creſcit mihi quidem materies, ut dicis: ſed tota res etiam nunc fluctuat. κατ' ὀπώρην τραχύτης. quae ſi deſederit, magis erunt iudicata, quae ſcribam: quae ſi ſtatim a me ferre non potueris, primus habebis tamen, & aliquandiu ſolus. Dicaearchũ recte amas: luculentus homo eſt, & ciuis haud paullo melior, quam iſti noſtri ἀδικαίαρχοι. Litteras ſcripſi hora decima Cerialibus, ſtatim, ut tuas legeram: ſed eas eram daturus, ut putaram, poſtridie ei, qui mihi primus obuiam ueniſſet. Terẽtia delectata eſt tuis litteris, et impertit tibi multum

tum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tum ſalutis : καὶ Κικέρων ὁ φιλόσοφος τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται.

CICERO S. D. ATTICO. 13

FACINVS *indignum: epiſtolam,* αὐθωρεὶ *tibi a Tribus Tabernis reſcriptam ad tuas ſuauiſſimas epiſtolas, neminem reddidiſſe? at ſcito, eum faſciculum, quo illam conieceram, domum eo ipſo die latum eſſe, quo ego dederam, & ad me in Formianum relatum eſſe. itaque tibi tuam epiſtolam iuſſi referri; ex qua intelligeres, quam mihi tum illae gratae fuiſſent. Romae quod ſcribis ſileri: ita putabam. at hercule in agris non ſiletur: nec iam ipſi agri regnum ueſtrum ferre poſſunt. ſi uero in hanc* Τηλέπυλον *ueneris* Λαιστρυγονίην, *(Formias dico) qui fremitus hominum? quam irati animi? quanto in odio noſter amicus Magnus? cuius cognomen una cũ Craſſi Diuitis cognomine conſeneſcit. credas mihi uelim: neminem adhuc offendi, qui haec tam lente, quam ego fero, ferret. quare, mihi crede,* φιλοσοφῶμεν. *iuratus tibi poſſum dicere, nihil eſſe tanti. Tu ſi litteras ad Sicyonios habes, aduola in Formianum: unde nos prid. non. Mai. cogitamus. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 14

QVANTAM *tu mihi moues exſpectationem de ſermone Bibuli, quantam de colloquio* βοώπιδος, *quantam etiam de illo delicato conuiuio. proinde ita fac uenias ad ſitientes aures. quamquam nihil eſt*

iam

iam, quod magis timendum nobis putem, quam ne ille noster Sampsiceramus, cum se omnium sermonibus sentiet uapulare, & cum has actiones δ᾽ ἀνατρέπτους *uidebit, ruere incipiat. ego autem usque eo sum eneruatus, ut hoc otio, quo nunc tabescimus, malim* ἐντυραννεῖσθαι*, quam optima spe dimicare. De pangendo quod me crebro adhortaris, fieri nihil potest. basilicam habeo, non uillam, frequentia Formianorum. at comparem basilicae? tribum Aemiliam. sed omitto uulgus: post horam quartam molesti ceteri non sunt: C. Arrius proximus est uicinus, immo ille quidem iam contubernalis: qui etiam se iccirco Romam ire negat, ut hic mecum totos dies philosophetur. ecce ex altera parte Sebosus ille Catuli familiaris. quo me uertam? statim mehercule Arpinum irem, ni te in Formiano commodissime exspectari uiderem, dumtaxat ad prid. non. Mai. uide enim, quibus hominibus aures sint deditae meae. occasionem mirificam, si quis nunc, dum hi apud me sunt, emere de me fundum Formianum uelit. & tamen illud probem. magnum quid aggrediamur, & multae cogitationis, atque otij. sed tamen satisfiet a nobis, neque parcetur labori.*

CICERO S. D. ATTICO. 15

VT *scribis, ita uideo, non minus incerta in rep. quam in epistola tua. sed tamen ista ipsa me uarietas sermonum, opinionumq. delectat. Romae enim uideor esse, cum tuas litteras lego, et, ut fit in tantis*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tibus rebus, modo hoc, modo illud audire. illud tamen explicare non possum, quidnam inueniri possit, nullo recusante, ad facultatem agrariam. Bibuli autem ista magnitudo animi in comitiorum dilatione, quid habet, nisi ipsius iudicium sine ulla correctione reip.? nimirum in Publio spes est: fiat, fiat tribunus plebis: nisi nihil aliud, ut eo citius tu ex Epiro reuertare. nam, ut illo tu careas, non uideo posse fieri, praesertim si mecum aliquid uolet disputare. sed id quidem non dubium est, quin, si quid erit eiusmodi, sis aduolaturus. uerum ut hoc non sit, tamen seruet remp. praeclarum spectaculum mihi propono, modo te consessore spectare liceat. Cum haec maxime scriberé, ecce tibi Sebosus. nondum plane ingemueram; salue, inquit Arrius. hoc est Roma decedere? quos ego homines effugi, cum in hos incidi? ego uero in montes patrios, & ad incunabula nostra pergam. denique, si solus non potuero, cum rusticis potius, quam cum his perurbanis, ita tamen, ut, quoniam tu certi nihil scribis, in Formiano tibi praestoler usque ad III. *non. Mai. Terentiae pergrata est assiduitas tua, & diligentia in controuersia Muluiana. nescit omnino, te communem caussam defendere eorum, qui agros publicos possideant. sed tamen tu aliquid publicanis pendis, haec etiam id recusat. ea tibi igitur, &* Κικέρων, ἀριστοκρατικώτατος παῖς, *salutem dicunt.*

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 16

CENATO *mihi, & iam dormitanti, prid. kal. Mai. epiſtola eſt illa reddita, in qua de agro Campano ſcribis. quid quaeris? primum ita me pu pugit, ut ſomnum mihi ademerit, ſed id cogitatione magis, quam moleſtia. cogitanti autem haec fere ſuccurrebant. primum ex eo, quod ſuperioribus litteris ſcripſeras, ex familiari te illius audiſſe, prolatum iri aliquid, quod nemo improbaret; maius aliquid timueram: hoc mihi eiuſmodi non uidebatur. deinde, ut me ego conſoler, omnis exſpectatio largitionis agrariae in agrum Campanum uidetur eſſe deriuata. qui ager, ut dena iugera ſint, non amplius hominum quinque millia poteſt ſuſtinere. reliqua omnis multitudo ab illis abalienetur, neceſſe eſt. praeterea, ſi ulla res eſt, quae bonorum animos, quos iam uideo eſſe commotos, uehementius poſſit incendere, haec certe eſt, & eo magis, quod portorijs Italiae ſublatis, agro Campano diuiſo, quod uectigal ſupereſt domeſticum, praeter uicesimam? quae mihi uidetur una conciuncula, clamore pediſequorum noſtrorũ eſſe peritura. Cnaeus quidem noſter iam plane quid cogitet, neſcio.*

φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι,
ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβείας ἄτερ:

qui quidem etiam iſtuc adduci potuerit. nam adhuc hoc ἐσοφίζετο, *ſe leges Caeſaris probare, actiones ipſum praeſtare debere: agrariam legem ſibi placuiſſe;*

cuiſſe; potuerit intercedi, nec ne, nihil ad ſe pertinere: de rege Alexandrino placuiſſe ſibi aliquando confici; Bibulus de caelo tum ſeruaſſet, nec ne, ſibi quaerendam non fuiſſe: de publicanis, uoluiſſe illi ordini commodare; quidquid futurum fuerit, ſi Bibulus tum in forum deſcendiſſet, ſe diuinare non potuiſſe. nunc uero Sampſicerame quid dices? uectigal te nobis in monte Antilibano conſtituiſſe, agri Campani abſtuliſſe? quid, hoc quemadmodum obtinebis? oppreſſos uos, inquit, tenebo exercitu Caeſaris. non mehercule me tu quidem tam iſto exercitu, quam ingratis animis eorum hominum, qui appellantur boni: qui mihi non modo praemiorum, ſed ne ſermonum quidem umquam fructum ullum, aut gratiam tulerunt. quod ſi in eam me partem incitarem, profecto iam aliquam reperiem reſiſtendi uiam. nunc prorſus hoc ſtatui, ut, quoniam tanta controuerſia eſt Dicaearcho, familiari tuo, cum Theophraſto, amico meo, ut ille tuus τὸν πρακτικὸν βίον *longe omnibus anteponat, hic autem* τὸν θεωρητικὸν, *utrique a me mos geſtus eſſe uideatur. puto enim me Dicaearcho affatim ſatisfeciſſe: reſpicio nunc ad hanc familiam; quae mihi nõ modo, ut requieſcam, permittit, ſed reprehendit, quin non ſemper quierim. quare incubamus o noſter Tite ad illa praeclara ſtudia, & eo, unde diſcedere non oportuit, aliquando reuertamur. Quod de Quincti fratris epiſtola ſcribis, ad me quoque fuit* πρόσθε λέων, ὄπιθεν δέ *quid dicam neſcio. nam*

ita

ita deplorat primis uersibus mansionem suam, ut quemuis mouere possit: ita rursus remittit, ut me roget, ut annales suos emendem, & edam. Illud tamen, quod scribit, animaduertas uelim, de portorio circumuectionis. ait, se de consilij sententia rem ad senatum reiecisse. nondum uidelicet meas litteras legerat; quibus ad eum, re consulta, & explorata, perscripseram, non deberi. uelim, si qui Graeci iam Romam ex Asia de ea caussa uenerunt, uideas, &, si tibi uidebitur, ijs demonstres, quid ego de ea re sentiam. si possum discedere, ne caussa optima in seuatu pereat; ego satisfaciam publicanis: εἰ δὲ μή; (uere tecum loquar) in hac re malo uniuersae Asiae, & negotiatoribus. nam eorum quoque uehementer interest. hoc ego sentio ualde nobis opus esse. sed tu id uidebis. Quaestores autẽ, quaeso, num etiam de cistophoro dubitant? nam si aliud nihil erit; cum erimus omnia experti, ego illud ne quidem contemnam, quod extremum est. Te in Arpinati uidebimus, & hospitio agresti accipiemus; quoniam maritimum hoc contempsisti. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 17

PRORSVS, *ut scribis, ita sentio. turbatur Sampsiceramus. nihil est, quod non timendum sit.* ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται. *quid enim ista repentina affinitatis coniunctio, quid ager Campanus, quid effusio pecuniae significant? quae si essent extrema, tamen esset nimium mali: sed ea natura rei est, ut haec extrema esse non possint. quid*

enim

enim eos haec ipſa per ſe delectare poſſunt? numquam huc ueniſſent, niſi ad alias res peſtiferas aditus ſibi compararent. dij immortales. uerum, ut ſcribis, haec in Arpinati ad VI. *circiter id. Mai. non deflectimus, ne & opera, & oleum philologiae noſtrae perierit, ſed conferemus tranquillo animo. neque tam me* δυσελπιστία *conſolatur, ut antea, quam* ἀδιαφορία*; qua nulla in re tam utor, quam in hac ciuili, & publica. quin etiam, quod eſt ſubinane in nobis, & non* ἀφιλόδοξον*, (bellum eſt enim ſua uitia noſſe) id afficitur quadam delectatione. ſolebat enim me pungere, ne Sāpſicerami merita in patriam ad annos* DC *maiora uiderentur, quam noſtra. hac quidem cura certe iam uacuus*
* *ſum: iacet enim ille ſic: ut Phocis Curiana ſtare uideatur. Sed haec coram. Tu tamen uideris mihi Romae fore ad noſtrum aduentum. quod ſane facile patiar, ſi tuo commodo fieri poſſit. ſin, ut ſcribis, ita uenies: uelim e Theophane expiſcere, quonam in me animo ſit Arabarches. quaeres ſcilicet* κατὰ τὸ κηδεμονικὸν*, & ad me ab eo quaſi* ὑποθήκας *afferes, quemadmodum me geram. aliquid ex eius ſermone potuerimus* περὶ τῶν ὅλων *ſuſpicare. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 18

ACCEPI *aliquot epiſtolas tuas: ex quibus intellexi, quam ſuſpenſo animo, & ſollicito ſcire aueres, quid eſſet noui. tenemur undique: neque iam, quo minus ſeruiamus, recuſamus, ſed mortem, &*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

eiectionem, quasi maiora, timemus: quae multo sunt minora. atque hic status, qui una uoce omnium gemitur, neque uerbo cuiusquam subleuatur. σκοπὸς est, ut suspicor, illis, qui timent ullam cuiusquam largitionem relinquere. unus loquitur, & palam aduersatur adolescens Curio. huic plausus maximi, consalutatio forensis perhonorifica, signa praeterea beneuolẽtiae permulta a bonis impertiuntur: Fufium clamoribus, & conuicijs, & sibilis consectantur. his ex rebus non spes, sed dolor est maior; cum uideas ciuitatis uoluntatem solutam, uirtutem alligatam. ac, ne forte quaeras κατάλεπτον de singulis rebus, uniuersa res eo est deducta, spes ut nulla sit, aliquando non modo priuatos, uerum etiam magistratus liberos fore. attamen in oppressione sermo in circulis dumtaxat, & in conuiuijs est liberior, quam fuit. uincere incipit timorem dolor, sed ita, ut omnia sint plenissima desperationis. habet etiam Campana lex execrationem in coitione candidatorum, si mentionem fecerint, quo aliter ager possideatur, atque ut ex legibus Iulijs. non dubitant iurare ceteri. Laterensis existimatur recte fecisse, quod tribunatum pl. petere destitit, ne iuraret. Sed de rep. non libet plura scribere. Displiceo mihi, nec sine summo scribo dolore. me tueor, ut oppressis omnibus, non demisse; ut tantis rebus gestis, parum fortiter. a Caesare ualde liberaliter inuitor in legationem illam, sibi ut sim legatus. atque etiam libera legatio uoti caussa datur. sed haec &

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

praeſidij apud furorem Pulchelli non habet ſatis, et a fratris aduentu me ablegat: illa & munitior eſt, & non impedit, quominus adſim, cum uelim. & hanc ego teneo, ſed uſurum me non puto. neque tamen ſcit quiſquam. non libet fugere: aueo pugnare. magna ſunt hominum ſtudia. ſed nihil affirmo: tu haec ſilebis. De Statio manumiſſo, & non nullis alijs rebus, angor equidem, ſed iam prorſus occallui. tu, uellem ego, & cuperem, adeſſes. nec mihi conſilium, nec conſolatio deeſſet. ſed ita te para, ut, ſi inclamaro, aduoles. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

M*VLTA me ſollicitant, & ex reip. tanto me tu, & ex ijs periculis, quae mihi ipſi intenduntur: & ſexcenta ſunt. ſed mihi nil eſt moleſtius, quam Statium manumiſſum. nec meum imperium: ac mitto imperium, non ſimultatem meam uereri ſaltem? nec, quid faciam, ſcio: neque tantum eſt in re, quantus eſt ſermo. ego autem ne iraſci quidem poſſum ijs, quos ualde amo. tantum doleo, ac mirifice quidem cetera in magnis rebus, minae Clodij, contentionesque, quae mihi proponũtur, modice me tangunt. etenim uel ſubire eas uideor mihi ſumma cum dignitate, uel declinare nulla cũ moleſtia poſſe. Dices fortaſſe, dignitatis ἄλις, tãquã δρυός: ſaluti, ſi me amas, conſule. Me miſerum, cur non ades? nihil te profecto praeteriret: ego fortaſſe τυφλώττω & nimium τῷ καλῷ προσπέπονθα. ſcito nihil umquam*

fuiſſe

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

fuisse tam infame, tã turpe, tam per aeque omnibus generibus, ordinibus, aetatibus offensum, quam hũc statum, qui nuuc est, magis mehercule, quam uellẽ, non modo quam putaram. populares isti iam etiam modestos homines sibilare docuerunt. Bibulus in caelo est, nec, quare, scio; sed ita laudatur, quasi Vnus homo nobis cunctando restituit rem. Pompeius, nostri amores, quod mihi summo dolori est; ipse se afflixit, neminem tenet: uoluntate, an metu necesse sit ijs uti, uereor. Ego autem neque pugno cũ illa caussa propter illam amicitiã: neque approbo, ne omnia improbem, quae antea gessi: utor uia. populi sensus maxime in theatro, & spectaculis perspectus est. nam, gladiatoribus, qua dominus, qua aduocati sibilis conscissi: ludis Apollinaribus Diphilus tragoedus in nostrum Pompeium petulanter inuectus est. Nostra miseria tu es Magnus. millies coactus est dicere eadem. Virtutem istam, ueniet tempus, cum grauiter gemes: totius theatri clamore dixit, itẽq. cetera. nam et eiusmodi sunt ij uersus, uti in tempus ab inimico Pompeij scripti esse uideantur. Si neque leges, neque mores cogunt: & cetera magno cũ fremitu, et clamore sunt dicta. Caesar cum uenisset mortuo plausu, Curio filius est insecutus. huic ita plausũ est, ut salua rep. Pompeio plaudi solebat. tulit Caesar grauiter. litterae Capuam ad Pompeium uolare dicebãtur. inimici erant equitibus, qui Curioni stantes plauserant; hostes omnibus: Rosciae legi, etiam frumẽtariae minitabãtur. sane res erat perturbata.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

equidem malueram, quod erat susceptum ab illis, silentio transiri: sed uereor, ne non liceat. non ferunt homines, quod uidetur esse tamen ferendum. sed est iam una uox omnium, magis odio firmata, quam praesidio. Noster autem Publius mihi minitatur, inimicus est. impendet negotium: ad quod tu scilicet aduolabis. uideor mihi nostrum illum consularem exercitum bonorum omnium, etiam satis bonorum, habere firmissimum. Pompeius significat studium erga me non mediocre. idem affirmat, uerbum de me illum non esse facturum. in quo non me ille fallit, sed ipse fallitur. Cosconio mortuo, sum in eius locum inuitatus. id erat uocari in locum mortui. nil me turpius apud homines fuisset: neque uero, ad istam ipsam ἀσφάλειαν, quidquam alienius. sunt enim illi apud bonos inuidiosi: ego apud improbos meam retinuissem inuidiam, alienam assumpsissem. Caesar me sibi uellet esse legatum. honestior haec declinatio periculi. sed ego hoc non repudio. quid ergo est? pugnare malo: nihilo tamen certi. iterum dico, utinam adesses. sed tamen, si erit necesse, arcessemus. Quid aliud? quid? hoc, opinor. certi sumus perisse omnia. quid enim ἀκκιζόμεθα tamdiu? Sed haec scripsi properans, & mehercule timide. posthac ad te aut, si perfidelem habebo, cui dem, scribam plane omnia: aut, si obscure scribam, tu tamen intelliges. in his epistolis me Laelium, te Furium faciam: cetera erunt ἐν αἰνιγμοῖς. Hic Caecilium colimus, & obseruamus diligenter. Edicta

Bibuli

Bibuli audio ad te miſſa. ijs ardet dolore, & ira noſter Pompeius. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 20

ANICATO, *ut te uelle intellexeram, nullo loco defui. Numeſtium ex litteris tuis, ſtudioſe ſcriptis, libenter in amicitiam recepi. Caecilium, quibus rebus poſſum, tueor diligenter. Varro ſatisfacit nobis: Pompeius amat nos, carosq. habet. credis? inquies. credo: prorſus mihi perſuadet. ſed quia, ut uideo, pragmatici homines omnibus hiſtoricis praeceptis, uerſibus denique cauere iubent, & uetant credere: alterum facio, ut caueam; alterum ut non credam, facere non poſſum. Clodius adhuc mihi denunciat periculum. Pompeius affirmat, non eſſe periculum; adiurat; addit etiam, ſe prius occiſum iri ab eo, quam me uiolatum iri. tractatur res. ſimul quid erit certi, ſcribam ad te. ſi erit pugnandum, arceſſam ad ſocietatem laboris. ſi quies dabitur, ab Amalthea te non commouebo. De rep. breuiter ad te ſcribam: iam enim, charta ipſa ne nos prodat, pertimeſco. itaque poſthac, ſi erunt mihi plura ad te ſcribenda, ἀλληγορίαις obſcurabo. Nunc quidem nouo quodam morbo ciuitas moritur: ut, cum omnes ea quae ſunt acta, improbent, querantur, doleant, uarietas in re nulla ſit, aperteq. loquantur, & iam clare gemant; tamen medicina nulla afferatur. neque enim reſiſti ſine internecione poſſe arbitramur: nec uidemus, qui finis ce-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

dendi, praeter exitium, futurus sit. Bibulus hominum admiratione, & beneuolentia in caelo est. edicta eius, & conciones describunt, & legunt. nouo quodam genere in summam gloriam uenit. populare nunc nil tam est, quam odium popularium. haec quo sint eruptura, timeo. sed, si dispicere quid coepero, scribam ad te apertius. tu, si me amas tantum, quãtum profecto amas; expeditus, facito, ut sis; si inclamaro, ut accurras. sed do operam, & dabo, ne sit necesse. Quod scripseram, te Furium scripturum; nil necesse est tuum nomen mutare. me faciam Laelium, & te Atticum; neque utar meo chirographo, neque signo; si modo erunt eiusmodi litterae, quas in alienum incidere nolim. Diodotus mortuus est: reliquit nobis HS fortasse centies. Comitia Bibulus cum Archilochio edicto in ante diem XV. *kal. Nou. distulit. A Vibio libros accepi. poeta ineptus: nec tamen scit nihil, & est non inutilis. describo, & remitto. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 21

DE *rep. quid ergo tibi subtiliter? tota perijt: atque hoc est miserior, quam reliquisti, quod tum uidebatur eiusmodi dominatio ciuitatem oppressisse, quae iucunda esset multitudini, bonis autem ita molesta, ut tamen sine pernicie; nunc repente tanto in odio est omnibus, ut, quorsum eruptura sit, horreamus. nam iracundiam, atque intemperantiam illorum sumus experti, qui Catoni irati, omnia perdide-*

dide-

diderunt: ſed ita lenibus uti uidebantur uenenis, ut poſſe uideremur ſine dolore interire. nunc uero ſibilis uulgi, ſermonibus honeſtorum, fremitu Italiae, uereor, ne exarſerint. equidem ſperabam, ut ſaepe etiam loqui tecum ſolebam, ſic orbem reip. eſſe conuerſum, ut uix ſonitum audire, uix impreſſam orbitam uidere poſſemus: & fuiſſet, ſi homines tranſitum tempeſtatis exſpectare potuiſſent: ſed cum diu occulte ſuſpiraſſent, poſtea iam gemere, ad extremum uero loqui omnes, & clamare coeperunt. itaque ille amicus noſter, inſolens infamiae, ſemper in laude uerſatus, circumfluens gloria, deformatus corpore, fractus animo, quo ſe conferat, neſcit: progreſſum praecipitem, inconſtantem reditum uidet: bonos inimicos habet, improbos ipſos non amicos. ac uide mollitiem animi: non tenui lacrymas, cum illum ante diem VIII. *kal. Sext. uidi de edictis Bibuli concionantem, qui antea ſolitus eſſet iactare ſe magnificentiſſime illo in loco, ſummo cum amore populi, cunctis fauentibus. ut ille tum humilis, ut demiſſus erat: ut ipſe etiam ſibi, non iis ſolum, qui aderant, diſplicebat. o ſpectaculũ uni Craſſo iucundum, ceteris non item. nam, quia deciderat ex aſtris, lapſus potius, quam progreſſus, uidebatur. &, ut Apelles, ſi Venerem, aut ſi Protogenes Ialyſum illum ſuum coeno oblitum uideret, magnum, credo, acciperet dolorem: ſic ego hunc, omnibus a me pictum, & politum artis coloribus, ſubito deformatum non ſine magno dolore uidi.*

F 4 *quam*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quamquam nemo putabat, propter Clodianum negotium, me illi amicum esse debere. tamen tantus fuit amor, ut exhauriri nulla posset iniuria. itaque Archilochia in illum edicta Bibuli populo ita sunt iucunda, ut eum locum, ubi proponuntur, prae multitudine eorum, qui legunt, transire nequeamus; ipsi ita acerba, ut tabescat dolore; mihi mehercule molesta, quod & eum, quem semper dilexic, nimis excruciant; & timeo, tam uehemens uir, tamq. acer in ferro, & tam insuetus contumeliae, ne omni animi impetu dolori, & iracundiae pareat. Bibuli qui sit exitus futurus, nescio. ut nunc res se habet, admirabili gloria est. qui cum comitia in mensem Oct. distulisset; quod solet ea res populi uoluntatem offendere, putarat Caesar oratione sua posse impelli concionem, ut iret ad Bibulum. multa cum seditiosissime diceret, uocem exprimere non potuit. quid quaeris? sentiunt, se nullam ullius partis uoluntatem tenere: eo magis uis nobis est timenda. Clodius inimicus est nobis. Pompeius confirmat, eum nil esse facturum contra me. mihi periculosum est credere. ad resistendum me paro. studia spero me summa habiturum omnium ordinum. te cum ego desiderio, tum uero res ad tempus illud uocat. plurimum consilij, animi, praesidij denique mihi, si te ad tempus uidero, accesserit. Varro satis mihi facit. Pompeius loquitur diuinitus. spero nos aut cum summa gloria, aut certe sine molestia esse discessuros. Tu, quid agas, quemadmodum te oblectes,

bleƈtes, quid cum Sicyonijs egeris, ut ſciam, cura. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 22

QVAM uellem Romae manſiſſes. quod egiſſes profecto, ſi haec fore putaſſemus. nam Pulchellum noſtrum facillime teneremus; aut certe, quid eſſet facturus, ſcire poſſemus. nunc ſe res ſic habet. uolitat, furit, nil habet certi, multis denunciat; quod ſors obtulerit, id acturus uidetur. cum uidet, quo ſit in odio ſtatus hic rerum; in eos, qui haec egerũt, impetum facturus uidetur. cum autem rurſus opes, & uim exercitus recordatur, conuertit ſe in nos. nobis autem ipſis tum uim, tum iudicium minatur. cum hoc Pompeius egit, &, ut ad me ipſe referebat, (alium enim habeo neminem teſtem) uehementer egit, cum diceret, in ſumma ſe perfidiae, & ſceleris infamia fore, ſi mihi periculum crearetur, ab eo, quem ipſe armaſſet, quem plebeium fieri paſſus eſſet: ſed fidem recepiſſe ſibi & ipſum, & Appium de me: hanc ſi ille non ſeruaret, ita laturum, ut omnes intelligerent, nihil ſibi antiquius amicitia noſtra fuiſſe. haec, & in eam ſententiam cum multa dixiſſet, aiebat illum primo ſane diu multa contra, ad extremum autem manus dediſſe, & affirmaſſe nil ſe contra eius uoluntatem eſſe facturum. ſed poſtea tamē ille non deſtitit de nobis aſperrime loqui. quod ſi non faceret, tamen ei nihil crederemus, atque omnia, ſicut facimus, pararemus. nunc ita nos gerimus, ut in dies ſingulos & ſtudia

in nos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

in nos hominum, & opes nostrae augeantur. remp. nulla ex parte attingimus. in caussis, atque in illa opera nostra forensi, summa industria uersamur. quod egregie non modo ijs, qui utuntur opera, sed etiam in uulgus gratum esse sentimus. domus celebratur: occurritur: renouatur memoria consulatus: studia significantur: in eam spem adducimur, ut nobis ea contentio, quae impendet, interdum non fugienda uideatur. nunc mihi & cōsilijs opus est tuis, & amore, & fide. quare aduola. expedita mihi erunt omnia, si te habebo. multa per Varronem nostrum agi possunt, quae te urgente erunt firmiora; multa ab ipso Publio dici, multa cognosci; quae tibi occulta esse non poterunt: multa etiam: sed absurdum est singula explicare, cum ego te requiram ad omnia. unum illud tibi persuadeas uelim, omnia mihi fore explicata, si te uidero: sed totum est in eo, si ante, quam ille ineat magistratum. puto, Pompeium Crasso urgente, si tu aderis, qui per βοώπιδα ex ipso intelligere possis, qua fide ab illis agatur, nos aut sine molestia, aut certe sine errore futuros. precibus nostris, & cohortatione non indiges. quid me a uoluntas, quid tempus, quid rei magnitudo postulet, intelligis. De rep. nihil habeo ad te scribere, nisi summum odium omnium hominum in eos, qui tenent omnia: mutationis tamen spes nulla. sed, quod facile sentias, taedet ipsum Pōpeium, uehementerq. paenitet. non prouideo satis, quem exitum futurum putem. sed certo uidentur

haec

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

haec aliquo eruptura. Libros Alexādri, negligentis hominis, et non boni poetae, ſed tamen non inutilis, tibi remiſi. Numerium Numeſtium libenter accepi in amicitiam; & hominem grauem, & prudentē, & dignum tua commendatione cognoui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 23

NVMQVAM *ante arbitror te epiſtolam meam legiſſe, niſi mea manu ſcriptam. ex eo colligere poteris, quanta occupatione diſtinear. nam, cum uacui temporis nil haberem, et cum, recreandae uoculae cauſſa, neceſſe eſſet mihi ambulare, haec dictaui ambulans. Primum igitur illud te ſcire uolo, Sampſiceranum, noſtrum amicum, uehementer ſui ſtatus paenitere, reſtituiq. in eum locum cupere, ex quo decidit, doloremq. ſuum impertire nobis, & medicinam interdum aperte quaerere; quam ego poſſum inuenire nullam: deinde omnes illius partis actores, ac ſocios, nullo aduerſario, conſeneſcere; conſenſionem uniuerſorum nec uoluntate, nec ſermone maiorem umquam fuiſſe. Nos autem (nam, id te ſcire cupere, certo ſcio) publicis conſilijs nullis interſumus, totosq. nos ad forenſem operam, laboremq. contulimus. ex quo, quod facile intelligi poſſit, in multa commemoratione earum rerum, quas geſſimus, deſiderioq. uerſamur. ſed Βοώπιδος noſter conſanguineus non mediocres terrores iacit, atque denunciat, & Sampſicenamo negat, ceteris praeſefert, & oſtentat. quamobrem, ſi me amas tantum,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tum, quantum profecto amas; si dormis, expergiscere; si stas, ingredere; si ingrederis, curre; si curris, aduola. credibile non est, quantum ego in consilijs, & prudentia tua, quodq. maximum est, quantum in amore, & fide ponam. magnitudo rei longam orationem fortasse desiderat: coniunctio uero nostrorum animorum breuitate contenta est. permagni nostra interest, te, si comitijs non potueris, at, declarato illo, esse Romae. Cura, ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 24

QVAS Numestio litteras dedi, sic te ijs euocabam, ut nihil acrius, neque incitatius fieri posset. ad illam celeritatem adde etiam, si quid potes. ac ne sis perturbatus. noui enim te; & non ignoro, quam sit amor omnis sollicitus, atque anxius. sed res est, ut spero, non tam exitu molestia, quam aditu. Vettius, ille, ille noster index, Caesari, ut perspicimus, pollicitus est, sese, curaturum, ut in aliquam suspicionem facinoris Curio filius adduceretur. itaque insinuatus in familiaritatem adolescentis, & cum eo, ut res indicat, saepe congressus, rem in eum locum deduxit, ut diceret sibi certum esse cum suis seruis Pompeium impetum facere, eumq. occidere. hoc Curio ad patrem detulit, ille ad Pompeium. res delata ad senatum est. introductus Vettius, primo negabat, se umquam cum Curione restitisse, neque id sane diu: nam statim fidem publicam postulauit. reclamatum est. tum exposuit, manum fuisse iuuentutis duce Curione, in qua Paullus initio

tio fuisset, & Cn. Caepio hic Brutus, & Lentulus, flaminis filius, conscio patre: postea C. Septimium, scribam Bibuli, pugionem sibi a Bibulo attulisse. quod totum irrisum est: Vettio pugionem defuisse, nisi ei consul dedisset. eoq. magis id eiectum est, quod ad III. id. Mai. Bibulus Pompeium fecerat certiorem, ut caueret insidias: in quo ei Pompeius gratias egerat. introductus Curio filius, dixit ad ea, quae Vettius dixerat: maximeq. in eo tum quidem Vettius est reprehensus, quod dixerat adolescentum consilium, ut in foro cum gladiatoribus Gabinij Pompeium adorirentur; in eo principem Paullum fuisse; quem constabat eo tempore in Macedonia fuisse. fit S. C. ut Vettius, quod confessus esset se cum telo fuisse, in uincula conijceretur: qui eum emisisset, contra remp. esse facturum. res erat in ea opinione, ut putarent id esse actum, ut Vettius in foro cum pugione, & item serui eius comprehenderentur cum telis, deinde ille se diceret indicaturum. idq. ita actum esset, nisi Curiones rem ante ad Pompeium detulissent. tum S. C. in concione recitatum est. postero autem die Caesar, is, qui olim, praetor cum esset, Q. Catulum ex inferiore loco iusserat dicere, Vettium in Rostra produxit, eumq. in eo loco constituit, quo Bibulo consuli aspirare non liceret. hic ille omnia, quae uoluit, de rep. dixit; ut qui illuc factus, institutusq. uenisset. primum Caepionem de oratione sua sustulit, quem in senatu acerrime nominarat: ut appareret, noctem, & nocturnam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ctūrnam deprecationem intercessisse. deinde, quos in senatu ne tenuissima quidem suspicione attigerat, eos nominauit, Lucullum, a quo solitum esse ad se mitti C. Fannium illum, qui in P. Clodium subscripserat; L. Domitium, cuius domum constitutā fuisse, unde eruptio fieret. me non nominauit: sed dixit, consularem disertum, uicinum consulis, sibi dixisse, Ahalam Seruilium aliquem, aut Brutum opus esse reperiri. addidit ad extremum, cum, iam dimissa concione, reuocatus a Vatinio fuisset, se audisse a Curione, his de rebus conscium esse Pisonem generum meum, & M. Laterensem. nunc reus erat apud Crassum Diuitem de ui, &, cum esset damnatus, erat iudicium postulaturus: quod si impetrasset, iudicia fore uidebantur. ea nos, utpote qui nihil contemnere solemus, non pertimescebamus. hominum quidem summa erga nos studia significabantur: sed prorsus uitae taedet: ita sunt omnia omnium miseriarum plenissima. modo caedem timueramus, quam oratio fortissimi senis Q. Considij discusserat: ea, quam quotidie timere potueramus, subito exorta est. quid quaeris? nil me infortunatius & Catulo, cum splendore uitae, tum hoc tempore. nos tamen in his etiam miserijs erecto animo, & minime perturbato sumus, honestissimeq. dignitatem nostram, et magna cura tuemur. Pompeius de Clodio iubet nos esse sine cura, et summam in nos beneuolentiam omni ratione significat. Te habere consiliorum auctorem, sollicitudinum so-
cium

cium, omni in cognitione coniunctum cupio. quare, ut Numestio mandaui, tecum ut ageret, item, atque eo, si potest, acrius te rogo, ut plane ad nos aduoles. respiraro, si te uidero. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 25

CVM aliquem apud te laudaro tuorum familiarium, uolam illum scire ex te, me id fecisse; ut nuper me scis scripsisse ad te de Varronis erga me officio; te ad me rescripsisse, eam rem summae tibi uoluptati esse. sed mallem, ad illum scripsisses, mihi illum satisfacere; mirabiliter enim moratus est, sicut nosti, ἐλικτὰ, καὶ οὐδὲν. nos tenemus praeceptum illud, τὰς τῶν κρατούντων. at hercule alter, tuus familiaris, Hortẽsius quam plena manu, quam ingenue, quam ornate nostras laudes in astra sustulit, cum de Flacci praetura, et de illo tempore Allobrogum diceret. sic habeto, nec amantius, nec honorificentius, nec copiosius potuisse dici. ei te hoc scribere a me tibi esse missum, sane uolo. sed quid tu scribas? quem iam ego uenire, atque adesse arbitror. ita enim egi tecum superioribus litteris. ualde te exspecto, ualde desidero, neque ego magis, quam ipsa res, & tempus poscit. His negotijs quid scribam ad te, nisi idem, quod saepe? rep. nil desperatius: ijs, quorum opera, nil maiore odio. Nos, ut opinio, et spes, et coniectura nostra fert, firmissima beneuolentia hominũ muniti sumus. quare aduola. aut expedies nos omni molestia, aut eris particeps. Ideo sum breuior, quod, ut spero, coram breui conferre, quae uolumus, licebit.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER III.

CICERO S. D. ATTICO.

CVM antea maxime noſtra intereſſe arbitrabar, te eſſe nobiſcum: tum uero, ut legi rogationem, intellexi, ad iter, quod conſtitui, nil mihi optatibus cadere poſſe, quam ut tu me quamprimum conſequare; ut, cum ex Italia profecti eſſemus, ſiue per Epirum iter eſſet faciundum, tuo, tuorumq. praeſidio uteremur: ſiue aliud quid agendum eſſet, certum conſilium de tua ſententia capere poſſemus. quamobrem te oro, des operam, ut me ſtatim conſequare. facilius potes, quoniam de prouincia Macedonia perlata lex eſt. Pluribus uerbis tecum agerem, niſi pro me apud te res ipſa loqueretur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

ITINERIS noſtri cauſſa fuit, quod non habebam locum, ubi pro meo iure diutius eſſe poſſem, quam in fundo Sicae, praeſertim non dum rogatione correcta. et ſimul intelligebam, ex eo loco, ſi te haberem, poſſe me Brundiſium referre; ſine te autem non eſſe nobis illas partes tenendas propter Autronium. nunc, ut ad te antea ſcripſi, ſi ad nos ueneris, conſilium totius rei capiemus. iter eſſe mole-

ſtum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſtum ſcio; ſed tota calamitas omnes moleſtias habet. Plura ſcribere non poſſum. ita ſum animo perculſo, & abiecto. Cura ut ualeas. D. VI. id. Apr. Naryci Locridis.

CICERO S. D. ATTICO. 3

VTINAM illum diem uideam, cum tibi agam gratias, quod me uiuere coegiſti. adhuc quidem ualde me paenitet. ſed te oro, ut ad me Vibonem ſtatim uenias, quo ego multis de cauſſis conuerti iter meum. ſed, eo ſi ueneris, de toto itinere, ac fuga mea conſilium capere potero. ſi id non feceris, mirabor: ſed confido te eſſe facturum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 4

MISERIAE noſtrae potius uelim, quam inconſtantiae, tribuas, quod a Vibone, quo te arceſſebamus, ſubito diſceſſimus. allata eſt enim nobis rogatio de pernicie mea; in qua, quod confectum eſſe audieramus, erat huiuſmodi, ut mihi ultra quadringenta millia liceret eſſe. illo cum peruenire non liceret, ſtatim iter Brundiſium uerſus contuli ante diem rogationis: ne & Sica, apud quem eram, periret; & quod Melitae eſſe non licebat. nunc tu propera, ut nos conſequare; ſi modo recipiemur. adhuc inuitamur benigne: ſed, quod supereſt, timemus. me, mi Pomponi, ualde paenitet uiuere. qua in re apud me tu plurimum ualuiſti. Sed haec coram. fac modo, ut uenias. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 5

TERENTIA *tibi & saepe, et maximas gratias agit. idest mihi gratissimum. ego uiuo miserrimus, & maximo dolore conficior. ad te quid scribam, ne scio. si enim es Romae, iam me assequi non potes: sin es in uia; cum eris me assecutus, coram agemus, quae erunt agenda: tantum te oro, ut quoniam me ipsum semper amasti, eodem amore sis. ego enim idem sum: inimici mei mea mihi, non me ipsum, ademerunt. Cura ut ualeas.* VIII. *id. Apr. Thurij.*

CICERO S. D. ATTICO. 6

NON *fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brundisij uisurus essem: idq. ad multa pertinuit, in eis, ut & in Epiro consisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio uteremur. quoniam id non contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. nobis iter est in Asiam, maxime Cyzicum. tibi meos commendo. me uix, misereq. sustento. Vale.* D. III. *kal. Mai. Tarenti.*

CICERO S. D. ATTICO. 7

BRVNDISIVM *ueni ad kal. Mai. eo die pueri tui mihi a te litteras reddiderunt: & alij pueri post diem tertium eius diei litteras alias attulerũt. Quod me rogas, & hortaris, ut apud te in Epiro sim: uoluntas tua mihi ualde grata est, & minime noua: & consilium mihi quidem optatum, si liceret*

ibi

ibi omne tempus consumere. odi enim celebritatem, fugio homines; lucem aspicere uix possum. esset mihi ista solitudo, praesertim tam familiari in loco, non amara: sed itineris caussa, ut diuertar, primum est deuium, deinde ab Autronio, & ceteris quatridui: deinde sine te. nam castellum munitum habitanti mihi prodesset, transeunti non est necessarium. quod si auderem, Athenas peterem. sane ita cadebat, ut uellem. nunc & nostri hostes ibi sunt; & te non habemus; & ueremur, ne interpretentur, illud quoque opidum ab Italia non satis abesse: nec scribis, quam ad diem te exspectemus. Quod me ad uitam uocas: unum efficis, ut a me manus abstineam: alterum non potes, ut me non nostri consilij utique paeniteat. quid enim, est quod me retineat? praesertim si spes ea non est, quae nos proficiscentes prosequebatur. non faciam, ut enumerem miserias omnes, in quas incidi per summam iniuriam, & scelus non tam inimicorum meorum quam inuidorum; ne & meum maerorem exagitem, & te in eundem luctum uocem. hoc confirmo, neminem umquam tanta calamitate esse affectum, nemini mortem magis optandam fuisse. cuius oppetendae tempus honestissimum praetermissum est. reliqua tempora non sunt tam ad medicinam, quam ad finem doloris. De rep. uideo te colligere omnia, quae putes aliquam spem mihi posse afferre mutandarum rerum: quae quamquam exigua sunt; tamen, quoniam placet, exspectemus:

Tu nihilo minus, si properaris, nos consequere. nam aut accedemus in Epirum; aut per Candauiam tarde ibimus. Dubitationem autem de Epiro non inconstantia nostra afferebat, sed quod de fratre, ubi eum uisuri essemus, nesciebamus. quem quidem ego nec quo modo uisurus, nec ubi dimissurus sim, scio. idest maximum, & miserrimum mearum omnium miseriarum. Ego & saepius ad te, & plura scriberem, nisi mihi dolor meus cum omnes partes mentis, tum maxime huius generis facultatem ademisset. Videre te cupio. Cura ut ualeas. Pridie kal. Maij, Brundisij, proficiscens.

CICERO S. D. ATTICO. 8

SCRIPSERAM *ad te, quas ob caussas in Epirum non eßemus profecti: quod & Achaia prope esset, plena audacissimorum inimicorum; & exitus difficiles haberet, cum inde proficisceremur. accessit, cum Dyrrhachij essemus, ut duo nuncij afferrentur; unus, classe fratrem Epheso Athenas, alter, pedibus per Macedoniam uenire. itaque illi obuiam misimus Athenas, ut inde Thessalonicam ueniret: ipsi processimus, & Thessalonicam ad x. kal. Iun. uenimus: neque de illius itinere quidquam certi habemus, nisi eum ab Epheso ante aliquanto profectum. nunc, istic quid agatur, magnopere timeo. quamquam tu altera epistola scribis, idibus Mai. audire, fore, ut acrius postularet; altera, iam esse mitiora. sed haec pridie data, quam illa: quo*

contur-

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

conturbor magis. itaque, cum meus me maeror quotidianus lacerat, & conficit: tum uero haec addita cura uix mihi uitam reliquam facit. sed & nauigatio perdifficilis fuit: & ille incertus, ubi ego essem, fortasse alium cursum petiuit. nam Paeto libertus eum non uidit. uento reiectus ab illo in Macedoniam, Pellae mihi praesto fuit. reliqua quam mihi timenda sint, uideo. nec, quid scribam, habeo: & omnia timeo. nec tam miserum est quidquam, quod non in nostram fortunam cadere uideatur. equidem adhuc miser in maximis meis aerumnis, & luctibus, hoc metu adiecto, maneo Thessalonicae suspensus, nec audeo quidquam. Nunc ad ea, quae scripsisti. Tryphonem Caecilium non uidi. Sermonem tuum, & Pompeij cognoui ex tuis litteris. Motum in rep. non tantum ego uideo, quantum tu aut uides, aut ad me consolandum affers. Tigrane enim neglecto, sublata sunt omnia. Varroni me iubes agere gratias: faciam: item Hypsaro. Quod suades, ne longius discedamus, dum acta mensis Maij ad nos perferantur: puto me ita esse facturum; sed, ubi, nondum statui: atque ita perturbato sum animo de Quincto, ut nihil queam statuere: sed tamen statim te faciam certiorem. Ex epistolarum mearum inconstantia puto te mentis meae motum uidere. qui, etsi incredibili, & singulari calamitate afflictus sum, tamen non tam est ex miseria, quam ex culpae nostrae recordatione, commotus. cuius enim scelere impulsi, ac proditi simus, iam profecto ui-

des: atque utinam iam ante uidiſſes, neque totum animum tuum maerori mecum ſimul dediſſes. quare, cum me afflictum, & confectum luctu audies, exiſtimato me ſtultitiae meae poenā ferre grauius, quam euenti; quod ei crediderim, quem eſſe nefarium non putaram. Me & meorum malorum memoria, & metus de fratre in ſcribendo impedit. tu iſta omnia uide, & guberna. Terentia tibi maximas gratias agit. Litterarum exemplum, quas ad Pompeium ſcripſi, miſi tibi. Vale. D. IV. *kal. Iunias, Theſſalonicae.*

CICERO S. D. ATTICO. 9

QVINCTVS *frater cum ex Aſia diſceſſiſſet ante kal. Mai. & Athenas ueniſſet; idibus, ualde fuit ei properandum, ne quid abſens acciperet calamitatis; ſi quis forte fuiſſet, qui contentus noſtris malis non eſſet. itaque malui eum properare Romam, quam ad me uenire. & ſimul (dicam enim, quod uerum eſt; ex quo magnitudinem miſeriarum mearum perſpicere poſſis) animum inducere non potui, ut aut illum, amantiſſimum mei, molliſſimo animo, tanto in maerore aſpicerem; aut meas miſerias, luctu afflictas, & perditam fortunam illi offerrem; aut ab illo aſpici paterer. atque etiam illud timebam, quod profecto accidiſſet, ne a me digredi non poſſet. uerſabatur mihi tempus illud ante oculos, cum ille aut lictores dimitteret, aut ui euelleretur ex complexu meo. huius acerbitatis euentum*

altera

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

altera acerbitate non uidendi fratris uitaui. in hunc me casus uos, uiuendi auctores, impulistis. itaque mei peccati luo poenas. quamquam tuae me litterae sustentant: ex quibus, quantum tu ipse speres, facile perspicio. quae quidem tamen aliquid habebant solatij ante, quam eo uenisti, A POMPEIO. NVNC HORTENSIVM ALLICE, ET EIVSMODI VIROS. obsecro mi Pomponi, non dum perspicis, quorum opera, quorum insidijs, quorum scelere perierimus? sed tecum haec coram agemus. tantum dico, quod scire te puto: nos non inimici, sed inuidi perdiderunt. nunc si ita sunt, quae speras; sustinebimus nos, & spe, qua iubes, nitemur. sin, ut mihi uidentur, infirma sunt; quod optimo tempore facere non licuit, minus idoneo fiet. Terentia tibi saepe gratias agit. Mihi etiam unum de malis in metu est, fratis miseri negotium. quod, si sciam, cuiusmodi sit; sciam, quid agendum mihi sit. Me etiam nunc istorum beneficiorum, & litterarum exspectatio, ut tibi placet, Thessalonicae tenet. si quid erit noui allatum; sciam, de reliquo quid agendum sit. Tu, si, ut scribis, kal. Iun. Roma profectus es, propediem nos uidebis. Litteras, quas ad Pompeium scripsi, tibi misi. Vale. Idibus Iun. Thessalonicae.

CICERO S. D. ATTICO. 10

ACTA quae essent usque ad VIII. kal. Iun. cognoui ex tuis litteris: reliqua exspectabam, ut tibi place-

placebat, Thessalonicae: quibus allatis, facilius statuere potero, ubi sim. nam, si erit caussa, si quid agetur, si spem uidero; aut ibidem opperiar, aut me ad te conferam: sin, ut tu scribis, ista euanuerint; aliud aliquid uidebimus. omnino adhuc nihil mihi significatis, nisi discordiam istorum; quae tamen inter eos de omnibus potius rebus est, quam de me. itaque, quid ea mihi prosit, nescio. sed tamen, quoad me uos sperare uultis, uobis obtemperabo. Nam quod me tam saepe, & tam uehementer obiurgas, & animo infirmo esse dicis: quaeso, ecquod tantum malum est, quod in mea calamitate non sit? ecquis umquam ex tam amplo statu, in tam bona caußa, tantis facultatibus, ingenij, consilij, gratiae, tantis praesidijs bonorum omnium concidit? possum obliuisci, qui fuerim; non sentire, qui sim? quo caream honore? qua gloria? quibus liberis? quibus fortunis? quo fratre? quem ego (ut nouum calamitatis genus attendas) cum pluris facerem, quam me ipsum, semperq. fecißem, uitaui, ne uiderem: ne aut illius luctum, squaloremq. aspicerem; aut me, quem ille florentissimum reliquerat, perditum illi, afflictumq. offerrem. Mitto cetera intolerabilia: etenim fletu impedior. hic utrum tandem sum accusandus, quod doleo, an, quod commisi, ut haec aut non retinerem, (quod facile fuisset, nisi intra parietes meos de mea pernicie consilia inirentur) aut certe uiuus amitterem? Haec eo scripsi, ut potius releuares me, quod facis, quam aut castigatione,

ne, aut obiurgatione dignum putares: eoq. ad te minus multa ſcribo; quod et maerore impedior; et, quid exſpectem iſtinc, magis habeo, quam quid ipſe ſcribam. quae ſi erunt allata; faciam te noſtri conſilij certiorem. Tu, ut adhuc feciſti, quamplurimis de rebus ad me uel im ſcribas; ut prorſus ne quid ignorem. Vale. XIIII. kal. Quinct. Theſſalonicae.

CICERO S. D. ATTICO. II

ME et tuae litterae, et quidam boni nuncij, non optimis tamen auctoribus, et exſpectatio ueſtrarum litterarum, et quod tibi ita placuerat, adhuc Theſſalonicae tenebant. ſi accepero litteras, quas exſpecto; ſi ſpes erit ea, quae rumoribus afferebatur; ad te me conferam; ſi non erit, faciam te certiorem, quid egerim. Tu me, ut facis, opera, conſilio, gratia iuua: con ſolari iam deſine: obiurgare uero noli: quod cum facis, ut ego tuum amorem, & dolorem deſidero; quem ita affectum mea aerumna eſſe arbitror, ut te ipſum conſolari nemo poſſit. Quinctum fratrem optimum, humaniſſimumq. ſuſtenta. Ad me, obſecro te, ut omnia certa perſcribas. Vale. D. IV. kal. Quinct.

CICERO S. D. ATTICO. 12

TV quidem ſedulo argumentaris, quid ſit ſperandum, & maxime per ſenatum: idemq. caput rogationis proponi ſcribis. quare in ſenatu dici nihil liceat: itaque ſiletur. Hic tu me accuſas, quod me affli-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

afflictem; cum ita sim afflictus, ut nemo umquam: quod tute intelligis. Spem ostendis secundum comitia. quae ista est, eodem tribuno pl. & inimico consule designato? Percussisti autem me etiam de oratione prolata. cui uulneri, ut scribis, medere, si quid potes. scripsi equidem olim ei iratus, quod ille prior scripserat; sed ita compresseram, ut numquam emanaturam putarem. quo modo exciderit, nescio. sed quia numquam accidit, ut cum eo uerbo uno con certarem; et quia scripta mihi uidetur negligentius, quam ceterae: puto posse probari, non esse meam. id, si putas me posse sanari, cures uelim: sin plane perij, minus laboro. Ego etiam nunc eodem in loco iaceo, sine sermone ullo, sine cogitatione ulla. Licet tibi, ut scribis, significarem, ut ad me uenires Sidona: tamen intelligo te istic prodesse, hic ne uerbo quidem leuare me posse. Nõ queo plura scribere: nec est, quod scribam: uestra magis exspecto. Vale. XVI. kal. Sext. Thessalonicae.

CICERO S. D. ATTICO. 13

QVOD ad te scripseram, me in Epiro futurum: postea quam extenuari spem nostram, & euanescere uidi, mutaui consilium; nec me Thessalonica commoui, ubi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis litteris scripseras, fore, uti secundum comitia aliquid de nobis in senatu ageretur; id tibi Pompeium dixisse. qua de re, quoniam comitia habita sunt, tuq. nil

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ad me ſcribis; perinde habebo, ac ſi ſcripſiſſes nihil eſſe; meq. temporis non longinqui ſpe dictum eſſe, moleſte feram. Quem autem motum te uidere ſcripſeras, qui nobis utilis fore uideretur, eum nũciant, qui ueniunt, nullum fore. In tribunis pl. deſignatis reliqua ſpes eſt: quam ſi exſpectaro, non erit, quod putes me cauſſae meae, ac uoluntati meorum defuiſſe. Quod me ſaepe accuſas, cur hunc meum caſum tam grauiter feram: debes ignoſcere: cum ita me afflictum uideas, ut neminem umquam nec uideris, nec audieris. nam quod ſcribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi uero mens integra eſt, atque utinam tam in periculo fuiſſet, cum ego ijs, quibus meam ſalutem cariſſimam eſſe arbitrabar, inimiciſſimis, crudeliſſimisq. uſus ſum: qui, ut me paullum inclinari timore uiderunt, ſic impulerunt, ut omnia ſuo ſcelere, & perfidiae abuterentur ad exitium meum. nunc, quoniam eſt Cyzicum nobis eundum; quo rarius ad me litterae perferentur, hoc uelim diligentius omnia, quae putaris me ſcire opus eſſe, perſcribas. Quinctum fratrem meũ fac diligas: quem ego miſer ſi incolumem relinquo, non me totum periiſſe arbitrabor. Vale. nonis Sext.

CICERO S. D. ATTICO. 14

Ex tuis litteris plenus ſum exſpectatione de Pompeio, quidnam de nobis uelit, aut oſtendat. comitia enim credo eſſe habita: quibus abſolutis, ſcribis illi placuiſſe agi de nobis. ſit tibi ſtultus eſſe ui-

uideor, qui ſperem; facio tuo iuſſu; & ſcio te me ijs epiſtolis potius, & meas ſpes ſolitum eſſe remorari. nunc uelim, mihi plane perſcribas, quid uideas. ſcio nos noſtris multis peccatis in hanc aerumnam incidiſſe. ea ſi qui caſus ex parte correxerint; minus moleſte feremus nos uixiſſe, & adhuc uiuere. Ego, propter uiae celebritatem, & quotidianam exſpectationem rerum nouarum, non commoui me adhuc Theſſalonica: ſed iam extrudimur, non a Plancio, (nam is quidem retinet) uerum ab ipſo loco, minime appoſito ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epirum ideo, ut ſcripſeram, non iui, quod ſubiti mihi uniuerſi nuncij uenerant, & litterae, quare nihil eſſet neceſſe quamproxime Italiam eſſe. hinc, ſi aliquid a comitijs audierimus, nos in Aſiam conuertemus: neque adhuc ſtabat, quo potiſſimum: ſed ſcies. Vale. XII. kal. Sext. Theſſalonicae.

CICERO S. D. ATTICO. 15

ACCEPI Idibus Sext. quattuor epiſtolas a te miſſas; unam, qua me obiurgas, & rogas, ut ſim firmior; alteram, qua Craſſi libertum ais tibi de mea ſollicitudine, macieq. narraſſe; tertiam, qua demonſtras acta in ſenatu; quartam de eo, quod a Varrone ſcribis tibi eſſe confirmatum de uoluntate Pompeij. Ad primam tibi hoc ſcribo; me ita dolere, ut non modo a mente non deſerar, ſed id ipſum doleam, me, tam firma mente ubi utar, & quibuſcum, non habere. nam ſi tu me uno non ſine maero-

re

re cares; quid me censes, qui & te, & omnibus? & si tu incolumis me requiris; quo modo a me ipsam incolumitatem desiderari putas? nolo commemorare, quibus rebus sim spoliatus, non solum quia non ignoras, sed etiam ne scindam ipse dolorem meum. hoc confirmo, neque tantis bonis esse priuatum quemquam, neque in tantas miserias incidisse. dies autem non modo non leuat luctum hunc, sed etiam auget. nam ceteri dolores mitigantur uetustate; hic nō potest non & sensu praesētis miseriae, & recordatione praeteritae uitae quotidie augeri. desidero enim non mea solum, neque meos, sed me ipsum. quid enim sum? sed non faciam, ut aut tuum animum angam querelis, aut meis uulneribus saepeius manus afferam. Nam quod purgas eos, quos ego mihi scripsi inuidisse, & in eis Catonem: ego uero tantum illum puto ab isto scelere abfuisse, ut maxime doleam, plus apud me similitudinem aliorum, quam istius fidem, ualuisse. ceteri, quos purgas, debent mihi purgati esse, tibi si sunt. Sed haec sero agimus. Crassi libertum nihil puto sincere locutum. In senatu rem probe scribis actam. sed quid Curio? an illam orationem non legit? quae unde sit prolata, nescio. sed Axius, eiusdem diei scribens ad me acta, non ita laudat Curionem. at potest ille aliquid praetermittere: tu, nisi quod erat, profecto non scripsisti. Varronis sermo facit exspectationē Caesaris. atque utinam ipse Varro incumbat in caussam. quod profecto cum sua sponte, tum te instante faciet. ego, si me

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſi me aliquando ueſtri, & patriae compotem fortuna fecerit, certe efficiam, ut maxime laetere unus ex omnibus amicis; meaq. officia, & ſtudia, quae parum antea luxerunt, (fatendum eſt enim) ſic exequar, ut me aeque tibi, ac fratri, & liberis noſtris, reſtitutum putes. ſi quid in te peccaui, ac potius quoniam peccaui, ignoſce. in me enim ipſum peccaui uehementius. neque haec eo ſcribo, quo te non meo caſu maximo dolore eſſe affectum ſciam: ſed profecto, ſi, quantum me amas, & amaſti, tantum amare deberes, ac debuiſſes; nūquam eſſes paſſus me, quo tu abundas, egere conſilio; nec eſſes paſſus mihi perſuaderi, utile nobis eſſe, legem de collegijs perferri. ſed tu tantum lacrymas praebuiſti dolori meo, quod erat amoris, tamquam ipſe ego: quod meritis meis perfectum eſſe potuit, ut dies, & noctes, quod mihi faciendum eſſet, cogitares, id abs te meo, non tuo ſcelere praetermiſſum eſt. quod ſi non modo tu, ſed quiſquam fuiſſet, qui me Pompeij minus liberali reſponſo perterritum a turpiſſimo cō ſilio reuocaret, quod unus tu facere maxime potuiſſti: aut occubuiſſem honeſte, aut uictores hodie uiueremus. Hic mihi ignoſcas: me enim ipſum multo magis accuſo; deinde te, quaſi me alterum: & ſimul meae culpae ſociū quaero. ſi reſtituor, etiā minus uidebimur deliquiſſe; abs teq. certe, quoniam nullo noſtro, tuo ipſius beneficio diligemur. Quod te cum Culeone ſcribis de priuilegio locutum; eſt aliquid: ſed multo eſt melius, abrogari. ſi enim nemo im-

impediet, ſit eſt firmius: ſin erit, qui ferri non ſinat; idem S. C. intercedet. nec quidquam aliud opus eſt, quam abrogari. nam prior lex nos nihil laedebat. quam ſi, ut eſt promulgata, laudare uoluiſſemus, aut, ut erat negligenda, negligere; nocere omnino nobis non potuiſſet. hic mihi primũ non modo conſilium defuit, ſed etiam obfuit. caeci, caeci, inquam, fuimus in ueſtitu mutando, in populo rogando. quod, niſi nominatim mecum agi coeptum eſſet, fieri perniciosum fuit. ſed pergo praeterita. uerumtamen ob hanc cauſſam, ut, ſi quid ageretur, legem illam, in qua popularia multa ſunt, ne tangatis. uerum eſt ſtultum, me praecipere, quid agatis, aut quo modo. utinam modo agatur aliquid. multa occultant tuae litterae; credo, ne uehemẽtius deſperatione perturber. quid enim uides agi poſſe, aut quo modo? per ſenatũ ne? aſt tute ſcripſiſti ad me, quoddam caput legis Clodium in curiae poſtea fixiſſe, ne referri, ne ue dici liceret. quo modo igitur Domitius ſe dixit relaturum? quo modo autem ijs, quos tu ſcribis, & de re dicentibus, &, ut referretur, poſtulantibus, Clodius tacuit? ac, ſi per populum, poterit ne, niſi de omnium tribunorum pl. ſententia? quid de bonis? quid de domo? poterit ne reſtitui? aut, ſi non poterit, egomet quo modo potero? haec niſi uides expediri, quam in ſpem me uocas? ſin autem ſpei nihil eſt, quae eſt mihi uita? itaque exſpecto Theſſalonicae acta kal. Sext. ex quibus ſtatuam, in tuos ne agros confugiam, ut neque uideam homines,

nes, quos nolim; & te, ut ſcribis, uideam; & propius ſim, ſi quid agatur. idq. intellexi cum tibi, cum Quincto fratri placere; an abeam Cyzicum. Nunc Pomponi, quoniam nil impertiſti tuae prudẽtiae ad ſalutem meam, quod aut in me ipſo ſatis eſſe conſilij decreueras, aut te nil mihi plus debere, quam ut praeſto eſſes; quandoquidem ego proditus, inductus, coniectus in fraudem, omnia mea praeſidia neglexi, totam Italiam, in me erectam ad me defendendum, deſtitui, & reliqui; me meis tradidi inimicis, inſpectante, & tacente te; qui ſi non plus ingenio ualebas, quam ego, certe timebas minus: ſi potes, erige afflictos, & in eo nos iuua. ſin omnia ſunt obſtructa; id ipſum fac ut ſciamus, & nos aliquando aut obiurgare, aut communiter conſolari deſine. Ego ſi tuam fidem accuſarem; non me potiſſimum tuis tectis crederem. meam amentiam accuſo, quod a te tantum amari, quantum ego uellem, putaui: quod ſi fuiſſet, fidem eandem, curam maiorem adhibuiſſes; me certe ad exitium praecipitantem retinuiſſes; iſtos labores, quos nunc in naufragijs noſtris ſuſcipis, non ſubiſſes. quare fac, ut omnia ad me perſpecta, & explorata perſcribas; meque, ut facis, uelis eſſe aliquem; quoniam, qui fui, & qui eſſe potui, iam eſſe non poſſum; & ut his litteris nõ te, ſed me ipſum a me eſſe accuſatum putes. Si qui erunt, quibus putes opus eſſe meo nomine litteras dari, uelim conſcribas, curesq. dandas. Vale.
D. XIV. *kal. Sept.*

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 16

TOTVM *iter mihi incertum facit exspectatio litterarum tuarum kal. Sex. datarum, non aliud aliquid. si spes erit, Epirum, sin minus, Cyzicum, aut aliud quid sequemur. tuae quidem litterae, quo saepius a me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem, quam cum lectae sunt. tum id, quod attulerunt ad spem, infirmant: ut facile appareat, te & consolationi seruire, & ueritati. idq. te rogo plane, ut ad me, quae scis, ut erunt, quae putabis, ita scribas. Vale.* D. XII. *kal. Sep.*

CICERO S. D. ATTICO. 17

DE *Quincto fratre nuncij nobis tristes, nec uarij uenerant ex ante diem non. Iun. usque ad prid. kal. Sept. eo autem die Liuineius, L. Reguli libertus, ad me a Regulo missus uenit. is omnino mentionem nullam factam esse nunciauit, sed fuisse tamen sermonem de C. Clodij filio: isq. mihi tum a fratre litteras attulit. sed postridie Sextij pueri uenerunt, qui a te litteras attulerunt, non tam exploratas a timore, quam sermo Liuineij fuerat. sane sum in meo infinito maerore sollicitus, et eo magis, quod Appij quaestio est. Cetera, quae ad me eisdem litteris scribis de nostra spe, intelligo esse languidiora, quam alij ostendunt. ego autem, quoniam non longe ab eo tempore absumus, in quo res dijudicabitur, aut ad te conferam me, aut etiam nũc circum haec loca cõ-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

morabor. Scribit ad me frater, omnia ſua per te unum ſuſtineri. quid te aut horter, quod facis; aut agam gratias, quod non exſpectas? tantum uelim, fortuna det nobis poteſtatem, ut incolumes amore noſtro perfruamur. Tuas litteras ſemper maxime exſpecto. in quibus, caue, ne aut diligentia tua mihi moleſta, aut ueritas acerba ſit. Vale. D. prid. non. Sept.

CICERO S. D. ATTICO. 18

EXSPECTATIONEM *nobis non paruam attuleras, cum ſcripſeras, Varronem tibi pro amicitia confirmaſſe, cauſſam noſtram Pompeium certe ſuſcepturum, &, ſimul a Caeſare ei litterae, quas exſpectaret, remiſſae eſſent, auctorem etiam daturum. utrum id nihil fuit, an aduerſatae ſunt Caeſaris litterae? an eſt aliquid in ſpe? Etiam illud ſcripſeras, eundem, ſecundum comitia, dixiſſe. fac (ſi uides, quantis in malis iaceam, & ſi putas eſſe humanitatis tuae) me fac de tota cauſſa noſtra certiorẽ. nam Quinctus frater, homo mirus, qui me tam ualde amat, omnia mittit ſpei plena, metuens, credo, defectionem animi mei. tuae autem litterae ſunt uariae. neque enim me deſperare uis, nec temere ſperare. fac, obſecro te, ut omnia, quae proſpici a te poſſunt, ſciamus. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 19

QVOD *eiuſmodi mihi litterae a uobis afferebantur, ut aliquid ex iis eſſet exſpectandum; ſpe, &*

cupi-

cupiditate Thessalonicae detentus sum. postea quam omnis actio huius anni confecta nobis uidebatur, in Asiam ire nolui: quod & celebritas mihi odio est; &, si fieret aliquid a nouis magistratibus, abesse longe nolebam. itaque in Epirum ad te statui me conferre: non quo mea interesset loci natura, qui lucem omnino fugerem: sed aut ad salutem libentissime ex tuo portu proficiscar: aut si ea praecisa erit, nusquam facilius hanc miserrimã uitam uel sustentabo, uel, quod multo est melius, abiecero. ero cum paucis, multitudinem dimittam. Me tuae litterae numquam in tantam spem adduxerũt, quantam aliorum: attamen mea spes etiam tenuior semper fuit, quam tuae litterae. sed tamen, quoniam coeptum est, age, quoquo modo coeptum est, & quacumque de caussa, non deseram neque optimi, atque unici fratris miseras, atque luctuosas preces, nec Sextij, ceterorumq. promissa, nec spem aerumnosissimae mulieris Terẽtiae, nec miserrimae mulieris Tulliolae obsecrationem, et fideles litteras tuas. mihi Epirus aut iter ad salutem dabit; aut, quod scripsi supra. te oro, & obsecro Pomponi, si me omnibus amplissimis, carissimis, iucũdissimisq. rebus per fidia hominum spoliatum; si me a meis consiliarijs proditum, & proiectum uides; si intelligis me coactum, ut ipse me, & meos perderem; ut me tua misericordia iuues, & Quinctum fratrem, qui potest esse saluus, sustentes; Terentiam, liberosq. meos tueare; me, si putas te istic uisurum, exspectes;

ctes; si minus, inuisas, si potes; mihiq. ex agro tuo tantum assignes, quantum meo corpore occupari potest, & pueros ad me cum litteris quamprimum, & quamsaepissime mittas. Vale. XVI. Kal. Oct.

CICERO S. D. Q. CAECILIO Q. F. POMPONIANO ATTICO: 20

QVOD quidem ita esse, & auunculum tuum functum esse officio, uehementissime probo: gaudere me tum dicam, si mihi hoc uerbo licebit uti. Me miserum, quam omnia essent ex sententia, si nobis animus, si consilium, si fides eorum, quibus credidimus, non defuisset. quae colligere nolo, ne augeam maerorem. sed tibi uenire in mētem certo scio, quae uita esset nostra, quae suauitas, quae dignitas. ad quae recuperanda per fortunas incumbe, ut facis; diemq. natalem reditus mei, cura, ut in tuis aedibus amoenissimis agam tecum, & cum meis. Ego huic spei, & expectationi, quae nobis proponitur, maxime tamen uolui praestolari apud te in Epiro: sed ita ad me scribitur, ut putem esse commodius, nos eisdem in locis esse. De domo, & Curionis oratione, ut scribis, ita est. in uniuersa salute, si ea modo nobis restituetur, inerunt omnia. ex quibus nihil malo, quam domum. sed tibi nihil mando nominatim: me totum tuo amori, fideiq. commendo. Quod, te in tanta hereditate, ab omni occupatione expedisti, ualde mihi gratum est. Quod facultates tuas

tuas ad meam ſalutem polliceris, ut omnibus rebus a te praeter ceteros iuuer: id quantum ſit praeſidiũ, uideo, intelligoque, te multas partes meae ſalutis & ſuſcipere, & poſſe ſuſtinere, neque, ut ita facias, rogandum eſſe. Quod me uetas quidquam ſuſpicari accidiſſe ad animum tuum, quod ſecus a me erga te commiſſum, aut praetermiſſum uideretur: geram tibi morem, & liberabor iſta cura: tibi tamen eo plus debebo, quo tua in me humanitas fuerit excelſior, quam in te mea. Velim, quid uideas, quid intelligas, quid agatur, ad me ſcribas, omnesq. ad noſtram ſalutem adhortere. Rogatio Sextij neque dignitatis ſatis habet, nec cautionis. nam & nominatim ferre oportet, & de bonis diligentius ſcribi: & id animaduertas uelim. Vale. ɪv. non. Oct. Theſſalonicae.

CICERO S. D. ATTICO. 21

TRIGINTA *dies erant ipſi, cum has dabam litteras, per quos nullas a uobis acceperam. mihi autem erat in animo, iam, ut antea ad te ſcripſi, ire in Epirum, & ibi omnem caſum potiſſimum exſpectare. Te oro, ut, ſi quid erat, quod perſpicias, quamcunque in partem, quamplaniſſime ad me ſcribas, & meo nomine, ut ſcribis, litteras, quibus putabis opus eſſe, ut des. Vale. v. kal. Nou.*

CICERO S. D. ATTICO.

ETSI *diligenter ad me Quinctus frater, & Piso, quae essent acta, scripserant: tamen uellem, tua te occupatio non impedisset, quo minus, ut consuesti, ad me, quid agereretur, & quid intelligeres, perscriberes. Me adhuc Plancius liberalitate sua retinet, iam aliquoties conatum ire in Epirũ. spes homini est iniecta, non eadem, quae mihi, posse nos una decedere. quam rem sibi magno honori sperat fore. sed iam, cum aduentare milites dicentur, faciendum nobis erit, ut ab eo discedamus. quod cum faciemus, ad te statim mittemus; ut scias, ubi simus. Lentulus suo in nos officio, quod & re, & promissis, & litteris declarat, spem nobis non nullam affert Pompeij uoluntatis. saepe enim tu ad me scripsisti, eum totum esse in illius potestate. De Metello scripsit ad me frater, quantum speraret, profectum esse per te. Mi Pomponi pugna, ut tecum, & cum meis mihi liceat uiuere; & scribe ad me omnia. premor cum luctu, tum desiderio omnium rerum, quae mihi me cariores semper fuerant. Cura, ut ualeas.*

Ego, quod, per Thessaliam si irem in Epirum, perdiu nihil eram auditurus, & quod mei studiosos habeo Dyrrhachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicae scripsissem. inde cum ad te me conuertam, faciam ut scias. tuq. ad me uelim omnia quamdiligentissime, cuicuimodi sunt, scribas.

bas. ego iam aut rem, aut ne spem quidem exspecto. Vale. VI. *kal. Dec. Dyrrhachij.*

CICERO S. D. ATTICO. 23

AD V. *kal. Dec. tres epistolas a te accepi, unam datam ad* VIII. *kal. Nou. in qua me hortaris, ut forti animo mensem Ian. exspectem: eaque, quae ad spem putas pertinere, de Lentuli studio, de Metelli uoluntate, de tota Pompeij ratione, perscribis. in altera epistola, praeter consuetudinem tuam, diem non adscribis: sed satis significas tempus. lege enim ab octo tribunis pl. promulgata, scribis te eas litteras eo ipso die dedisse, id est ad* IV. *kal. Nou. &, quid putes utilitatis eam promulgationem attulisse, scribis. in quo si etiam nostra salus cum hac lege desperata erit, uelim pro tuo in me amore hanc inanem meam diligentiam miserabilem potius, quam ineptam, putes: sin est aliquid spei, des operam, ut maiore diligentia posthac a nostris magistratibus defendamur. nam ea ueterum tribunorum pl. rogatio tria capita habuit; unum de reditu meo, scriptum incaute: nihil enim restituitur, praeter ciuitatem, & ordinem: quod mihi pro meo casu satis est: sed, quae cauenda fuerint, & quo modo, te non fugit. alterum caput est tralaticium de impunitate, si quid contra alias leges eius legis ergo factum sit. tertium caput, mi Pomponi, quo consilio, & a quo sit inculcatum, uide. scis enim Clodium sanxisse, ut uix, aut omnino non posse nec per*

ſenatum, nec per populum infirmari ſua lex. ſed uides, numquam eſſe obſeruatas ſanctiones earum legum, quae abrogarentur. nam ſi id eſſet: nulla fere abrogari poſſet: (neque enim ulla eſt: quae non ipſa ſe ſepiat difficultate abrogationis) ſed, cum lex abrogatur, illud ipſum abrogaretur, quo modo eam abrogari oporteat. hoc cum re uera ita ſit; cum ſemper ita habitum, obſeruatumq. ſit: octo noſtri tribuni pl. caput poſuerunt hoc: SI QVID IN HAC ROGATIONE SCRIPTVM EST, QVOD PER LEGES, PLEBIS VE SCITA, HOC EST, QVOD PER LEGEM CLODIAM PROMVLGARE, ABROGARE, DEROGARE, OBROGARE SINE FRAVDE SVA NON LICEAT, NON LI-
*CVERIT; QVOD VEL QVI PROMVLGAVIT, DEROGAVIT, OB EAM REM
*POENAE, MVLTAE VE SIT EH. INR. atque hoc in illis tribunis pl. non laedebat: lege enim collegij ſui non tenebantur. quo maior eſt ſuſpicio malitiae alicuius; cum id, quod ad ipſos nihil pertinebat, erat autem contra me, ſcripſerunt: ut noui tribuni pl. ſi eſſent timidiores, multo magis ſibi eo capite utendum putarent. neque id a Clodio praetermiſſum eſt. dixit enim in concione a. d. III. non. hoc capite deſignatis tribunis pl. praeſcriptum eſſe, quid liceret. tamen, in lege nulla eſſe eiuſmodi caput, te non fallit. quod ſi opus eſſet, omnes in abrogando uterentur. Ninnium, ac ceteros fugerit.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

rit. inuestiges, uelim, & quis attulerit; & quare octo tribuni pl. ad senatum de me referre non dubitarint. si enim, quod obseruandum illud caput non putabant: ijdem in abrogando tam cauti fuerunt, ut id metuerent, soluti cum essent, quod ne ijs quidem, qui lege tenentur, est curandum. id capud sane nolim nouos tribunos pl. ferre: sed perferant modo quidlibet: uno capite, quo reuocabor, (modo res conficiatur) ero contentus. Iam dudum pudet tam multa scribere: uereor enim, ne re iam desperata legas; ut haec mea diligentia miserabilis tibi, alijs irridenda uideatur. sed si est aliquid in spe, uide legem, quam T. Fadio scripsit T. Visellius. ea mihi perplacet. nam Sextij nostri, quam tu tibi probari scribis, mihi non placet. Tertia est epistola prid. id. Nou. data: in qua exponis prudenter, & diligenter, quae sint, quae rem distinere uideantur, de Crasso, de Pompeio, de ceteris. quare oro te, ut, si qua spes erit, posse studijs bonorū, auctoritate, multitudine comparata rem confici; des operam, ut uno impetu perfringatur; in eam rem incumbas, ceterosq. tu excites. sin, ut ego perspicio cum tua coniectura, tum etiam mea, spei nihil est; oro, obtestorq. te, ut Quinctum fratrem ames, quem ego miserum misere perdidi; ne uequid eum patiare grauius cōsulere de se, quam expediat sororis tuae filio; meum Ciceronem, cui nihil misello relinquo praeter inuidiam, & ignominiam nominis mei, tueare, quoad poteris; Terentiam,

tiam, unam omnium aerumnoſiſſimam, ſuſtentes tuis officijs. Ego in Epirum proficiſcar, cum primorum dierum nuncios excepero. Tu ad me, uelim, proximis litteris, ut ſe initia dederint, perſcribas. Vale. Pridie kal. Dec.

CICERO S. D. ATTICO. 24

ANTEA, *cum ad me ſcripſiſſetis, ueſtro conſenſu conſulares prouincias ornatas eſſe; etſi uerebar, quorſum id caſurum eſſet, tamen ſperabam uos aliquid aliquando uidiſſe prudentius. poſtquam mihi & dictum eſt, & ſcriptum, uehementer conſilium ueſtrum reprehendi: grauiter ſum commotus; quod illa ipſa ſpes exigua, quae erat, uidetur eſſe ſublata. nam ſi tribuni pl. nobis ſuccenſent, quae poteſt ſpes eſſe? ac uidentur iure ſuccenſere: cum & expertes conſilij fuerint, qui cauſſam noſtram ſuſceperant; & noſtra conceſſione omnem uim ſui iuris amiſerint: praeſertim cum ita dicant, ſe noſtra cauſſa uoluiſſe ſuam poteſtatē eſſe de conſulibus ornandis, non ut eos impedirent, ſed ut ad noſtram cauſſam adiungerent: nunc, ſi conſules a nobis alieniores eſſe uelint, poſſe id libere facere; ſin uellent noſtra cauſſa, nihil poſſe ſe inuitis. Nam quod ſcribis; ni ita nobis placuiſſet, illos hoc idem per populum aſſecuturos fuiſſe: inuitis tribunis pl. fieri nullo modo potuit: ita uereor, ne & ſtudia tribunorum amiſerimus, &, ſi ſtudia maneant, uinculum illud adiungendorum conſulum amiſſum ſit. Accedit aliud*

non

non paruum incommodum, quod grauis illa opinio, ut quidem ad nos perferebatur, senatum nihil decernere ante, quam de nobis actum esset, amissa est, praesertim in ea caussa, quae non modo necessaria non fuit, sed etiam inusitata, ac noua. neque enim umquā arbitror ornatas esse prouincias designatorum: ut, cum in hoc illa constantia, quae erat mea caussa suscepta, immutata si sit, nihil iam possit non decerni. iam, ijs, ad quos relatum est, amicis placuisse, non mirum sit. erat enim difficile reperire, qui contra tanta commoda duorum consulum palam sententiam diceret. & fuit omnino difficile non obsequi uel, amicissimo homini, Lentulo, uel Metello, qui simultatem humanissime deponeret. sed uereor, ne, hos cum tenere potuerimus, tribunos pl. amiserimus. haec res quemadmodum ceciderit, & tota res quo loco sit, uelim ad me scribas, & ita, ut instituisti. nam ista ueritas, etiam si iucunda non est, mihi tamen grata est. Vale. D. IV. *id. Dec.*

CICERO S. D. ATTICO. 25

POST *tuum a me discessum litterae mihi Roma allatae sunt: ex quibus prospicio nobis ī hac calamitate tabescendum esse. neque enim, (sed bonam in partem accipies) si ulla spes salutis nostrae subesset, tu pro tuo amore in me hoc tempore discessisses. sed, ne ingrati, aut ne omnia uelle nobiscum una interire uideamur, hoc omitto: illud abs te peto,*

des

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

des operam, id quod mihi affirmaſti, ut te ante kal. Ian. ubicunque erimus, ſiſtas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 26

LITTERAE *mihi a Quincto fratre cum S.C. quod de me eſt factum, allatae ſunt. mihi in animo eſt, legum lationem exſpectare. ſi obtrectabitur, utar auctoritate ſenatus, & potius uita, quam patria, carebo. Tu, quaeſo, feſtina ad nos uenire. Vale.* VI. *kal. Ian.*

CICERO S. D. ATTICO. 27

EX TVIS *litteris, & ex re ipſa nos funditus periſſe uideo'. Te oro, ut, quibus in rebus mei tui indigebunt, noſtris miſerijs ne deſis. ego te, ut ſcribis, cito uidebo. Plura non ſcribo. Cura ut ualeas.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER IV.

CICERO S. D. ATTICO.

CVM primum Romam ueni, fuitque, cui recte ad te litteras darem, nil prius faciendum mihi putaui, quam ut tibi absenti de reditu nostro gratularer. cognoram enim, (ut uere scribam) te in consilijs mihi dandis nec fortiorem, nec prudentiorem, quam me ipsum, nec etiam propter meam in te obseruantiam nimium in custodia salutis meae diligentem; eundemq. te, qui primis temporibus erroris nostri, aut totius furoris particeps, & falsi rumoris socius fuisses, acerbissime dissidium nostrum tulisse, plurimumq. operae, studij, diligentiae, laboris ad conficiendum reditum meum contulisse. itaque hoc tibi uere affirmo, in maxima laetitia, & exoptatissima gratulatione unum ad cumulandum gaudium conspectum, aut potius complexum mihi tuum defuisse. quem semel nactus, numquam dimisero: ac, nisi etiam praetermissos fructus tuae suauitatis praeteriti temporis omnes exegero, profecto hac restitutione fortunae me ipse non satis dignũ iudicabo. Nos adhuc in nostro statu, quod difficillime recuperari posse arbitrati sumus, splendorem no-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

nostrum illum forensem, & in senatu auctoritatem, & apud uiros bonos gratiam magis, quam optaramus, consecuti sumus. In re autem familiari, quae quemadmodum fracta, dissipata, direpta sit, non ignoras, ualde laboramus, tuarumq. non tam facultatum, quas ego nostras esse iudico, quam consiliorum ad colligendas, & constituendas reliquias nostras indigemus. nunc, etsi omnia aut scripta esse a tuis arbitror, aut etiam nuncijs, ac rumore perlata: tamen ea inscribam breui, quae te puto potissimum ex meis litteris uelle cognoscere. Pridie non. Sext. Dyrrhachio sum profectus, ipso illo die, quo lex est lata de nobis. Brundisium ueni nonis Sext. ibi mihi Tulliola mea fuit praesto natali suo ipso die, qui casu idem natalis erat & Brundisinae coloniae, & tuae uicinae Salutis. quae res animaduersa a multitudine, summa Brundisinorum gratulatione celebrata est. ante diem VI. id. Sext. cognoui litteris Quincti fratris, mirifico studio omnium aetatum, atque ordinum, incredibili concursu Italiae, legē comitijs centuriatis esse perlatam. inde a Brundisinis honestissimis ornatus, iter ita feci, ut undique ad me cum gratulatione legati conuenerint. ad urbem ita ueni, ut nemo ullius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui mihi obuiam non uenerit, praeter eos inimicos, quibus id ipsum non liceret aut dissimulare, aut negare. Cum uenissem ad portam Capenam, gradus templorum ab infima plebe completi erant: a qua

plausu

plausu maximo cum esset mihi gratulatio, significata; similis & frequentia, & plausus me usque ad Capitolium celebrauit. in foro, & in ipso Capitolio miranda multitudo fuit. postridie in senatu, qui fuit dies non. Sept. senatui gratias egimus. eo biduo cum esset annonae summa caritas, & homines ad theatrum primo, deinde ad senatum concurrissent, impulsu Clodij; mea opera frumenti inopiam esse clamarent; cum per eos dies senatus de annona haberetur; & ad eius procurationem sermone non solum plebis, uerum etiam bonorum Pompeius uocaretur; idq ipse cuperet; multitudoq. a me nominatim, ut id decernerem, postularet: feci, & accerute sententiam dixi; cum abessent consulares, quod tuto se negarent posse sententiam dicere, praeter Messallam, & Afranium. factum est S. C. in meam sententiam, ut cum Pompeio ageretur, ut eam rem susciperet, lexq. ferretur. quo S. C. recitato, cum concio, more hoc insulso & nouo, plausum, meo nomine recitando, dedisset; habui concionem. omnes magistratus praesentes, praeter unum praetorem, & duos tribunos pl. dederunt. postridie senatus frequens, & omnes consulares nihil Pompeio postulanti negarunt. ille legatos quindecim cum postularet, me principem nominauit; & ad omnia me alterum se fore dixit. consules legem conscripserunt, qua Pompeio per quinquennium omnis potestas rei frumentariae toto orbe terrarum daretur: alteram Messius, qui omnis dat pecuniae pe-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

poteſtatem, & adiungit claſſem, & exercitum, & maius imperium in prouincijs, quam ſit eorum, qui eas obtineant. illa noſtra lex conſularis nunc modeſta uidetur, haec Meſſii non ferenda. Pompeius illam uelle ſe dicit, familiares hanc. conſulares duce Fauonio fremunt. nos tacemus, & eo magis, quod de domo noſtra nihil adhuc pontifices reſponderant. qui ſi ſuſtulerint religionem, aream praeclaram habebimus, ſuperficiem conſules ex S. C. aeſtimabunt: ſin aliter, demolientur, ſuo nomine locabunt, rem totam aeſtimabunt. Ita ſunt res noſtrae; ut in ſecundis, fluxae; ut in aduerſis, bonae. In re familiari ualde ſumus, ut ſcis, perturbati. praeterea ſunt quaedam domeſtica, quae litteris nō committo. Quinctum fratrem, inſigni pietate, uirtute, fide praeditum, ſic amo, ut debeo. Te exſpecto; & oro, ut matures uenire. eoq. animo uenias, ut me tuo conſilio egere non ſinas. alterius uitae quoddam initium ordimur. iam quidam, qui nos abſentes defenderunt, incipiunt praeſentibus occulte iraſci, aperte inuidere. uehementer te requirimus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

SI FORTE *rarius tibi a me, quam a ceteris, litterae redduntur; peto a te, ut id non modo non negligentiae meae, ſed ne occupationi quidem tribuas: quae etſi ſumma eſt, tamen nulla eſſe poteſt tanta, ut interrumpat iter amoris noſtri,*

&

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

et officij mei. nam ut ueni Romam, iterum nunc sum certior factus, esse cui darem litteras: itaque has alteras dedi. prioribus tibi declaraui, aduentus noster qualis fuisset, & quis esset status, atque omnes res nostrae quemadmodum essent, ut in secundis, fluxae, ut in aduersis, bonae. Post illas datas, secuta est summa contentio de domo. diximus apud pontifices prid. kal. Oct. acta res est accurate a nobis: & si umquam in dicendo fuimus aliquid, aut etiam si numquam alias fuimus, tum profecto doloris magnitudo uim quandam nobis dicendi dedit. itaque oratio iuuentuti nostrae deberi non potest: quam tibi, etiam si non desideras, tamen mittam cito. Cum pontifices decressent, ita, si neque populi iussu, neque plebiscito, qui se dedicasse diceret, nominatum ei rei praefectus esset, neque populi iussu, aut plebiscito id facere iussus esset; uideri, posse sine religione iam partem areae mihi restitui; mihi facta statim est gratulatio. nemo enim dubitat, quin domus nobis esset adiudicata. tum subito ille in concionem adscendit, quam Appius ei dedit. nũciat iam populo, pontifices secundum se decreuisse, me autem ui conari in possessionem uenire. hortatur, ut se, & Appium sequantur, & suam libertatem ut defendãt. hic cum etiam illi infimi partim admirarentur, partim irriderent hominis amentiam; ego statueram illuc non accedere, nisi cum consules ex S. C. porticum Catuli restituendam locassent. kal. Oct. habetur senatus frequens. adhibentur

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

omnes pontifices, qui erant senatores. a quibus Marcellinus, qui erat cupidissimus mei, sententiam primus rogatus, quaesiuit, quid essent in decernendo secuti. tum Lucullus de omnium collegarum sententia respondit, religionis iudices pontifices fuisse, legis senatum: se, & collegas suos de religione statuiße, in senatu de lege statuturos. quisque horum, loco sententiam rogatus, multa secundum caußam nostram disputauit. cum ad Clodium uentum est, cupijt diem consumere: neque ei finis est factus: sed tamen, cum horas tres fere dixisset, odio, & strepitu senatus coactus est aliquando pero rare. cum fieret S. C. in sententiam Marcellini; omnibus praeter unum assentientibus, Serranus intercessit. de intercessione statim ambo consules referre coeperunt: cum sententiae grauissimae dicerētur; senatui placere, mihi domum restitui, porticum Catuli locari, actoritatem ordinis ab omnibus magistratibus defendi; si quae uis esset facta: senatū existimaturum, eius opera factum esse, quis S. C. intercessisset: Serranus pertimuit: et Cornicinus ad suam ueterem fabulam redijt: abiecta toga, se ad generi pedes abiecit. ille noctem sibi postulauit. non concedebant: reminiscebantur enim kal. Ian. uix tamen sibi de mea uoluntate concessum est. postridie S. C. factum est id, quod ad te misi. deinde consules porticum Catuli restituendam locarunt: illam porticum redemptores statim sunt demoliti libentissimis omnibus. nobis superficiem aedium consules

de

de consilij sententia aestimarunt HS uicies, cetera ualde illiberaliter, Tusculanam uillam quingentis millibus, Formianum HS ducentis quinquaginta millibus. quae aestimatio non modo uehementer ab optimo quoque, sed etiam a plebe reprehenditur. dices, quid igitur caussae fuit? dicunt illi quidem, pudorem meum; quod neque negarim, neque uehementius postularim: sed non est id: nam hoc quidem etiam profuisset: uerum ijdem, mi T. Pomponi, ijdem inquam illi, quos ne tu quidem ignoras, qui mihi pinnas inciderant, nolunt easdem renasci: sed, ut spero, iam renascuntur: tu modo ad nos ueni: quod uereor ne tardius interuentu Varronis tui, nostriq. facias. Quoniam, acta quae sint, habes; de reliqua nostra cogitatione cognosce. Ego me a Pompeio legari ita sum passus, ut nulla re impedirer, quin, si uellem, mihi esset integrum aut, si comitia censorum proximi consules haberent, petere posse, aut uotiuam legationem suscipere prope omnium fanorum, ac sacrorum locorum: sic enim nostrae rationes postulabant: sed uolui meam potestatem esse uel petendi, uel ineunte aestate exeundi: &, interea me esse in oculis ciuium de me optime meritorum, non alienum putaui. Ac forensium quidem rerum haec nostra consilia sunt, domesticarum autem ualde impedita. Domus aedificatur: scis, quo sumptu, qua molestia. reficitur Formianum; quod ego nec relinquere possum, nec uidere. Tusculanum proscripsi: suburbano nõ facile careo.

amicorum benignitas exhausta est in ea re, quae nihil habuit praeter dedecus. quod sensisti tu absens, praesentes. quorum studijs ego, & copijs, si esset per meos defensores licitum, facile essem omnia consecutus. quo in genere nunc uehementer laboratur. Cetera, quae me sollicitant, μυστικώτερα sunt. amamur a fratre, & a filia. te exspectamus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

AVERE te certo scio, cum scire, quid hic agatur, tum a me scire; non quo certiora sint ea, quae in oculis omnium geruntur, si a me scribantur, quam cum ab alijs aut scribuntur tibi, aut nunciantur; uerum ut perspicias ex meis litteris, quo modo ea feram, quae geruntur, & qui sit hoc tempore aut mentis meae sensus, aut omnino uitae status. Armatis hominibus ante diem tertium non. Nou. expulsi sunt fabri de area nostra, disturbata porticus Catuli, quae ex S. C. consulum locatione reficiebatur, & ad tectum paene peruenerat. Quincti fratris domus primo fracta coniectu lapidum ex area nostra, deinde inflammata, iussu Clodij, inspectante urbe, coniectis ignibus, magna quaerela, & gemitu, non dicam bonorum, qui, nescio, an ulli sint, sed plane hominum omnium. ille uehemens furere. post hunc uero furorem nil nisi caedem inimicorum cogitare, uicatim ambire, seruis aperte spem libertatis ostendere. etenim antea, cum iudicium nolebat, habebat ille quidem difficilem, manifestamq.

caussam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

cauſſam, ſed tamen cauſſam: id poterat inficiari, poterat in alios deriuare, poterat etiam aliquid iure factum defendere. poſt has ruinas, incendia, rapinas, deſertus a ſuis, uix iam Decimum deſignatorem, uix Gellium retinet: ſeruorum conſilijs utitur: uidet, ſi omnes, quos uult, palam occiderit, nihilo ſuam cauſſam difficiliorem, quam adhuc ſit, in iudicio futuram: itaque ante diem tertium id. Nou. cum Sacra uia deſcenderem, inſecutus eſt me cum ſuis. clamor, lapides, fuſtes, gladij, haec improuiſa omnia. diſceſſimus in ueſtibulum M. Tettij Damionis. qui erant mecum, facile operas aditu prohibuerunt. ipſe occidi potuit: ſed ego diaeta curari incipio: chirurgiae taedet. ille omnium uocibus cum ſe non ad iudicium, ſed ad ſupplicium praeſens trudi uideret, omnes Catilinas, Acidinos poſtea reddidit. nam Milonis domum, meamque in Ceramio prid. id Nou. expugnare, & incendere ita canatus eſt, ut palam hora v. cum ſcutis homines, eductis gladijs, alios cum accenſis facibus adduxerit. ipſe domum P. Sullae pro caſtris ſibi ad eam impugnaionem ſumpſerat. tum ex Anniana Milonis domo Q. Flaccus eduxit uiros acres, occidit homines ex omni latrocinio Clodiano notiſſimos: ipſum cupiuit; ſed ille ſe in interiorem aedium Sulla ſe. in ſenatu poſtridie idus. domi Clodius: egregius Marcellinus, omnes acres. Metellus calumnia dicendi tempus exemit, adiuuante Oppio, etiam hercule familiari tuo; de cuius conſtantia, uirtute uerißimae litte-

rae. Sextius furere. ille postea, si comitia sua non fierent, urbi minari. proposita Marcellini sententia, quam ille de scripto ita dixerat, ut totam nostram caussam areae, incendiorum, periculi mei, iudicio complecteretur, eaq. omnia comitijs anteferret: proscripsit, se per omnes dies comitiales de caelo seruaturum. conciones turbulentae Metelli, temerariae Appij, furiosissimae Publij. haec tamen summa nisi Milo in campum obnunciasset, comitia futura. ante diem XII. kal. Dec. Milo media nocte cum magna manu in campum uenit. Clodius, cum haberet fugitiuorum deiectas copias, in campum ire non est ausus. Milo permansit ad meridiem, mirifica hominum laetitia, summa cum gloria. contentio fratrum trium turpis, fracta uis, contemptus furor. Metellus tamen postulat, ut sibi postero die in foro obnuncietur: nihil esse, quod in campum nocte ueniretur: se hora prima in Comitio fore. itaque ante diem XI. kal. Ian. in Comitium Milo de nocte uenit, Metellus cum prima luce furtim in campum itineribus prope deuijs currebat. assequitur inter lucos hominem Milo, obnunciat. ille se recipit, magno, & turpi Q. Flacci conuicio. ante diem X. kal. nundinae. concio biduo nulla. ante diem VIII. kal. haec ego scribebam, hora noctis nona. Milo campum iam tenebat. Marcellus candidatus ita stertebat, ut ego uicinus audirem. Clodij uestibulum uacuum sane mihi nunciabatur, paucis pannosis, sine laterna. meo consilio omnia il-

li fieri querebantur, ignari quantum in illo heroe esset animi, quantum etiam consilij. miranda uirtus est. noua quaedam diuina mitto. sed haec summa est. comitia fore non arbitror. Publium reum, nisi ante occisus erit, a Milone fore puto. si se inter uiam obtulerit, occisum iri ab ipso Milone uideo. non dubitat facere: praesefert: casum illum nostrum non extimescit: numquam enim cuiusquam inuidi, & perfidi cõsilio est usus: nec incerti nobili crediturus. Nos animo dumtaxat uigemus, etiã magis, quam cum florebamus: re familiari comminuti sumus. Quincti fratris tamen liberalitati pro facultatibus nostris, ne omnino exhaustus essem, illo recusante, subsidijs amicorum respondemus. quid consilij de omni nostro statu capiamus, te absente nescimus. quare appropera. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 4

PERIVCVNDVS mihi Cincius fuit ante diem tertium kal. Febr. ante lucem. dixit enim mihi, te esse in Italia, seseq. ad te pueros mittere: quos sine meis litteris ire nolui: non quo haberem, quod tibi, praesertim iam prope praesenti, scriberem: sed ut hoc ipsum significarem, mihi aduentum tuum suauissimum exspectatissimumq. esse. quare aduola ad nos, eo animo, ut nos ames, & te amari scias. cetera coram agemus. haec properantes scripsimus. quo die uenies, utique cum tuis apud me sis. perbelle feceris, si ad nos ueneris. offendes designationem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Tyrannionis, mirificam librorum meorum bibliothecam; quorum reliquiae multo meliores sunt, quam putaram. etiam uelim mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio utatur glutinatoribus, ad cetera administris; ijsq. imperes, ut sumant membranulam, ex qua indices fiant, quos uos Graeci, ut opinor, συλλάβους appellatis. Sed haec, si tibi erit commodum: ipse uero utique fac uenias, si potes in his locis adhaerescere, & Piliam adducere. ita enim & aequum est, & cupit Tullia. Mediusfidius nae tu emisti locum praeclarum. gladiatores audio pugnare mirifice. si locare uoluisses, duobus his muneribus liberasses. Sed haec posterius. tu fac uenias & de librarijs, si me amas, diligenter. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

AIN TV? *existimas ab ullo malle mea legi, probarique, quam a te? cur igitur cuiquam misi prius? urgebar ab eo, ad quem misi, & non habebam exemplar. quid? etiam: (dudum enim circum rodo, quod deuorandum est) subturpicula mihi uidebatur esse παλινῳδία. sed ualeant recta, uera, honesta consilia. non est credibile, quae sit perfidia in istis principibus, ut uolunt esse, & ut essent, si quidquam haberent fidei. senseram, noram, inductus, relictus, proiectus ab ijs: tamen hoc erat in animo, ut cum ijs in rep. consentirem. ijdem erant, qui fuerant. uix aliquando te auctore resipiui. dices,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ea te monuisse, suasisse, quae facerem: non etiam ut scriberem. ego mehercule mihi necessitatem uolui imponere huius nouae coniunctionis; ne qua mihi liceret labi ad illos, qui etiam tum, cum misereri mei debent, non desinunt inuidere. sed tamen modici fuimus ὑποθέσει, ut scripsi. erimus uberiores, si & ille libenter accipiet, & ij subringentur, qui uillam me moleste ferunt habere, quae Catuli fuerat, aut etiam emisse non cogitant; qui domum negant oportuisse me aedificare, uendere aiunt oportuisse. sed quid ad hoc? si, quibus sententijs dixi quod & ipsi probarent, laetati sunt tamen me contra Pompeij uoluntatem dixisse. sed quoniam, qui nihil possunt, ij me nolunt amare; demus operam; ut ab ijs, qui possunt, diligamur. dices: uellem, iam pridem. scio te uoluisse, & me. ast nugigeram ma- * num fuisse. iam tempus est me ipsum a me amari, quando ab illis nullo modo possum. Domum meam quod crebro inuisis, est mihi ualde gratum. Viaticum Crassipes praeripit. Tu de uia recta in hortos. uidetur commodius ad te. postridie scilicet: quid enim tua? sed uiderimus. Bibliothecam mihi tui pinxerunt constructione, & sittybis. eos uelim laudes. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

De LENTVLO scilicet sic fero, ut debeo, uirum bonum, et magnum hominem, & in summa magnitudine animi multa humanitate temperatum per-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

perdidimus; nosq. malo ſolatio, ſed non multo, tamen conſolamur, quod ipſius uicem minime dolemus, non ut Sauſeius, & ueſtri, mehercule quia ſic amabat patriam, ut mihi aliquo deorum beneficio uideatur ex eius incendio aſſe ereptus. nam quid foedius noſtra uita? praecipue mea? nam tu quidem, etſi es natura πολιτικὸς, *tamen nullam habes propriam ſeruitutem: communi frueris nomine. ego uero, qui, ſi loquor de rep. quod oportet, inſanus; ſi, quod opus eſt, ſeruus exiſtimor; ſi taceo, oppreſſus, & captus; quo dolore eſſe debeo? quo ſum ſcilicet, hoc etiam acriore, quod ne dolere quidem poſſum, ut non ingratus uidear. quid, ſi ceſſare libet, & in otij portum confugere? nequidquam. immo etiam in bellum, et in caſtra. ergo erimus* ὀπαδοὶ, *qui* ταγοὶ *eſſe noluimus? ſic faciundum eſt. tibi enim ipſi, cui utinam ſemper paruiſſem, ſic uideo placere. reliqui eſt:* σπάρταν ἔλαχες ταῦταν, κόσμει. *non mehercule poſſum; & Philoxeno ignoſco, qui reduci in carcerem maluit. uerumtamen id ipſum mecum in his locis commentor, ut iſta improbem: idq. tu, cum una erimus, confirmabis. A te litteras crebro ad me ſcribi uideo; ſed omnes uno tempore accepi. quae res etiam auxit dolorem meum: caſu enim trinas ante legeram, quibus, meliuſcule Lentulo eſſe, ſcriptum erat. ecce quartae fulmen. ſed ille, ut ſcripſi, non miſer, nos uero ſerui. Quod me admones, ut ſcribam illa Hortenſiana: in alia incidi, non immemor iſtius mādati*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

titui: ſed mehercule incipiendo refugi; ne, quod uideor ſtulte illius amici non intemperiem tuliſſe, rurſus ſtulte iniuriam illius faciam illuſtrem, ſi quid ſcripſero; & ſimul, ne σαθύτης mea, quae in agendo apparuit, in ſcribendo ſit occultior, & aliquid ſatisfacto leuitatis habere uideatur. Sed uiderimus. tu modo quamſaepiſſime ad me aliquid. Epiſtolam, Lucceio quam miſi, qua, res meas ut ſcribat, rogo, fac, ut ab eo ſumas: ualde bella eſt: eumque, ut approperet, adhorteris: &, quod mihi ſe ita facturum reſcripſit, agas gratias. Domum noſtram, quoad poteris, inuiſas. Veſtorio aliquid ſignifices. ualde enim eſt in me liberalis. nihil δ' καιρότερον. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 7

EPISTOLA tua me ſollicitum de Quincto noſtro, puero optimo, ualde leuauit. uenerat horis duabus ante Cherippus: mera monſtra nunciarat. De Apollonio quod ſcribis, qui illi dij irati, homini Graeco, qui conturbare quidem putat ſibi licere, quod equitibus R. nam Terentius ſuo iure. De Metello, οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν; ſed tamen multis annis ciuis nemo erat mortuus. quid quidem tibi? nummi meo periculo ſint: quid enim uereris, quem cumque heredem fecit? niſi Publium fecit. uerum fecit non improbe, quamquam fuit ipſe. quare in hoc thecam nummariam non retexeris: in alijs eris cautior. Mea mandata de domo curabis: praeſidia locabis:

locabis: Milonem admonebis. Arpinatum fremitus eſt incredibilis de Laterio. quid quaeris? ecquidem dolui. ὁ δὲ οὐκ ἐμπάζετο μύθων. *Quod ſupereſt, etiam puerum Ciceronem curabis, & amabis, ut facis. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 8

MVLTA *me in epiſtola tua delectarunt, ſed nihil magis, quam patina tyrotarichi. nam de rauduſculo quod ſcribis,* μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς. *aedificati tibi in agris nihil reperio. in opido eſt quiddam, de quo eſt dubium, ſit ne uenale; ac proximum quidem noſtris aedibus. hoc ſcito, Antium Buthrotum eſſe Romae, ut Corcyrae illud tuum. nihil quietius, nihil alſius, nihil amoenius.* ΕΙΜΗΙ CΗΤΩΦ ΙΔΟC. ΚΟC. *poſtea uero quam Tyrannio mihi libros diſpoſuit, mens addita uidetur meis aedibus. qua quidem in re mirifica opera Dionyſij, & Menophili tui fuit. nihil uenuſtius, quam illa tua pegmata. poſtquam miſiſti, libros illuſtrarunt ualde. Et ſcribas ad me uelim de gladiatoribus, ſed ita, bene ſi rem gerunt: non quaero male ſic egiſſe. Apenas uix diſceſſerat, quũ epiſtola. quid ais? putas ne fore, ut legem non ferat? dic, oro te, clarius: uix enim mihi exaudiſſe uideor. uerum ſtatim fac ut ſciam, ſi modo eſt commodum. Ludis quidem quoniam dies eſt additus, eo etiam melius hic eum diem cum Dionyſio conteremus.*

De

De Trebonio prorsus tibi assentior. De Domitio,

Σύκῳ, μὰ μὴν δήμητρα, σῦκον, οὐδὲ ἐν

Οὕτως ὅμοιον γέγονεν,

quam est ista περίστασις nostrae: uel quod ab iisdem, uel quod praeter opinionem, uel quod uiri boni nusquam: unum dissimile. quod huic merito. nam de ipso casu nescio, an illud melius. quid enim hoc miserius, quam eum, qui tot annos, quod habet, designatus consul fuerit, fieri consulem non posse? praesertim cum aut solus, aut certe non plus, quam cum altero petat. si uero id est, quod nescio an sit, ut non minus longas iam in codicillorum fastis futurorum consulum paginulas habeat, quam factorum; quid illo miserius? nisi resp. in qua ne speratur quidem melius quidquam. De Natta ex tuis primum sciui litteris. oderam hominem. De poemate quod quaeris, quid si cupiat effugere? quid si sinat? De Fabio Lusco quod eram exorsus, homo peramans semper nostri fuit, nec mihi unquam odio: satis enim acutus, & permodestius, ac bene frugi. eum quia non uidebam, abesse putabam. audiui ex Gauio hoc Firmano, Romae esse hominem, & fuisse assiduum. percussit animum. dices, tantula ne caussa? permulta ad me detulerat non dubia de Firmanis fratribus. quid sit, quod se a me remouit, si modo remouit, ignoro. De eo, quod me mones, ut & me geram πολιτικῶς, & in eo γραμμὴν teneam; ita faciam: sed opus est maiore prudentia; quam a te, ut soleo, potam. Tu uelim & Fabium,

si

si quem habes aditum, odorere; & istum conuiuam tuum degustes; & ad me de istis rebus, & de omnibus quotidie scribas. ubi nihil erit, quod scribas; id ipsum scribito. Cura ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 9

PVTEOLIS magnus est rumor, Ptolemaeum esse in regno. si quid habes certius, uelim scire. Ego hic pascor bibliotheca Fausti. fortasse tu putabas his rebus Puteolanis, & Lucrinensibus. ne ista quidem desunt: sed mehercule a ceteris oblectationibus deseror, & uoluptatibus propter remp. sic litteris sustentor, & recreor; maloq. in illa tua sedecula, quam habes sub imagine Aristotelis, sedere, quam in istorum sella curuli; tecumq. apud te ambulare, quam cum eo, quocum uideo esse ambulandum. Sed de illa ambulatione sors uiderit, aut si quis est, qui curet deus. Nostram ambulationem, & Laconicum, eaque, quae Cyrea sint, uelim, cum poteris, iuuisas, & urgeas Philotimum, ut properet; possim tibi aliquid in eo genere respondere. Pompeius in Cumanum Palilibus uenit: misit ad me statim, qui salutem nunciaret. ad eum postridie mane uadebam, cum haec scripsi. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

SANE uelim scire, num censum impendant tribuni diebus uitiandis, (est enim hic rumor) totaq. de censura quid agant, quid cogitent. Nos hic

cum Pompeio fuimus. multa mecum de rep. ſane ſibi diſplicens ut loquebatur: (ſic eſt enim in hoc homine dicendum) Syriam ſpernens, Hiſpaniam iactans. hic quoque, ut loquebatur: & opinor uſquequaque, de hoc cum dicemus, ſit hoc quaſi, καὶ τόδε φωκυλίδου. tibi etiam gratias agebat, quod ſigna componenda ſuſcepiſſes. in nos uero ſuauiſſime hercule eſt effuſus. uenit etiam ad me in Cumanum; ac ſe nihil minus uelle, mihi uiſus eſt, quam Meſſallam conſulatum petere. de quo ipſo ſi quid ſcis, uelim ſcire. Quod Lucceio ſcribis te noſtram gloriam commendaturum, & aedificium noſtrum quod crebro inuiſis; gratum. Quinctus frater ad me ſcripſit, ſe, quoniam Ciceronem ſuauiſſimum ſecum haberet, ad te nouis Mai. uenturum. Ego me de Cumano moui ante diem V. kal. Mai. eo die Neapoli apud Laetum ante diem IV. kal. Mai. iens in Pompeianum, bene mane haec ſcripſi. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. II

DELECTARVNT me epiſtolae tuae: quas accepi uno tempore duas ante diem V. kal. perge reliqua. geſtio ſcire iſta omnia. etiam illud cuiuſmodi ſit, uelim periſpicias: potes a Demetrio. dixit Pompeius, Craſſum a ſe in Albano exſpectari ante diem IV. kal. is cum ueniſſet, Romam eſſe ſtatim uenturos, ut rationes cum publicanis putarent. quaeſiui, gladiatoribus ne? reſpondit, ante quam inducerentur. id cuiuſmodi ſit, aut nunc, ſi ſcias,

aut cum is Romam uenerit, ad me mittas uelim. Nos hic uoramus litteras cum homine mirifico (ita mehercule ſentio) Dionyſio, qui te, omnesq. uos ſalutat. οὐδὲν γλυκύτερον, ἢ πάντα εἰδέναι. quare, ut homini curioſo, ita perſcribe ad me, quid primus dies quid ſecundus, quid cenſores, quid Appius, quid illa populi Appuleia. denique, etiam quid a te fiat, ad me uelim ſcribas. non enim (ut uere loquamur) tam rebus nouis, quam tuis litteris, delector. Ego mecum, praeter Dionyſium, duxi neminem: nec metuo tamen, ne mihi ſermo deſit abs te; quo magnopere delector. Tu Lucceio noſtrum librum dabis. Demetrij Magnetis tibi mitto; ſtatim ut ſit, qui a te mihi epiſtolam referat. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 12

EGNATIVS *Romae eſt. ſed ego cum eo de re Halimeti uehementer ante egi. grauiter ſe acturum cum Aquillio confirmauit. uidebis ergo hominem, ſi uoles. Macroni uix uideor praeſto eſſe. idibus enim auctionem Larini uideo, & biduum praeterea. id tu, quoniam Macronem tanti facis, ignoſcas mihi, uelim. Sed, ſi me diligis, poſtridie kalendis cena apud me cum Pilia. prorſus id facies. kalendis cogito in hortis Craſſipedis, quaſi in diuerſorio, cenare. facio fraudem S. C. inde domum cenatus, ut ſim mane praeſto Miloni. ibi te igitur uidebo, & promouebo. Domus noſtra te tota ſalutat. Vale.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 13

NOS in Tusculanum uenisse ad XVII. kal. Dec. uideo te scire. ibi Dionysius nobis praesto fuit. Romae ad XIV. kal. uolumus esse: quid dico, uolumus? immo uero cogimur. Milonis nuptiae, comitiorum non nulla opinio est. ergo ut sit rata. Abfuisse me in altercationibus, quas in senatu factas audio, fero non moleste. nam aut defendissem, quod non placeret; aut defuissem, cui non oporteret. sed mehercule uelim, res istas, & praesertim statum reip. & quo animo consules ferãt hunc σκυλμὸν, rescribas ad me, quantum potes, & uales. sum ἐξύπνιος: &, si quaeris, omnia mihi sunt suspecta. Crassum quidem nostrum minore dignitate aiunt profectum paludatum, quam olim aequalem eius L. Paullum, iterum consulem. o hominem nequam. De libris oratorijs factum est a me diligenter. diu, multumq. in manibus fuerunt. describas licet. Illud etiam te rogo, τὴν παροῦσαν κατάςασιν τυχωδῶς: ne istuc hospes ueniam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

VESTORIVS noster me per litteras facit certiorem, te Roma ad VI. id. Mai. putare profectum esse, tardius, quam dixerat, quod minus ualuisses. si iam melius uales uehementer gaudeo. Velim, domum ad tuos scribas, ut mihi tui libri pateant, non secus, ac si ipse adesses, cum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ceteri, tum Varronis. eſt enim mihi utendum quibuſdam rebus ex ijs libris ad eos, quo in manibus habeo: quos, ut ſpero, tibi ualde probabo, uelim, ſi quid forte noui habes, maxime a Quincto fratre, deinde a C. Caeſare, & ſi quid forte de comitijs, de rep. (ſoles enim tu haec feſtine odorari) conſcribas ad me. ſi nihil habebis, tamen ſcribas aliquid. numquam enim mihi tua epiſtola aut intempeſtiua, aut loquax uiſa eſt. maxime autem rogo, rebus tuis, totoq. itinere ex ſententia confecto, nos quamprimum reuiſas. Dionyſium iube ſaluere. Cura, ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 15

De Eutychide, gratum; qui uetere praenomine, nouo nomine T. erat Caecilius, ut eſt ex me, & ex te iunctus Dionyſius M. Pomponius, ualde mehercule mihi gratum, ſi Eutychides tuam erga me beneuolentiam cognoſcet, ſuam illam in meo dolore συμπάθειαν neque tum mihi obſcuram, neque poſt ingratam fuiſſe. Iter Aſiaticum tuum puto tibi ſuſcipiendum fuiſſe. numquam enim tu ſine iuſtiſſima cauſſa tam longe a tot tuis & hominibus, & rebus cariſſimis, & ſuauiſſimis abeſſe uoluiſſes. ſed humanitatem tuam, amoremq. in tuos reditus celeritas declarabit. ſed uereor, ne lepore ſuo detineat diutius praetor Clodius, & homo pereruditus, ut aiunt, & nunc quidem deditus graecis litteris Pituanius. ſed, ſi uis homo eſſe recipe te ad nos ad quod tempus confirmaſti. cum illis tum, cum ſalui uenerint,

runt, Romae uiuere licebit. Auere te scribis, accipere aliquid a me litterarum dedi, ac multis quidem de rebus ἡμερόλεγδον perscripta omnia. sed, ut coniicio, quoniam mihi non uideris in Epiro diu fuisse, redditas tibi non arbitror. genus autem mearum ad te litterarum eiusmodi fere est, ut non libeat cuiquam dare, nisi de quo exploratum sit, tibi eum redditurum. Nunc Romanas res accipe. Ad III. non. Quinct. Susenas, & Cato absoluti: Procilius condemnatus. ex quo intellectum est, tres ἀρεοπαγίτας ambitum, comitia, interregnum, maiestatem, totam denique remp. flocci non facere. debemus, patrem familias domi suae occidere nolle, neque tamen id ipsum abunde: nam absoluerunt XXII. condemnauerunt XXVIII. Publius sane diserto epilogo criminans, mentes iudicum mouerat. Ptalus in ea caussa fuit, cuiusmodi solet. nos uerbum nullum. uerita est enim pusilla, quae nunc laborat, ne animum Publii offenderet. His rebus actis, Reatini me ad sua τέμπη duxerunt, ut agerem caussam contra Interamnates apud consulem, & decem legatos, quod lacus Velinus, a M'. Curio, emissus, interciso monte, in Nar defluit. ex quo est illa siccata, & humida tamen modice Rosia. uixi cum Axio: qui etiam me ad Septem Aquas duxit. Redii Romam Fonteii caussa: ad VII. id. Quinct. ueni: spectaculum, primum, magno & aequabili plausu: (sed hoc ne curaris: ego ineptus qui scripserim) deinde, Antiphonti operamus. is e-

rat ante manumiſſus, quam productus. ne diutius pendeas, palmam tulit. ſed nihil tam puſillum, nihil tam ſine uoce, nihil tam uerum. haec tu tecum habeto. in Andromacha tamen maior fuit, quam Aſtyanacte. nam in ceteris parem habuit neminem. quaeris nunc de Arbuſcula: ualde placuit. Ludi magnifici, & grati. Venatio in aliud tempus dilata.

Sequere nunc me in campum. ardet ambitus. σῆμα δέ τοι ἐρέω. foenus ex triente idibus Quinct. factum erat beſſibus. dices, iſtud quidem non moleſte fero. o uirum, o ciuem. Memmium Caeſaris omnes opes confirmant. cum eo Domitium conſulem iunxerunt; qua pactione, epiſtolae committere non audeo. Pompeius fremit, queritur, Scauro ſtudet: ſed utrum fronte, an mente, dubitatur. ἐξοχὴ nulla eſt: pecunia omnium dignitatem exaequat. Meſſalla languet: non quo aut animus deſit, aut amici: ſed coitio conſulum, & Pompeius obſunt. ea comitia, puto fore, ut ducantur. Tribunicij candidati iurarunt ſe arbitrio Catonis petituros. apud eum HS quingena depoſuerunt; ut, qui a Catone damnatus eſſet, id perderet, & competitoribus tribueretur. haec ego pridie ſcribebam, quam comitia fore putabantur. ſed ad te v. kal. Sext. ſi facta erunt, & tabellarius non erit profectus, tota comitia perſcribam. quae ſi, ut putantur, gratuita fuerint; plus unus Cato potuerit, quam omnes quidem iudices. Meſſius defendebatur a uobis, e legatione reuocatus. nam eum Caeſari legarat Appius. Seruilius edixit,

dixit, ut adeſſet. tribus habet Pontinam, Velinam Maeciam. pugnatur acriter, agitur tamen ſatis. deinde me expedio ad Druſum, inde ad Scaurum. parantur orationibus iudices glorioſi. fortaſſe accedent etiam conſules deſignati. in quibus ſi Scaurus non fuerit, in hoc iudicio ualde laborabit. Ex Quincti fratris litteris ſuſpicor iam eum eſſe in Britannia. ſuſpenſo animo exſpecto, quid agat. illud quidem ſumus adepti, quod multis & magnis indicijs poſſumus iudicare, nos Caeſari & cariſſimos, & iucundiſſimos eſſe. Dionyſium uelim ſaluere iubeas, & eum roges, & hortere, ut quamprimum ueniat, ut poſſit Ciceronem meum, atque etiam me ipſum erudire. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 16

OCCVPATIONVM mearum uel hoc ſignum erit, quod epiſtola librarij manu eſt. De epiſtolarum frequentia te nihil accuſo: ſed pleraeque tantummodo mihi nunciabant, ubi eſſes, quod erat abs te, uel etiam ſignificabant recte eſſe. quo in genere maxime delectarunt duae fere eodem tempore abs te Bruto datae. ſcire enim uolebam, te commode nauigaſſe. ſed haec epiſtolarum frequentia non tam ubertate ſua, quam celeritate delectauit. illa fuit grauis, et plena rerum, quam mihi M. Paccius, hoſpes tuus, reddidit. ad eam reſcribam igitur, & hoc primum. Paccio re, & uerbis oſtendi, quid tua commendatio ponderis haberet. itaque: in intimis

est meis, cum antea notus non fuisset. nunc pergam ad cetera. Varro, de quo ad me scribis, includetur in aliquem locum: si modo erit locus: sed nosti genus dialogorum meorum: ut in oratoriis, quos tu in caelum fers, non mentio potuit fieri cuiusquam ab iis, qui disputant. nisi eius, qui illis notus, aut auditus esset. hanc ego de rep quam institui, disputationem in Africani personam & Phili, & Laelii, & Manilii contuli. adiunxi adolescentes Q. Tuberonem, P. Rutilium, duos Laelii generos, Scaeuolam, & Fannium. itaque cogitabam. quoniam in singulis libris utor prooemiis, ut Aristoteles in iis, quos ἐξωτερικοὺς uocat, aliquid efficere, et non sine caussa istum appellarem: id quod intelligo tibi placere. utinam modo conata efficere possim. rem enim, quod te non fugit, magnam complexus sum, & grauem, & plurimi otii; quo ego maxime egeo. Quod in iis libris, quos laudas, personam desideras Scaeuolae: non eam temere dimoui: sed feci idem quod in πολιτείᾳ deus ille noster Plato. cum in Piraeeum Socrates uenisset ad Cephalum, locupletem, & festiuum senem; quoad primus ille sermo haberetur, adest in disputando senex: deinde, cum ipse quoque commodissime locutus esset, ad rem diuinam dicit se uelle discedere; neque postea reuertitur. credo, Platonem uix putasse satis consonum fore, si hominem id aetatis in tam longo sermone diutius retinuisset. multo ego satius hoc mihi cauendum putaui in Scaeuola: qui & aetate, & ualetudine erat

ea,

ea, quam meministi, & ijs honoribus, ut uix satis
decorum uideretur, eum plures dies esse in Crassi
Tusculano. & erat primi libri sermo non alienus a
Scaeuolae studijs: reliqui libri τεχνολογίαν habent,
ut scis. huic ioculatoriae disputationi senem illum,
ut noras, interesse sane nolui. De re filiae quod scri-
bis, erit mihi curae. etenim est luculenta Aurelia-
ni, ut scribis, iudicijs: & in eo me etiam Tulliae
meae uenditabo. Vestorio non desum. gratum enim
tibi id esse intelligo, &, ut ille intelligat, curo. sed
scis, qui? cum habeat duos faciles, nihil difficilius.
Nunc ad ea, quae quaeris de C. Catone. Lege Iunia,
& Licinia scis absolutum. Fufia ego tibi nuncio ab-
solutum iri, neque patronis suis tam libentibus,
quam accusatoribus. is tamen & mecum, & cum
Milone in gratiam redijt. Drusus reus est factus a
Lucretio, iudicibus reijciendis ad v. nonas Quinct.
De proelio rumores non boni: sed iudicia nosti. Hir *
rus cum Domitio in gratia est. S. C. quod hic consu-
les de prouincijs fecerunt, Quicumque posthac, non
mihi ut quod. iam intelligebomus enunciationem il- *
lam Memmij ualde Caesari displicere. Messalla no-
ster, & eius competitor Domitius liberalis in popu-
lo ualde fuit. nihil gratius. certi erant consules. ac
senatus decreuit, ut tacitum iudicium ante comitia
fieret ab ijs consilijs, quae erant omnibus sortita in
singulos. magnus timor candidatorum. sed quidam
iudices, in his Opimius Veietorantius, tribnnos pl. *
appellarunt, ne iniussu populi indicarent. rescidit. *

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

comitia dilata ex S. C. dum lex de tacito iudicio ferretur. uenit legi dies. Terentius intercessit. consules, qui illud leui brachio egissent, rem ad senatum detulerunt. hic Abdera, non tacente me. Dices, tamen tu non quiescis? ignosce, uix possum. uerumtamen quid tam ridiculum? senatus decreuerat, ne prius comitia haberentur, quam lex lata esset: si qui intercessisset, res integra referretur. coepta ferri leuiter. intercessum non inuitis. res ad senatum. de ea re ita censuerunt; comitia primo quoque tempore haberi censere. Scaurus, qui erat paucis diebus illis absolutus, cum ego partem eius ornatissime defendissem, obnunciationibus per Scaeuolam interpositis, singulis diebus usque ad prid. kal. Oct. quo ego haec die scripsi, sublatis, populo tributim domi suae satisfecerat. sed tamen, etsi uberior liberalitas huius, gratior esse uidebatur eorum, qui occuparant. Cuperem uultum uidere tuum, cum haec legeres. nam profecto rem non habes nullam, haec negotia multarum nundinarum fore. sed senatus hodie fuerat futurus, idest kal. Oct. iam enim lucescit. ibi loquetur, praeter Antium, & Fauonium, liber nemo. nam Cato aegrotat. de me nihil timueris: sed tamen promitto nihil. Quid quaeris aliud? iudicia, credo. Drusus, Scaurus non fecisse uidentur, tres candidati fore rei putabantur, Domitius a Memmio, Messalla a. Q. Pompeio Rufo, Scaurus a Triario, aut a L. Caesare. quid poteris, inquies, pro iis dicere? ne uiuam, si scio. in illis quidem

dem

dem tribus libris, quos tu dilaudas, nihil reperio. Nunc ut opinionem habeas rerum, referendum est. Quaeris, ego me ut gesserim? constanter, & libere. Quid ille, inquies, ut ferebat? humaniter; meaeq. dignitatis, quoad mihi satisfactum esset, habendam sibi rationem putabat. Quo modo ergo absolutus? omnino ΠΟΡΠΑΠΥΜΝΑ accusatorum incredibilis infantia, idest L. Lentuli, L. F. quem fremunt omnes praeuaricatum: deinde Pompeij mira contentio, iudicum sordes. attamen XXXII condemnarunt, XXXVIII absoluerunt. iudicia reliqua impendent. non dum est plane expeditus. Dices, tu ergo haec quo modo fers? belle mehercule, et in eo me ualde amo, amisimus mi Pomponi non omnem modo succum, ac sanguinem, sed etiam colorem, & speciem pristinam ciuitatis. nulla est resp. quae delectet, in qua acquiescam. id ne igitur, inquies facile fers? id ipsum. recordor enim, quam bella paullisper nobis gubernantibus ciuitas fuerit. quae mihi gratia relata sit, nullus dolor me angit. posse doluerunt. mul amihi dant solatia. nec tamen ego de meo statu demigro: quaeq. uia maxime est ad naturam, ad eam me refero, & litteras, & studia nostra: dicendi laborem delectatione oratoria consolor. domus me, & rura nostra delectant. non recordor, unde ceciderim, sed unde surrexerim. fratrem mecum, & te si habebo, per me ista pedibus trahuntur: uobis ἐμφιλοσοφῆσαι possum.

ſum . locus ille animi noſtri, ſtomachus ubi habitabat olim, concaluit . priuata modo, & domeſtica nos delectant . miram ſecuritatem uidebis : cuius plurimae mehercule partes ſunt in tuo reditu. nemo enim in terris eſt mi i tam conſentientibus ſenſibus: Sed accipe alia . Res fluit ad interregnum ; & eſt non nullus od r dictaturae , ſermo quidem multus, qui etiam Gabinium apud timidos iudices adiuuit . Candidati conſulares omnes rei ambitus. accedit etiam Gabinius : quem P. Sulla , non dubitans, quin foris eſſet, poſtularat , contra dicente , & nihil obtinente Torquato . ſed omnes abſoluentur, nec poſthac quiſquam damnabitur , niſi qui hominem occiderit . Hoc tamen agitur ſeuerius ; itaque iudicia calent . M. Fuluius nobilior condemnatus eſt . multi alij urbani ne reſpondent quidem . Quid aliud noui ? & tamen , abſoluto Gabinio , ſtomachantes alij iudices , hora poſt , Antiochum Gabinium , neſcio quem , ſolidis pectoribus, libertum , accenſum Gabinij , lege Papia condemnarunt . itaque dixit ſta-
* *tim reus laeſae maieſtatis* OTCOIMPICAMAΦIH. *Pontinius uult ad* IV. *non. Nou. triumphare . huic obuiam Cato , & Seruilius praetor aperte , & Q. Mucius trib. negant enim latum de imperio . & eſt latum hercule inſulſe . ſed erit cum Pontinio Appius cos. Cato tamen affirmat , ſe uiuo illum non triumphare . id ego puto , ut multa eiuſdem , ad nihil recaſurum . Appius ſine lege ſuo ſumptu in Ciliciam cogitat . Ab Quincto fratre , & a*

Caeſare

Caesare accepi ad IX. kal. Nou. litteras, confecta Britannia, obsidibus acceptis, nulla praeda, imperata tamen pecunia, datas a littoribus Britanniae, proximo: ad VI. kal. Oct. exercitum Britannia reportabant. Q. Pilius erat iam ad Caesarem profectus. Tu, si aut amor in te est noster, ac tuorum, aut illa ueritas; aut si etiam sapis, ac frui tuis commodis cogitas; aduentare, & prope adesse iam debes. non mehercule aequo animo te careo: te autem, quid mirum, qui Dionysium tantopere desiderem? quem quidem abs te cum dies uenerit, & ego, & Cicero meus flagitabit. Abs te proximas litteras habebam, Epheso, ad V. id. Sext. datas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 17

O EXSPECTATAS mihi tuas litteras, o gratum aduentum, o constantiam promissi, & fidem miram: o nauigationem amandam; quam mehercule ego ualde timebam, recordans superioris tuae transmissionis. sed, nisi fallor, citius te, quam scribis, uidebo. credo enim te putasse, tuas mulieres in Apulia esse: quod cum secus erit, quid te Apulia moretur? nam Vestorio dandi sunt dies, & ille latiuus ἀπλισμὸς ex interuallo regustandus. quin tu huc aduolas, & inuisis illius nostrae reip. germanae putaui de nummis ante comitia tributim * uno loco diuisis palam: uide absolutum Gabinium: detur esse ualiturum. De Messalla quod quaeris,

quod

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quid ſcribam, neſcio: numquam uidi tam pares can
didatos. Meſſallae copias noſti. Scaurum Triarius
reum fecit. ſi quaeris, nulla eſt magnopere commo-
ta συμπάθεια. ſed tamen habet aedilitas eius me-
moriam non ingratam; & eſt pondus apud ruſticos
in patris memoriam. reliqui duo plebeij ſic exae-
quantur, ut Domitius ualeat amicis, adiuuentur ta
men non gratiſſimo munere, Memmius Caeſaris
commendetur militibus, Pompeij Gallia nitatur.
quibus ſi non ualuerit; putant fore aliquem, qui co-
mitia in aduentum Caeſaris detrudat, Catone prae-
ſertim abſoluto. Paccianae epiſtolae reſpondi. co-
gnoſce cetera. Ex fratris litteris incredibilia quae-
dam de Caeſaris in me amore cognoui: eaq. ſunt
ipſius Caeſaris uberrimis litteris confirmata. Britan
nici belli exitus exſpectatur. conſtat enim, aditus
inſulae eſſe munitos mirificis molibus. etiam illud
iam cognitum eſt, neque argenti ſcrupulum eſſe ul-
lum in illa inſula, neque ullam ſpem praedae, niſi ex
mancipijs: ex quibus nullos puto te litteris, aut mu-
ſicis eruditos exſpectare. Paullus in medio foro ba-
ſilicam iam paene texuit iiſdem antiquis columnis;
illam autem, quam locauit, facit magnificentiſſi-
mam. quid quaeris nihil gratius illo monumento,
nihil glorioſius. itaque Caeſaris amici, (me dico
& Oppium: diſrumparis licet) monumentum il-
lud, quod tu tollere laudibus ſolebas, ut forum la-
xaremus, & uſque ad artium Libertatis explica-
remus, contempſimus. ſexcenties HS cum priua-
tis

tis non poterat transigi. minore pecunia efficiemus rem gloriosissimam. nam in campo Martio septa tribunicijs comitijs marmorea sumus, & tecta facturi; eaq. cingemus excelsa porticu; ut mille passuum conficiatur. simul adiungetur huic operi Villa etiam Publica. Dicis, quid mihi hoc monumentum proderit? ad quid laboramus res Romanas? non enim te puto de lustro, quod iam desperatum est, aut de iudicijs, quae lege Plotia fiant, quaerere. Nunc te obiurgari patere, si iure. scribis enim in ea epistola, quam C. Decimius mihi reddidit Buthroto datam, in Asiam tibi eundum esse, te arbitrari. mihi mehercule nihil uidebatur esse, in quo tantulum interesset, utrum per procuratores ageres, an per te ipsum: ne toties, & tam longe abesses. sed haec mallem, integra re, tecum egisse. profecto enim aliquid egissem. nunc reprimam susceptam obiurgationem. utinam ualeat ad celeritatem reditus tui. Ego ad te propterea minus saepe scribo, quod certum non habeo, ubi sis, aut ubi futurus sis. huic tamen nescio cui, quod uidebatur is te uisurus esse, putaui dandas esse litteras. tu, quoniam iturum te in Asiam esse putas, ad quae tempora te exspectem, facias me certiorem uelim, & de Eutychide quid egeris. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 18

PVTO te existimare, me, non oblitum consuetudinis, & instituti mei, rarius ad te scriberem quam

quam solebam: sed, cum loca, & itinera tua nihil habere certi uideo; neque in Epirum, neque Athenas, neque in Asiam, neque cuiquam, nisi ad te ipsum proficiscenti, dedi litteras. neque enim sunt epistolae nostrae, quae si perlatae non sint, nihil ea res nos offensura sit: quae tantum habent mysteriorum ut eas ne librarijs quidem fere committamus. Le-
* pidum quo excidat. Consules flagrant infamia, quod C. Memmius candidatus pactionem in senatu recitauit, quam ipse suus competitor Domitius cum consulibus fecisset, ut ambo HS CCCC consulibus darent, si essent ipsi consules facti, nisi tres augures dedissent, qui se affuisse dicerent, cum lex curiata ferretur, quae lata non esset; & duos consulares, qui se dicerent in ornandis prouincijs consularibus scribendo affuisse, cum omnino ne senatus quidem affuisset. haec pactio non uerbis, sed nominibus, & perscriptionibus; multorum tabulis cum esse facta diceretur; prolata a Memmio est, nominibus inductis auctore Pompeio. hic Appius erat idem: nihil sane iacturae. corruerat alter, & plane, inquam, iacebat. Memmius autem, dirempta coitione inuito Caluino, plane refrixerat, & eo magis nunc concitare dictaturam, fauere iustitio, et omnium rerum licentiae. Perspice aequitatem animi mei, & ludum, & contemptionem Seleucianae prouinciae, & meam hercule cum Caesare suauissimam coniunctionem. haec enim me una ex hoc naufragio tabula delectat. qui quidem Quinctum meum

tuumque,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tuumque, dij boni, quemadmodum tractat honore, dignitate, gratia; non secus, ac si ego essem imperator. hibernam legionem eligendi optio delata commodum, ut ad me scribit. hunc tu non ames? quem igitur istorum? Sed heus tu, scripseram ne tibi me esse legatum Pompeio? & extra urbem quidem fore ex id. Ian. uisum est hoc mihi ad multa quadrare. sed quid plura? coram, opinor, reliqua; ut tu tamen aliquid exspectes. Dionysio plurimam salutem: cui quidem ego non modo seruaui, sed etiam aedificaui locum. quid quaeris? ad summam laetitiam meam, quam ex tuo reditu capio, magnus ex illius aduentu cumulus accedit. quo die ad me uenies, si me amas, apud me cum tuis maneas. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER V.

CICERO S. D. ATTICO.

EGO VERO *& tuum in discessu uidi animum, & meo sum ipse testis: quo magis erit tibi uidendum, ne quid noui decernatur; ut hoc nostrum desiderium ne plus sit annuum. De Annio Saturnino curasti probe. De satisdando uero te rogo, quoad eris Romae, tu ut satisdes. & sunt aliquod satisdationes secundum mancipium, in his & Memmianorum praediorum, uel Atilianorum. De Oppio factum est, ut uolui, & maxime quod* DCCC *aperuisti: quae quidem ego utique uel uersura facta solui uolo; ne extrema exactio nostrorum nominum exspectetur. Nunc uenio ad transuersum illum extremae epistoloe tuae uersiculum, in quo me admones de sorore. quae res se sic habet. Vt ueni in Arpinum, cum ad me frater uenisset, in primis nobis sermo, isq. multus, de te fuit. ex quo ego ueni ad ea, quae fueramus ego, & tu inter nos de sorore in Tusculano locuti. nihil tam uidi mite, nihil tam placatum, quá tum meus frater erat in sororem tuam; ut etiam, si qua fuerat ex ratione sumpta offensio, non appareret. Illo sic die. postridie ex Arpinati profecti*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſumus . ut in Arcano Quinctus maneret, dies fecit: ego Aquini . ſed prandimus in Arcano . noſti hunc fundum . quo , ut uenimus , humaniſſime Quinctus , Pomponia , inquit , tu inuita mulieres , ego acciuero pueros . nihil potuit , mihi quidem ut uiſum eſt , dulcius , idq. cum uerbis , tum etiam animo , & uultu . at illa, audientibus nobis , ego ſum, inquit, hic hoſpita . id autem ex eo, ut opinor, quod anteceſſerat Statius, ut prandium nobis uideret . tũ Quinctus, en, inquit mihi, haec ego patior quotidie . dices , quid , quaeſo , iſtuc erat ? magnum , itaque me ipſum commouerat : ſic abſurde, & aſpere uerbis , uultuq. reſponderat. diſſimulaui dolens . diſcubuimus omnes praeter illam : cui tamen Quinctus de menſa miſit ; illa reiecit . quid multa ? nihil meo fratre lenius , nihil aſperius tua ſorore mihi uiſum eſt. & multa praetereo, quae tum mihi maiore ſtomacho , quam ipſi Quincto , fuerunt . ego inde Aquinum , Quinctus in Arcano remanſit, & Aquinum ad me poſtridie mane uenit , mihiq. narrauit , nec ſecum illam dormire uoluiſſe , & , cum diſceſſura eſſet , fuiſſe eiuſmodi , qualem ego uidiſſem . quid quaeris ? uel ipſi hoc dicas licet , humanitatem ei , meo iudicio , illo die defuiſſe . Haec ad te ſcripſi fortaſſe pluribus , quam neceſſe fuit , ut uideres , tuas quoque eſſe partes inſtituendi , & monendi . Reliquum eſt , ut ante , quam proficiſcare , mandata noſtra exhaurias, ſcribas ad me omnia , Pontinium extrudas . cum profectus eris, cures , ut ſciã .

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

sic habeas, nihil mehercule te mihi nec carius esse, nec suauius. A. Torquatum amantissime dimisi Minturnis, optimum uirum: cui, me ad te scripsisse aliquid, in sermone significes uelim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

AD VI. id. Mai. cum has dabam litteras, ex Pompeiano proficiscebar, ut eo die manerem in Trebulano apud Pontium. deinde cogitabam sine ulla mora iusta itinera facere. In Cumano cum essem, uenit ad me, quod mihi pergratum fuit, noster Hortensius: cui, deposcenti mea mandata, cetera uniuerse mandaui, illud proprie, ne pateretur, quantum esset in ipso, prorogari nobis prouincias. in quo eum tu uelim confirmes, gratumq. mihi fecisse dicas, quod & uenerit ad me, & hoc mihi, praetereaq. si quid opus esset, promiserit. confirmaui ad eam caussam etiam Furnium nostrum; quem ad annum tribunum pl. uidebam fore. Habuimus in Cumano quasi pusillam Romam: tanta erat in his locis multitudo; cum interim Rufio noster, quod se a Vestorio obseruari uidebat, strategemate hominem percussit: nam ad me non accessit. ita ne? cum Hortensius ueniret, & infirmus, & tam longe Hortensius, cum maxima praeterea multitudo, ille non uenit? non, inquam. non uidisti igitur hominem? inquies. qui potui non uidere, cum per emporium Puteolanorum iter facerem? in quo illum, agentem aliquid, credo, salutaui; post etiam

etiam iussi ualere, cum me e Pansae uillá, num quid uellem, rogasset. hunc hominem parum gratum quisquam putet? aut non in eo ipso laudandum, quod audiri non laborarit? Sed redeo ad illud. Noli putare, mihi aliam consolationem esse huius ingentis molestiae, nisi quod spero non longiorem annua fore. hoc me ita uelle multi non credunt, ex consuetudine aliquorum. tu, qui scis, omnem diligentiam adhibebis, tum scilicet, cum id agi debebit. cum ex Epiro redieris, de rep. scribas ad me uelim, si quid erit, quod operiare. non dum enim satis huc erat allatum, quo modo Caesar ferret de auctoritate perscripta: eratq. rumor de transpadanis, eos iussos IV uiros creare. quod si ita est, magnos motus timeo: sed aliquid ex Pompeio sciam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

AD VI. id. Mai. ueni in Trebulanum ad Pontium. ibi mihi tuae litterae binae redditae sunt tertio abs te die. eodem autem ex Pompeiano Philotimo dederam ad te litteras. nec uero nunc erat sane, quid scriberem. quid de rep. rumores, scribe quaeso. in opidis enim summum uideo timorem. sed multa inania. quid de iis cogites, & quando, scire uelim. Ad quas litteras tibi rescribi uelis, nescio. nullas enim adhuc acceperam, praeter quae mihi binae semel in Trebulano redditae sunt. quarum alterae edictum P. Licinij habebant, (erant

autē nonis Mai. datae) alterae rescriptae ad meas Minturnenses, quam uereor, ne quid fuerit σπουδαιότερον *in ijs, quas non accepi, quibus rescribi uis. Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanor tuus operam mihi dat egregiam. Iam deest, quid scribam; & lucet. Beneuenti cogitabam hodie. nostra continentia, & diligentia faciemus satis. A Pontio, ex Trebulano, ad v. id. Mai.*

CICERO S. D. ATTICO. 4

BENEVENTVM *ueni ad v.id. Mai. ibi accepi eas litteras, quas tu superioribus litteris significaueras te dedisse: ad quas ego ipso eo die dederam ex Trebulano a Pontio. ac binas quidem tuas Beneuenti accepi. quarum alteras Fesulanus multo mane mihi dedit, alteras scriba Tullius. Gratissima est mihi tua cura de illo meo primo & maximo mandato: sed tua profectio spem meam debilitat. ac ne illud quidem labat, non quo, sed inopia cogimur eo contenti esse. De illo altero, quem scribis tibi uisum esse non alienum, uereor adduci, ut nostris possit (& tuis* δυσδιάγνωστον πρὸς νεῦσιν *esse, & quidem summe facilis. sed tu aberis, & me absente rei habebis rationem meae. nam posset aliquid, si uteruis nostrum adesset, agente Seruio fieri probabile. nunc, si iam res placeat, agendi tamen uiam non uideo. Nunc uenio ad illam epi-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

stolam, quam accepi a Tullio. De Marcello, fecisti diligenter. igitur S. C. si erit factum, scribes ad me: sin minus: rem tamen conficies. mihi enim attribui oportebit, item Bibulo. sed non dubito, quin S. C. expeditum sit, in quo praesertim sit compendium populi. De Dorquato, probe. De Masone, & Ligure, cum uenerint. De illo, quod Cherippus: (quoniam hic quoque πρὸς νεῦσιν sustulisti) o prouincia: etiam ne hic mihi curandus est? curandus autẽ? hactenus, ne quid ad senatũ. consule, aut numera, nam DC ceperis. sed tamen cõmode, quod cum Scrofa. De Pontionio, recte scribis. est enim ita, ut, si ante kal. Iun. Brundisii futurus sit, minus urgendi fuerint M. Annius, & Tullius. Quae de Sicinio audisti, ea mihi probantur; modo ne illa exceptio in aliquem incurrat bene de nobis meritum. sed considerabimus. rem enim probo.
De nostro itinere, quod statuero: de quinque praefectis, quid Pompeius facturus sit; cum ex ipso cognoro, faciam, ut scias. De Oppio bene curasti, quod ei DCCC exposuisti: idque, quoniam Philotimum habes, perficere, & cognosce rationem: & ut agam amplius, si me amas, prius quam proficiscaris, effice. magna me cura leuaris. Habes ad omnia. etsi paene praeterij. Chartam tibi deesse, me cautio est, siquidem eius inopia minus multa ad me scribis. tu uero aufer ducentos. etsi meam in eo parsimoniam huius paginae contractio significat, dum acta, & rumores uellet.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

iam, ſi qua certa habes de Caeſare, exſpecto litteras: & alias Pontinio de omnibus rebus diligentes dabis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

PLANE deeſt, quod ſcribam. nam nec, quid mandem, habeo; nihil enim praetermiſſum eſt: nec quid narrem; noui enim nihil: nec iocandi locus eſt; ita me multa ſollicitant. tantum tamen ſcito, idibus Mai. nos Venuſia mane proficiſcentes, has dediſſe. eo autem die credo aliquid actum in ſenatu. ſequantur igitur nos tuae litterae, quibus non modo res omnes, ſed etiam rumores cognoſcamus. eas accipiemus Brundiſii: ibi enim Pontinium ad eam diem, quam tu ſcripſiſti, exſpectare conſilium eſt. Nos Tarenti quos cum Pompeio διαλόγους de rep. habuerimus, ad te perſcribemns. etſi id ipſum ſcire cupio, quod ad tempus recte ad te ſcribere poſſem, ideſt, quam diu Romae futurus ſis; ut, aut quo dem poſthac litteras, ſciam, aut ne dem fruſtra. Sed ante, quam proficiſcare, utique explicatum ſit illud, HS XX & DCCC. hoc, uelim, in maximis rebus, & maxime neceſſariis habeas; ut, quod auctore te uelle coepi, adiutore aſſequar. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

TARENTVM ueni ad XV. kal. Ian. quod Pontinium ſtatueram exſpectare, commodiſſimum duxi,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

duxi, dies eos, quoad ille ueniret, cum Pompeio consumere, eoq. magis, quod ei gratum esse id uidebam; qui etiam a me petierit, ut secum, & apud se essem quotidie: quod concessi libenter: multos enim eius praeclaros de rep. sermones accipiam: instruar etiam consilijs idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te breuior iam in scribendo incipio fieri, dubitans, Romae ne sis, an iam profectus. quod tamen quoad ignorabo, scribam aliquid potius, quam committam, ut, tibi cum possint reddi a me litterae, non reddantur. nec tamen iam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. mandaui omnia; quae quidem tu, ut polliceris, exhauries: narrabo, cum aliquid habebo noui. illud tamen non desinam, dum adesse putabo, de Caesaris nomine rogare, ut confectum relinquas. auide exspecto tuas litteras, maxime, ut norim tempus profectionis tuae. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 7

QVOTIDIE, uel potius in dies singulos breuiores litteras ad te mitto. quotidie enim magis, ac magis suspicor te in Epirum iam profectum. sed tamen, ut mandatum scias me curasse; quot ante, ait se Pompeius quinos praefectos delaturum nouos, uacationes, iudiciarium caussam. Ego cum triduum cum Pompeio, & apud Pompeium fuissem, proficiscebar Brundisium ad XIII. kal. Ian. ciuem illum egregium relinquebam, & ad haec

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quae timentur, propulsanda paratissimum. Tuas litteras exspectabo, cum ut quid agas, tum ut, ubi sis, sciam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

ME ET *incommoda ualetudo, qua iam emerseram, ut pote cum sine febri laborassem, & Pontiuij exspectatio, de quo adhuc ne rumor quidem uenerat, tenebat duodecimum iam diem Brundisii: sed cursum exspectabamus. tu si modo es Romae, (uix enim puto) sin es, hoc uehementer animaduertas uelim. Romae acceperam litteras, Milonem meum queri per litteras iniuria meam, quod Philotimus socius esset in bonis suis. id ego ira fieri uolui de C. Duronij sententia; & quem amicissimum Miloni perspexeram, & talem uirum, qualem tu iudicas, cognoram. eius autem consilium, meumq. hoc fuerat; primum, ut in potestate nostra esset res; ne illum malus emptor alienis mancipijs, quae permulta secum habet, spoliaret: deinde, ut Faustae, cui cautum ille esse uoluisset, ratum esset. erat etiam illud, ut ipsi nos, si quid seruari posset, quamfacillime seruaremus. nunc rem totam perspicias uelim. nobis enim scribuntur saepe maiora. sed, si ille queritur, si scribit ad amicos, si idem Fausta uult: Philotimus, ut ego ei coram dixeram, mihiq. ille receperat, ne sit inuito Milone in bonis: nihil nobis fuerat tanti. sin haec leuiora sunt, tu iudicabis, loquere cum Duronio. scripsi etiam ad Ca*

millum,

millum, ad Lamiam, eoq. magis, quod non confidebam, Romae te esse. summa erit haec: statues, ut ex fide, fama, req. mea uidebitur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 9

ACTIVM *uenimus ad* XVII. *kal. Quinct. cum quidem & Corcyrae, & Sybotis muneribus tuis, quae & Areus, & meus amicus Eutychides opipare, &* φιλοπροσηνέστατα *nobis concesserat, epulati essemus Saliarem in modum. Actio maluimus iter facere pedibus, qui imcommodissime nauigassemus: & Leucaten flectere, molestum uidebatur. actuarijs autem minutis Patras accedere sine his impedimentis, non satis uisum est decorum. Ego, ut saepe tu me currentem hortatus es, quotidie meditor: praecipio meis: faciam. denique, ut summa modestia, & summa abstinentia munus hoc extraordinarium traducamus. Parthus, uelim quiescat, & fortuna nos iuuet: nostra praestabimus. Tu, quaeso, quid agas, ubi quoque hoc tempore futurus sis, quales res nostras Romae reliqueris, maxime de* $\overline{\text{CXX}}$*, & de* DCCC*, cura, ut sciamus. id unis diligenter litteris datis, quae ad me utique perferantur, consequere. Illud tamen (quoniam nunc abes, cum id non agitur: aderis autem ad tempus, ut mihi scripsisti) memento curare per te, & per omnes nostros, in primis per Hortensium, ut annus noster maneat suo statu; ne quid noui decernatur. hoc tibi ita mando, ut dubitem,*

tem, an etiam te rogem, ut pugnes, ne intercale-tur. ſed non audeo tibi omnia onera imponere. an-num quidem utique teneto. Cicero meus, mode-ſtiſſimus, & ſuauiſſimus puer, tibi ſalutem dicit. Dionyſium ſemper equidem, ut ſcis, dilexi, ſed quo tidie pluris facio, & mehercule in primis, quod te amat, nec tui mentionem intermitti ſinit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

Vt *Athenas ad* XV. *kal. Quinct. ueneram, exſpectabam ibi iam quartam diem Pontinium, ne que de eius aduentu certi quidquam habebam: erá autem totus, crede mihi, tecum: & quamquam ſi-ne iјs per me ipſe, tamen acrius, ueſtigijs tuis mo-nitus, de te cogitabam. quid quaeris? non meher-cule alius ullus ſermo, niſi de te. ſed tu aliquid de me ipſo ſcire fortaſſe mauis. haec ſunt. Adhuc ſum-ptus nec in me aut publice, aut priuatim, nec in quē quam comitum. nihil accipitur lege Iulia, nihil ab hoſpite. perſuaſum eſt omnibus meis, ſeruiendum eſſe famae meae. belle adhuc. hoc animaduerſum, Graecorum laude, & multo ſermone celebratur. quod ſupereſt, elaboratur in hoc a me, ſicut tibi ſenſi placere. ſed haec tum laudemus, cum erunt perorata. Reliqua ſunt eiuſmodi, ut meum conſi-lium ſaepe reprehendam, quod non aliqua ratione ex hoc negotio emerſerim. o rem minime aptam meis moribus. o illum uerum,* ἔρδοιτίς. *dices, quid adhuc? non dum enim in negotio uerſaris. neſcio; &*

puto

puto molestiora restare. sed haec ipsa fero quidem fronte, ut puto, & uolo, bellissime; sed angor intimis sensibus: ita multa uel iracunde, uel insolenter, uel in omni genere stultitiae insulse, arroganter & dicuntur, & tacentur quotidie. quae, non, quo te caelem, non perscribo, sed quia δυσδιοίκητα sunt. itaque admirabere meam βαθύτητα, cum salui redierimus: tanta mihi μελέτη huius uirtutis datur. Ergo haec quoque hactenus: etsi mihi nihil erat propositum ad scribendum; quia, quid ageres: ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem: nec hercule umquam tam diu ignarus rerum mearum fui; quid de Caesaris, quid de Milonis nominibus actum sit. hac non modo nemo, sed ne rumor quidem quisquam; ut sciremus, in rep. quid ageretur. quare si quid erit, quod scias de iis rebus, quas putabis scire me uelle, per mihi gratum erit, si id curaris ad me perferendum. Quid est praeterea? nihil sane, nisi illud ualde me Athenae delectarunt: turbae dumtaxat? & urbis ornamentum, & hominum amore in te, in nos quadam beneuolentia; sed multum ea philosophia, ἄνω, καὶ κάτω: siquidem est in Aristo, apud quem eram: nam Xenonem tuum, uel nostrum potius, Quincto concesseram: tamen propter uicinitatem totos dies simul eramus inuicem. Cum primum poteris, tua consilia ad me scribas; ut sciam, quid agas, ubi quoque, & maxime quando Romae futurus sis. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO.

Hvi, toties ne me litteras dedisse Romam, cum ad te nulla darem? at uero posthac frustra potius dabo, quam, si recte dari potuerint, committam, ut non dem. Ne prouincia nobis prorogetur. per fortunas, dum ades, quidquid prouideri potest, prouide. non dici potest, quam flagrem desiderio urbis, quam uix harum rerum insulsitatem feram. Marcellus sedendi comes; etsi ille magistratum non gesserit, erit tamen transpadanus. ita mihi uidetur non minus stomachi nostro Caesari fecisse. sed hoc ipse uiderit. Pompeius mihi quoque uidebatur, quod scribis Varronem dicere, in Hispaniam certe iturus. id ego minime probabam: qui quidem Theophani facile persuasi, nihil esse melius, quam illud, nusquam illum discedere. ergo Graecus incumbet. ualet autem auctoritas eius apud illum plurimum. Ego has prid. non. Quinct. proficiscens Athenis dedi, cum ibi decem ipsos fuissem dies. uenerat Pontinius. nam Cn. Volusius aderat quaestor. tuus unus Tullius aberat. ἄφρακτα Rhodiorum, & dicrota Mitylenaeorum habebam, & aliquid ἐπίκωπον. De Parthis erat silentium. quod superest, dij iuuent. Nos adhuc iter per Graeciam summa cum admiratione fecimus. nec mehercule habeo, quod adhuc quem accusem meorum. uidentur mihi nosse nos, nostrã caussam, & condicionem profectionis suae. plane seruiunt existimationi meae. quod superest, si uerum

uerum illud eſt, οἷα τ' ἂν δέσποινα, certe permanebunt. nihil enim a me fieri ita uidebunt, ut ſibi ſit delinquendi locus: ſin id parum profuerit, fiet aliquid a nobis ſeuerius: nam adhuc lenitate dulces ſumus; & , ut ſpero, proficimus aliquantum. ſed ego hanc, ut ſinguli dicunt, ἀνεξίαν in unum annum me ditatus ſum. proinde pugna; ne, ſi quid prorogatum ſit, turpis inueniar. Nunc redeo ad quae mihi mandas. In praefectis excuſatio, ijs, quos uoles, deferto: non ero tam μετέωρος, quam in Appuleio fui. Xenonem tam diligo, quam tu: quod ipſum ſentire certo ſcio. Apud Patronem, & reliquos Barones te in maxima gratia poſui: & hercule merito tuo feci: nam mihi is ter dixit, te ſcripſiſſe ad ſe, mihi ex illius litteris rem illam curae fuiſſe. quod ei pergratum erat. ſed cum Patro mecum egiſſet, ut peterem a ueſtro Ariopago; ὑπομνηματισμὸν tollerent, quem Policharmo praetore fecerant: commodius uiſum eſt & Xenoni, & poſt ipſi Patroni, me ad Memmium ſcribere, qui pridie, quam ego Athenas ueni, Mitylenas profectus erat, ut is ad ſuos ſcriberet, poſſe id ſua uoluntate fieri. non enim dubitabat Xeno, quin ab Ariopagitis inuito Memmio impetrari non poſſet. Memmius autem aedificandi conſilium abiecerat, ſed erat Patroni iratus. itaque ſcripſi ad eum accurate: cuius epiſtolae miſi ad te exemplum. Tu, uelim, Piliam meis uerbis conſolere. indicabo enim tibi: tu illi nihil dixeris. accepi faſciculum, in quo erat epiſtola Piliae: abſtuli, aperui,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

aperui, legi: ualde scripta est συμπαθῶς. Brundisio quae tibi epistolae redditae sunt sine mea, tum uidelicet datae, cum ego me non belle haberem. nam illam νομανδρίαν excusationem ne acceperis. Cura, ut omnia sciam, sed maxime, ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 12

NEGOTIVM *magnum est nauigare, atque id mense Quinct. sexto die Delum Athenis uenimus. pridie non. Quinct. a Piraeeo ad Zostera, uento molesto, qui nos ibidem nonis tenuit. ad* VIII. *id. ad Ceo iucunde. inde Gyarum saeuo uento, non aduerso: hinc Scyrum, inde Delum, utroque citius, quam uellemus, cursum confecimus. iam nosti ἄφρακτα Rhodiorum. nihil, quod minus fluctum ferre possit. itaque erat in animo nihil festinare, Delo nec me mouere, nisi omnia ἀκρατηρέων iura uidissem. De Messalla ad te statim, ut audiui, De Gyaro dedi litteras, & id ipsum consilium nostrum etiam ad Hortensium: cui quidem ualde συνηγωνίων, sed tuas de eius iudicij sermonibus, & mehercule omni de reip. statu litteras exspecto, πολιτικώτερον quidem scripta, (quoniam meos cum Thallumeto nostro peruolutas libros) eiusmodi inquam litteras, ex quibus ego, non quid fiat, (nam id uel Helonius, uir gratissimus, potest efficere, cliens tuus) sed quid futurum sit, sciam. Cum haec leges, habebimus consules. omnia perspicere poteris, de Caesare, de Pompeio, de ipsis iudicijs. Nostra au-*

tem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tem negotia, quoniam Romae commoraris, amabo te, explica. Cui rei fugerat me rescribere, de strue salinarum plane rogo. De aqua, si quid poterit fieri, eo sis animo, quo soles esse: quam ego cum mea sponte, tum tuis sermonibus aestimo plurimi. ergo quid conficies. Praeterea, si quid Philippus rogauit; quod in tua re faceres, id uelim facias. Plura scribam ad te, cum constitero: nunc eram plane in medio mari. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

EPHESVM uenimus ad XI. kal. Sext. sexagesimo, & quincto post pugnam Bouillam. nauigauimus sine timore, & sine nausea, sed tardius propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem. De concursu legationum, priuatorum, & de incredibili multitudine, quae mihi iam Sami, sed mirabilem in modum Ephesi praesto fuit, aut audisse te puto, aut quid ad me attinet? uerumtamen decumanis uenissem cum imperio, Graeci quasi Ephesio praetori se alacres obtulerunt. ex quo te intelligere certo scio, multorum annorum ostentationes meas nunc in discrimen esse adductas. sed, ut spero, utemur ea palaestra, quam a te didicimus; omnibusq. satisfaciemus; & eo facilius, quod in nostra prouincia confectae sunt pactiones. Sed hactenus, praesertim cum cenanti mihi nunciaret Sextius, sed de nocte proficisci. Tua negotia Ephesi curae mihi fuerunt: Thermoque, tametsi ante aduentum meum libera-

liberalissime erat pollicitus tuis omnibus, tamen Philogenem, & Seium Rhodium, & Apolloniensem Xenonem commendaui. omnino omnia se facturum recepit. Ego praeterea rationem Philogeni permutationis eius, quam tecum feci, edidi. Ergo haec quoque hactenus. redeo ad urbana. Per fortunas (quoniam Romae manes) primum illud praefulci, atque praemuni, quaeso, ut simus annui; ne intercaletur quidem: deinde exauri mea mandata, maximeque, si quid, potest, de illo domestico, scrupulum quem non ignoras; deinde de Caesare: cuius in cupiditatem te auctore incubuit; nec me piget. &, si intelligis, quam meum sit scire, & curare, quid in rep. fiat: fiat autem? immo uero etiam quid futurum sit, perscribe ad me omnia, sed diligentissime, in primisq. quid iudiciorum status aut factorum, aut futurorum etiam laboret. De aqua, si curae est, si quid Philippus aget, animaduertas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

ANTE, *quam aliquo loco consedero, neque longas a me, neque semper mea manu litteras exspectabis. cum autem erit spatium, utrumque praestabo. nunc iter conficiebamus aestuosa, & puluerulenta uia: dederam Epheso pridie: has dedi Trallibus. In prouincia mea fore me putabam kal. Sext. ex ea die, si me amas,* παράγγελμα ἐνιαύσιον *commoueto. tamen interea haec, quae uellem, mi-*

hi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

hi afferebantur: primum otium Parthicum, deinde confectae pactiones publicanorum, postremo seditio militum sedata ab Appio, stipendiumq. eis usque ad idus Quinct. persolutum. Nos Asia accepit admirabiliter. aduentus noster ne nummo quidem sumptui fuit. spero meos omnes seruire laudi meae tamen magno timore sum: sed bene speramus. omnes iam nostri, praeter Tullium tuum, uenerunt. erat mihi in animo recta proficisci ad exercitum, aestiuos menses reliquos rei militari dare, hibernos iurisdictioni. Tu, uelim, si me nihilo minus nosti curiosum in rep. quam te, scribas ad me omnia, quae sint, quae ue futura sint. nihil mihi gratius facere potes: nisi tamen id erit mihi gratissimum, si, quae tibi mandaui, confeceris; in primis, quid illud ἐνδόμυχον: quo mihi scis nihil esse carius. Habes epistolam plenam festinationis, & pulueris. reliquae subtiliores erunt. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

LAODICEAM ueni pridie kal. Sext. ex hoc die clauum amouebis. nihil exoptatius aduentu meo, nihil carius. sed est incredibile, quam me negotij taedeat. non habeat satis magnum campum illi tibi non ignotus cursus animi, & industriae meae? praeclara opera cesset? quippe ius Laodicae me dicere, cum Romae A. Plotius dicat? & cum exercitum noster amicus habeat, tantum me nomẽ habere duarum legionum exsilium?

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

denique hoc non desidero: lucem, forum, urbem, domum, uos desidero. sed feram, ut potero: sim modo annuus. si prorogatur, actum est. uerum perfacile resisti potest. tu modo Romae sis. Quaeris, quid hic agam: ita uiuam, ut maximos sumptus facio. mirifice delector hoc instituto. admirabilis abstinentia ex praeceptis tuis: ut uerear, ne illud, quod tecum permutaui, uersura mihi soluendum sit. Appij uulnera non refrico: sed apparent, nec occuli possunt. iter Laodicea faciebam ad III. non. Sext. cum has litteras dabam, in castra Lycaoniam, inde ad Taurum cogitabam, ut cum Morphagene signis collatis, si poßem, de seruo tuo deciderem, clitellae boui sunt impositae. plane non est nostrum onus: sed feremus. modo, si me amas, sim annuus. adsis tu ad tempus, ut senatum excites. mirifice sollicitus sum, quod iam diu ignota sunt mihi ista omnia. quare, ut ad te ante scripsi, cum cetera, tum resp. cura, ut mihi nota sit. Plura scribam alias. tarde tibi reddituro, sed dabam familiari homini, ac domestico, C. Andronico Puteolano. tu autem saepe dare tabellarijs publicanorum poteris, pro magistris scripturae, & portus, & nostrarum dioecesium. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 16

Etsi in ipso itinere, & uia discedebant publicanorum tabellarij, & eramus in cursu: tamen surripiendum aliquid putaui spatij, ne me immemorem

*morem mandati tui putares. itaque ſubſedi in ipſa
uia, dum haec, quae longiorem deſiderant oratio-
nem, ſummatim tibi perſcriberem. Maxima
exſpectatione in perditam, & plane euerſam in
perpetuum prouinciam nos ueniſſe ſcito pridie kal.
Sext. moratus triduum Laodiceae, triduum Apa-
meae, totidem dies Synnade. audiuimus nihil aliud,
niſi imperata ἐπικεφάλια ſoluere non poſſe: poſſeſ-
ſiones omnium uenditas: ciuitatum gemitus, plo-
ratus, monſtra quaedam non hominis, ſed ferae ne-
ſcio cuius immanis. quid quaeris, taedet omniũ nos
uitae. leuãtur tamẽ miſerae ciuitates, quod nullus
fit ſumptus in nos, neque in legatos, neque in quae-
ſtorem, neque in quemquam. ſcito, non modo nos
foenum, aut quod lege Iulia dari ſolet, non accipe-
re, ſed ne ligna quidem; nec, praeter quattoor le-
ctos & tectum, quemquam accipere quidquam;
multis locis ne tectum quidem, & in tabernaculo
manere plerumque. itaque incredibilem in modum
concurſus fiunt ex agris, ex uicis, ex domibus om
nibus mehercule etiam, aduentu noſtro. reuiue-
ſcunt iuſtitia, abſtinentia, clementia tui Ciceronis:
itaque opiniones omnium ſuperauit. Appius, ut
audiuit nos uenire, in ultimam prouinciam ſe con-
iecit Tarſum uſque: ibi forum agit. De Partho ſi-
lentium eſt: ſed tamen conciſos equites noſtros a bar
baris nunciabant ij, qui ueniebant. Bibulus ne co
gitabat quidem etiam nunc in prouinciam ſuam ac-
cedere. id autem facere ob eam cauſſam dicebant,*

 quod

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quod tardius uellet decedere, Nos in caſtra properabamus, quae aberant bidui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 17

ACCEPI *Roma ſine epiſtola tua faſciculum litterarum. in quo, ſi modo ualuiſti, & Romae fuiſti, Philotimi duco eſſe culpam, non tuam, hanc epiſtolam dictaui ſedens in rheda, cum in caſtra proficiſcerer, ab quibus aberam bidui. paucis diebus habebam certos homines, quibus darem litteras: itaque eo me ſeruaui. Nos, tamen etſi hoc te ex alijs audire malo, ſic in prouincia nos gerimus, quod ad abſtinentiam attinet, ut nullus teruntius inſumatur in quemquam. id fit etiam & legatorum, & tribunorum, & praefectorum diligentia: nam omnes mirifice* συμφιλοδοξοῦσιν *gloriae meae. Lepta noſter mirificus eſt. Sed nunc propero. perſcribam ad te paucis diebus omnia. Cicerones noſtros Deiotarus filius, qui rex ab ſenatu appellatus eſt, ſecum in regnum. dum in aeſtiuis nos eſſemus, illum pueris locum eſſe belliſſimum duximus. Sextius ad me ſcripſit, quae tecum eſſet de mea domeſtica, & maxima cura locutus, & quid tibi eſſet uiſum. amabo te, incumbe in eam rem, & ad me ſcribe, quid & poſſit, & tu cenſeas. Idem ſcripſit, Hortenſium de prorogandа noſtra prouincia dixiſſe neſcio quid. mihi in Cumano, diligentiſſime, ſe, ut annui eſſemus, defenſurum, receperat. ſi quidquam me amas, hunc locum ama. dici non poteſt.*

potest, quam inuitus a uobis absim. & simul hanc gloriam iustitiae, & abstinentiae fore illustriorem spero, si cito decesserimus. id quod Scaeuolae contigit; qui solos nouem menses Asiae praefuit. Appius noster, cum me aduentare uideret, profectus est Tarsum usque Laodicea. ibi forum agit, cum ego sum in prouincia. quam eius iniuriam non insector. satis enim habeo negotij in sanădis uulneribus, quae sunt imposita prouinciae. quod, do operam, ut faciam quamminima illius contumelia. sed hoc Bruto nostro uelim dicas, illum fecisse non belle, qui aduentu meo, quam longissime potuerit, discesserit. Vale,

CICERO S. D. ATTICO. 18

QVAM uellem, Romae esses, si forte non es. nihil enim certi habebamus, nisi accepisse nos tuas litteras ad XIV. kal. Sext. datas, in quibus scriptum esset, te in Epirum iturum circiter Kal. Sext. sed, siue Romae es, siue in Epiro, Parthi Euphratem transierunt duce Pacoro, Orodis, Parthorum regis, filio, cunctis referto copijs. Bibulus nondum audiebatur esse in Syria. Cassius in opido Antiochiae cum omni exercitu. nos in Cappadocia ad Taurum cum exercitu ad Cybistra. hostis in Cyrhestica, quae Syriae pars proxima est prouinciae meae. his de rebus scripsi ad senatum. quas litteras, si Romae es, uidebis, putes ne reddendas & multa, immo omnia. quorum κεφάλαιον, ne quid in-

ter caesa, & porrecta, ut aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis. nobis enim, hac infirmitate exercitus, inopia sociorum, praesertim fidelium, certissimum subsidium est hiems, ea si uenerit, nec illi ante in meam prouinciam transierint. unum uereor, ne senatus propter urbanarum rerum metum Pompeium nolit dimittere. quod si alium ad uer mittit; non laboro. nobis modo temporis ne quid prorogetur. Haec igitur, si Romae es. sin abes, aut etiam si ades; haec negotia sic se habent. Stamus animis; &, quia consilijs, ut uidemur, bonis utimur, speramus etiam manu. tuto consedimus, copioso a frumento, Ciliciam prope conspiciente, expedito ad mutandum locum, paruo exercitu, sed, ut spero, ad beneuolentiam erga nos consentiente: quem nos, Deiotari aduentu cum suis omnibus copijs, duplicaturi eramus. socijs multo fidelioribus utimur, quam quisquam usus esset: quibus incredibilis uidetur & nostra mansuetudo, & abstinentia. delectus habetur ciuium Romanorum: frumentum ex agris in loca tuta comportatur. si fuerit occasio, manu; sin minus, locis nos defendemus. quare bono animo es. uideo enim te, et, quasi coram adsis, ita cerno συμπάθειαν amoris tui. sed te rogo, (si ullo pacto fieri poterit) si integra in senatu nostra caussa ad kal. Ian. manserit, ut Romae sis mense Ianuario. profecto nihil accipiam iniuriae, si tu aderis. amicos consules habemus, nostrum tribunum pl. Furnium. uerum tua est opus

assi-

assiduitate, prudentia, gratia. tempus est necessarium: sed turpe est, me pluribus uerbis agere tecum. Cicerones nostri sunt apud Deiotarum: sed, si opus erit, deducentur Rhodum. Tu, si es Romae; ut soles diligentissime: sin in Epiro; mitte tamen ad nos de tuis aliquem tabellarium; ut & tu, quid nos agamus, & nos, quid tu agas, quidq. acturus sis, scire possimus. Ego tui Bruti rem sic ago, ut suam ipse non ageret. sed iam exhibeo pupillum, neque defendo: sunt enim negotia et lenta, & inania. faciam tamen satis, tibi quidem, cui difficilius est, quam ipsi: sed certe satisfaciam utrique. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

OBSIGNARAM iam epistolam, eam quam puto te modo perlegisse, scriptam mea manu, in qua omnia continentur, cum subito Appij tabellarius ad XI. kal. Oct. septimo quadragesimo die Roma celeriter (hui tam longe) mihi tuas litteras reddidit. ex quibus non dubito, quin, ut Pompeium exspectaris, dum Arimino rediret, etiam in Epirum profectus sis: magisq. uereor, ut scribis, ne in Epiro sollicitus sis non minus, quam nos hic sumus. De Atiliano nomine scripsi ad Philotimum ne appellaret Messallam. Itineris nostri famam ad te peruenisse laetor, magisq. laetabor, si reliqua cognoris. Filiolam tuam tibi iam Romae iucundam esse gaudeo; eamque, quam numquam ui-

 di,

di, tamen & amo, & amabilem eſſe certo ſcio. Etiam atque etiam uale. De Patrone, & tuis condiſcipulis, quae de Tarentinis in militia laboraui, ea tibi grata eſſe gaudeo. Quod ſcribis libenter, repulſam tuliſſe eum, qui cum ſororis tuae filij patruo certaret: magni amoris ſignum: itaque me etiam admonuiſti ut gauderem. nam mihi in mentem non uenerat. non credo, inquis, ut libet: ſed plane gaudeo: quoniam τὸ νεμεσᾶν *intereſt* τοῦ φθονεῖν. *Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 20

SATVRNALIBVS *mane ſe mihi Pendentiſſae dediderunt, ſeptimo, & quinquageſimo die, poſtquam oppugnare eos coepimus. qui (malum) iſti Pendentiſſae, qui ſunt? inquies: nomen audiui numquam. quid ego faciam? num potui Ciliciam, Aetoliam, aut Macedoniam reddere? hoc iam ſic habeto, nec hoc exercitu hic tanta negotia geri potuiſſe: quae cognoſce* ἐν ἐπιτομῇ. *ſic enim concedis mihi proximis litteris. Epheſum ut uenerim, noſti; qui etiam mihi gratulatus es illius diei celebritate: qua nihil me umquam delectauit magis. inde opidis, ijs, quae erant, mirabiliter accepti, Laodiceam prid. kal. Sext. uenimus. ibi morati biduum, perilluſtres fuimus, honorificisq. uerbis omnes iniurias reuellimus ſuperiores. quod * Dein Apameae quinque dies morati, Synnadis triduum, Philomeli quinque dies, Iconij decem fecimus, nihil ea iuriſdictio-*

ne

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ne aequabilius, nihil lenius, nihil grauius. inde ad castra ueni ad VII. Kal. Sept. ad III. exercitum lustraui apud Iconium. ex his castris, cum graues de Parthis nuncij uenirent, perrexi in Ciliciam per Cappadociae partẽ eam, quae Ciliciam attingit, eo consilio, ut Armenius Artauasdes, & ipsi Parthi Cappadocia se excludi putarent. cum dies quinque ad Cybistra Cappadociae castra habuissem, certior sum factus, Parthos ab illo aditu Cappadociae longe abesse, Ciliciae magis imminere: itaque confestim iter in Ciliciam feci per Tauripylas: Tarsum ueni ad III. non. Oct. inde ad Amanum contendi, qui Syriam a Cilicia aquarum diuortio diuidit, qui mons erat hostium plenus sempiternorum. hic ad III. id. Oct. magnum numerum hostium caecidimus: castella munitissima, nocturno Pontinij aduentu, nostro matutino, cepimus, incendimus, imperatores appellati sumus: castra paucos dies habuimus, ea ipsa, quae contra Darium habuerat apud Issum Alexander, imperator haud paullo melior, quam aut tu, aut ego. ibi dies quinque morati, direpto, & uastato Amano, inde discessimus. Interim (scis enim quaedam πανικὰ dici, item τὰ κενὰ τοῦ πολέμου) rumore aduentus nostri, & Cassio, qui Antiochia tenebatur, animus accessit, & Parthis timor iniectus est. itaque eos cedentes ab oppido Cassius insecutus, rem bene gessit. qua in fuga, magna auctoritate, Osaces, dux Parthorum, uulnus accepit, eoq. interijt paucis post diebus. erat in

Syria

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Syria nostrum nomen in gratia. uenit interim Bibulus. credo, uoluit appellatione hac inani nobis esse par. in eodem Amano coepit laureolam in mustaceo quaerere. at ille cohortem primam totam perdidit, centurionemq. primipili, nobilem sui generis, Asinium Dentonem, et reliquos cohortis eiusdem, & Sext. Lucilium, T. Gauij Caepionis, locupletis, & splendidi hominis, filium, tribunum militum. sane plagam odiosam acceperat cum re, tum tempore. Nos Pindenissum, quod opidum munitissimum Eleutherocilicum omnium memoria in armis fuit, (feri homines, & acres, & omnibus rebus ad defendendum parati) cinximus uallo, & fossa: aggere maximo, uineis, turre altissima, magna tormentorum copia, multis sagittarijs, magno labore, apparatu, multis saucijs nostris, incolumi exercitu, negotium confecimus. hilara sane Saturnalia. militibus quoque, equis exceptis, reliquam praedam concessimus. mancipia ueniebant Saturnalibus tertijs. cum haec scribebam in tribunali, res erat ad HS $\overline{CXX}$. hinc exercitum in hiberna agri male pacati deducendum Quincto fratri dabam. ipse me Laodiceam recipiebam. Haec adhuc. sed ad praeterita reuertamur. Quod me maxime hortaris, &, quod pluris est, quam omnia, in quo laboras, ut etiam Ligurino μώμῳ satisfaciam: moriar, si quidquam fieri potest elegantius. nec tamen ego hanc continentiam appello, quae uirtus uoluptati resistere uidetur. ego in uita mea nulla umquam uo-

luptate

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

luptate tanta sum affectus, quanta afficior hac integritate. nec me tam fama, quae summa est, quam res ipsa, delectat. quid quaeris? fui tanti: me ipse non noram: nec satis sciebam, quid in hoc genere facere possem: recte πεφυσίωμαι. nihil est praeclarius. interim haec λαμπρά. Ariobarzanes opera mea uiuit, regnat. ἐν παρόδῳ, consilio, & auctoritate, & quod insidiatoribus eius ἀπρόσιτον me, non modo ἀδωροδόκητον praebui, regem, regnumq. seruaui. interea e Cappadocia ne pilum quidem: Brutum abiectum, quantum potui, excitaui: quem non minus amo, quam tu; paene dixi, quam te. atque etiam spero toto anno imperij nostri teruncium sumptus in prouincia nullum fore. Habes omnia. nunc publice litteras Romam mittere parabam. uberiores erunt, quam si ex Amano misissem. at Romae non fore? sed est totum, quid kal. Martij futurum sit. uereor enim, ne, cum de prouincia agetur, si Caesar resistet, nos retineamur. his tu si adesses, nihil timerem. Redeo ad urbana: quae ego diu ignorans, ex tuis iucundissimis litteris ad V. kal. Ian. denique cognoui. eas diligentissime Philogenes, libertus suus, curauit, perlonga, & non satis tuta uia, perferendas. nam quas Lenij pueris scribe bis datas, non acceperam. Iucunde de Caesare, & quae senatus decreuit, & quae tu speras. quibus ille si cedit, salui sumus. Incendio Plaetoriano quod Leius adustus est, minus moleste fero. Lucceius de Q. Cassio cur tam uehemens fuerit, et quid actum

sit,

ſit, aueo ſcire. Ego, cum Laodiceam uenero, Quincto, ſororis tuae filio, togam puram iubeor dare: cui moderabor diligentius. Deiotarus, cuius auxilijs magnis uſus ſum, ad me, ut ſcripſit, cum Ciceronibus Laodiceam uenturus erat. Tuas etiam Epiroticas exſpecto litteras; ut habeam rationem non modo negotij, uerum etiam otij tui. Nicanor in officio eſt, & a me liberaliter tractatur: quem, ut puto, Romam cum litteris publicis mittam; ut & diligentius perferantur, & idem ad me certa de te, et a te referat. Alexis quod mihi toties ſalutem adſcribit, eſt gratum: ſed cur non ſuis litteris idem facit. quod meus ad te Alexis facit? Phemin quaeritur κέρας. Sed haec hactenus. Cura, ut ualeas, et ut ſciam, quando cogites Romam. etiam atque etiam uale. Tua, tuosq. Thermo & praeſens Epheſi diligentiſſime commendaram, & nunc per litteras: ipſumq. intellexi eſſe perſtudioſum tui. Tu uelim, quod antea ad te ſcripſi, de domo Pammenis, des operam, ut, quod tuo, meoq. beneficio puer habet, cures, ne qua ratione conuellatur. utrique noſtrum exiſtimo, tum mihi erit pergratum.

CICERO S. D. ATTICO. 21

Te in Epirum ſaluum ueniſſe, &, ut ſcribis, ex ſententia nauigaſſe, uehementer gaudeo: non eſſe Romae meo tempore perneceſſario, ſubmoleſte fero. hoc me tamen conſolor, quod non ſpero te iſtic iucunde hiemare, & libenter requieſcere. Caſſius,

frater

frater Q. Caſſii, familiaris tui, pudentiores illas litteras miſerat, de quibus tu ex me requiris, quid ſibi uolerint, quam eas, quas poſtea miſit, quibus per ſe ſcribit cófectum eſſe Parthicum bellum, receſſerant illi quidem ab Antiochia ante Bibuli aduentum, ſed nullo noſtro εὐημερήματι. hodie uero hiemant in Cyrheſtica, maximumq. bellum impendet. nam & Orodis, regis Parthorum, filius in prouincia noſtra eſt: nec dubitat Deiotarus, cuius filio pacta eſt Artauaſdis filia, ex quo ſcire poteſt, quin cum omnibus copiјs ipſe prima aeſtate Euphratem tranſiturus ſit. quo autem die Caſſii litterae uictrices in ſenatu recitatae ſunt, ideſt, non. Oct. eodem meae tumultum nunciantes. Axius noſter ait noſtras auctoritatis plenas fuiſſe; illis negat creditum. Bibuli non dum erant allatae: quas certo ſcio plenas timoris fore. Ex iјs rebus hoc uereor, ne, cum Pompeius propter metum rerum nouarum nuſquam dimittatur, Caeſari nullus honos a ſenatu habeatur; dum hic nodus expediatur, non putet ſenatus, nos ante, quam ſucceſſum ſit, oportere decedere, nec in tanto motu rerum tantis prouinciјs ſingulos legatos praeeſſe. hic, ne quid mihi prorogetur, quod ne interceſſor quidem ſuſtinere poſſit, horreo, atque eo magis, quod tu abes, qui conſilio, gratia, ſtudio multis rebus occurreres. ſed dices me ipſum mihi ſollicitudinem ſtruere. cogor: & uelim ita ſit; ſed omnia metuo. etſi bellum ἀκροτελεύτιον habet illa tua epiſtola, quam dediſti nauſeans Buthroto;

TIBI, VT VIDEO, ET SPERO NVLLA AD DECEDENDVM MORA. *mallem,* VT VIDEO: *nihil opus fuit,* VT SPERO. *acceperam autem ſatis celeriter Iconij per publicanorum tabellarios a Lentuli triumpho datas. in his* γλυκύπικρον *illud confirmas, moram mihi nullam fore: deinde addis, ſi quid ſecus, te ad me fore uenturum. pungunt me dubitationes tuae. ſimul & uides, quas acceperim litteras. nam quas Hemoni centurioni Scamulae ipſe ſcribis te dediſſe, non accepi. Lenij pueris te dediſſe, ſaepe ad me ſcripſeras. eas Laodiceae denique, cum eo ueniſſem,* III. *id. Febr. Lenius mihi reddidit, datas ad* X. *kal. Oct. Lenio tuas commendationes & ſtatim uerbis, & re aliquo tempore probabo. hae litterae cetera uetera habebant, unum hoc nouum, de Cibyratis pantheris. multum te amo, quod reſpondiſti M. Octauio, te non putare: ſed poſthac omnia, quae certa non erunt, pro certo negato. nos enim & noſtra ſponte bene firmi, & mehercule auctoritate tua inflammati uicimus omnes (hoc tu ita reperies) cum abſtinētia, tum iuſtitia, facilitate, clementia. caue putes quidquam homines magis umquam eſſe miratos, quam nullum teruncium, me obtinente prouinciam, ſumptus factum eſſe nec in remp. nec in quemquam meorum, praeterquam in L. Tullium legatum. is,* * *ceteroqui abſtinens, (ſed Iulia lege tranſita, ſemel tamen in diem, non, ut alij ſolebant, omnibus uicis: praeter eum ſemel, nemo accepit) facit ut mihi*

excipien-

*excipiendus ſit, cum teruncium nego ſumptus fa-
ctum. praeter eum accepit nemo. has a noſtro Q.
Titinio ſordes accepimus. Ego, aeſtiuis confectis,
Quinctum fratrem hibernis, & Ciliciae praefeci.
Q. Voluſium, tui Tiberij generum, certum homi-
nem, ſed mirifice abſtinentem, miſi in Cyprum, ut
ibi pauculos dies eſſet, ne ciues Romani pauci, qui
illic negotiantur, ius ſibi dictum negarent. nam e-
uocari ex inſula Cyprios non licet. ipſe in Aſiam
profectus ſum Tarſo nonis Ian. non mehercule dici
poteſt, qua admiratione Ciliciae ciuitatum, maxi-
meq. Tarſenſium. poſtea uero quam Taurum tranſ
greſſus ſum, mirifica exſpectatio Aſiae noſtrarum
dioeceſium, quae ſex menſibus imperij mei nullas
meas acceperat litteras, numquam hoſpitem uide-
rat. illud autem tempus quotannis ante me fuerat
in hoc quaeſtu. ciuitates locupletes, ne ī hiberna mi
lites reciperent, magnas pecunias dabant: Cyprij
talenta Attica CC. qua ex inſula (non ὑπερβολι-
κῶς, ſed ueriſſime loquor) nummus nullus me ob-
tinente erogabatur. ob haec beneficia, quibus illi ob
ſtupeſcunt, nullos honores mihi, niſi uerborum, de-
cerni ſino: ſtatuas, eana, τέθριππα prohibeo. nec* *
ſum in ulla alia re moleſtus ciuitatibus, ſed fortaſ-
ſe tibi, qui haec praedicem de me. perfer, ſi me a-
mas: tu enim me haec facere uoluiſti. Iter igitur
ita per Aſiam feci, ut etiam fames, qua nihil mi-
ſerius eſt, quae tum erat in hac mea Aſia, (meſſis
enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. quacūque
iter*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

iter feci, nulla ui, nullo iudicio, nulla contumelia, auctoritate, & cohortatione perfeci, ut Graeci, & ciues Romani, qui frumentum compresserant, magnum numerum populis pollicerentur. Idibus Feb. quo die has litteras dedi, forum institueram agere Laodiceae Cybiraticum, & Apamense: ex idibus Mart. ibidem Synnadense, Pamphilium, cum Phemio dispiciam κέρας Aonium; Isauricum: ex idibus Mai. in Ciliciam, ut ibi Iunius consumatur. uelim tranquille a Parthis. Quinctilis, si erit, ut uolumus, in itinere est, per prouinciam redeuntibus, consumendus. uenimus enim in prouinciam, Laodiceam, Sulpicio, & Marcello cos. pridie kal. Sext. inde nos oportet decedere ad IV. kal. Sext. primum contendam a Quincto fratre, ut se praefici patiatur: quod & illo, & me inuitissimo fiet: sed aliter honeste fieri non potest, praesertim cum, uirum optimum, Pontinium ne nunc quidem retinere possim, rapit enim hominẽ Postumius Romam, fortasse etiam Postumia. Habes consilia nostra: nunc cognosce de Bruto. Familiares habet Brutus tuus quosdam creditores Salaminiorum, ex Cypro, M. Scaptium, & P. Matinium; quos mihi maiorem in modum commendauit. Matinium non noui. Scaptius ad me in castra uenit. pollicitus sum curaturum me, Bruti caussa, ut ei Salaminij pecuniam soluerent. egit gratias. praefecturam petiuit: negaui me cuiquam negotianti dare: quod idem tibi ostenderam: Cn. Pompeio petenti probaram

ram institutum meum: quid dicam, Torquato in Lenio tuo? multis alijs. si præfectus uellet esse syngraphæ caussa, me curaturum, ut exigeret. gratias egit: discessit. Appius noster turmas aliquot equitum dederat huic Scaptio, per quas Salaminios coerceret; & eundem habuerat præfectum. uexabat Salaminios. ego equites ex Cypro decedere iussi. moleste tulit Scaptius. quid multa? ut ei fidem meam præstarem; cum ad me Salaminij Tarsum uenissent, & una Scaptius, imperaui, ut pecuniam soluerent. multa de syngrapha, de Scaptij iniurijs. negaui me audire: hortatus sum, petiui etiam pro meis in ciuitatem beneficijs, ut negotium conficerent: denique dixi me coacturum. homines non modo non recusare, sed etiam hoc dicere, se a me soluere: quod enim prætori dare consueßent, quoniam ego non acceperam, se a me quodam modo dare; atque etiam minus esse aliquanto in Scaptij nomine, quam in uectigali prætorio. collaudaui homines. recte, inquit Scaptius: sed subducamus summam. interim cum ego in edicto translaticio centesimas me obseruaturum haberem, cum antocismi anniuersario; ille ex syngrapha postulabat quaternas. quid ais? inquam. possum ne contra meum edictum? at ille profert S. C. Lentulo Philippoq. cos. ut, qui Ciliciam obtineret, ius ex illa syngrapha diceret. cohorrui primo etenim erat interitus ciuitatis. reperio duo S. C. iisdem consulibus de eadem syngrapha. Salaminij cum Romæ uersuram face-

N re

re uellent, non poterant; quod lex Gabinia uetabat. tum ij Bruti familiares, freti gratia Bruti, dare uolebant, si sibi S. C. caueretur. fit gratia Bruti S. C. ut ne ue Salaminijs, ne ue qui eis dedisset, fraudi esset. pecuniam numerarunt: & postea uenit in mentem fœneratoribus, nihil se iuuare illud S. C. quod ex syngrapha ius dici lex Gabinia uetaret. tum fit S. C. ut & ea syngrapha esset, quam * ceteræ, sed ut eodem. Cum hæc disseruissem; seducit me Scaptius; ait se nihil contradicere; sed illos putare talenta CC se debere; ea se uelle accipere; debere autem illo paullo minus: rogat, ut eos ad CC perducam. optime, inquam. uoco illos ad me, remoto Scaptio. quid uos? quantum, inquam, debetis? respondent, CVI. refero ad Scaptium. homo clamare. quid opus est? inquam. rationes conferatis. assidunt: subducunt: ad nummum conuenit. illi se numerare uelle, urgere ut acciperet. Scaptius me rursus seducit: rogat, ut rem sic relinquam. dedi ueniam homini impudenter petenti, Græcis querentibus. ut in fano deponerent, postulantibus, non concessi. clamare omnes qui aderant, nihil impudentius Scaptio, qui centesimis cum anatocismo contentus non esset: alij, nihil stultius. mihi autem impudens magis, quam stultus, uidebatur. nam aut, bono nomine, centesimis contentus erat; aut, non bono, quaternas centesimas sperabat. Habes meam caussam: quæ si Bruto non probatur; nescio, cur illũ amemus: sed auunculo eius

certe

certe probabitur, præsertim cum S. C. modo factum sit, puto, postquam tu es profectus, in creditorum caussa, ut centesimæ perpetuo fœnore ducerentur. hoc quid intersit, si tuos digitos noui, certe habes subductum. in quo quidem ὁδοῦ πάρεργον. Lucceius M. F. queritur apud me per litteras, summum esse periculum, ne culpa senatus, his decretis, res ad tabulas nouas perueniat. commemorat, quid olim mali C. Iulius fecerit, cum dieculam duxerit. numquam resp. plus. Sed ad rem redeo. meditare aduersus Brutum caussam meam: si hæc caussa est, contra quam nihil honeste dici potest, præsertim cum integram rem, & caussam reliquerim. Reliqua sunt domestica. De ἐνδομύχῳ, probo idem, quod tu, Postumiæ filiæ: quoniam Pontidia nugatur. sed uellem adesses. A Quincto fratre his mensibus nihil exspectaris. nam Taurus propter niues ante mensem Iunium transiri non potest. Thermum, ut rogas, creberrimis litteris fulcio. P. Valerium negat habere quidquam Deiotarus rex, eumq. ait a se sustentari. Cum scies, Romæ intercalatum sit, nec ne; uelim ad me scribas certum, quo die mysteria futura sint. Litteras tuas minus paullo exspecto, quam si Romæ esses, sed tamen exspecto. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VI.

CICERO S. D. ATTICO.

* ACCEPI tuas litteras ad quinctum ter milia Laodiceæ, quas legi libentiſſime, pleniſſimas amoris, humanitatis, officij, diligentiæ. ijs igitur reſpondebo: ſic enim poſtulas: nec οἰκονομίαν meam inſtituam, ſed ordinem conſeruabo tuum. Recentiſſime a Cybiſtris te meas litteras habere ais, ad x. kal. Oct. datas: & ſcire uis, tuas ego quas acceperim. omnes fere, quas commemoras, præter eas, quas ſcribis Lentuli pueris & Equotutico, et Brundiſio datas. quare non οἴχεται tua induſtria, quod uereris, ſed præclare ponitur; ſiquidem id egiſti, ut ego delectarer. nam nulla re ſum delectatus magis. Quod meam βαθύτητα in Appio tibi, libertatem etiam in Bruto probo; uehementer gaudeo. ac putaram ſecus. Appius enim ad me ex itinere bis, ter ue ὑπομεμψιμοίρους litteras miſerat, quod quædam a ſe conſtituta reſcinderem. ut ſi medicus, cum ægrotus alij medico traditus ſit, iraſci uelit ei medico, qui ſibi ſucceſſerit, ſi, quæ ipſe in curando conſtituerit, mutet ille: ſic Appius, cum ἐξ ἀφαιρέσεως prouinciam curarit, ſanguinem miſerit,

rit, quidquid potuit detraxerit, mihi tradiderit e-
nectam, προσανατρεφομένην eam a me non liben-
ter uidet; sed modo succenset, modo gratias agit.
nihil enim a me fit cum ulla illius contumelia. tan-
tummodo dissimilitudo meæ rationis offendit homi-
nem. quid enim potest esse tam dissimile, quam, il-
lo imperante, exhaustam esse sumptibus, & iactu-
ris prouinciam; nobis eam obtinentibus, nummum
nullum esse erogatum nec priuatim, nec publice?
Quid dicam de illius præfectis? comitibus? legatis
etiam de rapinis? de libidinibus? de contumelijs?
nunc autem domus mehercule nulla tanto consilio,
aut tanta disciplina gubernatur, aut tam modesta
est, quam nostra tota prouincia. hanc non nulli a-
mici Appij ridicule interpretantur: qui me iccirco
putent bene audire uelle, ut ille male audiat; & re
cte facere non meæ laudis, sed illius contumeliæ
caussa. sin Appius, ut Bruti litteræ, quas ad te
misit, significabant, gratias nobis agit: non mole-
ste fero: sed tamen eo ipso die, quo hæc ante lucem
scribebam, cogitabam eius multa, inique constitu-
ta, & acta, tollere. Nunc uenio ad Brutum:
quem ego omni studio, te auctore, sum comple-
xus: quem etiam amare cœperam: sed; dico? re-
uocaui me, ne te offenderem. noli enim putare,
me quidquam maluisse, quam ut mandatis satisfa-
cerem, nec ulla de re plus laborasse. mandatorum
autem mihi libellum dedit: ijsdemq. de rebus tu
mecum egeras. omnia sum diligentissime persecu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tus. primum ab Ariobarzane sic contendi, ut talenta, quæ mihi pollicebatur, illi daret. quoad mecum rex fuit, perbono loco res fuit; post a Pompeij procuratoribus sexcentis premi cœptus. Pompeius autem cum ob ceteras caussas plus potest unus, quam ceteri omnes, tum quod putatur ad bellum Parthicum esse uenturus. ei tamen sic nunc soluitur, tricesimo quoque die talēta Attica XXXIII, & hoc ex tributis: nec id satis efficitur in usuram menstruam. sed Cnæus noster clementer id fert: forte caret: usura, nec ea solida, contentus est. alij neque soluit quidquam, nec potest soluere: nullum enim ærarium, nullum uectigal habet. Appij instituta tributa imperat. ea uix, in fœnus Pompeij quod satis sit, efficiunt. amici regis duo, tres ue perdiuites sunt: sed ij suum tam diligenter tenent, quam ego, aut tu. equidem non desino tamen per litteras rogare, suadere, accusare regem. Deiotarus etiam mihi narrauit, se ad eum legatos misisse de re Bruti: eos sibi responsum retulisse, illum non habere. et mehercule ego ita iudico. nihil illo regno spoliatius, nihil rege egentius. itaque aut tutela cogito me abdicare, aut, ut pro Glabrione Scæuola, fœnus, & impendium recusare. Ego autem quas per te Bruto promiseram præfecturas M. Scaptio, & L. Gauio, qui in regno rem Bruti procurabant, detuli: nec enim in prouincia mea negotiabantur. tu autem meministi, nos sic agere, ut, quot uellet, præfecturas sumeret, dum ne negotiatori. duas ei

præ-

præterea dederam: sed ij, quibus petierat, prouincia decesserant. Nunc cognosce de Salaminijs: quod uideo tibi etiam nouum accidisse, tamquam mihi. numquam enim ex illo audiui, illam pecuniam esse suam. quin etiam libellum ipsius habeo, in quo est, Salaminij pecuniam debent. M. Scaptio, & P. Matinio, familiaribus meis, eos mihi commendat: adscribit etiam, & quasi calcar admouet, intercessisse se pro ijs magnam pecuniam. confeceram, ut soluerent centesimis sexennij ductis cum renouatione singulorum annorum. at Scaptius quaternas postulabat. metui, si impetrasset, ne tu ipse me amare desineres. nam ab edicto meo recessissem; & ciuitatem, in Catonis, & in ipsius Bruti fide locatam, meisq. beneficijs ornatam, funditus perdidissem. Atque hoc tempore ipso impingit mihi epistolam Scaptius Bruti, rem illam suo periculo esse: quod nec mihi umquam Brutus dixerat, nec tibi: etiam, ut præfecturam Scaptio deferrem. id uero per te exceperamus, ne negotiatori: quod si cuiquam, huic tamen non: fuerat enim præfectus Appio: & quidem habuerat turmas equitum, quibus inclusum in curia senatum Salamine obsederat, ut fame senatores quinque morerentur. itaque ego, quo die tetigi prouinciam, cum mihi Cyprij legati Ephesum obuiam uenissent, litteras misi, ut equites ex insula statim decederent. His de caussis credo Scaptium iniquius de me aliquid ad Brutum scripsisse. sed tamen hoc sum ani-

mo: si Brutus putabit me quaternas centesimas oportuisse decernere, qui in tota prouincia singulas obseruarem, itaq. edixissem, idq. etiam acerbissimis fœneratoribus probaretur; si præfecturam negotiatori denegatam queretur, quod ego Torquato nostro in tuo Lenio, Pompeio ipsi in Sex. Statio negaui, & ijs probaui; si equites deductus moleste feret; accipiam equidem dolorem, mihi illum irasci, sed multo maiorem, non esse eum talem, qualem putassem. Illud quidem fatebitur Scaptius, me ius dicente, sibi omnem pecuniam ex edicto meo auferendi potestatē fuisse. Addo etiam illud, quod, uereor, tibi ipsi ut probem: consistere usura debuit, quæ erat in edicto meo. deponere uolebant: impetraui ab Salaminijs, ut silerent. ueniam illi quidem mihi dederunt: sed quid ijs fiet, si huc Paullus uenerit? sed totum hoc Bruto dedi; qui de me ad te humanissimas litteras scripsit. ad me autem, etiam cum rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως solet scribere. tu autem uelim, ad eum scribas de his rebus; ut sciam, quo modo hæc accipiat. facies enim me certiorem. atque hoc superioribus litteris ad te diligenter perscripseram. sed plane te intelligere uolui, mihi non excidisse illud, quod tu ad me quibusdam litteris scripsisses; si nihil aliud de hac prouincia, nisi illius beneuolentiam, deportassem, mihi satis esse. sit sane; quoniam ita tu uis: sed tamen cum eo credo, quod sine peccato meo fiat.

* *Igitur meo decreto soluta res Scaptio, statim quam de-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

decretum ſit, tu iudicabis: ne ad Catonem quidem prouocabo. ſed noli me putare ἐγκαλλωπίσματα illa tua abieciſſe, quæ mihi in uiſceribus hærent. flens mihi meam famam commendaſti. quæ epiſtola tua eſt, in qua mentionem non facias? itaque iraſcatur, qui uolet: patiar. τὸ γὰρ εὖ, μετ' ἐμοῦ: præſertim cum ſex libris tamquam prædibus me ipſe obſtrinxerim: quos tibi tam ualde probari gaudeo: e quibus unum ἱστορικὸν requiris de Cn. Flauio Cn. F. ille uero ante decemuiros non fuit: quippe qui ædilis curulis fuerit: qui magiſtratus multis annis poſt decemuiros inſtitutus eſt. quid ergo profecit, quod protulit faſtos? occultatam putant quodam tempore iſtam tabulam, ut dies agendi peterentur a paucis. nec uero pauci ſunt auctores, Cn. Flauium ſcribam faſtos protuliſſe, actionesq. compoſuiſſe: ne me hoc, uel potius Africanum, (is enim loquitur) commentum putes. Οὐκ ἔλαθες illud, de geſtu hiſtrionis: tu ſceleſte ſuſpicaris, ego ἀφελῶς ſcripſi. De me imperatore ſcribis te ex Philotimi litteris cognouiſſe: ſed credo te, iam in Epiro cum eſſes, binas meas de omnibus rebus accepiſſe, unas a Pindeniſſo capto, alteras a Laodicea, utraſque tuis pueris datas: quibus de rebus, propter caſum nauigandi, per binos tabellarios miſi Romam litteras publice. De Tullia mea tibi aſſentior: ſcripſiq. ad eam, & ad Terentiã, mihi placere. tu enim ad me iam ante ſcripſeras, Ac uellem, te in tuum ueterẽ gregem retuliſſes. *correcta uero epiſtola Memmiana,*

na, nihil negotij fuit. multo enim malo huic a Pontidia, quam illum a Seruilia. quare adiunges Aufium nostrum, hominem semper amantem me, nunc, credo, eo magis, quod debet etiam fratris Appij amorem erga me cum reliqua hereditate creuisse; qui declarauit, quanti me faceret, cum sæpe, tum in Bursa. næ tu me solicitudine magna liberaris. Furnij exceptio mihi non placet: nec ego ullum aliud tempus timeo, nisi quod ille solum excipit. Sed scriberem ad te de hoc plura, si Romæ esses. In Pompeio te spem omnem otij ponere non miror. ita res est. remouendumq. censeo illum dissimulantem. sed enim, οἰκονομία si perturbatior est, tibi assignato: te enim sequor σχεδιάζοντα. Cicerones pueri amant inter se, discunt, exercentur: sed alter, ut dixit Isocrates in Ephoro, & Theopompo, frenis eget, alter calcaribus. Quincto togam puram Liberalibus cogitabam dare. mandauit enim pater. ea sic obseruabo, quasi intercalatum non sit. Dionysius mihi quidem in amoribus est: pueri autem aiunt, eum furenter irasci. sed homo nec doctior, nec sanctior fieri potest, nec tui meiq. amantior. Thermum, Siluium uere audis laudari. ualde se honeste gerunt. adde M. Nonium, Bibulum, me, si uoles. iam Scrofa, uellem, haberet, ubi posset: est enim lautum negotium. ceteri infirmant πολίτευμα Catonis. Hortensio quod caussam meam commendas, ualde gratum. De Amiano, spei nihil putat esse Dionysius. Terentij nullum uestigium agnoui.

agnoui. Meragenes certe perijt. feci iter per eius possessionem, in qua animal reliquum nullum est. hæc non noram tum, cum Democrito tuo locutus sum. Rhosij caussam mandaui. Sed heus tu, quid cogitas infelicitatis? lancibus, & splendidissimis canistris, olusculis nos soles pascere: quid te in uasis fictilibus appositurum putem? Κέρας Phemio mandatum est: reperietur: modo aliquid illo dignum canat. Parthicum bellum impendet. Cassius ineptas litteras misit: nec dum Bibuli erant allatæ: quibus recitatis, puto fore, ut aliquando commoueatur senatus. equidem sum magna animi perturbatione. si, ut opto, non prorogatur nostrum negotium: habeo Iunium, & Quinctilem in metu. esto: duos quidem menses sustinebit Bibulus. quid illo fiet, quem reliquero, præsertim si fratrem? quid de me autem, si non tam cito decedo? magna turba est. mihi tamen cum Deiotaro conuenit, ut ille in meis castris esset cum suis copijs omnibus. habet autem cohortes quadringenarias, nostra armatura, XXX, equitum ∞ ∞. erit ad sustenstandū, quoad Pompeius ueniat; qui litteris, quas ad me mittit, significat, suū negotium illud fore. hiemant in nostra prouincia Parthi: exspectatur ipse Orodes. quid quæris? aliquantum est negotij. De Bibuli edicto nihil noui, præter illam exceptionem, de qua tu ad me scripseras, Nimis graui præiudicio in ordinem nostrum. ego tamen habeo ἰσοδυναμοῦσαν, sed tectiorem, ex Q. Mucij P. F. edi-

cto

ecto Asiatico, Extra quam si ita negotium gestum est, ut eo stari non oporteat, ex fide bona. multaq. sum secutus Scæuolæ, in ijs illud, in quo sibi libertatem censent Græci datam, ut Græci inter se disceptent suis legibus. breue autem edictú est propter hanc meam διαίρεσιν, quod duobus generibus edicendum putaui: quorum unum est prouinciale, in quo est de rationibus ciuitatum, de ære alieno, de usura, de syngraphis, in eodem omnia de publicanis: alterum, quod sine edicto satis commode transigi non potest, de hereditatum possessionibus, de bonis possidendis, magistris faciundis, uendendis: quæ ex edicto & postulari, & fieri solent. tertium, de reliquo iure dicendo, ἄγραφον reliqui: dixi me de eo genere mea decreta ad edicta urbana accommodaturum: itaq. curo: & satisfacio adhuc omnibus. Græci uero exultant, quod peregrinis iudicibus utuntur. nugatoribus quidem, inquies. quid refert? tamen se αὐτονομίαν adeptos putant. nostri enim, credo, graues habent, Turpionem sutorium, & Vettium mancipem. De publicanis quid agam, uideris quærere. habeo in delicijs, obsequor, uerbis laudo, orno; efficio, ne cui molesti sint. τὸ παραδοξότατον. usuras eorum, quas pactionibus adscripserant, seruauit etiam Seruilius. ego sic. diem statuo satis laxam; quam ante si soluerint, dico me centesimas ducturum: si non soluerint, ex pactione. itaque & Græci soluunt tolerabili fœnore: & publicanis res est gratissima, si illa iam habent,

pleno

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

pleno modio uerborum honorem, inuitationem crebram. quid plura? sunt omnes ita mihi familiares, ut se quisque maxime putet. sed tamen μηδὲν αὐτοῖς. scis reliqua. De statua Africani, (ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώθων: sed me ipsum delectauit in tuis litteris) ain' tu? Scipio hic Metellus proauum suum nescit censorem non fuisse? atqui nihil habuit aliud inscriptum, nisi, CENSOR, *ea statua, quæ ad Opis aperte posita in excelso est. in illa autem, quæ est ad πολυδεύκους, inscriptum est,* COS. *quam esse eiusdem, status, amictus, anulus, imago ipsa declarat. at hercule ego cum in turma inauratarum equestrium, quas hic Metellus in Capitolio posuit, animaduertissem in Serapionis subscriptione Africani imaginem, erratum fabrile putaui, nunc uideo Metelli ἀνιστορησίαν turpem. Nam illud de Flauio, & fastis, si secus est, commune erratum est; & tu belle ὑπόρησας; & nos publicam prope opinionem secuti sumus, ut multa apud Græcos. quis enim non dixit, Εὔπολιν, τὸν τῆς ἀρχαίας, ab Alcibiade nauigante in Siciliam deiectum esse in mare? redarguit Eratosthenes: affert enim, quas ille post id tempus fabulas docuerit. num iccirco Duris Samius, homo in historia diligens, quod cum multis errauit, irridetur? Quis Zaleucum leges Locris scripsisse non dixit? num igitur iacet Theophrastus, si id a Timæo, tuo familiari, reprehensum est? Sed nescire proauum suum censorem non fuisse, turpe est, præsertim cum post eum consulem nemo*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

mo Cornelius, illo uiuo, censor fuerit. Quod de Philotimo, & de solutione X X C D scribis: Philotimum circiter kal. Ian. in Chersonessum audio uenisse. ac mihi ab eo nihil adhuc. reliqua mea Camillus scribit se accepisse. ea quæ sint, nescio, & aueo scire. sed hæc posterius, & coram fortasse commodius. Illud me, mi Attice, in extrema fere parte epistolæ commouit: scribis enim sic, τί λοιπόν? deinde me obsecras amantissime, ne obliuiscar uigilare; ut animaduertam, quæ fiant. num quid de quo inaudisti? & si nihil eiusmodi est: πολλοῦγε κγὰ δεῖ. nec enim me fefellisset, nec fallet. sed ista admonitio tua tam accurata nescio quid mihi significare uisa est. De M. Octauio, iterum tibi rescribo, te illi probe respondisse. paullo uellem fidentius. Nam Cœlius libertum ad me misit, & litteras accurate scriptas, * & de pantheris, sed a ciuitatibus. rescripsi, alterum me moleste ferre, si ego in tenebris laterem, nec audiretur Romæ, nullum in mea prouincia nummum, nisi in æs alienum, erogari; docuique, nec mihi conciliare pecuniam licere, nec illi capere; monuiq. eum, quem plane diligo, ut, cum alios accusasset, cautius uiueret: illud autē alterum alienum esse existimatione mea, Cybiratas imperio meo publice uenari. Lepta tua epistola gaudio exultat: etenim scripta belle est, meq. apud eū magna in gratia posuit. Filiola tua gratum mihi fecit, quod tibi diligenter mandauit, ut mihi salutem adscriberes: gratum etiam Pilia: sed illa officiosius, quod mihi, quem iam pridem num-

quam

quam uidet . igitur tu quoque ſalutem utrique ad-
ſcribito . Litteras daturum pridie kal . Ian.
ſuauem habuit recordationem clariſſimi iuriſiuran
di : quod ego non eram oblitus : magnus enim præ-
textatus illo die fui . Habes ad omnia , non , ut po-
ſtulaſti , χρύσεα χαλκείων ; ſed paria paribus re-
ſpondemus . Ecce autem alia puſilla epiſtola ;
quam non relinquam ἀναντιφώνητον . Bene me-
hercule potuit Lucceius Tuſculanum : niſi forte , ſo-
let enim , cum ſuo tibicine . & uelim ſcire , quis
ſit ſtatus eius . Lentulum quidem noſtrum , præter
Tuſculanum , proſcripſiſſe audio . cupio hos expe-
ditos uidere : cupio etiam Sextium : addes etiam ijs
Cœlium . quibus omnibus eſt : αἴδεσθεν μὲν ἀνήνα-
σθαι , δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι . De Memmio reſtituen-
do ut Curio cogitet , te audiſſe puto . De Egnatij Si-
dicini nomine , nec nulla , nec magna ſpe ſumus .
Pinarium , quem mihi commendas , diligentiſſime
Deiotarus curat , grauiter ægrum . Reſpondi etiam
minori . Tu , uelim , dum ero Laodiceæ , ideſt ad
idus Mai . quamſæpiſſime mecum per litteras col-
loquare : & cum Athenas ueneris , (iam enim ſcie-
mus de rebus urbanis , de prouincijs , quæ omnia in
menſem Martium ſunt collata) utique ad me ta-
bellarios mittas . Sed heus tu , Genuarios a Cæſa-
re per Herodem , talenta Attica L , extorſiſtis : in
quo , ut audio , magnum odium Pompeij ſuſcepiſtis .
putat enim , ſuos nummos uos comediſſe , Cæſarem
in merito reædificando diligentiorem fore . hoc ego *

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ex P. Vedio, magno nebulone, ſed Pompeij tamen familiari, audiui. hic Vedius uenit mihi obuiam cum duobus eſſedis, & rheda equis iuncta, & lectica, & familia magna: pro qua, ſi Curio legem pertulerit, HS centena pendat neceſſe eſt. erat præterea cynocephalus in eſſedo: nec deerant onagri. numquam uidi hominem nequiorem. ſed extremum audi. Diuerſatus eſt Laodiceæ apud Pompeium Vindullum: ibi ſua depoſuit, cum ad me profectus eſt. moritur interim Vindullus: quæ res ad Magnum Pompeium pertinere putabatur. C. Vennonius domum Vindulli uenit: cum omnia obſignaret, in Vedianas res incidit. in his inuẽtæ ſunt quinque lagunculæ matronarum, in quibus una ſororis amici tui, hominis Bruti, qui hoc utatur; & illius Lepidi, qui hæc tam negligenter ferat. Hæc te uolui παριστορῆσαι: ſumus enim ambo belle curioſi. Vnum etiam uelim cogites. audio Appium προπύλαιον Eleuſine facere. num inepti fuerimus, ſi nos quoque Academiæ fecerimus? puto, inquies. ergo id ipſum ſcribes ad me. equidem ualde Athenas ipſas amo. uolo eſſe aliquod monumentum. odi falſas inſcriptiones ſtatuarum alienarum. ſed ut tibi placebit: facies q. me, in quem diem Romana incidant myſteria, certiorem, & quo modo hiemaris. Cura ut ualeas. Poſt Leuctricam pugnam die ſeptingenteſimo ſexageſimo quincto.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 2

Cvm Philogenes, libertus tuus, Laodiceam ad me, salutandi caussa, uenisset, & se statim ad te nauigaturum esse diceret; has ei litteras dedi; quibus ad eas rescripsi, quas acceperam a Bruti tabellario. Et respondebo primum postremae tuae paginae: quae mihi magnae molestiae fuit, quod ad te scriptum est ab Cincio de Statij sermone: in quo hoc molestissimum est, Statium dicere, a me quoque id consilium probari. probari autem? de isto hactenus. dixerim me uel plurima uincla tecum summae coniunctionis optare: & sunt amoris arctissima: tantum abest, ut ego ex eo, quo adstricti sumus, laxari aliquid uelim. illum autem multa de istis rebus asperius solere loqui, saepe sum expertus, saepe etiam leniui iratum. id scire te arbitror. in hac autem peregrinatione, militia ue nostra saepe incensum ira uidi, saepe placatum. quid ad Statium scripserit, nescio. quidquid acturus de tali re fuit, scribendum tamen ad libertum non fuit. mihi autem erit maxime curae, ne quid fiat secus, quam uolumus, quamq. oportet. nec satis est in eiusmodi re, se quenque praestare. ac maxime partes istius officij sunt pueri Ciceronis, siue iam adolescentis; quod quidem illum soleo hortari. ac mihi uidetur matrem ualde, ut debet, amare, teq. mirifice. sed est magnum illud quidem, uerumtamen multiplex pueri ingenium: quo ego regendo habeo negotij satis.

Quoniam respondi tuae paginae postremae prima mea, nunc ad primam reuertar tuam. Peloponnesias ciuitates omnes maritimas esse, hominis non nequam, sed etiam tuo iudicio probati, Dicaearchi tabulis credidi. is multis nominibus in Trophoniana Chaeronis narratione Graecos in eo reprehendit, quod mare tam secuti sunt: nec ullum in Peloponneso locum excipit. cum mihi auctor placeret, (etenim erat ἱστορικώτατος, & uixerat in Peloponneso) admirabar tamen, & ,uix aggrediens, communicaui cum Dionysio. atque is primo est commotus: deinde, quod tum de isto Dicaearcho non minus bene existimabat, quam tu de C. Vestorio, ego de M. Cluuio s, non dubitabat, quin ei crederemus Arcadiae cen ebat esse Lepreon quoddam maritimum: Tene autem, & Aliphera, & Tritia νεόκλιστα ei uidebantur: idq. τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ confirmabat, ubi mentio non fit istorum. itaque istum ego locum totidem uerbis a Dicacarcho transtuli. Philiasios dici sciebam: & ita fac ut habeas: nos quidem sic habemus. sed primo me ἀναλογία deceperat, φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς, quod ὀπούντιοι, σιπούντιοι. sed hoc continuo correximus. Laetari te nostra moderatione, & continentia uideo. tum id magis faceres, si adesses, atque hoc foro, quod egrex idibus Febr. Laodiceae ad Kal. Mai. omnium dioecesium, praeter Ciliciae. mirabilia quaedam effecimus. ita multae ciuitates omni aere alieno liberatae, multae ualde leuatae sunt: omnes suis legibus,

& iudicijs usae, αὐτονομίαν adeptae, reuixerunt. his ego duobus generibus facultatem ad se aere alieno liberandas, aut leuandas dedi: uno, quod omnino nullus in imperio meo sumptus factus est, (nullum cum dico, non loquor ὑπερβολικῶς) nullus, inquam, ne teruncius quidem. hac autem re, incredibile est, quantum ciuitates emerserint. accessit altera. Mira erant in ciuitatibus ipsorum furta Graecorum. quae magistratus sui fecerant. quaesiui ipse de ijs, qui annis decem proximis magistratum gesserant. aperte fatebantur: itaque sine ulla ignominia suis humeris pecunias populis retulerunt. populi autem, nullo gemitu, publicanis, quibus hoc ipso lustro nihil soluerant, etiam superioris lustri reddiderunt. itaque publicanis in oculis sumus. gratis, inquis, uiris. sensimus. Iam cetera iurisdictio nec imperita, & clemens, cum admirabili facilitate. aditus autem ad me minime prouinciales. nihil per cubicularium. ante lucem inambulabam domi, ut olim candidatus. grata haec, & magna, mihiq. non dum laboriosa ex illa uetere militia. Nonis Mai. in Ciliciam cogitabam: ibi cum Iunium mensem consumpsissem, atque utinam in pace, (magnum enim bellum impendet a Parthis). Quinctilem in reditu ponere. annuae enim mihi operae ad III. Kal. Sext. emerentur. magna autem in spe sum, mihi nihil temporis prorogatum iri. habebam acta urbana usque ad non. Mart. e quibus intelligebam, Curionis nostri constantia omnia po-

tius actum iri, quam de prouincijs. ergo, ut spero, propediem te uidebo. Venio ad Brutum tuum, immo nostrum: sic enim mauis. Equidem omnia feci, quae potui aut in mea prouincia perficere, aut in regno experiri. omni igitur modo egi cum rege, & ago quotidie, per litteras scilicet: ipsum enim triduum, quatriduum ue mecum habui turbulentis in rebus, quibus eum liberaui: sed & eum praesens, & postea creberrime non destiti rogare, & petere mea caussa, suadere, & hortari sua. multum profeci, sed, quantum, non plane, quia longe absum, scio. Salaminios autem (hos enim poteram coercere) adduxi, ut totum nomen Scaptio uellent soluere, sed centesimis ductis a proxima quidem syngrapha, nec perpetuis, sed renouatis quotannis. numerabantur nummi: noluit Scaptius. tu qui ais Brutum cupere aliquid perdere? quaternas habebat in syngrapha. fieri non poterat: nec, si posset, ego pati possem. audio omnino Scaptium paenitere. nam quod S. C. esse dicebat, ut ius ex syngrapha diceretur; eo consilio factum est, quod pecuniam Salaminij contra legem Gabiniam sumpserant. uetabat autem Auli lex, ius dici de ita sumpta pecunia. decreuit igitur senatus, ut ius diceretur ista syngrapha. nunc ista habet iuris idem, quod ceterae, nihil praecipui. haec, a me ordine facta, puto me Bruto probaturum; tibi, nescio; Catoni certe probabo. sed iam ad te ipsum reuertor. Ain' tandem Attice, laudator integritatis, & elegantiae

gantiae

gantiae noſtrae? auſus es hoc ex ore tuo? inquit Ennius: ut equites Scaptio ad pecuniam cogendam darem, me rogare? an tu, ſi mecum eſſes, qui ſcribis morderi te interdum, quod non ſimul ſis, paterere me id facere, ſi uellem? Non amplius, inquis, quinquaginta. Cum Spartaco minus multi primo fuerunt. quid tandem iſti mali in tam tenera inſula non feciſſent? non feciſſet autem? immo quid ante aduentum meum non fecerunt? incluſum in curia ſenatum habuerunt Salaminium ita multos dies, ut interierint non nulli fame. erat enim praefectus Appij Scaptius, & habebat turmas ab Appio. id me igitur tu, cuius mehercule os mihi ante oculos ſolet uerſari, cum de aliquo officio, ac laude cogito, tu me, inquam, rogas praefectus ut Scaptius ſit? at hoc ſtatueramus, ut negotiatorem neminem: idq. Bruto probaueramus. Habeat is turmas. cur potius, quam cohortes? ſumptu iam nepos euadit Scaptius. Volunt, inquis, principes. Scio: nam ad me Epheſum uſque uenerunt: flentesque, equitum ſcelera, & miſerias ſuas detulerunt. itaque ſtatim dedi litteras, ut ex Cypro equites ante certam diem decederent ob eamq. cauſſam, tum ob ceteras, Salaminij nos in caelum decretis ſuis ſuſtulerunt. Sed iam quid opus equitatu? ſoluunt enim Salaminij niſi forte id uolumus armis efficere, ut fenus quaternis centeſimis ducant. & ego audebo legere unquã, aut attingere eos libros, quos tu dilaudas, ſi tale quid fecero? nimis, inquã,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

in isto Brutum amasti dulcissime Attice: nos, uereor, ne parum. atque haec, scripsi ego ad Brutum, scripsisse te ad me. cognosces nunc cetera. Pro Appio nos hic omnia facimus, honeste tamen, sed plane libenter. nec enim ipsum odimus: & Brutum amamus: & Pompeius a me mirifice contendit; quem mehercule plus plusq. in dies diligo. C. Coelium quaestorem huc uenire audisti. nescio, quid sit: sed Pammenia illa mihi non placent. Ego me spero Athenas fore mense Septembri. tuorum itinerum tempora scire sane uelim. Εὐήθειαν *Sempronij Rufi cognoui ex epistola Corcyraea. quid quaeris? inuideo potentiae Vestorij. Cupiebam etiam nunc plura garrire: sed lucet: urget turba: festinat Philogenes. ualebis igitur, & ualere Piliam, & Caeciliam nostram iubebis litteris, & saluebis a meo Cicerone.*

CICERO S. D. ATTICO. 3

E T S I *nil sane habebam noui, quod post accidisset, quam dedissem ad te Philogeni, liberto tuo, litteras: tamen cum Philotimum Romam remitterem, scribendum aliquid ad te fuit. ac primum illud, quod me maxime angebat, (non quo me aliquid iuuare posses: quippe res est in manibus: tu autem abes longe gentium:*

- Πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ
Νότος κυλίνδει κύματ' εὐρείης ἁλὸς) *obrepsit dies, ut uides, (mihi enim ad* III. Kal. *Sext. de*

prouincia decedendum est) nec ſucceditur. quem relinquam, qui prouinciae praeſit? ratio quidem, & opinio hominum poſtulat fratrem: primum, quod uidetur eſſe honos: nemo igitur potior: deinde, quod ſolum habeo praetorium. Pontinius enim ex pacto, & conuentu (nam ea lege exierat) iam a me diſceſſerat. Quaeſtorem nemo dignum putat: etenim eſt leuis, libidinoſus, ſagax. De fratre autem primum illud eſt: perſuaderi ei non poſſe arbitror: odit enim prouinciam. et hercule nihil odioſius, nihil moleſtius. deinde, ut mihi nolit negare; quidnam mei ſit officij; cum bellum eſſe in Syriam magnum putetur, id uideatur in hanc prouinciam erupturum; hic praeſidij nihil ſit; ſumptus annuus decretus ſit: uideatur ne aut pietatis eſſe meae, fratrem, aut diligentiae, nugarum aliquid relinquere. Magna igitur, ut uides, ſollicitudine afficior, magna inopia conſilij. quid quaeris? toto negotio nobis opus non fuit. quanto tua prouincia melior? decedes, cum uoles: niſi forte iam deceſſiſti. quem uidebitur, praeficies Theſprotiae, & Chaoniae. nec dum tamē ego Quinctum conueneram; ut iam, ſi id placeret, ſcirem, poſſet ne ab eo impetrari: nec tamen, ſi poſſet, quid uellem, habebam. Hoc eſt igitur eiuſmodi; reliqua plena adhuc & laudis, & gratiae, digna ijs libris, quos dilaudas. conſeruatae ciuitates; cumulate publicanis ſatisfactum: offenſus contumelia nemo, decreto iuſto, & ſeuero perpauci, nec tamen quiſquam, ut queri audeat. res geſtae dignae

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

triumpho: de quo ipſo nihil cupide agemus, ſine tuo quidem conſilio certe nihil. Clauſula eſt difficilis in tradenda prouincia. ſed haec deus aliquis gubernabit. De urbanis rebus ſcilicet plura tu ſcis; ſaepius, & certiora audis. equidem doleo, non me tuis litteris certiorem fieri. huc enim odioſa afferebantur de Curione, de Paullo: non quo ullum periculum uideam ſtante Pompeio, uel etiam ſedente; ualeat modo: ſed mehercule Curionis, & Paulli, meorum familiarium, uicem doleo. formam igitur mihi totius reip. ſi iam es Romae aut cum eris, uelim mittas; quae mihi obuiã ueniat, ex qua me fingere poſſim, & praemeditari, quo animo accedam ad urbem. eſt enim quiddam, aduenientem non eſſe peregrinum, atque hoſpitem. Et, quod paene praeterij, Bruti tui cauſſa, ut ſaepe ad te ſcripſi, feci omnia. Cyprij numerabant: ſed Scaptius centeſimis, renouato in ſingulos annos fenore, contentus non fuit. Ariobarzanes non in Pompeium prolixior per ipſum, quam per me in Brutum: quem tamen ego praeſtare non poteram. erat enim rex perpauper; aberamq. ab eo ita longe, ut nihil poßem, niſi litteris; quibus pugnare non deſtiti. ſumma haec eſt. pro ratione pecuniae liberius eſt Brutus tractatus, quam Pompeius. Bruto curata hoc anno talenta circiter C, Pompeio in ſex menſibus promiſſa CC. in Appij negotio quantum tribuerim Bruto, dici uix poteſt. quid eſt igitur, quod laborem? Amicos habet meras nugas, M.

Scaptium: qui, quia non habuit a me turmas equitum, quibus Cyprum uexaret, ut ante me fecerat, fortasse succenset: aut quia praefectus non est; quod ego nemini tribui negotiatori, non C. Vennonio, meo familiari, non tuo M. Lenio; & quod tibi Romae ostenderam me seruaturum, in quo perseuera ui. sed quid poterit queri is, qui, auferre pecuniam cum posset, noluit? Scaptio, qui in Cappadocia fuit, puto esse satisfactum. is a me tribunatum cum accepisset, quem ego ex Bruti litteris ei detulissem, postea scripsit ad me, se uti nolle eo tribunatu. Caius est quidam; cui cum praefecturam detulissem Bruti rogatu, multa & dixit, & fecit cum quadam mea contumelia, P. Clodij canis. is me nec proficiscentem Apameam prosecutus est; nec, cum postea in castra uenisset, atque inde discederet, numquid uellem, rogauit; & fuit aperte mihi, nescio quare, non amicus. hunc ego si in praefectis habuissem, quem tu me hominem putares? qui, ut scis, potentissimorum hominum contumaciam numquam tulerim, ferrem huius asseclae? etsi hoc plus est, quam ferre, tribuere etiam beneficij aliquid, & honoris. is igitur Caius, cum Apameae me nuper uidisset Romam proficiscens, me ita appellauit: (Culleolum uix auderem) Vnde, inquit, me iubes petere cibaria? profecto respondi lenius, quam putabant oportuisse, qui aderant: me non instituisse ijs dare cibaria, quorum opera non essem usus. abijt iratus. huius nebulonis operatione si Brutus moueri potest, licebit

*licebit eum solus ames, me aemulum non habebis. sed illum eum futurum esse puto, qui esse debet. tibi tamen caussam notam esse uolui: & ad ipsum haec perscripsi diligentissime. omnino (soli enim sumus) nullas umquam ad me litteras misit Brutus, ne proxime quidem de Appio, in quibus non inesset arrogans, ἀκοινώνητον aliquid. tibi autem ualde * solet in ore esse, grauius autem Non contemnere se, & reges odisse superbos. in quo tamen ille mihi risum magis, quam stomachum, mouere solet. sed plane parum cogitat, quid scribat, aut ad quem. Q. Cicero puer legit, ut opinor, & certe, epistolam inscriptam patri suo. solet enim aperire, idq. de meo consilio; si quid forte sit, quod opus sit sciri. in ea autem epistola erat illud idem de sorore, quod ad me. mirifice conturbatum uidi puerum. lacrymans mecum est questus. quid quaeris? miram in eo pietatem, suauitatem, humanitatemq. perspexi: quo maiorem spem habeo, nihil fore aliter, ac deceat. id te igitur scire uolui. Ne illud quidem praetermittam. Hortensius filius fuit Laodiceae cum gladiatoribus, flagitiose, et turpiter. hunc ego patris caussa uocaui ad cenam, quo die uenit: & eiusdem patris caussa nihil amplius. is mihi dixit, se Athenis me expectaturum, ut mecum decederet. recte, inquam. quid enim dicerem? omnino puto nihil esse, quod dixit. non quidem; ne offendam patrem, quem mehercule ualde diligo. sin fuerit meus comes; moderabor ita, ne quid eum offendam, quem*

minime

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

minime uolo. Haec ſunt, etiam illud. Orationem Q. Celeris mihi uelim mittas contra M. Seruilium. litteras mitte quamprimum, ſi nihil fuerit, uel per tuũ tabellarium. Piliae. & filiae ſalutẽ. Cura ut ualeas.

CICERO S. D. ATTICO. 4

TARSVM uenimus non. Iun. ibi me multa mouerunt, magnum in Syria bellum, magna in Cilicia latrocinia. Mihi difficilis ratio adminiſtrandi, quod paucos dies habebam reliquos annui muneris: illud autem difficillimum: relinquendus erat ex S. C. qui praeeſſet. nihil minus probari poterat, quam quaeſtor Meſſinius. nam de Coelio nihil audiebamus. rectiſſimum uidebatur, fratrem cum imperio relinquere: in quo multa moleſta, diſceſſus noſter, belli periculum, militum improbitas, ſexcenta praeterea. o rem totam odioſam. ſed haec fortuna uiderit: quoniam conſilio non multum uti licet. Tu, quando Romam ſaluus, ut ſpero, ueniſti, uidebis, ut ſoles, omnia, quae intelliges noſtra intereſſe, in primis de Tullia mea: cuius de conditione quid mihi placeret, ſcripſi ad Terentiam, cum tu in Graecia eſſes: deinde de honore noſtro. quod enim tu abfuiſti, uereor ut ſatis diligenter actum in ſenatu ſit de litteris meis. Illud praeterea μυσικώτερον ad te ſcribam, tu ſagacius odorabere. τοῦ δάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶδα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρῴην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρεφθέγγετο, πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων

τοῦ

τοῦ Κροτωνιάτου τυραννοκτόνου. δέδοικα δή, μή τι νοήσῃς,
εἴς δήπου τοῦτο προσκεψάμενος, τὰ λοιπὰ ἐξ ἀσφαλίας.
*non queo tantum, quantum uereor, ſcribere. Tu au-
tem fac, ut mihi tuae litterae uolent obuiae. Haec fe
ſtinans ſcripſi in itinere, atque agmine. Piliae, &
puellae Caeciliae belliſſimae ſalutem dices. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 5

NVNC *quidem profecto Romae es: quo te, ſi
ita eſt, ſaluum ueniſſe gaudeo: unde quidem quam
diu abſuiſti, magis a me abeſſe uidebare, quam ſi
domi eſſes. minus enim mihi meae notae res erant,
minus etiam publicae. quare uelim, etſi, ut ſpero, tu
haec legente aliquantum tamen uiae proceſſero, ta
men obuias mihi litteras quamargutiſſimas de o-
mnibus rebus crebro mittas, in primis de quo ſcri-
pſi ad te antea.* τῆς ξυναόρου τῆς ἐμῆς ὁ ὑξελεύθερος,
ἔδοξέ μοι θαμὰ βατταρίζων, καὶ ἀλύων τοῖς ξυλλόγοις,
καὶ ταῖς λέσχαις ὑπότι πεφυρακέναι κὰς ψήφους ἐν τοῖς
ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ Κροτωνιάτου. *hoc tu indaga,
ut ſoles, aſt hoc magis.* ἐξ ἄστεως ἑπταλόφου τειχῶν
παρέδωκεν ἡμῶν γάμου ὀφειλήματα ὁ Κάμιλλος, αὐ-
τόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ. ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ
ἐκ τῶν Χερρονησιατικῶν μη. καὶ κληρονομούσας χμ.
κ. μ. τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι πάντων ὀ-
φειληθέντων τοῦ δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ. τὸν δὲ
ἀπελεύτερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πα-
τρὶ, μηδὲν ὁλοσχερῶς πεφροντικέναι. ταῦτα οὖν,
πρῶτον μὲν, ἵνα πάντα σώζῃ: δεύτερον δὲ, ἵνα μη-

δὲν

δὲν τῶν τόκων ὀλιγωρήσῃς τῶν ἀπὸ τῆς προεκκειμένης ἡμέρας, ὅσας αὐτὸν ἠνέγκαμεν, σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ παρῆν πρὸς ἡμᾶς κατασκεψόμενος, καί τι χεδὸν ἐλπίσας. ἀπογνοὺς δὲ, ἀλόγως ἀπέστη ἐπειπὼν, αἰσχρόν τοι δηρόντε μένειν. *meq. obiurgauit uetere prouerbio,* τὰ μὲν διδόμενα. *reliqua uide, &, quantum fieri potest, perspiciamus. etsi annuum tempus prope iam emeritũ habebamus: dies enim* XXXIII. *erant reliqui: sollicitudine prouinciae tamen uel maxime urgebamur. cum enim arderet Syria bello; & Bibulus, in tanto maerore suo, maximam curam belli sustineret; ad meq. legati eius, et quaestor, & amici litteras mitterent, ut subsidio uenirem: etsi exercitum infirmum habebam, auxilia sane bona, sed ea Galatarum, Pisidarum, Lyciorum; (haec enim sunt nostra robora) tamen esse officium meum putaui, exercitum habere quamproxime hostem, quoad mihi praeesse prouinciae per S. C. liceret. sed, quo ego maxime delectabar, Bibulus molestus mihi non erat; de omnibus rebus scribebat ad me potius. & mihi decessionis dies* λεληθότως *obrepebat. qui cum aduenerit:* ἄλλο πρόβλημα, *quem praeficiam, nisi Coelius quaestor uenerit; de quo adhuc nihil certi habebamus. Cupiebam meher cule longiorem epistolam facere: sed nec erat res, de qua scriberem; nec iocari prae cura poteram. ualebis igitur, & puellae salutem articulate dices, nostraeq. Piliaeq.*

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 6

Ego, *dum in prouincia omnibus rebus Appium orno, subito sum factus accusatoris eius socer. id quidem, inquis, dij approbant. ita uelim: teq. ita cupere certo scio: sed crede mihi, nihil minus putaram ego, qui de Ti. Nerone, qui mecum egerat, certos homines ad mulieres miseram: qui Romam uenerunt factis sponsalibus. sed hoc spero melius. mulieres quidem ualde intelligo delectari obsequio, & comitate adolescentis. cetera noli* ἐξακανθίζειν. *Sed heus tu,* πυροὺς εἰς δῆμον *Athenis, placet hoc tibi? etsi non impediebant mei certe libri: non enim ista largitio fuit in ciues, sed in hospites liberalitas. me tamen de Academiae* προπύλῳ *iubes cogitare; quoniam Appius de Eleusine non cogitet. De Hortensio te certo scio dolere: equidem excrucior: decreueram enim cum eo ualde familiariter uiuere. Nos prouinciae praefecimus Coelium. puerum, inquies, & fortasse fatuum, & non grauem, & non continentem. assentior: fieri non potuit aliter. nam quas multo ante tuas acceperam litteras, in quibus* ἐπέχειν *te scripseras, quid esset mihi faciundum de relinquendo; eae me pungebant, uidebam enim, quae tibi essent* ἐποχῆς *caussae, (& erant eaedem mihi) puero ne traderem. fratri autem, illud non utile nobis. nam praeter fratrem nemo erat, quem sine contumelia quaestori, nobili praesertim, anteferrem. tamen, dum impendere*

Parthi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Parthi uidebantur, statueram fratrem relinquere, aut etiam reip. caussa contra S. C. ipse remanere. qui postea quam, incredibili felicitate, discesserunt; sublata dubitatio est. uidebam sermones: Hui fratrem reliquit? num est hoc non plus annum obtinere prouinciam? Quid, quod senatus eos uoluit prae esse prouincijs, qui non praefuissent? at hic triennium. Ergo haec ad populum. quid, quae tecum? nunquam essem sine cura, si quid iracuudius, aut contumeliosius, aut negligentius. quae fortuita hominum? quid, si quid filius puer, & puer bene sibi fidens? qui esset dolor? quem pater non dimittebat; teq. id censere, moleste ferebat. at nunc Coelius, non dico equidem, quod egerit; sed tamen multo minus laboro. Adde illud. Pompeius, eo robore uir, ijs radicibus, Q. Cassium sine sorte delegit, Caesar Antonium: ego sorte datum offenderem? aut etiam inquirerem in eum, quem reliquissem? hoc melius: & huius rei plura exempla. senectuti quidem nostrae profecto aptius. at te apud eum, dij boni, quanta in gratia posui: eiq- legi litteras nō tuas, sed librarij tui. Amicorum litterae me ad triumphū uocant, rem a nobis, ut ego arbitror, propter hanc παλιγγενεσίαν nostram, non negligendam. quare tu quoque, mi Attice, incipe hoc cupere; quo nos minus inepti uideamur, Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

QVINCTIVS filius, pie sane, me quidem certe

certe multum hortante, ſed currentem animum patris ſui ſorori tuae reconciliauit. eum ualde tuae litterae excitarunt. quid quaeris? confido rem, ut uolumus, eſſe. Bis ad te ante ſcripſi de re mea familiari, ſi modo tibi redditae litterae ſunt, graece, ἐν αἰνιγμοῖς. ſcilicet nihil eſt mouendum. ſed tamen, ἀφελῶς percunctando de nominibus Milonis, &, ut expediat, ut mihi recepit, hortando, aliquid ita tu proficies. Ego Laodiceae quaeſtorem Meſſinium expectare iuſſi, ut confectas rationes lege Iulia apud ciuitates poſſim relinquere. Rhodum uolo puerorum cauſſa: inde quamprimum Athenas: etſi Eteſiae ualde reflant: his ſed uolo magiſtratibus, quorum uoluntatem in ſupplicatione ſum expertus. Tu tamen mitte mihi, quaeſo, obuiam litteras, numquid putes reip. nomine tardandum eſſe nobis.

Tiro ad te dediſſet litteras, niſi eum grauiter ae- *grum Eſeae reliquiſſem. ſed nunciant, melius eſſe. ego tamen angor. nihil enim illo adoleſcente caſtius, nihil diligentius. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

CVM inſtituiſſem ad te ſcribere, calamumq. ſumpſiſſem, Batonius e naui recta ad me uenit domum Epheſi, & epiſtolam tuam reddidit prid. Kal. Oct. Laetatus ſum felicitate nauigationis tuae, opportunitate Piliae, etiam mehercule ſermone eiuſdem de cōiugio Tulliae meae. Batonius autem miros terrores ad me attulit Caeſarianos, cum Lepta etiam

plura

plura locutus est, spero, falsa, sed certe horribilia: exercitum nullo modo dimissurum: cum illo praetores des. Cassium tribunum, Lentulum cos. facere: Pompeio in animo esse urbem relinquere. Sed heus tu, numquid moleste fers de illo, qui se solet anteferre patruo sororis tuae filij? at a quibus uictus, sed ad rem. Nos Etesiae uehementissime tardarunt. detraxit XX ipsos dies etiam aphractus Rhodiorum. kal. Oct. Epheso conscendentes hanc epistolam dedimus L. Tarquinio, simul e porto egredienti, sed expeditius nauiganti. nos Rhodiorum aphractis, ceterisq. longis nauibus tranquillitates aucupaturi eramus: ita tamen properabamus: ut non posset magis. De rauduscculo Puteolano, gratum. Nunc uelim dispicias res Romanas; uideas, quid nobis de triumpho cogitandum putes; ad quem amici me uocant. ego, nisi Bibulus, qui, dum unus hospes in Syria fuit, pedem porta non plus extulit, quam domo sua, adniteretur de triumpho, aequo animo essem. nunc uero αἰσχρὸν σιωπᾶν. *sed explora rem totam: ut, quo die congressi erimus, consilium capere possimus. At multa; qui & properarem, & ei litteras darem, qui aut mecum, aut paullo ante uenturus esset. Cicero tibi plurimam salutem dicit. tu dices utriusque nostrum uerbis & Piliae tuae, & filiae. Vale.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO.

IN PIRAEEA *cum exiſſem pridie id. Oct. accepi ab Acaſto, ſeruo meo, ſtatim tuas litteras: quas quidem cum exſpectaſſem iam diu, admiratus ſum, ut uidi obſignatam epiſtolam, breuitatem eius; ut aperui, rurſus* σύγχυσιν *litterularum, quae ſolent tuae compoſitiſſimae, & clariſſimae eſſe, ac. ne multa, cognoui ex eo, quod ita ſcripſeras, te Romam ueniſſe ad* XII. *kal. Oct. cum febri. perculſus uehementer, nec magis, quam debui, ſtatim quaero ex Acaſto. ille & tibi, & ſibi uiſum, & ita ſe domi ex tuis audiſſe, ut nihil eſſet incommode. id uidebatur approbare, quod erat in extremo, febriculam tum te habentem ſcripſiſſe. ſed clamaui tamen; admiratusq. ſum, quod nihilo minus ad me tua manu ſcripſiſſes. quare de hoc ſatis. ſpero enim, quae tua prudentia, & temperantia, & hercule, ut me iubet Acaſtus, confido te iam, ut uolumus, ualere. A Turranio te accepiſſe meas litteras gaudeo.* παραφύλαξον *, ſi me amas,* τὴν τοῦ φυρατοῦ φιλοτιμίαν αὐτὸ τὰ δὲ *. hanc, quae mehercule mihi magno dolori eſt, (dilexi enim hominē) procura, quantulacunque eſt, Praetianam hereditatem. prorſus ille ne attingat. dices, nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi: in quo, ut praecipis, nec me* κενὸν *in expetendo cognoſces, nec* ἄτυφον *in abiiciendo. Intellexi ex tuis litteris, te ex Turrannio audiſſe, a me prouinciam fratri traditā.*

adeon

adeon' ego non perſpexeram prudentiá litterarum tuarum? ἐπέχειν te ſcribebas. quid erat dubitatione dignum? ſi eſſet quidquam; cur placeret, fratrem, & talem fratrem, relinqui? ἀδέτησις iſta mihi tua, non ἐποχὴ, uidebatur. monebas de Q. Cicerone puero, ut eum quidem neutiquam relinquerem: Τοὐρὸν ὄναρ ἐρῶν ἐμοί. eodem omnia, quaſi collocuti eſſemus, uidimus. non fuit faciendum aliter, meq. ἐπιχεονία ἐποχὴ tua dubitatione liberauit. ſed puto te accepiſſe de hac re epiſtolam, ſcriptam accuratius. ego tabellarios poſtero die ad uos eram miſſurus, quos puto ante uenturos, quam noſtrum Saufeium. ſed, eum ſine meis litteris ad te uenire, uix rectum erat. Tu mihi, ut polliceris, de Tulliola mea, id eſt de Dolabella, perſcribas: de rep. quam praeuideo in ſummis periculis, de cenſoribus, maximeq. de ſignis, tabulis quid fiat, referatur ne. Idibus Oct. has dedi litteras: quo die, ut ſcribis, Caeſar Placentiam legiones quattuor. quaeſo, quid nobis futurum eſt? In arce Athenis ſtatio mea nunc placet. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VII.

CICERO S. D. ATTICO.

DEDERAM equidem L. Saufeio litteras, & dederam ad te unum; quod, cum non esset temporis mihi ad scribendum satis, tamen hominem tibi tam familiarem sine meis litteris ad te uenire nolebam. sed, ut philosophi ambulant, has tibi redditum iri putabam prius. sin iam illas accepisti, scis me Athenas uenisse pridie id. Oct. e naui egressum in Piraeeum tuas ab Acasto nostro litteras accepisse; cóturbatum, quod cum febre Romam uenisses; bono tamen animo esse coepisse, quod Acastus ea, quae uellem, de alleuato corpore tuo nunciaret; cohorruisse autem, quod tuae litterae de legionibus Caesaris afferrent; & egisse tecum, ut uideres, ne quid φιλοτιμία eius, quem nosti, nobis noceret; & de quo iam pridem ad te scripseram. Turranius autem secus tibi Brundisii dixerat: quod ex ijs litteris cognoui, quas a Xenone, optimo uiro, accepi. Cur fratrem prouinciae non praefecissem, exposui breuiter. Haec fere sunt in illa epistola: nunc audi reliqua. Per fortunas, omnem tuum amorem, quo me es amplexus, omnemq. tuam prudentiam,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quam mehercule in omni genere iudico singularem, conferto ad eam curam, ut de omni statu meo cogites. uidere enim mihi uideor tantam dimicationem, nisi idem deus, qui nos melius, quam optare auderemus, Parthico bello liberauit, respexerit remp. sed tantam, quanta numquam fuit. age, hoc malum mihi commune est cum omnibus: nihil tibi mando, ut de eo cogites: illud meum proprium πρόβλημα, *quaeso, suscipe. uides ne, ut te auctore sim utrunque complexus? ac uellem a principio te audisse amicissime monentem:*

Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ ςήθεσιν ἔπειθες:

Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος:

sed aliquando tamen persuasisti, ut alterum complecterer, quia de me erat optime meritus; alterum, quia tantum ualebat. feci igitur, atque effeci omni obsequio, ut neutri illorum quisquam esset me carior. haec enim cogitabamus; nec mihi, iuncto cum Pompeio, fore necesse peccare in rep. aliquando, nec, cum Pompeio sentienti, pugnandum esse cum Caesare: tanta erat illorum coniunctio. nunc impendet, ut & tu ostendis, & ego uideo, summa inter eos contentio. me autem uterque numerat suum. nisi forte simulat alter. nam Pompeius non dubitat (uere enim iudicat) ea, quae de rep. nunc sentiat, mihi ualde probari. utriusque autem accepi eiusmodi litteras eodem tépore, quo tuas, ut neuter quenquam omnium pluris facere, quam me, uideretur. uerum quid agam? non quaero illa ultima, (si enim

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

castris res geretur, uideo cum altero uinci satius esse, quam cum altero uincere) sed illa, quae tum agentur, cum uenero; ne ratio absentis habeatur, ut exercitum dimittat. dic M. Tulli. quid dicam? expecta, amabo te, dum Atticum conueniam. non est locus ad tergiuersandum contra Caesarem. ubi illae sunt densae dexterae? nam, ut illi hoc liceret, adiuui, rogatus ab ipso Rauennae de Coelio tribuno pl. ab ipso autem? etiam a Cnaeo nostro, in illo diuino tertio consulatu. aliter sensero: αἰδέομαι non Pompeium modo, sed Τρῶας, καὶ Τρωάδας. Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην καταθήσει, quis? tu ipse scilicet, laudator & factorum, & scriptorum meorum. hanc ego plagam effugi per duos superiores Marcellorum consulatus, cum est actum de prouincia Caesaris. nunc incido in discrimen ipsum. itaque, ut stultus primus suam sententiam dicat, mihi ualde placet de triumpho nos moliri aliquid, extra urbem esse cum iustissima caussa. tamen dabunt operam, ut eliciant sententiam meam. Ridebis hoc loco fortasse: quam uellem etiam nunc in prouincia morari. plane opus fuit, si hoc impendebat. etsi nil miserius. nam, ὁδοῦ πάρεργον, uolo te hoc scire: omnia illa prima, quae etiam tu litteris in caelum ferebas, ἐπίτηκτα fuerunt. quam non est facilis uirtus, quam uero difficilis eius diuturna simulatio. cum enim hoc rectum, & gloriosum putarem, ex annuo sumptu, qui mihi decretus esset, me C. Coelio quaestori relinquere annuũ, referre in aerarium ad HS

CIↃ: ingemuit nostra cohors, omne illud putans distribui sibi oportere: ut ego amicior inuenirer Phrygum, & Cilicum aerarijs, quam nostro. sed me non mouerunt. nam & mea laus apud me plurimum ualuit: nec tamen quidquam honorifice in quenquam fieri potuit, quod praetermiserim. Sed haec fuerit, ut ait Thucydides, ἐκβολὴ λόγου non inutilis. Tu autem de nostro statu cogitabis: primum quo artificio tueamur beneuolentiam Caesaris: deinde de ipso triumpho: quem uideo, nisi reip. tempora impedient, εὐπόριστον. iudico autem cum ex litteris amicorum, tum ex supplicatione: quam qui non decreuit, plus decreuit, quam si omnes decreuisset triumphos. ei porro assensus est unus, familiaris meus, Fauonius, alter iratus Hirrus. Cato autem & scribendo affuit, & ad me de sententia sua iucundissimas litteras misit. sed tamen gratulans mihi Caesar de supplicatione, triumphat de sententia Catonis; nec scribit, quid ille sententiae dixerit, sed tantum, supplicationem eum mihi non decreuisse. Redeo ad Hirrum. coeperas eum mihi placare: perfice. habes Scrofam, habes Silium. ad eos ego etiam antea scripsi, & ad ipsum Hirrum: locutus enim erat cum ijs, commode se potuisse impedire, sed noluisse; assensum tamen esse Catoni, amicissimo meo; cum is honorificentissimam in me sententiam dixisset; nec me ad se ullas litteras misisse, cum ad omnes mitterem. uerum dicebat. ad eum enim solum, & ad Crassipedem non scripseram.

ram. Atque haec de rebus forensibus. redeamus domum. Diiungere me ab illo uolo. mirus est φυράτης, germanus Laertidius.

Αλλὰ τὰ μὲν προτέτυχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ.

Reliqua expediamus, hoc primum, quod accessit cura dolori meo, sed hoc tamen, quidquid est: Praetianum cum iis rationibus, quas ille meas tractat, admisceri nolo. scripsi ad Terentiam, scripsi etiam ad ipsum, me, quidquid possem nummorum, ad apparatum sperati triumphi ad te redacturum. ita puto ἀμεμπτα fore. uerum, ut lubebit. Hanc quoque suscipe curam, quemadmodum experiamur. id & ostendisti quibusdam litteris, ex Epiro, & Athenis datis; & in eo ego te adiuuabo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

BRVNDISIVM uenimus VII. Kal. Dec. usi tua felicitate nauigandi, ita belle nobis flauit ab Epiro lenissimus Auster mitis. hunc σπονδειάζοντα, si cui uoles τῶν νεωτέρων, pro tuo uendito. Inualetudo tua me ualde conturbat. significant enim tuae litterae, te prorsus laborare. ego autem, cum sciam, quam sis fortis, uehementius esse quiddam suspicor, quod te cogat cedere, & propemodum infringat. etsi alteram quartanam Pamphilus tuus mihi dixit decessisse, & alteram leuiorem accedere. Terentia uero, quae quidem eodem tempore ad portam Brundisinam uenit, quo ego in portum, mihiq. obdiam in foro fuit, L. Pontium sibi in Trebulano

lano dixiſſe narrabat, etiam eam deceſſiſſe. quod ſi ita eſt, quod maxime hercule opto; id ſpero tua prudentia, & temperantia te conſecutum. Venio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas uno tempore accepi, aliam alia iucundiorem, quae quidem erant tua manu. nam Alexidis manum amabam, quod tá prope accedebat ad ſimilitudinem tuae litterae: manum non amabam, quia indicabat te non ualere. cuius quoniam mentio iam facta eſt, Tironem Patris aegrum reliqui, adoleſcentem, ut noſti, (& adde, ſi quiduis) probum: nihil uidi melius: itaque careo aegre. quamquam uidebatur ſe non grauiter habere: tamen ſum ſollicitus, maximamq. ſpem habeo in M'. Curij diligentia, de qua ad me ſcripſit Tiro, & multi nunciarunt. Curius autem ipſe ſenſit, quam tu uelles a me diligi: & eo ſum admodum delectatus: & mehercule eſt, quem facile diligas. αὐτόχθον in homine urbanitas. eius teſtamentum
* *de tortorio, Ciceronum ſignis obſignatum, cohortisq. praetoriae. fecit palam te ex libella, me ex teruncia. Corcyrae Alexion me opipare muneratus eſt. Q. Ciceroni obſiſti non potuit, quo minus Thyamim uideret. Filiola tua te delectari laetor, & probari tibi ϛοργὴν φυσικὴν eſſe, τὴν πρὸς τὰ τέκνα. etenim, ſi haec non eſt, nulla poteſt homini eſſe ad hominem naturae adiunctio: qua ſublata, uitae ſocietas tollitur. bene eueniat, inquit Carneades, ſpurce, ſed tamen prudentius, quam Lucius noſter, & Patron: qui cum omnia ad ſe referant, nec quidquam*

alterius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

alterius caussa fieri putent; et cum ea re bonum uirum oportere esse dicant, ne malum habeat, non quo id natura rectum sit; non intelligunt se de callido homine loqui, non de bono uiro. sed haec opinor sunt in ijs libris, quos tu laudando, animos mihi addidisti. Redeo ad rem. Quo modo exspectabam epistolam, quam Philoxeno dedisses? scripseras enim, in ea esse de sermone Pompeij Neapolitano. eam mihi Patro Brundisij reddidit: Corcyrae, ut opinor, acceperat. nihil potuit esse iucundius. erat enim de rep. de opinione, quam is uir haberet integritatis meae, de beneuolentia, quam ostẽdit eo sermone, quem habuit de triumpho. sed tamen hoc iucundissimum. quod intellexi, te ad eum uenisse, ut eius animum erga me perspiceres. hoc mihi inquam accidit iucundissimnm. De triumpho autem, nulla me cupiditas umquã tenuit ante Bibuli impudentissimas litteras, quas amplissime supplicatio cõsecuta est. a quo si ea gesta sunt, quae scripsit; gauderem, & honori fauerem: nunc illum, qui pedem porta, quoad hostis cis Euphratem fuit, non extulerit, honore augeri; me, ut cuius exercitu spem illius exercitus habuit, idem non assequi, dedecus est nostrum, nostrũ, inquam, te coniungens. itaque omnia experiar, &, ut spero, assequar. quod si tu ualeres, iam mihi quaedam explorata essent: sed, ut spero; ualebis. De raudusculo Numeriana multum te amo. Hortensius quid egerit, aueo scire, Cato quid agat: qui quidem in me turpiter fuit maleuolus:

dedit

dedit integritatis, iustitiae, clementiae, fidei mihi testimonium, quod non quaerebam; quod postulabam, negauit. itaque Caesar ijs litteris, quibus mihi gratulatur, & omnia pollicetur, quo modo exultat Catonis, in me ingratissimi, iniuria? at hic idem Bibulo dierum XX. ignosce mihi, non possum haec ferre, nec feram. cupio ad omnes tuas epistolas, sed nihil necesse est: iam enim te uidebo. illud tamen de Chrysippo. nam de altero illo minus sum admiratus, operario homine: sed tamen ne illo quidem quidquam improbius. Chrysippum uero, quem ego, propter litterularum nescio quid, libenter uidi, in honore habui, discedere a puero, insciente me? mitto alia, quae audio, multa: mitto furta: fugam non fero, qua mihi nihil uisum est sceleratius. itaque usurpaui uetus illud Drusi, ut ferunt, praetoris in eo, qui eadem liber non iuraret: me istos liberos non addixisse, praesertim cum adesset nemo, a quo recte uindicarentur. id tu, ut uidebitur, ita accipies: ego tibi assentiar. Vni tuae disertissimae epistolae non rescripsi, in qua est de periculis reip. quid rescriberem? ualde eram perturbatus: sed, ut nihil magnopere metuam, Parthi faciunt, qui repente Bibulum semiuiuum reliquerunt. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

AD VIII. idus Dec. in Trebulanum ueni, & ibi tuas litteras legi, quas Philotimus mihi reddidit, e quibus hanc primo adspectu uoluptatem cepi, quod

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quod erant a te ipso scriptae, deinde earum accuratissima diligentia sum mirum in modum delectatus. Ac primum illud, in quo te Dicaearcho assentiri negas, etsi cupidissime expeditum a me sit, & approbante te, ne diutius anno in prouincia essem, tamen non est nostra contentione perfectum. sic enim scito, uerbum in senatu factum esse numquam de ullo nostrum, qui prouincias obtinuimus, quo in his diutius, quam ex S. C. maneremus: ut iam ne istius quidem rei culpam sustineam, quod minus diu fuerim in prouincia, quam fortasse fuerit utile. sed quid, si hoc melius? oportune dici uidetur, ut in hoc ipso. siue enim ad concordiam res adduci potest, siue ad bonorum uictoriam; utriusuis rei me aut adiutorem uelim esse, aut certe non expertem: sin uincuntur boni; ubicunque essem, una cum ijs uictus essem. quare celeritas nostri reditus ἀμεταμέλητος debet esse. quod si ista nobis cogitatio de triumpho iniecta non esset, quam tu quoque approbas: nae tu haud multum requireres illum uirum, qui in VI. libro informatus est. quid enim tibi faciam, qui illos libros deuorasti? qui nunc ipsum non dubitabo rem tantam abijcere, si id erit rectius. utrumque uero simul agi non potest, & de triumpho ambitiose, & de rep. libere. sed ne dubitaris, quin, quod honestius, id mihi futurum sit antiquius. Nam quod putas utilius esse uel mihi, quod tutius sit, uel etiam ut reip. prodesse possim, me esse cum imperio: id coram considerabimus qua

le

le ſit. habet enim res deliberationem: etſi ex parte magna tibi aſſentior. De animo autem meo erga remp. bene facis, quod non dubitas; & illud probe iudicas, nequaquam ſatis pro meis officijs, pro ipſius in alios effuſione illum in me liberalem fuiſſe: eiusq. rei cauſſam uere explicas; & eis, quae de Fabio, Caninioq. acta ſcribis, ualde conſentiunt. quae ſi ſecus eſſent, totumq. ſe ille in me profudiſſet: tamen, illa quam ſcribis, cuſtos urbis me praeclarae inſcriptionis memorem eſſe cogeret; nec mihi concederet, ut imitarer Volcatium, aut Seruim, quibus tu es contentus; ſed aliquid nos uellet nobis dignum & ſentire, & defendere. quod quidem agerem, ſi liceret, alio modo, ac nunc agendum eſt. de ſua potentia dimicant homines hoc tempore, periculo ciuitatis. nam, ſi reſp. defenditur; cur ea, conſule iſto ipſo, defenſa non eſt? cur ego, in cuius cauſſa reip. ſalus conſiſtebat, defenſus poſtero anno non ſum? cur imperium illi, aut cur illo modo prorogatum eſt? cur tantopere pugnatum eſt, ut de eius abſentis ratione habenda decem tribuni pl. ferrent? his ille rebus ita conualuit, ut nunc in uno ciue reſp. ad reſiſtendum imbecilla ſit. quam mallem, tantas ei uires non dediſſet, quam nunc tam ualenti reſiſteret. ſed, quoniam res eo deducta eſt, nō quaeram, ut ſcribis, τὸ σκάφος τῆς Ἀτρειδῶν. mihi σκάφος unum erit, quod a Pompeio gubernabitur. illud ipſum, quod ais; quid fiet, cum erit dictum? dic M. Tulli σωύτομα. Pompeio aſſentiar: ipſum tamen

Pom-

Pompeium separatim ad concordiam hortabor. sic enim sentio; maximo in periculo rem esse. uos scilicet plura, qui in urbe estis. uerumtamen hoc uideo, cum homine audacissimo, paratissimoq. negotium esse; omnes damnatos, omnes ignominia affectos, omnes damnatione, ignominiaq. dignos illac facere, omnem fere iuuentutem, omnem illam urbanam, ac perditam plebem, tribunos ualentes, addito C. Cassio, omnes, qui aere alieno premantur; quos plures esse intelligo, quam putaram. caussam solum illa caussa non habet; ceteris rebus abundat. hic omnia facere omnis, ne armis decernatur: quorum exitus semper incerti, nunc uero in alteram partem magis timendi. Bibulus de prouincia decessit; Veientonem praefecit. in decedendo erit, ut audio, tardior. quem cum ornauit Cato, declarauit, ijs se solis non inuidere, quibus nihil, aut non multum ad dignitatem posset accedere. Nunc uenio ad priuata: fere enim respondi tuis litteris de rep. & ijs, quas in suburbano, & ijs, quas postea scripsisti. ad priuata uenio. Vnum etiam de Coelio. tantum abest, ut meam ille sententiam moueat, ut ualde ego ipsi, quod de sua sententia decesserit, paenitendum putem. sed quid est, quod cuncti Lucceijs sint addicti? hoc te praetermisisse miror. De Philotimo, faciam equidem, ut mones: sed ego mihi ab illo non rationes exspectabam, quas tibi edidit, uerum id reliquum, quod ipse in Tusculano me referre in commentarium mea manu uoluit. quodq. idem in Asia

mihi

mihi ſua manu ſcriptum dedit. id ſi praeſtaret; quantum mihi aeris alieni eſſet, tibi edidit, tantum, & plus etiam ipſe mihi deberet. ſed in hoc genere, ſi modo per remp. licebit, non accuſabimur poſthac: neque hercule antea negligentes fuimus, ſed amicorum multitudine occupati. ergo utemur, ut polliceris, & opera, & conſilio tuo: nec tibi erimus, ut ſpero, ĩ eo moleſti. De ſerperaſtris cohortis meae, nihil eſt, quod doleas. ipſi enim, ſe collegerunt admiratione uitae integritatis meae. ſed me mouerat nemo magis, quam is, quem tu neminem putas. idem & initio fuerat, & nunc eſt egregius: ſed in ipſa deceſſione ſignificauit, ſperaſſe ſe aliquid; & id, quod animum induxerat pauliſper, non tenuit: ſed cito ad ſe rediјt; meisq. honorificentiſſimis erga ſe officijs uictus, pluris ea duxit, quam omnem pecuniam. Ego a Curio tabulas accepi, quas mecum porto. Hortensij legata cognoui. nunc aueo ſcire, quid hominis ſit, & quarum rerum auctionem inſtituat. neſcio enim, cur, cum portam Flumentanam Coelius occuparit, ego Puteolos non faciã menos. Venio ad Piraeea. in quo magis reprehendẽdus ſum, quod homo Romanus Piraeea ſcripſerim, non Piraeeum, (ſic enim omnes noſtri locuti ſunt) quam quod, in, addiderim. non enim hoc ut opido praepoſui, ſed ut loco. & tamen Dionyſius noſter, qui eſt nobiſcum, & Nicias Cous non rebatur, opidum eſſe Piraeea. ſed de re uidero, noſtrum quidem ſi eſt peccatum, in eo eſt, quod, non ut de opido,

locutus

locutus sum, sed ut de loco: secutusq. sum, non dico Caecilium, Mane ut ex portu in Piraeeum; (malus enim auctor latinitatis est) sed Terentium, cuius fabellae, propter elegantiam sermonis, putabantur a C. Laelio scribi: Heri aliquot adolescentuli coimus in Piraeeum. & idem, Mercator hoc addebat, captam e Sunio. quod si δήμους opida uolumus esse, tam est opidum Sunium, quam Piraeeum. sed quoniam grammaticus es; si hoc mihi ζήτημα persolueris, magna me molestia liberaris. Ille mihi litteras blandas mittit. facit idem pro eo Balbus. mihi certum est, ab honestissima sententia digitum nusquam. sed scis, illi reliquum quantum sit. putas ne igitur uerendum esse, ne aut obijciat id nobis aliquis, si languidius; aut repetat, si fortius? quid ad haec reperis? soluamus, inquis. age, a Coelio mutuabimur. hoc tu tamen consideres uelim. puto enim, in senatu si quando praeclare pro rep. dixero, Tartessium istum tuum mihi exeunti, Iube sodes nummos curare. Quid superest? etiam. gener est suauis mihi, Tulliae, Terentiae quantumuis. uel ingenij, uel humanitatis satis. reliqua, quae nosti, ferenda. scis enim, quos aperuimus. qui omnes, praeter eum, de quo per te egimus, reum me facere rentur. ipsis enim expensum nemo offeret. Sed haec coram: nam multi sermonis sunt. Tironis reficiendi spes est in M'. Curio: cui ego scripsi, tibi eum gratissimum facturum. Vale. D. V. id. Dec. a Pontio, ex Trebulano,

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 4

DIONYSIVM, *flagrantem desiderio tui, misi ad te, nec mehercule aequo animo, sed fuit concedendum. quem quidem cognoui cum doctum, quod mihi iam ante erat notum, tum sanctum, plenum officij, studiosum etiam meae laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare uidear, plane uirum bonum. Pompeium uidi* IV. *id. Dec. fuimus una horas duas fortasse. magna laetitia mihi uisus est affici meo aduentu. de triumpho hortari, suscipere partes suas: monere, ne ante in senatum accederem, quam rem confecissem; ne, dicendis sententijs, aliquem tribunum alienarem. quid quaeris? in hoc iudicio, et officio sermonis nihil potuit esse prolixius. de rep. autem ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum haberemus. nihil ad spem concordiae: plane illum ab se alienatum, cum ante intelligeret, tum uero proxime indicasse: uenisse Hirtium a Caesare, qui esset illi familiarissimus; ad se non accessisse; &, cum ille ad* VIII. *id. Dec. uesperi uenisset, Balbus de tota re constituisset, ad* VII. *ad Scipionem ante lucem uenisse; multa de nocte profectum esse ad Caesarem. hoc illi* τεκμηριῶδες *uidebatur esse alienationis. quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quod illum, cui etiam inimici alterum consulatum, fortuna summam potentiam dederit, non arbitror fore tam amentem, ut haec in discrimen adducat. quod si ruere coeperit; ne ego*

multa timeo; quae non audeo ſcribere. ſed, ut nunc eſt, ad III. *non. Ian. ad urbem cogito. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 5

MVLTAS *uno tempore accepi epiſtolas tuas: quae mihi, quanquam recentiora audiebam ex ijs, qui ad me ueniebant, tamen erant iucundae. ſtudium enim, & beneuolentiam declarabant. In ualetudine tua moueor: et, Piliam in idem genus morbi delapſam, curam tibi afferre maiorem ſentio. date igitur operam, ut ualeatis. De Tirone, uideo tibi curae eſſe: quem quidem ego, etſi mirabiles utilitates mihi praebet; cum ualet, in omni genere uel negotiorum, uel ſtudiorum meorum, tamen propter humanitatem, & modeſtiam malo ſaluum, quam propter uſum meum. Philogenes mecum nihil unquam de Luſcenio locutus eſt: de ceteris rebus habes Dionyſium. Sororem tuam non ueniſſe in Arcanum miror. De Chryſippo, meum conſilium probari tibi, non moleſte fero. Ego in Tuſculanum nihil ſane hoc tempore. deuium eſt* τοῖς ἀπαντῶσιν, *& habet alia* δύσχρηστα. *ſed de Formiano Tarracinam pridie* KAL. *Ian. inde Pontinium ſummam: inde Albanum Pompeij: ita ad urbem* III. *non. natali meo. De rep. quotidie magis timeo. non enim boni, ut putaui, conſentiunt. quos ego equites R. quos ſenatores uidi, qui acerrime cum cetera, tum hoc iter Pompeij uituperarent? pace opus eſt. ex uictoria cum multa mala, tum certe tyrannis exiſtet.*

ſed

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

sed haec propediem coram. Iam plane mihi deest, quid ad te scribam. nec enim de rep. quod uterque nostrum scit eadem: & domestica nota sunt ambobus. reliquum est iocari, si hic sinat. nam ego is sum, qui, illi concedi, putem, utilius esse quod postulat, quam signa conferri. sero enim resistimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos. quid sentis igitur? inquis. nihil scilicet, nisi de sententia tua, nec prius quidem, quam nostrum negotium aut confecerimus, aut deposuerimus. Cura igitur, ut ualeas. aliquando ἀπόστειψαι quartanam istam diligentia, quae in te summa est.

CICERO S. D. ATTICO. 6

PLANE deest, quid ad te scribam. nota omnia tibi sunt: nec ipse habeo, a te quid expectem. tantum igitur nostrum illud sollemne seruemus, ut neque istuc euntem sine litteris dimittamus. De rep. ualde timeo: nec adhuc fere inueni, qui non concedendum putaret Caesari, quod postularet, potius, quam depugnandum. est illa quidem impudens postulatio, opinione ualentior: cur autem nunc primum ei resistamus? οὐ γὰρ ἄντόδε μεῖζον ἔποι κακὸν, quam cum quinquennium prorogabamus, aut cum, ut absentis ratio haberetur, ferebamus. nisi forte haec illi tum arma dedimus, ut nunc cum bene parato pugnaremus. dices, quid tu igitur sensurus es? non idem, quod dicturus. sentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur: dicam idem, quod

Pompeius; neque id faciam humili animo. sed rursus hoc permagnum reip. malum est, & quodam modo mihi praeter ceteros non rectum, me in tantis rebus a Pompeio dissidere. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 7

DIONYSIVS, *uir optimus, ut mihi quoque est perspectus, et doctissimus, tuiq. amantissimus, Romam uenit* XV. *Kal. Ian. & litteras a te mihi reddidit. tot enim uerba sunt de Dionysio in epistola tua. illud putato. non adscribis, Et tibi gratias egit. atqui certe ille agere debuit: &, si esset factum, quae tua est humanitas, adscripsisses. mihi autem nulla de eo* παλινῳδία *datur propter superioris epistolae testimonium. sit igitur sane bonus uir. hoc enim ipsum bene fecit, quod mihi sui cognoscendi penitus etiam istam facultatem dedit. Philogenes recte ad te scripsit: curauit enim, quod debuit. eum ego uti ea pecunia uolui, quoad liceret. itaque usui est menses* XIII. *Pontinium cupio ualere: et quod scribis in urbem introisse, uereor quid sit. nam id nisi graui de caussa non fecisset. Ego, quoniam* IV. *non. Ian. compitalicias dies, nolo eo die in Albanum uenire molestus familiae: ueniam* III. *non. igitur: inde ad urbem prid. non. Tua* λῆψις *quem in diem incurrat, nescio: sed prorsus te commoueri incommodo ualetudinis tuae nolo. De honore nostro, nisi quid occulte Caesar per suos tribunos molitus erit, cetera uidentur esse tranquilla. tranquillissimus*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

mus autem animus meus, qui totum istuc aequi boni facit, & eo magis, quod iam a multis audio constitutum esse Pompeio, & eius consilio, in Siciliam me mittere, quod imperium habeam. id est ΑΒδηριτικὸν. nec enim senatus decreuit, nec populus iussit, me imperium in Sicilia habere. sin hoc resp. ad Pompeium refert: qui me magis, quam priuatum aliquem, mittat? itaque, si hoc imperium mihi molestum erit; utar ea porta, quam primum uidero.

Nam quod scribis, mirificam expectationem esse mei, neque tamen quemquam bonorum, aut satis bonorum dubitare, quid sensurus sim: ego, quos tu bonos esse dicas, non intelligo: ipse nullos noui, sed ita, si ordines bonorum quaerimus. nam singulares sunt boni uiri. uerum in dissensionibus ordines bonorum, & genera quaerenda sunt. senatum bonum putas, per quem sine imperio prouinciae sunt? numquam enim Curio sustinuisset, si cum eo agi coeptum esset. quam sententiam senatus sequi noluit. ex quo factum est, ut Caesari non succederetur. an publicanos? qui numquam firmi. sed nunc Caesari sunt amicissimi. an feneratores? an agricolas? quibus optatissimum est otium. nisi eos timere putas, ne sub regno sint, qui id numquam, dum modo otiosi essent, recusarunt. quid ergo? exercitum retinentis, cum legis dies transierit, rationem haberi placet? mihi uero ne absentis quidem. sed, cum id datum est, illud una datum est. Annorum decem imperium, & ita latum, placet? placet igitur etiam me expul-

sum, & agrum Campanum perijsse, & adoptatum patricium a plebeio, Gaditanum a Mitylenaeo. & Labieni diuitiae, & Mamurrae placent, & Balbi horti, & Tusculanum. sed horum omnium fons unus est. imbecillo resistendum fuit: & id erat facile. nunc legiones XI, equitatus tantus, quantum uolet; transpadani, plebs urbana, tot tribuni pl. tam perdita iuuentus, tanta auctoritate dux, tanta audacia. cum hoc aut depugnandum est, aut habenda e lege ratio. depugna, inquis, potius, quam seruias: ut quid? si uictus eris, proscribare: si uiceris, tamen seruias. quid ergo, inquis, acturus es? idē quod pecudes, quae dispulsae sui generis sequuntur greges. ut bos armenta, sic ego bonos uiros, aut eos, quicumque dicentur boni, sequar, etiam si ruēt. quid sit optimum male contractis rebus, plane uideo. nemini est enim exploratum, cum ad arma uentum est, quid futurum sit: at illud omnibus, si boni uicti sunt, nec in caede principum clementiorē hunc fore, quam Cinna fuerit, nec moderationem, quam Sylla, in pecunijs locupletium. Εμπλιτδύομαί σοι iam dudum; & facerem diutius, nisi me lucerna deficeret. Ad summam, dic M. Tulli. assentior Cn. Pompeio, id est T. Pomponio. Alexim, humanissimum puerum, nisi forte, dum ego absum, adolescens factus est, (id enim agere uidebatur) saluere iubeas uelim.

CICERO S. D. ATTICO. 8

QVID opus est de Dionysio tam ualde affirmare? an mihi nutus tuus non faceret fidem? suspicionem autem eo mihi maiorem tua taciturnitas attulerat, quod & tu soles conglutinare amicitias testimonijs tuis; & illum aliter cum alijs de nobis locutum audiebam. sed prorsus ita esse, ut scribis, mihi persuades: itaque ego is in illum sum, quem tu me esse uis. Diem tuum ego quoque ex epistola quadam tua, quam incipiente febricula scripseras, mihi notaueram; & animaduerteram, posse, pro re nata, te non incommode ad me in Albanum uenire III. non. Ian. sed, amabo te nihil incommodo ualetudinis feceris. quid enim est tantum in uno, aut altero die? Dolabellam uideo Liuiae testamento cum duobus coheredibus esse in triente, sed iuberi mutare nomen. est πολιτικὸν σκέμμα, rectum ne sit nobili adolescenti mutare nomen mulieris testamento. sed id φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, cum sciemus, quantum quasi sit in trientis triente. Quod putasti fore, ut ante, quam istuc uenirem, Pompeium uiderem; factum est ita. nam VI. kal. ad Lauernium me consecutus est. una Formias uenimus, & ab hora octaua ad uesperum secreto collocuti sumus. Quod quaeris, ecquae spes pacificationis sit: quantum ex Pompeij multo, & accurato sermone perspexi, ne uoluntas quidem est. sic enim existimat, si ille, uel dimisso exercitu, consul factus sit,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

σύγχυσιν τῆς πολιτείας fore. atque etiam putat eum, cum audierit, contra se diligenter parari, consulatum hoc anno neglecturum, ac potius exercitum prouinciamq. retenturum. sin autem ille fureret; uehementer hominem contemnebat, & suis, & reip. copijs confidebat. quid quaeris? etsi mihi crebro ξυνὸς ἐνυάλιος occurrebat; tamen leuabar cura, uirum fortem, & peritum, & plurimum auctoritate ualentem audiens, πολιτικῶς de pacis simulatae periculis disserentem. habebamus autem in manibus Antonij concionem, habitam x. kal. Ian. in qua erat accusatio Pompeij usque a toga pura, querela de damnatis, terror armorum. in quibus ille, Qud censes, aiebat, facturum esse ipsum, si in possessionem reip. uenerit, cum haec quaestor eius infirmus, & inops audeat dicere? quid multa? non modo non expetere pacem istam, sed etiam timere uisus est. ex illa autem sententia ira relinquendae urbis mouet hominem, ut puto. mihi autem illud molestissimum est, quod soluendi sunt nummi Caesari, & instrumentum triumphi eo conferendum: est enim ἄμορφον, ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην esse. Sed haec, & multa alia coram. Valetudinem tuam cura diligenter.

CICERO S. D. ATTICO. 9

QVOTIDIE ne, inquis, a te accipiendae litterae sunt? si habebo, cui dem, quotidie. at iam ipse ades. tum igitur, cum uenero, desinam. Vnas

uideo mihi a te non esse redditas; quas L. Quinctius, familiaris meus cum ferret, ad Bustum Basilij uulneratus, & despoliatus est. uidebis igitur, num quid fuerit in ijs, quod me scire opus sit. & simul ut hoc διακρινήσεις: πρόβλημα sane πολιτικόν: cum sit necesse, aut haberi Caesaris rationem, illo exercitum uel per senatum, uel per tribunos pl. obtinente; aut persuaderi Caesari, ut tradat prouinciam, atque exercitum, & ita consul fiat; aut, si id non persuadeatur, haberi comitia sine illius ratione, illo patiente, atque obtinente prouinciam; aut, si per tribunos pl. non patiatur, tamen quiescat, rem adduci ad interregnum; aut, si ob eam caussam, quod ratio eius non habeatur: exercitnm adducat, armis cum eo contendere; illum autem initium facere armorum aut statim nobis minus paratis, aut tum, cum comitijs, amicis eius postulantibus ut e lege ratio habeatur, impetratum non sit: ire autem ad arma aut hanc unam ob caussam, quod ratio non habetur; aut addita caussa, si forte tribunus pl. senatum impediens, aut populum incitans notatus, aut senatus consulto circumscriptus, aut sublatus, aut expulsus sit, dicens ue se expulsum, ad illum confugerit: suscepto autem bello, aut tenenda sit urbs, aut, ea relicta, ille a commeatu, & reliquis copijs intercludendus: quod horum malorum, quorum aliquod certe subeundum est, minimum putes. dices profecto, persuaderi illi, ut tradat exercitum, & ita consul fiat. est omnino

id

id eiusmodi, ut, si ille eo descendat, contra dici nihil possit: idq. eum, si non obtinet, ut ratio habeatur retinentis exercitum, non facere miror. nobis autem, ut quidam putant, nihil est timendum magis, quam ille consul. at sic malo, inquies, quam cum exercitu. certe. sed istuc ipsum, SIC, *o magnum malum, putat aliquis. neque ei remedium est ullum. cedendum est, si id uolet. uide consulem illum iterum, quem uidisti consulatu priore. at tum imbecillus plus, inquis, ualuit, quam tota resp. quid nunc putas? & eo consule, Pompeio certum est esse in Hispania. o rem miseram: siquidem id ipsum deterrimum est, quod recusari non potest, & quod ille si faciat, iam iam a bonis omnibus summam ineat gratiam. Tollamus igitur hoc, quo illum posse adduci negát. de reliquis quid est deterrimum? concedere illi, quod, ut idem dicit, impudentissime postulat. nam quid impudentius? tenuisti prouinciam per decem annos, non tibi a senatu, sed a te ipso per uim, & per factionem datos. praeteriit tempus legitimum, non legis, sed libidinis tuae: fac tamen, légis: ut succedatur, decernitur: impedis; & ais habe mei rationem. habe tu nostrum. exercitum tu habeas diutius, quam populus iussit, inuito senatu? Depugnes oportet, nisi concedis. Cum bona quidem spe, ut ait idem, uel uincendi, uel in libertate moriendi. Iam, si pugnandum est; quo tempore, in casu; quo consilio, in temporibus situm est. itaque te in ea quaestione non exerceo: ad*

ea

ea, quae dixi, affer, si quid habes. equidem dies, noctesq. torqueor. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

SVBITO *consilium cepi, ut ante, quam luceret, exirem; ne qui conspectus fieret, aut sermo, lictoribus praesertim laureatis. de reliquo, neque hercule, quid agam, nec, quid acturus sim, scio: ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilij. tibi uero quid suadeam, cuius ipse consilium exspecto? Cnaeus noster quid consilij ceperit, capiat ue, nescio, adhuc in opidis coarctatus: & stupent omnes. si in Italia consistat, erimus una. sin cedet, consilij res est. adhuc certe, nisi ego insanio, stulte omnia, & incaute. Tu, quaeso, crebro ad me scribe, uel quod in buccam uenerit. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 11

QVAESO, *quid hoc est? aut quid agitur? mihi enim tenebrae sunt. Cingulum, inquit, nos tenemus. Anconem amisimus. Labienus discessit ab Caesare. utrum de imperatore populi R. an de Hannibale loquuntur? o hominem amentem, & miserum, qui ne umbram quidem umquam* τοῦ καλοῦ *uiderit. atque haec ait omnia facere se dignitatis caussa. ubi est autem dignitas, nisi ubi honestas? num honestum igitur, habere exercitum nullo publico consilio? occupare urbes ciuium, quo facilior sit aditus ad patriam?* χρεῶν ἀποκοπὰς,

φυ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

φυγάδων καθόδους, ſexcenta alia ſcelera moliri, τὴν θεῶν μεγίστην ὥς ἔχειν τυραννίδα? ſibi habeat ſuam fortunam. unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo ſole malim, quam omnia iſtiuſmodi regna; uel potius mori millies, quam ſemel iſtiuſmodi quidquam cogitare. quid ſi tu uelis? inquis. age quis eſt, cui uelle non liceat? ſed ego ipſum, uelle, miſerius eſſe duco, quam in crucem tolli. una res eſt ea miſerior, adipiſci, quod ita uolueris. Sed haec hactenus: libenter enim in his moleſtijs ἐνσχολάζωσοι. redeamus ad noſtrum. Per fortunas, quale tibi conſilium Pompeij uidetur? hoc quaero, quod urbem reliquerit. ego enim ἀπορῶ: tum nihil abſurdius. Vrbem tu relinquas? ergo idem, ſi Galli uenirent. non eſt, inquit, in parietibus reſp. at in aris, & focis. fecit idem Themiſtocles. fluctum enim totius barbariae ferre urbs una non poterat. at idem Pericles non fecit, annum fere poſt quinquageſimum, cum praeter moenia nihil teneret. noſtri olim, urbe reliqua capta, arcem tamen retinuerunt.

οὕτω που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν.

rurſus autem ex dolore municipali, ſermonibusq. eorum, quos conuenio, uidetur hoc conſilium exitum habuturum. mira hominum querela eſt, (neſcio iſtic: ſed facies, ut ſciam) ſine magiſtratibus urbem eſſe, ſine ſenatu. fugiens denique Pompeius mirabiliter homines mouet. quid quaeris? alia cauſſa facta: nihil iam concedendum putant Caeſari.

haec

haec, tu mihi explica, qualia sint. Ego negotio prae sum non turbulento. uult enim me Pompeius esse, quem tota haec Campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & summa negotij referatur. itaque uagus esse cogitabam. Te puto iam uidere, quae sit ὁρμὴ Caesaris, qui populus, qui totius negotij status. ea uelim scribas ad me, et quidem, quoniam mutabilia sunt, quamsaepissime. acquiesco enim & scribens ad te, & legens tua. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 12

VNAM adhuc a te epistolam acceperam, datam XII. Kal. Ian. in qua significabatur, aliam te ante dedisse, quam non acceperam. sed quaeso, ut scribas quamsaepissimae, non modo si quid scies, aut audieris, sed etiam si quid suspicabere; maximeq. quid nobis faciundum, aut non faciundum putas. Nam quod rogas, curem, ut scias, quid Pompeius agat: ne ipsum quidem scire puto: nostrum quidem nemo. uidi Lentulum cos. Formijs X. kal. uidi Libonem. plena timoris, & terroris omnia. ille iter Larinum. ibi enim cohortes, & Luceriae, & Theani, reliquae in Apulia. inde utrum consistere uspiam uelit, an mare transire, nescitur. si manet; uereor, ne exercitum firmum habere non possit. sin discedit; quo, aut qua, aut quid nobis agendum sit, nescio. nam istum quidem, cuius φαλαρισμὸν times, omnia taeterrime facturum puto. nec

nec enim rerum prolatio, nec ſenatus, magiſtratuumq. diſceſſus, nec aerarium clauſum tardabit. Sed haec, ut ſcribis, cito ſciemus. interim uelim mihi ignoſcas, quod ad te ſcribo tam multa toties. acquieſco enim, & tuas uolo elicere litteras, maximeq. conſilium, quid agam, aut quo me pacto gerá; dimittam ne me penitus in cauſſam, (non deterreor periculo, ſed diſrumpor dolore: tam ne nullo conſilio, aut tam contra meum conſilium geſta eſſe omnia?) an cuncter, & tergiuerſer, & ijs me dem, qui tenent, qui potiuntur. αἰδέομαι Τρῶας; nec ſolum ciuis, ſed etiam amici officio reuocor. etſi frangor ſaepe miſericordia puerorum. ut igitur ita perturbato, etſi te eadem ſolicitant, ſcribe aliquid, et maxime, ſi Pompeius Italia cedit, quid nobis agendum putes. M. quidem Lepidus (nam fuimus una) eum finem ſtatuit, L. Torquatus eundem. me cum multa, tum etiam lictores impediunt. nihil uidi unquam, quod minus explicari poſſet. itaque a te nihil dum certi exquiro, ſed quid uideatur. denique ipſam ἀπορίαν tuam cupio cognoſcere. Labienum ab illo diſceſſiſſe, propemodum conſtat. ſi ita factum eſſet, ut ille Romam ueniens magiſtratum: & ſenatum Romae offenderet: magno uſui cauſſae noſtrae fuiſſet. damnaſſe enim ſceleris hominem amicum, reip. cauſſa, uideretur. quod nunc quoque uidetur, ſed minus prodeſt. non enim habet, cui proſit: eumq. arbitror paenitere: niſi forte id ipſum eſt falſum, diſceſſiſſe illum: nos quidem

pro

pro certo habebamus. et uelim, (quanquam, ut ſcribis, domeſticis te finibus tenes) formam mihi urbis exponas, ecquod Pompeij deſiderium, ecquae Caeſaris inuidia appareat; etiam quid cenſeas de Terentia, & Tullia, Romae eas eſſe, an mecum, an aliquo tuto loco. et haec, et ſi quid aliud, ad me ſcribas uelim, uel potius ſcriptites. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

DE *Vennonianis rebus tibi aſſentior. Labienum ἥρωα iudico. facinus iam diu nullum ciuile praeclarius. qui ut aliud nihil, hoc tamen profecit; dedit illi dolorem. ſed etiam ad ſummam profectum aliquid puto. amo etiam Piſonem: cuius iudicium de genero ſuſpicor uiſum iri graue. quanquam, genus belli quod ſit, uides. ita ciuile eſt, ut non ex ciuium diſſenſione, ſed ex unius perditi ciuis audacia natum ſit. is autem ualet; exercitum tenet multa ſpe, & promiſſis; omnia omnium concupuit. huic tradita urbs eſt, nuda praeſidio, referta copijs. quid eſt, quod ab eo non metuas, qui illa templa, & tecta non patriam, ſed praedam putet? quid autem ſit acturus, aut quo modo, neſcio, ſine ſenatu, ſine magiſtratu. ne ſimulare quidem poterit quidquam πολιτικῶς. nos autem ubi exurgere poterimus? aut quando? quorum dux quam ἀστρατήγητος, tu quoque animaduertis; cui ne Picena quidem nota fuerint. quae autem ſine conſilio res ſtet? ut enim alia omittam decem annorum peccata, quae*

condi-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

condicio non huic fugae praestitit? nec uero nũc quid cogitet, scio: ac non desino per litteras sciscitari. nihil esse timidius constat, nihil perturbatius. itaque nec praesidium, cuius parandi caussa ad urbem retentus est, nec locum, ac sedem praesidij ullam uideo. spes omnis in duabus, inuidiose retentis, paene alienis legionibus. nam delectus adhuc quidem inuitorum est, & a pugnando abhorrentium. condicionum autem amissum tempus est. quid futurum sit, non uideo. commissum quidem a nobis certe est, siue a nostro duce, ut, e portu sine gubernaculis egressi, tempestati nos traderemus. itaque de Ciceronibus nostris dubito quid agam. nam mihi interdum amandandi uidentur in Graeciam. de Tullia autem, & Terentia, cum mihi barbarorum aduentus ad urbem proponitur, omnia timeo: cum autem Dolabellae uenit in mentem, paullum respiro. sed uelim consideres, quid faciendum putes: primum πρὸς τὸ ἀσφαλές: (aliter enim mihi de illis, ac de me ipso, consulendum est) deinde πρὸς τὰς δόξας; ne reprehendamur, quod eas Romae uelimus esse in communi bonrum fuga. quin etiam tibi, & Peduceo, (scripsit enim ad me) quid faciatis, uidendum est. is enim splendor est uestrum, ut eadem postulentur a uobis, quae ab amplissimis ciuibus. sed de hoc tu uidebis, quippe cum de ipso, ac de me ista considerare uelim. Reliquum est, ut, & quid agatur, quoad poteris, explores, scribasq. ad me, & quid ipse coniectura assequare. quod etiam a te ma

gis

gis expecto. nam acta omnibus nunciantibus, a te expecto futura. μάντις δ' ἄριστος. Loquacitati ignosces, quae & me leuat ad te quidem scribentem, & elicit tuas litteras.

Aenigma Oppiorum ex Velia plane non intellexi: est enim numero Platonis obscurius. iam intellexi tuum aenigma. Oppios enim de Velia Sac* cones dicis in eo aestu, aut diu. quo aperto, reliqua patebant, & cum Terentiae summa congruebant. L. Caesarem uidi Minturnis ad VIII. kal. Febr. mane, cum absurdissimis mandatis, non hominem, sed scopas solutas: ut id ipsum mihi ille uideatur irridendi caussa fecisse, qui tantis de rebus huic mandata dederit: nisi forte non dedit, & hic sermone aliquo arrepto pro mandatis abusus est. Labienus, uir mea sententia magnus, Theanum uenit ad IX. kal. Febr. ibi Pompeium, consulesq. conuenit. qui sermo fuerit, & quid actum sit, scribam ad te, cum certum sciam. Pompeius ab Theano Larinum uersus profectus est ad VIII. kal. eo die mansit Venafri. aliquantum animi uidetur nobis attulisse Labienus. sed ego non dum habeo, quid ad te ex his locis scribam. ista magis expecto, quid illinc afferatur, quo pacto de Labieno ferat, quid agat Domitius in Marsis, Tignij Thermus, P. Atius Cinguli, quae sit populi urbani uoluntas, quae tua coniectura de rebus futuris. haec uelim crebro, & quid tibi de mulieribus nostris placeat, & quid acturus ipse sis, scribas. Si scriberem ipse, lon-

gior epistola fuisset: sed dictaui propter lippitudinem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

AD VI. kal. Febr. Capuam Calibus proficiscens, cum leuiter lippirem, has litteras dedi. L. Caesar mãdata Caesaris detulit ad Pompeiũ VIII. kal. cum is esset cum consulibus Theani. probata condicio est, sed ita, ut ille de ijs opidis, quae extra suam prouinciam occupauisset, praesidia deduceret. id si fecisset, responsum est, ad urbem nos redituros esse, & rem per senatum confecturos. spero etiam in praesentia pacem nos habere. nam & illum furoris, & hunc nostrum copiarum suppaenitet. Me Pompeius Capuam uenire uoluit, & adiuuare delectum. in quo parum prolixe respondent, Campani coloni. gladiatores Caesaris, qui Capuae sunt, de quibus ante ad te falsum ex Torquati litteris scripseram, sane commode Pompeius distribuit, binos singulis patribus familiarum. secutorum in ludo IↃↃ fuerunt. eruptionem facturi fuiße dicebantur. sane multum in eo reip. prouisum est. De mulieribus nostris, in quibus est tua soror, quaeso uideas, ut satis honestum nobis sit, eas Romae esse, cum ceterae ulla dignitate discesserint. hoc scripsi ad eas, & ad te ipsum antea. uelim, eas cohortere, ut exeant; praesertim cum ea praesidia in ora maritima habeamus, cui ego praesum, ut in his pro re nata non incommode possint esse. nam si quid offendi-

dimus in genero noſtro, quod quidem ego praeſtare non debeo; id fit maius, quod mulieres noſtrae praeter ceteras Romae remanſerunt. tu ipſe cum Sexto, ſcire uelim, quid cogites de exeundo, de totaq. re quid exiſtimes. equidem ad pacem hortari non deſino: quae uel iniuſta utilior eſt, quam iuſtiſſimum bellum. ſed haec, ut fors tulerit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

VT AB urbe diſceſſi, nullum adhuc intermiſi diem, quin aliquid ad te litterarum darem; non quo haberem magnopere, quid ſcriberem; ſed ut loquerer tecum abſens: quo mihi, cum coram id non liceret, nihil eſt iucundius. Capuam cum ueniſſem ad VI. kal. pridie, quam has litteras dedi, conſules conueni, multosq. noſtri ordinis. omnes cupiebant, Caeſarem, abductis praeſidijs, ſtare condicionibus ijs, quas tuliſſet. uni Fauonio leges ab illo nobis imponi non placebat: ſed is auditus in conſilio. Cato enim ipſe iam ſeruire, quam pugnare, mauult: ſed tamen ait, in ſenatu ſe adeſſe uelle, cum de condicionibus agatur, ſi Caeſar adductus ſit, ut praeſidia deducat. ita, quod maxime opus eſt, in Siciliam ire non curat: quod metuo ne obſit, in ſenatu eſſe uult. Poſtumus autem, de quo nominatim ſenatus decreuit, ut ſtatim in Siciliam iret, Furfanoq. ſuccederet, negat ſe iturum ſine Catone, & ſuam in ſenatu operam, auctoritatemq. magni aeſtimat. ita res ad Fannium peruenit. is cum im-

perio in Siciliam praemittitur. In disputationibus nostris summa uarietas est. plerique negant, Caesarem in condicione mansurum; postulataq. haec ab eo interposita esse, quo minus, quod opus esset ad bellum, a nobis pararetur. ego autem eum puto facturum, ut praesidia deducat. uicerit enim, si consul factus erit, & minori scelere uicerit, quam quo est ingressus. sed accipienda plaga est. sumus enim flagitiose imparati cum a militibus, tum a pecunia: quam quidem omnem non modo priuatam, quae in urbe est, sed etiam publicam, quae in aerario, illi reliquimus. Pompeius ad legiones Atianas est profectus; Labienum secum habet. ego tuas opiniones de his rebus expecto. Formias me continuo recipere cogitabam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 16

OMNES arbitror mihi tuas litteras redditas esse, sed primas praepostere, reliquas ordine, quo sunt omissae, per Terentiam. De mandatis Caesaris, aduentuq. Labieni, & responsis consulum ad Pompeium, scripsi ad te litteris ijs, quas ad V. kal. Capua dedi: pluraq. praeterea in eandem epistolam conieci. nunc has expectationes habemus duas; unam, quid Caesar acturus sit, cum acceperit ea, quae referenda ad illum data sunt L. Caesari; alteram, quid Pompeius agat: qui quidem ad me scribit, paucis diebus se firmum exercitum habiturum; spemq. affert, si in Picenum agrum ipse uenerit,

rit, nos Romam redituros eſſe. Labienum ſecum habet, non dubitantem de imbecillitate Caeſaris copiarum: cuius aduentu Cnaeus noſter multo animi plus habet. nos a conſulibus Capuam uenire iuſſi ſumus ad non. Febr. Capua profectus ſum Formias ad III. Kal. eo die cum Calibus tuas litteras hora fere nona accepiſſem, has ſtatim dedi. De Terentia, & Tullia tibi aſſentior; ad quas ſcripſeram, ad te ut referrent. ſi non dum profectae ſunt, nihil eſt, quod ſe moueant, quoad perſpiciamus, quo loco ſit res. Tuae litterae mihi gratae, iucundaeq. ſunt. De pueris in Graeciam tranſportandis tum cogitabam, cum fuga ex Italia quaeri uidebatur. nos enim Hiſpaniam peteremus: illis hoc aeque commodum non erat. tu ipſe cum Sextio etiam nunc mihi uideris Romae recte eſſe poſſe. etenim minime amici Pompeio noſtro eſſe debetis. nemo enim umquam tantum de urbanis praeſidijs detraxit. Vides ne me etiam iocari? ſcire iam te oportet, L. Caeſar quae reſponſa referat a Pompeio, quas ab eodem ad Caeſarem ferat litteras. ſcriptae enim, et datae ita ſunt, ut proponerentur in publico. in quo accuſaui mecũ ipſe Pompeium, qui, cum ſcriptor luculentus eſſet, tantas res, atque eas, quae in omnium manus uenturae eſſent, Sextio noſtro ſcribendas dederit. itaque nihil umquam legi ſcriptũ σημειωδέστερον. perſpici tamen ex litteris Pompeij poteſt, nihil Caeſari negari, omniaque, & cumulate, quae poſtulet, dari: quae ille, amentiſſimus fuerit, niſi acceperit,

 prae-

praeſertim cum impudentiſſime poſtulauerit. quis enim tu es, qui dicas, ſi in Hiſpaniam profectus erit, ſi praeſidia dimiſerit? tamen conceditur, minus honeſte nunc quidem, uiolata iam ab illo rep. illatoq. bello, quam ſi olim de ratione habenda impetraſſet: tamen uereor, ut his ipſis contentus ſit. nam cum iſta mandata dediſſet L. Caeſari, debuit eſſe paullo quietior, dum reſponſa referrentur: dicitur autem nunc eſſe acerrimus. Trebulano quidem ſcribit, ſe ab illo IX. *Kal. Febr rogatum eſſe, ut ſcriberet ad me, ut eſſem ad urbem: nihil ei me gratius facere poſſe. haec uerbis plurimis. intellexi ex dierum ratione, ut primum de diſceſſu noſtro Caeſar audiſſet, laborare eum coepiſſe, ne omnes abeſſemus: itaque non dubito, quin ad Piſonem, quin ad Seruium ſcripſerit. illud admiror, non ipſum ad me ſcripſiſſe, non per Dolabellam, non per Coelium egiſſe. quamquam non aſpernor Trebatij litteras, a quo me unice diligi ſcio. reſcripſi ad Trebatium, (nam ad ipſum Caeſarem, qui mihi nihil ſcripſiſſet, nolui) quam illud hoc tempore eſſet difficile: me tamen in praedijs meis eſſe, neque delectum ullum, neque negotium ſuſcepiſſe. in quo quidem manebo, dum ſpes pacis erit. ſin bellum geretur; non deero officio, nec dignitati meae, pueros* ὑπεκθέμενος *in Graeciam. totam enim Italiam flagraturam bello intelligo: tantum mali excitatum partim ex improbis, partim ex inuidis ciuibus. ſed haec paucis diebus ex illius ad noſtra reſponſa reſponſis intel*

ligen.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ligenter, quorſum euaſura ſint. tum ad te ſcribam plura, ſi erit bellum: ſin autem etiam indutiae, te ipſum, ut ſpero, uidebo. Ego IV. non. Febr. quo die has litteras dedi, in Formiano, quo Capua redieram, mulieres expectabam: quibus quidem ſcripſeram, tuis litteris admonitus, ut Romae manerent: ſed audio maiorem quendam in urbe timorem eſſe. Capuae nonis Febr. eſſe uolebam, quia conſules iuſſerant. quidquid huc erit a Pompeio allatum, ſtatim ad te ſcribam: tuaſq. de iſtis rebus litteras exſpectabo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 17

IV. non. Feb. mulieres noſtrae Formias uenerunt, tuaq. erga ſe officia, plena tui ſuauiſſimi ſtudij, attulerunt. eas ego, quoad ſciremus utrum turpe pace nobis, an miſere bello eſſet utendum, in Formiano eſſe uolui, & una Cicerones. ipſe cum fratre Capuam ad conſules (nonis enim adeſſe iuſſi ſumus) III. non profectus ſum, cum has litteras dedi. Reſponſa Pompeij grata populo, et probata concioni eſſe dicuntur. ita putaram. quae quidem ſi ille repudiarit, iacebit: ſi acceperit. Vtrum igitur, inquies, mauis? reſponderem, ſi, quemadmodum parati eſſemus, ſcirem. Caſſium, erat hic auditum, expulſum Ancone, eamq. urbem a nobis teneri. ſi bellum futurum eſt, negotium utile. Caeſarem quidem, L. Caeſare cum mandatis de pace miſſo, tamen aiunt acerrime delectum habere,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

loca occupare, uincire praesidijs. o perditum latronem, uix ullo otio cumpensandam hanc reip. turpitudinem. sed stomachari desinamus, tempori pareamus, cum Pompeio in Hispaniam eamus. haec opto in malis; quoniam illius alterum consulatum a rep. ne data quidem occasione repulimus. Sed haec hactenus. De Dionysio, fugit me ad te antea scribere: sed ita constitui, expectare responsa Caesaris: ut, si ad urbem rediremus, ibi nos expectaret; sin tardius id fieret, tum eum arcesseremus. omnino quid ille facere debuerit in nostra illa fuga, quid docto homine, & amico dignum fuerit, cum praesertim rogatus esset: sed haec nō nimis exquiro a Graecis. tu tamen uidebis, si erit, quod nolim, arcessendus, ne molesti simus inuito. Quinctus frater laborat, ut tibi, quod debet, ab Egnatio soluat. nec Egnatio uoluntas deest: nec parum locuples est: sed, cum tale tempus sit, ut Q. Titinius (multum enim est nobiscum) uiaticum se neget habere; idemq. debitoribus suis denunciarit, ut eodem fenore uterentur; atque hoc idem etiam L. Ligus fecisse dicatur; nec hoc tempore aut domi nummos Quinctus habeat, aut exigere ab Egnatio, aut uersuram usquam facere possit, miratur, te non habuisse rationem huius publicae difficultatis. ego autem, etsi illud ψιλοδικαιον (ita enim putatur) obseruo; μηδὲ δίκην, praesertim in te, a quo nihil umquam uidi temere fieri; tamen illius querela mouebar. hoc, quidquid est, te scire uolui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 18

NIHIL habeo, quod ad te scribam. quin etiam eam epistolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi. erat enim plena spei bonae; quod et concionis uoluntatem audieram, & illum condicionibus usurum putabam, praesertim suis. ecce tibi IV. non. Febr. mane accepi litteras tuas, Philotimi, Furnij, Curionis ad Furnium, quibus irridet L. Caesaris legationem. plane oppressi uidemur: nec, quid consilij capiam, scio: nec mehercule de me laboro: de pueris quid agam, non habeo. Capuam tamen proficiscebar haec scribens, quo facilius de Pompeij rebus cognoscerem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

BREVILOQVENTEM iam me tempus ipsum facit. pacem enim desperaui: bellum nostri nullum administrant. caue enim putes, quidquam esse minoris his consulibus: quorum ego spe audiendi aliquid, & cognoscendi nostri apparatus, maximo imbri Capuam ueni prid non. ut eram iussus. illi autem non dum uenerant, sed erant uenturi, inanes, imparati. Cnaeus autem Luceriae dicebatur esse, et adire cohortes legionum Atianarum non firmissimarum. at illum ruere nunciant, & iam iamq. adesse, non ut manum conferat, (quicum enim?) sed ut fugam intercludat. ego autem in Italia καὶ συναποθανεῖν nec te id consulo. sin extra, quid ago? ad

manendum

manendum hiems, lictores, improuidi, & negligentes duces, ad fugam hortatur amicitia Cnaei. caussa bonorum, turpitudo coniungendi cum tyranno: qui quidem, incertum est, Phalarim ne, an Pisistratum sit imitaturus. Haec uelim explices, & me iuues consilio: etsi te ipsum istic iam calere puto: sed tamen quantum poteris. ego si quid hic hodie noui cognoro, scies. iam enim aderunt consules ad suas nonas. Tuas quotidie litteras exspectabo. ad has autem, cum poteris, rescribes. Mulieres, & Cicerones in Formiano reliqui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

De malis nostris tu prius audis, quam nos: istinc enim emanant. boni autem hinc quod expectes, nihil est. Veni Capuam ad non. Febr. ita ut iusserant consules. eo die Lentulus uenit sero. alter consul omnino non uenerat VII. idus. eo enim die ego Capua discessi, & mansi Calibus. inde has litteras postridie ante lucem dedi. haec, Capuae dum fui, cognoui, nihil in consulibus, nullum usquam delectum. nec enim conquisitores φαινοπροσωπεῖν audent; cum ille adsit contra; cum noster dux nusquam sit, nihil agat: nec nomina dant: deficit enim non uoluntas, sed spes. Cnaeus autem noster (o rem miseram, & incredibilem) ut totus iacet. non animus est, non consilium, non copiae, non diligentia. mitto illam fugam ab urbe turpissimam, timidissimas in oppidis conciones, ignoratione non

ſolum aduerſarij, ſed etiam ſuarum copiarum. hoc cuiuſmodi eſt? VII. id. Febr. Capuam C. Caſſius trib. pl. uenit, attulit mandata ad conſules, ut Romam uenirent, pecuniam de ſanctiore aerario auferent, ſtatim exirent urbe relicta. redeant, quo praeſidio? deinde exeãt, quis ſinat? conſul ei reſcripſit, ut prius ipſe in Picenũ. at illud totũ erat amiſſum: ſciebat nemo, praeter me ex litteris Dolabellae. mihi dubium non erat, quin ille iam iamq. foret in Apulia, Cnaeus noſter in naui. ego quid agam? σκέμμα magnum, neque mehercule mihi quidem ullum, niſi omnia eſſent acta turpiſſime: neque ego ullius conſilij particeps. ſed tamen, quod me deceat. ipſe me Caeſar ad pacem hortatur: ſed antiquiores litterae, quam ruere coepit. Eolabella, Coelius, me illi ualde ſatisfacere. mira me ἀπορία torquet. iuua me conſilio, ſi potes: & tamen iſta, quantum potes, prouide. nihil habeo, tanta rerum perturbatione, quod ſcribam. tuas litteras expecto. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 21

PEDEM *in Italia uideo nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. De Põpeio ſcio nihil; eumq., niſi in nauim ſe contulerit, exceptum iri puto. o celeritatem incredibilem, huius autem noſtri: ſed non poſſum ſine dolore accuſare eum, de quo angor, & crucior. Tu caedem non ſine cauſſa times: non quo minus quidquam Caeſari expediat ad diuturnitatem uictoriae, & dominationis: ſed ui-*

uideo, quorum arbitrio ſit acturus. recte ſit. cenſeo cedendum de opidis his. egeo conſilij. quod optimum factu uidebitur, facies. cum Philotimo loquere: atque adeo Terentiam habebis idibus. Ego quid agam? qua aut terra, aut mari perſequar eum, qui ubi ſit, neſcio? etſi terra quidem qui poſſum? mari, quo? tradam igitur iſti me? fac poſſe tuto: multi enim hortantur: num etiam honeſte? nullo modo quidem. a te petam conſilium, ut ſoleo. explicari res non poteſt: ſed tamen, ſi quid in mentem uenit, uelim ſcribas, & ipſe quid ſis acturus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 22

V. id. Feb. ueſperi e Philotimo litteras accepi; Domitium exercitum firmum habere; cohortes ex Piceno, Lentulo, & Thermo ducentibus, cum Domitij exercitu coniunctas eſſe; Caeſarem intercludi poſſe, eumq. id timere; bonorum animos recreatos Romae, improbos quaſi perculſos. haec, metuo equidem, ne ſint inſomnia: ſed tamen Mʼ. Lepidum, L. Torquatum, C. Caſſium trib. pl. (ij enim ſunt nobiſcum, id eſt, in Formiano) Philotimi litterae ad uitam reuocarunt. ego autem illa metuo ne ueriora ſint, nos omnes paene iam captos eſſe, Pompeium Italia cedere. quem quidem (o rem acerbam) perſequi Caeſar dicitur. perſequi Caeſar Pōpeium? quid? ut interficiat? o me miſerum: et non omnes noſtra corpora opponimus? in quo tu quoque

que ingemiscis. sed quid faciamus? uicti, oppressi, capti plane sumus. Ego tamen, Philotimi litteris lectis, mutaui consilium de mulieribus: quas, ut scripseram ad te, Romam remittebam: sed mihi uenit in mentem, multum fore sermonem, me iudicium iam de caussa publica fecisse; qua desperata, quasi hunc gradum mei reditus esse, quod mulieres reuertissent. De me autem ipso tibi assentior, ne me dem incertae, & periculosae fugae: cum reip. nihil prosim, nihil Pompeio; pro quo emori cum pie possum, tum libenter. manebo igitur: etsi uiuere. Quod quaeris, hic quid agatur: tota Capua, & omnis hic delectus iacet: desperata res est; in fuga omnes sunt; nisi quid eiusmodi fuerit, ut Pompeius istas Domitij copias cum suis coniungat. sed uidebamur omnia biduo, triduo ue scituri. Caesaris litterarum exemplum tibi misi: rogaras enim. cui nos ualde satisfacere, multi ad me scripserunt. quod patior facile; dum, ut adhuc, nihil faciam turpiter. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 23

PHILOTIMI litterae me quidem non nimis, sed eos, qui in his locis erant, admodum delectarunt. ecce postridie Cassii litterae Capuam a Lucretio, familiari eius, Nigidum a Domitio Capuam uenisse; eum dicere, Vibullium cum paucis militibus e Piceno currere ad Cnaeum, confestim sequi Caesarem, Domitium non habere militum uim. idē

scripsit,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſcripſit, conſules Capua diſceſſiſſe. non dubito, quin Cnaeus in fuga ſit. modo effugiat. a conſilio fugiendi, ut tu cenſes, abſum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 24

CVM *dediſſem ad te litteras triſtes, & metuo ne ueras, de Lucretij ad Caſſium litteris Capua miſſis: Cephalio uenit a uobis, attulit etiam a te litteras hilariores, nec tamen firmas, ut ſoles. omnia facilius credere poſſum, quam quod ſcribitis, Pompeium exercitum habere. nemo huc ita affert; omniaque, quae nolim. rem miſeram. malas cauſas ſemper obtinuit, in optima concidit. quid dicam? niſi, illud eum ſciſſe; neque enim erat difficile; hoc neſciſſe; erat enim ars difficilis, recte remp. regere. Sed iam iamq. omnia ſciemus, & ſcribemus ad te ſtatim. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 25

NON *uenit idem uſu mihi, quod tu tibi ſcribis;* Quoties exorior. *ego enim nunc paullum exorior, & maxime quidem his litteris, quae Roma afferuntur, de Domitio, de Picentium cohortibus. omnia erát facta hoc biduo laetiora: itaque fuga, quae parabatur, repreſſa eſt. Caeſaris interdicta. Si te ſecundo lumine hic offerendo, reſpuuntur. bona de Domitio, praeclara de Afranio fama eſt. Quod me amiciſſime admones, ut me integrum, quoad poſſim, ſeruem; gratum eſt. Quod addis, ne propenſior*

pensior ad turpem caussam uidear: certè uideri possum. ego me ducem in ciuili bello, quoad de pace ageretur, negaui esse: non quin rectum esset: sed quia, quod multo rectius fuit, id mihi fraudem tulit. planè eum, cui Cnaeus noster alterum consulatum deferret, & triumphum, at quibus uerbis? pro suis gestis amplissimis, inimicum habere uolueram. ego scio, & quem metuam, & quam ob rem. sin erit bellum, ut uideo fore: partes meae non desiderabuntur. De HS XX Terentia tibi rescripsit. Dionysio, dum existimabam uagos nos fore, nolui molestus esse. tibi autem, crebrò ad me scribenti de eius officio, nihil rescripsi; quod diem ex die expectabam, ut statuerem, quid esset faciendum. nunc, ut uideo, pueri certe in Formiano uidentur hyematuri: num & ego, nescio. si enim erit bellum, cum Pompeio esse constitui. quod habebo certi, faciam, ut scias. ego bellum foedissimum futurum puto; nisi qui, ut tu scis, Parthicus casus extiterit. Vale.

M.TVL-

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VIII.

CICERO S. D. ATTICO.

Cvm ad te litteras dedissem, redditae mihi litterae sunt a Pompeio. cetera de rebus in Piceno gestis, quae ad se Vibullius scripsisset, de delectu Domitij; quae sunt nobis nota, nec tam laeta erant in his litteris, quam ad me Philotimus scripserat: (ipsam tibi epistolam misissem; sed subito fratris puer proficiscebatur: cras igitur mittam) sed in ea Pompeij epistola erat in extremo ipsius manu: Tu, censeo, Luceriam uenias: nusquam eris tutius. Id ego in eam partem accepi, haec opida, atque oram maritimam illum pro derelicto habere: nec sum miratus, eum, qui caput ipsum reliquisset, reliquis membris non parcere. ei statim rescripsi, hominemq. certum misi de comitibus meis, non me quaerere, ubi tutissimo essem: si me uellet sua, aut reip. caussa Luceriam uenire, statim esse uenturum; hortatusq. sum, ut oram maritimam retineret, si rem frumentariam sibi ex prouincijs suppeditari uellet. Haec me frustra scribere uidebam: sed uti in urbe retinenda tunc, sic nunc in Italia non relinquenda testificabar sententiam meam. sic enim parari uideo, ut Luceriam

quas

tutissime

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

riam omnes copiæ contrahantur: & ne is quidem locus stabilis: sed ex eo ipso, si urgeamur, paretur fuga. quo minus mirere, si inuitus in eam caussam descendo, in qua neque pacis, neque uictoriæ ratio quæsita sit umquam, semper flagitiosæ, & calamitosæ fugæ. eundum; ut, quemcumque fors tulerit, casum subeam potius cum ijs, qui dicuntur esse boni, quam uidear a bonis dissentire. etsi propediem uideo bonorum, idest lautorum, & locupletum urbem refertam fore, municipijs uero his relictis, refertissimam. quo ego in numero essem, si hos lictores molestissimos non haberem: nec M'. Lepidi, L. Volcatij, Ser. Sulpicij comitum pœniteret: quorum nemo nec stultior est, quam L. Domitius; nec inconstantior, quam Ap. Claudius. unus Pompeius me mouet, beneficio, non auctoritate. quam enim ille habeat auctoritatem in hac caussa, qui, cum omnes Cæsarem metuebamus, ipse eum diligebat? postquam uero ipse metuere cœpit, putat omnes hostes illi oportere esse. ibimus tamen Luceriam: nec eum fortasse delectabit noster aduentus. dissimulare enim non potero, mihi, quæ adhuc acta sunt, displicere. Ego, si somnum capere possem, tam longis te epistolis non obtunderem. tu, si tibi eadem caussa est, me remunerere sane uelim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

MIHI uero omnia grata; & quod scripsisti ad me, quæ audieras; & quod non credidisti, quæ di-

gna diligentia mea non essent; & quod monuisti, quod sentiebas. Ego ad Cæsarem unas Capua litteras dedi, quibus ad ea rescripsi, quæ mecum ille de gladiatoribus suis egerat, breues, sed beneuolentiam significantes, non modo sine contumelia, sed etiam cum maxima laude Pompeii. id enim illa sententia postulabat, qua illum ad concordiam hortabar. eas si quo ille misit, in publico proponat uelim. Alteras eodem die dedi, quo has ad te. non potui non dare, cum & ipse ad me scripsisset, & Balbus. earum exemplum ad te misi. nihil arbitror fore, quod reprehendas. si qua erunt, doce me. quo modo enim effugere possum? nihil, inquies, omnino scripseris. qui magis effugias eos, qui uolent fingere? uerumtamen ita faciam: quoad fieri poterit. Nam quod me hortaris ad memoriam factorum, dictorum, scriptorum etiam meorum: facis amice tu quidem, mihiq. gratissimum: sed mihi uideris aliud tu honestum, meq. dignum in hac caussa iudicare, atque ego existimem. mihi enim nihil ulla in gente umquam ab ullo auctore reip. ac duce turpius factum esse uidetur, quam a nostro amico factum est. cuius ego uicem doleo, qui urbem reliquit, idest patriam; pro qua, & in qua mori præclarum fuit. ignorare mihi uideris, hæc quanta sit clades. es enim etiam nunc domi tuæ: sed, inuitis perditissimis hominibus, esse diutius non potes. hoc miserius, hoc turpius quidquam? uagamur egentes, cum coniugibus, & liberis. in unius hominis,

quotannis

quotannis periculose ægrotantis, anima positas omnes nostras spes habemus, non expulsi, sed euocati e patria, quam non seruandam ad reditum nostrum, sed diripiendam, inflammandamq. reliquimus. ita multi nobiscum sunt, non in suburbanis, non in hortis, non in ipsa. & si non sunt, non erunt. * nos interea, ne Capuæ quidem, sed Luceriæ. & oram quidem maritimam iam relinquemus. Afranium exspectabimus, & Petreium. nam in Labieno parum est dignitatis. hic tu in me * illud desideras. nihil de me dico: alij uiderint. hic quidem quæ est * domi uestræ estis, & eritis omnes boni. quis tum se mihi non ostendit? quis nunc adest hoc bello? sic enim iam appellandum est. Vibullij res gestæ sunt adhuc maximæ. id ex Pompeij litteris cognosces. in quibus animaduertito illum locum, ubi erit διπλῆ. uidebis, de Cnæo nostro ipso Vibullius quid existimet. Quo igitur hæc spectat oratio? ego pro Pompeio libenter emori possum. facio pluris omnium hominum neminem. sed non ita non meo * iudicio spem de salute reip. significas enim aliquanto secus, quam solebas: ut etiam, Italia si ille cedat, putes cedendum: quod ego nec reip. puto esse utile, nec liberis meis: præterea neque rectum, neque honestum. sed cur? poteris ne uidere tyrannum? qua si intersit, audiam, an uideam; aut locupletior mihi sit quærendus auctor, quam Socrates; qui, cum triginta tyranni essent, pedem porta non extulit. Est mihi præterea præcipua caussa manendi: de qua

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

utinam aliquando tecum loquar. Ego XIII. *kal. cum eadem lucerna hanc epistolam scripsissem, qua inflammaram tuam, Formijs ad Pompeium, si de pace ageretur, profecturus eram; si de bello, uidero. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 3

MAXIMIS, & *miserrimis rebus perturbatus, cum coram tecum mihi potestas deliberandi non esset, uti tamen tuo consilio uolui. deliberatio autem omnis hæc est: si Pompeius Italia cedat, quod eum facturum esse suspicor, quid mihi agendum putes. & quo facilius consilium dare possis; quid in utramque partem mihi in mētem ueniat, explicabo breui. Cum merita Pompeij summa erga salutem meam, familiaritasque, quæ mihi cum eo est, tum ipsa reip. caussa me adducit, ut mihi uel consilium meum cum illius consilio, uel fortuna coniungenda esse uideatur. Accedit illud: si maneo, et illum comitatum optimorum, & clarissimorum ciuium desero; cadendū est in unius potestatem. qui etsi multis rebus significat se nobis esse amicum; & ut esset, a me est (tute scis) propter suspicionem huius impendentis tempestatis multo ante prouisum: tamen utrumque considerandum est, & quanta ei fides sit habenda; &, si maxime exploratum sit, eum nobis amicum fore, sit ne uiri fortis, & boni ciuis, esse in ea urbe, in qua cum summis honoribus, imperijsq. usus sit, res maximas gesserit, sa-*

cerdo-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

cerdotio sit amplissimo præditus, non futurus sit suis iuris, subeundumq. periculum sit cum aliquo forte dedecore, si quando Pompeius remp. recuperarit. In hac parte hæc sunt: uide nunc, quæ sint in altera. Nihil actum est a Pompeio nostro sapienter, nihil fortiter; adde etiam, nihil nisi contra consilium auctoritatemq. meam. Omitto illa uetera, quod istum in remp. ille aluit, auxit, armauit; ille legibus per uim, et contra auspicia ferendis auctor; ille Galliæ ulterioris adiunctor; ille gener; ille in adoptando P. Clodio augur; ille restituendi mei, quam retinendi, studiosior; ille prouinciæ propagator; ille absentis in omnibus adiutor: idem etiam tertio consulatu, postquam esse defensor reip. cœpit, contendit, ut decem tribuni pl. ferrent, ut absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lege quadam sua; Marcoq. Marcello consuli, finienti prouincias Gallias kal. Mart. restitit: sed, ut hæc omittam, quid fœdius, quid perturbatius hoc ab urbe discessu, siue potius turpissima fuga? quæ condicio non accipienda fuit potius, quam relinquenda patria? malæ condiciones erant, fateor: sed numquid hoc peius? at recuperabit remp. quando? aut quid ad eam spem est parati? non ager Picenus amissus? non patefactum iter ad urbem? non pecunia omnis & publica, & priuata aduersario tradita? denique nulla caussa, nullæ uires, nulla sedes, quo concurrant, qui remp. defensam uelint. Apulia delecta est, inanissima pars Italiæ, & ab impetu hu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ius belli remotissima. fuga, & maritima opportunitas uisa quæri desperatione. inuite cepi Capuam; non quo minus illud defugerem, sed sine caussa, in qua nullus esset ordinum, nullus apertus priuatorum dolor, bonorum autem esset aliquis, sed hebes, ut solet; &, ut ipse sensissem, multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem; multi mutationis rerum cupidi. dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsidio; & sine pecunia: itaque habui nihil omnino negotij: quod ab initio uidi, nihil quæri præter fugam. Eum si nunc sequor, quonam? cum illo non. ad quem cum essem profectus, cognoui in ijs locis esse Cæsarem, ut tuto Luceriam uenire non possem. infero mari nobis, incerto cursu, hieme maxima nauigandum est. Age iam, cum fratre, an sine? cum filio, an quo modo? in utraque enim re summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos absentes, fortunasq. nostras? acrior, quam in ceterorum; quod putabit fortasse in nobis uiolandis aliquid se habere populare. Age iam has compedes, fasces inquam hos laureatos efferre ex Italia, quam molestum est? Qui autem locus erit nobis tutus, (ut iam placatis utamur fluctibus) ante quam ad illum uenerimus? qua autem, aut quo, nihil scimus. At si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus; idem fecero, quod in Cinnæ dominatione Philippus, quod L. Flaccus, quod Q. Mucius; quoquo modo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat,

lebat,

lebat, se id fore uidere, quod factum est; sed hoc malle, quam armatum ad patriæ mœnia accedere. aliter Thrasybulus, & fortasse melius. sed est certa quædam illa Mucij ratio, atque sententia; est illa etiam Philippi; &, cum sit necesse, seruire tempori; & non amittere tempus, cum sit datum. sed in hoc ipso habent tamen ijdem fasces molestiam. sit enim nobis amicus, quod incertum est; sed sit: deferet triumphum. non accipere ne periculosum sit, an accipere inuidiosum ad bonos? o rem, inquis, difficilem, & inexplicabilem. atqui explicanda est. qui enim fieri potest? ac ne me existimaris ad manendum esse propensiorem, quod plura in ea parte uerba fecerim. potest fieri, quod fit in multis quæstionibus, ut res uerbosior hæc fuerit, illa uerior. quamobrem, ut maxima de re æquo animo deliberanti, ita mihi des consilium uelim. nauis & in Caieta est parata nobis, & Brundisij. sed ecce nuncij, scribente me hæc ipsa noctu in Caleno, ecce litteræ, Cæsarem ad Corfinium, Domitium Corfinij cum firmo exercitu, & pugnare cupiente. non puto etiam hoc Cnæum nostrum commissurum, ut Domitium relinquat. etsi Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat: legionem a Fausto conscriptam, in Siciliam sibi placere a consule duci, scripserat ad consules. sed turpe Domitium erit deserere, implorantem eius auxilium. est quædam spes mihi quidem non magna, sed in his locis firma, Afranium in Pyrenæo cum Tre-

bonio pugnasse, pulsum Trebonium, etiam Fabium tuum transisse cum cohortibus: summum autem, Afranium cum magnis copijs aduentare. id si est, in Italia fortasse manebitur. ego autem, cum esset incertum iter Cæsaris, quod uel ad Capuam, uel ad Luceriam iturus putabatur, Leptam ad Pompeiũ misi, & litteras; ipse, ne quo inciderem, reuerti Formias. Hæc te scire uolui, scripsiq. sedatiore animo, quam proxime scripseram, nullum meum iudicium interponens, sed exquirens tuum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 4

DIONYSIVS *quidem tuus potius, quam noster, cuius ego cum satis cognossem mores, tuo tamen potius stabam iudicio, quam meo, ne tuum quidem testimonium, quod ei sæpe apud me dederas, ueritus, superbum se præbuit in fortuna, quam putauit nostram fore: cuius fortunæ nos, quantum humano consilio effici poterit, motum ratione quadam gubernabimus. cui qui noster honos, quod obsequium, quæ etiam ad ceteros contempti cuiusdam hominis commendatio defuit? ut meum iudicium reprehendi a Quincto fratre, uulgoq. ab omnibus mallem, quam illum non efferre laudibus; Cicerone sq. nostros meo potius labore subdoceri, quam me alium ijs magistrum quærere. ad quem ego quas litteras, dij immortales, miseram, quantum honori significantes, quantum amoris. Dicæarchum mehercule, aut Aristoxenum diceres arcessi, non unum*

unum omnium loquacissimum, & minime aptum ad docendum. sed est memoria bona. me dicet esse meliore. Quibus litteris ita respondit, ut ego nemini, cuius caussam non reciperem. semper enim, si potero, si ante suscepta caussa non impediar. numquam reo cuiquam, tam humili, tam sordido, tam nocenti, tam alieno, tam præcise negaui, quam hic mihi. plane sine ulla exceptione præcidit. nihil cognoui ingratius: in quo uitio nihil mali non inest. Sed de hoc nimis multa. Ego nauem paraui: tuas litteras tamen exspecto; ut sciam, quid responde ant consultationi meæ. Sulmone C. Atium Pelignum aperuisse Antonio portas, cum essent cohortes quinque, Q. Lucretium inde effugisse scis, Cnæum ire Brundisium desertum. confecta res est. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

CVM *ante lucem* VIII. *kal. ad te litteras dedissem, uesperi ad nos eodem die uenit ipse Dionysius, auctoritate tua permotus, ut suspicor. quid enim putem aliud? etsi solet, cum aliquid furiose fecit pænitere. numquam autem certior fuit, quam in hoc negotio. nam quod ad te non scripseram, postea audiui, a tertio milliario tum eum isse* πολλὰ μάτην KAE PECCINE CHE ῥαθυμεῖν ὄντα. *
multa, inquam, mala cum dixisset suo capiti, ut aiunt. sed meam mansuetudinem. conieceram in fasciscullum una cum tua uenientem ad illum epistolã: hanc ad me referri uolo; nec ullam ob aliam caus-

sam

sam Pollicem, seruum a pedibus meum Romam misi. eo autem ad te scripsi, ut, si tibi forte reddita esset, mihi curares referendam; ne in illius manus perueniret. Noui si quid esset, scripsissem. pendeo animi exspectatione Corfiniensi; in qua de salute reip. decernitur. Tu fasciculum, qui est M'. Curio inscriptus, uelim cures ad eum perferendum; Tironemq. Curio commendes; ut ei, ut petijt, si quid opus erit, in sumptum eroget. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

OBSIGNATA *iam epistola, quam de nocte daturus eram, sicut dedi, (nam eam uesperi scripseram) C. Sosius prætor in Formianum uenit ad M'. Lepidum, uicinum nostrum, cuius quæstor fuit; Pompeij litterarum ad consulem exemplum attulit. Litteræ mihi a L. Domitio ad* VIII. *kal. Mart. allatæ sunt. earum exemplum infra scripsi. nunc, ut ego non scribam, tua sponte te intelligere scio, quanti reip. intersit, omnes copias in unum locum primo quoque tempore conuenire. tu, si tibi uidebitur, dabis operam, quamprimum ad nos uenias. præsidij Capuæ, quantum constitueris esse satis, relinquas. Vale. Deinde supposuit exemplum epistolæ Domitij, quod ego ad te pridie miseram. Dij immortales, qui me horror perfudit. quam sum solicitus, quidnam futurum sit. hoc tamen spero, magnum nomen imperatoris fore, magnum in aduentu terrorem. spero etiam, quoniam adhuc nihil nobis*

bis obfuit, nihil mutasse, nec tegentia hoc, quod * cum fortiter, et diligenter, tum etiam mehercule: * modo enim audiui; quartanam a te discessisse. Moriar, si magis gauderem, si id mihi accidisset. Piliæ dic, non esse æquum, eam diutius habere, nec id esse uestræ concordiæ. Tironem nostrum ab altera relictum audio. sed eum uideo in sumptum ab alijs mutuatú. ego autem Curium nostrum, si quid opus esset, rogaram. malo Tironis uerecundiam in culpa esse, quam illiberalitatem Curij. *Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 7

VNVM etiam restat amico nostro ad omne dedecus, ut Domitio non subueniat. at nemo dubitat, quin subsidio uenturus sit: ego non puto. deseret igitur talem ciuem, & eos, quos una scis esse? cum habeat præsertim & ipse cohortes XXX? nisi me omnia fallunt, deseret. incredibiliter pertimuit. nihil spectat, nisi fugam: cui tu (uideo enim, quid sentias) me comitem putas debere esse. ego uero, quem fugiam, habeo; quem sequar, non habeo. quod enim tu meum laudas, & memorandum dicis, malle quod dixerim me cum Pompeio uinci, quam cum istis uincere: ego uero malo, sed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi esse uidebatur: cum hoc uero, qui ante fugit, quam scit, aut quem fugiat, aut quo, qui nostra tradidit, qui patriam reliquit, Italiam relinquit, si malui, contigit; uictus sum: quod superest, nec ista uidere possum,

sum, quæ, numquam timui, ne uiderem; nec mehercule istum, propter quem mihi non modo meis, sed memet ipso carendum est. Ad Philotimum scripsi de uiatico, siue a Moneta, (nemo enim soluit) siue ab Oppijs, tuis contubernalibus. cetera apposita tibi mandabo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

O REM *turpem, & ea re miseram. sic enim sentio, id demum, aut potius id solum esse miserum, quod turpe sit. aluerat Cæsarem: eundem repente timere cœperat: condicionem pacis nullam probarat: nihil ad bellum pararat: urbem reliquerat: Picenum amiserat culpa: in Apuliam se compegerat: ibat in Græciam: omnes nos* ἀπροσφωνήτους, *expertes sui tanti, tam inusitati consilij, relinquebat. ecce subito litteræ Domitij ad illum, ipsius ad consules. fulsisse mihi uidebatur* τὸ καλὸν *ad oculos eius, & exclamasse ille uir, qui esse debuit,*

Πρὸς ταῦθ' ὅ, τι χρὴ, καὶ παλαμάσθων,
Καὶ πάντ' ἐπ' ἐμοὶ τεκταινέσθων.
Τὸ γὰρ εὖ, μετ' ἐμοῦ.

at ille tibi, πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ *dicens, pergit Brundisium. Domitium autem aiunt, re audita, & eos, qui una essent, se tradidisse. o rem lugubrem: itaque intercludor dolore, quo ad te plura scribam. tuas litteras exspecto. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 9

Epistolam meam quod peruulgatam scribis esse, non fero moleste: quin etiam ipse multis dedi describendam. ea enim & acciderunt iam, & impendent, ut testatum esse uelim, de pace quid censuerim. cum autem ad eam hortarer, eum præsertim hominem, non uidebar ullo modo facilius moturus, quam si id, ad quod eum hortarer, conuenire eius sapientiæ dicerem. eam si admirabilem dixi, cum eum ad salutem patriæ hortabar; non sum ueritus, ne uiderer assentari; cui tali in re libenter me ad pedes abiecissem. Qua autem est, Aliquid imperitias temporis; non est de pace, sed, de me ipso, & de meo officio ut aliquid cogitet. Nam quod testificor, me expertem belli fuisse; etsi id re perspectum est, tamen eo scripsi, quo in suadendo plus auctoritatis haberem. Eodemq. pertinet, quod caussam eius probo. Sed quid hæc nunc? utinam aliquid profectum esset: næ ego istas litteras in concione recitari uelim. siquidem ille ipse ad eundem in publico proposuit epistolam illam, in qua est, Pro tuis rebus gestis amplissimis. amplioribus ne, quam suis, quam Africani? ita tempus ferebat. siquidē etiam uos duo tales ad quinctum milliarium. quid, nunc ipsum, unde se recipienti, quid agēti, quid acturo? quanto autem ferocius ille caussæ suæ confidet, cum uos, cum uestri similes non modo frequentes, sed læto uultu gratulantes uiderit? Num igitur pecca-

umpertias

peccamus? minime uos quidem: ſed tamen ſigna conturbantur, quibus uoluntas a ſimulatione diſtin gui poſſet. Quæ uero S. C. uideo? ſed apertius, quam propoſueram. Ego Arpini uolo eſſe prid. kal. deinde circum uillulas noſtras errare, quas uiſurum me poſtea deſperaui. Εὐγενῆ tua conſilia, & tamen pro temporibus non incauta, mihi ualde probantur. Lepido quidem (nam fere συνδιημερεύομεν: quod gratiſſimum illi eſt) numquam placuit ex Italia exire, Tullo multo minus. crebro enim illius litteræ ab alijs ad nos commeant. ſed me illorum ſententiæ minus mouebant. minus multa dederant illi reip. pignora. tua mehercule auctoritas uehementer mouet. affert enim & reliqui temporis recuperandi rationem, & præſentis tuendi. ſed, obſecro te, quid hoc miſerius, quam alterum plauſus in fœdiſſima cauſſa quærere, alterum offenſiones in optima? alterum exiſtimari conſeruatorem inimicorum, alterum deſertorem amicorum? & mehercule quamuis amemus Cnæum noſtrum; ut & facimus, & debemus: tamen hoc, quod talibus uiris non ſubuenit, laudare non poſſum. nam ſiue timuit; quid ignauius? ſiue, ut quidam putant, meliorem ſuam cauſſam illorum cæde fore putauit; quid iniuſtius? Sed hæc omittamus: augemus enim dolorem retractando. VI. kal. ueſperi Balbus minor ad me uenit, occulta uia currens ad Lentulum cos. miſſu Cæſaris, cum litteris, cum mandatis, cum promiſſione prouinciæ, Romam ut redeat. cui

per-

persuaderi posse non arbitror, nisi erit conuentus. idem aiebat, nihil malle Cæsarem, quam ut Pompeium assequeretur: id credo: ut rediret in gratiam, id non credo: & metuo, ne omnis hæc clementia ad unam illam crudelitatem colligatur. Balbus quidem maior ad me scribit, nihil malle Cæsarem, quam principe Pompeio sine metu uiuere. tu puto hæc credis. sed, cum hæc scribebam V. kal. Pompeius iam Brundisium poterat uenisse: expeditus enim antecesserat legiones Luceria. sed hoc τέρας horribili uigilantia, celeritate, diligentia est. plane, quid futurum sit, nescio. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

DIONYSIVS cum ad me præter opinionem meam uenisset, locutus sum cum eo liberalissime: tempora exposui: rogaui, ut diceret, quid haberet in animo: me nihil ab ipso inuito contendere. respondit: se, quod in nummis haberet, nescire quo loci esset: alios non soluere, aliorum diem non dum esse. dixit etiam alia quædam de seruulis suis, quare nobiscum esse non posset. morem gessi: dimisi a me, ut magistrum Ciceronum, non libenter; ut hominem ingratum, non inuitus. Volui te scire, quid ego de eius facto iudicarem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 11

QVOD me magno animi motu perturbatum putas; sum equidem, sed non tam magno, quam tibi

bi fortasse uideor. leuatur enim omnis cura, cum aut consistit consilium, aut cogitando nihil explicatur. lamentari autem licet: illud tamen totos dies: sed uereor, ne, nihil cum proficiam, etiam dedecori sim studijs, ac litteris nostris. consumo igitur omne tempus, considerans, quanta uis sit illius uiri, quem nostris libris satis diligenter, ut tibi quidem uidetur, expressimus. tenes ne igitur, moderatorem illum reip. quo referre uelimus omnia? nam sic quincto, ut opinor, in libro loquitur Scipio. UT enim *gubernatori cursus secundus, medico salus, imperatori uictoria, sic huic moderatori reip. beata ciuium uita proposita est, ut opibus firma, copijs locuples, gloria ampla, uirtute honesta sit. huius enim operis, maximi inter homines, atque optimi, illum esse effectorem uolo. Hoc Cnæus noster cum antea numquam, tum in hac caussa minime cogitauit. dominatio quæsita ab utroque est, non id actũ, beata, & honesta ciuitas ut esset. Nec uero ille urbem reliquit, quod eam tueri non posset; nec Italiam, quod ea pelleretur: sed hoc a primo cogitauit, omnes terras, omnia maria mouere, reges barbaros incitare, gentes feras armatas in Italiam adducere, exercitus conficere maximos. genus illud Sullani regni iam pridem appetitur, multis, qui una sunt, cupientibus. an censes, nihil inter eos conuenire? nullam pactionem fieri potuisse? hodie potest. sed neutri* σκοπὸς *est ille, ut nos beati simus. uterque regnare uult. Hæc, a te inuitatus, breui-*

ter

ter expoſui. uoluiſti enim me, quid de his malis ſentirem, oſtendere. προθεσπίζω igitur, noſter Attice, non ariolans, ut illa, cui nemo credidit, ſed coniectura proſpiciens. Iamq. mari magno. non multo inquam ſecus poſſum uaticinari: tanta malorum impendet ἰλιάς. atque hoc noſtra grauior eſt cauſſa, qui domi ſumus, quam illorum, qui una tranſierunt, quod illi quidem alterum metuunt, nos utrumque. cur igitur, inquis, remanſimus? uel tibi paruimus; uel non occurrimus; uel hoc fuit rectius. conculcari, inquam, miſeram Italiam uidebis proxima aeſtate ab utriuſque mancipijs ex omni genere collectis. nec tam proſcriptio pertimeſcenda, quae Luceriae multis ſermonibus denunciata eſt, quam uniuerſe interitus: tantas in confligendo utriuſque uires uideo futuras. Habes coniecturam meam. tu autem conſolationis fortaſſe aliquid exſpectaſti. nihil inuenio. nihil fieri poteſt miſerius, nihil perditius, nihil foedius. Quod quaeris, quid Caeſar ad me ſcripſerit: quod ſaepe: gratiſſimum ſibi eſſe, quod quierim: oratque, in eo ut perſeuerem. Balbus minor haec eadem mandata. iter autem eius erat ad Lentulum cos. cum litteris Caeſaris, praemiorumq. promiſſis, ſi Romam reuertiſſet. uerum, cum habeo rationem dierum, ante puto tranſmiſſurum, quam potuerit conueniri. Epiſtolarum Pompeij duarum, quas ad me miſit, negligentiam, meamq. in reſcribendo diligentiam uolui tibi notam eſſe. earum exempla ad te miſi. Caeſaris hic per

T Apuliam

Apuliam ad Brundisium cursus quid efficiat, exspecto. utinam aliquid simile Parthicis rebus, simul aliquid audiero, scribam ad te. tu ad me uelim bonorum sermones. Romae frequentes esse dicuntur. scio equidem te in publicum non prodire: sed tamen, audire te multa, necesse est. Memini tibi librum afferri, a Demetrio Magnete ad te missum, περὶ ὁμονοίας. eum mihi uelim mittas. uides, quam caussam mediter. Vale. *Cn. Pompeius procos. M. Ciceroni imp. S. Q. Fabius ad me uenit ad* IV. *id. Febr. is nunciat L. Domitium cum suis cohortibus* XI. *& cohortibus* XIV. *quas Vibullius adduxit, ad me iter habere; habuisse in animo proficisci Corfinio: & ad* V. *id. Febr. C. Hirrum cum* V. *cohortibus subsequi. censeo, ad nos Luceriam uenias. nam te hic tutissime puto fore. Vale.*

Cicero imp. Cn. Pompeio procos. S. Ad XV. *kal. Mart. Formijs accepi tuas litteras: ex quibus ea, quae in agro Piceno gesta erant, cognoui commodiora esse multo, quam ut erat nobis nunciatum: Vibullijq. uirtutem, industriamq. libenter agnoui. Nos adhuc in ea ora, ubi praepositi sumus, ita fuimus, ut nauem paratam haberemus. ea enim audiebamus, & ea uerebamur, ut, quodcumque tu consilium praecepisses, id nobis persequendum putaremus. nunc, quoniam auctoritate, & consilio tuo in spe firmiore sumus; si teneri posse putas Tarracinam, & oram maritimam, in ea manebo. & si praesidia in opidis nulla sunt. nemo enim nostri or-*

dinis

dinis in his locis est praeter M. Eppium, quem ego Minturnis esse uolui, uigilantem hominem, & industrium. L. Torquatum, uirum fortem, & cum auctoritate, Formijs non habemus: ad te profectum arbitramur. ego omnino, ut proxime tibi placuerat, Capuam ueni eo ipso die, quo tu Theano Sidicino es profectus. uolueras enim me cum M. Considio propraet. Illa negotia tueri. cum eo uenissem, uidi T. Ampium delectum habere diligentissime, ab eo accipere Libonem summa item diligentia, & in illa colonia auctoritate. fui Capuae, quoad consules. iterum, ut erat dictum ab consulibus, ueni Capuam ad non. Febr. cum fuißem triduum, recepi me Formias. nunc quod tuum consilium, aut quae ratio belli sit, ignoro. tenendam hanc oram putas, quae & opportunitatem, & dignitatem habet, & egregios ciues, &, ut arbitror, teneri potest: opus est esse, qui praesit. sin omnia in unum locum contrahenda sunt: non dubito, quin ad te statim ueniam: quo mihi nihil optatius est: idq. tecum, quo die ab urbe discessimus, locutus sum. ego, si cui adhuc uideor segnior fuisse, dum ne tibi uideor, non laboro. & tamen, si, ut uideo, bellum gerendum est, cõfido me omnibus facile satisfacturum. M. Tullium, meum necessarium, ad te misi, cui tu, si tibi uideretur, ad me litteras dares. Vale.

Cn. Pompeius procos. M. Ciceroni imp. S.

Tuas litteras libenter legi. recognoui enim tuam pristinam uirtutem etiam in salute communi. con-

ſules ad eum exercitum, quem in Apulia habui, ue nerunt. Magnopere te hortor pro tuo ſingulari, per petuoq. ſtudio in remp. ut te ad nos conferas; ut communi conſilio reip. afflictae opem, atque auxilium feramus. cenſeo, uia Appia iter facias, & celeriter Brundiſium uenias. Cura ut ualeas.

M. Cicero imp. Cn. Pompeio procos. S. Cum ad te litteras miſiſſem, quae tibi Canuſij redditae ſunt, ſuſpicionem nullam habebam, te reip. cauſſa mare tranſiturum; eramq. in ſpe magna, fore, ut in Italia poſſemus aut concordiam conſtituere, qua mihi nihil utilius uidebatur, aut remp. ſumma cum dignitate defendere. interim, non dum meis litteris ad te perlatis, ex ijs mandatis, quae D. Laelio ad conſules dederas, certior tui conſilij factus, non exſpectaui, dum mihi a te litterae redderentur; confeſtimq. cum Quincto fratre, & cum liberis noſtris iter ad te in Apuliam facere coepi. cum Theanum Sidicinum ueniſſem, C. Meſſius, familiaris tuus, mihi dixit, alijque complures; Caeſarem iter habere Capuam, & eo ipſo die manſurum eſſe Eſerniae. ſane ſum commotus; quod, ſi ita eſſet, non modo iter meum intercluſum, ſed me ipſum plane exceptum putabam. itaque tum Cales proceſſi, ut ibi potiſſimum conſiſterem, dum certum nobis ab Eſernia de eo, quod audieram, referretur. at mihi, cum Calibus eſſem, affertur litterarum tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum cos. miſiſſes. hae ſcriptae ſic erát: litteras tibi a L. Domitio ad XIII. kal.

kal. Mart. allatas esse: earumq. exemplum subscripseras: magniq. interesse reip. scripseras, omnes copias primo quoque tempore in unum locum conuenire; & ut, praesidij quod satis esset, Capuae relinqueret. His ego litteris lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes, te cum omnibus copijs ad Corfinium esse uenturum: quo mihi, cum Caesar ad oppidum castra haberet, tutum iter esse non arbitrabar. cum res in summa exspectatione esset, utrumque simul audimus, & quae Corfinij acta essent, & te iter Brundisium facere coepisse. cumque nec mihi, nec fratri meo dubium esset, quin Brundisium contenderemus, a multis, qui e Samnio, Apuliaq. ueniebant, admoniti sumus, ut caueremus, ne exciperemur a Caesare; quod is in eadem loca, quae nos petebamus, profectus, celerius etiam, quam nos possemus, eo, quo intenderat, uenturus esset. quod cum ita esset; nec mihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit committere, ut temeritas nostra non solum nobis, sed etiam reip. noceret; cum praesertim non dubitaremus, quin, si etiam tutum nobis iter fuisset, te tamen iam consequi non possemus. interim accepimus tuas litteras, Canusio ad x. kal. Mart. datas, quibus nos hortaris, ut celerius Brundisium ueniamus. quas cum accepissemus ad III. kal. Mart. non dubitabamus, quin tu iam Brundisium peruenisses: nobisq. iter illud omnino interclusum uidebamus, neque minus nos esse captos, quam qui Cor

finium uenissent. neque enim eos solos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent, sed eos nihilominus, qui regionibus exclusi, intra praesidia, atque intra arma aliena uenissent. quod cum ita sit; maxime uellem primum tecum semper fuisse; quod quidem tibi ostenderam, cum a me Capuam reijciebam: quod feci non uitandi oneris caussa, sed quod uidebam, teneri illam urbem sine exercitu non posse: accidere autem mihi nolebam, quod doleo uiris fortissimis accidisse. quoniam autem, tecum ut essem, non contigit: utinam tui consilij certior factus essem. nam suspicione assequi non potui; quod omnia prius arbitratus sum fore, quam ut haec reip. caussa in Italia non posset duce te consistere. neque uero nunc consilium tuum reprehendo, sed fortunam reip. lugeo: nec, si, egeo, quid tu sis secutus, non perspicio, iccirco minus existimo, te nihil, nisi summa ratione, fecisse. mea quae semper fuerit sententia, primum de pace uel iniqua condicione retinenda, deinde de urbe, (nam de Italia quidem nihil mihi umquam ostenderas) meminisse te arbitror. sed mihi non sumo, ut meum consilium ualere debuerit: secutus sum tuum, neque id reip. caussa, de qua desperaui, quae & nunc afflicta est, nec excitari sine ciuili perniciosissimo bello potest: sed te quaerebam: tecum esse cupiebam: neque eius rei facultatem, si qua erit, praetermittam. Ego me in hac omni caussa facile intelligebam pugnandi cupidis hominibus non satisfacere. primum enim prae

me

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

me tuli, me nihil malle, quam pacem: non quin eadem timerem, quae illi: sed ea bello ciuili leuiora ducebam. inde, suscepto bello, cum pacis condiciones ad te afferri, a teq. ad ea honorifice, & large responderi uiderem; duxi meam rationem; quam tibi facile me probaturum, pro tuo in me beneficio, arbitrabar. Memineram me esse unum, qui pro meis maximis in remp. meritis supplicia miserrima, & crudelissima pertulissem: me esse unum, qui, si offendissem eius animum, cui tum, cum iam in armis essemus, consulatus tamen alter, & triumphus amplissimus deferebatur, subijcerer eiusdem proelijs: ut mea persona semper ad improborum ciuium impetus aliquid uideretur habere populare. atque haec non ego prius sum suspicatus, quam mihi palam denuuciata sunt: neque ea tam pertimui, si subeunda essent, quam declinanda putaui, si honeste uitare possem. Quoniam breuem illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem nostras uides; reliqui facultatem res ademit. Iis autem, quibus non satisfacio, facile respondeo. neque enim ego amicior C. Caesari umquam fui, quam illi: neque illi amiciores reip. quam ego. hoc inter me, & illos interest; quod, cum & illi ciues optimi sint, & ego ab ista laude non absim, ego condicionibus, quod idem te intellexeram uelle, illi armis disceptari maluerunt. quae quoniam ratio uicit; perficiam profecto, ut neque resp. ciuis a me animum, neque tu amici desideres. Vale.

eisdem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 12

MIHI *molestior lippitudo erat, etiam, quam ante fuerat: dictare tamen hanc epistolam malui, quam Gallo Fabio, amantissimo utriusque nostrum, nihil ad te litterarum dare. nam pridie quidem, quoquo modo potueram, scripseram ipse eas litteras, quare uaticinationem falsam esse cupio. huius autem epistolae non solum ea caussa est, ut ne quis a me dies intermittatur, quin dem ad te litteras; sed etiam haec iustior, ut ad te impetrarem, ut sumeres aliquid temporis; quo quia tibi perexiguo opus est, explicari mihi tuum consilium plane uolo, ut penitus intelligam. Omnia sunt integra nobis. nihil praetermissum est, quod non habeat sapientem excusationem, non modo probabilem. nam certe neque tum peccaui, cum, imparatam iam Capuam, non solum ignauiae delectus; sed etiam perfidiae, suspicionem fugiens, accipere nolui: neque, cũ, post cõdiciones pacis per L. Caesarem, & Fabium allatas, caui, ne animum eius offenderem, cui Pompeius iã armatus armato consulatum triumphumq. deferret. Nec uero haec extrema quisquam potest iure reprehendere, quod mare non transierim. id enim, etsi erat deliberationis, tamen obire non potui: neque enim suspicari debui: praesertim cum ex ipsius Pompeij litteris, idem quod uideo te existimasse, non dubitarim, quin is Domitio subuenturus esset. & plane, quid rectum, & quin faciendum*

dum mihi esset, diutius cogitare malui. Primum igitur, haec qualia tibi esse uideantur, etsi saepius significata sunt a te, tamen accuratius mihi perscribas, uelim: deinde aliquid etiam in posterum prospicias, fingasque, quem me esse deceat, & ubi me plurimum prodesse reip. sentias: ecquae pacifica persona desideretur, an in bellatore sint omnia. Atque ego, qui omnia officio metior, recordor tamen tua consilia. quibus si paruissem, tristitiam illorum temporum non subissem. memini, quid mihi tum suaseris per Theophanem, per Culeonem: idq. saepe ingemiscens sum recordatus. quare nunc saltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, ut non solum gloriosis consilijs utamur, sed etiam paulo salubrioribus. sed nihil praescribo. accurate uelim perscribas tuam ad me sententiam. Volo etiam exquiras, quam diligentissime poteris, (habebis autem, per quos possis) quid Lentulus noster, quid Domitius agat, quid acturus sit, quemadmodum nunc se gerant, num quem accusent, num cui succenseant: quid dico, num cui? num Pompeio. omnino culpam omnẽ Pompeius in Domitium confert: quod ipsius litteris cognosci potest: quarum exemplum ad te mitto. Haec igitur uidebis: &, quod ad te ante scripsi, Demetrij Magnetis librum, quem ad te misit: de concordia, uelim mihi mittas. Vale.

Cn. Magnus procos. M. Marcello L. Lentulo cos. S.

Ego, quod existimabam, dispersos nos, neque reip. utiles, neque nobis praesidio esse posse, iccirco

ad

ad L. Domitium litteras misi, primum uti ipse cum omni copia ad nos ueniret: si de se dubitaret, ut cohortes XIX. *quae ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. quod ueritus sum, factum est, ut Domitius implicaretur, neque ipse satis firmus esset ad castra facienda: quod meas* XIX. *& suas* XII *cohortes tribus in opidis distributas haberet; (nã partim Albae, partim Sulmone collocauit) neque, si uellet, expedire posset. nunc scitote, me esse in summa sollicitudine. nam & tot, & tales uiros periculo obsidionis liberare cupio: neque subsidio ire possum; quod his duabus legionibus non puto esse committendum, ut illuc ducantur. ex quibus tamen non amplius* XIV. *cohortes contrahere potui, quas Brundisium misi; neque Canusium sine praesidio, dum abessem, putaui esse dimittendum. D. Aelio mandaram, quod maiores copias sperabam nos habituros, ut, si uobis uideretur, alteruter uestrum ad me ueniret, alter in Ciliciam cum ea copia, quam Capuae, & circum Capuam comparastis, & cum ijs militibus, quos Faustus legit, proficisceretur; Domitius cum* XII. *suis cohortibus eodem adiungeretur; reliquae copiae omnes Brundisium cogerentur, & inde nauibus Dyrrhachium transportarentur. nunc, cum hoc tempore nihilo magis ego, quam uos, subsidio Domitio ire possim, seu per montes explicare; non est nobis committendum, ut ad has* XIV. *cohortes, quas dubio animo habeo, hostis accedere, aut in itinere me consequi possit. Quam*

ob

obrem placitum est mihi, (etiam uideo C. Marcello, & ceteris nostri ordinis, qui hic sunt) ut Brundisium ducerem hanc copiam, quam mecum habeo. uos hortor, ut, quodcumque militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem ueniatis quamprimum. arma, quae ad me missuri eratis, ijs, censeo, armetis milites, quos uobiscum habetis. quae arma superabunt, ea si Brundisium iumentis deportaritis, uehementer reip. profueritis. de hac re uelim nostros certiores faciatis. ego ad P. Lapum, & C. Coponium praetores misi, ut se uobis coniungerent, &, militum quod haberent, ad uos deducerent. Vale. Cn. Pompeius procos. L. Domitio procos. S. Miror, te ad me nihil scribere, & potius ab alijs, quam a te, de rep. certiorem me fieri. Nos, disiecta manu, pares aduersarijs esse non possumus. contractis nostris copijs, & spero nos & reip. & communi saluti prodesse posse. quamobrem cum constituisses, ut Vibullius mihi scripserat, ad v. id. Febr. Corfinio proficisci cum exercitu, & ad me uenire: miror, quid caussae fuerit, quare consilium mutaris. nam illa caussa, quam mihi Vibullius scribit, leuis est, te propterea moratum esse, quod audieris, Caesarem Firmo progressum in Castrum Truentinum uenisse. quanto enim magis appropinquare aduersarius coepit, eo tibi celerius agendum erat, ut te mecum coniungeres, prius, quam Caesar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere posset. Quamobrem etiam te rogo, et hortor

tor, id quod non destiti superioribus litteris a te petere, ut primo quoque die Luceriam aduenias antequam copiae, quas instituit Caesar contrahere, in unum locum coactae nos a nobis distrahant. sed si erunt, qui te impediant, ut illas suas seruent: aequum est me a te impetrare, ut cohortes, quae ex Piceno, & Camerino uenerunt, quae fortunas suas reliquerunt, ad me missum facias. Vale.

Cn. Pompeius procos. L. Domitio procos. S.

Litteras abs te M. Calenius ad me attulit ad XIII. kal. Mart. in quibus litteris scribis, tibi in animo esse, obseruare Caesarem, &, si secundum mare ad me ire coepisset, confestim in Samnium ad me uenturum; sin autem ille circum istaec loca commoraretur, te ei, si propius accessisset, resistere uelle. te animo magno, & forti istam rem agere existimo: sed diligentius nobis est uidendum, ne distracti pares esse aruersario non possimus; cum ille magnas copias habeat, & maiores breui habiturus sit. non enim pro tua prudentia debes illud solum animaduertere, quot in praesentia cohortes, contra te habeat Caesar, sed quantas breui tempore equitum, & peditum copias contracturus sit. cui rei testimonio sunt litterae, quas Bussenius ad me misit, in quibus scribit, id quod ab alijs quoque mihi scribitur, praesidia Curionem, quae in Vmbria, & Tuscis erant, contrahere, & ad Caesarem iter facere. quae si copiae in unum locũ fuerint coactae, ut pars exercitus ad Albam mittatur; pars ad te accedat,

cedat,

*cedat, ut non pugnet, ſed locis ſuis repugnet: hae-
rebis, neque ſolus cum iſta copia tantam multitudi-
nem ſuſtinere poteris, ut frumentatum eas. Quam-
obrem te magnopere hortor, ut quamprimum cum
omnia copia huc uenias. cõſules conſtituerunt idem
facere. ego Metuſcilio ad te mandata dedi, proui-
dendum eſſe, nec duae legiones ſine Picentinis cohor
tibus in conſpectum Caeſaris committerentur.
Quamobrem nolito commoueri, ſi audieris me re-
gredi, ſi forte Caeſar ad me ueniet. cauendum enim
puto eſſe, ne implicatus haeream. nam neque caſtra,
propter anni tempus, & militum animos, facere
poſſum: neque ex omnibus opidis contrahere co-
pias expedit; ne receptum amittam. itaque non am
plius* XIV. *cohortes Luceriam coegi. conſules prae-
ſidia omnia deducturi ſunt, aut in Siciliam ituri.
nam aut exercitum firmum habere oportet, quo
confidamus perrumpere nos poſſe; aut regiones e-
iuſmodi obtinere, e quibus repugnemus. id quod
neutrum nobis hoc tempore contingit: quod & ma-
gnam partem Italiae Caeſar occupauit; & nos non
habemus exercitum tam amplum, neque tam ma-
gnum, quam ille. itaque nobis prouidendum eſt,
ut ſummam reip. rationem habeamus. Etiam atque
etiam te hortor, ut cum omni copia quamprimum
ad me uenias. poſſumus etiam nunc remp. erigere
ſi communi conſilio negotium adminiſtrabimus: ſin
diſtrahēmur, infirmi erimus. mihi hoc conſtitutum
eſt. His litteris ſcriptis, Sica a te mihi litteras attu-
lit,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

lit, & mandata. Quod me hortare, ut istuc ueniam: id me facere non arbitror posse; quod non magnopere his legionibus confido. Vale. Cn. Pompeius L. Domitio S. Litterae mihi a te redditae sunt ad XII. kal. Mart. in quibus scribis, Caesarem apud Corfinium castra posuisse. quod putaui, & praemonui, fit, ut nec in praesentia committere tecum proelium uelit, &, omnibus copijs conductis, te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, atque istas copias coniungere optimorum ciuium possis cum his legionibus, de quarum uoluntate dubitamus. quo etiam magis tuis litteris sum commotus. neque enim eorum militum, quos mecum habeo, uoluntati satis confido, ut de omnibus fortunis reip. dimicem: neque etiam, qui ex delectibus conscripti sunt a consulibus, conuenerunt. Quare da operam, si ulla ratione etiam nunc efficere potes, ut te explices, huc quamprimum uenias ante, quam omnes copiae aduersariorum conueniant. neque enim celeriter ex delectibus huc homines conuenire possunt: &, si conuenirent, quantum ijs committendum sit, quod inter se ne noti sunt, contra ueteranas legiones, non te praeterit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

LIPPITVDINIS meae signum tibi sit librarij manus, & eadem caussa breuiatis. etsi nunc quidem, quod scriberem nihil erat. omnis exspectatio nostra erat in nuncijs Brundisinis. si nactus hic esset

Cnaeum

Cnaeum noſtrum, ſpes dubia pacis: ſin ille ante trãſmiſiſſet, exitioſi belli metus. ſed uides ne, in quem hominem inciderit reſp.? quam acutum, quam uigilantem, quam paratum? ſi mehercule neminem occiderit, nec cuiquam quidquam ademerit; ab ijs, qui eum maxime timuerant, maxime diligetur. multum mecum municipales homines loquuntur, multum ruſticani. nihil prorſus aliud curant, niſi agros, niſi uillulas, niſi nummulos ſuos. & uide, quam conuerſa res eſt. illum, quo antea confidebant, metuunt; hunc amant, quem timebant. id quantis noſtris peccatis, uitijsq. euenerit, non poſſum ſine moleſtia cogitare. quae autem impendere putarem, ſcripſeram ad te; & iam tuas litteras exſpectabam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

NON dubito, quin tibi odioſae ſint epiſtolae quotidianae, cum praeſertim neque noua de re aliqua certiorem te faciam, neque nouam denique iam reperiam ſcribendi ullam ſententiam. ſed, ſi dedita opera, cum cauſſa nulla eſſet, tabellarios ad te cum inanibus epiſtolis mitterem; facerem inepte: euntibus uero, domeſticis praeſertim, ut nihil ad te dem litterarum, facere non poſſum. & ſimul (crede mihi) requieſco paullulum in his miſerijs, cum quaſi tecum loquor; cum uero tuas epiſtolas lego, multum etiam magis. omnino intelligo, nullum fuiſſe tempus poſt has fugas, & formidines, quod magis de-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

buerit mutum esse a litteris: propterea quod neque Romae quidquã auditur noui, nec in his locis, quae a Brundisio absunt propius quam tu, biduum, aut triduum. Brundisii autem omne certamen uertitur huius primi temporis. qua quidem exspectatione terqueor. sed omnia ante nos sciemus. eodem enim die uideo Caesarem a Corfinio post meridiem profectum esse, quo Canusio mane Pompeium. eo modo autem ambulat Caesar, & ijs diarijs militum celeritatem incitat, ut timeam, ne citius ad Brundisium, quam opus sit, accesserit. Dices, Quid igitur proficis, qui anticipes eius rei molestiam, quam triduo sciturus sis? Nihil equidem: sed, ut supra dixi, tecum perlibenter loquor. & simul scito, labare meum consilium, illud, quod satis iam fixum uidebatur. non mihi satis idonei sunt auctores ij, quia a te probantur. quod enim umquam eorum in rep. forte factum extitit? aut quis ab ijs ullam rem laude dignam desiderat? nec mehercule laudandos existimo, qui trans mare belli parandi caussa profecti sunt (quamquam haec ferenda non erant) uideo enim, quantum id bellum, & quam pestiferum futurum sit. sed me mouet unus uir; cuius fugientis comes, remp. recuperantis socius uideor esse debere. toties ne igitur sententiam mutas? ego tecum, tãquam mecum, loquor. quis autem est, tanta quidem de re, quin uarie secum ipse disputet? simul & elicere cupio sententiam tuam; si manet, ut firmior sim; si mutata est, ut tibi assentiar. omnino ad

id, de

id, de quo dubito, pertinet, me scire, quid Domitius acturus sit, quid noster Lentulus. de Domitio uaria audimus, modo esse in Tiburti, aut Lepidi; * quo cum Lepidus accessisset ad urbem. quod item falsum uideo esse. ait enim Lepidus eum nescio quo penetrasse itineribus; occultandi sui caussa, an maris apiscendi, ne id quidem scit. ignorat enim de filio. addit illud, sane molestum: pecuniam Domitio satis grandem, quam is Coreni habuerit, non * esse redditam. de Lentulo autem nihil audimus. haec uelim exquiras, ad meq. perscribas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

AD V. non. Mart. epistolas mihi tuas Aegypta reddidit, unam ueterem IV. kal. quam te scribis dedisse Pinario, quem non uidimus; in qua exspectas, quidnam praemissus agat Vibullius qui omnino nó est uisus a Cesare. in altera epistola, uideo, te scire ita esse: & quemadmodum redeuntem excipiam Caesarem, quem omnino uitare cogito: & aut Hemonis fugam tendis, commutationemq. ui- * tae tuae: quod tibi puto esse faciendum. & ignoras, Domitius cum fascibus ne sit. quod cum scies, facies, ut sciamus. Habes ad primam epistolam. secutae sunt duae, pridie kal. ambae datae, quae me conuellerunt de pristino statu, iam tamen, ut ante ad te scripsi, labantem. Nec me mouet, quod scribis, Ioui ipsi iniquum. nam periculum in utriusque iracundia positum est: uictoria autē ita incerta, ut

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

daterior caussa paratior mihi esse uideatur. nec me consules mouent, qui ipsi pluma, aut folio facilius mouentur: officij me deliberatio cruciat, cruciauitq. adhuc. cautior certe est mansio. honestior existimatur traiectio: malo interdum, multi me non caute, quam pauci non honeste, fecisse existiment. De Lepido, & Tullo quod quaeris: illi uero non dubitant, qui Caesari praesto futuri, in senatumq. uenturi sint. Recentissima tua est epistola kal. data, in qua optas congressum, pacem non desperas: sed ego, cum haec scribebam, nec illos cõgressuros, nec, si congressi essent, Pompeium ad ullam condicionem accessurum putabam. Quod uideris non dubitare, si consules transeant, quid nos facere oporteat: certe transeunt, uel, quomodo nunc est, transierunt. sed momento, praeter Appium, neminem esse fere, qui non ius habeat transeundi. nam aut cum imperio sunt, ut Pompeius, ut Scipio, Setenas, Fannius, Voconius, Sextius, ipsi consules; quibus more maiorum concessum est uel omnes adire prouincias: aut legati sunt eorum. sed nihil desero. quid placeat tibi, & quid propemodum rectum sit, intelligo. Plura scriberem, si ipse possem: sed, ut mihi uideor, potero biduo. Balbi Cornelij litterarum exemplum, quas eodem die accepi, quo tuas, misi ad te, ut meam uicem dolores, cum me derideri uideres. Vale.

Balbus Ciceroni imp. S.

Obsecro te Cicero, suscipe curam, & cogitationem dignissimam tuae uirtutis, ut Caesarem, & Pompeium

peium, perfidia hominum distractos, rursus in pristinam concordiam reduceas. crede mihi, Caesarem non solum in tua fore potestate, sed etiam maximum beneficium te sibi dedisse iudicaturum, si huc te reijcias. uelim, idem Pompeius faciat: qui ut adduci tali tempore ad ullam condicionem possit, magis opto, quam spero. sed, cum constiterit, & timere desierit; tum incipiam non desperare, tuam auctoritatem plurimum ualituram. Quod Lentulum cos. meum uoluisti hoc remanere; Caesari gratum, mihi uero gratissimum mediusfidius fecisti. nam illum tanti facio, qui non Caesare magis diligam. qui si passus esset, nos secum, ut consueueramus, loqui; & non se totum etiam & etiam ab sermone nostro auertisset: minus miser, quam sum, essem. nam caue putes, hoc tempore plus me quem quam cruciari; quod eum, quem ante me diligo, uideo in consulatu quiduis potius esse, quam consulem. quod si uoluerit tibi obtemperare, & nobis de Caesare credere, & consulatum reliquum Romae peragere: incipiam sperare, etiam, consilio senatus, auctore te, illo relatore, Pompeium, & Caesarem coniungi posse. quod si factum erit, me satis uixisse putabo. Factum Caesaris de Corfinio totum me probaturum scito, & quo modo in huiusmodi re commodius cadere non potuit, quam ut res sine sanguine confieret. Balbi mei, tuiq. aduentu delectatum te, ualde gaudeo. is quaecumque tibi de Caesare dixit, quaeq. Caesar scripsit; scio re tibi pro

babit, quaecumque fortuna eius fuerit, bellissime scripsisse. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 16

OMNIA mihi prouisa sunt, praeter occultum, * & tum iter ad mare superum. hoc enim mari uti non possumus hoc tempore anni. illuc autem, quo spectat animus, & quo res uocat, qua ueniam? cedendum enim est celeriter; ne forte qua re impediar, atque alliger. nec uero ille me ducit, qui uidetur: quem ego hominem ἀπολιτικώτατον omnium iam ante cognoram, nunc uero etiam ἀστρατηγικώτατον. non me igitur is ducit, sed sermo hominum, qui ad me a Philotimo scribitur. is enim me ab optimatibus ait conscindi. quibus optimatibus, dij boni? qui nunc quo modo occurrunt, quo modo autem se uenditant Caesari? municipia uero deum: nec simulant, ut cum de illo aegroto uota faciebant. sed plane, quidquid mali hic Pisistratus non fecerit, tam gratum est, quam si alium facere probibuerit. hunc propitium sperant: illum iratum putant. quas fieri censes ἀπαντήσεις ex opidis? quos honores? metuunt, inquies. credo, sed hercule illum magis. huius insidiosa clementia delectantur: illius iracundiam formidant. iudices D C C C L, qui praecipue Cnaeo nostro delectabantur, ex quibus quotidie aliquem uideo, nescio quas eius Lucerias horrent. itaque quaero, qui sint isti optimates, qui me exturbent, cum ipsi domi maneant. sed tamen, quicunque

sunt,

*sunt, αἰδέομαι Τρῶας. etsi, qua spe proficiscar, uideo: coniungoq. me cum homine magis ad uastandam Italiam, quam ad uincendum parato. domum * quem exspecto. & quidem, cum haec scribebam IV. non. iam exspectabam aliquid à Brundisio. quid autem aliquid? quam inde turpiter fugisset, & uictor hic qua se referret, & quo. quod ubi audissem; si ille Appia ueniret, ego Arpinum cogitabam. Vale.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER IX.

CICERO S. D. ATTICO.

ETSI, *cum tu has litteras legeres, putabam fore, ut scirem iam, quid Brundisii actum esset; nam Canusio* VIII. *kal. profectus erat Cnaeus; haec autem scribebam prid. non.* XIV. *die postquam ille Canusio mouerat: tamen angebar singularum horarum exspectatione; mirabarque, nihil allatum esse ne rumoris quidem: nam erat mirum silentium. sed haec fortasse* κενόσπουδα *sunt: quae tamen iam sciantur, necesse est. illud molestum, me adhuc inuestigare non posse, ubi Lentulus noster sit, ubi Domitius. quaero autem, quo facilius scire possim, quid acturi sint, iturine ad Pompeium, &, si sint, qua, quando ue ituri sint. urbem quidem iam refertam esse optimatium audio, Sosium, et Lupum, quos Cnaeus noster ante putabat Brundisium uenturos esse, quam se, ius dicere. hinc uero uulgo uadunt. etiam M'. Lepidus, quocum diem conterere solebam, cras cogitabat. nos autem in Formiano morabamur, quo citius audiremus. deinde Arpinum uolebamus. inde, iter quamaxime* ἀνάπαντητον *esset, ad mare superum, remotis, siue omnino missis lictoribus.*

ribus. audio enim, bonis uiris, qui & nunc, & saepe antea magno praesidio reip. fuerunt, hanc cunctationem nostram non probari, multaq. in me, & seuere in conuiuijs tempestiuis quidem disputari. cedumus igitur; &, ut boni ciues simus, bellum Italiae terra, mariq. inferamus; & odia improborum rursus in nos, quae iam extincta erant, incendamus; & Lucceij consilia, ac Theophanis persequamur. nam Scipio uel in Syriam proficiscitur, forte; uel cum genero, honeste; uel Caesarem fugit, iratum. Marcelli quidem, nisi gladium Caesaris timuissent, manerent. Appius & eodem timore, & inimicitiarum recentium. & tamen, praeter hunc, & C. Cassium, reliqui legati, Faustus pro quaes. ego unus, cui utrumuis licet. frater accederet; quem socium huius fortunae esse, non erat aequum; cui magis etiam Caesar irascetur: sed impetrare non possum, ut maneat. dabimus hoc Pompeio, quod debemus. nam me quidem alius nemo mouet; non sermus. nam me quidem alius nemo mouet; non sermo bonorum, qui nulli sunt; non caussa, quae acta timide est, agetur improbe. uni uni hoc damus, nec id quidem roganti, nec suam caussam, ut ait, agenti, sed publicam. Tu quid cogites de transenndo in Epirum, scire uelim. *Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 2

Etsi nonis Mart. die tuo, ut opinor, exspectabam a te epistolam longiorem: tamen ad eam ipsam breuem, quam III. non. ὑπὸ τὴν διάληψιν dedisti,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

disti, rescribendum putaui. Gaudere ais te, mansisse me; & scribis, in sententia te manere. mihi autem superioribus litteris uidebare non dubitare, quin cederem, ita si & Cnaeus bene comitatus conscendisset, & consules transissent. utrum, hoc tu parum commeministi, an ego non satis intellexi, an mutasti sententiam? sed aut ex epistola, quam exspecto, perspiciam, quid sentias; aut alias abs te litteras eliciam. Brundisio nihil dum erat allatum. o rem difficilem, planeq. perditam. quam nihil praetermittis in consilio dando. quam nihil tamen, quod tibi ipsi placeat, explicas. Non esse me una cum Pompeio, gaudes: ac proponis, quam sit turpe me adesse, cum quid de illo detrahatur: nefas esse approbare. certe. contra igitur? dij, inquis, auerruncent. quid ergo fiet, si in altero scelus est, in altero supplicium? impetrabis, inquis, a Caesare, ut tibi abesse liceat, et esse otioso. supplicandum igitur? miserum. quid, si non impetraro? Et de triumpho erit, inquis, integrum. quid, si hoc ipso premar? accipiam? quid foedius? negem? repudiari se totum, magis etiam, quam olim in XX uiratu, putabit. ac solet, cum se purgat, in me conferre omnem illorum temporum culpam: ita me sibi fuisse inimicum, ut ne honorem quidem a se accipere uellem. quanto nunc hoc idem accipiet asperius? tanto scilicet, quanto et honor hic illo est amplior, & ipse robustior. Nam quod negas te dubitare, quin magna in offensa sim apud Pompeium hoc tempore:

*re: non uideo caussam, cur ita sit, hoc quidem tempo-
re. qui enim, amisso Corfinio denique, certiorem me
sui consilij fecit, is queretur Brundisium me non ue-
nisse, cum inter me, & Brundisium Caesar esset?
deinde, etiam scit, ἀπαῤῥησίαστον esse in ea caussa que-
rellam suam. me putat de municipiorum imbecilli-
tate, de delectibus, de pace, de urbe, de pecunia,
de Piceno occupando plus uidisse, quam se. sin, cum
potuero, non uenero: tum erit inimicus. quod ego
non eo uereor, ne mihi noceat: (quid enim faciet?
τὶς δ᾽ ἐστι δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;)
sed quia ingrati animi crimen horreo. confido igi-
tur aduentum nostrum illi, quoquo tempore fue-
rit, ut scribis, ἀσμένιστον fore. Nam quod ais, si hic
temperantius egerit, consideratius consilium te da-
turum: qui hic potest se gerere non perdite? uita,
mores, ante facta, ratio suscepti negotij, socij, ui-
res bonorum, aut etiam constantia. Vix dum epi-
stolam tuam legeram, cum ad me, currens ad il-
lum, Postumus Curtius uenit, nihil nisi classes lo-
quens, & exercitus. eripiebat Hispanias: tenebat
Asiam, Siciliam, Africam, Sardiniam: confe-
stim in Graeciam persequebatur. eundum igitur
est, nec tam ut belli, quam ut fugae socij simus. nec
enim ferre potero sermones istorum, quicumque
sunt. non sunt enim certe, ut appellantur, boni.
sed tamen id ipsum scire cupio, quid loquantur: idq.
ut exquiras, meq. certiorem facias, te uehementer
rogo. Nos adhuc, quid Brundisii actum esset,*

plane

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

plane nesciebamus. cum sciemus, tum ex re, & ex tempore consilium capiemus, sed utemur tuo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

DOMITII *filius transiit Formias* VII. *id. currens ad matrem Neapolim; mihiq. nunciari iussit, patrem ad urbem esse; cum de eo curiose quaesisset seruus noster Dionysius. nos autem audieramus eum profectum siue ad Pompeium, siue in Hispaniam. id cuiusmodi sit, scire sane uelim. nam ad id, quod delibero, pertinet, si ille certe nusquam discessit, intelligere Cnaeum, non esse faciles nobis ex Italia exitus, cum ea tota armis, praesidysq.te neatur, hieme praesertim. nam si commodius anni tempus esset; uel infero mari liceret uti. nunc nihil potest, nisi supero, transmitti, quo iter interclusum est. quaeres igitur & de Domitio, & Lentulo. A Brundisio nulla adhuc fama uenerat: & erat hic dies* VII. *id. quo die, suspicabamur, aut pridie Brundisium uenisse Caesarem. nam kalendis Arpis manserat. sed si Postumũ audire uelles, persecuturus erat Cnaeum: transiisse enim iam putabat, coniectura tempestatum, ac dierum. ego nautas eu non putabam habiturum: ille confidebat, & eo magis, quod audita nauicularys hominis liberalitas esset. sed, tota res Brundisina iam quo modo habeat se, diutius nescire non possum. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 4

EGO etsi tam diu requiesco, quam diu aut ad te scribo, aut tuas litteras lego: tamen & ipse egeo argumento epistolarum, & tib i idem accidere certo scio. quae enim soluto animo familiariter scribi solent, temporibus his excluduntur: quae autem sunt horum temporum, ea iam contriuimus. sed tamen, ne me totum aegritudini dedam, sumpsi mihi quasdam tamquā θέσεις, quae et politiae sunt, et temporum horū; ut et abducam animum ab querellis, et in eo ipso, de quo agitur, exercear. eae sunt huiusmodi. Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένη : τυραννουμένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς ἄρθηται. εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι εἰρήνῃ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ. εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι τῆς πατρίδος τυραννουμένης, ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις. εἰ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι᾽ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος : ἢ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρό-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

νοιαν ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. in his ego me consultationibus exercens, & disserens in utramque partem tum graece, tum latine, & abduco parumper animum a molestijs, & τῶν προὔργου τί delibero. Sed uereor, ne tibi ἄκαιρος sim. si enim recte ambulauit is, qui hanc epistolam tulit, in ipsum tuum diem incidit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

NATALI die tuo scripsisti epistolam ad me plenam consilij, summaeq. tum beneuolentiae, tum etiam prudentiae. eam mihi Philotimus postridie, quam a te acceperat, reddidit. Sunt ista quidem, quae disputas, difficillima, iter ad superum, nauigatio infero, discessus Arpinum, ne hunc fugisse; mansio Formijs, ne obtulisse nos gratulationi uideamur: sed miserius nihil, quam ea uidere, quae tamen iam, iam inquam uidenda erunt. Fuit apud me Postumus: scripsi ad te, quam grauis. uenit ad me etiam Q. Fusius, quo uultu, quo spiritu? properans Brundisium, scelus accusans Pompeij, leuitatem, & stultitiam senatus. haec qui in mea uilla non feram, curtum in curia potero ferre? Age, finge me quamuis ἀστομάχως haec ferentem: quid illa, dic M. Tulli, quem habebunt exitum? Et omitto caussam reip. quam ego amissam puto cum uulneribus suis, tum medicamentis his, quae parantur. de Pompeio quid agam? cui plane (quid cum negem?) succensui. semper enim caus-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſae euentorum magis mouent, quam ipſa euenta. haec igitur mala, quibus maiora eſſe quae poſſunt? conſiderans, uel potius iudicans eius opera accidiſſe, & culpa inimicior eram huic, quam ipſi Caeſari. ut maiores noſtri funeſtiorem diem eſſe uoluerunt Allienſis pugnae, quam urbis captae; quod hoc malum ex illo; itaque alter religioſus etiam nũc dies, alter in uulgus ignotus: ſic ego, decem annorum peccata recordans, in quibus inerat ille etiam annus, qui nos, hoc defendente, ne dicam grauius, afflixerat; praeſentisq. temporis cognoſcens temeritatem, ignauiam, negligentiam, ſuccenſebam. ſed ea iam mihi exciderunt. beneficia eiuſdem cogito, cogito etiam dignitatem. intelligo ſerius equidem, quam uellem, propter epiſtolas, ſermonesq. Balbi; ſed uideo plane. nihil aliud agi, nihil actum ab initio, quam ut hunc occideret. ego igitur. ſi quis apud Homerum, cum ei & mater, & dea dixiſſet,

Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἕτοιμος,

matri ipſe reſpondit,

Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ᾽ ἔμελλον ἑτέρῳ

Κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. quid, ſi non ἑτέρῳ ſolum, ſed etiam εὐεργέτῃ? adde, tali uiro, talem cauſſam agenti. & ego uero haec officia mercanda uita puto. optimatibus uero tuis nihil confido, nihil iam ne inſeruio quidem. uideo, ut ſe huic dent, ut daturi ſint. quidquam tu illa putas fuiſſe de ualetudine decreta municipiorum prae his de uictoria gratulationibus? timent, inquies. at ipſi tum ſe timuiſſe dicunt.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

cunt. sed uideamus; quid actum sit Brundisij. ex eo fortasse mea cōsilia nascētur, aliaeq. litterae. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

Nos adhuc Brundisio nihil. Roma scripsit Balbus, putare iam Lentulum cos. transmisisse, nec eum a minore Balbo conuentum; quod is hoc iam Canusij audisset; inde ad se eum scripsisse: cohortesq. sex, quae albae fuissent, ad Curtium Minucia transisse: id Caesarem ad se scripsisse, & breui tempore eum ad urbem futurum. ego utar tuo consilio: neque me in Arpinum hoc tempore abdam. etsi, Ciceroni meo togam puram cum dare Arpini uellem, hanc eram ipsam excusationem relicturus ad Caesarem. sed fortasse in eo ipso offendetur, cur non Romae potius. sed tamen, si est conueniendus, hic potissimum. tum reliqua uidebimus, idest & quo, & qua, & quando. Domitius, ut audio, in Cossano, & quidem, ut aiunt, paratus ad nauigandum: si in Hispaniam, non probo: si ad Cnaeum, laudo: quouis potius certe, quam ut Curtium uideat; quem ego patronus adspicere non possum. quid alios? sed, opinor, quiescamus; ne nostram culpam coarguamus; qui, dum urbem, idest patriam, amamus, dumq; rem conuenturam putamus, ita nos gessimus, ut plane interclusi, captiq. simus. Scripta iá epistola, Capuae litterae sunt allatae hoc exemplo. Pompeius mare transiit cum omnibus militibus, quos secum habuit. hic numerus est hominum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

minum millia XXX, & consules duo, & tribuni pl. & senatores, qui fuerant cum eo, omnes cum uxoribus, & liberis. Conscendisse dicitur ad IV. non. Mart. ex ea die fuere septemtriones uenti. naues, quibus usus non est, omnes aut praecidisse, aut incendisse dicunt. de hac re litterae L. Metello trib. pl. Capuam allatae sunt ab Clodia socru, quae ipsa transiit, ante sollicitus eram, & angebar, sicut res scilicet ipsa cogebat, cum consilio explicare nihil possem: nunc autem, postquam Pompeius, & consules ex Italia exierunt, nō angor, sed ardeo dolore.

- οὐδέ μοι ἦτορ

ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι.

non sum, inquam, mihi crede, mentis compos: sua tum mihi dedecoris admisisse uideor. me non primum cum Pompeio, qualicumque consilio uso, deinde cum bonis esse, quamuis caussa temere instituta? praesertim cum ij ipsi, quorum ego caussa timidius me fortunae committebam, uxor, filia, Cicerones pueri, me illuc sequi mallent, hoc turpe, & me indignum putarent. nam Quinctus quidem frater, quidquid mihi placeret, id rectum se putare aiebat, id animo aequissimo sequetur. tuas nunc epistolas a primo lego. hae me paullum recreant. primae monent, & rogant, ne me proijciam. proximae gaudere te ostendunt, me remansisse. eas cum lego, minus mihi turpis uideor, sed tam diu, dum lego: deinde emergit rursum dolor & αἰσχροῦ φαντασία. Quamobrem obsecro te, mi Tite, eripe mihi

mihi nunc dolorem, aut minue saltem, aut consolatione, aut consilio, aut quacumque re potes. quid tu autem possis? aut quid homo quisquam? uix iam deus. equidem illud molior, quod tu mones, sperasq. fieri posse; ut mihi Caesar concedat, ut absim, cum aliquid in senatu contra Cnaeum agatur. sed timeo, ne non impetrem. uenit ab eo Furnius: (ut quidem scias, quos sequamur: Q. Titinij filium cũ Caesare esse nũciat) sed illum maiores mihi gratias agere, quam uellem. quid autem me roget, (paucis ille quidem uerbis, sed ἐν δυνάμει) cognosce ex ipsius epistola. me miserum, quod tu non ualuisti. una fuissemus: consilium certe non defuisset, σύν τε δύ' ἐρχομένω sed acta ne agamus: reliqua paremus. me adhuc haec duo fefellerunt, initio spes com positionis; qua facta uolebam, ut populari, ut ea sollicitudine senectutem nostram liberari: deinde bellum crudele, & exitiosum suscipi a Pompeio intelligebam. melioris mediusfidius ciuis, & uiri putabam, quouis supplicio affici, quam illi crudelitati non solum praeesse, uerum etiam interesse. uidetur uel mori satius fuisse, quam esse cum ijs. Ad haec igitur cogita, mi Attice, uel potius excogita. quemuis euentum fortius feram, quam hunc dolorem. Vale.*

Caesar imp. S. D. Ciceroni imp. Cum Furnium nostrum tantum uidissem; neque loqui, neque audire me commodo potuisset; cum properarem, atque essem in itinere, praemissis iam legionibus: praeterire tamen non potui, quin & scribe-

rem

rem ad te, & illum mitterem, gratiusq. agerem. etsi hoc officium & feci saepe, & saepius mihi factu rus uideor: ita de me mereris. in primis a te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum, ut te ibi uideam; ut tuo consilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti possim. Ad propositum reuertar: festinationi meae, breuitatiq. litterarum ignoscens. reliqua ex Furnio cognosces.

CICERO S. D. ATTICO. 7

SCRIPSERAM ad te epistolam, quam darem IV. id. sed eo die is, cui dare uolueram, non est profectus. uenit autem eo ipso die ille celeripes, quem Saluius dixerat: attulit uberrimas tuas litteras; quae mihi quiddam, quo starem, instillarunt. recreatum enim me non queo diccere. sed plane τὸ συνέχον effecisti. ego enim non iam id ago, mihi crede, ut prosperos exitus consequar. sic enim uideo, nec, duobus his uiuis, nec, hoc uno, nos umquam remp. habituros. ita neque de otio nostro spero iam, nec ullam acerbitatem recuso. unum illud extimescebam, ne quid turpiter facerem, uel, dicam, iam effecissem. sic ergo habeto, salutares te mihi litteras misisse, neque solum has longiores, quibus nihil potest esse explicatius, nihil perfectius, sed etiá illas breuiores, in quibus hoc mihi iucundissimum fuit, consilium, factumq. nostrum ab Sexto probari. pergratumq. mihi tu fecisti; a quo diligi me, &, quid rectum sit, intelligi, scio. Longior uero

tua epistola non me solum, sed meos omnes aegritudine leuauit. itaque utar tuo consilio, & ero in Formiano: ne aut ad urbem ἀπάντησις mea animaduertatur; aut, si nec hic, nec illic eum uidero, deuitatum se a me putet. Quod autem suades, ut ab eo petam, ut mihi concedat, ut idem tribuam Pompeio, quod ipsi tribuerim, id me iam pridem agere intelliges ex litteris Balbi, & Oppij: quarum exempla tibi misi: misi etiam Caesaris ad eos sana mente scriptas: quo modo in tanta insania? sin mihi Caesar hoc non concedat; uideo tibi illud placere, me πολίτευμα de pace suscipere: in quo non extimesco periculum. cum enim tot impendeant, cur non honestissimo depacisci uelim? sed uereor, ne Pompeio quid oneris imponam;

μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου

intorqueat. mirandum enim in modum Cnaeus noster Sullani regni similitudinem cõcupiuit. εἰδώς σοι λέγω. nihil, inquam, ille minus obscure tulit. Cum hoc ne igitur, inquies, esse uis? Beneficium sequor mihi crede, non caussam, ut in Milone, ut in. sed hactenus. Caussa igitur non bona est? immo optima: sed agetur (memento) foedissime. primum, consilium est, suffocare urbem, & Italiam fame: deinde, agros uastare, urere, pecunijs locupletum non abstinere. sed, cum eadem metuam ab hac parte; si illinc beneficium non sit, rectius putem quiduis domi perpeti: sed ita meruisse illum de me puto, ut ἀχαριστίας crimen subire non audeam. quãquam

a te

a te eius quoque rei iuſta defenſio eſt explicita. De triumpho tibi aſſentior. quem quidem totum facile, & libenter abiecero. egregie probo fore, ut, dum agamus, ὁ πλοῦς ὡραῖος obrepat: ſi modo, inquis, ſatis ille erit firmus. eſt firmior etiam, quam putabamus. de iſto licet bene ſperes. promitto tibi, ſi ualebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum. te ne igitur ſocio? contra mehercule meum iudicium, & contra omnium antiquorum auctoritatem: nec tam ut illa adiuuem, quam ut haec ne uideam, cupio diſcedere. noli enim putare tolerabiles horum inſanias, nec uniuſmodi fore. etſi quid te horum fugit, legibus, iudicijs, ſenatu ſublato, libidines, audacias, ſumptus, egeſtates tot egentiſſimorum hominum nec priuatas poſſe res, nec remp. ſuſtinere? abeamus igitur qualibet nauigatione: etſi id quidem, ut tibi uidebitur: ſed certe abeamus. ſciemus enim, id quod exſpectas, quid Brundiſii actum ſit. Bonis uiris quod ais probari, quae adhuc fecerimus, ſciriq. ab ijs non profectis: ualde gaudeo; ſi eſt nunc ullus gaudendi locus. *

De Lentulo inueſtigabo diligentius: id mandaui Philotimo, homini forti, ac nimium optimati. Extremum eſt, ut tibi argumentum ad ſcribendum fortaſſe iam deſit. nec enim alia de re nunc ulla ſcribi poteſt: & de hac quid iam amplius inueniri poteſt? ſed quoniam & ingenium ſuppeditat, (dico mehercule, ut ſentio) & amor, quo & meum ingenium incitatur: perge, ut facias, & ſcri-

 be,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

be, quantum potes. In Epirum quod me non inuitas, comitem non molestum: subirascor: sed uale. nam, ut tibi ambulandum, ungendum, sic mihi dormiendum. etenim litterae tuae mihi somnum attulerunt. Cenantibus pridie idus nobis, ac noctu quidem, Statius a te epistolam breuem attulit. De L. Torquato quid modo quaeris? non modo Lucius, sed etiam Aulus profectus est, alij multi. De Reatinorum corona, quod scribis; moleste fero, in agro Sabino sementem fieri proscriptionis. Senatores multos esse Romae, nos quoque audieramus. ecquid potes dicere, cur exierint? in his locis opinio est, coniectura magis, quam nuncio, aut litteris, Caesarem Formijs ad XI. kal. Apr. fore. hic ego uellem habere Homeri illam Mineruam simulatam Mentori, cui dicerem:

Μέντορ πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτόν?

nullam rem umquam difficiliorem cogitaui: sed cogito tamen; nec ero, ut in malis, imparatus. sed cura, ut ualeas. puto enim diem tuum heri fuisse.

Caesar Oppio, Cornelio S. Gaudeo mehercule uos significare litteris, quam ualde probatis ea, quae apud Corfinium sunt gesta. consilio uestro utar libenter, & hoc libentius, quod mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem; & Pompeium, darem operam, ut reconciliarem. tentemus, hoc modo si possumus omnium uoluntates recuperare, & diuturna uictoria uti: quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potue-

tuerunt, neque uictoriam diutius tenere, praeter unum L. Sullam, quem imitaturus non ſum. haec noua ſit ratio uincendi; ut miſericordia, & liberalitate nos muniamus. id quemadmodum fieri poſſit, non nulla mihi in mentem ueniunt, & multa reperiri poſſunt. De his rebus, rogo uos, ut cogitationem ſuſcipiatis. Cn. Magium, Pompeij praefectum, deprehendi: ſcilicet meo inſtituo uſus ſum, & eum ſtatim miſſum feci. iam duo praefecti fabrum Pompeij in meam poteſtatem uenerunt, & a me miſſi ſunt. ſi uolent grati eſſe, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi eſſe amicus, quam ijs, qui & illi, & mihi ſemper fuerunt inimiciſſimi: quorum artificijs effectum eſt, ut reſp. in hunc ſtatum perueniret. Vale. Balbus Ciceroni imp. S. Subito, poſtea quam litteras communes cum Oppio ad te dedi, ab Caeſare epiſtolam accepi, cuius exemplum tibi miſi; ex quibus perſpicere poteris, quam cupiat concordiam, & Pompeium reconciliare, & quam remotus ſit ab omni crudelitate: quod eum ſentire, ut debeo, ualde gaudeo. De te, & tua fide, & pietate idem mehercule, mi Cicero, ſentio, quod tu, non poſſe tuam famam & officium ſuſtinere, ut contra eum arma feras, a quo tantum beneficium te accepiſſe praedices. Caeſarem hoc idem probaturum, exploratum, pro ſingulari eius hum[illegible]itate, habeo: eiq. cumulatiſſime ſatisfacturum te certo ſcio, cum nullam partem belli contra eum ſuſcipias, neque ſocius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

eius aduersarijs fueris. atque hoc non solum in te, tali, & tanto uiro, satis habebit; sed etiam mihi ipse sua concessit bonitate, ne in ijs castris essem, quae contra Lentulum, aut Pompeium futura essent; quorum beneficia maxima haberem: sibiq. satis esse dixit, si togatus urbana officia sibi praestitissem; quae etiam illi, si uellem, praestare possem. itaque nunc Romae omnia negotia Lentuli procuro, sustineo, meumq. officium, fidem, pietatem ijs praesto. sed mehercule rursus tam abiectam compositionis spem non desperatissimam esse puto: quoniam Caesar est ea mente, qua optare debemus. hac re mihi placet, si tibi uidetur, te ad eum scribere, & ab eo praesidium petere, ut petisti a Pompeio, me quidem approbante, temporibus Milonianis. praestabo (si Caesarem bene noui) eum prius tuae dignitatis, quam suae utilitatis rationem habiturum. Haec quam prudenter tibi scribam, nescio: sed illud certe scio, me ab singulari amore, ac beneuolentia, quaecunque scribo, tibi scribere: quod te (ita, incolumi Caesare, moriar) tanti facio, ut paucos aeque ac te caros habeam. De hac re cum aliquid constitueris, uelim mihi scribas. nam non mediocriter laboro, ut utrique, ut uis, tuam beneuolentiam praestare possis: quam mehercule te praestaturum confido. Fac ualeas.

Balbus, & Oppius S. D. M. Ciceroni. Nedum hominum humilium, ut nos sumus, sed etiam amplissimorum uirorum consilia ex euentu, non ex uo-

uoluntate, a plerisque probari solent: tamen freti tua humanitate, quod uerissimum nobis uidebitur, de eo, quod ad nos scripsisti, tibi consilium dabimus: quod si non fuerit prudens, at certe ab optima fide, & optimo animo proficiscetur. Nos, nisi id, quod nostro iudicio Caesarem facere oportere existimamus, ut, simul Romam uenerit, agat de reconciliatione gratiae suae, & Pompeij; id eum facturum, ex ipso cognouissemus: te hortari desineremus, ut uelles his rebus interesse, quo facilius, & maiore cum dignitate per te, qui utrique es coniunctus, res tota confieret: aut, si ex contrario putaremus, Caesarem id non facturum; & eum uelle cum Pompeio bellum gerere, sciremus; numquam tibi suaderemus, contra hominem optime de te meritum arma ferres; sicuti te semper orauimus, ne contra Caesarem pugnares. sed cum etiamnũ, quid facturus Caesar sit, magis opinari, quam scire, possimus; non possumus nisi hoc, non uideri eam tuam esse dignitatem, neque fidem omnibus cognitam, ut contra alterutrum, cum utrique sis maxime necessarius, arma feras: & hoc, non dubitamus, quin Caesar pro sua humanitate maxime sit probaturus. nos tamen (si tibi uidebitur) ad Caesarem scribemus, ut nos certiores faciat, quid in hac re acturus sit. a quo si erit nobis rescriptum, statim, quae sentiemus, ad te scribemus, & tibi fidem faciemus, nos ea suadere, quae nobis uidentur tuae dignitati, non Caesaris rationi, esse utilissima.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ma. & hoc Caesarem, pro sua indulgentia in suos, probaturum putamus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

TRES epistolas tuas accepi postridie iduum: erant autem IV. III. prid. id. datae: igitur antiquissimae cuique primum respondebo. Assentio tibi, ut in Formiano potissimum commorer. & iam de
* supero mari plaboque, ut antea ad te scripsi, et quonam modo possem uoluntate eius nullam reip. partem attingere. Quod laudas, quia obliuisci me scripsi ante facta, & dicta nostri amici: ego uero ita facio: quin ea ipsa, quae a te commemorantur, secus ab eo in me ipsum facta esse, non memini: tanto plus apud me ualere beneficij gratiam, quam iniuriae dolorem, uolo. faciamus igitur, ut censes, col
* ligamusq. nos: festiuo enim simili urus decurro, atque cursu. Θέσεις meas commentari non desino: sed sunt quaedam earum perdifficiles ad iudicandum. De optimatibus, sit sane ita, ut uis: sed nosti illud, Διόνυσος ἐν Κορίνθῳ. Titinij filius apud Caesarem est. Quod autem quasi uereri uideris, ut mihi tua consilia displiceant: me uero nihil delectat aliud, nisi consilium, & litterae tuae. quare fac, ut ostendis, ne destiteris ad me, quidquid tibi in mentem uenerit, scribere. mihi nihil potest esse gratius. Venio ad alteram nunc epistolam. Recte non credis de numero militum. ipso dimidio plus scripsit Clodia. falsum etiam de corruptis na-

uibus. Quod consules laudas; ego quoque animum laudo, consilium reprehendo. discessu enim illorum, actio de pace sublata est: quam quidem ego meditabar: itaque postea Demetrij librum de concordia tibi remisi, & Philotimo dedi. nec uero dubito, quin exitiosum bellum impendeat, cuius initium ducetur a fame. & me tamen doleo non interesse huic bello; in quo tanta uis sceleris futura est, ut, cum parentes non alere nefarium sit, nostri principes antiquissimam, & sanctissimam parentem patriam fame necandam putent. atque hoc non opinione timeo, sed interfui sermonibus. omnis haec classis Alexandria, Colchis, Tyro, Sidone, Andro, Cypro, Pamphylia, Licia, Rhodo, Chio, Byzantio, Lesbo, Smyrna, Mileto, Co, ad intercludendos commeatus Italiae, & ad occupandas frumẽtarias prouincias comparatur. at quam uenit iratus, & ijs quidem maxime, qui eam maxime saluam uolebant, quasi relictus ab ijs, quos reliquit. itaque mihi dubitanti, quid me facere par sit, permagnum pondus affert beneuolentia erga illum; qua dempta; perire melius esset in patria, quam patriam seruando euertere. De septemtrione, plane ita est. metuo, ne uexetur Epirus. sed quem tu locum Graeciae non direptum iri putas? praedicat enim palam, & militibus ostendit, se largitione ipsa superiorem, quam hunc, fore. Illud me praeclare admones, cum illum uidero, ne nimis indulgenter, & ut cum grauitate potius loquar, plane sic faciendum. Arpinum,

cum

cum eum conuenero, cogito; ne forte aut absim, cum ueniet, aut cursem huc illuc uia deterrima. Bibulum, ut scribis, audio uenisse, & redisse prid. id. Philotimum, ut ais epistola tertia, expectabas: at ille idibus a me profectus est. eo serius ad tuam illam epistolam, cui ego statim rescripseram, redditae sunt meae litterae. De Domitio, ut scribis, ita opinor esse, ut & in Cossano sit, & consilium eius ignoretur. Iste omnium turpissimus, & sordidissimus, qui consularia comitia a praetore ait haberi posse, est idem, qui semper in rep. fuit. itaque nimirum hoc illud est, quod Caesar scribit in ea epistola, cuius exemplum ad te misi, se uelle uti consilio meo: age, esto hoc commune: gratia: ineptum id quidem: sed puto, hoc simulat ad quasdam senatorum sententias: dignitate, fortasse sententia consularis. illud extremum est, ope omnium rerum. id, ego suspicari coepi tum ex tuis litteris, aut hoc ipsum esse, aut non multo secus. nam permagni eius interest, rem ad interregnum non uenire. id assequitur, si per praetorem consules creantur. nos autem in libris habemus, non modo consules a praetoribus, sed ne praetores quidẽ creari ius esse, idq. factum eße numquam: consules, eo non esse ius, quod maius imperium a minore rogari non sit ius: praetores autem, cum ita rogentur, ut collegae consulum sint, quorum est maius imperium. aberit non longe, quin hoc a me decerni uelit, neque sit contentus Galba, Scaeuola, Cassio, Antonio.

— τότε μοι χάνοι δ' ρεῖα χθών.
ſed quanta tempeſtas impendeat, uides. Qui tranſierint ſenatores, ſcribam ad te, cum certum habebo. De re frumentaria recte intelligis; quae nullo modo adminiſtrari ſine uectigalibus poteſt: nec ſine cauſſa & eos, qui circum illum ſunt, omnia poſtulantes, & bellum nefarium times. Trebatium noſtrum, etſi, ut ſcribis, nihil bene ſperat, tamen uidere ſane uelim. quem fac horteris, ut properet. opportune enim ad me ante aduentum Caeſaris uenerit. De Lanuino, ſtatim, ut audiui Phameam mortuum, optaui, ſi modo eſſet futura reſp. ut id aliquis emeret meorum: neque tamen ad te, qui maxime meus, cogitaui. ſciebam enim, de quoto anno, & quantum in ſolo, ſolere quaerere: neque ſolum Romae, ſed etiam Deli tuum digamma uideram. uerumtamen ego illud, quamquam eſt bellum, minoris aeſtimo, quam aeſtimabatur Marcello conſule; cum ego iſtos hortulos propter domum, Antij quam tum habebam, iucundiores mihi fore putabam, & minore impenſa, quam ſi Tuſculanum refeciſſem. uolui HS Q. egi per praedem, illi daret, Antij cum haberet uenale: noluit. ſed nunc omnia iſta iacere puto propter nummorum caritatem. mihi quidem erit aptiſſimum, uel nobis potius, ſi tu emeris. ſed eius dementias caue contemnas. ualde eſt uenuſtum. quamquam mihi iſta omnia iam addicta uaſtitati uidentur. Reſpondi epiſtolis tribus:

ſed exſpecto tuas. nam me adhuc tuae litterae ſuſtentarunt. Dec. Liberalibus.

CICERO S. D. ATTICO. 6

NIHIL habebam, quod ſcriberem: neque enim noui quidquam audieram: et ad tuas omnes reſcripſeram pridie: ſed, cum me aegritudo non ſolum ſomno priuaret, uerum ne uigilare quidem ſine ſummo dolore pateretur; tecum ut quaſi loquerer, in quo uno acquieſco, hoc neſcio quid, nullo argumento propoſito, ſcribere inſtitui. Amens mihi fuiſſe uideor a principio, et me una haec res torquet, quod non omnibus in rebus labentem, uel potius ruentem Pompeium tãquam unus manipularis ſecutus ſim. uidi hominem XIV. kal. Febr. plenum formidinis. illo ipſo die ſenſi, quid ageret. numquam mihi poſtea placuit: nec umquam aliud in alio peccare deſtitit. nihil interim ad me ſcribere, nihil niſi fugã cogitare. quid quaeris? ſicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immũdae, inſulſae, indecorae: ſic me illius fugae, neglig ẽtiaeq. deformitas auertit ab amore. nihil enim dignum faciebat, qu are eius fugae comitem me adiungerem. nunc em ergit amor: nunc deſiderium ferre non poſſum: nunc mihi nihil libri, nihil litterae, nihil doctrina prodeſt. itaque dies & noctes, tamquam auis illa, mare proſpecto, euolare cupio. do, do paenas temeritatis meae. etſi quae fuit illa temeritas? quid feci non conſideratiſſime? ſi enim nihil

praeter

praeter fugam quaereretur; fugissem libentissime: sed genus belli crudelissimi, & maximi, quod, non dum uident homines, quale futurum sit, perhorrui. quae minae municipijs? quae nominatim uiris bonis? quae denique omnibus, qui remansissent? quam crebro illud? Sulla potuit; ego non potero? mihi autem haeserunt illa. Male Tarquinius, qui Porsenam, qui Octauium Mamilium contra patriam: impie Coriolanus, qui auxilium petijt a Volscis: recte Themistocles, qui mori maluit: nefarius Hippias, Pisistrati filius, qui in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam ferens. At Sulla, at Marius, at Cinna recte. immo iure fortasse: sed quid eorum uictoria crudelius? quid funestius? huius belli genus fugi, & eo magis, quod crudeliora etiam cogitari, & parari uidebam. me, quem non nulli conseruatorem istius urbis, quem parentem esse dixerunt, Getarum, & Armeniorum, & Colchorum copias ad eam adducere? me meis ciuibus famem, uastitatem inferre Italiae? hunc primum mortalem esse, deinde etiam multis modis posse extingui cogitabam: urbem autem, & populum nostrum seruandum ad immortalitatem, quantum in nobis esset, putabam. & tamen spes quaedam me obtentabat, fore, ut aliquid conueniret potius, quam aut hic tantum sceleris, aut ille tantum flagitij admitteret. alia res nunc tota est, alia mea. Sol, ut est in tua quadam epistola, excidisse mihi e mundo uidetur. ut aegroto, dum anima est,

est, spes esse dicitur; sic ego, quo ad Pompeius in Italia fuit, sperare non destiti. haec me fefellerunt; & ut uerum loquar, aetas iã a diuturnis laboribus deuexa ad otium, domesticarum me rerum delectatione molliuit. nunc siue periculo experiundum erit, experiar certe, ut hinc auolem. ante oportuit fortasse: sed ea, quae scripsisti, me tardarunt, & auctoritas maxime tua. nam cum ad hunc locum uenissem, euolui uolumen epistolarum tuarum, quod ego sub signo habeo, seruoq. diligentissime. erat igitur in ea, quam X. kal. Febr. dederas, hoc modo. SED uideamus, & Cnaeus quid agat, & illius rationes quorsum fluant. quod si iste Italiam relinquet; faciet omnino male, &, ut ego existimo, ἀλογίστως; sed tum domum consilia nostra commutanda erunt. Hoc scribis post diem quartum, quam ab urbe discessimus. deinde VIII. kal. Febr. TANTVMMODO Cnaeus noster ne, ut urbem ἀλογίστως reliquit, sic Italiam relinquat. Eodem die das alteras litteras, quibus mihi consulenti planissime respondes: est enim sic. SED uenio ad consulationem tuam. si Cnaeus Italia cedit, in urbem redeundum puto. qui enim finis peregrinationis? hoc mihi plane haesit: & nunc ita uideo, infinitum bellum iunctum miserrima fuga; quam tu peregrinationem ὑποκορίζῃ. Sequitur χρησμὸς VI. kal. Feb. EGO si Pompeius manet in Italia, nec res ad pactionem uenit, longius bonum puto fore: sin Italiam relinquit, ad posterum bellum ἄσπονδον strui existimo. huius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Huius igitur belli ego particeps, & socius, & adiutor esse cogor; quod & ἄσπονδον, & cum ciuibus. Deinde VI. id. Febr. cũ iam plura audires de Pompeij consilio, concludis epistolam quandam hoc modo. EGO quidem tibi non sim auctor, si Pompeius Italiam relinquit, te quoque profugere. summo enim periculo facies, nec reip. proderis; cui quidem posterius poteris prodesse, si manseris. Quem φιλόπατριν, ac πολιτικὸν hominis prudentis, & amicitali admonitu non moueret auctoritas? Deinceps III. id. Febr. iterum mihi respondes consulẽti, sic. QVOD quaeris a me, fugam ne fidam, an moram desẽrẽdam utiliorem putem: ego uero in praesentia * subitum discessum, & praecipitem profectionem cum tibi, tum ipsi Cnaeo inutilem, & periculosam puto: & satius esse existimo, uos dispertitos, & in speculis esse: sed mediusfidius turpe nobis puto esse de fuga cogitare. Hoc turpe Cnaeus noster biennio ante cogitauit: ita Sullaturit animus eius, & proscripturit diu. Inde, ut opinor, cum tu ad me quaedam γενικώτερον scripsisses, & ego mihi a te quaedam significari putassem, ut Italia cederem; detestaris hoc diligenter XI. kal. Mart. EGO uero nulla epistola significaui, si Cnaeus Italia cederet, ut tu una cederes: aut, si significaui, non dico fui inconstans, sed demens. In eadẽ epistola alio loco. NIHIL relinquitur, nisi fuga: cui te socium neutiquã puto esse oportere, nec umquam putaui. Totam autem hanc deliberationem euoluis accuratius in litteris

VII.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

VII. kal. Mart. datis. SI M'. Lepidus, & L. Volcatius remanent, manendum puto, ita, ut, si saluus sit Pompeius, & constiterit alicubi, hanc νεκύιαν relinquas; & te in certamine uinci cum illo facilius patiaris, quam cum hoc in ea, quae perspicitur futura, colluuie regnare. Multa disputas huic sententiae conuenientia. inde ad extremum. QVID SI, inquis, Lepidus, & Volcatius discedunt? plane ἀπορῶ quod euenerit igitur, & quod egeris, id ςερκτέον putabo. Si tum dubitares, nunc certe non dubitas, istis manentibus. Deinde in ipsa fuga V. kal. Mart. INTEREA non dubito, quin in Formiano mansurus sis. commodissime enim τὸ μέλλον ibi καραδοκήσεις. Ad kal. Mart. cum ille quinctum iam diem Brundisij esset. TVM poterimus deliberare, non scilicet integrare, sed certe minus infracta, quam si una proieceris te. Deinde IV. non. Mart. ὑπὸ τὴν λῆψιν cum breuiter scriberes, tamen ponis hoc. CRAS scribam plura, & ad omnia: hoc tamen dicam, non paenitere me consilij de tua mansione: &, quamquam magna sollicitudine, tamen, quia minus mali puto esse, quam in illa profectione, maneo in sententia, & gaudeo te mansisse. Cum uero iam angerer, & timerem, ne quid a me dedecoris esset admissum; III. non. Mart. TAMEN, te non esse una cum Pompeio, non fero moleste. postea, si opus fuerit, non erit difficile: & illi, quoquo tempore fiet, erit ἀσμένιςον sed hoc ita dico: si hic, qua ratione initium fecit, eadem

cetera aget, ſincere, temperate, prudenter; ualde uidero, & conſideratius utilitatis noſtrae conſuluero. VII. id. Mart. ſcribis, Peducaeo quoque noſtro probari, quod quierim: cuius auctoritas multum apud me ualet. His ego tuis ſcriptis me conſolor, ut nihil a me adhuc delictum putem. tu modo auctoritatem tuam defendito aduerſus me. nihil opus eſſe, conſcius ego, aliis. ego, ſi nihil peccaui, reliqua tuebor. ad ea tute hortare, & me omnino tua cogitatione adiuua. Hic nihil dũ de reditu Caeſaris audiebatur. Ego his litteris hoc tamen profeci: perlegi omnes tuas, & in eo acquieui. Lentulum noſtrum ſcis Puteolis eſſe? quod cum e uiatore quodam eſſet auditum, qui ſe diceret, eum in Appia, cum is paullum lecticam aperuiſſet, cognoſſe, & ſi uix ueri ſimile, miſi tamen Puteolos pueros, qui peruestigarent, & ad eum litteras. inuentus eſt uix, in hortis ſuis ſe occultans: litterasq. mihi remiſit, mirifice gratias agens Caeſari: de ſuo autem conſilio C. Caecio mandata ad me dediſſe. eum ego hodie exſpectabam, ideſt XIV. kal. Apr. Venit etiam ad me Matius Quinquatribus, homo mehercule, ut mihi uiſus eſt, temperatus, & prudens: exiſtimatus quidem eſt ſemper auctor otii. quam ille haec non probare mihi quidem uiſus eſt, quam illam νεκύαν, ut tu appellas, timere. huic ego in multo ſermone epiſtolam ad me Caeſaris oſtendi, eam, cuius exemplum ad te antea miſi: rogauique, ut interpretaretur, quid eſſet, quod ille ſcriberet,

consilio meo se uti uelle, gratia, dignitate, ope rerum omnium. respondit, se non dubitare, quin & opem, et gratiam meam ille ad pacificationem quaereret. utinam aliquod in hac miseria reip. πολιτικὸν opus efficere, & nauare mihi liceat. Matius quidem & illum in ea sententia esse confidebat, & se auctorem fore pollicebatur. Pridie autem apud me Crassipes fuerat, qui se pridie non. Mart. Brundisio profectum, atque ibi Pompeium reliquisse dicebat: quod etiam, qui VIII. id. illinc profecti erant, nunciabant: illa uero omnes, in quibus etiam Crassipes, qui prudentia potuit attendere, sermones minaces, inimicos optimatium, municipiorum hostes, meras proscriptiones, meros Sullas: quae Lucceium loqui, quae totam Graeciam, quae uero Theophanem. & tamen omnis spes salutis in illis est: & ego excubo animo, nec partem ullam capio quietis: &, ut has pestes effugiam, cum dissimillimis nostri esse cupio. quid enim tu illuc Scipionem, quid Faustum, quid Libonem praetermissurum sceleris putas? quorum creditores conuenire dicuntur. quid eos autem, cum uicerint, in ciues effecturos? quam uero putas μακροψυχίαν Cnaei nostri esse? nunciant, Aegyptum, & Arabiam εὐδαίμονα cogitare, Hispaniam abiecisse. monstra narrant: quae falsa esse possunt: sed certe et haec perdita sunt, & illa non salutaria. Tuas litteras iam desidero. post fugam nostram numquam tantum earum interuallum fuit. Misi ad te exemplum litterarum mearum ad Cae-

sarem;

ſarem; quibus me aliquid profecturum puto. Vale. Cicero imp. s. d. Caeſari imp. Vt legi tuas litteras, quas ab Furnio noſtro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem eſſem; te uelle uti conſilio, & dignitate mea: minus ſum admiratus: de gratia, & de ope quid ſignificarer, mecum ipſe quaerebam: ſpe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili, ac ſingulari ſapientia de otio, de pace, de concordia ciuium agi uelle arbitrarer: & ad eam rationem exiſtimabam ſatis aptam eſſe & naturam, & perſonam meam. quod ſi ita eſt; & ſi qua de Pompeio noſtro tuendo, & tibi, ac reip. reconciliando cura te attingit: magis idoneum, quam ego ſum, ad eam cauſſam profecto reperies neminem: qui & illi ſemper, & ſenatui, cum primum potui, pacis auctor fui; nec, ſumptis armis, belli ullam partem attigi; iudicauiq. te eo bello uiolari, contra cuius honorem, populi R. beneficio conceſſum, inimici, atque inuidi niterentur. ſed ut eo tempore non modo ipſe auctor dignitatis tuae fui, uerum etiam ceteris auctor ad te adiuuandum: ſic me nunc Pompeij dignitas uehementer mouet. aliquot enim ſunt anni, cum uos duos delegi, quos praecipue colerem, & quibus eſſem, ſicut ſum, amiciſſimus. Quamobrem a te peto, uel potius precibus omnibus oro, & obteſtor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias tẽporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio bonus uir, gratus, pius denique eſſe in maximi beneficij me-

moria possim. quae si tantum ad me ipsum pertinerent, sperarem me a te tamen impetraturum: sed, ut arbitror, & ad tuam fidem, & ad remp. pertinet, me & pacis, et utriusque uestrum, et ad ciuium concordiam, per te, quamaccomodatissimum, conseruari. Ego, cum antea tibi de Lentulo gratias egissem, cum ei saluti, qui mihi fuerat, fuisses; tamen, eius litteris lectis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, beneficioq. misit, eandem me salutem a te accepisse putaui, quam ille. in quem si me intelligis esse gratum; cura, obsecro, ut etiam in Pompeium esse possim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

LEGEBAM tuas litteras XIII. kal. cum mihi epistola affertur a Lepta, circumuallatum esse Pompeium, ratibus etiam exitus portus teneri. non mediusfidius prae lacrymis possum reliqua nec cogitare, nec scribere. misi ad te exemplum. miseros nos, cur non omnes factum illius una executi sumus? ecce eadem a Matio, & Trebatio: quibus Minturnis obuij Caesaris tabellarij. torqueor infelix, ut iam illum Mucianum exitum exoptem. at quam honesta, at quam expedita tua consilia, quam euigilata tuis cogitationibus qua itineris, qua nauigationis, qua congressus, sermonisq. cum Caesare? omnia tum honesta, tum cauta. in Epirum uero inuitatio quam suauis, quam liberalis, quam fraterna? De Dionysio, sum admiratus: qui apud me

honoratior

honoratior fuit, quam apud Scipionem Panaetius: a quo impurissime haec, haec nostra fortuna despecta est. odi hominem, & odero: utinã ulcisci possem: sed illum ulciscentur mores sui. Tu, quaeso, nunc uel maxime, quid agendum nobis sit, cogita. Populi R. exercitus Cn. Pompeium circumsidet: fossa & uallo septum tenet: fuga prohibet: nos uiuimus, & stat urbs ista? praetores ius dicunt? aediles ludos parant? uiri boni usuras perscribunt? ego ipse sedeo? coner illuc ire, ut insanus? implorare fidem municipiorum? boni non sequentur; leues irridebunt; rerum nouarum cupidi, uictores praesertim, & armati, uim, & manus afferent. Quid censes igitur? ecquidnam est tui consilij? adfinis huius miserrimae * uitae? nunc doleo, nunc torqueor, cum quibusdam aut sapiens uideor, quod una non ierim, aut felix fuisse. mihi contra: numquam enim illius uictoriae socius esse uolui; calamitatis mallem fuisse. quid ego nunc tuas litteras, quid tuam prudentiam, aut beneuolentiam implorem? actum est. nulla re iam possum iuuari, qui ne quid optem quidem iam habeo, nisi ut aliqua inimici misericordia liberetur. οὐκ ἔσ᾽ ἔτυμος λόγος, ut opinor, ille de ratibus. quid enim est, quod Dolabella ijs litteris, quas III. id. Mart. a Brundisio dedit, hanc ἀνημερίαν quasi Caesaris scriberet, Pompeium in fuga esse? eumq. primo uento nauigaturum? quod ualde discrepat ab ijs epistolis, quarum exempla antea ad te misi. hic quidem mera scelera loquuntur: sed non erat

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

nec recentior auctor, nec huius rei quidem melior Dolabella. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. II

TVAS XI. *kal. accepi litteras, quibus omnia consilia differs in id tempus, cum scierimus, quid actum sit. & certe ita est: nec interim potest quidquam statui, ne cogitari quidem. quamquam hae mihi litterae Dolabellae iubent ad pristinas cogitationes reuerti. fuit enim pridie Quinquatrus egregia tempestas, qua ego illum usum puto.* συναγωγὴ *consiliorum tuorum non est a me collecta ad querellam, sed magis ad consulationem meam. nec enim me tam haec mala angebant, quam suspicio culpae, ac temeritatis meae. eam nullam puto esse; quoniam cum consilijs tuis mea et facta, & consilia consentiunt. Quod mea praedicatione factum esse scribis magis, quam illius merito, ut tantum ei debere uiderer: est ita. ego illa extuli semper, & eo quidem magis, ne quid illi superiorum meminisse me putaret. quae si maxime meminissem, tamen illius temporis similitudinem iam sequi deberem. nihil me adiuuit, cum posset: & postea fuit amicus, & tam ualde: & quam ob caussam, plane scio. ergo ego quoque illi. quin etiam illud par in utroque nostrum, quod ab eisdem illecti sumus. sed utinam tantum ego ei prodesse potuissem, quantum ille mihi potuit. mihi tamen, quod fecit, est gratissimum, nec ego, eum nunc iuuare qua re possim, scio: nec*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

si possem, cum tam pestiferum bellum pararet, adiuuandum putarem. tantum offendere animum eius hic manens nolo. nec mehercule ista uidere, quae tu potes iam animo prouidere, nec interesse istis malis possem: sed eo tardior ad discedendum fui, quod difficile est de discessu uoluntario sine ulla spe reditus cogitare. nam ego hunc ita paratum uideo peditatu, equitatu, classibus, auxilijs Gallorum, quos Matius ἐσάλπιζεν, ut puto, sed certe dicebat, peditum, equitum se polliceri sumptu suo annos decem. sed sit hoc λάπισμα. magnas habet certe copias, & habebit non ille uectigal, sed ciuium bona. adde confidentiam hominis. adde imbecillicatem bonorum uirorum; qui quidem, quod illum sibi merito iratum putant, oderunt. ut tu scribis ludum. ac uellem, scribis, quisnam hic significasset. sed & iste, quia plus ostenderat, quam fecit, & uulgo illum, qui amarunt, non amant. municipia uero, & rustici Romani illum metuunt, hunc adhuc diligunt. quare ita paratus est, ut, etiam si uincere non possit, quo modo tamen ipse uinci possit, non uideã. ego autem non tam γοητείαν huius timeo, quam πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων, οἶσθ᾽ ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις. Illa ἀλίμενα uideo tibi non probari, quae ne mihi quidem placebant: sed habebam in illis & occultationem: & ὑπηρεσίαν fidelem, quae si mihi Brundisij suppetant, mallem: sed ibi occultatio nulla est. uerum, ut scribis, cum sciemus. Viris bonis me non nimis excuso.

* * *

quas enim eos cenas & facere, & obire scripsit ad me Sextus? quam lautas, quam tempestiuas? sed sint quamuis boni; non sunt meliores, quam nos: mouerent me, si essent fortiores. De Lanuino Phameae errarui: Troianum somniaueram. id ego uolui Q. sed pluris est. istuc tamen cuperem emeres, si ullam spem fruendi uiderem. Nos quae monstra quotidie intelligamus, ex illo libello, qui in epistolá coniectus est. Lentulus noster Puteolis est, ἀδημονῶν, ut Caecius narrat. quid agat? διατροπὴν Corfiniensem reformidat: Pompeio nunc putat satisfactum: beneficio Caesaris mouetur, sed tamen mouetur magis prospecta re.

Men' haec posse ferre? omnia misera: sed hoc nihil miserius. Pompeius Cn. Magium de pace misit, & tamen oppugnatur: quod ego non credebam: sed habeo a Balbo litteras, quarum ad te exemplum misi. lege, quaeso, & illud infimum caput ipsius Balbi, optimi, cui Cnaeus noster locum, ubi hortos aedificaret, dedit: quem cui nostrum non saepe praetulit? itaque miser torquetur. sed, ne bis eadem legas, ad ipsam te epistolam reijcio. spem autem pacis habeo nullam. Dolabella suis litteris, id. Mart. datis, merum bellum loquitur. maneamus ergo in illa eadem sententia misera, & desperata: quando hoc miserius esse nihil potest. Balbus Ciceroni imp. S. Caesar nobis litteras perbreues misit, quarum exemplum subscripsi. breuitate epistolae scire poteris eum ualde esse distentum, qui tanta de

re tam breuiter scripserit. si quid praeterea noui fuerit, statim tibi scribam. Caesar Oppio, Cornelio S. Ad VII. id. Mart. Brundisium ueni: ad murum castra posui. Pompeius est Brundisij: misit ad me Cn. Magium de pace. quae uisa sunt, respondi. hoc uos statim scire uolui. cum in spem uenero, de compositione aliquid me conficere; statim uos certiores faciam. Valete. Quo modo me nunc putas, mi Cicero, torqueri, postquam rursus in spem pacis ueni, ne quares compositionem eorum impediat? namque, quod absens facere possum, opto. quod si una essem, aliquid fortasse proficere possem. nunc exspectatione crucior. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

MISERAM ad te VIII. kal. exemplum epistolae Balbi ad me, & Caesaris ad eum. ecce tibi eodem die Capua litteras accepi ab Q. Pedio, Caesarem ad se prid. id. Mart. misisse litteras hoc exemplo. Pompeius se opido tenet: nos ad portas castra habemus: conamur opus magnum, & multorum dierum, propter altitudinem maris: sed tamen nihil est, quod potius faciamus. ab utroque portus cornu moles iacimus, ut aut illum quamprimum traijcere quod habet Brundisij copiarum cogamus, aut exitu prohibeamus. Vbi illa pax, de qua Balbus scripserat torqueri se? ecquid acerbius? ecquid crudelius? atque eum loqui quidem αὐθεντικῶς narrant;

rant: Cn. Carbonis, M. Bruti se poenas persequi, omniumq. eorum, in quos Sulla crudelis hoc socio fuisset; nihil Ciceronem se duce facere, quod non hic Sulla duce fecisset: ad ambitioné, quibus exsilij poe
* na superioribus legibus non fuisset, ab illo patriae proditores de exsilio reductos esse: queri de Milone per uim expulso: neminem tamen se uiolaturum, nisi qui arma haec contra. Baebius quidam a Curione III. id. profectus, homo non infans, sed quis, ulli non dicat: plane nescio, quid agam. illinc quidem Cnaeum profectum puto. quidquid est, biduo sciemus.

CICERO S. D. ATTICO. 13

A TE nihil: ne ante prorsus quidem quid litterarum. nec mirum: quid enim est, quod scribamus? ego tamen nullum diem praetermitto. Scripta epistola, litterae mihi ante lucem a Lepta Capua redditae sunt, id. Mart. Pompeium a Brundisio conscendisse, at Caesarem ad VII. kal. Apr. Capuae fore. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 24

CVM dedissem ad te litteras, ut scires Caesarem Capuae VII. kal. fore; allatae mihi sunt litterae, eum in Albano apud Curionem V. kal. fore. eum cum uidero, Arpinum pergam. si mihi ueniam, quam peto, dederit, utar condicione: sin minus, impetrabo aliquid a me ipso. ille, ut ad me scripsit,

legio-

legiones ſingulas poſuit Brundiſij, Tarenti, Sipon ti. claudere mihi uidetur maritimos exitus, & ta men ipſe Graeciam ſpectare potius, quam Hiſpani- as. ſed haec longius abſunt. Me nunc & congreſſus huius ſtimulat; (is uero adeſt) & primas eius a- ctiones horreo. uolet enim, credo, ſenatuſconſul- tum facere: uolet augurum decretum: rapiemur, aut abſentes uexabimur. uel ut conſules roget prae tor, uel dictatorem dicat: quorum neutrum ius eſt. at ſi Sulla potuit efficere, ab interrege ut dictator diceretur, & magiſter equitum: cur hic non poſſit? nihil expedio, niſi ut aut ab hoc, tamquam Q. Mu- cius, aut ab illo, tamquam L. Scipio. Cum tu haec leges, ego illum fortaſſe conuenero τίτλα: κυώτε- ρον. ne illud quidem noſtrum proprium. erat enim ſpes propinqui reditus, erat homiunm querella. nũc exire cupimus; qua ſpe reditus, mihi quidem num- quam in mentem uenit. non modo autem nulla que- rella eſt municipalium hominum, ac ruſticorum, ſed contra metuunt ut crudelem, iratum: nec ta- men mihi quidquam eſt miſerius, quam remanſiſ- ſe; nec optatius, quam euolare, non tam ad belli: quam ad ſugae ſocietatem. ſed tu omnia conſilia diſ ferebas in id tempus, cum ſciremus, quae Brundi ſij acta eſſent. ſcimus nempe, haeremus nihilo mi nus. uix enim ſpero mihi hunc ueniam daturum: et- ſi multa affero iuſta ad impetrandum. ſed tibi om- nem illius, meumq. ſermonem, omnibus uerbis ex- preſſum, ſtatim mittam. Tu nunc omni amore eni

tere

tere, ut nos cura tua, & prudentia iuues. ita subito accurrit, ut ne Trebatium quidem ut constitueram, possim uidere. omnia nobis imparatis agenda: sed tamen

- ἄλλα μὲν αὐτὸς, *ut ait ille*,

Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται.

quidquid egero, continuo scies. Mandata Caesaris ad consules, & ad Pompeium, quae rogas, nulla habeo. quae descripta attulit illa e uia misi ad te: e quibus mandata puto intelligi posse. Philippus Neapoli est, Lentulus Puteolis. de Domitio, ut facis, sciscitare, ubi sit, quid cogitet. Quod scribis, asperius me, quam mei patiantur mores, de Dionysio scripsisse: uide, quam sim antiquorum hominum: te mediusfidius hanc rem grauius putaui laturum esse, quam me. nam, praeterquam quod te moueri arbitror oportere iniuria, quae mihi a quoquam facta sit; praeterea te ipsum quonam modo hic uiolauit, cum in me tam improbus fuit? sed tu id quanti aestimes, tuum iudicium est: nec tamen in hoc tibi quidquam oneris impono: ego autem illum male sanum semper putaui, nunc etiam impurum, & sceleratum puto, nec tamen mihi inimiciorem, quam sibi. Philargyro bene: caussam certe habuisti & ueram, & bonam: relictum esse me potius, quam reliquisse. Cum dedissem iam litteras ad VIII. *kal. quos cum Matio pueros, & Trebatio miseram, epistolam mihi attulerunt hoc exemplo. Matius & Trebatius Ciceroni imp. S. Cum Capua*

pua exissemus, in itinere audiuimus Pompeium Brundisio ad XVI. kal. Apr. cum omnibus copijs, quas habuerat, profectum esse: Caesarem postero die in opidum introisse, concionatum esse, inde Romam contendisse: uelle ante kal. esse ad urbem, & paucos dies ibi commorari, deinde in Hispanias proficisci. Nobis non alienum uisum est, quoniam de aduentu Caesaris pro certo habebamus, pueros tuos ad te remittere, ut id tu quamprimum scires. Mandata tua nobis curae sunt, eaque, ut tempus postularit, agemus. Trebatius Scaeuola facit ut antecedat. Epistola conscripta, nunciatum est nobis, Caesarem ad VIII. kal. Capuae, ad VII. Sinuessae. hoc pro certo putamus, Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

Cvm, quid scriberem ad te, nihil haberem, tamen, ne quem diem intermitterem, has dedi litteras. Ad VII. kal. Caesarem Sinuessae mansurum nunciabát. ab eo mihi litterae redditae sunt ad VII. kal. quibus iam opes meas, non, ut in superioribus litteris, opem, exspectat. cum eius clementiam Corfiniésem illam per litteras collaudauissem, rescripsit hoc exemplo. Caesar imp. Ciceroni imp. S. Recte auguraris de me, (bene enim tibi cognitus sum) nihil a me abesse longius crudelitate. atque ego cum ex ipsa re magnam capio uoluptatem: tum, meum factum probari abs te, triumpho, & gaudeo. neque illud me mouet, quod ij, qui

qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur; ut mihi rursus bellum inferrent. nihil enim malo, quam & me mei similem esse, & illos sui. Tu uelim mihi ad urbem praesto sis, ut tuis consilijs, atque opibus, ut consueui, in omnibus rebus utar. Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi. neque enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 16

TREBATIVM VI. *kal. quo die has litteras dedi, exspectabam. ex eius nuncio, Matijq. litteris meditabor, quo modo cum illo loquar. o tempus miserum. nec dubito, quin a me contendat, ad urbem ueniam. senatum enim kal. uelle se frequentem adesse, etiam Formijs proscribi iussit. ergo ei negandum est? sed quid praeripi? statim ad te perscribam omnia. ex illius sermone statuam, Arpinum ne mihi eundum sit, an quo alio. Volo Ciceroni meo togam puram dare, istic puto. tu quaeso cogita, quid deinde. nam me hebetem molestia reddiderunt. A Curio, uelim scire, ecquid ad te scriptum sit de Tirone. ad me enim ipse Tiro ita scripsit, ut uerear, quid agat. qui autem ueniunt inde, id modo nunciant. sane in magnis curis etiam haec me solicitãt. in hac enim fortuna perutilis eius & opera, & fidelitas esset.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 17

VTRVMQVE ex tuo consilio. nam & oratio fuit ea nostra, ut bene potius ille de nobis existimaret, quam gratias ageret: & in eo mansimus, ne ad urbem. illa fefellerunt, facilem quod putaramus. nihil uidi minus. damnari se nostro iudicio, tardiores fore reliquos, si in his non ueniremus, dicere. ego, dissimilem illorum esse caussam. cum multa: ueni igitur, & age de pace. nec ne, inquam, arbitratu? an tibi, inquit, ego praescribam? sic, inquam, agam, senatui non placere in Hispanias iri, nec exercitus in Graeciam transportari: multaq. inquam de Cnaeo deplorabo. tum ille, ego uero ista dici nolo. ita putabam, inquam: sed ego eo nolo adesse, quod aut sic mihi dicendum est, multaque, quae nullo modo possem silere, si adessem; aut non ueniendum. summa fuit, ut ille quasi exitum quaerens, ut deliberarem. non fuit negandum. ita discessimus. credo igitur hunc me non amare. at ego me amaui; quod mihi iam pridem usu non uenit. reliqua, o dij, qui comitatus, quae, ut tu soles dicere, νεκύα: in qua erat Eros Celeri. o rem perditam, o copias desperatas. quid? Seruij filius. quot in his castris fuerunt, quibus Pompeius circumsideretur? sex legiones. multum uigilat, audet, nullum uideo finem mali. nunc certe promenda tibi sunt consilia. Hoc fuerat extremum. illa tamen κατάκρισις illius est odiosa, quam paene

ne praeterij: si sibi consilijs nostris uti non liceret, usurum, quorum posset, ad omniaq. esse descensurum. uidisti igitur uirum, ut scripseras? ingemuisti? certe. cedo reliqua, quid? continuo ipse in Puteolanum, ego Arpinum. inde exspecto quidem AAATECAN illam tuam. tu (malum) inquies, actum ne agas. etiam illum ipsum, quem sequimur, multa fefellerunt. sed ego tuas litteras exspecto. nihil est enim, ut iam antea, Videamus hoc quorsum euadat. Extremum fuit de congressu nostro. quo quidem non dubito quin istum offenderim. eo maturius agendum est. amabo te epistolam, & πολιτικὴν. ualde tuas litteras nunc exspecto. Vale. *

CICERO S. D. ATTICO. 18

Ego meo Ciceroni, quoniam Roma caremus; Arpini potissimum togam puram dedi: idq. municipibus nostris fuit gratum. etsi omnes, & illos, & qua iter feci, maestos, afflictosq. uidi: tam tristis, & tam atrox est ἀναθεώρησις huius ingentis mali. delectus habetur. in hiberna deducuntur ea, quae, etiam cum a bonis uiris, cum iusto in bello, cum modeste fiunt, tamen ipsa per se molesta sunt, quam censes acerba nunc esse, cum a perditis, in ciuili nefario bello, petulantissime fiant? caue autem putes, quemquam hominem in Italia turpem esse, qui hinc absit. uidi ipse Formijs uniuersos. neque mehercule umquam homines putaui; & noram omnes, sed

numquam

numquam uno loco uideram. Pergamus igitur, quo placet; & nostra omnia relinquamus. proficiscamur ad eum, cui gratior noster aduentus erit, quam si una fuissemus. tum enim eramus in maxima spe; nunc, ego quidem, in nulla. nec, praeter me, quisquam Italia cessit, nisi qui hunc inimicum sibi putaret. nec mehercule hoc facio reip. caussa, quam funditus deletam puto, sed ne quis me putet ingratum in eum, qui me leuauit ijs incommodis, quibus idem affecerat: & simul, quod ea, quae fiunt, aut quae certe futura sunt, uidere non potero. etiam quidem S. C. facta quaedam iam puto, utinam in Volcatij sententiam. sed quid refert? est enim una sententia omnium. sed erit iniustissimus Seruius, qui filium misit ad affligendum Cn. Pompeium, aut certe capiendum, cum Pontio Titiniano. etsi hic quidem timoris caussa, ille uero? sed stomachari desinamus, & aliquando sententiam, ut nihil noui, nisi id; quod minimum uellem spiritum reliquum esse. Nos, quoniam superum mare obsidetur, infero nauigabimus: &, si Puteolis erit difficile, Crotonem petemus, aut Thurios; & boni ciues, amantes patriae, mare infestum habebimus. aliam rationem huius belli gerendi nullam uideo. in Aegyptum nos abdimus. exercitu pares esse non possumus. pacis fides nulla est. sed haec satis deplorata sunt. Tu uelim litteras Cephalioni des de omnibus rebus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

actis, denique etiam sermonibus hominum; nisi plane obmutuerunt. Ego tuis consilijs usus sum, maxime quod & grauitatem in congressu nostro tenui, quam debui; &, ad urbem ut non accederem, perseueraui. Quod superest, scribe, quaeso, quamaccuratissime, (iam enim extrema sunt) quid placeat, quid censeas. etsi iam nulla dubitatio est. tamen, si quid, uel potius quidquid ueniet in mentem, scribas uelim. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER X.

CICERO S. D. ATTICO.

TERTIO non. cum in Laterium fratris uenissem, accepi litteras, & paullum respiraui: quod post has riunas mihi non acciderat. per enim magni aestimo, tibi firmitudinem animi nostri & factum nostrum probari. Sexto enim nostro quod scribis probari, ita laetor, ut me quasi patris eius, cui semper uni tribui plurimum, iudicio comprobari putem: qui mihi, quod saepe soleo recordari, dixit olim, non is illis Decembribus, cum ego, Sexte, quidnam ergo?

Μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

eius igitur mihi uiuit auctoritas; & simillimus eius filius eodem est apud me pondere, quo fuit ille: quem saluere uelim iubeas plurimum. Tu tuum consilium etsi non in longum tempus differs, (iam enim illum emptum pacificatorem perorasse puto, iam actum aliquid esse in consessu senatorum) tamen suspensum me detines, sed eo minus, quod non dubito, quid nobis agendum putes. quid enim Flauio legionem, & Siciliam dari scribis, & id iam

 fieri?

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

fieri? quae tu ſcelera partim parari, et iam cogitari, partim ex tempore futura cenſes? ego uero Solonis, popularis tui, &, ut puto, etiam mei, legem negligam, qui capite ſanxit, ſi qui in ſeditione non alterutrius partis fuiſſet. niſi tu aliter cenſes. & hinc abero, & filij. ſed alterum mihi eſt certius: nec praeripiam tamen; expectabo tuum conſilium, & eas litteras; niſi alias iam dediſti, quas, ſcripſi, ut Cephalioni dares. Quod ſcribis, non quo aliunde audieris, ſed te ipſum putare, me attractum iri, ſi de pace agatur: mihi omnino non uenit in mentem, quae poſſit actio eſſe de pace, cum illi certiſſimum ſit, ſi poſſit, exſpoliare exercitu, & prouincia Pom-
* *peium. niſi forte iſte ſummarius ei poteſt perſuadere, ut, dum oratores eant, & redeant, quieſcat. nihil uideo, quod ſperem, aut quod iam putem fieri poſſe. ſed tamen hominis hoc ipſum probi eſt, & magnum* τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, *ueniendum ne ſit in conſilium tyranni, ſi is aliqua de re bona deliberaturus ſit. quare, ſi quid eiuſmodi euenerit, ut accerſamur: (quod equidem non curo: quid enim eſſem de pace dicturus, dixi; ipſe ualde repudiauit) ſed tamen, ſi quid acciderit, quid cenſeas mihi faciendum, utique ſcribito. nihil enim mihi adhuc accidit, quod maioris conſilij eſſet. Trebatij, boni uiri, & ciuis, uerbis te gaudeo delecta-*
* *tum: tuaq. iſta crebra* ἐκφώνησις, ΙΠΕΡΕΙ *me ſola, adhuc delectauit. Litteras tuas uehementer expecto, quas quidem credo iam datas eſſe. Tu cum*

Sexto

Sexto seruasti grauitatem eandem, quam mihi prae cipis. Celer tuus disertus magis est, quam sapiens. De iuuenibus, quae ex Tullia audisti, uera sunt. M. Antonij istud, quod scribis, non mihi uidetur tam re esse triste, quam uerbo. haec est ἄλη, in qua nunc sumus, mortis instar. aut enim mihi libere inter malos πολιτευτέον fuit, aut uel periculose cum bonis: aut nos temeritatem bonorum sequamur: aut audaciam improborũ insectemur. utrumque periculosum est. at hoc, quod agimus, & turpe, nec tamen tutum. Istum, qui filium Brundisium de pace misit, (de pace idem sentio, quod tu; simulationem esse apertam; parari autem bellum acerrime) legatum iri non arbitror; cuius adhuc, ut optaui, mentio facta nulla sit. eo minus habeo necesse scribere, aut etiam cogitare, quid sim facturus, si acciderit, ut legarer. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

EGO cum accepissem tuas litteras nonis Apr. quas Cephalio attulerat, essemq. Minturnis postridie mansurus, & inde protinus; sustinui me in Arcano fratris, ut, dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco essemus, agerenturq. nihilo minus, quae sine nobis agi possunt. MMTEYCA iam adest, * & animus ardet: nec est quidquam, quo, & qua. sed haec nostra erit cura, & peritorum. tu tamen, quod poteris, ut adhuc fecisti, nos consilijs iuuabis. res sunt inexplicabiles. fortunae sunt committenda

 omnia.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

omnia. sine spe conamur ulla. melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum: de quo ad me Tullia mea scripsit: sed & tempus alienum est; & homini non amico nostra incommoda, tanta praesertim, spectaculo esse nollem: cui te meo nomine inimicum esse nolo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

Cvm, quid scriberem, plane nihil haberem; haec autem reliqua essent, quae scire cuperem, profectus ne esset, quo in statu urbem reliquisset, in ipsa Italia quem cuique regioni, aut negotio praefecisset, et qui essent ad Pompeium, & ad consules ex S.C. de pace legati: ut igitur haec scirem, dedita opera has ad te litteras misi. feceris igitur commode, mihiq. gratum, si me de his rebus, & si quid erit aliud, quod scire opus sit, feceris certiorem. ego in Arcano opperior, dum ista cognosco. Ad VII. id. alteram tibi eodem die hanc epistolam dictaui; & pridie dederam mea manu longiorem. Visum te aiunt in Regia: nec reprehendo: quippe cum ipse istam reprehensionem non fugerim. sed expecto tuas litteras. neque iam sane uideo, quod expectem: sed tamen, etiam si nihil erit, id ipsum ad me uelim scribas. Caesar mihi ignoscit per litteras, quod non uenerim; seseq. in optimam partem id accipere dicit. facile patior, quod scribit, secum Tullum, & Seruium questos esse, quia non idem sibi, quod mihi, remisisset. homines ridiculos, qui cum

cum filios misissent ad Cn. Pompeium circumsidendum, ipsi in senatum uenire dubitarent. sed tamen exemplum misi ad te Caesaris litterarum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 4

MVLTAS *a te accepi epistolas eodem die, omnes diligenter scriptas, eam uero, quae uoluminis instar erat, saepe legendam, sicuti facio: in qua non frustra laborem suscepisti: mihi quidem pergratum fecisti. quare, ut id, quoad licebit, id est, quoad scies ubi sumus, quam saepissime facias, te uehementer rogo. at deplorandi quidem, quod quotidie facimus, sit iam nobis aut finis omnino, si potest, aut moderatio quaedam, quod profecto potest. non enim, quam dignitatem, quos honores, quem uitae statum amiserim, cogito, sed quid consecutus sim, quid praestiterim, qua in laude uixerim, his denique in malis quid intersit inter me, & istos, quos propter omnia amisimus. hi sunt, qui, nisi me ciuitate expulissent, obtinere se non posse putarunt licentiam cupiditatum suarum: quorum societas, et sceleratae consensionis fides quo eruperit, uides. alter ardet furore, & scelere, nec remittit aliquid, sed in dies ingrauescit: modo Italia expulit: nunc alia ex parte persequi, ex alia prouincia spoliare conatur: nec iam recusat, sed quodam modo postulat, ut, quemadmodum est, sic etiam appelletur tyrannus. alter, is, qui nos sibi quondam ad pedes stratos ne subleuabat quidem, qui se nihil contra hu*

 ius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ius uoluntatem aiebat facere posse, elapsus e soceri manibus, ac ferro, bellum terra, & mari comparat, non iniustum ille quidem, sed tum pium, tum etiam necessarium, suis tamen ciuibus exitiabile, nisi uicerit; calamitosum etiam, si uicerit. horum ego summorum imperatorum non modo res gestas non antepono meis, sed ne fortunam quidem ipsam, qua illi florentissima, nos duriore conflictati uidemur. quis enim potest, aut deserta per se patria, aut oppressa, beatus esse? et, si, ut nos a te admonemur, recte in illis libris diximus, nihil esse bonum, nisi quod honestum: nihil malum, nisi quod turpe sit: certe uterque istorum est miserrimus; quorum utrique semper patriae salus, & dignitas posterior sua dominatione, & domesticis commodis fuit. Praeclara igitur conscientia sustentor, cum cogito me de rep. aut meruisse optime, cum potuerim, aut certe numquam, nisi diuine, cogitasse, eaq. ipsa tempestate euersam esse remp. quam ego XIV. annis ante prospexerim. hac igitur conscientia comite proficiscar, magno equidem cum dolore, nec tam id propter me, aut propter fratrem meum, quorum iam acta aetas, quam propter pueros, quibus interdum uidemur praestare etiam remp. debuisse: quorum quidem alter, non tam, quia maiore pietate est, me mirabiliter excruciat; alter, (o rem miseram; nihil enim mihi accidit in omni uita acerbius) indulgentia uidelicet nostra deprauatus, eo progressus est, quo non audeo dicere:

cere: & expecto tuas litteras. scripsisti enim, te scripturum esse plurima, cum ipsum uidisses. omne meum obsequium in illum fuit cum multa seueritate: neque unum eius, nec paruum, sed multa magna delicta compressi. patris autem lenitas amanda potius ab illo, quam tam crudeliter negligenda. nam litteras eius ad Caesarem missas ita grauiter tulimus, ut te quidem caelaremus; sed ipsius uidemus uitam insuauem reddidisse. hoc uero eius iter, simulatioq. pietatis qualis fuerit, non audeo dicere. tantum scio, post Hirtium conuentum, accersitum ab Caesare: cum eo de meo animo ab suis rationibus alienissimo, & consilio relinquendi Italiam. et haec ipsa timide. sed nulla nostra culpa est: natura metuenda est. haec Curionem, haec Hortensii filium, non patrum culpa, corrupit. iacet in maerore meus frater, neque tam de sua uita, quam de mea metuit. huic tu, huic tu malo affer consolationes, si ullas potes: maxime quidem illam uelim, ea, quae ad nos delata sint, aut falsa esse, aut minora. quae si uera sint; quid futurum sit in hac fuga, nescio. nam si haberemus remp. consilium mihi non deesset nec ad seueritatem, nec ad indulgẽtiam. Haec, siue iracundia, siue dolore, siue metu permotus, grauius scripsi, quam aut tuus in illum amor, aut meus postulabat. si uera sunt, ignosces: si falsa, me libente eripies mihi hunc errorem. quoquo modo uero se res habeat, nihil assignabis nec patruo, nec patri. Cum haec scripsissem, a Curione mi-

bi

bi nunciatum est, eum ad me uenire. uenerat enim is in Cumanum uesperi pridie, id est idibus. si quid eius igitur sermo eiusmodi attulerit, quod ad te scribendum sit; id in litteris adiungam. Praeterijt uillam meam Curio, iussitq. mihi nunciari, mox se uenturum: Curritq. Puteolos, ut ibi concionaretur. concionatus est: redijt: fuit ad me sane diu. o rem foedam. nosti hominem: nihil occultauit, in primis nihil esse certius, quam ut omnes, qui lege Pompeia condemnati essent, restituerentur; itaque se in Sicilia eorum opera usurum. de Hispanijs, non dubitabat, quin Caesaris essent: inde ipsum cum exercitu, ubicunque Pompeius esset: eius interitu finem belli fore: propius factum esse nihil; eum plane, iracundia elatum, uoluisse occidi Metellum tribunum pl. quod si esset factum, caedem magnam futuram esse: permultos hortatores esse caedis; ipsum autem non uoluntate, aut natura non esse crudelem, sed quod putaret, popularem esse clementiam: quod si populi studium amisisset, crudelem fore: eumq. perturbatum, quod intelligeret, se apud ipsam plebem offendisse de aerario: itaque ei cum certissimum fuisset, ante, quam proficisceretur, concionem habere ausum non esse, uehementerq. animo perturbato profectum. Cum autem ex eo quaererem, quid uideret, quod exemplum, quam remp. plane fatebatur nullam spem reliquam: Pompeij classem timebat: quae si esset, se de Sicilia abiturum. Quid isti, inquam, sex tui fasces? si ab senatu, cur laureati?

reati? si ab ipso, cur sex? Cupiui, inquit, ex S. C. surrepto; nam aliter non poterat. at ille impendio nunc magis odit senatum: a me, inquit, omnia proficiscentur. sex autem, quia duodecim nolui: nam licebat. Tum ego, quam uellem, inquam, petijsse ab eo, quod audio Philippum impetrasse: sed ueritus sum, quia ille a me nihil impetrabat. Libenter, inquit, tibi concessisset. uerum puta te impetrasse. ego enim ad eum scribam, ut tu ipse uoles, de ea re nos inter nos locutos. quid autem illius interest, quoniam in senatum non uenis, ubi sis? quin nunc ipsum minime offendisses, eius caussa si in Italia non fuisses. Atque ego, me recessum, & solitudinem quaerere, maxime quod lictores haberem. laudabat consilium. Quid ergo, inquam? nam mihi cursus in Graeciam per tuam prouinciam est; quoniam ad mare superum milites sunt. Quid mihi, inquit, optatius? hoc loco multa perliberaliter. ergo hoc quidem est uerum profecto, ut non modo tuto, uerum etiam palam nauigaremus. Reliqua in posterum diem distulit: ex quibus scribam ad te, si quid erit epistola dignum. Sunt autem, quae praeterij, interregnum ne esset expectaturus, an, quo modo dixerim? Ad se ille quidem deferri consulatum, sed se nolle, in proximum annum. Et alia sunt, quae exquiram. Iurabat ad summam, quod nullo negotio faceret, amicissimum mihi Caesarem. esse debet. quid enim, inquam, scripsit ad me Dolabella? dico, quid? affirmabant, cum scripsisset, quod

me

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

me cuperet ad urbem uenire, illum quidem gratias agere maximas, & non modo probare, sed etiam gaudere. quid quaeris? atque iubebat. est enim suspicio illa domestici mali, & sermonis Hirtiani. quam cupio illum dignum esse nobis, & quam ipse
* me inuito, quae pro illo sit suspicandum. sed opus fuit Hirtio conuento. est profecto nescio quid. sed uelim quamminimo. et tamen eum non dum redisse miramur. sed haec uidebimus. Tu Oppios Terétiae dabis. iam enim urbis unum periculum est. Me tamen consilio iuua, pedibus ne Rhegium, an hinc statim in nauem. ceterum, quoniam commoror, ego ad te statim habebo, quod scribam, simul ut uidero Curionem. De Tirone cura, quaeso, quod facis, ut sciam, quid is agat.

CICERO S. D. ATTICO 5

De tota mea cogitatione scripsi ad te antea satis, ut mihi uisus sum, diligenter: de die nihil sane potest scribi certi, praeter hoc, non ante Lunam nouam. Curionis sermo postridie eandem habuit fere summam, nisi quod apertius significauit, se harum rerum exitum non uidere. Quod mihi mandas de quodam regendo, ἀρκαδίαν. tamen nihil praetermittam. atque utiuam tu. sed modestior non ero. Epistolam ad Vestorium statim de Tullia. ac ualde requirere solebat. Commodius tecum Vectenus est locutus, quam ad me scripserat: sed mirari satis hominis negligentiam non queo. cum enim mi

bi

hi Philotimus dixiſſet, HS L emere de Canuleio diuerſorium illud poſſe, minoris etiam empturum, ſi Vectenum rogaſſem; rogaui, ut, ſi quid poſſet, ex ea ſumma detraheret: promiſit: ad me nuper, HS XXX emiſſe: ut ſcriberem, cui uellem addici: diem pecuniae id. Nou. eſſe. reſcripſi ei ſtomachoſius, cum ioco tamen familiari. nunc, quonam agit liberaliter, nihil accuſo hominem, ſcripſiq. ad eum, me a te certiorem eſſe factum. Tu, de tuo itinere quid, & quando cogites, uelim me certiorem facias. ad XV. kal. Mai. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

ME adhuc nihil, praeter tempeſtatem, moratur. aſtute nihil ſum acturus. fiat in Hiſpania quidlibet: & tamen retice. meas cogitationes omnes explicaui tibi ſuperioribus litteris. quocirca hae ſunt breues: & tamen, quia feſtinabam, eramq. occupatior de Quincto fratre: ita me quidem ſedulo; ſed noſti reliqua. Quod deinde mones, & amice, & prudenter mones: ſed erunt omnia facilia, ſi ab uno illo cauero. magnum opus eſt. mirabilia multa. nihil ſimplex, nihil ſincerum. uellem, ſuſcepiſſes iuuenem regendum. pater enim nimis indulgens, quidquid ego aſtrinxi, relaxat. ſi ſine illo poſſem, regerem; quod tu potes: ſed ignoſco. magnum, inquam, opus eſt. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficiſci in Galliam. ego nunc, qua, & quo, uidebo. Ego uero Apu-

liam, & Sipontum, & tergiuersationem istam probo: nec tuam rationem eandem esse duco, quam meam: non quin in rep. rectum idem sit utrique nostrum: sed ea non agitur: regnandi contentio est; in qua pulsus est modestior rex, & probior, & integrior, & is, qui nisi uincit, nomen populi R. deleatur necesse est: sin autem uincit, Sullano more, exemploq. uincet. ergo hac in contentione neutrum tibi palam sentiendum, & tempori seruiendum est. Mea caussa autem alia est, quod beneficio uinctus, ingratus esse non possum: nec tamen in acie, sed Melitae, aut alio in loco, siue in opidulo futurum puto. Nihil, inquies, iuuas eum, in quem ingratus esse non uis? Immo minus fortasse uoluisset. sed de hoc uidebimus. exeamus modo: quod ut meliore tempore possimus, facit Adriatico mari Dolabella, freto Siciliensi Curio. Iniecta autem mihi spes quaedã est, uelle mecum Ser. Sulpicium colloqui. ad eum misi Philotimum cum litteris. si uir esse uolet praeclara συνόδια. sin autem; erimus nos, qui solemus. Curio mecum uixit, iacere Caesarem putans offensione populari, Sicilaeq. diffidens, si Pompeius nauigare coepisset. Quinctum puerum accepi uehementer. auaritiam uideo fuisse, & spem magni congiarij. magnum hoc malum est: sed scelus illud, quod timueramus, spero nullum fuisse. hoc autem uitium, puto te existimare non nostra indulgentia: sed a natura profectum. quem tamen nos disciplina regimus. De Oppijs Veliensibus quid placeat, cum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Philotimo uidebis. Epirum nostram putabimus: sed alios cursus uidebamur habituri. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 7

ET res ipsa monebat, & tu ostenderas, & ego uidebam, de ijs rebus, quas intercipi periculosum esset, finem inter nos scribendi fieri tempus esse: sed, cum ad me saepe mea Tullia scribat, orans, ut, quid in Hispania geratur, & expectem, & semper adscribat idem uideri tibi, idq. ipse etiam ex tuis litteris intellixerim; non puto esse alienum, me ad te quid de ea re sentiam, scribere. Consilium istud tunc esset prudens, ut mihi uidetur, si nostras rationes ad Hispaniēsem casum accommodaturi essemus: quod fieri dicitis oportere. necesse est enim, aut, id quod maxime uelim, pelli istum ab Hispania; aut trahi id bellum; aut istum, ut confidere uidetur, apprehendere Hispanias. si pelletur: quam gratus, aut quam honestus tum erit ad Pompeium noster aduentus; cum ipsum Curionem ad eum transiturum putem? si trahitur bellum: quid expectem, aut quam diu? relinquitur, ut, si uincimur in Hispania, quiescamus. id ego contra puto. istum enim uictorem magis relinquendum puto, quam uictum, & dubitantem magis, quam fidentem suis rebus. nam caedem uideo, si uicerit, & impetum in priuatorum pecunias, & exulum reditum, & tabulas nouas, & turpissimorum honores, & regnum non modo Romano homini, sed ne Persae qui-

dem

dem cuiquam tolerabile. tacita esse poterit in id dignitas nostra? pati poterunt oculi, me cum Gabinio sententiam dicere? & quidem illum rogari prius? praesto esse clientem tuum Cloelium, Catuli Plaguleium, ceteros? sed cur inimicos colligo? qui meos necessarios, a me defensos, nec uidere in curia sine dolore, nec uersari inter eos sine dedecore potero. quod si ne id quidem est exploratum, fore, ut mihi liceat: (scribunt enim ad me amici eius, me illi nullo modo satisfecisse, quod in senatum non uenerim) tamen ne dubitemus, an ei nos etiam cum periculo uenditemus, qui eum coniuncti ne cum praemio quidem uoluimus esse? deinde hoc uide, non esse iudicium de tota contentione in Hispanijs: nisi forte, his amissis, arma Pompeium abiecturum putas: cuius omne consilium Themistocleum est. existimat enim, qui mare teneat, eum necesse rerum potiri. itaque, qui numquam egit, ut Hispaniae per se tenerentur, naualis apparatus ei semper antiquissima cura fuit. nauigabit igitur, cum erit tempus, maximis classibus, & ad Italiã accedet: in qua nos sendentes quid erimus? nam medios esse iam non licebit. classibus aduersabimur igitur? quod malum maius scilicet tantum? denique quid turpius? Hannibal hic in absentis solus tuli scelus: eiusdem cum Pompeio, et cum reliquis principibus non feram? quod si iam, misso officio, periculi ratio habenda est: ab illis est periculum, si peccaro, ab hoc, si recte fecero: nec ullum in his malis consilium periculo uacuum inueniri

niri

niri poteſt: ut non ſit dubium, quin cum periculo fugiamus, quod fugeremus etiam cum ſalute. Non ſimul cum Pompeio mare tranſierimus. Omnino nõ potuimus: extat ratio dierum: ſed tamen (fateamur enim, quod eſt: ne condamus quidem, ut poſſumus) feſelli ea res, quæ fortaſſe non debuit, ſed feſellit: pacem putaui fore: quæ ſi eſſet, iratum mihi Cæſarem eſſe, cum idem amicus eſſet Pompeio nolui. ſenſeram enim, quam ijdem eſſent. hoc ueritus in hãc tarditatem incidi, ſed aſſequar omnia, ſi propero; ſi cunctor, amitto. & tamen, mi Attice, auguria quoque me incitant quadam ſpe non dubia, non hæc collegij noſtri ab Appio. ſed illa Platonis de tyrannis. nullo enim modo poſſe uideo ſtare iſtum diutius, quin ipſe per ſe, etiam languentibus nobis, concidat, quippe qui florentis, ac nouos, ut * uti diebus ipſi illi egenti, ac perditæ multitudini in odium acerbiſſimum uenerit, qui duarum rerum ſimulationem tam cito amiſerit, manſuetudinis in Metello, diuitiarum in ærario. Iam, quibus utatur uel ſocijs, uel miniſtris, ſi ij prouincias, ſi remp. regent, quorum nemo duo menſes potuit patrimonium ſuum gubernare? Non ſunt omnia colligenda: quæ tu acutiſſime perſpicis. ſed tamen ea pone ante oculos: iam intelliges id regnum uix ſemeſtre eſſe poſſe. quod ſi me feſellerit, feram, ſicut multi præclariſſimi homines in rep. excellentes, tulerunt. niſi forte me Sardanapali uice in ſuo lectulo mori malle cenſueris, quam exſilio Themiſtocleo: qui cum *

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

fuisset, ut ait Thucydides, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής, tamen incidit in eos casus, quos uitasset, si eum nihil fefellisset. etsi is erat)ut ait idem) qui τό, τε ἄμεινον, ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα: tamen non uidit, nec quo modo Lacedæmoniorum, nec quo modo suorum ciuium inuidiam effugeret, nec quid Artaxerxi polliceretur. non fuisset & illa nox tam acerba Africano, sapientissimo uiro, non tam dirus ille dies Sullanus callidissimo uiro C. Mario; si nihil utrumque eorum fefellisset. nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus: nec nos fallit, nec aliter accidet. corruat iste, necesse est, aut per aduersarios, aut ipse per se, qui quidem sibi est aduersarius unus acerrimus. id spero uiuis nobis fore. quamquam tempus est nos de illa perpetua iam, non de hac exigua uita cogitare. sin quid acciderit maturius; haud sane mea multum interfuerit, utrum factum uideam, an futurum esse multo ante uiderim. quæ cum ita sint, non est committendum, ut iis paream, quos contra, me senatus, ne quid resp. detrimenti acciperet, armauit. Tibi sunt omnia commendata: quæ commendationis meæ pro tuo in nos amore non indigent. ne hercule quidem reperio, quid scribam: sedeo enim πλουδοκῶν: & si nihil umquam tam fuit scribẽdum, quam nihil mihi umquam ex plurimis tuis iucunditatibus gratius accidisse, quam quod meam Tulliam suauissime, dili-

gen-

gentissimeq. coluisti. ualde eo ipsa delectata est, ego autem non minus. cuius quidem uirtus mirifica. quo modo illa fert publicam cladem? quo modo domesticas tricas? quantus autem animus in discessu nostro? στοργῆς sit summa συνήθεια: tamen nos recte facere, & bene audire uult. Sed hac super re nimis; ne ipse eam ipse συμπάθειαν euocem. Tu, si quid de Hispanijs certius, & si quid aliud, dum adsumus, scribes: & ego fortasse discedens dabo ad te aliquid, eo etiam magis, quod Tullia te non putabat ex Italia hoc tempore. Cum Antonio item est agendum, ut cum Curione, Melitæ me uelit esse: huic bello nolle interesse. eo uelim tam facili uti possem, & tam bono in me, quam Curio. is ad Missenum VI. non. uenturus dicebatur, idest hodie: sed præmisit mihi odiosas litteras, hoc exemplo.

Antonius trib. proprœt. Ciceroni imp. S.

Nisi te ualde amarem, & multo quidem plus, quam putas, non extimuissem rumorem, qui de te prolatus est, cum præsertim falsum esse existimarem: sed quia te nimio plus diligo, non possum dissimulare, mihi famam quoque, quamuis sit falsa, magni esse. Te iturum trans mare, credere non possum, cum tanti facias Dolabellam, et Tulliam tuã, feminam lectissimã, tantiq. ab omnibus nobis fias; quibus mehercule dignitas, amplitudoq. tua pæne carior est, quam tibi ipsi. sed tamen non sum arbitratus esse amici, non commoueri etiam improborum sermone. eo feci studiosius, quod iudicabam

duriores partes mihi impositas esse ab offensione nostra, quæ magis a ζηλοτυπίᾳ mea, quam ab iniuria tua nata est. sic enim uolo te tibi persuadere, mihi neminem esse cariorem te, excepto Cæsare; meq. illud una iudicare, Cæsarem maxime in suis M. Ciceronem reponere. Quare, mi Cicero, te rogo, ut tibi omnia integra serues, eius fidem improbes, qui tibi, ut beneficium daret, prius iniuriam fecit: contra, eum ne profugias, qui te, & si non amabit, (quod accidere non potest) tamen saluum, amplissimumq. esse cupiet. Dedita opera ad te Calpurnium, familiarissimum meum, misi; ut mihi magnæ curæ tuam uitam, ac dignitatem esse scires. Eodē die a Cæsare Philotimus litteras attulit, hoc exemplo.

Cæsar imp. M. Ciceroni imp. S.

Etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicaram: tamen permotus hominum fama, scribendum ad te existimaui, & pro nostra beneuolentia petendum, ne quo progredereris inclinata iam re, qua integra etiam progrediendum tibi non existimasses. namque & amicitiæ grauiorem iniuriam feceris; & tibi minus commode consulueris, si non fortunæ obsecutus uidebere; omnia enim secundissima nobis, aduersissima illis accidisse uidentur; nec caussam secutus; eadem enim tum fuit, cum ab eorum consilijs abesse iudicasti; sed meum aliquod factum condemnauisse: quo mihi grauius abs te nil accidere potest. quod ne facias, pro iure nostræ amicitiæ a te peto. Postremo, quid uiro bono, & quieto,

to, & bono ciui magis conuenit, quam abſſe a ciuilibus controuerſiis? quod non nulli cum probarēt, periculi cauſſa ſequi non potuerunt. tu, explorato & uitæ meæ teſtimonio, & amicitiæ iudicio, neque tutius, neque honeſtius reperies quidquam, quam ab omni contentione abeſſe. XV. kal. Mai. ex itinere. Vale. Aduentus Philotimi (at cuius hominis, quam inſulſi, & quam ſæpe pro Pompeio mentientis) exanimauit omnes, qui mecum erant: nam ipſe obdurui. Dubitauit noſtrum nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet: uolare dicitur. Petreius cum Afranio ſe coniunxiſſet: nihil affert eiuſmodi. Quid quæris? etiā illud erat perſuaſum, Pompeium cum magnis copijs iter in Germaniam per Illyricum feciſſe. id enim αὐθεντικῶς nunciabatur. Melitam igitur, opinor, capeſſemus, dum, quod in Hiſpania: quod quidem propemodum uideor ex Cæſaris litteris ipſius uoluntate facere poſſe; qui negat neque honeſtius, neque tutius mihi quidquam eſſe, quam ab omni contentione abeſſe. dices, ubi ille, ergo tuus animus, quem proximis litteris? adeſt, & idem eſt: ſed utinam meo ſolum capite decernerem: lacrymæ meorum me interdū molliunt, precantium, ut de Hiſpanijs exſpectemus. M. Cœlij quidem epiſtolam, ſcriptam miſerabiliter, quæ hoc idem obſecraret, ut exſpectarem, ne fortunas meas, ne unicam filiam, ne meos omnes tam temere proderem, non ſine magno fletu legerunt pueri noſtri. etſi meus quidem eſt fortior, eoq. ipſo uehementius com-

commouet, nec quidquam, nisi de dignatione, laborat. Melitam igitur; deinde, quod uidebitur. tu tamen etiam nunc mihi aliquid litterarum, & maxime si quid ab Afranio. Ego, si cum Antonio locutus ero, scribam ad te, quid actum sit: ero tamen in credendo, ut mones, cautus. nam occultandi ratio tum difficilis, tum etiam periculosa est. Seruium exspecto ad nonas, & adijcit a Postumia, & Seruij filij. Quartanam leuiorem esse gaudeo. Misi ad te Cœlij etiam litterarum exemplum. Cœlius M. Ciceroni imp. S. Exanimatus tuis litteris, quibus te nihil, nisi triste, cogitare ostendisti; neque, id quod esset, perscripsisti; neque non tamen, quale esset, quid cogitares, aperuisti; has ad te illico litteras scripsi. Per fortunas tuas Cicero, per liberos te oro, & obsecro, ne quid grauius de salute, & incolumitate tua consulas. nam deos, hominesque, amicitiamq. nostram testificor, me tibi prædixisse, neque temere monuisse, sed, postquam Cæsarem conuenerim, sententiamq. eius, qualis futura esset parta uictoria cognorim, te certiorem fecisse. Si existimas eandem rationem fore Cæsaris in dimittendis aduersarijs, & condicionibus ferendis, erras. nihil, nisi atrox, & sæuum, cogitat, atque etiam loquitur: iratus senatui exijt: his intercessionibus plane incitatus est. non mehercule erit deprecationi locus. Quare, si tibi tu, si filius unicus, si domus, si spes tuæ reliquæ tibi caræ sunt; si aliquid apud te nos, si, uir optimus, gener tuus ualet;

let: eorum fortunam non debes uelle conturbare; ut eam caussam, in cuius uictoria salus nostra est, odisse, aut relinquere cogamur, aut impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. Denique illud cogita, quod offensæ fuerit, in ista cunctatione te subiisse. nunc te contra uictorem facere, quem dubiis rebus lædere noluisti, & ad eos fugatos accedere, quos resistentes sequi nolueris, summæ stultitiæ est. uide, ne, dum pudet te parum optimatem esse, parum diligenter, quod optimum sit, eligas. quod si totum tibi persuadere non possum; saltem, dum, quid de Hispaniis agamus, scitur, exspecta; quas tibi nuncio aduentu Cæsaris fore nostras. quam isti spem habeant amissis Hispaniis, nescio. quod porro tuum consilium sit ad desperatos accedere, non mediusfidius reperio. Hoc, quod tu non dicendo mihi significasti, Cæsar audierat: ac simul atque, aue, mihi dixit, statim, quid de te audisset, exposuit. negaui me scire: tamen ab eo petiui, ut ad te litteras mitteret, quibus maxime ad remanendum commoueri posses. me secum in Hispaniam ducit. nam, nisi ita faceret, ego prius, quam ad urbem accederem, ubicumque esses, ad te percurrissem, et hoc a te præsens contendissem, atque omni ui te retinuissem. Etiam atque etiam, Cicero, cogita, ne te, tuosq. omnes funditus euertas, nec te sciens, prudensq. eo demittas, unde exitum uides nullum esset. quod si te aut uoces optimatium commouent; aut non nullorum hominum insolentiam, & iactationem

nem ferre non potes: eligas, censeo, aliquod oppidum uacuum a bello; dum hæc decernuntur, quæ iam erunt confecta. id si feceris, et ego te sapienter fecisse iudicabo, & Cæsarem non offendes. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

ME CAECVM qui hæc ante non uiderim. misi ad te epistolam Antonij. & cum ego sæpissime scripsissem, nihil me contra Cæsaris rationes cogitare; meminisse me generi mei, meminisse amicitiæ; potuisse, si aliter sentirem, esse cum Pompeio; me autem, quia cum lictoribus inuitus cursarem, abesse uelle, nec id ipsum certum etiam nunc habere: uide, quam ad hæc τυραννικῶς.

Tuum consilium quam uerum est. nam qui se medium esse uult, in patria manet: qui proficiscitur, aliquid de alterutra parte iudicare uidetur. sed ego is non sum, qui statuere debeam, iure quis proficiscatur, nec ne. partes mihi Cæsar has imposuit, ne quem omnino discedere ex Italia paterer. quare parui refert me probare cogitationem tuam, si nihil tamen tibi remittere possum. ad Cæsarem mittas, censeo, & ab eo hoc petas. non dubito, quin impetraturus sis, cum præsertim te amicitiæ nostræ rationem habiturum esse pollicearis.

Habes σκυτάλην λακωνικήν. omnino excipiam hominem. erat autem V. non. uenturus uesperi, id est hodie. cras igitur ad me fortasse ueniet. tentabo audeam, nihil properare. missurum ad Cæsarem clama-

clamabam. cum paucissimis alicubi occultabor. certe hinc istis inuitissimis euolabo, atque utinam ad Curionem. σὺν θεῷ τοι λέγω. magnus dolor accessit. efficietur aliquid dignum nobis. δυσουρία tua mihi ualde molesta. medere amabo, dum est ἀρχή. De Massiliensibus gratæ tuæ mihi litteræ. quæso, ut sciam, quidquid audieris. Siciliam cuperem, si possem palam: quod a Curione effeceram. Hic ego Seruium exspecto: rogor enim ab eius uxore, & filio: & puto opus esse. Hic tamen Cyteridem secum lectica aperta portat, altera uxorem. septem præterea coniunctæ lecticæ amicarum. hæ sunt amicorum. uide, quam turpi leto pereamus. et dubita, si potes, quin ille, seu uictus, seu uictor redierit, cædem facturus sit. ego uero uel lintriculo, si nauis non erit, eripiam me ex istorum paricidio. Sed plura scribam, cum illum conuenero. Iuuenem nostrum non possum non amare: sed ab eo nos non amari, plane intelligo. nihil ego uidi tam ἀνηθοποίητον, tam auersum a suis, tam nescio quid cogitans. uim incredibilem molestiarum. sed erit curæ, & est, ut regatur. mirum est enim ingenium: ἤθους ἐπιμελητέον.

CICERO S. D. ATTICO. 9

OBSIGNATA *iam epistola superiore, non placuit ei dare, cui constitueram, quod erat alienus: itaque eo die data non est. interim uenit Philotimus, & mihi a te litteras reddidit: quibus quæ*

de fratre meo scribis, sunt ea quidem parum firma, sed habent nihil ὕπουλον nihil fallax, nihil non flexibile ad bonitatem, nihil, quod non, quo uelis, uno sermone possis perducere. ne multa, omnes suos, etiam quibus irascitur crebrius, tamen caros habet, me quidem se ipso cariorem. Quod de puero aliter ad te scripsit, & ad matrem de filio, non reprehendo. De itinere, & de sorore, quæ scribis, molesta sunt, eoq. magis, quod ea tempora nostra sunt, ut ego his mederi non possim: nam certe mederer. sed quibus in malis, & qua in desperatione rerum simus, uides. Illa de ratione nummaria non sunt eiusmodi, (sæpe enim audio ex ipso) ut non cupiat tibi præstare, & in eo laboret. sed si mihi Q. Axius in hac mea fuga HS XIII. non reddit, quæ dedi eius filio mutua, & utitur excusatione temporis; si Lepta, si ceteri: soleo mirari, de nescio queis HS XX cum audio ex illo se urgeri. uides enim profecto angustias. curari tamen ea tibi utique iubet. an existimas illum in isto genere lentulum, aut restrictum? nemo est minus. De fratre satis. de eius filio, indulsit illi quidem suus pater semper; sed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem suorum; ferocem fortasse, & arrogantem, et infestum facit. itaque habet hæc quoque, quæ nascuntur ex indulgentia: sed ea sunt tolerabilia: (quid enim dicam, hac iuuentute?) ea uero, quæ mihi quidem, qui illum amo, sunt his ipsis malis, in queis sumus, miseriora, non

sunt

sunt ab obsequio nostro, non; suas radices habent: quas tamen euellerem profecto, si liceret. sed ea omnia mihi sunt patienda. ego meum facile teneo. nihil est enim eo tractabilius. cuius quidem misericordia languidiora adhuc consilia cepi: & quo ille me fortiorem uult esse, eo magis timeo, ne in eum existam crudelior. Sed Antonius uenit heri uesperi. iam fortasse ad me ueniet, aut ne id quidem, quoniam scripsit, quid fieri uellet. sed scies continuo, quid actum sit. Nos iam nihil, nisi occulte. De pueris quid agam? paruo ne nauigio committam? quid mihi animi in nauigando censes fore? recordor enim, æstate cum illo Rhodiorũ ἀφράκτῳ nauigans, quam fuerim solicitus. quid, duro tempore anni, actuariolo fore censes? o rem undique miseram. Trebatius erat mecum, uir plane, & ciuis bonus. quæ ille monstra, dij immortales. etiam ne Balbus in senatum uenire cogitet? sed ei ipsi cras ad te litteras dabo. Vectenum mihi amicum, ut scribis, ita puto esse. cum eo, quod ἀποτόμως ad me scripserat de nummis curandis, θυμικώτερον erat. id tu, si ille aliter acceperit, ac debuit, lenies. Monetali autem adscripsi, quod ille ad me, Proconsuli: sed quoniam est homo, & nos diligit, ipse quoque a nobis diligatur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

QVIDNAM *mihi futurum est? aut quis me non solum infelicior, sed iam etiam turpior? no*

minatim

minatim de me sibi imperatum dicit Antonius: nec me tamen ipse adhuc uiderat, sed hoc Trebatio narrauit. Quid agam nunc, cui nihil procedit, caduntq. ea, quæ diligentissime sunt cogitata, tæterrime? ego enim Curionem nactus, omnia me consecutum putaui. is de me ad Hortensium scripserat. Reginus erat totus noster. huic nihil suspicabamur cum hoc mare negotij fore. quo me nunc uertam? undique custodior. sed satis lacrymis. παραπλουτέον *igitur, & occulte in aliquam onerariam corrependú, non committendum, ut etiam compacto prohibiti uideamur. Sicilia petenda: quam si erimus nacti, maiora quædam consequemur. sit modo recte in Hispanijs. quamquam de ipsa Sicilia utinam sit uerum: sed adhuc nihil secundi. concursus Siculorum ad Catonem dicitur factus; orasse, ut resisteret; omnia pollicitos: commotum illum, delectum habere cœpisse. non credo, ut est luculentus auctor. potuisse certe tenere illam prouinciam scio. ab Hispanijs autem iam audietur. Hic nos C. Marcellum habemus, eadem de re cogitantem, aut bene simulantem. quamquam ipsum non uideram, sed ex familiarissimo eius audiebam. tu, quæso, si quid habebis noui. ego, si quid moliti erimus, ad te statim scribam. Quinctum filium seuerius adhibebo. utinam proficere possem. tu tamen eas epistolas, quibus asperius de eo scripsi, aliquando concerpito, ne quando quid emanet: ego item tuas. Seruium exspecto, nec ab eo quidquam* ὑγιές. *scies, quid erit.*

Sine

Sine dubio errasse nos, confitendum est. at semel? at una in re? immo omnia, quo diligentius cogitata, eo facta sunt imprudentius. ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ: in reliquis modo ne ruamus. iubes enim profectionem meam prouidere. quid prouideam? ita patent omnia, quæ accidere possunt, ut, ea si uitem, sedendum sit cum dedecore, & dolore; si negligam, periculum est, ne in manus incidam perditorum. sed uide, quantis in miserijs simus. optandum interdum uidetur, ut aliquam accipiamus ab istis quamuis acerbam iniuriam, ut tyranno in odio fuisse uideamur. quod si nobis is cursus, quem speraram, pateret; effecissem aliquid profecto, ut tu optas, & hortaris, dignum nostra mora: sed mirificæ sunt custodiæ: & quidem ille ipse Curio suspectus. ui, aut clam agendum est: &, si ui, forte ne cum tempestate: clam autem, istis. in quo si quod σφάλμα, uides quam turpe est. trahimur: nec fugiendum, si quid uiolentius. De Cœlio, sæpe mecũ agito; nec, siquid habuero tale, dimittam. Hispanias spero firmas esse. Massiliensiũ factum cum ipsum per se luculentum est, tum mihi argumẽto est, recte esse in Hispanijs. minus enim auderent, si aliter esset. & scirent. nam & iuncti, & diligẽtes sunt. Odium autem recte animaduertis significatum theatro. Legiones autẽ has, quas in Italia assumpsit, alienissimas esse uideo: sed tamẽ nihil inimicius, quã sibi ipse. illud recte times, ne ruat. si desperarit, certe ruet. quo magis efficiendum ali-

quid

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

quid est, fortuna uelim meliore, animo Cœliano. sed primum quidque: quod, qualec umque erit, continuo scies. Nos iuueni, ut rogas, suppeditabimus, & Peloponnesum ipsam sustinebimus. est enim indoles: modo aliquid hoc sit ἦθος AKIMO
* ΔON*: quod si adhuc nullum est, esse tamen potest: aut ἀρετὴ non est διδακτὸν: quod mihi persuaderi non potest. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. II

EPISTOLA *tua gratissima fuit meæ Tulliæ, & mehercule mihi. semper secum aliquid afferunt tuæ litteræ. scribes igitur: ac, si quid ad spem poteris, ne dimiseris. Tu Antonij leones pertimescas caue. nihil est illo homine iucundius. attende πράξιν πολιτικῆ. Euocauit litteris e municipijs denos: &* IV *uiri uenerunt ad uillam eius mane. primum dormijt ad horam tertiam: deinde, cum esset nunciatum, uenisse Neapolitanos, & Cumanos, (his enim est Cæsar iratus) postridie redire iussit: lauari se uelle, & περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι. hoc heri effecit. hodie autem in Aenariam transire constituit. exulibus reditum pollicetur. Sed hæc omittamus, de nobis aliquid agamus. Ab Axio accepi litteras. De Tirone gratum. Vectenum diligo. Vestio reddidi. Seruius prid. non. Mai. Minturnis mansisse dicitur, hodie in Liternino mansurus apud C. Marcellum. cras igitur nos mature uidebit, mihiq. dabit argumentum ad te epistolæ. iam enim non reperio,*

perio, quid tibi ſcribam. Illud admiror, quod Antonius ad me ne nuncium quidem, cum præſertim me ualde obſeruarit. uidelicet (aut aliquid atrocius de me imperatum eſt) coram negare mihi non uult. quod ego nec rogaturus eram, nec, ſi impetraſſem, crediturus. nos tamen aliquid excogitabimus. Tu, quæſo, ſi quid in Hiſpanijs. iam enim poterit audiri: & omnes ita exſpectant, ut, ſi recte fuerit, nihil negotij futurum putent. ego autem nec, retentis his, confectam rem puto; neque, amiſſis, deſperatam. Silium, & Ocellam, & ceteros credo retardatos. te quoque a Curtio impediri uideo. etſi, ut opinor, habes Scytha οἷον. *uitam miſeram, maiusq. malum, tam diu timere, quam eſt illud ipſum, quod timetur.*

CICERO S. D. ATTICO. 12

SERVIVS, *ut antea ſcripſi, cum ueniſſet nonis Mai. poſtridie ad me uenit, ne diutius te teneam, nullius conſilij exitum inuenimus. numquam uidi hominem perturbatiorem metu. neque hercule quidquam timebat, quod non eſſet timendum: illum ſibi iratum, hunc non amicum: horribilem utriuſque uictoriam, cum propter alterius crudelitatem, alterius audaciam, tum propter utriuſque difficultatem pecuniariam, qua frui nuſquam, niſi ex priuatorum bonis, poſſet. atque hæc ita multis cum lacrymis loquebatur, ut ego mirarer eas tam diuturna miſeria non exaruiſſe. mihi quidem etiam lippitudo*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

do hæc, propter quam non ipse ad te scribo, sine ulla lacryma est, sed sæpius odiosa est propter uigilias. quamobrem quidquid habes ad consolandum, collige, & illa scribe, non ex doctrina, neque ex libris: nam id quidem domi est; sed nescio quo modo imbecillior est medicina, quam morbus: hæc potius conquire, de Hispaniis, de Massilia: quæ quidem satis bella Seruius affert: qui etiam de duabus legionibus luculentos auctores esse dicebat. hæc igitur si habebis, & talia. & quidem paucis diebus aliquid audiri necesse est. sed redeo ad Seruium. Distulimus omnino sermonem in posterum, sed tardus ad exeundum: multo se in suo lectulo malle, quidquid foret. odiosus scrupulus de filij militia Brundisina. unum illud fortissime asseuerabat, si damnati restituerentur, in exsilium se iturum. nos autem ad hæc, & ipsum certo fore, &, quæ iam fiebant, non esse leuiora: multaq. colligebamus. uerum ea non animum eius augebant, sed timorem; ut iam cælandus magis de nostro cõsilio, quam ad idem uideretur. quare in hoc non multum est. Nos a te admoniti de Cœlio cogitabimus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

SERVIVS cum esset apud me, Cephalio cum tuis litteris VI. id. uenit, quæ nobis magnam spem attulerunt meliorum rerum de octo cohortibus. etenim hæ quoque, quæ in his locis sunt, labare dicuntur. Eodem die Funisulanus a te attulit litteras,

teras, in quibus erat confirmatius idem illud. ei de ſuo negotio reſpondi cumulate, cum omni tua gratia. adhuc non ſatisfaciebat: debet autem mihi multos nummos, nec habetur locuples. nunc ait ſe daturum: cui expenſum tulerit, morari. tabellarijs, ſi apud te eſſet, qua ſatisfeciſſes, dares. quantum ſit, Eros Philotimi tibi dicet. ſed ad maiora redeamus. Quod optas, Coelianum illud matureſcit. itaque torqueor, utrum uentum exſpectem. uexillo opus eſt: conuolabunt. Quod ſuades, ut palam: prorſus aſſentior. itaque me profecturum puto. tuas tamen interim litteras exſpecto. Seruij conſilio nihil expeditur. omnes capitones in omni ſententia occurrunt. unum C. Marcello cognoui timidiorem; quem conſulem fuiſſe paenitet. ὢ πολλῆς ἀγεννείας: qui etiam Antonium confirmaſſe dicitur, ut me impediret; quo ipſe, credo, honeſtius. Antonius autem VI. id. Capuam profectus eſt. ad me miſit, ſe, pudore detteritum, ad me non ueniſſe, quod me ſibi ſuccenſere putaret. ibitur igitur, & ita quidem, ut cenſes; niſi cuius grauioris perſonae ſuſcipiendae ſpes erit ante oblata. ſed uix erit tam cito. Allienus autem praetor putabat aliquem, ſi ego non, ex collegis ſuis. quiuis licet, dummodo aliquis. De ſorore, laudo. De Quincto puero, datur opera. ſpero eſſe meliora. De Quincto fratre, ſcito eum non mediocriter laborare de uſura: ſed adhuc nihil a L. Egnatio expreſſit. Axius de XII. millibus pudens: ſaepe enim adſcipſit, ut Gallio, quátum

tum is uellet, darem. quod si non scripsisset, possem ne aliter? & quidem saepe sum pollicitus. sed tantum uoluit cito. me uero adiuuarent his in angustijs. sed tu istos. uerum alias. Te a quartana liberatum gaudeo, itemque Piliam. Ego, dum panes, & cetera in nauem parantur, excurro in Pompeianum. Vecteno uelim gratias, quod studiosus. si quemquam nactus fueris, qui perferat; litteras des ante, quam discedimus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

COMMODVM *ad te dederam litteras de pluribus rebus, cum ad me bene mane Dionysius fuit. cui quidem ego non modo placabilem me praebuissem, sed totum remisissem, si uenisset qua mente tu ad me scripseras. erat enim sic in tuis litteris, quas Arpini acceperam: eum uenturum, facturumque quod ego uellem. ego uolebam autem, uel cupiebam potius, esse eum nobiscum. quod quia plane, cum in Formianum uenisset, praeciderat, asperius ad te de eo scribere solebam. at ille perpauca locutus, hanc summam habuit orationis; ut sibi ignoscerem; se rebus suis impeditum nobiscum ire non posso. pauca respondi. magnum accepi dolorem: intellexi fortunam ab eo nostram despectam esse. quid quaeris? fortasse miraberis: in maximis herum temporum doloribus hunc mihi scito esse. uelim, ut tibi amicus sit. hoc cum tibi opto, opto ut beatus sis. erit enim tam diu. Consilium nostrum spero uacuum*

periculo

periculo fore. nam & dissimulabimus, &, ut opinor, accerrime obseruabimus. nauigatio modo sit, qualem opto. cetera, quae quidem consilio prouideri poterunt, cauebuntur. tu, dum adsumus, non modo quas scieris, audieris ue, sed etiam quae futura prouidebis, scribas uelim. Cato, qui Siciliam tenere nullo negotio potuit, &, si tenuisset, omnes boni ad eum se contulissent, Syracusis profectus est ante diem VIII. kal. Mai. ut ad me Curio scripsit. utinam, quod aiunt, Cotta Sardiniam teneat. est enim rumor. o, si id fuerit, turpem Catonem. Ego, ut minuerem suspicionem profectionis, aut cogitationis meae, profectus sum in Pompeianum ad IV. id. ut ibi essem, dum, quae ad nauigandum opus essent, pararentur. cum ad uillam uenissem, uentum est ad me: centuriones trium cohortium, quae Pompeijs sunt, me uelle postridie (haec mecum Nimius noster) uelle eos mihi se, & opidum tradere. at ego tibi postridie a uilla ante lucem, ut me omnino illi ne uiderent. quid enim erat in tribus cohortibus? quid si plures, quo apparatu? cogitaui eadem illa Coeliana, quae legi epistola tua; quam accepi, simul in Cumanum ueni, eodem die. & simul fieri poterat, ut tentaremur. omnem igitur suspicionem sustuli. sed cum redeo, Hortensius uenerat, ad Terentiam salutatum diuerterat, sermone erat usus honorifico erga me. tamen eum, ut puto, uidebo: misit enim puerum, se ad me uenire. hoc quidem melius quam collega noster Antonius: cuius inter lictores

lectica mima portatur. Tu, quoniam quartana cares, non modo morbum remouisti, sed etiam grauedinem, te uegetum nobis in Graecia siste; & litterarum aliquid interea.

CICERO S. D. ATTICO. 15

PRID. id. Hortensius ad me uenit scripta epistola. uellem cetera eius. quam in me incredibilem ἐκτένειαν, qua quidem cogito uti. deinde Serapion cum epistola tua. quam prius quam aperuissem, dixi ei, te ad me de eo scripsisse antea, ut feceras. deinde, epistola lecta, cumulatissime cetera. & hercule hominem probo. nam & doctum, & probum existimo. quin etiam naui eius me, & ipso conuectore usurum puto. Crebro refricat lippitudo, non illa quidem perodiosa, sed tamen quae impediat scriptionem meam. Valetudinem tuam iam confirmatam esse & a uetere morbo, et a nouis tentationibus, gaudeo. Ocellam uellem haberemus. uidentur enim esse haec paullo faciliora. nunc quidem aequinoctiũ nos moratur, quod ualde perturbatum erat. id s. cras erit. utinam idem maneat Hortensius: siquidẽ adhuc erat. liberalius esse nihil potest. De diplomate admiraris, quasi nescio cuius te flagitij insimularem. negas enim te reperire, qui mihi id in mentem uenerit. ego autem, quia scripseras te proficisci cogitare, (etenim audieram, nemini aliter licere) eo te habere censebam, & quia pueris diploma sumpseras. habes caussam opinionis meae. et tamen

men uelem ſcire, quid cogites, in primisq. ſi quid etiam nunc noui eſt XVII. kal. Ian.

CICERO S. D. ATTICO. 16

Tvllia mea peperit XIV. kal. Iun. puerum ἑπταμηνιαῖον. quod ηὐτόκησεν, gaudebam. quod quidem eſt natum, perimbecillũ eſt. Me mirificae tranquillitates adhuc tenuerunt, atque maiore impedimento fuerunt, quam coſtudiae, quibus aſſeruor. nam illa Hortenſiana omnia fuere infantia. ita fiet homo nequiſſimus. a Saluio liberto deprauatus eſt. itaque poſthac non ſcribam ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim. omnes enim Κωρυκαῖοι uidentur ſubauſcultare, quae loquor. Tu tamen, ſi quid de Hiſpanijs, ſiue quid aliud, perge, quaeſo, ſcribere: nec meas litteras exſpectaris, niſi cum, quo opto, peruenerimus, aut ſi quis ex curſu. Sed hoc quoque timide ſcribo. ita omnia adhuc tarda, & ſpiſſa. ut male poſuimus initia, ſic cetera ſequuntur. furias nunc ſequimur: eaedem nos fortaſſe furiae perſequẽtur. ex Balbi autem ſermone, quem tecum habuit, non probamus de Melita. dubitas igitur, quia nos in hoſtium numero habeat? ſcripſi equidem Balbo, te ad me de beneuolentia ſcripſiſſe, & de ſuſpicione. de altero egi gratias: de altero ei me purgaui. ecquem tu hominem infeliciorem? non loquor plura, ne te quoque excruciem. ipſe conficior, ueniſſe tempus, cum iam nec fortiter, nec prudenter quidquam facere poſſim. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XI.

CICERO S. D. ATTICO.

Accepi a te signatum libellum, quem Anteros attulerat; ex quo scire nihil potui de nostris domesticis rebus: de quibus acerbissime afflictor, quod, qui eas dispensauit, neque, adest istic, neque, ubi terrarum sit, scio. omnem autem spem habeo existimationis, priuatarumq. rerum in tua erga me mihi perspectissima beneuolentia: quam si his temporibus miseris, & extremis praestiteris; haec pericula, quae mihi communia sunt cum ceteris, fortius feram. idq. ut facias, te obtestor, atque obsecro. ego in cistophoro in Asia habeo ad HS bis uicies. huius pecuniae permutatione fidem nostram facile tuebere. quam quidem ego nisi expeditam relinquere putassem, credens ei cui tu scis iam pridem minime credere; commoratus essem paullisper, nec domesticas res impeditas reliquissem. ob eamq. caussam serius ad te scribo, quod sero intellexi, quid timédú esset. Te etiam atque etiam oro, ut me totum tuendum suspicias; ut, si ij salui erunt, quibuscum sum, una cum ijs possim incolumis esse, salutemq. meam beneuolentiae tuae acceptam referre. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 3

LITTERAS tuas accepi prid. non. Febr. eoq. ipso die ex testamento creui hereditatem. ex multis meis, & miserrimis curis est una enata, si, ut scribis, ista hereditas fidem, & famam meam tueri potest: quam quidem te intelligo, etiam sine hereditate, tuis opibus defensurum fuisse. De dote quod scribis, per omnes deos te obtestor, ut totam rem suscipias, & illam miseram mea culpa, & negligentia, tueare meis opibus, si quae sunt, tuis, quibus tibi molestum non erit, facultatibus. cui quidem deesse omnia, quod scribis, obsecro te noli pati. in quos enim sumptus abeunt fructus praediorum? Iam illa HS LX, quae scribis, nemo mihi umquam dixit ex dote esse detracta: numquam enim essem passus. sed haec minima est ex ijs iniurijs, quam accepi; de quibus ad te dolore, & lacrymis scribere prohibeor. Ex ea pecunia, quae fuit in Asia. partem dimidiam fere exegi. tutius uidebatur fore ibi, ubi est, quam apud publicanos. Quod me hortaris, ut firmo sim animo: uellem posses aliquid afferre, quamobrem id facere possem. sed si ad ceteras miserias accessit etiam id, quod mihi Chrysippus dixit parari, (tu nihil significasti) de domo; quis me miserior uno iam fuit? oro; obsecro, ignosce: non possum plura scribere. quanto maerore urgear, profecto uides. quod si mihi commune cum ceteris esset, qui uidentur in eadem caussa esse; mi-

nor mea culpa uideretur, & eo tolerabilior esset: nunc nihil est, quod consoletur; nisi quid tu efficis, si modo etiam nunc effici potest, ut ne qua singulari afficiar calamitate, & iniuria. Tardius ad te remisi tabellarium, quod potestas mittendi non fuit. A tuis & nummorum accepi HS LX X, & uestimentorum quod opus fuit. Quibus tibi uidebitur, uelim des litteras nomine meo. nosti meos familiares. signum requirent, aut manum: dices ijs, me propter custodias ea uitasse. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

QVID hic agatur, scire poteris ex eo, qui litteras attulit: quem diutius tenui, quia quotidie aliquid noui exspectabamus. neque nunc mittendi tamen ulla caussa fuit, praeter eam, de qua tibi rescribi uolusti. Quod ad kal. Quinct. pertinet, quid uellem utrumque graue est, & tam graui tempore, periculum tantae paecuniae, &, dubio rerum exitu, ista, quam scribis, abruptio. quare, ut alia, sic hoc uel maxime tuae fidei, beneuolentiaeq. permitto, & illius consilio, & uoluntati: cui miseriae consuluissem melius, si tecum olim coram potius, quam per litteras, de salute nostra, fortunisq. deliberauissem. Quod negas praecipuum mihi ullum incommodum impendere: etsi ista res nihil habet consolationis, tamen etiam praecipua multa sunt, quae tu profecto uides grauissima esse, & me facillime uitare potuisse. ea tamen erunt minora, si, ut adhuc factum est,

admini-

administratione, diligentiaq. tua leuabuntur. Pecinia apud Egnatium est. sit a me, ut est. neque enim hoc, quod agitur, uidetur diuturnum esse posse, ut scire iam possim, quid maxime opus sit. etsi egeo rebus omnibus; quod is quoque in angustijs est, qui cum sumus; cui magnam dedimus pecuniam mutuam, opinantes, nobis, constitutis rebus, eam rem etiam honori fore. Tu, ut antea fecisti, uelim, si qui erunt, ad quos aliquid scribendum a me existimes ipse conficias. Tuis salutẽ dic. Cura, ut ualeas. in id quoque, quod scribis, omnibus rebus cura, & prouide, ne quid ei desit, de qua scis me miserrimum esse. Idibus Iun. ex castris.

CICERO S. D. ATTICO. 4

ACCEPI ab Isidoro litteras, & postea datas binas. ex proximis cognoui praedia non uenisse. uidebis ergo, ut sustentetur per te. de Frusinati, si modo futuri sumus, erit mihi res opportuna. Meas litteras quod requiris, impedior inopia rerum, quas nullas habeo litteris dignas, quippe cui nec, quae accidunt, nec, quae aguntur, ullo modo probentur. utinam coram tecum olim potius, quam per epistolas. Hic tua, ut possum, tueor apud hos. cetera Celer. ipse fugi adhuc omne munus, eo magis, quod ita nihil poterat agi, ut mihi, & meis rebus aptum esset. Quid sit gestum noui, quaeris: ex Isidoro scire poteris: reliqua non uidentur esse difficiliora. Tu id uelim, quod scis me maxime uelle, cures, ut

scribis,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſcribis, ut facis. Me conficit ſollicitudo, ex qua etiam ſumma infirmitas corporis: qua leuata, ero una cum eo, qui negotium gerit, eſtq. in ſpe magna. Brutus amicus in cauſſa uerſatur acriter. Hactenus fuit, quod caute a me ſcribi poſſet. De penſione altera, oro te, omni cura conſidera, quid ſit faciendum, ut ſcripſi ijs litteris, quas Pollex tulit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

QVAE *me cauſſae mouerint, quam acerbae, quam graues, quam nouae, coegerintq. impetu magis quodam animi uti, quam cogitatione, non poſſum ad te ſine maximo dolore ſcribere: fuerunt quidem tantae, ut id, quod uides, effecerint. itaque nec quid ad te ſcribam de meis rebus, nec quid a te petam, reperio. rem, & ſummam negotij uides. equidem ex tuis litteris intellexi, & ijs, quas communiter cum alijs ſcripſiſti, & ijs, quas tuo nomine, quod etiam mea ſponte uidebam; te ſubdebilitatum nouas rationes tuendi mei quaerere. Quod ſcribis placere, ut propius accedam, iterq. per opida noctu faciam: non ſane uideo, quemadmodum id fieri poſſit. neque enim ita apta habeo diuerſoria, ut tota tempora diurna in his poſſim conſumere: neque ad id, quod quaeris, multum intereſt, utrum me homines in opido uideant, an in uia. ſed tamen hoc ipſum, ſicut alia. conſiderabo quemadmodum commodiſſime fieri poſſe uideatur. ego propter incredibilem & animi, & corporis mole-*

ſtiam

fiam conficere plures litteras non potui: ijs tantum rescripsi, a quibus acceperam. tu uelim & Basilio, & quibus praeterea uidebitur, etiam Seruilio conscribas, ut tibi uidebitur, meo nomine. Quod tanto interuallo nihil omnino ad uos: profecto intelligis, rem mihi deesse, de qua scribam, non uoluntatem. Quod de Vatinio quaeris: neque illius, neque cuiusquam mihi praeterea officium deest, si reperire possent, qua in re me iuuarent. Quinctus auersissimo a me animo Patris fuit. eodem Corcyra filius uenit: inde profectos eos una cum ceteris arbitror. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

SOLLICITVM esse te cum de tuis, communibusq. fortunis, tum maxime de me, ac de dolore meo, sentio. qui quidem dolor meus non modo non minuitur, cum socium sibi adiungit dolorem tuum, sed etiam augetur. omnino pro tua prudentia sentis, qua consolatione leuari maxime possim. probas enim meum consilium, negasq. mihi quidquam tali tempore potius faciendũ fuisse. addis etiam, (quod etsi mihi leuius est, quam tuum iudicium, tamen non est leue) ceteris quoque, idest qui pondus habeant, factum nostrum probari. id si ita putarem, leuius dolerem. crede, inquis, mihi. credo equidem: sed scio, quam cupias minui dolorem meum. Me discessisse ab armis, numquuam paenituit. tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gẽtibus

con-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

coniunctio, ut non nominatim, ſed generatim proſcriptio eſſet informata; ut iam omnium iudicio conſtitutum eſſet, omnium ueſtrum bona praedam eſſe illius uictoriae: ueſtrum, plane dico. numquam enim de te ipſo, niſi crudeliſſime, cogitatum eſt. quare uoluntatis me meae numquam paenitebit: cóſilij paenitet. in opido mallem reſediſſe, quoad accerſerer: minus ſermonis ſubijſſem: minus accepiſſem doloris: ipſum hoc me non angeret. Brundiſij iacere, in omnes partes eſt moleſtum, propius accedere, ut ſuades, quo modo ſine lictoribus, quos populus dedit, poſſum? qui mihi incolumi adimi non poſſunt: quos ego modo paulliſper cum bacillis in turbã conieci ad opidum accedens, ne quis impetus militum fieret. recipio tempore me domo. te nunc ad Op-
* pium, quoniam ijs placeret modo propius accedere, ut hac de re conſiderarent. credo fore auctores. ſic enim recipiunt, Caeſari non modo de conſeruanda, ſed etiam de augẽda mea dignitate curae fore: meq. hortantur, ut magno animo ſim, ut omnia ſumma ſperem: ea ſpondent, confirmant. quae quidem mihi exploratiora eſſent, ſi remanſiſſem. ſed ingero praeterita. uide, quaeſo, igitur ea, quae reſtant; & explora cum iſtis: & ſi putabis opus eſſe, & ſi iſtis placebit, quo magis factum noſtrum Caeſar probet, quaſi de ſuorum ſententia factum; adhibeantur Trebonius, Panſa, ſi qui alij, ſcribantq. ad Caeſarem, me, quidquid fecerim, de ſua ſententia feciſſe. Tulliae meae morbus, & imbecillitas corporis me

ſ exani

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

exanimat: quam tibi intelligo magnae curae esse; quod est mihi gratissimum. De Pompeij exitu mihi dubium numquam fuit. tanta enim desperatio rerum eius, omnium regum, & populorum animos occuparat, ut, quocumque uenisset, hoc putarem futurum. non possum eius casum non dolere. hominem enim integrum, & castum, & grauem cognoui. De Fannio consoler te? perniciosa loquebatur de mansione tua. Lucius uero Lentulus Hortensij domum sibi, & Caesaris hortos, et Baias, desponderat, omnino haec eodem modo ex hac parte fiunt. nisi illud erat infinitum. omnes enim, qui in Italia remanserant, hostium numero habebantur. sed uelim haec aliquando solutiore animo. Quinctum fratrem audio profectum in Asiam, ut deprecaretur. de filio nihil audiui sed quaerere ex Diochare, Caesaris liberto, quem ego non uidi, qui istas Alexandrinas litteras attulit. is dicitur uidisse an euntem, an iam in Asia? Tuas litteras, prout res postulat, exspecto: quas uelim cures quamprimum ad me perferendas. Vale. IV. kal. Dec.

CICERO S. D. ATTICO. 7

GRATAE mihi tuae litterae sunt, quibus accurate perscripsisti omnia, quae ad me pertinere arbitratus es. Factum igitur, ut scribis istis placere, ijsdem istis lictoribus me uti, quod concessum Sextio sit. cui non puto suos esse concessos, sed ab ipso datos, audio enim eum ea S. C. improbare, quae

post discessum tribunorum facta sunt. quare poterit, si uolet sibi constare, nostros lictores comprobare. quamquam quid ego de lictoribus, qui paene ex Italia decedere sim iussus? nam ad me misit Antonius exemplum Caesaris ad se litterarum, in quibus erat: se audiuisse, Catonem, & L. Metellum in Italiam uenisse Romae ut essent palam: id sibi non placere; ne qui motus ex eo fierent: prohiberiq. omnes Italia, nisi quorum ipse caussam cognouisset. deq. eo uehementius erat scriptum. itaque Antonius petebat a me per litteras, ut sibi ignoscerem: facere se non posse, quin ijs litteris pareret. tum ad eum misi L. Lamiam, qui demonstraret, illum Dolabellae dixisse, ut ad me scriberet, ut in Italiam quamprimum uenirem: eius me litteris uenisse. tum ille edixit ita, ut me exciperet, & Laelium nominatim. quod sane nollem. poterat enim, sine nomine, re ipsa excipi. o multas, & graues offensiones: quas quidem, tu das operam, ut lenias; nec tamen nihil proficis: quin hoc ipso minuis dolorem meum, quod, ut minuas, tam ualde laboras: idq. uelim ne grauere quamsaepissime facere. maxime autem assequere quod uis, si me adduxeris, ut existimem, me bonorum iudicium non funditus perdidisse. quamquam quid tu in eo potes? nihil scilicet: sed, si quid res dabit tibi facultatis, id me maxime consolari poterit: quod nunc quidem uideo non esse. sed si quid ex euentis: ut hoc nunc accidit. dicebar debuisse cum Pompeo proficisci. exitus illius mi-

nuit

nuit eius officij praetermissi reprehensionem. sed ex omnibus nihil magis tamẽ desideratur, quam quod in Africam non ierim. iudicio hoc sum usus, non esse barbaris auxilijs fallacissimae gentis remp. defendendam, praesertim contra exercitum saepe uictorem. non probant fortasse. multos enim uiros bonos in Africam uenisse audio, & scio fuisse antea. ualde hoc loco urgeor. hic quoque opus est casu aliqui sint ex eis, aut, si potest, omnes, qui salutem anteponant. nam si perseuerant, & obtinent; quid nobis futurum sit, uides. dices, quid illis, si uicti erunt? honestior est plaga. Haec me excruciant. Sulpicij autem consilium, non scripsisti, cur meo non anteponeres: quod etsi non tam gloriosum est, quam Catonis, tamen & periculo uacuum est, & dolore. Extremum est eorum, qui in Achaia sunt. ij tamen ipsi se hoc melius habent, quam nos; quod & multi sunt uno in loco, &, cum in Italiam uenerint, domum statim uenerint. Haec tu perge, ut facis, mitigare, & probare quamplurimis. Quod te excusas: ego uero & tuas caussas nosco: & mea interesse puto, te istic esse, uel ut cum ijs, quibus oportebit, agas, quae erunt agenda de nobis, ut ea quae egisti. in primisq. hoc uelim animaduertas. multos esse arbitror, qui ad Caesarem detulerint, delaturi ue sint, me aut paenitere consilij mei, aut non probare, quae fiant. quorum etsi utrumque uerum est; tamen ab illis dicitur animo a me alienato, non quo ita perspexerint. sed totum ut hoc Balbus

sustineat & Oppius, & eorum crebris litteris illius uoluntas erga me confirmetur, & hoc plane ut fiat, diligentiam adhibebis. Alterum est, cur te nolim discedere, quod scribis Terentiam flagitare. o rem miseram. quid scribam? aut quid uelim? breue faciam: lacrymae enim se subito profuderunt: tibi permitto: tu consule. tantem uide, ne hoc temporis Terentiae obesse aliquid possit. ignosce, obsecro te: non possum prae fletu, & dolore diutius in hoc loco commorari. tantum dicam, nihil mihi gratius esse, quam quod eam diligis. Quod litteras, quibus putas opus esse, curas dandas, facis commode. Quinctum filium, uidi, qui Sami uidisset, patrem Sicyone: quorum deprecatio est facilis. utinam illi, qui prius illum uiderunt, me apud eum uelint adiutum tantum, quantum ego illos uellem, si quid possem. Quod rogas, ut in bonam partem accipiam, si qua sint in tuis litteris, quae me mordeát: ego uero in optimam; teq. rogo, ut aperte, quemadmodum facis, scribas ad me omnia, idq. facias quamsaepissime. Vale. XIV. kal. Ian.

CICERO S. D. ATTICO. 8

QVANTIS *curis afficiar, etsi profecto uides, tamen cognosces ex Lepta, & Trebatio. maximas poenas pendo temeritatis meae; quam tu prudentiam mihi uideri uis; neque te deterreo, quo minus id disputes, scribasq. ad me quamsaepissime, non nihil enim me leuant tuae litterae hoc tempore. Per*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

eos, qui nostra caussa uolunt, ualentq. apud illum, diligentissime contendas opus est, per Balbum, & Oppium maxime, ut de me scribant quamdiligentissime. oppugnamur enim, ut audio, & a præsentibus quibusdam, & per litteras. iis ita occurendum, ut rei magnitudo postulat. Furnius est illic, mihi inimicissimus. Quinctus misit filium non solum sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei. dictitat, se a me apud Cæsarem oppugnari. quod refellit Cæsar ipse, omnesq. eius amici. neque uero desistit, ubicumque est, omnia in me maledicta conferre. nihil mihi unquam tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbum. qui ex ipso audissent, cum Sicyone palam multis audientibus loqueretur, nefaria quædam ad me pertulerunt. nosti genus, etiam expertus es fortasse: in me id est omne conuersum. sed augeo commemorando dolorem, & facio etiam tibi. quare ad illud redeo. cura, ut huius rei caussa, dedita opera, mittat aliquem Balbus. ad quos uidebitur, uelim cures litteras meo nomine. Vale. XV. kal. Ian.

CICERO S. D. ATTICO. 9

EGO *uero & incaute, ut scribis, & celerius, quam oportuit, feci: nec in ulla sum spe, quippe qui exceptionibus edictorum retinear. quæ si non essent sedulitate effectæ, beneuolentia tua, liceret mihi abire in solitudines aliquas. nunc ne id quidem licet. quid autem me iuuat, quod ante initum tribuna-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tum ueni, si ipsum, quod ueni, nihil iuuat? iam, quid sperem ab eo, qui mihi amicus numquam fuit; cum iam lege etiam sim confectus, & oppressus? quotidie Balbi ad me litteræ languidiores; multæq. multorum ad illum, fortasse contra me. meo uitio pereo. nihil mihi mali caussa attulit: omnia culpa contracta sunt. ego enim, cum genus belli uiderem, imparata, & infirma omnia contra paratissimos iueram, (quid facerem?) ceperamq. consilium non tam forte, quam mihi præter ceteros concedendum. cessimus, uel potius parui. ex quibus unus quamen te fuerit, is, quem tu mihi commendas, cognosces ex ipsius litteris, quas ad te, & ad alios misit. quas ego numquam aperuissem, nisi res acta sic esset. delatus est ad me fasciculus: solui, si quid esset ad me litterarum: nihil erat. epistola Vatinio, & Ligurio altera. iussi ad eos deferri. illi ad me statim ardentes dolore uenerunt, scelus hominis clamantes. epistolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. hic Ligurius furere; se enim scire, summo illum in odio fuisse Cæsari: illum tamen non modò fouisse, sed & tantam pecuniam illi dedisse honoris mei caussa. hoc ego dolore accepto, uolui scire, quid scripsisset ad ceteros. ipsi enim illi putaui perniciosum fore, si eius hoc tantum scelus percrebuisset. cognoui. eiusdem generis litteras ad te misi. quas si putabis illi ipsi utile esse reddi, reddes: nil me lædet. nam quod resignatæ sunt; habet, opinor, eius signum Pomponia. hac ille acerbitate initio nauigationis

tionis cum usus esset, tanto me dolore affecit, ut postea iacuerim. neque nunc tam pro se, quam contra me, laborare dicitur. ita omnibus rebus urgeor, quas sustinere uix possum, uel plane nullo modo possum. quibus in miserijs una est pro omnibus, quod istam miseram, patrimonio, fortuna omni spoliatam, relinquam. quare te, ut polliceris, uidere plane uelim. alium enim, cui illam commendem, habeo neminem: quoniam matri quoque eadem intellexi esse parata, quæ mihi. sed, si me non offendes, satis tamen habeto commendatam, patrumq. in ea, quantum poteris, mitigato. Hæc ad te die natali meo scripsi: quo utinam susceptus non essem, aut ne quid ex eadem matre postea natum esset. plura scribere fletu prohibeor.

CICERO S. D. ATTICO. 10

AD meas incredibiles ægritudines aliquid noui accedit ex ijs, quæ de Q. fratre ad me afferuntur. P. Terentius, meus necessarius, operas in portu, et scriptura Asiæ pro magistro dedit. is Quinctum filium Ephesi uidit VI. id. Dec. eumq. studiose propter amicitiam nostram inuitauit. cumq. ex eo de me cunctaretur, cum sibi ita dixisse narrabat, se mihi esse inimicissimum; uolumenq. sibi ostendisse orationis, quam apud Cæsarem contra me esset habiturus: multaq. a se dicta contra eius amentiam: multa postea Patris consimili scelere secum Quinctum patrem locutum: cuius furorem ex ijs episto-

lis, quas ad te misi, perspicere potuisti. hæc tibi dolori esse certo scio: me quidem excruciant, & eo magis, quod mihi cum illis ne querendi quidem locum futurum puto. De Africanis rebus longe alia nobis, ac tu scripseras, nunciantur. nihil enim firmius esse dicunt, nihil paratius. accedit Hispania, & alienata Gallia, legionum nec uis eadem, nec uoluntas, urbanæ res perditæ. quid est, ubi acquiescam? nisi quam diu tuas litteras lego. quæ essent profecto crebriores, si quid haberes, quo putares meam molestiam minui posse. sed tamen te rogo, ne intermittas scribere ad me, quidquid erit; eosque, qui mihi tam crudeliter inimici sunt, si odisse non potes, accuses tamen; non ut aliquid proficias, sed ut tibi me carum esse sentiant. Plura ad te scribam, si mihi ad eas litteras, quas proxime ad te dedi, rescripseris. Vale. XII. *kal. Febr.*

CICERO S. D. ATTICO. II

CONFECTVS *iam cruciatu maximorum dolorum, ne si sit quidem, quod ad te debeam scribetur, facile id exequi possem, hoc minus, quod res nulla est, quæ scribenda sit; cum præsertim ne spes quidem ulla ostendatur, fore melius. ita iam ne tuas quidē litteras exspecto. quamquam semper aliquid afferunt, quod uelim. quare tu quidem scribito, cum erit, cui des. ego tuis proximis, quas tamen iam pridem accepi, nihil habeo, quod rescribam. longo enim interuallo uideo immutata esse omnia,*

illa

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

illa esse firma, quæ debeant, nos stultitiæ nostræ grauissimas pœnas pendere. P. Sallustio curanda sunt HS XXX, *quæ accepi a Cn. Sallustio. uelim uideas, ut sine mora curentur. de ea re scripsi ad Terentiam. atque hoc ipsum iam prope consumptum est. quare id quoque uelim, cum illa uideas, ut sit, qui utamur. hic fortasse potero sumere, si sciam istic paratum fore: sed prius, quam id scirem, nihil sum ausus sumere. Qui sit omnium rerum status noster, uides. nihil est mali, quod non & sustineam, & exspectem. quarum rerum eo grauior est dolor, quo culpa maior. Ille in Achaia non cessat de nobis detrahere. nihil uidelicet tuæ litteræ profecerunt. Vale.* VIII. *id. Martij.*

CICERO S. D. ATTICO. 12

CEPHALIO *mihi a te litteras reddidit ad* VIII. *id. Mart. uespere. eo autem die mane tabellarios miseram, quibus ad te dederam litteras. tuis tamen lectis litteris, putaui aliquid rescribendum esse, maxime, quod ostendis te pendere animi, quamnam rationem sim Cæsari allaturus profectionis meæ tum, cum ex Italia discesserim. nihil opus est mihi noua ratione. sæpe enim ad eum scripsi, multisq. mandaui, non potuisse, cum cupijssem, sermones hominum sustinere. multaq. in eam sententiam. nihil enim erat, quod minus eum uellem existimare, quam me tanta de re non meo consilio usum esse. postea, cum mihi litteræ a Balbo Cor-*

nelio minore missæ essent, illum existimare, Quinctum fratrem lituum meæ profectionis fuisse, (ita enim scripsit) qui non dum cognosset quæ de me Quinctus scripsisset ad multos: etsi multa præsens in præsentem acerbe dixerat, & fecerat, tamen
* L. in eo his uerbis ad Cæsarem scripsi. De Quincto fratre meo non minus laboro, quam de me ipso: sed eum tibi commendare hoc meo tempore non audeo. illud dumtaxat tamen audebo petere abs te, quod te oro, ne quid existimes ab illo factum esse, quo minus mea in te officia constarent, minus ue te diligerem, potiusq. illum semper auctorem nostræ coniunctionis fuisse, meiq. itineris comitem, non ducem. quare ceteris in rebus tantum ei tribues, quantum humanitas tua, amicitiaq. uestra postulat: ego ei ne quid apud te obsim, id te uehementer etiam atque etiam rogo.

Quare, si quis congressus fuerit mihi cum Cæsare, (etsi non dubito, quin is lenis in illum futurus sit, idq. iam declarauerit) ego tamen is ero, qui semper fui. sed, ut uideo, multo magis est nobis laborandum de Africa. quam quidem tu scribis confirmari quotidie magis ad condicionis spem, quam uictoriæ. quod utinam ita esset: sed longe aliter esse intelligo; teq. ipsum ita existimare arbitror, aliter autem scribere non fallendi: sed confirmandi mei caussa, præsertim cum adiungatur ad Africam etiá Hispania. Quod me admones, ut scribam ad Antonium, & ad ceteros: si quid uidebitur tibi opus

esse,

esse, uelim facias id, quod sæpe fecisti. nihil enim uenit mihi in mentem, quod scribendum putem. Quod me audis fractiorem esse animo: quid putas, cum uideas accessisse ad superiores ægritudines præclaras generi actiones? Tu tamen uelim ne intermittas, quoad eius facere poteris, scribere ad me, etiam si rem, de qua scribas, non habebis. semper enim afferunt aliquid mihi litteræ tuæ. Galeonis hereditatem creui. puto enim cretionem simplicem fuisse, quoniam ad me nulla missa est. Vale. VIII. id. Mart.

CICERO S. D. ATTICO. 13

A MVRENAE liberto nihil adhuc acceperam litterarum. P. Siser reddiderat eas, quibus rescribo. De Seruij patris litteris quod scribis, item, Quinctum in Syriam uenisse, quod ais esse qui nuncient: ne id quidem uerum est. Quod certiorem te uis fieri, quo quisque in me animo sit, aut fuerit eorum, qui huc uenerunt: neminem alieno intellexi: sed, quantum id mea intersit, existimare te posse certo scio. mihi cum omnia sunt intolerabilia ad dolorem, tum maxime, quod in eam caussam uenisse me uideo, ut sola utilia mihi esse uideantur, quæ semper nolui. P. Lentulum patrem Rhodi esse aiunt, Alexandriæ filium: Rhodoq. Alexandriam C. Cassium profectum esse constat. Quinctus mihi per litteras satisfacit, multo asperioribus uerbis, quam cum grauissime accusabat. ait enim se ex lit-

teris tuis intelligere, tibi non placere, quod ad multos de me aſperius ſcripſit: itaque ſe pænitere, quod animum tuum offenderit: ſed ſe iure feciſſe. deinde perſcribit ſpurciſſime, quas ob cauſſas fecerit. ſed neque hoc tempore, nec antea pateфeciſſet odium ſuum in me, niſi omnibus rebus me eſſe oppreſſum uideret. atque utinam uel nocturnis, quemadmodum tu ſcripſeras, itineribus propius te acceſſiſſem. nũc nec ubi, nec quando te ſim uiſurus, poſſum ſuſpicari. De coheredibus Fuſidianis nihil fuit, quod ad me ſcribere. nam et æquum poſtulant: &, quidquid egiſſes, recte eſſe actum putarem. De fundo Fruſinati redimẽdo iam pridem intellexiſti uoluntatem meã. etſi tum meliore loco res erant noſtræ, neque tam mihi deſperaturi uidebamur. tamen in eadem ſum uoluntate. id quemadmodum fiat, tu uidebis. Et uelim, quoad poteris, conſideres, ut ſit, unde nobis ſuppeditentur ſumptus neceſſarij. ſi quas habuimus facultates, eas Pompeio tum, cum id uidebamur ſapienter facere, detulimus. itaque tum et a tuo uillico ſumpſimus, et aliunde mutuati ſumus, cum Quinctus quereretur per litteras, ſibi nos nihil dediſſe; qui neque ab illo rogati ſumus, neque ipſi eam pecuniam aſpeximus. ſed uelim uideas, quid ſit, quod confici poſſit, quidq. mihi de omnibus des conſilij: & cauſſam noſti. Plura ne ſcribam, dolore impedior. ſi quid erit, quod ad quos ſcribendum meo nomine putes, uelim, ut ſoles, facias: quotiesq. habebis, cui des ad me litteras, nolim prætermittas. Vale.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 14

NON *me offendit ueritas litterarum tuarum, quod me, tum communibus, tum præcipuis malis oppressum, ne incipis quidem, ut solebas, consolari, fatérisq. id fieri iam non posse. nec enim ea sunt, quæ erant antea, cum, ut nihil aliud, comites me, & socios habere putabam. omnes enim Achaici deprecatores, item qui in Asia, quibus non erat ignotum, etiam quibus erat, in Africam dicuntur nauigaturi. ita, præter Lælium, neminem habeo culpæ socium: qui tamen hoc meliore in caussa est, quod iam est receptus. de me autem, non dubito, quin ad Balbum, & ad Oppium scripserit: a quibus, si quid esset lætius, certior factus essem, tecum etiam essent locuti: quibuscum tu de hoc ipso colloquare uelim, & ad me, quid tibi responderint, scribas: non quod ab isto salus data quidquam habitura sit firmitudinis: sed tamen aliquid consuli, & prospici poterit. etsi omnium conspectum horreo, præsertim hoc genero: tamen, in tantis malis quid aliud uelim, non reperio. Quinctus pergit, ut ad me et Pansa scripsit, et Hirtius: isq. item Africam petere cum ceteris dicitur. Ad Minucium parentem scribam, & tuas litteras mittam. ad te scribam, num quid egerit.* HS XXX *potuisse mirarer, nisi multa de Fufidianis prædijs. & id uideo tamen. Te exspecto: quem uidere, si ullo modo potes uenire, peruellem. iam extremum concluditur.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

* *tur. ibi facile est, quod quale sit, grauius existimare. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 15

QVONIAM *iustas caussas affers, quod te hoc tempora uidere non possim: quæso, quid sit mihi faciendum. ille enim ita uidetur Alexandriam tenere, ut eum scribere etiam pudeat de illis rebus. ij autem ex Africa iam affuturi uidentur. Achæi item ex Asia redituri ad eos, aut libero aliquo loco commoraturi. quid mihi igitur putas agendum? uideo difficile esse consilium. sum enim solus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus sit, neque ab his ipsis quidquam ad spem ostendatur. sed tamen scire uelim, quid censeas: idq. erat cum alijs, cur te, si fieri posset, cuperem uidere. Minucium* XII. *sola curasse, scripsi ad te antea. quod superest, uelim uideas, ut curetur. Quinctus non modo non cum magna prece ad me, sed acerbissime scripsit. filius uero mirifico odio. nihil fingi potest mali, quo nō urgear. omnia tamen sunt faciliora, quam peccati dolor, qui & maximus est, & æternus. cuius peccati si socios essem habiturus ego, quos putaui, tamen esset ea consolatio tenuis: sed habet aliorum omnium ratio exitum, mea nullum. alij capti, alij interclusi non ueniunt in dubium de uoluntate, eo minus scilicet, cum se expedierint, & una esse cœperint. ij autem ipsi, qui sua uoluntate ad Fusium uenerunt, nihil possunt, nisi timidi, existimari. multi autem sunt,*

qui, quicunque sunt, modo ad illos se recipere uolent, recipientur. quo minus debes mirari, non posse me tanto dolori resistere. solius enim meum peccatum corrigi non potest, & fortasse Lælij: sed quid me id leuat? Caium quidem Cassium aiunt consiliũ Alexandriam eundi mutauisse. Hæc ad te scribo, nõ ut queas tu demere solicitudinem, sed ut cognoscam, ecquid tu ad ea afferas, quæ me conficiunt: ad quæ gener accedit, & cetera, quæ, fletu reprimor, ne scribam. quin etiam Aesopi filius me excruciat. prorsus nihil abest, quin sim miserrimus. Sed ad primum reuertor: quid putes faciendum, occulte ne aliquo proprius ueniendum, an mare transeundum. nã hic maneri diutius non potest. De Fufidianis quare nihil potuit confici? genus enim condicionis eiusmodi fuit, in quo non solet esse controuersia; cum ea pars, quæ uidetur esse minor, licitatione expleri posset. hæc ego non sine caussa quæro: suspicor enim, coheredes dubiam nostram caussam putare, & eo rem in integro esse. Vale. Pridie id. Mai.

CICERO S. D. ATTICO. 16

NON meo uitio fit, hoc quidem tempore, (ante enim est peccatum) ut me ista epistola nihil consoletur. nam & exigue scripta est, et suspiciones magnas habet, non esse ab illo; quas animaduertisse te existimo. De obuiam itione ita faciam, ut suades. neque enim ualde aduentus eius opinio est: neque, si qui ex Asia ueniunt, quidquam auditum esse dicunt

cunt de pace: cuius ego spe in hanc fraudem incidi. nihil uideo, quod sperandum putem, nunc præsertim, cum ea plaga in Asia sit accepta, in Illyrico, in Cassiano negotio, in ipsa Alexandria, in urbe, in Italia. ego uero, etiam si rediturus ille est, qui adhuc bellum gerere dicitur, tamen ante reditum eius negotiũ confectum iri puto. Quod autem scribis, quandam lætitiam bonorum esse commotam, ut sit auditum de litteris: tu quidem nihil prætermittis, in quo putes aliquid solatij esse: sed ego non adducor, quemquam bonum ullam salutem putare mihi tanti fuisse, ut eam peterem ab illo, & eo minus, quod huius consilij iam ne socium quidem habeo quemquam. qui in Asia sunt, rerum exitum exspectant. Achaici etiam Fusio spem deprecationis afferunt. horum & timor idem fuit primo, qui meus, & constitutum: mora Alexandrina caussam illorum correxit, meam euertit. quamobrem idem a te nunc peto, quod superioribus litteris, ut, si quid in perditis rebus dispiceres, quod mihi putares faciendum, me moneres. si recipior ab his, quod uides non fieri; tamen, quoad bellum erit, quid agam, aut ubi sim, non reperio. sin iactor, eo minus. itaque tuas litteras exspecto; easq. ut ad me sine dubitatione scribas, rogo. Quod suades, ut ad Quinctum scribam de his litteris: facerem, si me quidquam istæ litteræ delectarent. etsi quidam scripsit ad me his uerbis: Ego, ut in his malis, Patris sum non inuitus: essem libentius, si frater tuus ea de te loqueretur,

tur, quæ ego audire uellem. Quod ais illum ad te ſcribere, me ſibi nullas litteras remittere: ſemel ab ipſo accepi: ad eas Cephalioni dedi, qui multos menſes tempeſtatibus retentus eſt. Quinctum filium ad me acerbiſſime ſcripſiſſe, iam ante ad te ſcripſi. Extremum eſt, quod te orem, ſi putas rectum eſſe, & a te ſuſcipi poſſe, cum Camillo communices, ut Terentiam moneatis de teſtamento. tempora monent, ut uideat, ut ſatisfaciat, quibus debeat. auditum ex Philotimo eſt, eam ſcelerate quædam facere. credibile uix eſt. ſed certe, ſi quid eſt, quod fieri poſſit, prouidendum eſt. de omnibus rebus uelim ad me ſcribas, & maxime quid ſcribas de ea: in quo * tuo conſilio egeo, etiam ſi nihil excogitas: id enim mihi erit pro deſperato. Vale. III. non. Iun.

CICERO S. D. ATTICO. 17

PROPERANTIBVS tabellarijs alienis hanc epiſtolam dedi, eo breuiorem, quod eram miſſurus meos. Tullia mea uenit ad me prid. id. Iun. deq. tua erga ſe obſeruantia, beneuolentiaq. mihi plurima expoſuit, litterasq. reddidit trinas. ego autem ex ipſius uirtute, humanitate, pietate nō modo eam uoluptatem non cepi, quam capere ex ſingulari filia debui; ſed etiam incredibili ſum dolore affectus, tale ingenium in tam miſera fortuna uerſari, idq. accidere nullo ipſius delicto, ſumma culpa mea. itaque a te neque conſolationem iam, qua cupere te uti uideo, neque conſilium, quod capi nullum poteſt, exſpe

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

cto, teq. omnia cum superioribus sæpe litteris, tum proximis tentasse intelligo. Ego cum Sallustio Ciceronem ad Cæsarem mittere cogitabam. Tulliam autem, non uidebam esse caussam, cur diutius mecum tanto in communi mærore retinerem. itaque eram tibi eam, cum primum per ipsam liceret, remissurus. pro ea, quemadmodum consolandis scripsisti,
* P. tanta eo me scripsisse, quæ tu ipse intelligis respon deri potuisse. Quod Oppium tecum scribis locutum, non abhorret a mea suspicione eius oratio: sed non dubito quin istis persuaderi nullo modo possit, ea, quæ faciant, mihi probari posse; quoquo modo loquar. ego tamen utar moderatione, qua potero. quamquam, quid mea intersit, ut eorum odium subeam, non intelligo. Te iusta caussa impediri, quo minus ad nos uenias, uideo; idq. mihi ualde molestum est. Illum ab Alexandria discessisse, nemo nunciat; constatque, ne profectum quidem illo quemquam post id. Mart. nec post id. Dec. ab illo datas ullas litteras. ex quo illud intelligis, illud, de litteris ad V. id. Febr. datis, quod inane esset, etiam si uerum esset, non uerum esse. L. Terentium discessisse ex Africa scimus, Pæstumq. uenisse. quid is afferat, aut quo modo exierit, aut quid in Africa fiat, scire uelim. dicitur enim per Nasidium emissus esse. id quale sit, uelim, si inueneris, ad me scribas. De HS X, ut scribis, faciam. Vale. XVIII. kal. Quinct.

CICERO S. D. ATTICO. 18

De illius ab Alexandria discessu, nihil adhuc rumoris, contraq. opinio, ualde esse impeditum: itaque nec mitto, ut constitueram, Ciceronem; & te rogo, ut me hinc expedias. quoduis enim supplicium leuius est hac permāsione. hac de re et ad Antonium scripsi, & ad Balbum, & ad Oppium. siue enim bellum in Italia futurum est, siue classibus utetur; hic esse me, minime conuenit: quorum fortasse utrumque erit: alterum certe intellexi omnino ex Oppij sermone, quem tu mihi scripsisti, quæ istorum uia esset: sed, ut eam flectas, te rogo. nihil omnino iam exspecto, nisi miserū. sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. quare, cum Antonio loquare, uelim, & cum istis; & rem, ut poteris, expedias; & mihi quamprimum de omnibus rebus rescribas. Vale. XII. kal. Quinct.

CICERO S. D. ATTICO. 19

Cvm tuis dare possem litteras, non prætermisi: etsi, quid scriberem, non habebam. tu ad nos & rarius scribis, quam solebas, & breuius: credo, quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. uerumtamen uelim, quid erit, qualecumque erit, scribas. est autem unum, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit: quod nulla equidem habeo in spe: sed, quia, ut leuiter interdum significas, cogis me sperare, quod optan-

optandum uix est. Philotimus dicitur idibus Sext. nihil habeo de illo amplius. tu uelim, ad ea mihi rescribas, quæ ad te antea scripsi. mihi tantum temporis satis est, dum, ut in pessimis rebus, aliquid caueam, qui nihil umquam caui. Vale. XI. *kal. Sext.*

CICERO S. D. ATTICO. 20

XVII. *kal. Sept. uenerat die* XXVIII. *Seleucea Peria C. Trebonij, is, qui se Antiochiæ diceret apud Cæsarem uidisse Quinctum filium cum Hirtio: eos de Quincto, quæ uoluissent, impetrasse, nullo quidem negotio. quod ego magis gauderem, si ista nobis impetrata quidquam ad spem explorati haberent. sed & alia timenda sunt, ab alijsque; & ab hoc ipso quæ dantur, ut a domino, rursus in eiusdem sunt potestate. etiam Sallustio ignouit. omnino dicitur nemini negare. quod ipsum est suspectũ, notionem eius differri. M. Gallius Q. F. mancipia Sallustio reddidit. is uenit, ut legiones in Siciliam traduceret: & protinus iturum Cæsarem Patris. quod si faciet; ego, quod ante mallem, aliquo propius accedam. Tuas litteras ad eas, quibus a te proxime consilium petiui, uehementer exspecto. Vale.* XVI. *kal. Sept.*

CICERO S. D. ATTICO. 21

ACCEPI VI. *kal. Sept. litteras a te, datas* XII. *kal. doloremque, quem ex Quincti scelere*

iam pridem

iam pridem acceptum iam abiecerã, lecta eius epistola grauissimum cepi. tu etsi non potuisti ullo modo facere, ut mihi illam epistolam non mitteres: ita tamen mallem non esse missam. Ad ea autem, quae scribis de testamento, uidebis, quid, & quo modo. De nummis, & illa sic scripsit, ut ego ad te antea; & nos, si quid opus erit, utemur ex eo, de quo scribis. Ille ad kal. Sept. Athenis non uidetur fore. multa enim in Asia dicuntur morari, maxime Pharnaces. legio XII, ad quam primum Sulla uenit, lapidibus egisse hominem dicitur. nullam putant se commoturam: illum arbitrantur protinus Patris in Siciliam. sed, si hoc ita est, huc ueniat necesse est. ac mallem illum. aliquo enim modo hinc euasissem. nunc metuo, ne sit exspectandum: & cum reliquis etiam loci grauitas hic miserrime perferenda. Quod me mones ut ea uideam, quae ad tempus accommodum: facerem, si res pateretur. & si ullo modo fieri posset: sed in tantis nostris peccatis, tantisq. nostrorum iniurijs, nihil est. quod aut facere dignum nobis, aut simulare possem. Sullana confers: in quibus omnia genere ipso praeclarissima fuerunt, moderatione paullo minus temperata: haec autem eiusmodi sunt, ut obliuiscar; multoq. malim quod omnibus sit melius, quorum utilitati meã iunxi. Tu ad me tamen uelim quamsaepissime scribas, eoq. magis, quod praeterea nemo scribit: ac si omnes, tuas tamen maxime exspectarem. Quod scribis, illum per me Quincto fore placatiorem:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſcripſi ad te antea, eum ſtatim Quincto filio omnia tribuiſſe, noſtri nullam mentionem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO, 22

DILIGENTER mihi faſciſculum reddidit Balbi tabellarius. accepi enim a te litteras, quibus uideris uereri ut epiſtolas illas acceperim: quas quidem uellem mihi numquam redditas. auxerunt enim mihi dolorem: nec, ſi in aliquem incidiſſent, quidquam noui attuliſſent. quid enim tam peruulgatum, quam illius in me odium, et genus hoc litterarum? quod ne Caeſar quidem ad iſtos uidetur miſiſſe, quaſi quo illius improbitate offenderetur, ſed, credo, uti notiora noſtra mala eſſent. Nam quod te uereri ſcribis, ne illi obſint, eiq. rei mederi: ne rogari quidem ſe paſſus eſt de illo. quod quidem mihi moleſtum non eſt: illud moleſtius, iſtas impetrationes noſtras nihil ualere. Sulla, ut opinor, cras erit hic cum Meſſalla. currunt ad illum pulſi a militibus; qui ſe negant uſquam, niſi acceperint. ergo ille huc ueniet: quod non putabant: tarde quidem: itinera enim ita facit, ut multos dies in operam ponat. Pharnaces autem, quo modo agit, afferet moram. quid mihi igitur cenſes? iam enim corpore uix ſuſtineo grauitatem huius caeli, qui mihi laborem affert in dolore. An his illuc euntibus mandē, ut me excuſent, ipſe accedam propius? quaeſo, attende; & me, quod adhuc ſaepe rogatus non feciſti, conſilio iuua. ſcio rem difficilem eſſe: ſed, ut in ma

lis.

lis. Etiam illud mea magni interest; te ut uideam. profecto aliquid profecero, si id acciderit. De testamento, ut scribis, animaduertes. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 23

QVOD ad te scripserum, ut cum Camillo communicares, de eo Camillus mihi scripsit, te cum eo locutum. tuas litteras exspectabam: nisi illud quidem mutari, si aliter est ut oportet, non uideo posse: sed cum a nullo accepissem litteras, desideraui tuas, (etsi putabam te fortiorem factum non esse) modo ualeres. scripseras enim te quodam ualetudinis genere tentari. Augustus quidam Rhodo uenerat VIII. id. Quinct. is nunciabat, Quinctum F. ad Caesarem profectum IV. kal. Iun. Philotimum Rhodum pridie eius diei uenisse, habere ad me litteras. ipsum Augustum audies. sed tardius iter faciebat. eo feci, ut celeriter eunti darem. quid sit in ijs litteris, nescio: sed mihi ualde Quinctus frater gratulatur. equidem in meo tanto peccato nihil ne cogitatione quidem assequi possum, quod mihi tolerabile possit esse. Te oro, ut de hac miseria cogites, & illud, de quo ad te proxime scripsi, ut aliquid conficiatur ad inopiam propulsandam, & etiam de ipso testamento. illud quoque uellem antea: sed omnia timuimus. melius quidem in pessimis nihil fuit dissidio. aliquid fecissemus, ut uiui uel tabularum nouarum nomine, uel nocturnarum expugnationum, uel Metellae, uel omnium maiorum. *

nec res periisset, & uideremur aliquid doloris uirilis habuisse. memini omnino tuas litteras; sed & tempus illud: etsi quiduis praestitit. nunc quidem ipsa uidetur denunciare. audimus enim de statu reip. o dij, generum ne nostrum potissimum, ut hoc uel tabulas nouas? placet mihi igitur, & idem tibi, nuncium remitti. petet fortasse tertiam pensionem. * considera igitur tum, ne uim abuso nascetur, an prius. ego, si ullo modo potuero, uel nocturnis itineribus experiar, ut te uideam. tu & haec, & si quid erit, quod intersit me scire, scribas uelim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 12

QVAE dudum ad me, & quae etiam ad meam Tulliam de me scripsisti, ea sentio esse uera. eo sum miserior, (etsi nihil uidebatur addi posse) quod mihi non modo irasci grauissima iniuria accepta, sed ne dolere quidem impune liceat. quare istud feramus: quod cum tulerimus, tamen eadem erunt perpetienda, quae tu, ne accidant, ut caueamus, mones. ea enim est a nobis contracta culpa, ut omni statu, omniq. populo eundem exitum habitura uideatur. sed ad meam manum rediero. etenim haec occultius agenda. uide quaeso etiā nunc de testamento, quod tum factum, cum illa quaerere coeperat. * non credo, & commoti neque eum rogari, ne me quidem. sed quasi ita sit: quoniam in sermonem iá uenisti, poteris eam mouere, ut alicui committat, cuius

cuius extra periculũ huius belli fortuna sit. equidẽ tibi potissimum uelim, si idem illa uellet. quam qui dem caelo miserã, me hoc timere. De illo altero, scio equidem uenire nunc nil posse: sed seponi, & occul tari possunt, ut extra ruinam sint eam, quae impen det. Nam quod scribis, nobis nostra, & tua Teren tiae fore parata: tua credo: nostra quae poterunt es- se? de Terentia autem (mitto cetera, quae sunt in- numeralia) quid ad hoc addi potest? scripseras, ut HS XII. permutaret, tantum esse reliquum de argento. misit illa CCLↃↃ mihi, & adscripsit, tã tum esse reliquum. cum hoc tam paruum de paruo detraxerit, perspicis quid in maxima re fecerit? Philotimus non modo nullus uenit, sed ne per litte ras quidem, aut per nuncium certiorem facit me, quid egerit. Epheso qui ueniunt, ibi se eum de suis controuersiis in ius adeuntem uidisse nunciant: quae quidem (ita enim uerisimile est) in aduentum Cae- saris fortasse reijciuntur. ita aut nihil puto eum ha bere, quod putet ad me celerius proferendum, & eo me magis esse despectum: aut, etiam si quid ha- bet; id, nisi omnibus suis negotijs confectis, ad me referre non curet. ex quo magnum equidem capio dolorem, sed non tantum, quantum uideor debe- re. nihil enim mea minus interesse puto, quam quid illinc afferatur. id quamobrem, te intelligere certo scio. Quod me mones de uultu, & oratione ad tem pus accommodanda: etsi difficile est, tamen impe- rarem mihi, si mea quidquam interesse putarem.

Quod ſcribis, litteris, putare, Africanum negotium confici poſſe: uelim ſcriberes, cur ita putares. mihi quidem nihil in mentem uenit, quare id putem fieri poſſe. tu tamen, uelim, ſi quid erit, quod conſolationis aliquid habeat, ſcribas ad me. ſin, ut perſpicio, nihil erit, ſcribas id ipſum. ego ad te, ſi quid audiero citius, ſcribam. Vale. VIII. id. Sext.

CICERO S. D. ATTICO. 25

FACILE aſſentior tuis litteris; quibus exponis pluribus uerbis, nullum te habere conſilium, quo a te poſſim iuuari. conſolatio certe nulla eſt, quae leuare poſſit dolorem meum. nihil eſt enim contractum caſu: nam id eſſet ferendum: ſed omnia fecimus ijs erroribus, & miſerijs & animi, & corporis, quibus proximi utinam mederi maluiſſent, quam obeſſe. quoniam neque conſilij tui, neque conſolationis cuiuſquam ſpes ulla mihi oſtenditur; non quaeram haec a te poſthac. tantum uelim, ne priſtinum hoc officium intermittas: ſcribas ad me, quidquid ueniet tibi in mentem, cum habebis, cui des, & dum erit, ad quem des: quod longum non erit. Illum diſceſſiſſe Alexandria, rumor eſt non firmus, ortus ex Sulpicij litteris: quas cuncti poſtea nuncij confirmarunt. quod uerum, an falſum ſit, quoniam me nihil intereſt, utrum malim, neſcio. Quod ad * te iam pridem de teſtamento ſcripſit apud epiſtolas uelim ut poſſim aduerſas ego huius miſerrima facultate confectus conflictor. nihil umquam ſimile natum

tum puto. cui si qua re consulere aliquid possum, cupio a te admoneri. uideo eandem esse difficultatem, quam in consilio dato: attamen hoc me magis sollicitat, quam omnia. In pensione secunda caeci fuimus. alium mallem. sed praeterijt. te oro, ut in perditis rebus, si quid cogi, confíciq; potest, quod sit in tuto, ex argento, neque satis multa ex suppellectile, des operam. iam enim mihi uidetur adesse extremum, nec ulla fore condicio pacis, eaque, quae sunt, etiam sine aduersario peritura. haec etiam, si uidebitur, cum Terentia loquare opportune. non queo omnia scribere. Vale. III. non. Quinct.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XII.

CICERO S. D. ATTICO.

VNDECIMO *die poſtquam a te diſceſſeram, hoc litterularum exaraui, egrediens e uilla ante lucem: atque eo die cogitabam in Anagnino, poſtero autẽ in Tuſculano, ibi unum diem.* V. *kal. igitur ad conſtitutum: atque utinam continuo ad complexum meae Tulliae, ad oſculum Atticae poſſim currere. quod quidem ipſum ſcribe quaeſo ad me; ut, dum cõſiſto in Tuſculano, ſciam, quid garriat: ſin ruſticatur, quid ſcribat. eiq. interea aut ſcribes ſalutem, aut nunciabis, itemq. Piliae: & tamen, etſi continuo congreſſuri ſumus, ſcribes ad me, ſi quid habebis. Cum complicarem hanc epiſtolam, noctuabundus ad me uenit cum epiſtola tua tabellarius. qua lecta, de Atticae febricula ſcilicet ualde dolui. reliqua, quae exſpectabam, ex tuis litteris cognoui omnia. ſed quod ſcribis, igniculum matutinum* γεροντικώτερον *eſt memoriola uacillare. ego enim* IV. *kal. Axio dederam, tibi* III. *Quincto quo die ueniſſem, ideſt* V. *kal. hoc igitur habebis, noui nihil. quid ergo opus erat epiſtola? quid, cum coram ſumus, & garrimus quidquid in buccam? eſt profecto*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

profecto quaedam λέσχη, quae habet, etiam ſi nihil ſubeſt, collocutione ipſa ſuauitatem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

HIC rumor eſt, T. Murcum periiſſe naufragio, Aſinium delatum uiuum in manus militum, L naues delatas Uticam reflatu hoc, Pompeium non comparere, nec in Balearibus omnino fuiſſe, ut Patietus affirmat. ſed auctor nullius rei quiſquam. Habes, quae, dum tu abes, locuti ſunt. Ludi inter ea Praeneſte. ibi Hirtius, & iſti omnes. & quidem ludi dies octo. quae cenae? quae deliciae? res interea fortaſſe tranſacta eſt. o miros homines. at Balbus aedificata: τί γὰρ αὐτῷ μέλει? uerũ, ſi quaeris, homini non recta, ſed uoluptaria quaerenti non ne βεβίωται? Tu interea dormis. iam explicandum eſt πρόβλημα, ſi quid acturus es. ſi quaeris quid putem, ego fructum puto. ſed quid multa? iam te uidebo. & quidem, ut ſpero, de uia recta ad me. ſimul enim & diem Tyrannioni conſtituemus, & ſi quid aliud. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

VNVM te puto minus blandum eſſe, quam me: aut, ſi uterque noſtrum eſt aliquando aduerſus aliquem, in nos certe numquam ſumus. audi igitur me hoc ἀγοητεύτως dicentem. ne uiuam mi Attice, ſi mihi non modo Tuſculanum, ubi ceteroqui ſum libenter, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, ut ſine te

ſim

ſim totos dies. quare obduretur hoc triduum: ut te quoque ponam in eodem πάθει: quod ita eſt profecto: ſed uelim ſcire, hodie ne ſtatim de auctione, aut quo die uenias. ego me interea cum libellis. ac moleſte fero Vennonij hiſtoriam non habere. ſed tamen, ne nihil de re, nomen illud, quod a Caeſare, tres habet condiciones, aut emptionem ab haſta, (perdere malo: etſi, praeter ipſam turpitudinem, hoc ipſum puto eſſe perdere) aut delegationem a mancipe, annua die; (quis erit, cui credam? aut quando iſte Metonis annus ueniet?) aut Vecteni condicione, ſemiſſe. σκέψαι igitur. ac uereor, ne iſte iam auctionem nullam faciat, ſed, ludis factis, clypo ſubſidio currat, ne talis uir ἀγογηθῇ. ſed μελήσει.

CICERO S. D. ATTICO. 4

O GRATAS tuas mihi, iucundasq. litteras quod quaeris? reſtitutus eſt mihi dies feſtus. angebar enim, quod Tiro ἐνερδθέστερον te ſibi eſſe uiſum dixerat. addam igitur, ut cenſes, unum diem. Sed de Catone πρόβλημα ἀρχιμήδειον eſt. non aſſequor, ut ſcribam, quod tui conuiuae non modo libenter, ſed etiam aequo animo legere poſſint. quin etiā, ſi a ſententijs eius dictis, ſi ab omni uoluntate, conſilijsque, quae de rep. habuit, recedam, ψιλῶςq. uelim grauitatem, conſtantiamq. eius laudare; hoc ipſum tamen ijs odioſum ἄκουσμα ſit. ſed uere laudari ille uir non poteſt, niſi haec ornata ſint; quod ille ea, quae non ſunt, & futura uiderit, &, ne fierent, con-

ten-

tenderit, &, facta ne uideret, uitam reliquerit. horum quid eſt, quod Atedio probare poſſimus? ſed cura obſecro, ut ualeas; eamque, quam ad omnes res adhibes, in primis ad conualeſcendum adhibe prudentiam.

CICERO S. D. ATTICO. 5

QVINCTVS *pater quartum, uel potius milleſimum nihil ſapit, qui laetetur Luperco filio, & Statio, ut cernat duplici dedecore cumulatam domum. addo etiam Philotimum tertium. o ſtultitiam, niſi mea maior eſſet, ſingularem: (quod autem oſim hanc rem,* ἔρανον *a te) fac, non ad* διψῶσαν κρήνην, *ſed ad* πειρύνην *eum ueniſſe:* ἄμπνυμα σεμνὸν ἀλφειοῦ πειρήνην, *ut ſcribis, haurire, in tantis ſuis praeſertim anguſtijs?* ποῖ ταῦτ' ἄρ' ἀποσκήψῃ? *ſed ipſe uiderit. Cato me quidem delectat, ſed etiam Baſſum Lucilium ſua. De Coelio, tu quaeres, ut ſcribis. ego nihil noui. noſcenda eſt natura, non facultas modo. De Hortenſio, & Virginio tu, ſi quid dubitabis. etſi, quod magis placeat, ego quantum adſpicio, non facile inueneris. Cum Muſtella, quem admodum ſcribis, cum uenerit Criſpius. Ad Aulum ſcripſi, ut ea, quae bene noſſem de auro, Piſoni demonſtrarem. tibi enim ſane aſſentior, & iſtud nimium duci, & omnia nunc undique contrahenda. Te quidẽ nihil agere, nihil cogitare aliud, niſi quod ad me pertineat, facile perſpicio, meisq. negotijs impediri cupiditatem tuam ad me ueniendi. ſed mecum*

cum esse te puto; non solum quod meam rem agis, uerum etiam quod uidere uideor, quo modo agas. neque enim ulla hora tui mihi est operis ignota. Tubulum praetorem uideo L. Metello, Q. Maximo consulibus. nunc uelim, P. Scaeuola pontifex maximus, quibus consulibus tribunus pl. equidem puto Caepione, & Põpeio: praetor enim P. Furio, Sex. Atilio. dabis igitur tribunatum, &, si poteris, Tubulus quo crimine. & uide quaeso, L. Libio, ille, qui de Ser. Galba, Censorino, & Manilio, an Quinctio, Manio consulibus tribunus pl fuerit: conturbor enim. in Bruti epitoma Fannianorum, scripsi, quod erat in extremo: idq. ego secutus, hunc Fannium qui scripsit historiam, generum esse scripseram Laelij. sed tu me γεωμετρικῶς refelleras: te autem nunc Brutus, & Fánius. ego tamen de bono auctore Hortensio sic acceperam, ut apud Brutum est. hunc igitur locum expedies. Ego misi Tironem Dolabellae obuiam. is ad me idibus reuertetur. te exspectabo postridie. de Tullia mea tibi antiquissimum, esse uideo: idq. ita ut sit, te uehementer rogo. Ergo & in integro omnia: sic enim scribis. mihi etsi kalendae uitandae fuerunt, incessionumq. ἀρχέτυπα fugienda, conficiendaeq. tabulae: nihil tamen tanti, ut a te abessem, fuit. cum Romae essem, & te iam iamq. uisurum me putarem quotidie tamen horae, quibus exspectabam, longae uidebantur. scis me minime esse blandum: itaque minus aliquanto dico, quam sentio.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 14

De coelio, *uide, quaeso, ne quae lacuna sit in auro. ego ista non noui. sed certe in collybo est detrimenti satis. huc aurum si accedit: sed quid loquor? tu uidebis. Habes Hegesiae genus, quod Varro laudat. uenio ad Tyrannionem: Ain tu? uerum hoc fuit, sine me? at ego quoties, cum essem otiosus. sine te tamen nolui? quo modo hoc ergo lues? uno scilicet, si mihi librum miseris: quod ut facias, etiã atque etiam rogo. Etsi me non magis liber ipse delectabit, quam tua admiratio delectauit. amo enim* πάντα φιλόδημον: *teq. istam tam tenuẽ* θεωρίαν *tam ualde admiratum esse gaudeo. etsi tua quidem sunt eiusmodi omnia. scire enim uis, quo uno animus alitur. sed, quaeso, quid ex ista acuta, & graui refertur ad* τέλος? *sed longa oratio est, & tu occupatus in meo fortasse aliquo negotio: & pro isto asso sole, quo tu abusus es in nostro pratulo, a te nitidũ solem, unctumq repetemus. sed ad prima redeo. librum, si me amas, mitte. tuus est enim profecto, quoniam quidem est missus ad te. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. II

Tantvmne *ab re tua est otij tibi, ut etiam Oratorem legas? macte uirtute. mihi quidẽ gratum: et erit gratius, si nõ modo in libris tuis, sed etiã in aliorũ per librarios tuos Aristophanẽ reposueris pro Eupoli. Caesar autẽ mihi irridere uisus est* QVAESO

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

so illud tuum, quod erat ἀστεῖον, & urbanum: ita porro te sine cura esse iussit, ut mihi quidem dubitationem omnem tolleret. Atticam doleo tam diu: sed quoniam iam sine horrore est, spero esse, ut uolumus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO.

QVAE desideras, omnia scripsi in codicillis, eosq. Eroti dedi, breuiter, sed etiam plura quam quaeris; in ijs de Cicerone: cuius quidem cogitationis initium tu mihi attulisti. locutus sum cum eo liberalissime: quod ex ipso, uelim, si modo tibi erit commodum, sciscitere. sed quid differo? exposui, te ex me detulisse, ecquid uellet, ecquid requireret. uelle Hispaniā, requirere liberalitatem. de liberalitate, dixi, quantum Publius, quantum flamen Lentulus filio. de Hispania, duo attuli, primum idem, quod tibi, me uereri uituperationem: non satis esse, si haec arma reliquissemus? etiam contraria? deinde fore, ut angeretur, cum a fratre familiaritate, et omnia gratia uinceretur. uelim magis liberalitate uti mea, quam sua libertate: sed tamen permisi. tibi enim intellexeram non nimis displicere. ego etiam atque etiam cogitabo: teque, ut idem facias, rogo. magna res: simplex est manere: illud anceps. uerum uidebimus. De Balbo, & in codicillis scripseram, & ita cogito, simul ac redierit. sin ille tardius, ego tamen triduum. Et, quod praeterij, Dolabella etiam mecum. Vale.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 9

De Cicerone, multis res placet. comes est idoneus. sed de prima pensione ante uideamus. adest enim dies, & ille currit. Scribe, quaeso, quid referat Celer egisse Caesarem cum candidatis, utrum ipse in foenicularium, an in campum Martium cogitet. & sane scire uelim, numquid necesse sit comitijs esse Romae. nam & Piliae satisfaciendum est, et utique Atticae. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

Nae ego essem hic libenter, atque id quotidie magis, ni esset ea caussa, quam tibi superioribus litteris scripsi. nihil hac solitudine iucundius, nisi paullum interpellasset. Amyntae filius, ὁ ἀπεραντολογίαν δούς. cetera noli putare amabiliora fieri posse ulla litore, prospectu maris, tum his rebus omnibus. sed neque haec digna longioribus litteris; nec erat, quod scriberem, & somnus urgebat. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 11

Male mehercule de Athamante. tuus autem dolor humanus is quidem, sed magnopere moderandus. consolationum autem multae uiae, sed illa rectissima. impetret ratio, quod dies impetratura est. Alexim uero curemus, imaginem Tironis; quem aegrum Romam remisi: &, si quid habet collis ἐπιδήμιον, ad mecum testamento transferamus.

tota

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tota domus ſuperior uacat, ut ſcis. hoc puto ualde ad rem pertinere. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 12

MALE de Seio. ſed omnia humana tolerabilia ducenda. ipſi enim quid ſumus? aut quam diu haec curaturi ſumus? ea uideamus, quae ad nos magis pertinent, nec tamen multo, quid agamus de ſenatu. Et, ut ne quid praetermittam, Caeſonius ad me litteras miſit, Poſtumiam sulpicij domum ad ſe ueniſſe. De Pompeij Magni filia, tibi reſcripſi, nihil me hoc tempore cogitare. alteram uero illam, quam tu ſcribis, puto noſti. nihil enim uidi foedius. ſed adſum: coram igitur. Obſignata epiſtola, accepi tuas. Atticae hilaritatem libenter audio: commotiunculis συμπάσχω. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 13

DE dote, tanto magis perpurga. Balbi regia condicio eſt delegandi. quoquo modo confice. turpe eſt rem impeditam iacere. Inſula Arpinas habere poteſt germanum ἀποθέωσιν. habere uideatur: ἐκγόνιμος eſt: igitur animus in hortis: quod tamen inſpiciam, cum uenero. De Epicuro, ut uoles; etſi μεθαρμόζομαι in poſterum genus hoc perſonarum. incredibile eſt, quam ea quidam requirant. ad antiquos igitur ἀνεμέσητον γάρ. nihil habeo, ad te quod perſcribam: ſed tamen inſtitui quotidie mittere, ut eliciam tuas litteras; non quo aliquid ex his exſpectem;

ctem; sed nescio quo modo tamen exspecto. quare siue habes quid, siue nihil habes, scribe tamen aliquid, teq. cura. Commouet me Attica. etsi assentior Cratero. Bruti litterae, scriptae & prudenter, & amice, multas mihi tamen lacrymas attulerunt. Me haec solitudo minus stimulat, quam ista celebritas. te unum desidero: sed litteris non difficilius utor, quam si domi essem. ardor tamen ille urget, & manet, non mehercule indulgente me, sed tamen non repugnante. Quod scribis de Appuleio, nihil puto opus esse tua contentione, nec Balbo, & Oppio; quibus quidem ille receperat, mihiq. etiam iusserat nunciari, se molestum omnino non futurum. sed cura, ut excuset morbi caussa in dies singulos. Laenas hoc receperat. prende C. Septimium, L. Statilium. denique nemo negabit se iuraturum, quem rogaris. quod si erit durius, ueniam, & ipse perpetuum morbum iurabo. cum enim mihi carendum sit conuiuijs, malo id lege uideri facere, quam dolore. Cocceium uelim appelles: quod enim dixerat, non facit. ego autem uolo aliquod emere latibulum, perfugium doloris mei. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

De me excusando apud Appuleium dederam ad te pridie litteras. nihil esse negotij arbitror. quemcunque appellaris, nemo negabit. sed Septimium uide, & Laenatem, & Statilium. tribus enim opus est. sed mihi Laenas totum receperat.

Quod ſcribis, a Iunio te appellatum: omnino Cornificius locuples eſt: ſed tamen ſcire uelim, quando dicar ſpopondiſſe; & pro patre, an ne pro filio: neque eo minus, ut ſcribis, procuratores Cornificij, & Appuleium praediatorem uidebis Quod me ab hoc maerore recreari uis; facis, ut omnia: ſed, me mihi non defuiſſe, tu teſtis es. nihil enim de maerore minuendo ſcriptum ab ullo eſt, quod ego non domi tuae legerim. ſed omnem conſolationem uincit dolor. quin etiam feci, quod profecto ante me nemo, ut ipſe me per litteras conſolarer. quem librũ ad te mittam, ſi deſcripſerint librarij. affirmo tibi nullam conſolationem eſſe talem. totos dies ſcribo; non quo proficiam quid; ſed tantiſper impedior, non equidem ſatis, (uis enim urget) ſed relaxor tamẽ, ad omniaq. nitor, non ad animũ, ſed ad uultum ipſum, ſi queam, reficiendum: idq. faciens, interdum mihi peccare uideor, interdum peccaturus eſſe, niſi faciam. ſolitudo aliquid adiuuat; ſed multo plus proficeret, ſi tu tamen intereſſes. quae mihi una cauſſa eſt hinc diſcedẽdi. nam, pro malis, recte habebat. quamquam ipſum doleo. non enim iam in me idem eſſe poteris: perierunt illa, quae amabas. De Bruti ad me litteris ſcripſi ad te antea. prudenter ſcriptae: ſed nihil, quod me adiuuarent. quod ad te ſcripſit, id uellem, ut ipſe adeſſet: certe aliquid, quoniam me tam ualde amat, adiuuaret. quod ſi quid ſcies, ſcribas ad me uelim, maxime autẽ, Panſa quãdo. De Attica, doleo. credo tamen Cratero. Piliam angi uetabat. is mihi

bi est pro omnibus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

APVD *Appuleium, quoniam in perpetuum non placet, in dies ut excuser, uidebis. in hac solitudine careo omnium colloquio: cumq. mane me in siluam abstrusi densam, & asperam, non exeo inde ante uesperum. secundum te, nihil est mihi amicius solitudine. in hac mihi omnis sermo est cum litteris. eum tamen interpellat fletus: cui repugno, quoad possum: sed adhuc pares non sumus. Bruto, ut suades, rescribam. eas litteras cras habebis. cum erit cui des, dabis. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 16

TE, TVIS *negotijs relictis, nolo ad me uenire. ego enim potius accedam, si diutius impediere: etsi ne decessissem quidem e conspectu tuo, nisi me plane nihil ulla res adiuuaret. quod si esset aliquod leuamen, id esset in te uno: &, cum primum ab aliquo poterit esse, a te erit. nunc tamen ipsum sine te esse non possum: sed nec tuae domi probatur, nec meae poteram: nec, si propius essem uspiam, tecum tamen essem. idem enim te impediret, quo minus mecum esses; quod nunc etiam impedit. mihi adhuc nihil aptius fuit hac solitudine: quam uereor ne Philippus tollat. heri enim uesperi uenerat. Me scriptio, & litterae non leniunt, sed obturbant. Vale.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 17

MARCIANVS *ad me scripsit, me excusatum esse apud Appuleium a Laterensi, Nasone, Laenate, Torquato, Strabone. his uelim meo nomine reddendas litteras cures, gratũ mihi eos fecisse. Quod pro Cornificio me abhinc amplius annis* XXV. *spopondisse dicit Flauius: & si reus locuples est, & Appuleius praediator liberalis, tamen uelim des operam, ut inuestiges ex consponsorum tabulis, sit ne ita. mihi enim ante aedilitatem meam nihil erat cũ Cornificio. potest tamen uideri, sed scire certum uelim: & appelles procuratores, si tibi uidetur: quamquam quid ad me? uerumtamen. Pansae profectionem scribes, cum scies. Atticam saluere iube, & eam cura obsecro diligenter. Piliae salutem. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 18

DVM *recordationes fugio, quae quasi morsu quodam dolorem efficiunt, refugio a te admonendo. quod uelim mihi ignoscas, eiusmodi est. etenim habeo non nullos ex ijs, quos nunc lectito, auctores, qui dicant, fieri id oportere, quod saepe tecum egi, & quod a te approbari uolo. de fano illo dico; de quo tantum, quantum me amas, uelim cogites. equidem neque de genere dubito; placet enim mihi Clutij: neque de re; statutum est enim: de loco non numquam. uelim igitur cogites. ego, quantum his temporibus tam eruditis fieri poterit, profecto illam*

lam consecrabo omni genere monumentorum, ab omnium ingenijs scriptorum, & Graecorum, & Latinorum: quae res forsitan sit refricatura uulnus meum. sed iam quasi uoto quodam, & promisso me teneri puto: longumq. illud tempus, cum non ero, magis me mouet, quam hoc exiguum, quod mihi tamen nimium longum uidetur. habeo enim uihil, tentatis rebus omnibus, in quo acquiescam. nam, dum illud tractabam, de quo antea scripsi ad te, quasi fouebam dolores meos: nunc omnia respuo; nec quidquam habeo tolerabilius, quam solitudinem: quam, quod eram ueritus, non obturbauit Philippus. nam, ut heri me salutauit, statim Romam profectus est. Epistolam, quam ad Brutum, ut tibi placuerat, scripsi, misi ad te. curabis cum tua perferendam. eius tamen misi ad te exemplum, ut, si minus placeret, ne mitteres. Domestica quod ais ordine administrari, scribes, quae sunt ea: quaedam enim exspecto. Cocceius uide ne frustretur. nam Libo quod pollicetur, ut Eros scribit, non incertum puto. de sorte mea Sulpicio confido, & Egnatio scilicet. de Appuleio, quid est, quod labores? cum sit excusatio facilis. Tibi ad me uenire, ut ostendis; uide, ne non sit facile. est enim longum iter; discedentemq. te, quod celeriter tibi erit fortasse faciundum, non sine magno dolore dimittam. sed omnia, ut uoles. ego enim, quidquid feceris, id cum recte, tum etiam mea caussa factum putabo. Heri, cum ex aliorum litteris cognouissem de Antonij aduen-

tu, admiratus ſum, nihil eſſe in tuis: ſed erant pridie fortaſſe ſcriptae, quam datae. neque iſta quidem curo, ſed tamẽ opinor propter praedes ſuos accurriſſe. Quod ſcribis, Terentiam de obſignatoribus mei teſtamenti loqui: primum tibi perſuade, me iſtaec non curare, neque eſſe quidquam aut paruae curae, aut nouae loci: ſed tamen quid ſimile? illa eos non adhibuit, quos exiſtimauit quaeſituros, niſi ſciſſent, quid eſſet: num id etiam mihi periculi fuit? ſed tamen faciat illa, quod ego. dabo meum teſtamentum legendum cui uoluerit: intelliget, non potuiſſe honorificentius a me fieri de Nepote, quam fecerim. nam quod non aduocaui ad obſignandum: primum mihi non uenit in mentem: deinde ea re non uenit, quia nihil attinuit. tute ſcis, (ſi modo meminiſti) me tibi tum dixiſſe, ut de tuis aliquos adduceres: quid enim opus erat multis? equidem domeſticos iuſſeram: tum tibi placuit, ut mitterem ad Silium. inde eſt natum, ut ad Publium. ſed neceſſe neutrum fuit. hoc tu tractabis, ut tibi uidetur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

EST *hic quidem locus amoenus, & in mari ipſo, qui & Antio, & Circaeis adſpici poſſit: ſed ineunda nobis ratio eſt, quemadmodum in omni mutatione dominorum, qui innumerabiles fieri poſſunt in infinita poſteritate, (ſi modo haec ſtabunt) illud, quaſi conſecratum, remanere poſſit. equidem iam nihil egeo uectigalibus, et paruo contentus eſſe poſſum.*

sum. cogito interdum trans Tiberim hortos aliquos parare, & quidem ob hanc caussam maxime: nihil enim uideo, quod tam celebre esse possit: sed quos, coram uidebimus; ita tamen, ut hac aestate fanum absolutum sit. tu tamen cum Appella Chio confice de columnis. De Cocceio, & Libone quae scribis, approbo, maxime, quod de iudicatu meo responsum sit. si quid perspexeris, & tamen quid procuratores Cornificij dicant, uelim scire, ita ut in ea re te, cum tam occupatus sis, non multum operae uelim ponere. De Antonio quoque Balbus ad me cum Oppio conscripsit, idq. tibi placuisse, ne perturbarer. illis egi gratias. te tamen, ut iam ante ad te scripsi, scire uolo, me neque isto nuncio esse perturbatum, nec iam ullo perturbatum iri. Pansa si hodie, ut putabas, profectus est, posthac iam incipito scribere ad me, de Bruti aduentu quid exspectes, idest, quos ad dies. id, si scies ubi iam sit, facile coniectura assequere. Quod ad Tironem de Terentia scribis, obsecro te, mi Attice, suscipe totum negotium. uides & officium agi meum quoddam, cui tu es conscius, &, ut non nulli putant, Ciceronis rem. me quidem id multo magis mouet, quod mihi est & sanctius, & antiquius; praesertim cum hoc alterum neque sincerum, neque firmum putem fore. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 20

NONDVM *uideris perspicere, quam me nec Antonius commouerit, nec quidquam iam eiusmo-*

di possit commouere. De Terentia autem scripsi ad te ijs litteris, quas dederam pridie. Quod me hortaris, idq. a ceteris desiderari scribis, ut dissimulem me tam grauiter dolere: possum ne magis, quod totos dies consumo in litteris? quod etsi non dissimulationis, sed potius leniendi, & sanandi animi caussa facio: tamen, si mihi minus proficio, simulationi certe facio satis. Minus multa ad te scripsi, quod exspectabam tuas litteras ad eas, quas ad te pridie dederam. exspectabam autem maxime de fano, non nihil etiam de Terentia. Velim me facias certiorem proximis litteris, Cn. Caepio, Seruiliae Claudij pater, uiuo ne patre suo naufragio perierit, an mortuo; item Rutilia uiuo ne C. Cotta, filio suo, mortua sit, an mortuo. pertinet ad eum librum, quem de luctu minuendo scripsimus. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

LEGI *Bruti epistolam, eamq. tibi remisi, sane non prudenter rescriptam ad ea, quae requisieras. sed ipse uiderit. quamquam illud turpiter ignorat. Catonem primum sententiam putat de animaduersione dixisse; quam omnes ante dixerant, praeter Caesarem. et cum ipsius Caesaris tam seuera fuerit, qui tum praetorio loco dixerit; consularium putat leniores fuisse, Catuli, Seruilij, Lucullorum, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellij, Volcatij, Figuli, Cottae, L. Caesaris, C. Pisonis, etiam M'. Acilij Glabrionis, Silani, Murenae, designatorum consulum.*

lum. cur ergo in sententiam Catonis? quia uerbis luculentioribus, & pluribus rem eandem comprehenderat. Me autem hic laudat, quod retulerim, non quod patefecerim, quod cohortatus sim, quod denique ante, quam consulerem, ipse iudicauerim. quae omnia quia Cato laudibus extulerat in caelũ, perscribendaq. censuerat; iccirco in eius sententiam est facta discessio. hic autem se etiam tribuere multum mihi putat, quod scripserit, Optimum consulem. quis enim ieiunius dixit inimicus? Ad cetera uero tibi quemadmodum rescripsit? tantum rogat de S. C. ut corrigas. hoc quidem fecisset, etiamsi Ranio admonitus esset. Sed haec iterũ ipse uiderit. De hortis, quoniam probas, effice aliquid. rationes meas nosti. si uero etiam a Faberio recedit; nihil negotij est. sed etiam sine eo posse uideor contendere. ueuales certe sunt Drusi. fortasse et Lamiani, & Cassiani. sed coram. De Tetentiano non possum commodius scribere, quam tu scribis. officium sit nobis antiquissimum. si quid nos fefellerit, illius malo me, quam mei paenitere, Ouiae C Lollij curanda sunt HS c̄. negat Eros posse, sine me; credo, quod accipienda aliqua sit; & danda aestimatio. uellem tibi dixisset. si enim res est, ut mihi scribit, parata; nec in eo ipso mentitur: per te confici potuit. cognoscas, & conficias, uelim. Quod me in forum uocas; eo uocas, unde, etiam bonis meis rebus, fugiebam. quid enim mihi cum foro sine curia? in oculos incurrentibus ijs, quos aequo animo uide-

uidere non possum. Quod autem homines a me postulare scribis, ut Romae sim, neque mihi, ut absim, concedere, aut quatenus eos mihi concedere: iam pridem scito esse, cum unũ te pluris, quam omnes illos, putem. ne me quidẽ contemno; meoq. iudicio multo stare malo, quam omnium reliquorum. neque tamen progredior longius, quam mihi doctissimi homines concedunt: quorum scripta omnia, quaecumque sunt in eam sententiam, non legi solum, quod ipsum erat fortis aegroti, accipere medicinam, sed in mea etiam scripta transtuli, quod certe afflicti, & fracti animi non fuit. ab his me remedijs noli in istam turbam uocare, ne recidam. De Terentia, quod mihi omne onus imponis; non cognosco tuam in me indulgentiam. ista enim sunt ipsa uulnera, quae non possum tractare sine maximo gemitu. moderare igitur, quaeso, ut potes. neque enim a te plus, quam potes, postulo. potes autem, quid ueri sit, perspicere tu unus. De Rutilia, quoniam uideris dubitare, scribes ad me, cum scies, sed quamprimum, num Clodia, D. Bruto consulari, filio suo, mortuo, uixerit. id de Marcello, aut certe de Postumia sciri potest, illud autem de M. Cotta, aut de Syro, aut de Satyro. De hortis, etiam atque etiam rogo. omnibus meis, eorumque, quos scio mihi non defuturos, facultatibus, sed potero meis, enitendum mihi est. sunt etiam, quae uendere facile possim: sed, ut non uendam, eiq. usuram pendam, a quo emero, non plus annum, possum

asse-

assequi, quod uolo, si tu me adiuuas. paratissimi sunt Drusi. cupit enim uendere. proximos puto Lamiae. sed abest. tu tamen, si quid potes, odorare. ne Silius quidem quidquam utitur, & ijs usuris facillime sustentabor. habe tuum negotium; nec, quid res mea familiaris postulet, quam ego non curo, sed quid uelim, existima. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 22

PVTARAM te aliquid noui; quod eiusmodi fuerat initium litterarum; quamuis nõ curarem, quid in Hispania fieret, tamen te scripturum: sed uidelicet meis litteris respondisti, ut de foro, & de curia. sed domus est, ut ais, forum. quid ipsa domo mihi opus est, carenti foro? occidimus, occidimus, Attice, iam pridem nos quidem, sed nunc fatemur, postea quam unum, quo tenebamur, amisimus. itaque solitudinem sequor. et tamen, si qua me res isto abduxerit, enitar, si quo modo potero, (potero autem) ut praeter me nemo dolorẽ meum sentiat: si ullo modo poterit, ne tu quidem. Atque etiam illa caussa est non ueniendi. meministi, quid ex te Atedius quaesierit. quin etiam nunc molesti sunt: quid existimas, si uenero? De Terentia ita cura, ut scribis, meq. hac ad maximas aegritudines accessione non maxima libera. Et, ut scias me ita dolere, ut non iaceam, quibus consulibus Carneades, & ea legatio Romam uenerit, scriptum est in tuo annali. haec nunc quaero, quae caussa fuerit.

de Oropo, opinor, ſed certum neſcio: & , ſi ita eſt, quae controuerſiae: praeterea, qui eo tempore nobilis Epicureus fuerit Athenis. qui praeſuerit hortis: qui etiam Athenis πολιτικοὶ fuerint illuſtres. quae etiam ex Apollodori puto poſſe inueniri. De Attica, moleſtum: ſed quoniam leuiter: recte eſſe confido. De Megala dubium mihi non erat. unde enim tam felix Ligus pater? nam quid de me dicam? cui ut omnia contingant, quae uolo, leuari non poſſum. De Druſi hortis, quanti licuiſſe tu ſcribis, id ego quoque audieram, & , ut opinor, heri ad te ſcripſeram: ſed quanti quanti, bene emitur, quod neceſſe eſt. mihi, quoquo modo tu exiſtimas, (ſcio enim, ego ipſe quid de me exiſtimem) leuatio quaedam eſt, ſi minus doloris, at officij debiti. Ad Sicam ſcripſi, quod utitur L. Cotta. ſi nihil conficeretur de transtiberinis, habet in Oſtienſi Cotta celeberrimo loco, ſed puſillum loci, ad hanc rem tamen plus etiam ſatis. id uelim cogites. nec tamen iſta pretia hortorum pertimueris. nec mihi argento iam, nec ueſte opus eſt, nec quibuſdam amoenis locis: hoc opus eſt. uideo etiam, a quibus adiuuari poſſim. ſed loquere cum Silio: nihil enim eſt melius. mandaui etiam Sicae. reſcripſit, conſtitutum ſe cum eo habere. ſcribat igitur ad me, quid egerit, & tu uidebis.

CICERO S. D. ATTICO. 23

BENE fecit A. Silius, qui tranſegerit. neque enim ei deeſſe uolebam, & , quid poſſem, timebam.

De Ouia, confice, ut ſcribis. De Cicerone, tempus eſſe iam uidetur: ſed quaero, quod illi opus erit Athenis, permutari ne poſſit, an ipſi ferendum ſit: de totaq. re, quemadmodum, & quando placeat, uelim conſideres. Publius iturus ne ſit in Africam, & quando, ex Atedio ſcire poteris. quaeras, & ad me ſcribas, uelim. Et, ut ad meas ineptias re-deam, uelim me certiorem facias, P. Craſſus, Vi-nuliae filius, uiuo ne P. Craſſo, conſulari, patre ſuo, mortuus ſit, ut ego meminiſſe uideor, an poſt. item quaero de Regillo, Lepidi filio, recte ne memi-nerim, patre uiuo mortuum. Ciſpiana explicabis, itemq. Praeterea. De Attica, optime: & ei ſa-lutem dices, Piliae.

CICERO S. D. ATTICO. 24

SCRIPSIT ad me diligenter Sica de Silio, ſeq. ad te rem detuliſſe: quod tu idem ſcribis. mihi & res, & condicio placet, ſed ita, ut numerato ma-lim, quam aeſtimatione. uoluptarias enim poſſeſſio-nes nolet Silius: uectigalibus autem ut his poſſum eſſe contentus, quae habeo, ſic uix minoribus. unde ergo numeratos? HS DC exprimes ab Hermogene, cum praeſertim neceſſe erit. & domi uideo eſſe HS DC. reliquae pecuniae uel uſuram Silio pendemus, dum a Faberio, uel ab aliquo, qui Faberio debet, repraeſentabimus. erit etiam aliquid alicunde. ſed totam rem tu gubernabis. Druſianis uero hortis multo antepono: neque ſunt numquam comparati,

mi-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

mihi crede. una me caussa mouet, in qua scio me τετυφῶσθαι: sed, ut facias, obsequere huic errori meo. Nam quod scribis ἐγγήραμα: actum iam de isto est; alia magis quaero. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 25

SICA, ut scribit, etiam si nihil confecerit cum A. Silio, tamen se scribit x. kal. esse uenturum. cuius occupationibus ignosco: eaeq. mihi sunt notae. De uoluntate tua, ut simul simus, uel studio potius, & cupiditate, non dubito. De Nicia quod scribis: si ita me haberem, ut eius humanitate frui possem, in primis uellem illum mecum habere: sed mihi solitudo & recessus prouincia est. quod quia facile ferebat Sica, eo magis illum desidero. praeterea nosti Niciae nostri imbecillitatem, molliciem. consuetudinem uictus. cur ego illi molestus uelim, cum mihi ille iucundus esse non possit? uoluntas tamen eius mihi grata est. Vnam rem ad me scripsisti, de qua decreui nihil tibi rescribere. spero enim me a te impetrasse, ut priuares me ista molestia. Piliae, & Atticae salutem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 26

DE SILIANO negotio, etsi mihi non est ignota condicio, tamen hodie me ex Sica arbitror omnia cogniturum. Cottae quidem negas te nosse. sed ultra Silianam uilla est, quam puto tibi notam esse, uillula sordida, & ualde pusilla: nihil agri: ad

aliam

aliam rem loci satis, nihil ad eam, quam quaero. sequor celebritatem. sed, si perficitur de hortis Silij, hoc est, si perficis; (est enim totum positum in te) nihil est scilicet, quod de Cotta cogitemus. De Cicerone, ut scribis, ita faciam: ipsi permittam de tempore: nummorum quantum opus erit, ut permutetur, tu uidebis. Ex Atedio, quod scribis, si quid inueneris, scribes. Et ego ex tuis animaduerto litteris, & profecto tu ex meis, nihil habere nos, quod scribamus. eadem quotidie: quae iam, iamq; ipsa contrita sunt: tamen facere non possum, quin quotidie ad te mittam, ut tuas accipiam. De Bruto tamen, si quid habebis. scire enim iam puto, ubi Pansam exspectet. si, ut consuetudo est, in prima prouincia; circiter kalendas affuturus uidetur. uellem, tardius. ualde enim urbem fugio multas ob caussas. itaque id ipsum dubito, an excusationem aliquam ad illum parem: quod quidem uideo facile esse. sed habemus satis temporis ad cogitandum. Piliae, Atticae salutem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 27

De silio nihilo plura cognoui ex praesente Sica, quam ex litteris tuis. scripseras enim diligenter. si igitur tu illum conueneris, scribes ad me, si quid uidebitur. De quo putas ad me missum esse; sit missum, nec ne, nescio; dictum quidem mihi certe nihil est. tu igitur, ut coepisti: &, si quid ita conficies, (quod equidem non arbitror fieri posse) ut il-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

li probetur; Ciceronem, si tibi placebit, adhibebis. eius aliquid interest, uideri illius caussa uoluisse: mea quidem nihil, nisi id quod tu scis, quod ego aestimo. Quod me ad meá cósuetudiné reuocas, fuit meum quidem iam pridem remp. regere, quod faciebam: sed interea erat, ubi acquiescerem. nunc plane nec ego uictum, nec uitam illam colere possum: nec in ea re, quid alijs uideatur, mihi puto curandum. mea mihi conscientia pluris est, quam omnium sermo. Quod me ipse per litteras consolatus sum; non paenitet me, quantum profecerim. maerorem minui. dolorem nec potui, nec, si possem, uellem. De Triario, bene interpretatis uoluntatem meam. tu uero nihil, nisi ut illi uolent. amo illum mortuum: tutor sum liberis: totam domum diligo. De Castricino negotio, si Castricius pro mancipijs pecuniam accipere uolet, eamq. ei solui, ut nunc soluitur; certe nihil est commodius. sin autem ita actum est, ut ipsa mancipia abduceret; non mihi uidetur esse aequum. rogas enim me, ut tibi scribam, quid mihi uideatur. nolo enim negotij Quinctum fratrem quidquam habere: quod uideor mihi intellexisse, tibi uideri idem. Publius, si aequinoctium exspectat, ut scribis Atedium dicere, nauigaturus uidetur. mihi autem dixerat, per Siciliam. utrum, & quando, uelim scire. Et uelim aliquando, cum erit tuum commodum, Lentulum puerum uisas, eiq. de mancipijs. quae tibi uidebitur, attribuas. Piliae, Atticae salutem. Vale.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 28

SILIVS, *ut scribis, hodie. cras igitur, uel potius cum poteris, scribes, si quid erit, cum uideris. Nec ego Brutum uito, nec tamen ab eo leuationem ullam exspecto: sed erant caussae, cur hoc tempore istic esse nollem: quae si manebunt, quaerenda erit excusatio ad Brutum: &, ut nunc est, mansurae uidentur. De hortis, quaeso explica. caput illud est, quod scis. sequitur, ut etiam mihi ipsi quiddam opus sit. nec enim esse in turba possum, nec a uobis abesse. huic meo consilio nihil reperio isto loco aptius. & de hac re quid tui consilij sit, mihi persuasum est, & eo magis, quod idem intellexi tibi uideri, me ab Oppio, & Balbo ualde diligi. cum ijs communices, quantopere, & quare uelim hortos; sed ita posses, si expediatur illud Faberiannm. sin igitur auctor es futuri, qua etiam iactura faciunda sit representabo: (quod possum) adducito tum enim illud desperandum denique intelliges, & quid inclinent ad hoc meum consilium ad iuuandum. si quid erit, magnum est adiumentum: sin minus, quacunque ratione contendamus. uetus illud* ἐγγύραμα, *quemadmodum scripsisti, uel* ἐντάφιον *putato. de illo Ostiensi nihil est cogitandum, si hoc non assequimur. a Lamia non puto posse. Damasippi experiendum est. Vale.* *

CICERO S. D. ATTICO. 29

QVAERO, *quid ad te ſcribam: ſed nihil eſt: eadem quotidie. Quod Lentulum inuiſis, ualde gratum. pueros attribue ei, quot, & quos uidebitur. De Silij uoluntate uendendi, & de eo, quanti; tu uereri uideris, primum ne nolit, deinde ne tanti, Sica aliter: ſed tibi aſſentior. quare, ut ei placuit, ſcripſi ad Egnatium. Quod Silius te cum Clodio loqui uult: potes id mea uoluntate facere; commodiusq. id eſt, quam, quod ille a me petit, me ipſum ſcribere ad Clodium. De mancipijs Caſtricianis, commodiſſimum eſſe credo, tranſigere Egnatium: quod ſcribis te ita futurum putare. Cum Ouia, quaeſo, quidem ut conficiatur. Quoniam, ut ſcribis, nox erat, in hodierna epiſtola plura exſpecto. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO, 30

SILIVM *mutaſſe ſententiam, Sica mirabatur. equidem magis miror, quod, cum in filium cauſſam conferret, quae mihi non iniuſta uidetur; (habet enim qualem uult) ais te putare, ſi addiderimus aliud, a quo refugiat, cum ab ipſo id fuerit deſtinatum, uenditurum. Quaeris a me, quod ſummum pretium conſtituam; & quantum anteire iſtos hortos. Druſi: acceſſi numquam: Coponianam uillam, & ueterem, & non magnam, noui; ſiluam nobilem, fructum autem neutrius: quod tamen puto nos ſcire oportere. ſed mihi, utrius iſtorum, tempore*

pore magis meo, quam ratione, aestimanda sunt. possim autem assequi, nec ne, tu uelim cogites. si enim Faberianum uenderem, explicare uel repraesentatione non dubitarem, de Silianis, si modo adduceretur, ut uenderet: si uenales non haberet, transirem ad Drusum, uel tanti, quanti Egnatius illum uelle tibi dixit. magno etiam adiumēto nobis Hermogenes potest esse in repraesentando. at concede mihi, quaeso, ut eo animo sim, quo is debeat esse, qui emere cupiat. & tamen sermo ita cupiditati, & dolori meo, ut a te regi uelim. Egnatius mihi scripsit. is si quid tecum locutus erit, (commodissime enim per eum agi potest) ad me scribes: & id agendum puto. nam cum Silio non uideo confici posse. Piliae, & Atticae salutem. Haec ad te mea manu. uide, quaeso, quid agendum sit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 31

PVBLILIA ad me scripsit, matrem suam cum Publilio loqui, eam ad me cum illo uenturam, & se una, si ego paterer. orat multis, & supplicibus uerbis, ut liceat, & ut sibi rescribam. res quam molesta sit, uides. rescripsi, me etiam grauius esse affectum, quam tum, cum illi dixissem, me solum esse uelle; quare nolle me hoc tempore eam ad me uenire. putabam, si nihil rescripsissem, illa cum matre uenturam: nunc non puto. apparebat enim illas litteras non illius esse. illud autem, quod fore uideo, ipsum uolo uitare, ne illae ad me ueniant. &

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

una est uitatio: & ego nollem: sed necesse est. te hoc nunc rogo, ut explores, ad quam diem hic ita possim esse, ut ne opprimar. ages, ut scribis, temperate. Ciceroni uelim hoc proponas, (ita tamen, si tibi non iniquum uidebitur) ut sumptus huius peregrinationis (quibus, si Romae esset, domumq. conduceret, quod facere cogitabat, facile contentus futurus erat) accommodet ad mercedes Argileti, & Auentini. & cum ei proposueris: ipse uelim reliqua moderere, quemadmodum ex his mercedibus suppeditemus ei quod opus sit. praestabo, nec Bibulum, nec Acidinum, nec Messallam, quos Athenis futuros audio, maiores sumptus facturos, quam quod ex eis mercedibus recipietur. itaque uelim uideas, primum, conductores qui sint, & quanti; deinde, ut sit, qui ad diem soluat; & quid uiatici, quid instrumenti satis sit. iumento certe Athenis nihil opus sit, quibus autem in uia utatur, domi sunt plura. quam opus erat: quod etiam tu animaduertis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

Ego, ut heri ad te scripsi, si & Silius is fuerit, quem tu putas, nec Drusus facilem se praebuerit, Damasippum uelim aggrediare. is, opinor, ita partes fecit in ripa nescio quotenorum iugerum, ut certa pretia cõstitueret; quae mihi nota non sunt. scribes ad me igitur, quidquid egeris. Vehementer me sollicitat Atticae nostrae ualetudo; ut uerear

etiam,

etiam, ne qua culpa sit. sed & paedagogi probitas, & medici assiduitas, & tota domus in omni genere diligens me rursus id suspicari uetat. cura igitur. plura enim non possum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 33

E GO *hic uel sine Sica (Tironi enim melius est) facillime possem esse, ut in malis: sed, cum scribas uidendum mihi esse, ne opprimar; ex quo intelligam, te certum illius profectionis diem non habere; putaui esse commodius. me istuc uenire, quod idē uideo tibi placere. cras igitur in Sicae suburbano: inde, quemadmodum suades, puto me in Ficulensi fore. quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse uenio, coram uidebimus. tuam quidem & in agendis nostris rebus, & in consilijs ineundis, mihiq. dandis, in ipsis litteris, quas mittis, beneuolentiam, diligentiam, prudentiam mirice diligo.*

CICERO S. D. ATTICO. 34

T V *tamen, si quid cum Silio, uel illo ipso die, quo ad Sicam uenturus ero, certiorem me uelim facias, & maxime cuius loci detractionem fieri uelit. quod enim scribis, extremi, uide; ne is ipse locus sit, cuius caussa de tota re, ut scis est, a nobis cogitatum. Hirtij epistolam tibi misi, & recentem, & beneuole scriptam. Ante, quam proxime discessi, numquam mihi uenit in mentem, quo plus insumptum in monumentum esset, quam nescio quid,*

quod lege conceditur tantundem populo dandum esse: quod non magnopere moueret, nisi nescio quo modo, ἀλόγως fortasse, nollem illud ullo nomine, nisi fani, appellari. quod si uolumus; uereor, ne assequi non possimus, nisi mutato loco. hoc quale sit, quaeso considera. nam etsi minus urgeor, meq. ipse propemodum collegi: tamen indigeo tui consilij. itaque te uehementer etiam atque etiam rogo, magis quam a me uis, aut pateris te rogari, ut hanc cogitationem toto pectore amplectare. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 35

Fanvm fieri uolo; neque hoc mihi erui potest: sepulcri similitudinem effugere, non tam propter poenam legis studeo, quam ut maxime assequar ἀποθέωσιν: quod poteram, si in ipsa uilla facerem: sed, ut saepe locuti sumus, commutationes dominorum reformido. in agro ubicumque fecero, mihi uideor assequi posse, ut posteritas habeat religionem. hae meae tibi ineptiae (fatebor enim) ferēdae sunt. non habeo, ne me quidem ipsum, quicum tam audacter communicem, quam te. si tibi res, si locus, si institutum placet, lege, quaeso, legem, mihiq. eam mitte. si quid in mentem ueniet, quo modo eum effugere possimus; utemur. Ad Brutum si quid scribes, nisi alienum putabis, obiurgato eum, quod in Cumano esse noluerit propter eam caussam, quam tibi dixi. cogitanti enim mihi, nihil tam uidetur potuisse facere rustice. Et, si tibi placebit sic agere de

fano,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

fano, ut coepimus; uelim cohortere & exacuas Cluatium. nam etiam ſi alio loco placebit; illis nobis opera, conſilioq. utendum puto. Tu ad uillam fortaſſe cras. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 26

A TE *heri duas epiſtolas accepi, alteram pridie datam Hilaro, alteram eodem die tabellario: accepiq. ab Aegypta litteras eodem die, Piliam, & Atticam plane belle ſe habere. tuae litterae mihi redditae ſunt tertiodecimo die. Quod mihi Bruti litteras, gratum. ad me quoque miſit. eam ipſam ad te epiſtolam miſi, & ad eam exemplum mearum litterarum. De fano, ſi nihil mihi hortorum inuenis; qui quidem tibi inueniendi ſunt, ſi me tanti facis, quanti certe facis; ualde probo rationem tuam de Tuſculano. quamuis prudens ad cogitandum ſis, ſicut es: tamen, niſi magnae curae tibi eſſet, ut ego conſequerer id, quod magnopere uellem, numquam ea res tibi tam belle in mentem uenire potuiſſet. ſed neſcio quo pacto celebritatem requiro: itaque hortos mihi conficias, neceſſe eſt. maxima eſt in Scapulae celebritas, propinquitas praeterea ubi ſis, ne totum diem in uillam. quare, antequam diſcedit, Othonem, ſi Romae eſt, conuenias peruelim. ſi nihil erit, etſi tu meam ſtultitiam conſueſti ferre, eo tamen progrediar, ut mihi ſtomachere. Druſus enim certe uendere uult. ſi ergo aliud erit, non mea erit culpa, niſi emero? qua in re ne labar,*

quaeso prouide. prouidendi autem una ratio est, si quid de Scapulanis possumus. Et uelim me certiorem facias, quam diu in suburbano sis futurus. Apud Terentiam gratia opus est nobis, tuaq. auctoritate. sed facies, ut uidebitur. scio enim, si quid mea intersit, tibi maiori curae solere esse, quam mihi. Hirtius ad me scripsit, Sex. Pompeium Corduba exisse, & fugisse in Hispaniam citeriorem, Cnaeum fugisse nescio quo: neque enim curo: nihil praeterea. noui litteras Narbone dedit X I V. *kal. Mai. Tu mihi de Caninij naufragio, quasi dubia re, misisti. scribas igitur, si quid erit certius. Quod me a maestitia auocas, multum proficies, si locum fano dederis. multa mihi* εἰς ἀποθέωσιν *in mentem ueniunt: sed loco ualde opus est. quare etiam Othonem uide. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO, 37

NON *dubito, quin occupatissimus fueris, qui ad me nihil litterarum. sed homo nequam, qui tuum commodum nõ exspectarit, cum ob eam unam caussam missus esset. nunc quidem, nisi quid te tenuit, suspicor esse in suburbano. at ego hic, scribendo dies totos, nihil equidem leuor, sed tamen aberro. Asinius Pollio ad me scripsit de impuro nostro cognato. quod Balbus minor nuper satis plane, Dolabella obscure, hic apertissime. ferrem grauiter, si nouae aegrimoniae locus esset. sed tamen quid impurius? o homlnem cauendum: quamquam mihi quidem.*

dem. ſed tenendus dolor eſt. Tu, quoniam neceſſe nihil eſt, ſic ſcribes aliquid, ſi uacabis. Quod putas oportere prouideri iam animi mei firmitatem, grauiusq. quoſdã ſcribis de me loqui, quam aut te ſcribere, aut Brutum: ſi, qui me fractum animo, & debilitatum putant, ſciant, quid litterarum, & cuius generis conficiam; credo, ſi modo homines ſint, exiſtiment me, ſiue ita leuatus ſim, ut animum uacuum ad res difficiles ſcribendas afferam, reprehendendum non eſſe; ſiue hanc aberrationem a dolore delegerim, quae maxime liberaliſſima, doctoq. homine digniſſima, laudari etiam oportere. ſed, cum ego faciã omnia, quae facere poſſim ad me adiuuandum; tu effice id, quod uideo te non minus, quam me, laborare. hoc mihi debere uideor, neque leuari poſſe, niſi ſoluero, aut uidero me poſſe ſoluere, id eſt locum, qualem uolo, inuenero. Heredes Scapulae ſi iſtos hortos, ut ſcribis tibi Othonem dixiſſe, partibus quattuor factis, liceri cogitant: nihil eſt ſcilicet emptori loci. ſin uenibunt: quid fieri poſſit, uidebimus. nam ille locus publicatus, qui eſt Trebonij, & Cuſinij, erat ad me allatus. ſed ſcis aream eſſe. nullo pacto probo. Clodiae ſane placent; ſed non puto eſſe uenales. De Druſi hortis, quamuis ab ijs abhorreas, ut ſcribis; tamen eo confugiam, niſi quid inueneris. aedificatio me nõ mouet. nihil enim aliud aedificabo, niſi id, quod etiam ſi illos non habuero. Κύριος mihi ſic placuit, ut cetera Antiſthenis, hominis acuti magis, quam eruditi. Vale.

CICERO

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 38

TABELLARIVS cum ad me ſine litteris tuis ueniſſet, exiſtimaui, tibi eam cauſſam non ſcribendi fuiſſe, quod pridie ſcripſiſſes ea ipſa, ad quae reſcripſi hac epiſtola. exſpectaram tamen aliquid de litteris Aſinij Pollionis. ſed nimium ex meo otio tuum ſpecto. quamquam tibi remitto, niſi quid neceſſe erit, neceſſe ne habeas ſcribere, niſi eris ualde otioſus. De tabellarijs facerem, quod ſuades, ſi eſſent ullae neceſſariae litterae, ut erant olim, cum, breuioribus diebus, tamen quotidie reſpondebant tempori tabellarij. & erat aliquid, Silius, Druſus, alia quaedam. nunc, niſi Otho extitiſſet, quid ſcriberemus, non erat. id ipſum dilatum eſt: tamen alleuor, cum loquor tecum abſens, multo etiam magis, cum tuas litteras lego. ſed quoniam & abes; (ſic enim arbitror) & ſcribendi neceſſitas nulla eſt, conquieſcent litterae, niſi quid noui extiterit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 39

QVALIS futura ſit Caeſaris uituperatio contra laudationem meam, perſpexi ex eo libro, quem Hirtius ad me miſit, in quo colligit uitia Catonis, ſed cum maximis laudibus meis. itaque miſi librũ ad Muſcam, ut tuis librarijs daret. uolo enim eum diuulgari: quod quo facilius fiat, imperabis tuis. συμβουλευτικὸν ſaepe conor: nihil reperio: & quidem mecum habeo & Ἀριστοτέλους, & Θεοπόμπου

πρὸς Ἀλέξανδρον: ſed quid ſimile? illi, quae & ipſis honeſta eſſent, ſcribebant, & grata Alexandro. ecquid tu eiuſmodi reperis? mihi quidem nihil in mentem uenit. Quod ſcribis te uereri, ne & gratia, & auctoritas noſtra hoc meo maerore minuatur: ego, quid homines aut reprehendat, aut poſtulent, neſcio; ne doleam? qui poteſt? ne iaceam? quis umquam minus? dum tua me domus leuabat, quis a me excluſus? quis uenit, qui offenderetur? Aſturam ſum a te profectus. legere iſti leti, qui me reprehendunt, tam multa non poſſunt, quam ego ſcripſi. quam bene, nihil ad rem. ſed genus ſcribendi id fuit, quod nemo abiecto animi facere poſſet. triginta dies in hortis fui. quis aut congreſſum meum, aut facilitatem ſermonis deſiderauit? nunc ipſum, ea lego, ea ſcribo, ut ijs, qui mecum ſunt, difficilius otium ferant, quam ego laborem. ſi quis requirit, cur Romae non ſim: quia diſceſſus eſt: cur non ſim in his meis praediolis, quae ſunt huius tēporis: quia frequentiam illam non facile ferrem. ibi ſum igitur, ubi is, qui optimas Baias habebat, quotannis hoc tempus conſumere ſolebat. cum Romam uenero, nec uultu, nec oratione reprehendar. hilaritatem illam, qua hanc triſtitiam temporum condiebamus, in perpetuum amiſi. conſtantia, & firmitas nec animi, nec orationis requiretur. De hortis Scapulanis hoc uidetur effici poſſe, aliud tua gratia, aliud noſtra, ut praeconi ſubijciantur. id niſi fit, excludemur. ſin ad tabulam uenimus, uincemus facul-

facultates Othonis nostra cupiditate. Nam quod ad me de Lentulo scribis, non est in eo. Faberianas modo res certa sit; tuq. enitare, quod facis: quod uolumus, consequemur. Quod quaeris, quam diu hic: paucos dies: sed certum non habeo: simul ac constituero, ad te scrbam: et tu ad me, quam diu in suburbano sis futurus. quo die ego ad te haec misi, de Pilia, & Attica mihi quoque eadem, quae scribis, & scribuntur, & nunciantur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 40

NIHIL erat, quod scriberem: scire tamen uolebam, ubi esses; si abes, aut absuturus es, quando rediturus esses, facias igitur me certiorem. Et quod tu scire uolebas, ego quando ex hoc loco: postridie iduum Lanuuij constitui manere, inde postridie in Tusculano, aut Romae. utrum sim facturus, eo ipso die scies. Scis, quam sit φιλαίτιον συμφορὰ, mini me in te quidem: sed tamen auide sum affectus de fano: quod nisi, non dico, effectum erit sed fieri uidero; audebo hoc dicere, & tu, ut soles, accipies; incursabit in te dolor meus, non iure ille quidem sed tamen feres hoc ipsum quod scribo, ut omnia mea fers, ac tulisti. omnes tuas consolationes unam hanc in rem uelim conferas. si quaeris, quid optem: primum Scapulae, deinde Clodiae, postea, si Silius nolet, Drusus aget iniuste, Cusinij, & Trebonij. puto Terentium esse dominum, Rebilum fuisse certo scio. sin autem tibi Tusculanum placet, ut significasti

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

casti quibusdam litteris: tibi assentiar. hoc quidem utique perficies, si me leuari uis; quem iam etiam grauius accusas, quam patitur tua consuetudo: sed facis summo amore, & uictus fortasse uitio meo: sed tamen, si me leuari uis, haec summa leuatio, uel, si uerum scire uis, una. Hirtij epistolam si legeris, quae mihi quasi πρόπλασμα uidetur eius uituperationis, quam Caesar scripsit de Catone; facias me, quid tibi uisum sit, si tibi erit commodum, certiorem. Redeo ad fanum. nisi hac aestate absolutum erit, quam uides integram restare; scelere me liberatum non putabo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 41

NVLLVM a te desideraui diem litterarum. uidebam enim quae scribis: & tamen suspicor, uel potius intelligebam, nihil fuisse, quod scriberes. ad VI. id. uero & abesse te putabam, & plane uidebam, nihil te habere. ego tamen ad te fere quotidie mittam. malo enim frustra, quam te non habere, cui des; si quid forte sit, quod putes me scire oportere. itaque accepi VI. id. litteras tuas inanes. quid enim habebas, quod scriberes? mihi tamen illud, quidquid erat, non molestum fuit, nihil aliud scire me, noui te nihil habere. scripsisti tamen nescio quid de Clodia. ubi ergo ea est, aut quando uentura? placet mihi res sic, ut secundum Othonem nihil magis. sed neque hanc uendituram puto: delectatur enim, & copiosa est: & illud alterum quam

sit

ſit, difficile, te non fugit. ſed obſecro enitamur, ut aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. Ego me hinc poſtridie exiturum puto, ſed aut in Tuſculanum, aut domum, inde fortaſſe Arpinum. cum certum ſciero, ſcribam ad te. Venerat mihi in mentem monere te, ut id ipſum, quod facis, faceres. putabam enim commodius te idem iſtud domi agere poſſe, interpellatione ſublata. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 42

EGO poſtridie iduum, ut ſcripſi ad te ante, Lanuuij manere conſtitui, inde aut Romae, aut in Tuſculano. ſcies ante utrumque. Quod ſcies recte illam rem fore leuamento; bene facis; cum id eſſet, mihi crede, perinde, ut exiſtimare tu non poſſes. res indicat, quantopere id cupiam, cum tibi audeam confiteri, quem id non ita ualde probare arbitrer. ſed ferendus tibi in hoc meus error: ferendus? immo uero etiam adiuuandus. De Othone, diffido, fortaſſe quia cupio: ſed tamen maior etiam res eſt quam facultates noſtrae, praeſertim aduerſario & cupido, & locuplete, & herede. Proximum eſt, ut uelim Clodiae, ſi iſta minus confici poſſunt, effice quiduis. ego me maiore religione, quam quiſquam fuit ullius uoti, obſtrictum puto. uidebis etiam Trebonianos: etſi abſunt domini. ſed, ut ad te heri ſcripſi, conſiderabis etiam de Tuſculano: ne aeſtas effluat: quod certe non eſt committendum. Vale.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 43

Et Hirtium aliquid ad te συμπαθῶς de me scrpsisse, facile patior; (fecit enim humane) & te eius epistolam ad me non misisse, multo facilius: tu enim etiam humanius. Illum librum, quem ad me misit de Catone, propterea uolo diuulgari ab tuis, ut ex istorum uituperatione sit illius maior laudatio. Quod per Mustellam agis; habes hominem ualde idoneum, meiq. sane studiosum iam inde a Pontiano. perfice igitur aliquid: quid autem aliud, nisi ut aditus sit emptori? quod per quemuis heredem potest effici. sed Mustellam id perfecturum, si rogaris, puto. Mihi uero & locum, quem opto, ad id, quod uolumus, dederis, & praeterea ἐγγήραμα. Nam illa Sily, & Drusi non satis οἰκοδεσποτικὰ mihi uidentur. quid enim sedere totos dies in uilla ista? igitur malim primum Othonis, deinde Clodiae. si nihil fiet: aut Druso ludus est suggerendus, aut utendum Tusculano. Quod domi te inclusisti, ratione fecisti: sed quaeso confice, et te uacuum redde nobis. Ego hinc, ut scripsi antea, postridie idus Lanuuium; deinde postridie in Tusculano. contudi enim animum, & fortasse uici, si modo permansero. scies igitur fortasse cras, summum perendie. Sed quid est quaeso? Philotimus nec Cartini Pompeium teneri; (qua de re litterarum ad Clodium Patauinum missarum exemplum mihi Oppius, & Balbus miserant, se id factum arbitrari) bellumq. narrat reliquum

quum

quum ſatis magnum. ſolet omnino eſſe Fuluiaſter: ſed tamen, ſi quid habes. uolo etiam ſcire de naufragio Caniniano, quid ſit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 44

EGO *hic duo magna* συντάγματα *abſolui. nullo enim alio modo a miſeria quaſi aberrare poſſum. tu mihi, etiam ſi nihil erit, quod ſcribas, quod fore ita uideo; tamen id ipſum ſcribas uelim, te nihil habuiſſe, quod ſcriberes, dummodo ne his uerbis. De Attica, optime.* Ἀκηδία *tua me mouet: etſi ſcribis nihil eſſe. In Tuſculano eo commodius ero, quod & crebrius tuas litteras accipiam, & te ipſum non numquam uidebo. nam ceteroqui* ἀνεκτότερα *erant Aſturae: nec, quae refricant, hic me magis angunt. etſi tamen, ubicumque ſum, illa ſunt mecum. De Caeſare uicino ſcripſeram ad te, quia cognoram ex tuis litteris. eum* σύνναον *Quirini malo, quam Salutis. Tu uero peruulga Hirtium. id enim ipſum putaram, quod ſcribis; ut, cum ingenium amici noſtri probaretur,* ὑπόθεσις *uituperandi Catonis irrideretur. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 45

VINCAM, *opinor, animum, & Lanuuio pergam in Tuſculanum. aut enim mihi in perpetuum fundo illo carendum eſt: (nam dolor idem manebit, tantum mediocrius) aut neſcio quid interſit, utrum illuc nunc ueniam, an ad decem annos. neque*

enim

enim ista maior admonitio, quam quibus assidue conficior & dies, & noctes. quid ergo, inquies, nihil litteræ? in hac quidem re, uereor, ne etiam contra. nam essem fortasse durior. exculto enim animo nihil agreste, nihil inhumanum est. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 46

Tv *igitur, ut scripsisti, nec id incommodo tuo. uel binæ enim poterunt litteræ. occurram etiam, si necesse erit. ergo id quidem, ut poteris. De Mustela, ut scribis. etsi magnum opus est. eo magis delabor ad Clodiam. quamquam in utroque Faberianum nomen explorandum est. de quo, nihil nocuerit, si aliquid cum Balbo eris locutus, & quidem, ut res est, emere nos uelle, nec posse sine isto nomine, nec audere incerto. sed quando Clodia Romæ futura est, & quia tanti rem æstimas; eo prorsus specto; non quin illud malim; sed & magna res est, & difficile certamen cum cupido, cum locuplete, cum herede. etsi de cupiditate nemini concedam: ceteris rebus infirmiores sumus. sed hæc coram. Hirtij librum, ut facis, diuulga. De Philotimo, idem & ego arbitrabar. Domum tuam pluris uideo futuram uicino Cæsare. Tabellarium meum hodie exspectamus. nos de Pilia, et Attica certiores faciet. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 47

Domi *te libenter esse, facile credo: sed uelim scire, quid tibi restet, aut iam ne confeceris. ego te*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

in Tusculano exspecto, eoq. magis, quod Tironi sta tim te uenturum scripsisti, & addidisti, te putare opus esse. sentiebam omnino, quantum mihi præsens prodesses; sed multo magis post discessum tuum sentio. quamobrem, ut ante ad te scripsi, aut ego ad te totus, aut tu ad me, quot licebit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 48

HERI non multo post, quam tu a me discessisti, puto, quidam urbani, ut uidebantur, ad me man data, & litteras attulerunt a C. Mario C. F. eum multis uerbis agere mecum per cognationem, quæ mihi secum esset, per eum Marium, quem scripsissem, per eloquentiam L. Crassi, aui sui, ut se defen derem: caussamq. suam mihi perscripsit. rescripsi, patrono illi nihil opus esse, quoniam Cæsaris, pro pinqui eius, omnis potestas esset, uiri optimi, & hominis liberalissimi; me tamen ei fauturum. O tempora: fore, cum dubitet Curtius consulatum pe tere? Sed hæc hactenus. De Tirone mihi curæ est: sed iam sciam, quid agat. heri enim misi, qui uideret: cui etiam ad te litteras dedi. Epistolam ad Cæsarem tibi misi. Horti quam in diem proscripti sint, uelim ad me scribas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 49

VT me leuarat tuus aduentus, sic discessus afflixit. quare, cum poteris, id est cum Sexti auctioni operam dederis, reuises nos. uel unus dies mihi erit utilis; quid dicam, gratus? ipse Romam uenirem,

rem, ut una essemus, si satis consilium quadam de re haberem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 50

TIRONEM *habeo citius, quam uerebar. uenit etiam Nicias: & Valerium hodie audiebam esse uenturum. quamuis multi sint, magis tamen ero solus, quam si unus esses. sed exspecto te a Peducæo utique. tu autem significas aliquid, etiam ante uerum id quidem, ut poteris. De Virgilio, ut scribis. hoc tamen uelim scire, quando auctio. Epistolam ad Cæsarem mitti, uideo tibi placere. quid quæris? mihi quoque idem maxime placuit, & eo magis, quod nihil est in ea, nisi optimi ciuis, sed ita optimi ut tempora, quibus parere omnes* πολιτικοὶ *præcipiunt. sed scis nobis esse uisum, ut isti ante legerent. tu igitur id curabis. sed, nisi plane ijs intelliges placere, mittenda non est. id autem utrum illi sentiant, an uero simulent, tu intelliges. sed mihi simulatio pro repudiatione fuerit,* τοῦτο δὲ μυλώσῃ. *De Cærellia quid tibi placeret, Tiro mihi narrauit: debere, non esse dignitatis meæ: perscriptionem tibi placere: hoc metuere, alterum in metu non ponere. sed & hæc, & multa alia coram. sustinenda tamen, si tibi uidebitur, solutio est nominis Cærelliani, dum & de Metone, & de Faberio sciam. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 51

L. TVLLIVM *Montanum nosti, qui cum Ci-*

cerone profectus est. ab eius sororis uiro litteras accepi, Montanum Planco debere, quod præs pro Flaminio sit, HS xx; de ea re nescio quid te a Montano rogatum. sane uelim, siue Plancus est rogandus, siue qua re potes illum iuuare, iuues. pertinet ad nostrum officium. si res tibi fortè notior est, quam mihi; aut si Plancum rogandum putas; scribas ad me uelim; ut, quid rei sit, & quid rogandum, sciam. De epistola ad Cæsarem quid egeris, exspecto. De Silio, non ita sane laboro. tu mihi aut Scapulanos, aut Clodianos efficias, necesse est. sed nescio quid uideris dubitare de Clodia; utrum, quando ueniat, an, sint ne uenales? Sed quid est, quod audio, Spintherem fecisse diuortium? De lingua latina securi es animi, dices, qui talia conscribis. ἀπόγραφα sunt: minore labore fiunt: uerba tantum affero, quibus abundo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 52

Ego, etsi nihil habeo, quod ad te scribam, scribo tamen, quia tecum loqui uideor. Hic nobiscum sunt Nicias &, Valerius. hodie tuas litteras exspectabamus matutinas. erunt fortasse alteræ pomeridianæ, nisi te Epiroticæ litteræ impedient: quas ego non interpello. Misi ad te epistolas ad Martianum, & ad Montanum. eas in eundem fasciculum uelim addas, nisi forte iam dedisti. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XIII.

CICERO S. D. ATTICO.

A D CICERONEM *ita scripsisti, ut neque seuerius, neque temperatius scribi potuerit, nec magis quam quemadmodum ego maxime uellem. prudentissime etiam ad Tullios. quare aut ista proficient, aut alliud agamus. De pecunia uero, uideo a te omnem diligentiam adhiberi, uel potius iam adhibitam: et, si efficis, a te hortos habebo. nec uero ullum genus possessionis est, quod malim, maxime scilicet ob eam caussam, quæ suscepta est; cuius festinationem mihi tollis, quoniam de æstate polliceris, uel potius recipis: deinde etiam ad* καταβίωσιν, *mæstitiamq. minuẽdam nihil mihi reperiri potest aptius. cui rei cupiditas impellit me interdum, ut te hortari uelim. sed me ipse reuoco. non enim dubito, quin, quod me ualde uelle putes, in eo tu me ipsum cupiditate uincas. itaque istuc iam profecto habeo. Exspecto, quid istis placeat de epistola ad Cæsarem. Nicias te, ut debet, amat, uehementerq. tua sui memoria delectatur. Ego uero Peducæum nostrũ uehementer diligo. nam et quãti patrem feci, totum in hunc: ipsum per se æque amo, atque illum amaui; te uero plurimũ,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

qui hoc ab utroque nostrum fieri uelis. Si hortos inspexeris, etsi de epistola certiorem me feceris, dederis mihi quod ad te scribam: sin minus, scribam tamen aliquid: numquam enim deerit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

GRATIOR *mihi celeritas tua, quam ipsa res. quid enim indignius? sed iam ad ista obduruimus, et humanitatem omnem exuimus. Tuas litteras hodie exspectabam, nihil equidem ut ex ijs noui: quid enim? uerumtamen. Oppio, et Balbo epistolas deferri iubebis: & tamen Pisonem sicubi de auro. Faberius uenerit, uidebis, ut tantum attribuatur, si modo attribuetur, quantum debetur. accipies ab Erote. Ariarathes Ariobarzanis filius Romam uenit. uult, opinor, regnũ aliquod emere a Cæsare. nam, quo modo nunc est, pedem ubi ponat in suo, non habet. omnino eum Sextius noster parochijs publicis occupauit: quod quidem facile patior. uerumtamen, quod mihi, summo beneficio meo, magna cum fratribus illius necessitudo est, inuito eum per litteras, ut apud me diuersetur. ad eam rem cum mitterem Alexãdrum, has ei dedi litteras. Cras igitur auctio Peducæi: cum poteris ergo: etsi impediet fortasse Faberius: sed tamen, cum licebit. Dionysius noster grauiter queritur, et tamen iure, a discipulis abesse tam diu. multis uerbis scripsit ad me, credo item ad te. mihi quidem uidetur etiam diutius absuturus. ac nollem: ualde enim hominem desidero. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 3

A TE *litteras exſpectabam, non dum ſcilicet: nam has mane reſcribebam. Ego uero iſta omnia ſic probo, ut nihil aliud me moueat, niſi quod tu uideris dubitare. illud enim non accipio in bonam partem, quod ad me refers. quid? ipſe negotium meum gererem, niſi conſilio tuo? ſed tamen intelligo, magis te id facere diligentia, qua ſemper uteris, quam quod dubites de nominibus iſtis. etenim Cœlium nō probas: plura non uis. utrumque laudo: his igitur utendum eſt. præs aliquando factus eſſet, in his quidem tabulis. a me igitur omnia, quod dies longiores: teneamus modo, quod uolumus. puto fore iſtam etiam a præcone diem, certe ab heredibus. De Criſpo, et Muſtela uidebis: & uelim ſcire, quæ ſit pars duorum. De Bruti aduentu erā factus certior. attulerat enim ab eo Aegypta libertus litteras. mi ſi ad te epiſtolam, quia commode ſcripta erat. Vale.* *

CICERO S. D. ATTICO. 4

HABEO *munus a te elaboratum decem legatorum. & quidem puto. nam filius anno poſt quæſtor fuit, quam conſul Mummius. ſed quoniam ſæpius de nominibus quæris quid placeat: ego quoque tibi ſæpius reſpondeo, placere. Si quid poteris cum Piſone, conficies: Aulus enim uidetur in officio futurus. uelim ante poſſis: ſi minus, utique ſimul, cum Brutus ueniet in Tuſculanum. magni intereſt*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

mea, una nos esse. scies autem, qui dies is futurus sit, si puero negotium dederis, ut quærat. Spurium Mummium putaram in decem legatis fuisse: & uidelicet: etenim εὔλογον, *fratri fuisse. fuit enim ad Corinthum.*

CICERO S. D. ATTICO. 5

MISI *tibi Torquatum. colloquere tu quidem cum Silio. ut scribis, & urge. illam diem negabat esse mense Maio, istā non negabat. sed tu, ut omnia, istuc quoque ages diligenter. De Crispo, et Mustela scilicet, cum quid egeris. Quoniam ad Bruti aduentum fore te nobiscum polliceris, satis est, præsertim cū hi tibi dies in magno nostro negotio consumātur.*

CICERO S. D. ATTICO. 6

DE *aquæ ductu probe fecisti. columnarium, uide, ne nullum debeamus. quamquam mihi uideor audisse a Camillo, commutatam esse legem. Pisoni, quid est, quod honestius respondere possimus, quam solitudinem Catonis? nec coheredibus solum Herennianis, sed etiam, ut scis (tu enim mecum egisti) de puero Lucullo: quam pecuniam tutor (nam hoc quoque ad rem pertinet) in Achaia sumpserat. sed agit liberaliter, quoniam negat se quidquam facturum contra nostram uoluntatem. coram igitur, ut scribis, constituemus, quemadmodum rem explicemus. Quod reliquos coheredes conuenisti, plane bene. Quod epistolam meam ad Brutum poscis, non*

habeo

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

habeo eius exemplum, ſed tamen ſaluum eſt, & ait Tiro te habere oportere, &, ut recordor, una cum illius obiurgatoria tibi meam quoque, quam ad eũ reſcripſeram, miſi. Iudiciali moleſtia ut caream, ui debis. Tuditanum iſtum, proauum Hortenſii, plane non noram; & filium, qui tum non potuerat eſſe legatus, fuiſſe putaram. Mummium fuiſſe ad Corinthum, pro certo habeo. ſæpe enim hic Spurius, qui nuper eſt * *epiſtolas mihi pronunciabat uerſiculis facetis ad familiares miſſas a Corintho. ſed non dubito, quin fratri fuerit legatus, non in decem. atque hoc etiam accepi, non ſolitos maiores noſtros legare in decem, qui eſſent imperatorum neceſſarij, ut nos, ignari pulcherrimorum inſtitutorum, aut negligẽtes potius, M. Lucullum, & L. Murænam, & ceteros ad L. Lucullum miſimus. illudq. εὐλογώτατον, illum fratri in primis eius legatis fuiſſe. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 7

OPERAM *tuam multam, qui & hæc cures, & mea expedias, & ſis in tuis multo minus diligens, quam in meis. Sextius apud me fuit, et Theopompus pridie: ueniſſe a Cæſare narrabat litteras: hoc ſcribere, ſibi certum eſſe Romæ manere; cauſſamq. eã adſcribere, quæ erat in epiſtola noſtra, ne ſe abſente leges ſuæ negligerentur, ſicut eſſe neglecta ſumptuaria. eſt εὔλογον: idq. eram ſuſpicatus. ſed iſtis mos gerendus eſt; niſi placet hanc ipſam*

ſam ſententiam nos perſequi. et Lentulum cum Metella feciſſe diuortium. hæc omnia tu melius. reſcribes igitur quidquid uoles, dum modo quid. iam enim non reperio, quid te reſcripturum putem, niſi forte de Muſtela, aut ſi Silium uideris. Brutus heri uenit in Tuſculanum poſt horam decimam. hodie igitur me uidebit: ac uellem, cum tu adeſſes. miſi equidem ei nunciari, te, quoad potuiſſes, exſpectaſſe eius aduentum, uenturumque, ſi audiſſes, meque, ut facio, continuo te certiorem eſſe facturum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

PLANE nihil erat, quod ad te ſcriberem. modo enim diſceſſeras, et paullo poſt triplices remiſeras. uelim cures faſciculum ad Veſtorium deferendum: & alicubi des negotium, qui quærat, Q. Faberij fundus num quis in Pompeiano, Nolano uenalis ſit. Epitomen Bruti Cælianorum uelim mihi mittas, & a Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. Te idibus uidebo cum tuis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 9

COMMODVM diſceſſeras heri, cum Trebatius uenit, paullo poſt Curtius, hic ſalutandi cauſſa, ſed manſit inuitatus. Trebatium nobiſcum habemus. hodie mane Dolabella. multus ſermo ad multum diem. nihil poſſum dicere ἐκτενέστερον, nihil φιλοστοργότερον. uentum eſt tamen ad Quinctum. multa ἄφατα, ἀδιήγητα, ſed unum eiuſmodi, quod, niſi

ni si exercitus sciret, non modo Tironi dictare, sed ne ipse quidem auderem scribere. sed hactenus. ἀ-χαί ρως ad me uenit, cum haberem Dolabellam, Torquatus; humanissimeque Dolabella, quibus uerbis secum egissem, exposuit. commodum enim egeram diligentissime. quæ diligentia grata est uisa Torquato. A te exspecto, si quid de Bruto. quamquam Nicias confectum putabat, sed diuortium non probari. quo etiam magis laboro idem, quod tu. si quid est enim offensionis, hæc res mederi potest. mihi Arpinum eundum est. nam & opus est constitui a nobis illa prædiola: & uereor, ne exeundi potestas non sit, cum Cæsar uenerit: de cuius aduentu eam opinionem Dolabella habet, quam tu coniecturam faciebas ex litteris Messallæ. cum illuc uenero, intellexeroq. quid negotij sit; tum, ad quos dies rediturus sim, scribam ad te. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 10

MINIME *miror, te & grauiter ferre de Marcello, & plura uereri periculi genera. quis enim hoc timeret, quod neque acciderat antea, nec uidebatur natura ferre, ut accidere posset? omnia igitur metuenda. sed illud* παρὰ τὴν ἱστορίαν *tu, præsertim me reliquum consularem. quid tibi Seruius, quid uidetur? quamquam hoc nullam ad partem ualet scilicet, mihi præsertim, qui non minus bene actum cum illis putem. quid enim sumus? aut quid esse possumus? domi ne, an foris? quod nisi hoc mi*

hi

bi uenisset in mentem, scribere ista nescio quæ; quo uerterem me, non haberem. ad Dolabellam, ut scribis, ita puto faciendum, κοινότερα *quædam, &* πολιτικώτερα. *faciendum certe aliquid est. ualde enim desiderat. Brutus si quid, curabis ut sciam. cui quidem quamprimum agendum puto, præsertim si statuit. sermunculum enim omnem aut restinxerit, aut sedarit. sunt enim, qui loquantur etiam mecum, Sed hæc ipse optime, præsertim si etiam tecum loquetur. Mihi est in animo proficisci* XI. *kal. hic enim nihil habeo quod agam, ne hercule illic quidem nec usquam, sed tamen illic. Hodie Spintherem exspecto. misit enim Brutus ad me: per litteras purgat Cæsarem de interitu Marcelli: in quem, ne si insidijs quidem ille interfectus esset, caderet ulla suspicio. nunc uero, cum de Magio constet, non ne furor eius omnem caussam sustinet? plane, quid sit, non intelligo. explanabis igitur. quamquã nihil habeo, quod dubitem, nisi, ipso Magio quæ fuerit caussa amentiæ: pro quo quidem etiam sponsor factus est. nimirum id fuit. soluendo enim non erat. credo enim petijsse a Marcello aliquid, & illum, ut erat constantius respondisse.* οὐ γὰρ ὄνειδος. *Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. II

CREDEBAM *esse facile: totum est aliud, postea quam sum a te disiunctior. sed fuit faciendũ, ut & constituerem mercedulas prædiorum, & ne magnum onus obseruantiæ Bruto nostro imponerem.*

post-

poſthac enim poterimus commodius colere inter nos in Tuſculano: hoc autem tempore, cum ille me quotidie uidere uellet, ego ad illum ire non poſſem, priuabatur omni delectatione Tuſculani. tu igitur, ſi Seruilia uenerit, ſi Brutus quid egerit, etiam, ſi conſtituerit quando obuiam, quidquid denique erit, quod ſcire me oporteat, ſcribes. Piſonem, ſi poteris, conuenias. uides, quam maturum ſit. ſed tamen, quod commodo tuo fiat. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 12

VALDE me momorderunt epiſtolæ tuæ de Attica noſtra: eædem tamen ſanauerunt. quod enim te ipſe conſolabare eiſdem litteris, id mihi erat ſatis firmum ad leniendam ægritudinem. Ligarianam præclare uendidiſti. poſt hac quidquid ſcripſero, tibi præconium deferam. Quod ad me de Varrone ſcribis; ſcis, me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, ut Varronem nuſquam poſſem intexere. poſtea autem quam hæc cœpi φιλολογώτερα, iam Varro mihi denunciauerat magnam ſane, & grauem προσφώνησιν. biennium præterijt, cum ille Καλλιπίδης aſſiduo curſu cubitum nullum proceſſerit. ego autem me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, ut αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, ſi modo potuiſſem. nam hoc etiam Heſiodus adſcribit, αἴκε δύνηαι. nunc illam περὶ τελῶν σύνταξιν, ſane mihi probatam, Bruto, ut tibi placuit, deſpondimus. idq. eum non nolle mihi ſcripſiſti. ergo illam ἀκαδημικὸν,

μικὴν, in qua homines, nobiles illi quidem, ſed nullo modo philologi, nimis acute loquuntur, ad Varronem transferamus. etenim ſunt Ἀντιόχεια, quæ iſte ualde probat. Catulo, & Lucullo alibi reponemus, ita tamen, ſi tu hoc probas: deq. eo mihi reſcribas, uelim. De Brinniana auctione accepi a Veſtorio litteras. ait, ſine ulla controuerſia rem ad me eſſe collatam (Romæ uidelicet, aut in Tuſculano me fore putauerunt) ad VIII. kal. Quinct. dices igitur uel amico tuo, uel Othoni coheredi meo, uel Labeoni noſtro, paullum proferant auctionem; me circiter nonas in Tuſculano fore. cum Piſone Erotem habes. De Scapulanis hortis toto pectore cogitemus. dies adeſt.

CICERO S. D. ATTICO. 13

COMMOTVS tuis litteris, quod ad me de Varrone ſcripſeras, totam Academiam ab hominibus nobiliſſimis abſtuli, trãſtuliq. ad noſtrum ſodalem, & ex duobus libris contuli in quattuor. grandiores ſunt omnino, quam erant illi; ſed tamen multa detracta. tu autem mihi peruelim ſcribas, qui intellexeris illum uelle. illud utique ſcire cupio, quem intellexeris ab eo ζηλοτυπεῖσθαι, niſi forte Brutum. id hercle reſtabat. ſed tamen ſcire peruelim. libri quidem ita exierunt, (niſi forte me cõmunis φιλαυτία decipit) ut in tali genere ne apud Græcos quidem ſimile quidquam. tu illam iacturam feres æquo animo, quod illa, quæ habes de Academicis, fru-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

frustra descripta sunt. multo tamen hæc erunt splendidiora, breuiora, meliora. nunc autem ἀπορῶ, quo me uertam. uolo Dolabellæ ualde desideranti. non reperio, quid: & simul αἰδέομαι Τρῶας: neque, si aliquid, potero μέμψιν effugere. aut cessandū igitur, aut aliquid excogitandum. sed quid hæc leuia curamus? Attica mea, obsecro te, quid agit? quæ me ualde angit. sed crebro regusto tuas litteras: in his acquiesco: tamen exspecto nouas. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

BRINNII libertus, coheres noster, scripsit ad me, uelle, si mihi placet, coheredes, & Sabinum Albium ad me uenire. id ego plane nolo. hereditas tanti non est. & tamen obire auctionis diem facile poterunt, (est enim III. idus) si me in Tusculano postridie nonas mane conuenerint. quod si laxius uolent proferre diem, poterunt uel biduum, uel triduum, uel ut uidebitur. nihil enim interest. quare, nisi iam profecti sunt, retinebis homines. De Bruto, si quid erit, de Cæsare, si quid scies præterea, scribes. Illud etiam atque etiam consideres uelim placeat ne tibi mitti ad Varronem, quod scripsimus; etsi etiam ad te aliquid pertinet. nam scito, te ei dialogo adiunctum esse tertium. opinor igitur consideremus. etsi nomina iam facta sunt: sed uel induci, uel mutari possunt. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

Quid *agit, obsecro te, Attica nostra? nam triduo abs te nullas acceperam: nec mirum: nemo enim uenerat: nec fortasse caussa fuerat. itaque, ipse quid scriberem, non habebam. quo autem die has Valerio dabam, exspectabam aliquem meorum: qui si uenisset, & a te quid attulisset, uidebam non defuturum, quid scriberem. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 16

Nos, *cum flumina, & solitudinem sequeremur, quo facilius sustentare nos possemus, pedem e uilla adhuc egressi non sumus: ita magnos, & assiduos imbres habebamus. Illam Academicen* σύνταξιν *totam ad Varronem traduximus: modo fuit Catuli, Luculli, Hortensii: deinde, quia* παρὰ τὸ πρέπον *uidebatur, quod erat hominibus non ignota, non illa quidem* ἀπαιδευσία, *sed in ijs rebus* ἀτριψία; *simul ac ueni ad uillam, eosdem illos sermones ad Catonem, Brutumq. transtuli. ecce tuæ litteræ de Varrone. nemini uisa est aptior* Ἀντιόχεια *ratio. sed tamen uelim scribas ad me, primum placeat ne tibi aliquid ad illum; deinde, si placebit, hoc ne potissimum. Quid Seruilia, iam ne uenit? Brutus ecquid agit, ecquando? De Cæsare quid auditur? Ego ad nonas, quemadmodum dixi. Tu cum Pisone, si quid poteris. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 17

De vi. exſpectabam Roma aliquid. non imperaſſem igitur aliquid tuis. nunc eadem illa, quid Brutus cogitet, aut ſi aliquid egit, & quid a Caeſare. ſed quid iſta, quae minus curo? Attica noſtra quid agat, ſcire cupio. etſi tuae litterae (ſed iam nimis ueteres ſunt) recte ſperare iubent. tamen exſpecto recens aliquid. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 18

Vides, propinquitas quid habet. nos uero conficiamus hortos. colloqui uidebamur, in Tuſculano cum eſſem: tanta erat crebritas litterarum. ſed id quidem iam erit, ego interea admonitu tuo perfeci ſane argutulos libros ad Varronem: ſed tamen exſpecto, quid ad ea, quae ſcripſi ad te: primum qui intellexeris eum deſiderare a me, cum ipſe homo πολυγραφώτατος numquam me laceſſiſſet: deinde, quem ζηλοτυπεῖν: multo Hortenſium minus, aut eos, qui de rep. loquuntur. plane hoc mihi explices uelim: in primis, maneas ne in ſententia, ut mittam ad eum, quae ſcripſi; an nihil neceſſe putes. ſed haec coram. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

Commodvm diſceſſerat Hilarus librarius IV. kal. cui dederam litteras ad te, cum uenit tabellarius cum tuis litteris pridie datis: in quibus

illud mihi gratissimum fuit, quod Attica nostra rogat te, ne tristis sis, quodq. tu ἀκίνδυνα esse scribis, Ligarianam, ut uideo, praeclare auctoritas tua commendauit. scripsit enim ad me Balbus, ac Oppius, mirifice se probare, ob eamq. caussam ad Caesarem meam se oratiunculam misisse. hoc igitur idem tu mihi antea scripseras. In Varrone ista caussa me non moueret, ne uiderer φιλένδοξος. sic enim constituebam, neminem includere in dialogos eorum, qui uiuerent: sed, quia scribis & desiderari a Varrone, & magni illum aestimare; eos confeci, & absolui, nescio quam bene, sed ita accurate, ut nihil posset supra: Academicam omnem quaestiones libris quattuor. in eis, quae erant contra ἀκαταληψίαν, praeclare collecta ab Antiocho, Varroni dedi: ad ea ipse respondeo: tu es tertius in sermone nostro. si Cottam, & Varronem fecissem inter se disputantes, ut a te proximis litteris admoneor; meum κωφὸν πρόσωπον esset. hoc in antiquis personis suauiter fit, ut & Heraclides in multis, & nos sex de rep. libris fecimus, sunt etiam de oratore nostri tres, mihi uehemẽter probati. in eis quoque eae personae sunt, ut mihi tacendum fuerit. Crassus enim loquitur, Antonius, Catulus senex, C. Iulius, frater Catuli, Cotta, Sulpicius. puero me hic sermo a me inducitur, ut nullae esse possent partes meae. quae autem his temporibus scripsi, Ἀριστοτέλειον morem habent; in quo sermo ita inducitur ceterorum, ut penes ipsum sit principatus. ita confeci

quin-

quinque libros περὶ τελῶν, ut Epicurea L. Torquato, Stoica M. Catoni, περιπατητικὰ M. Pisoni daremus. ἀζηλότυπον id fore putaram, quod omnes illi decesserant. haec Academica, ut scis, cum Catulo, Lucullo, Hortensio contuleram. sane in personas non cadebant. erat enim λογικώτερα, quam ut illi de ijs somniasse umquam uiderentur. itaque, ut legi tuas de Varrone, tanquam ἕρμαιον arripui. aptius esse nihil potuit ad id philosophiae genus, quo ille maxime mihi delectari uidetur, easq. partes, ut non sim consecutus, ut superior mea caussa uideatur. sunt enim uehementer πιθανὰ Antiochia: quae diligenter a me expressa, acumen habent Antiochi, nitorem orationis nostrum: si modo is est aliquis in nobis. sed tu, dandos ne putes hos libros Varroni, etiam atque etiam uidebis. mihi quaedam occurrunt: sed ea coram. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 20

A CAESARE *litteras accepi cosolatorias: datas prid. kal. Mai. Hispali. De urbe augenda quid sit promulgatum, non intellexi. id sane scire uelim. Torquato nostra officia grata esse, facile patior: eaq. augere non desinam. De uxore Tuberonis, & priuigna, neque possum iam abdere, (est enim res peruulgata) neque Tuberonem uolo defendere: mirifice est enim φιλαίτιος. theatrum quidem sane bellum habuisti. ego, etsi hoc loco facillime sustentor, tamen te uidere cupio: itaque, ut con*

ſtitui, adero. Fratrem credo a te eſſe conuentum, ſcire igitur ſtudeo, quid egeris. De fama nihil ſane laboro. etſi ſcripſeram ad te tunc ſtulte. nihil melius. curandum enim non eſt: atque hoc: in omni uita ſua quęque a recta conſcientia tranſuerſum unguem non oportet diſcedere. uiden', quam φιλοσόφως? *an tu nos fruſtra exiſtimas haec in manibus habere?* δεδῆχθαι *te nollem, quod nihil erat. redeo enim rurſus eodem. quidquam ne me putas curare in toto, niſi ut ei ne deſim? id ago ſcilicet, ut iudicia uidear tenere.* μὴ γὰρ αὐτοῖς. *uellem tam domeſtica ferre poſſem, quam iſta contemnere. putas autem me uoluiſſe aliquid, quod perfectum non ſit? non licet ſcilicet ſententiam ſuam: ſed, tamen, quae tum acta ſunt, non poſſum non probare: & tamen non curare pulchre poſſum, ſicuti facio. ſed nimium multa de nugis.*

CICERO S. D. ATTICO. 21

AD *Hirtium dederam epiſtolam ſane grandem, quam ſcripſeram proxime in Tuſculano huic, quam tu mihi miſiſti, reſcribam alias: nunc aliis malo. Quid poſſum de Torquato, niſi aliquid a Dolabella? quod ſimul ac, continuo ſcietis. exſpectabam hodie, aut ſummum cras ab eo tabellarios: qui ſimul ac uenerint, mittentur ad te. A Quincto exſpecto. proficiſcens enim e Tuſculano* VIII. *kal. ut ſcis, miſi ad eum tabellarios.* Nunc, *ad rem ut redeam,* inhibere *illud tuum, quod ualde mihi arriſerat,*

rat, uehementer displicet. est enim uerbum totum nauticum. quamquam id quidem sciebam: sed arbitrabar sustineri remos, cum inhiberi essent remiges iussi. id non esse eiusmodi didici heri, cum ad uillam nostram nauis appelleretur. non enim sustinent, sed alio modo remigant. id ab ἐποχῆς remotissimum est. quare facies, ut ita sit in libro, quemadmodum fuit. dices hoc idem Varroni, si forte mutauit. nec est melius quidquam, quam ut Lucullus

Sustineat currũ, ut bonu' saepe agitator, equosque. semperq. Carneales προβολὴν pugilis, & retentionem aurigae similem facit ἐποχῇ. inhibitio autẽ remigum motum habet, & uehementiorem quidem, remigationis nauem conuertentis ad puppim. uides, quanto hoc diligentius curem, quam aut de rumore, aut de Pollione. De Pansa etiam, si quid certius. credo enim palam factum esse De Critonio, si quid esset. Certe ne de Metello, & Balbino? dic mihi, placet ne tibi primum edere iniussu meo? hoc ne Hermodorus quidem faciebat, is, qui Platonis libros solitus est diuulgare; ex quo λόγοισιν Ἑρμόδωρος. quid illud? rectum ne existimas cuiquam quidquam ante, quam Bruto? cui te auctore προσφωνῶ. scripsit enim Balbus ad me, se a te quinctum de finibus librum descripsisse: in quo non sane multa mutaui, sed tamen quaedam. tu autem commode feceris, si reliquos continueris; ne & ἀδιόρθωτα habeat Balbus, & ἕωλα Brutus. sed haec hactenus: ne uidear περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etsi nunc

quidẽ maxima mihi sunt haec: quid est enim aliud? Varroni quidem quae scripsit te auctore, ita prope ro mittere, ut iam Romam miserim describenda. ea si uoles, statim habebis: scripsi enim ad librarios, ut fieret tuis, si uelles, describendi petestas. ea uero continebis, quoad ipse te uideam, quod diligentissime facere soles, cum a me tibi dictũ sit. Quo modo autem fugit me, tibi dicere? mirifice Caerellia, studio uidelicet philosophiae flagrans, describit a tuis. istos ipsos de finibus habet, ego autem tibi non firmo. (possum falli, ut humanus) a me non habere. numquam enim ab oculis meis abfuerunt. tantum porro aberat, ut binos scriberent: uix singulos confecerunt. tuorum tamen eo nullum delictum arbitror: idemq. te uolo existimare. a me enim praetermissum est, ut dicerem eos exire non dum uelle. Hui quã diu de nugis. de re enim nihil habeo, quod loquar. De Dolabella tibi assentior. coheredes, ut scribis, in Tusculano. De Caesaris aduentu, scripsit ad me Balbus, non ante kal. Sext. De Attica optime, quod leuius, ac leuius, & quod fert ἀκόλως. Quod autem de illa nostra cogitatione scribis, ĩ qua nihil tibi credo ea, quae noui: ualde probo hominem, domum, facultates: quod caput est, ipsum non noui: sed audio laudabilia de Scrofa. etiam proxime accedit, si quid hoc ad rem. ἀγενέστερος est etiam, quam pater. coram igitur, & quidem propenso animo ad probandum. accedit enim, quod patrem, ut scire te puto, plus etiam, quam non modo

do tu, ſed quam ipſe ſcit, amo, idq. & merito, & iam diu. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 22

DE VARRONE, *non ſine cauſſa, quid tibi placeat, tam diligenter exquiro. occurrunt mihi quaedam: ſed ea coram. te autem* ἀσμενέστατα *intexui, faciamq. id crebrius. proximis enim tuis litteris primum, te id non nolle, cognoui. De Marcello, ſcripſerat ad te Caſſius antea,* τὰ κατὰ μέρος *Seruius. rem acerbam. ad prima redeo. Scripta noſtra nuſquam malo eſſe, quam apud te, ſed ea tam feras dari, cum utrique noſtrum uidebitur. ego & librarios tuos culpa libero, neque te accuſo, & tamen aliud quiddam ad te ſcripſeram, Caerelliam quaedam habere, quae niſi a te non potuerit. Balbo quidem intelligebam ſatisfaciendum fuiſſe: tantum nolebam, aut obſoletum Bruto, aut Balbo inchoatum dari. Varroni, ſimul ac te uidero, ſi tibi uidebitur, mittam. quid autem dubitarim, cum uidero te, ſcies. Attributos quod appellas, ualde probe. Te de praedio auiae exerceri, moleſte fero. De Bruto noſtro, perodioſum: ſed uita fert. mulieres autem uix ſatis humane, quae inimico animo ferant, cum utraque officio pareat. Tullium ſcribam, nihil fuit, quod appellares. nam tibi mandaſſem, ſi fuiſſet. nihil enim eſt apud eum poſitum nomine uoti. ſed eſt quiddam apud illum meum. id ego in hác rem ſtatui conferre. itaque & ego recte tibi dixi,*

ubi esset: & tibi ille recte negauit. hoc quoque ipsum continuo adoriamur. locum hominibus non sane probo, quod est desertior: sed habet εὐλογίαν. uerum hoc quoque, ut censueris; quippe qui omnia. Ego, ut constitui, adero: atque utinam tu quoque eodem die. sin quid; multa enim; utique postridie. etenim coheredes: a queis sini te opprimi, malitia est. Alteris iam litteris nihil ad me de Attica. sed id quidem mihi in optima spe pono. illud accuso, non te, sed illam, ne salutem quidem. at tu & illi, & Piliae plurimam: nec me tamen irasci iudicaris. Epistolam Caesaris misi, si minus legisses. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 23

ANTEMERIDIANIS tuis litteris heri statim rescripsi: nunc respondebo uespertinis. Brutus, mallem, me arcesseret. nam & aequius erat, cum illi iter instaret & subitum, & longum: et mehercule nunc, cum ita simus affecti, ut non possimus plane simul uiuere, (intelliges enim profecto, quo maxime posita sit συμβίωσις) facile patiebar, nos potius Romae una esse, quam in Tusculano. libri ad Varronem non morabantur. sunt enim defecti, ut uidisti: tantum librariorum menda tolluntur. de quibus libris scis me dubitasse: sed tu uideris. item, quos Bruto mittimus, in manibus habent librarij. Mea mandata, ut scribis, explica. quamquam ista retentione omnes ait uti Trebatius: quid tu istos putas? nosti domum, quam confice εὐλόγως. incredibile

bile est, quam ego ista non curem. omni tibi asseueratione affirmo, quod mihi credas uelim, mihi maiori offensioni esse, quam delectationi, possessiunculas meas. magis enim doleo, me non habere cui tradam, quam habere, qui utar. atque illud Trebatius se tibi dixisse narrabat. tu autem ueritus es fortasse, ne ego inuitus audirem. fuit id quidem humanitatis: sed, mihi crede, iam ista non curo. quare da te in sermonem, & perseca, & confice, excita, compella, loquere, ut te cum illa Scaeua loqui putes. ne existimes eos, qui non debita consectari soleant, quod debeatur, remissuros. de die tantum uideto, & id ipsum bono modo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 24

QVID est, quod Hermogenes mihi Clodius, Andromenem sibi dixisse, se Ciceronem uidisse Corcyrae; ego enim audita tibi putaram. nil igitur ne ei quidem litterarum? an non uidit? facies ergo ut sciam. Quid tibi ego de Varrone rescribam? quattuor διφθέραι sicut in tua potestate. quod egeris, id probabo. nec tamen αἰδέομαι Τρῶας: quid enim? sed, ipsi quam res illa probaretur, magis uerebar. sed quoniam tu suscipis, in alteram aurem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 25

DE RETENTIONE, rescripsi ad tuas accurate litteras scriptas. conficies igitur, & quidem sine ulla dubitatione, aut retractatione. hoc fieri

&

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

& oportet, & opus eſt. De Andromene, ut ſcribis, ita putaram: ſciſſes enim, mihiq. dixiſſes. Tu tamen ita mihi de Bruto ſcribis, ut de te nihil. quã do autẽ illum putas? nam ego Romam pridie idus. ita uolui Bruto ſcribere: ſed quoniam tu te legiſſe ſcribis, fui fortaſſe ἀσαφέστερος, me ex tuis litteris intellexiſſe, nolle eum me quaſi proſequendi ſui cauſſa Romam nunc uenire. ſed quoniam iã adeſt meus aduentus; fac quaeſo, ne quid eum idus impediant, quo minus ſuo commodo in Tuſculano ſit. nec enim ad tabulam eum deſideraturus erã. in tali enim negotio cur tu unus non ſatis es? ſed ad teſtamentũ uolebam: quod iam malo alio die; ne ob eam cauſſam Romam ueniſſe uidear. ſcripſi igitur ad Brutum, iam illud, quod putaſſem, idibus, nihil opus eſſe. uelim ergo totum hoc ita gubernes, ut ne minima quidem re ulla Bruti commodum impediamus. Sed quid eſt tandem, quod perhorreſcas, quia tuo periculo iubeam libros dare Varroni? etiam nunc, ſi dubitas, fac, ut ſciamus. nihil eſt enim illis elegantius. uolo Varronem, praeſertim cum ille deſideret: ſed eſt, ut ſcis,

δεινὸς ἀνὴρ: τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο.

ita mihi ſaepe occurrit uultus eius, querentis fortaſſe uel hoc, meas partes in ijs libris copioſius defenſas eſſe, quam ſuas: quod mehercule intelliges non eſſe, ſi quando in Epirum ueneris. nam nunc Alexionis epiſtolis cedimus: ſed tamen ego non deſpero probatum iri Varroni: & id, quoniam impenſam

feci-

fecimus in macrocola, facile patior teneri. sed etiã atque etiam dico, tuo periculo fiet. quare, si addubitas, ad Brutum transeamus: est enim is quoque Antiochius. o Academiam uolaticam, & sui similem, modo huc, modo illuc. sed, quaeso, epistola mea ad Varronem ualde ne tibi placuit? male mihi sit, si umquam quidquam tam enitar. at ego ne Tironi quidem dictaui, qui totas περιοχὰς persequi solet, sed Spintheri syllabatim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 26

De virgilii parte ualde probo. sic ages igitur. & quidem id erit primum, proximum Clodiae. quod si neutrum metuo, ne turbem, & irruam in Drusum. intemperans sum in eius rei cupiditate, quam nosti. itaque reuoluor identidem in Tusculanum. quiduis enim potius, quam ut non hac aestate absoluatur. Ego, ut tempus est nostrum, locum habeo nullum, ubi facilius esse possim, quam Asturae. sed quia qui mecum sunt, credo, quod maestitiam meam non ferunt, domum properant: etsi poteram remanere, tamen, ut scripsi tibi, proficiscar hinc, ne relictus uidear. quo autem Lanuuio? conor equidem in Tusculanum: sed faciam te statim certiorem. tu litteras conficies. equidem, credibile non est, quantum scribam die: quin etiam noctibus: nihil est enim somni. heri etiam effeci epistolam ad Caesarem: tibi enim placebat. quam non fuit malum scribi, si forte opus esse putares. ut quidem

dem nunc est, nihil sane est necesse mittere. sed id quidem, ut tibi uidebitur. mittam tamen ad te exemplum fortasse Lanuuio, nisi forte Romam: sed cras scies.

CICERO S. D. ATTICO. 27

EPISTOLAM ad Caesarem, nobis uero semper rectissime placuit, ut isti ante legerent. aliter enim fuissemus & in hos inofficiosi, & in nosmet ipsos, si illum offensuri fuimus, paene periculosi. isti autem ingenue. mihiq. gratum, quod, quid sentirent, non reticuerunt: illud uero uel optime, quod ita multa mutari uolunt, ut mihi de integro scribendi caussa non sit. quamquam de Parthico bello quid spectare debui, nisi quod illum uelle arbitrabar? quod enim aliud argumentum epistolae nostrae, nisi κολακία, fuit? an, si ea, quae optima putaram, suadere uoluissem, oratio mihi defuisset? totis igitur litteris nihil opus est. ubi enim ἐπόπτευγμα magnum nullum fieri possit, ἀπόπτευγμα uel non magnum molestum futurum sit; quid opus est παρακινδυνεύειν? praesertim cum illud occurrat, illum, cum antea nihil scripserim, existimaturum, me, nisi toto bello confecto, nihil scripturum fuisse. atque etiam uereor, ne putet, me hoc quasi Catonis μείλιγμα esse uoluisse. quid quaeris? ualde me paenitebat: nec in hac quidem re quidquam magis ut uellem accidere potuit, quam quod σπουδὴ nostra non est probata. incidissemus etiam in illos, in eis in cognatum tuum. sed

ſed redeo ad hortos. Plane illuc te ire, niſi tuo magno commodo, nolo: nihil enim urget. quidquid erit, operam Faberio uonamus. de die tamen auctionis, ſi quid ſcies. Eum, qui e Cumano uenerat, quod & plane ualere Atticam nunciabat, & litteras ſe habere aiebat, ſtatim ad te miſi. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 28

HORTOS quoniam hodie eras inſpecturus, quid uiſum tibi ſit, cras ſcilicet. De Faberio autem, cum uenerit. De epiſtola ad Caeſarem, iurato mihi crede, non poſſum: nec me turpido deterret, & ſi maxime debeat, quam enim turpis eſt aſſentatio, cum uiuere ipſum turpe ſit nobis? ſed ut coepi, non me hoc turpe deterret: (ac uellem quidem: eſſem enim, qui eſſe debebam) ſed in mentem nihil uenit. nam, quae ſunt ad Alexandrum hominum eloquentium, & doctorum ſuaſiones, uides quibus in rebus uerſentur. adoleſcentem incenſum cupiditate uериſſimae gloriae, cupientem ſibi aliquid conſilij dari, quod ad laudem ſempiternam ualeret, cohortantur ad decus. non deeſt oratio. ego quid poſſum? tamen neſcio quid e quercu exſculpſeram, quod uideretur ſimile ſimulacri. in eo quod non nulla erant paullo meliora, quam ea, quae fiunt, & facta ſunt, reprehenduntur. quod me minime paenitet. ſi enim perueniſſent iſtae litterae; mihi crede, nos paenitet. quid? tu non uides, ipſum illum Ariſtotelis diſcipulum, ſummo ingenio, ſumma modeſtia, poſtea quam

quam rex appellatus sit, superbum, crudelem, immoderatum fuisse? quid, tu hunc de pompa, Quirini contubernalem, his nostris moderatis epistolis laetaturum putas? ille uero potius non scripta desiderat, quam scripta non probet. postremo, ut uolet. abijt illud, quod tum me stimulabat, quod tibi dabam πρόβλημα ἀρχιμήδειον. multo mehercule magis nunc opto casum illum, quam tum timebam, uel quemlibet. Nisi quid te aliud impediet, mihi optato ueneris. Nicias a Dolabella magno opere accersitus, (legi enim litteras) etsi inuito me, tamen eodem me auctore profectus est. Hoc manu mea. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 29

CVM quasi alias res quaererem de philologis e Nicia, incidimus in Talnam. ille de ingenio nihil nimis: modestum, & frugi. sed hoc mihi non placuit. se scire aiebat ab eo nuper petitã Conificiam, Quincti filiam, uetulam sane, & multarum nuptiarum: non esse probatam mulieribus, quod ita reperirent, rem non maiorem DCCC. hoc putaui te scire oportere. De hortis ex tuis litteris cognoui, et Chrysippo, in uilla, cuius insulsitatem bene noram, uideo nihil, aut pauca mutata. balnearia tamen laudat maiora. de minoribus ait hiberna effici posse. tecta igitur ambulatiuncula addenda est: quam ut tãtam faciamus, quantam in Tusculano fecimus, prope dimidio minoris constabit isto loco. ad id autem, quod uolu-

uolumus. ἀφίδρυμα, nihil aptius uidetur, quam lucus, quem ego noram: ſed celebritatem nullam tum habebat; nunc audio maximam. nihil eſt, quod ego malim. hoc τὸν τύφον μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον. Reliquum eſt. ſi Faberius nobis nomen illud explicat; noli quaerere, quanti: Othonem uincas uolo. nec tamen inſaniturum illum puto: noſſe enim mihi hominem uideor. ita male autem audio ipſum eſſe tractatum, ut mihi ille emptor non eſſe uideatur: quid enim pateretur? ſed quid argumentor? ſi Faberianum explicas, emamus uel magno: ſin minus, ne paruo quidem poſſumus. Clodiam igitur: a qua ipſa ob eam cauſſam ſperare uideor, quod & multo minoris ſunt, & Dolabellae nomen iam expeditum uidetur, ut etiam repraeſentatione concludam. De hortis ſatis. Cras aut te, aut cauſſam: quam quidem futuram Faberianam: ſed ſi poteris. Vale.

CICERO S. D. ATTICO 30

CICERONIS *epiſtolam tibi remiſi. o te ferreum, qui illius periculis non moueris. me quoque accuſat. eam epiſtolam tibi miſiſſem. nam illam alteram de rebus geſtis eodem exemplo puto. In Cumanum hodie miſi tabellarium. ei dedi tuas ad Veſtorium, quas Pharnaci dederas. Commodum ad te miſeram Demeam, cum Eros ad me uenit. ſed in eius epiſtola nihil erat noui, niſi, auctionē biduū. ab ea igitur, ut ſcribis: et uelim, confecto negotio Faberiano: quem quidem negat Eros hodie. cras mane*

ne putat, a te colendus est. iste autem κολακίαι non longe absunt a scelere. te, ut spero, perendie. Sicunde potes, erues, quid decem legati Mummio fuerunt. Polybius non nominat. ego memini, Albinum consularem, & Sp. Mummium: uideor audisse ex Hortensio, Tuditanum: sed in Libonis annali, XIV annis post praetor est factus Tuditanus, quam consul Mummius. non sane quadrat. uolo aquem Olympiae, aut ubi uisum πολιτικὸν σύλλογον, more Dicaearchi, familiaris tui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 31

V. KAL. mane accepi a Demea litteras pridie datas, ex quibus aut hodie, aut cras te exspectare deberem. sed, ut opinor, idem ego, qui exspecto tuum aduentum, morabor te. non enim puto tam expeditum Faberianum negotium futurum, etiam si est futurum, ut non habeat aliquid morae. cum poteris igitur: quoniam etiamdum abes. Dicaearchi, quos scribis, libros sane uelim mihi mittas: addas etiam καταβάσεως. De epistola ad Caesarē, κέκριται. atque id ipsum, quod isti aiunt illum scribere, se, nisi constitutis rebus, non iturum in Parthos; idem ego suadebam in illa epistola; utrum liberet, facere posse, auctore me. hoc enim ille exspectat uidelicet, neque est facturus quidquam, nisi de meo consilio. obsecro, abijciamus ista, & semiliberi saltem simus: quod assequemur & tacendo, & latendo, Sed aggredere Othonem, ut scribis. confice, mi Attice,

tice, istam rem. nihil enim aliud reperio, ubi & in foro non sim, & tecum esse possim. quanti autem, hoc mihi uenit in mentem. C. Albanius proximus est uicinus. is ∞ iugerum de M. Pilio emit, ut mea memoria est, HS C X V. *omnia scilicet nunc minoris: sed accedit cupiditas: in qua, Praeter Othonem, non puto nos ullum aduersarium habituros. sed eum ipsum tu poteris mouere, facilius etiam, si Canium haberes. o gulam insulsam. pudet me patris. rescribes, si quid uoles.*

CICERO S. D. ATTICO. 32

ALTERAM *a te epistolam cum hodie accepissem, nolui te una mea contentum. Tu uero age, quod scribis, de Faberio. in eo enim totum est positum id, quod cogitamus. quae cogitatio si non incidisset, (mihi crede istuc, ut cetera) non laborarem. quamobrem, ut facis, (istuc enim addi nihil potest) urge, insta, perfice. Dicaearchi* περὶ ψυχῆς *utrosque uelim mittas, &* καταβάσεως. τριπολιτικὸν *non inuenio, & epistolam eius. quam ad Aristoxenum misit. tres eos libros maxime nunc uellem: apti essent ad id, quod cogito. Torquatus Romae est. iussi, ut tibi daretur. Catulum, & Lucullum, ut opinor, antea. his libris noua prooemia sunt addita, quibus eorum uterque laudatur. eas litteras uolo habeas. & sunt quaedam alia. Et quod ad te de decem legatis scripsi, parum intellexti, credo, quia* διὰ σημείων *scripseram. de C. Tuditano enim quae-*

rebam, quae ex Hortensio audieram fuisse in decem, cum uideo in Libonis praetorem L. Popillio P. Rupilio cos. annis XVI ante, quam praetor factus est, legatus esse potuisset: nisi admodum sero quaestor est factus: quod non arbitror. uideo enim curules magistratus eum legitimis annis perfacile cepisse. Postumium autem, cuius statuam in Isthomo meminisse te dicis, sciebam fuisse. is autem est, qui cum Lucullo fuisse; quem tu mihi addidisti, sane ad illum σύλλογον personam idoneam. uidebis igitur, si poteris, ceteros; ut possumus πομπεῦσαι καὶ τοῖς προσώποις. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 33

NEGLIGENTIAM miram. semel ne putas mihi dixisse Balbum, & Faberium, professionem relatam? quin etiam eorum iussu miseram, qui profiteretur: ita enim oportere dicebant. professus est Philotimus libertus. nosti credo librarium: sed scribis, & quidem confectum. Ad Faberium, ut tibi placet, litteras misi. cum Balbo autem puto te aliquid fecisse H. in Capitolio. In Virgilio mihi nulla est δυσωπία. nec enim eius caussa sane debeo: &, si emero, quid erit, quod postulet? sed uidebis, ne is cum sit in Africa, ut Coelius. De nomine tu uidebis, cum Cispio: sed, si Plancus destinat, tum haberes difficultatem. Te ad me uenire uterque nostrum cupit: sed ista res nullo modo relinquenda est. Othonem quod speras posse uinci, sane bene narras,

de

de aestimatione, ut scribis, cũ agere coeperimus: etsi nihil scripsit nisi de modo agri. Cum Pisone, si quid poteris. Dicaearchi librum accepi: καταβάσεως exspecto. negotium dederis. reperies ex eo libro, in quo sunt S. C. Cn. Cornelio, & L. cos. De Tuditano autem, quod putas, ἄλογον est, tum illum; quoniam fuit ad Corinthum. non enim temere dixit Hortensius, aut quaestorẽ, aut tribunum mil. idq. potius fuisse credo. sed tu de Antiocho scire poteris. uide etiam, quo anno quaestor, aut tribunus mil. fuerit: si neutrum, eodem in praefectis, aut contubernalibus fuerit, modo fuerit in eo bello. De Varrone loquebamur: lupus in fabula. uenit enim ad me, & quidem id temporis, ut retinendus esset: sed ego ita egi, ut non sciderem paenulam. memini enim tui: & multi erant, nosq. imparati. qui refert? paullo post C. Capito cum C. Carinate. horum ego uix attigi paenulam: tamen remanserunt. cecidit belle. sed casu sermo a Capitone de urbe augenda, a ponte Muluio Tiberim duci secundum montes Vaticanos, campum Martium tuum aedificari, illum autem campum Vaticanum fieri quasi Martium campum. quid ais? inquam. at ego ad tabulam, ut, si recte possem, Scapulanos hortos. caue facias, inquit: nam ista lex perferetur: uult enim Caesar. Audire me, facile passus sum: fieri autem, moleste fero. sed tu quid ais? quamquam quid quaero? nosti diligentiam Capitonis in rebus nouis perquirendis. non concidit Camilo. facies igitur me

certiorem de idibus. ista enim me res adducebat, eo adiunxeram ceteras: quas consequi tamen biduo, aut triduo post facile potero. te tamen in uia confici minime uolo. quin etiam Dionysio ignosco. De Bruto quod scribis, feci ut ei liberum esset, quod ad me attineret. scripsi enim ad eum heri, idibus Mai. eius opera mihi nihil opus esse. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 34

ASTVRAM ueni VIII. kal. Iul. uitandi enim caloris caussa, Lanuuij tres horas acquieueram. tu uelim, si graue non erit, efficias, ne ante nonas mihi illuc ueniendum sit. id potes per Egnatium Maximum. Illud in primis cum Publilio me paene absente conficies: de quo quae fama sit, scribes. id populus curat scilicet. non mehercule arbitror: etenim haec decantata erat fabula: sed complere paginam uolui. quid plura? ipse enim adsum, nisi quid tu prorogas: scripsi enim ad te de hortis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 35

O REM indignam: Gentilis tuus urbem auget quam hoc biennio primum uidit: & ei parum magna uisa est, quae etiam ipsum capere potuerit. hac de re igitur expecto litteras tuas. Varroni, scribis, te, simul ac uenerit. dati igitur iam sunt; nec tibi integrum est: (hui, si scias quanto periculo tuo) aut fortasse litterae meae te retardarunt: sed eas non dum legeras, cum has proximas scripsisti. scire igitur aueo, quo modo res se habeat. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 36

De Bruti amore, uestraq. ambulatione; etsi mihi nihil noui affers; sed idem, quod saepe, tamen hoc audio libentius, quo saepius: eoq. mihi iucundius est, quod tu eo laetaris; certiusq. eo est, quod a te dicitur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO, 37

Has alteras hodie litteras. De Xenonis nomine, & de Epiroticis XL, nihil potest fieri nec commodius, nec aptius, quam ut scribis. id erat locutus mecum eodem modo Balbus minor. Noui nihil sane, nisi Hirtium cum Quincto acerrime pro me litigasse: omnibus eum locis facere, maximeq. in conuiuijs: cum multa de me, tum redire ad patrem: nihil autem ab eo tam ἀξιοπίστως dici, quam alienissimos nos esse a Caesare: fidem nobis habendam non esse, me uero etiam cauendum. φοβερὸν ἦν, nisi uiderem scire regem, me animi nihil habere. Ciceronem uero meum uexari, sed id quidem arbitratu suo. Laudationem Porciae gaudeo me ante dedisse Leptae tabellario, quam tuas acceperim litteras, eam tu igitur, si me amas, curabis, si modo mittetur, isto modo mittendam Domitio, & Bruto. De gladiatoribus, de ceteris, quae scribis ἀνεμοφόρητα, facis me quotidie certiorem. Velim, si tibi uidetur, appelles Balbum, & Offilium de auctione proscribenda. equidem locutus sum cum Balbo. place-

bat. puto conſcripta habere Offilium omnia. habet & Balbus; ſed Balbo placebat, propinquum diem, & Romae: ſi Caeſar moraretur, poſſe in diem differri. ſed is quidem adeſſe uidetur. totum igitur conſidera. placet enim Veſtorio. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 38

ANTE *lucem cum ſcriberem contra Epicureos, de eodem oleo, & opera exaraui neſcio quid ad te, & ante lucem dedi. deinde cum ſomno repetito, ſimul cum Sole experrectus eſſem, datur mihi epiſtola a ſororis tuae filio, quam ipſam tibi miſi, cuius eſt principium non ſine maxima contumelia: ſed fortaſſe* οὐκἐπέστησεν. *eſt autem ſic.* EGO *enim non probo, quidquid non belle in te dici poteſt. poſſe uult in me multa dici non belle, ſed ea ſe negat approbare. hoc quidquam poteſt eſſe impurius? iam cetera leges, (miſi enim ad te) iudicabisque. Bruti noſtri quotidianis, aſſiduisq. laudibus, quas ab eo de nobis hbberi, permulti mihi renunciauerunt, commodum iſtum, aliquando ſcripſiſti aliquid ad me: credo, & ad te, idq. ut ſciam, facies. nam, ad patrem de me quid ſcripſerit, neſcio: de matre, quam pie?* VOLVERAM, *inquit, ut quamplurimum tecum eſſem, conduci mihi domum: & id ad te ſcripſeram: neglexiſti. ita minus multum una erimus. non ego iſtam domum uidere non poſſum: qua de cauſſa, ſcis. Hanc autem cauſſam pater odium matris eſſe dicebat. nunc me iuua, mi Attice, conſilio,*

lio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id eſt utrum aperte hominem aſperner, ac reſpuam; ἢ σκολιαῖς ἀπάταις: ut enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν, omnino moribus meis illud aptius, ſed hoc fortaſſe temporibus. tu autem, quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi perſuaſum putato. equidem uereor maxime, ne in Tuſculano opprimar. in turba haec eſſent faci liora. utrum igitur Aſturae? quid? Caeſar ſubito. iuua me, quaeſo, conſilio: utar eo, quod tu decre- ueris. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 39

O INCREDIBILEM *uanitatem: ad patrem, domo ſibi carendum propter matrem, plenam pie- tatis. hic autem iam langueſcit, & ait tibi illum iu re iratum. ſed utar tuo conſilio. σκολιὰ enim tibi ui deo placere. Romam, ut cenſes, ueniam, ſed inui- tus. ualde enim in ſcribendo haereo. Brutum, in- quis, eadem. ſcilicet: ſed niſi hoc eſſet, res me iſta non cogeret. nec enim inde uenit, unde mallem: ne que diu abfuit: neque ullam litteram ad me. ſed ta- mē ſcire aueo, qualis ei totius itineris ſūma fuerit. Libros mihi, de quibus ad te antea ſcripſi, uelim mit tas, & maxime φαίδρου περὶ θεῶν & ΠΠΔΔΔΟC.* *
Ita ne nunciat Brutus, illum ad bonos uiros ἀγγέ- λια? ſed ubi eos? niſi forte ſuſpendit. hic autem, ut fultum eſt? ubi igitur φιλοτέχνημα illud tuum, quod uidi in Parthenone? Ahalam, & Brutum. ſed quid faciam? illud optime, quod ne is quidem,

qui omnium flagitiorum auctor, bene de nostro. atego uerebar, ne etiam Brutus eum diligeret. ita enim significarat iis litteris, quas ad meas. at uellem aliquid degustasse de fabulis. sed coram, ut scribis. etsi quid mihi auctor es, aduolo ne, an maneo? equidem & in libris haereo, & illum hic excipere nolo. ad quem, ut audio, pater hodie ad Saxa Acrimonia. mirum, quam inimicus ibat, ut ego obiurgarem. sed ego ipse κέπφωμα. itaque posthac. tu tamen uide, quid de aduentu meo censeas; & τὰ ὅλα. cras si perspici potuerint, mane statim ut sciam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 40

Ego uero Quincto epistolam ad sororem misi. cum ille quereretur filio cum matre bellum, & se ob eam caussam domo cessurum filio diceret; dixi, illum commodas ad matrem litteras, ad te nullas. ille alterum mirabatur: de te autem suam culpam, quod saepe grauiter ad filium scripsisset de tua in illum iniuria. quod autem relanguisse se dicit; ego ei, tuis litteris lectis, σκολιαῖς ἀπάταις significaui me non fore. tum enim mentio Canai. omnino, si id consilium placeret, esset necesse. sed, ut scribis, ratio est habenda grauitatis, & utriusque nostrum idem consilium esse debet: etsi in me grauiores iniuriae, & certe notiores. si uero etiam Brutus aliquid afferet, nulla dubitatio est. sed coram. magna enim res, & multae cautionis. cras igitur, nisi quid a te commotus. Vale.

CICERO

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 41

VENIT ille ad me καὶ μάλα κατηφὴς. & ego, σύ δέ τι σαώονυς? rogas? inquit. quod iter instet, & iter ad bellum, idq. tum periculosum, tum etiam turpe. quae uis igitur? inquam. aes, inquit, alienum, & tamen ne uiaticum quidem. hoc loco ego sumpsi quiddam de tua eloquentia: nam tacui. at ille: sed me maxime angit auunculus. quidnam? inquam. quod mihi, inquit, iratus est. cur pateris? inquam. malo enim ita dicere, quam, cur committis? non patiar, inquit: caussam enim tollam. & ego, rectissime quidem: sed, si graue non est, uelim scire, quid sit caussae. quia dum dubitabam, quam ducerem, non satisfaciebam matri, ita ne illi quidem. nunc nihil mi tanti est: faciam, quod uolunt. faliciter uelim, inquam; teq. laudo, sed quando? nihil ad me, inquit, de tempore, quoniam rem probo. at ego, inquam, censeo, prius, quam proficiscaris. ita patri quoque morem gesseris. faciam, inquit, ut censes. Hic dialogus sic conclusus est. Sed heus tu, diem meum scis esse III. non. Ian? aderis igitur. scripseram iam: ecce tibi, orat Lepidus, ut ueniam (opinor augures nihil habere) ad templum effandum Saturni ἀσπόνδου. uidebimus te igitur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 41

EGO, uero utar prorogatione diei: tuq; humanissime

nissime fecisti. qui me certiorem feceris, atque ita, ut eo tempore acciperem litteras, quo non exspectarem, iuq. ut ab ludis scriberes. sunt omnino mihi quaedam agenda Romae: sed consequemur bi duo post. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 43

SVAVES tuas litteras: etsi acerba pompa: uerumtamen scire omnia non acerbum est, uel de Cotta. populum uero praeclarum, quod propter malum uicinum ne Victoriae quidem plauditur. Brutus apud me fuit: cui quidem ualde placebat, me aliquid ad Caesarem. annueram: sed pompam uideret. Tu autem ausus es Varroni dare. exspecto, quid iudicet. quando autem perleget? De Attica probo. est quiddam, etiam animum leuari tum spectatione, tum etiam religionis opinione, & fama. Cottam mihi uelim mittas. Libonem mecum habeo, & habueram ante Cascam. Brutus mihi T. Ligarij uerbis nunciauit, quod appelletur L. Cursidius in oratione Ligariana, erratum esse meum, sed, ut aiunt, μνημονικὸν ἁμάρτημα. sciebam, Curfidium pernecessarium Ligariorum: sed eũ uideo ante esse mortuum. da igitur, quaeso, negotium Pharnaci, Antaeo, Saluio, ut id nomen ex omnibus libris tollatur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 44

FVIT apud me Lamia post discessum tuum, episto-

epistolamq. ad me attulit missam sibi a Caesare: quae quamquam ante data erat, quam ille Diochari Romae, tamen plane declarabat, illum ante ludos Romanos esse uenturum. in qua extrema scriptum erat, ut ad ludos omnia pararet, ne ue committeret, ut frustra ipse properasset. prorsus ex his litteris non uidebatur esse dubium, quin ante eam diem uenturus esset: idemq. Balbo, cum eam epistolam legisset, uideri Lamia dicebat. Dies feriarum mihi additos uideo, sed quam multos, fac, si me amas, sciam. de Babio poteris, & de altero uicino Egnatio. Quod me hortaris, ut eos dies consumam in philosophia explicanda: currentem tu quidem: sed cum Dolabella uiuendum esse istis diebus uides. quod nisi me Torquati caussa teneret; satis erat dierum, ut Puteolos excurrere possem, & ad tempus redire. Lamia quidem a Balbo, ut uidebatur, audiuerat, multos nummos domi esse numeratos, quos oporteret quamprimum diuidi: magnum pondus argenti: auctionem, praeter praedia, primo quoque tempore fieri oportere. scribas ad me uelim, quid tibi placeat. equidem, si ex omnibus esset eligendum, nec diligentiorem, ne officiosiorem facile delegissem Vestorio, ad quem accuratissimas litteras dedi: quod idem te fecisse arbitror. mihi quidem hoc satis uidetur. tu quid dicis? unum enim pungit, ne negligentiores esse uideamur. exspectabo igitur tuas litteras. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO.

POLLEX quidem, ut dixerat, ad idus Sext. ita mihi Lanuuij pridie iduum praesto fuit. sed plane pollex, non index. cognosces igitur ex ipso. Balbum conueni: (Lepta enim de sua ui in curatione laborans, me ad eum perduxerat) in eo autem Lanuuino, quod Lepido tradidit. ex eo hoc primum. Paullo ante acceperã eas litteras, in quibus magnopere confirmat, ante ludos Romanos. legi epistolam. multa de meo Catone: quem saepissime legendo, se dicit copiosiorem factum; Bruti Catone lecto, se sibi uisum disertũ. Ex eo cognoui cretionem Cluuij, (o Vestorium neglıgentem) lıberam, testibus praesentibus sexaginta duobus. metuebam, ne ille arcessendus esset: nunc mittendum est, ut meo iussu cernat. idem igitur Pollex. Etiam de hortis Cluuianis egi cum Balbo. liberalius: se enim statim ad Caesarem scripturum. Cluuium autem a T. Hordeonio legare & Terentiae HS ↀↀↀↀ, & sepulcro, multisq. rebus, nihil a nobis. subaccusa quaeso Vestorium. quid minus probandum, quam Plotium unguentarium per suos pueros omnia tanto ante Balbo, illum mihi ne per meos quidem? De Cosinio doleo. dilexi hominem. Quincto delegabo, si qui aeri meo alieno superabit, & emptionibus; ex quibus mihi etiam aes alienum faciendum puto. De domo Arpini nihil scio. Vestorium, nıl est, quod accuses. iam enim obsignata hac epistola, noctu tabellarius

bellarius noster uenit, & ab eo litteras diligenter scriptas attulit, & exemplum testamenti. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 46

Postea qvam abs te Agamemno, non ut uenirem, (nam id quoque fecissem, nisi Torquatus esset) sed ut scriberem, tetigit; omisi ea, quae manibus habebam, abieci; quod iusseras, edolaui. Tu uelim e Pollice cognoscas rationes nostras sumptuarias. turpe est enim nobis, illum, qualiscumque est, hoc primo anno agere: post moderabimur diligentius. Idem Pollex remittendus est, ut ille cernat. Plane Puteolos non fuit eundum, cum ob ea, quae ad te scripsi, tum quod Caesar adest. Dolabella scribit, se ad me postridie iduum. o magistrum molestum. Lepidus ad me heri uesperi litteras misit Antio. nam ibi erat. habet enim domum, quam nos uendidimus. rogat magnopere, ut sim kalendis in senatu: me & sibi, & Caesari uehementer gratum esse facturum. puto equidem nihil esse. dixisset enim tibi fortasse aliquid Oppius: quoniam Balbus est aeger: sed tamen malim uenire frustra, quam desiderari, si opus esset: moleste ferrem postea: itaque hodie Antii, cras ante meridiem domi. tu uelim, nisi te impediuisti, apud nos pridie kal. cum Pilia. Te spero cum Publilio confecisse. equidem kalendis in Tusculanum recurram. me enim absente omnia cum illis transigi malo. Quincti fratris epistolam ad te misi,

non

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

non satis humane illam quidem respondentem meis litteris, sed tamen quod tibi satis sit, ut equidem existimo. tu uidebis. Heri nescio quid in strepitu uideor exaudisse, cum diceres te in Tusculanum uenturum: quod utinam, iterum utinam, tuo tamen commodo. Lepta me rogat, ut, si quid sibi opus sit, accurram. mortuus enim Babulius. Caesar opinor ex uncia: etsi nihil adhuc: sed Lepta ex triente. ueretur autem, ne non liceat tenere hereditatem ἀλόγως omnino, sed ueretur tamen. is igitur si acciderit, accurram: sin minus, haud ante, quam necesse erit. Tu Pollicem, cum poteris.

CICERO S. D. ATTICO. 47

LAVDATIONEM *Porciae tibi misi correctam: ac eo properaui, ut, si forte aut Domitio filio, aut Bruto mitteretur, haec mitteretur. id, si tibi erit commodum, magnopere cures uelim. & uelim M. Varronis, & Lollij mittas laudationem, Lollij utique. nam illam legi: uolo tamen regustare. quaedam enim uix mihi credo legisse. Atticae primum salutem, quam quidem ruri esse arbritror. multam igitur salutem & Piliae. De Tigellio, si quid noui: qui quidem, ut mihi Gallus Fabius scripsit, μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquissimam, me Phameae defuisse, cum eius caussam recepissem: quam quidem receperam contra pueros Octauios Cn. F. non libenter: sed Phameae caussam uolebam. erat enim, si meministi, in consulatus petitone per te mihi pollicitus,*

tus,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tus, si quid opus esset : quod ego perinde tuebar, ac si usus essem. is ad me uenit, dixitq. iudicem operam dare sibi cõstituisse ea die ipso, quo de Sextio nostro lege Pompeia in concilium iri necesse erat. scis enim dies illorum iudiciorum praestitutos fuisse. respondi non ignorare eum, quid ego deberem Sextio: quem uellet alium diem si sumpsisset, me ei non defuturum. ita tum ille discessit iratus. puto me tibi narrasse. non laboraui scilicet, nec hominis alieni iniustissimam iracundiam mihi curandum putaui. Gallo autem narraui, cum proxime Romae fui, quid audissem, neque nominaui Balbum minorem. habuit suum negotium Gallus, ut scribit. ait illum, me animi conscientia, quod Phameam destituissem, de se suspicari. quare tibi hactenus mando, de illo nostro, si quid poteris, exquiras: de me ne quid labores. est bellum, aliquem libenter odisse, & quemadmodum non omnibus seruire. etsi mehercule, ut tu intelligis, magis mihi isti seruiunt: si obseruare seruire est.

CICERO S. D. ATTICO. 48

ADMONITVS *quibusdam tuis litteris, ut ad Caesarem uberires litteras mitterem, institueram, cum mihi Balbus nuper, in Lanuuino dixisset se, et Oppium scripsisse ad Caesarem, me legisse libros contra Catonem, & uehementer probasse: conscripsi de his ipsis libris epistolam Caesari, quae deferretur ad Dolabellam: sed eius exemplum misi ad Oppium,*

pium, & Balbum; scripsiq. ad eos ut tum deferri ad Dolabellam iuberent meas litteras, si ipsi exemplum probassent, ita mihi rescripserunt, nihil um quam se legiße melius: epistolamq. meam iusserunt dari Dolabellae. Vestorius ad me scripsit, ut iuberé mancipio dari seruo suo pro mea parte Petreio cuidam fundum Brinnianum, ut ipse ei Puteolis recte mancipio dare posset. eum seruum, si tibi uidebitur, ad me mittes. opinor enim ad te etiam scripsisse Vestorium. De aduentu Caesaris idem, quod a te, mihi scriptum est ab Oppio, & Balbo, Miror te nihil dum cum Tigellio, uel ut hoc ipsum, quantum acceperit. prorsus aueo scire: nec tamen floccifacio. Quaeris, quid cogitem de obuiam itione: quid censes, nisi Alsium? & quidem ad Murenam de hospitio scripseram: sed opinor cum Matio profectum. Sallustius igitur urgebitur. Scripto iam superiore uersiculo, Eros mihi dixit, sibi Murenam liberalissime respondisse. eo igitur utamur. nam Silius culcitras non habet. Dida autem, opinor, hospitibus totam uillam concessit.

CICERO S. D. ATTICO. 49

Ad Caesarem quam misi epistolam, eius exemplum fugit me tum tibi mittere. nec id fuit, quod suspicaris, ut me puderet tui; ne ridicule Micillus. nec mehercule scripsi aliter, ac si πρὸς ἴσον ὅμοιον [. scriberem. bene enim existimo de illis libris, ut tibi coram. itaque scripsi & ἀκολακεύτως, et tamē sic, ut nihil

hil eum exiſtimem lecturum libentius. De Attica, nunc demum mihi eſt exploratum. itaque ei deintegro gratulare. Tigellium totum mihi, & quidem quamprimum: nam pendeo animi. Narrabo tibi. Quinctus cras; ſed ad me, an ad te, neſcio. mihi ſcripſit, Romam VIII. kal. ſed miſi, qui inuitaret. etſi hercle iam Romam ueniendum eſt; ne ille ante aduolet. Vale.

CICERO S. D. ATTICO, 50

HOSPITEM mihi tam grauem ἀμεταμέλητον. fuit enim periucunde. ſed cũ ſecũdis Saturnalibus ad Philippum ueſperi ueniſſet, uilla ita completa militibus eſt, ut uix triclinium, ubi cenaturus ipſe Caeſar eſſet, uacaret: quippe hominum ∞ ∞. ſane ſum commotus, quid futurum eſſet poſtridie. ac mihi Barba Caſſius ſubuenit: cuſtodes dedit: caſtra in agro: uilla defenſa eſt. ille tertijs Saturnalibus apud Philippum ad horam VII. nec quẽquam admiſit. rationes opinor cum Balbo. inde ambulauit in litore. poſt horam VIII. in balneum. tũ audiuit: de Mamurra non mutauit. unctus eſt, accubuit, ἐμετικὴν agebat: itaque & edit, & bibit ἀδεῶς, & iucunde: opipare ſane, & apparate: nec id ſolum, ſed bene, cocto, condito, ſermone bono, ſi quaeris, libenter. praeterea tribus triclinijs accepti περὶ αὐτὸν ualde copioſe. libertis minus lautis, ſeruisq. nihil defuit: nam lautiores eleganter accepti. quid multa? homines uiſi ſumus: hoſpes tamen non is, cui

diceres: amabo te, eodem ad me cum reuertere. ſemel ſatis eſt. σπουδαῖον οὐδὲν in ſermone, φιλόλογα multa. quid quaeris? delectatus eſt, & libenter fuit. Puteolis ſe aiebat unum diem fore, alterum ad Baias. Habes hoſpitium, ſiue ἐπισταθμείαν. odioſam mihi duxi, non moleſtam Ego paulliſper hic, deinde in Tuſculanum. Dolabellae uillam cum praeteriret, omnis armatorum copia dextra ſiniſtra ad equum, nec uſquam alibi. hoc ex Nicia. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XIV.

CICERO S. D. ATTICO.

DIVERTI ad illum, de quo tecum mane. nihil perditius: explicari rem non posse. etenim, si ille tali ingenio exitum non reperiebat, quis nunc reperiet? quid quaeris? perijsse omnia aiebat. quod haud scio an ita sit. uerum ille gaudens; affirmatq. minus diebus XX tumultum Gallicum: in sermonem se post idus Mart. praeterquam Lepidi, uenisse nemini: ad summam, non posse istaec sic abire. o prudentem Oppium, qui nihilo minus illum desiderat, sed loquitur nihil, quod quemquam bonum offendat. Sed haec hactenus. Tu, quaeso, quidquid noui, (multa autem exspecto) scribere ne pigrere: in his, de Sexto, satis ne certum, maxime autem de Bruto nostro: de quo quidem ille, ad quem diuerti, Caesarem solitum dicere: Magni refert, hic quid uelit, sed, quidquid uult, ualde uult. idq. eum animaduertisse, cum pro Deiotaro Niceae dixerit: ualde uehementer eum uisum, & libere dicere. atque etiam (ut enim quidque succurri, libet scribere) proxime, cum Sexti rogatu apud eum fuisse, exspectaremq. sedens, quoad uocarer, dixisse eum: Ego du-

bitem, quin summo in odio sim, cum M. Cicerone se deat, nec suo commodo me conuenire possit? atqui, si quisquam est facilis, hic est: tamen non dubito, quin me male oderit. Haec, & eiusmodi multa sed ad propositum. Quidquid erit, non modo magnum, sed etiam paruum, scribes. equidem nihil inter mittam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

DVAS a te accepi epistolas heri. ex priore theatrum, Publiumq. cognoui, bona signa consentientis multitudinis. plausus uero L. Cassio datus etiam facetus mihi quidem uisus est. Altera epistola de Madro scripta. apud quem nullum σαλάκωμα, ut putas. processi enim, sed minus diu: eius sermone enim sum retentus. Quod autem ad te scripseram, obscure fortasse, id eiusmodi est. aiebat, Caesarem secum, quo tempore, Sextij rogatu, ueni ad eum, cum exspectarem sedens: dixisse: ego nunc tam sim stultum, ut hunc ipsum, facilem hominem, putem mihi esse amicum, cum tam diu sedens meum commodum exspectet? Habes igitur φαλάκρωμα, inimicissimum otij, id est Bruti. In Tusculanum hodie, Lanuuij cras, inde Asturae cogitabam. Piliae paratum est hospitium: sed uellem Atticam. uerum tibi ignosco, quarum utrique salutem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

TRANQVILLAE quidem tuae litterae: quod uti-

utinam diutius: nam Matius posse negabat. Ecce autem structores nostri frumentum profecti, cum inanes redissent, rumorem ad afferunt magnum, Romae domum ad Antonium frumentum omne portari: πανικὸν certe: scripsisses enim. Corumbus Balbi nullus adhuc: & mihi notum nomen. bellus enim esse dicitur architectus. Ad obsignandum tu adhibitus non sine caussa uideris. uolunt enim nos ita putare: nescio, cur non animo quoque sentiant. sed quid haec ad nos? odorare tamen Antonij διάτασιν: quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quam quidquam mali cogitare. tu, si quid πραγματικὸν habes, scribe: sin minus, populi ἐπισημασίαν & minorum dicta perscribito. Piliae, & Atticae salutem. Vale,

CICERO S. D. ATTICO. 4

NVNC quid putas me Lanuuij? at ego te istic quotidie aliquid noui suspicor. tument negotia. nam cum Matius, quid censes ceteros? equidem doleo, quod numquam in ulla ciuitate accidit, non unā cum libertate remp. recuperatam. horribile est, quae loquantur, quae minitentur. ac uereor Gallica etiam bella, ipse Sextus quo euadat. sed omnia licet concurrant, idus Martiae consolantur. nostri autem ἥρωες, quod per se ipsos confici potuit, gloriosissime, & magnificentissime confecerunt. reliquae res opes, & copias desiderant; quas nullas habemus. Haec ego ad te, ut, si quid noui, (nam quotidie aliquid exspecto)

 con-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

confestim ad me: &, si noui nihil, nostro more tamen ne patiamur intermitti litterulas, equidem non committam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

SPERO *tibi iam esse, ut uolumus; quoniam quidem ἐστίγησας, quam leuiter commotus esses: sed tamen uelim scire, quid agas. Signa bella, quod Caluena moleste fert, se suspectum esse Bruto illa signa non bona, si cum signis legiones ueniunt e Gallia. quid tu illas putas, quae fuerunt in Hispania? non ne idem postulaturas? quid eas, quas Annius transportauit? Caninium uolui, sed μνημονικὸν ἁμάρτημα, ab aleatore φυρμὸς πολύς. nam ista quidem Caesaris libertorum coniuratio facile opprimeretur, si recta saperet Antonius. Meam stultam uerecundiam, qui legari noluerim ante res prolatas, ne deserere uiderer hunc rerum tumorem: cui certe si possem mederi, deesse non deberem: sed uides magistratus: siquidem illi magistratus: uides tamen tyranni satellites in imperijs: uides eiusdem exercitus, uides in latere ueteranos: quae sunt ἀρίπτα omnia: eos autem, qui orbis terrae custodijs non modo septi, uerum etiam magni esse debebát, tantummodo laudari, atque amari, sed parietibus contineri. atque illi quoquo modo beati, ciuitas misera. Sed uelim scire, quid aduentus Octauij, num qui concursus ad eum, num quae νεωτερισμοῦ suspicio. non puto equidem: sed tamen, quidquid est, scire cupio. Haec scripsi ad te proficiscens Astura, III. id. Vale.*

CICERO

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 6

PRID. id. Fundis accepi tuas litteras cenans. primum igitur, melius esse: deinde, meliora te nuntiare. Odiosa illa enim fuerant, legiones uenire. Nam de Octauio susq. deque. Exspecto, quid de Mario: quem quidem ego sublatum rebar a Caesare. Antonij colloquium cum heroibus nostris pro re nata non incommodum: sed tamen adhuc me nihil delectat praeter idus Mart. nam quoniam Fundis sum cum Ligure nostro, discrucior, Sextilij fundum a Verberone Curtilio possideri. quod cum dico, de toto genere dico. quid enim miserius, quam ea nos tueri, propter quae illum oderamus? etiam ne consules, & tribunos pl. in biennium, quos ille uoluit? nullo modo reperio, quemadmodum possim πολιτεύεσθαι. nibil enim tam σόλοικον, quam τυραννοκτόνους in caelo esse, tyranni facta defendi. sed uides consules: uides reliquos magistratus; si isti magistratus: uides languorem bonorum. exultant laetitia in municipijs. dici enim non potest, quantopere gaudeant, ut ad me concurrant, ut audire cupiant uerba mea de re: nec ulla interea decreta. sic enim πεπολιτεύμεθα, ut uictos metueremus. Haec ad te scripsi. apposita secunda mensa. plura, & πολιτικώτερα postea: & tu, quid agas, quidq. agatur.

CICERO S. D. ATTICO. 7

POSTRIDIE id. Paullum Caietae uidi. is mi-

hi de Mario, & de rep. alia quaedam ſane peſſima. a te ſcilicet nihi: nemo enim meorum. ſed Brutum noſtrum audio uiſum ſub Lanuuio. ubi tandem eſt futurus? nam cum reliqua, tum de hoc ſcire aueo omnia. Ego e Formiano exiens XVII. kal. ut inde altero die in Puteolanum, ſcripſi haec. A Cicerone mihi litterae ſane πεπινωμέναι & bene lõgae. ceterea autem uel fingi poſſunt: πίνος litterarum ſignificat doctiorem. nunc magnopere a te peto, de quo ſum nuper tecum locutus, ut uideas, ne quid ei deſit. id cum ad officium noſtrum pertinet, tum ad exiſtimationem, & dignitatem: quod idem intellexi tibi uideri omnino. ſi ergo eſt, uolo menſe Quinctili in Graeciam. ſunt omnia faciliora. ſed cum ſint ea tempora, ut certi nihil eſſe poſſit, quid honeſtum mihi ſit, quid liceat, quid expediat: quaeſo, da operam, ut illum quamboneſtiſſime, copioſimeq. tueamur. haec, & cetera, quae ad nos pertinebunt, ut ſoles, cogitabis, ad meque, aut quod ad rem pertineat, aut, ſi nihil erit, quod in buccam uenerit, ſcribes. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

TV ME iam rebare, cum ſcribebas, in agris eſſe noſtris. at ego accepi XVII. kal. in diuerſoriolo Sinueſſano tuas litteras. De Mario probe. etſi doleo L. Craſſi nepotem. Optime, tam etiam Bruto noſtro probari Antonium. nam quod Iuniam ſcribis moderate, & amice ſcriptas litteras attuliſſe:

ſe:

se: mihi Paullus dedit ad se a fratre missas, quibus in extremis erat, si insidias fieri, se id certis aucto-ribus comperisse. hoc nec mihi placebat, & multo illi minus. Reginae fuga mihi non molesta: sed, Clo dia quid egerit, scribas ad me uelim. De Byzan-tijs curabis, ut cetera: & Pelopem ad te arcesse. Ego, ut postulas, Baiana negotia, chorumq. illum, de quo scire uis, cum perspexero, tum scribam, ne quid ignores. Quid Galli, quid Hispani, quid Sex-tus agat, uehementer exspecto: ea scilicet tu decla-rabis, qui cetera. Nauseolam tibi tum caussam otij dedisse, facile patiebar. uidebar enim mihi, legenti tuas, requiesse paullisper. De Bruto semper ad me omnia perscribito, ubi sit, quid cogitet: quem qui-dem ego spero iam tuto uel solum tota urbe uagari posse. ueruntamen. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 9

De rep. multa cognoui ex tuis litteris: quas qui dem multiiuges accepi uno tempore a Vestorij li-berto. ad ea autem, quae requiris, breui responde-bo. Primum, uehementer me Cluuiana delectant. Sed, quod quaeris, quid arcesserim Chrysippum: ta-bernae mihi duae corrureunt, reliquae rimas agunt: itaque non solum inquilini, sed mures etiam migra uerunt. hanc ceteri calamitatem uocant, ego ne in-commodum quidem. o Socrates, o Sotratici uiri, numquam uobis gratiam referam. dij immortales, quam mihi ista pro nihilo. sed tamen ea ratio aedifi-

candi

candi initur, consiliario quidem, & auctore Vestorio, ut hoc damnum quaestuosum sit. Hic turba magna est, eritque, ut audio, maior: duo quidem quasi designati consules. o dij boni, uiuit tyrannis. tyrannus occidit? eius interfecti morte laetamur, cuius facta defendimus? itaque quam seuere nos M. Curtius accusat: ut pudeat uiuere: neque iniuria. nam mori millies praestitit, quam haec pati, quae mihi uidentur habitura etiam uetustatem. & Balbus hic est, multumq. mecum: ad quem a Vetere litterae, datae pridie kal. Ian. cum a se Caecilius circũsideretur, & iam teneretur, uenisse cum maximis copijs Pacorum Parthum: ita sibi esse eum ereptum, multis suis amissis: in qua re accusat Volcatium. ita mihi uidetur bellum illud instare. sed Dolabella, & Nicias uiderint. idem Balbus meliora de Gallia: XXI. die litteras habebat: Germanos, illasq. nationes, re audita de Caesare, legatos misisse ad Aurelium, qui est praepositus ab Hirtio, se, quod imperatum esset, esse facturos. quid quaeris? omnia pleua pacis, aliter ac mihi Caluena dixerat.

CICERO S. D. ATTICO. IO

Ita ne uero? hoc meus, & tuus Brutus egit, ut Lanuuij esset? ut Trebonius itineribus deuijs proficisceretur in prouinciã? ut omnia facta, scripta, dicta, promissa, cogitata Caesaris plus ualerẽt, quam si ipse uiueret? meministi ne clamare, illo ipso primo Capitolino die senatum in Capitolium a praetoribus uocari?

cari? dij immortales, quae tú opera effici potuerunt, laetantibus omnibus bonis, etiā ſat bonis, fractis latronibus. Liberalia tu accuſas. quid fieri tú potuit? iam pridem perieramus. meminiſti ne te clamare, cauſſam periſſe, ſi funere elatus eſſet? at ille etiam in foro combuſtus, laudatusq. miſerabiliter: ſeruique, & egentes in tecta noſtra cum facibus immiſſi. quae deinde? ut audeant dicere, tunc contra Caeſaris nutum? haec, & alia ferre non poſſum. itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. Tua tamen ὑπηνέμιος nauſea iam ne plane abijt? mihi quidem ex tuis litteris coniectanti ita uidebatur. redeo ad Thebaſſos, Sceuas, Frangones. hos tu exiſtimas confidere, ſe illa habituros, ſtantibus nobis? in quibus plus uirtutis putarunt, quam experti ſunt. pacis iſti ſcilicet amatores, & non latrocinij auctores. at ego cum tibi de Curtilio ſcripſi, Sextilianoq. fundo, ſcripſi de Cenſorino, de Meſſalla, de Planco, de Poſtumio, de genere toto. melius fuit periſſe illo interfecto, quod numquam accidiſſet, quam haec uidere. Octauius Neapolim uenit XIV. kal. ibi eum Balbus mane poſtridie: eodemq. die mecum in Cumano: illum hereditatem aditurum. ſed, ut ſcribis, ῥιξόθεμιν magnam cum Antonio. Buthrotia mihi tua res eſt, ut debet, eritq. curae. Quod quaeris, iam ne ad centena Cluuianum: aduentare uidetur: ſed primo anno LXXX. deterſimus. Quinctus pater ad me grauia de filio, maxime quod matri nunc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus. ar

dentes

dentes in eum litteras ad me misit. ille autem quid agat, si scis, neque dum Roma es profectus, scribas ad me uelim, & hercule si quid aliud. uehementer delector tuis litteris. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. II

NVDIVS tertius dedi ad te epistolam longiorem: nunc ad ea, quae proxime. Velim mehercule, Asturae Brutus. ἀκολασίαν istorum scribis. an censebas aliter? equidem etiam maiora exspecto. cum equidem concionem lego, De tanto uiro, de clarissimo ciue, ferre non queo. etsi ista iam ad risum. sed memento: sic alitur consuetudo perditarum concionum: ut nostri illi, non heroes, sed dij, futuri quidem in gloria sempiterna sint, sed non sine periculo quidem. uerum illis magna consolatio, conscientia maximi, & clarissimi facti: nobis quae? qui, interfecto rege, liberi non sumus. sed haec fortuna uiderit, quoniam ratio non gubernat. De Cicerone, quae scribis, iucunda mihi sunt: uelim, sint prospera. quod uero curae tibi est, ut ei suppeditetur ad usum, & cultum copiose; per mihi gratum est; idq. ut facias, te etiam rogo. De Buthrotiis, & tu recte cogitas, & ego non dimitto istam curam: suscipiam omnem etiam actionem; quam uideo quotidie faciliorem. De Cluuiano, quoniam in re mea me ipsum diligentia uincis, res ad centena perducitur. ruina rem non fecit deteriorem, haud scio an iam fructuosiorem. Hic mecum Balbus.

bus, Hirtius, Panſa, modo uenit Octauius, et quidem in proximam uillam Philippi, mihi totus deditus. Lentulus Spinther hodie apud me: cras mane uadit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 12

O MI *Attice, uereor, ne nobis idus Martiae nihil dederint praeter laetitiam, & odij pœnam, ac doloris. quae mihi iſtinc afferuntur? quae hic uideo? ὦ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. Scis quam diligam Siculos, & quam illam clientelam honeſtam iudicem. multa illis Caeſar, neque me inuito. etſi Latinitas erat non ferenda: uerumtamen. ecce autem Antonius, accepta grandi pecunia, fixit legem, a dictatore comitijs latam, qua Siculi ciues Romani: cuius rei, uiuo illo, mentio nulla. Quid? Deiotari noſtri cauſſa non ſimilis? dignus ille quidem omni regno, ſed non per Fuluiam. ſexcenta ſimilia. uerum illuc refero. tam claram, tamq. teſtatam rem, tamq. iuſtam Buthrotiam non tenebimus aliqua ex parte? & eo quidem magis, quo iſta plura. Nobiſcum hic perhonorifice, & amice Octauius: quem quidem ſui Caeſarem ſalutabant, Philippus non: itaque ne nos quidem: quem nego poſſe bonum ciuem: ita multi circumſtant, qui quidem noſtris mortem minitantur. negãt haec ferri poſſe. quid cenſes, cum Romam puer uenerit, ubi noſtri liberatores tuti eſſe non poſſunt? qui quidem ſemper erunt clari, conſcientia uero facti ſui etiam beati: ſed nos, ni-*

ſi

ſi me falli, iacebimus. itaque exire aueo, ubi nec Pelopidarum, inquit. haud amo uel hos deſignatos; qui etiam declamare me coegerunt; ut ne apud aquas quidem aquiſcere liceret. ſed hoc meae nimiae facilitatis. nam id erat quondam quaſi neceſſe: nunc, quoquo modo ſe res habet, non eſt item, quam dudum. Nihil habeo, quod ad te ſcribam: ſcribo tamen, non ut delecter meis litteris, ſed ut eliciam tuas. tu, ſi quid erit de ceteris, de Bruto utique quidquid. Haec conſcripſi x. kal. accubans apud Veſtorium, hominem remotum a dialecticis, in arithmeticis ſatis exercitatum.

CICERO S. D. ATTICO. 13

S E P T I M O *denique die litterae mihi redditae ſunt, quae erant a te* X I I I. *kal. datae: quibus quaeris, atque etiam me ipſum neſcire arbitraris, utrum magis tumulis proſpectuque, an ambulatione* ἀλιτενεῖ *delecter. eſt mehercule, ut dicis, utiruſque loci tanta amoenitas, ut dubitem, utra anteponenda ſit.*

- ἀλλὰ οὐδ' αὐτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν,
Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα διοτρεφὲς εἰσορόωντες
Δείδιμεν. ἐν δοίῃ δὲ σαῶσέμεν, ἢ ἀπολέσθαι.

quamuis enim tu magna, et mihi iucunda ſcripſeris de D. Bruti aduentu ad ſuas legiones; in quo ſpem maximam uideo: tamen, ſi eſt bellum ciuile futurum, quod certe erit, ſi Sextus in armis permanebit, quem permanſurum eſſe certo ſcio; quid nobis faciendum eſt, ignoro. neque enim iam licebit, quod

Caesaris bello licuit, neque huc, neque illuc. quemcumque enim haec pars perditorum laetatum morte Caesaris putabit, (laetitiam autem apertissime tulimus omnes) hunc in hostium numero habebit. quae res ad caedem maximam spectat. restat, ut in castra Sexti, aut, si forte, Bruti nos conferamus. res odiosa, & aliena nostris aetatibus, & incerto exitu belli: & nescio quo pacto tibi ego possim, mihi tu dicere:

Τέκνον ἐμὸν οὔτοι δέδοται πολεμήια ἔργα,
Ἀλλὰ σύ γ᾽ ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

sed haec fors uiderit, ea, quae talibus in rebus plus, quam ratio, potest. nos autem id uideamus, quod in nobis ipsis esse debet, ut, quidquid acciderit, fortiter, & sapienter feramus, & accidisse hominibus meminerimus; nosq. cum multum litterae, tum non minimum idus quoque Martiae consolentur. Suscipe nunc meam deliberationem, qua sollicitor. ita multa ueniunt in mentem in utramque partem. Proficiscor, ut constitueram, legatus in Graeciam: caedis impendentis periculum non nihil uitare uideor, sed causurus in aliquam uituperationem, quod reip. defuerim tam graui tempore. sin autem mansero; equidem uideo in discrimine, sed accidere posse suspicor, ut prodesse possim reip. Iam illa consilia priuata sunt, quod sentio ualde esse utile ad confirmationem Ciceronis, me illuc uenire. nec alia caussa profectionis mihi ulla fuit, cum consilium cepi legari ab Caesare. tota igitur hac de re, ut soles, si quid

quid ad me pertinere putas, cogitabis. Redeo nunc ad epistolam tuam. scribis enim esse rumores, me, ad lacum quod habeo, uenditurum, minusculam uero uillam utique Quincto traditurum, uel impenso pretioso, quo introducatur, ut tibi Quinctus F. dixerit, dotata Aquillia. ego uero de uenditione nihil cogito, nisi quid, quod magis me delectet, inuenero. Quinctus autem de emendo nihil curat hoc tempore: satis enim torquetur debitione dotis: in qua mirificas Q. Egnatio gratias agit: a ducenda autem uxore sic abhorret, ut quidquam libero lectulo neget esset iucundius. Sed haec quoque hactenus. redeo enim ad miseram, seu nullam potius remp. M. Antonius ad me scripsit de restitutione Sex. Clodij: quam honorifice, quod ad me attinet, ex ipsius litteris cognosces: misi enim tibi exemplum: quam dissolute, quam turpiter, quamq. perniciose, ut non numquam Caesar desiderandus esse uideatur, facile existimabis. quae enim Caesar numquam neque fecisset, neque passus esset, ea nunc ex falsis eius commentarijs proferuntur. ego autem Antonio facillimum me praebui. etenim ille, quoniam semel induxit animum, sibi licere quod uellet, fecisset nihilo minus me inuito. itaque mearum quoque litterarum misi tibi exemplum. Antonius consul S. D. Ciceroni. Occupationibus est factum meis, & subita tua profectione, ne tecum coram de hac re agerem. quam ob caussam uereor, ne absentia mea leuior sit apud te. quod si bonitas

nitas tua responderit iudicio meo, quod semper habui de te; gaudebo. A Caesare petij, ut Sex. Clodium restitueret: impetraui. erat mihi in animo etiam tum sic uti beneficio eius. si tu concessisses. quo magis laboro, ut tua uoluntate id per me facere nunc liceat. quod si duriorem te eius miserae, & afflictae fortunae praebes; non contendam ego aduersus te. quamquam uideor debere tueri commensarium Caesaris. sed mehercule, si humaniter, & sapienter, & amabiliter in me cogitare uis, facilem te profecto praebebis, & uoles P. Clodium, in optima spe puerum repositum, existimare, non te insectatum esse, cum potueris, amicos paternos. patere, obsecro te, pro rep. uideri gessisse simultatem cum patre eius: non contempseris hanc familiam. honestius enim, et libentius deponimus inimicitias reip. nomine susceptas, quam contumaciae. Me deinde sine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum, & tenero animo eius persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias. quamquam, tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abesse, certum habeo: tamen arbitror malle te quietam senectutem, & honorificam potius agere, quam sollicitam. Postremo, meo iure te hoc beneficium rogo. nihil enim non tua caussa feci. Quod si non impetro, per me Clodio daturus non sum: ut intelligas, quanti apud me auctoritas tua sit, atque eo te placabiliorem praebeas. Vale.

Cicero Antonio cos. S.

Quid mecum per litteras agis, unam ob caus-

ſam mallem coram egiſſes. non enim ſolum ex oratione, ſed etiam ex uultu, & oculis, & fronte, ut aiunt, meum erga te amorem perſpicere potuiſſes. nam cum te ſemper amaui, primum tuo ſtudio, post etiam beneficio prouocatus: tum his temporibus reſp. te mihi ita commendauit, ut cariorem habeam neminem. litterae uero tuae, tum amantiſſime, tum honorificentiſſime ſcriptae, ſic me affecerunt, ut non dare tibi beneficiũ uiderer, ſed accipere a te ita petente, ut inimicum meum, neceſſarium tuum, me inuito ſeruare nolles, cum id nullo negotio facere poſſes. Ego uero tibi iſtuc, mi Antoni, remitto, atque ita, ut me a te, cum his uerbis ſcripſeris, liberaliſſime, atque honorificentiſſime tractatum exiſtimem. idq. cum totum, quoquo modo ſe res haberet, tibi dandum putarem, tum do etiam humanitati, & naturae meae. nihil enim umquam non modo acerbum in me fuit, ſed ne paullo quidem triſtius, aut ſeuerius, quam neceſſitas reip. poſtulauit. Accedit, ut ne in ipſum quidem Clodium meum inſigne odiũ fuerit umquam: ſemperq. ita ſtatui, non eſſe inſectando inimicorum amicos, praeſertim humiliores, nec his praeſidijs noſmet ipſos eſſe ſpoliandos. Nam de puero Clodio tuas partes eſſe arbitror, ut eius animum tenerum, quemadmodum ſcribis, his opinionibus imbuas, ut ne quas inimicitias reſidere in familijs noſtris arbitretur. contendi cum P. Clodio, cum ego publicam cauſſam, ille ſuam defenderet. noſtras contentiones reſp. dijudicauit. ſi uiue-
ret,

ret, mihi cum illo nulla contentio iá maneret. Quare, quoniam hoc a me sic petis, ut, quae tua potestas est, ea neges te me inuito usurum; puero quoque hoc a me dabis, si tibi uidebitur: non quo aut aetas nostra ab illius aetate quidquam debeat periculi suspicari, aut dignitas mea ullam contentionem extimescat: sed ut nosmet ipsi inter nos coniunctiores simus, quam adhuc fuimus interpellantibus enim his inimicitijs animus tuus mihi magis patuit, quam domus. Sed haec hactenus: illud extremum. ego, quae te uelle, quaeq. ad te pertinere arbitrabor semper sine ulla dubitatione summo studio faciam. hoc uelim tibi penitus persuadeas.

CICERO S. D. ATTICO. 14

ITERA *dum eadem ista mihi. coronatus Quinctus noster Parilibus? Parilibus solus ne? etsi addis Lamiam: quod demiror equidem: sed scire cupio, qui fuerint alij: quamquam satis scio, nisi improbum neminem. explanabis igitur hoc diligentius. ego autem casu cum dedissé ad te litteras* VI. *kal. satis multis uerbis, tribus fere horis post accepi tuas, & magni quidem ponderis. itaque ioca tua plena facetiarum, de haeresi Vestoriana, & de Pherionum more Puteolano, risisse me satis, nihil est necesse rescribere.* πολιτικώτερα *illa uideamus. Ita Brutos, Cassiumq. defendis, quasi eos ego reprehendam: quos satis laudare non possum. rerum ego uitia collegi, non hominum. sublato enim tyranno,*

tyrannida manere uideo. nam quae ille facturus non fuit, ea fiunt, ut de Clodio: de quo mihi exploratum est, illum non modo non facturum, sed etiam ne passurum quidem fuisse. sequetur Rufio Vestorianus, Victor numquam scriptus, ceteri quis non? cui seruire ipsi non potuimus, eius libellis paremus. Nam Liberalibus quis potuit in senatum non uenire? fac id potuisse aliquo modo: num, etiam cum uenissemus, libere potuimus sententiam dicere? non ne omni ratione ueteri, qui armati aderant, cum praesidij nos nihil haberemus, defendendi fuerunt? illam sessionem Capitolinam mihi non placuisse, tu testis es. quid ergo? culpa ista Brutorum? minime illorum quidem, sed aliorum Brutorum, qui se cautos, ac sapientes putant: quibus satis fuit, laetari; nonnullis etiam gratulari; nullis, permanere. sed praeterita omittamus: istos omni cura, praesidioq. tueamur; &, quemadmodum tu praecipis, contenti idibus Mart. simus: quae quidem nostris amicis, diuinis uiris, aditum ad caelum dederunt, libertatem populo R. non dederunt. Recordare tua. non ne meministi clamare te, omnia perijsse, si ille funere elatus esset? sapienter id quidem: itaque ex eo quae manarint, uides. Quae scribis kalendis Iunij Antonium de prouincijs relaturum, ut & ipse Gallias habeat, & utriusque dies prorogetur: licebit ne decerni libere? si licuerit; libertatem esse recuperatam laetabor. si non licuerit; quid mihi attulerit ista domini mutatio praeter laetitiam, quam oculis cepi

iusto interitu tyranni? Rapina scribis ad Opis fieri: quas nos quoque tum uidebamus. nae nos & liberati ab egregijs uiris, nec liberi sumus. ita laus illorum est, culpa nostra. & hortaris me, ut historias scribam: ut colligam tanta eorum scelera, a quibus etiam nunc obsidamur? potero ne eos ipsos non laudare, qui te obsignatorem adhibuerunt? nec mehercule me raudusculum mouet: sed homines beneuolos, qualescumque sunt, graues est insequi contumelia. sed de omnibus meis consilijs, ut scribis, existimo exploratius nos ad kal. Iun. statuere posse: ad quas adero, & omni ope, atque opera enitar, adiuuante me scilicet auctoritate tua, & gratia, & summa aequitate caussae, ut de Buthrotijs S.C. quale scribis, fiat. Quod me cogitare iubes, cogitabo equidem. etsi tibi dederam superiore epistola cogitandum. tu autem, quasi iam recuperata rep. uicinis tuis Massiliensibus sua reddis. haec armis, quae quam firma habeamus, ignoro, restitui fortasse possunt, auctoritate non possunt. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

EPISTOLA *breuis, quae postea a te scripta est, sane mihi fuit iucunda, de Bruti ad Antonium, & de eiusdem ad te litteris. posse uidentur esse meliora, quam adhuc fuerinit: sed nobis, ubi simus, & quo iam nos conferamus, prouidendum est. o mirificum Dolabellam meum. iam enim dico meum, antea, crede mihi, subdubitabam. magnam* ἀνα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

θεώρησιν res habet: de saxo, in crucem, columnam tollere, locum illum sternendum locare. quid quaeris? heroica. sustulisse mihi uidetur simulationem desiderij, adhuc quae serpebat in dies, & inueterata, uerebar, ne periculosa nostris tyrannoctonis esset. nunc prorsus assentior tuis litteris, speroq. meliora. quamquam istos ferre non possum: qui, dum se pacem uelle simulant, acta nefaria defendunt. sed non possunt omnia. incipit res melius ire, quam putaram. nec uero discedam, nisi cum tu id me honeste putabis facere posse. Bruto certe meo nullo loco deero: idque, etiam si mihi cum illo nihil fuisset, facerem propter eius singularem, incredibilemq. uirtutem. Piliae nostrae uillam totam, quaeq. in uilla sunt trado, in Pompeianum ipse proficiscens kal. Mai. quam uelim Bruto persuadeas, ut Asturae sit. Vale.

CICERO S. D. ATTICO, 16

V. NON. conscendens ab hortis Cluuianis in phaselum epicopum has dedi litteras, cum Piliae nostrae uillam ad Lucrinum, uillicosq. procuratores tradidissem. ipse autem eo die in Paeti nostri tyrotarichum imminebam, perpaucis diebus in Pompeianum, post in haec Puteolana, & Cumana regna renauigare. o loca ceteroqui ualde expetenda, interpellantium autem multitudine paene fugienda. Sed ad rem ut ueniam, o Dolabellae nostri magnam ἀριστείαν. quanta est ἀναθεώρησις, equidem laudare eum, & hortari non desiste. recte tu omnibus epi-

stolis

ſtolis ſignificas, quid de re, quid de uiro ſentis. mihi quidem uidetur Brutus noſter iam uel coronam auream per forum ferre poſſe. quis enim audeat uiolare, propoſita cruce, uel ſaxo? praeſertim tantis plauſibus, tanta approbatione infirmorum? Nunc, mi Attice, me fac ut expedias. cupio, cum Bruto noſtro affatim ſatisfecerim, excurrere in Graeciam. magni intereſt Ciceronis, uel mea potius, uel mehercule utriuſque, me interuenire diſcenti. nam epiſtola Leonidae, quam ad me miſiſti, quid habet, quaeſo, in quo magnopere laetemur? numquam illa mihi ſatis laudari uidebitur, cum ita laudabitur, QVO MODO NVNC EST. non eſt fidentis hoc teſtimonium, ſed potius timentis. Herodi autem mandaram, ut mihi κατὰ μίτον ſcriberet: a quo adhuc nulla littera eſt. uereor, ne nihil habuerit, quod mihi, cum cognoſſem, iucundum putaret fore.

Quod ad Xenonem ſcripſiſti, ualde mihi gratũ eſt. nihil enim deeſſe Ciceroni, tum ad officium, tum ad exiſtimationem meam pertinet.

Flammam Flaminium audio Romae eſſe. ad eum ſcripſi, me tibi mandaſſe per litteras, ut de Montani negotio cum eo loquerere. & uelim cures epiſtolam, quam ad eum miſi, reddendam, & ipſe, quod commodo tuo fiat, cum eo colloquare. puto, ſi quid in homine pudoris eſt, praeſtaturum eum, ne pro ſe quodam modo dependatur. De Attica pergratum mihi feciſti, quod curaſti, anteq̃ ſcirem recte eſſe, quam non belle fuiſſe. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 17

In Pompeianum ueni v. kal. Mai. cum pridie, ut antea ad te scripsi, Piliam in Cumano collocauissem. ibi mihi cenanti litterae tuae sût redditae, quas dederas Demetrio liberto prid. kal. in quibus multa sapienter, sed tamen talia, quemadmodum tute scribebas, ut omne consilium in fortuna positum uideretur. itaque his de rebus ex tempore, & coram. De Buthrotio negotio, utinam quidem Antonium conueniam: multum profecto proficiam. sed non arbitrantur eum a Capua declinaturum. quo quidem, metuo, ne magno reip. malo uenerit. quod idem L. Caesari uidebatur; quem pridie Neapoli affectum grauiter uideram. quamobrem ista nobis ad kal. Iun. tractanda, & perficienda sunt. Sed hactenus. Quinctus filius ad patrem acerbissimas littaras misit: quae sunt ei redditae, cum uenissemus in Pompeianum: quarum tamen erat caput, Aquilliam nouercam non esse laturum. sed hoc tolerabile fortasse, illud uero? se ab Caesare habuisse omnia, nihil a patre, reliqua sperare ab Antonio. o perditum hominem. sed μελήσει. Ab Brutum nostrum, & Cassium, & ad Dolabellam epistolas scripsi. earum exempla tibi misi, non ut deliberarem reddendae ne essent, (plane enim iudico esse reddendas) sed quod non dubito, quin tu idem existimaturus sis. Ciceroni meo, mi Attice, suppeditabis quantum uidebitur; meq. tibi hoc onus imponere patiere.

re. quae adhuc feciſti, mihi ſunt gratiſſima. Librum meum illum ἀνέκδοτον non dum, ut uolui, perpoliui. iſta uero, quae tu contexi uis, aliud quiddam ſeparatum uolumen exſpectant. ego autem (credas mihi uelim) minore periculo exiſtimo contra illas nefarias partes, uiuo tyranno, dici potuiſſe, quam mortuo. ille enim neſcio quo pacto ferebat me quidem mirabiliter: nunc, quacumque nos commouimus, ad Caeſaris non modo acta, uerum etiam cogitata reuocamur. De Montano, quoniam Flamma uenit, uidebis. puto rem meliore loco eſſe debere. Vale. Cicero S. D. Dolabellae cos. ſuo.

Etſi contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, ſatisq. ex ea magnam laetitiam, uoluptatemq. capiebam: tamen non poſſum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod uulgo hominum opinio ſocium me adſcribat tuis laudibus. neminem conueni, (conuenio autem quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi uiri, qui, ualetudinis cauſſa, in haec loca conueniant, praeterea ex mancipijs frequentes neceſſarij mei) quin omnes, cum te ſummis laudibus ad caelum extulerunt, mihi continuo maximas gratias agant. negāt enim ſe dubitare, quin tu, meis praeceptis, & conſilijs obtemperans, praeſtantiſſimum te ciuem, & ſingularem conſulem praebeas. quibus ego quamquam ueriſſime poſſim reſpondere, te, quae facias, tuo iudicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquam egere conſilio: tamen neque plane aſſentior, ne imminuam tuam laudem, ſi omnis a meis

conſilijs

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

consilijs profecta uideatur; neque uale nego: sum enim auidior etiam, quam satis est, gloriae. & tamen non alienum est dignitate tua, quod ipsi Agamennoni, regi regum, fuit honestum, habere aliquem in consilijs capiundis Nestorem. mihi uero gloriosum, te iuuenem consulem florere laudibus, quasi alumnum disciplinae meae. Lucius quidem Caesar, cũ ad eum aegrotum Neapolim uenissem, quam quã erat oppressus totius corporis doloribus, tamen ante, quam me plane salutauit, o mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum uales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium ualerem, iã salui esse possemus. Dolabellae uero tuo et gratulor, et gratias ago: quem quidem, post te consulem, solũ possumus uere consulẽ dicere. deinde multa de facto, ac de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil praeclarius actum umquã, nihil reip. salutarius. atque haec una uox omnium est. A te autem peto, ut me hanc quasi falsã hereditatẽ alienae gloriae sinas cernere, meq. aliqua ex parte in societatem tuarum laudum uenire patiare. quamquam, mi Dolabella, (haec enim iocatus sum) libentius omnes meas, si modo sunt aliquae meae laudes, ad te transfuderim, quam aliquam partem exhauserim ex tuis. nam cum te semper tantum dixerim, quantum tu intelligere potuisti; tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil umquam in amore fuerit ardentius. NIHIL est enim, mihi crede, uirtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. semper amaui, ut scis, M.

Brutum

Brutum, propter eius summum ingenium, suauissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen idibus Mart. tantum accessit ad amorem, ut mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi iam pridem cumulatum etiam uidebatur. quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum accessit, ut mihi nunc denique amare uidear, antea dilexisse. Quare quid est, quod ego te horter, ut dignitati & gloriae seruias? proponam tibi claros uiros, quod facere solent, qui hortantur? neminem habeo clariorem, quam te ipsum. te imitere oportet, tecum ipse certes. nec licet quidem tibi iam, tantis rebus gestis, non tui similem esse. quod cum ita sit; hortatio non est necessaria, gratulatione magis utendum est. contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, ut summa seueritas animaduersionis non modo non inuidiosa, sed etiam popularis, esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuae: sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atque consilij. legi enim concionem tuam: nihil illa sapientius. ita pedetentim, & gradatim tum accessus a te ad caussam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animaduertendi omnium concessu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & ciuitatem metu: neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum. quo facto, intelligere debes, in te posi-

tam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tam esse remp. tibiq. non modo tuendos, sed etiam ornandos illos uiros, a quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero. Tu, quoniam remp. nosq. conseruas, fac, ut diligentissime te ipsum, mi Dolabella, custodias. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 18

SAEPIVS me iam agitas, quod rem gestam Dolabellae nimis in caelum uidear efferre. ego autem, quamquam sane probo factum, tamen, ut tantopere laudarem, adductus sum tuis & unis, & alteris litteris. sed totum se a te abalienauit Dolabella, ea de caussa, qua me quoque sibi inimicissimum reddidit. o hominem pudentem. kal. Iun. debuit: adhuc non soluit, praesertim cum se maximo aere alieno Faberij manu liberarit, & Opem ab eo petierit. licet enim iocari; ne me ualde conturbatum putes. atque ego ad eum VIII. id. litteras dederam bene mane. eodem autem die tuas litteras uesperi acceperam in Pompeiano, sane celeriter, tertio abs te die. sed, ut ad te eo ipso die scripseram, satis aculeatas ad Dolabellam litteras dedi: quae si nihil profecerint, puto fore, ut me praesentem non sustineat. Albianum te confecisse arbitror. De Petulciano nomine, quod mihi suppeditatus es, gratissimum est, & simile tuorum omnium. sed ego Erotem ad ista expedienda factum mihi uidebar reliquisse: cuius non sine magna culpa uacillarunt. sed cum ipso

uideor

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

uidero. De Montano, ut saepe ad te scripsi, erit tibi tota res curae. Seruius proficiscens, quod disperanter tecum locutus est, minime miror, neque ei quidquam in desperatione concedo. Brutus noster, singularis uir, si in senatum non est kal. Iun. uenturus; quid facturus sit in foro, nescio. sed hoc ipse melius. Ego ex his, quae parari uideo, non multum idibus Martijs profectum iudico: itaque de Graecia quotidie magis & magis cogito. nec enim Bruto meo, exsilium, ut scribis ipse, meditanti, uideo quid prodesse possim. Leonidae me litterae satis delectarunt. De Herode tibi assentior. Saufeium legisse uellem. Ego ex Pompeiano VI. idus Mai. cogitabam. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

NONIS Mai. cum essem in Pompeiano, accepi binas a te litteras, alteras sexto die, alteras quarto. ad superiores igitur prius. Quam mihi iucundum, oportune tibi Barnachum litteras reddidisse. Tu uero cum Cassio, ut cetera. quam commode autem, quod id ipsum, quod me mones, quatriduo ante ad eum scripseram, exemplumq. mearum litterarum ad te miseram. sed cum Dolabellae auaritia (sic enim tu ad me scripseras) magna desperatione affectus essem; ecce tibi & Bruti, & tuae litterae, ille exsilium meditari, nos auté alium portum propiorem huic aetati uidebamus: in quem mallem equidem peruehi florente Bruto nostro, constitutaq.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

rep. sed nunc quidem, ut scribis, non utrum uis: assentiris enim mihi, nostram aetatem praesertim a castris ciuilibus adhorrere. M. Antonius ad me tantum de Clodio rescripsit, meam lenitatem, & elementiam & sibi esse gratam, & mihi uoluptati magnae fore. sed Pansa furere uidetur de Clodio, itemq. de Deiotaro; & loquitur seuere, si uelis credere. illud tamen non belle, ut mihi quidem uidetur, quod factum Dolabellae uehementer improbat. De coronatis, cum sororis tuae filius a patre accusatus esset, rescripsit, se coronam habuisse honoris Caesaris caussa; posuisse luctus gratia: postremo, se libenter uituperationem subire, quod amaret etiam mortuum Caesarem. Ad Dolabellam, quemadmodum tibi dicis placere, scripsi diligenter: ego etiam ad Sicam. tibi hoc oneris non impono. nolo te illum ratum habere. Seruij orationem cognosco: in qua plus timoris uideo, quam consilij: sed quoniam perterriti omnes sumus, assentior Seruio. Publilius tecum tricatus est. huc enim Caerellia missa ab istis est legata ad me: cui facile persuasi, mihi id, quod rogaret, ne licere quidem, non modo non libere. Antonium si uidero, accurrate agam de Buthroto. Venio ad recentiores litteras. quamquam de Seruio iam rescripsi, me facere magnam πρᾶξιν Dolabellae. mihi mehercule ita uidetur, non potuisse maior tali re, taliq. tempore. sed tamen, quidquid ei tribuo, tribuo ex tuis litteris. tibi uero assentior, maiorem πρᾶξιν eius fore, si mihi, quod debuit, dissol-

uerit. Brutus, uelim, sit Asturae. Quod autem laudas me, quod nihil ante de profectione constituam, quam, ista quo euasura sint, uidero: muto sententiam, neque quidquam tamen ante, quam te uidero. Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo: cui quidem ego totam uillam, cellamq. tradidi; eamq. cogitabam V. id. uidere. tu Atticae salutem dices: nos Piliam diligenter tuebimur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 20

E POMPEIANO naui aduentus sum in Luculli nostri hospitium VI. id. hora fere tertia. egressus autem e naui, accepi tuas literas, quas tuus tabellarius in Cumanum attulisse dicebatur, nonis Mai. datas, a Lucullo postridie eadem fere hora, qua ueni, VII. id. Lanuuio datas. audi igitur ad omnes. Primum, quae de re mea gesta & in solutione, & in Albano negotio, grata. de tuo autem, cum in Pompeiano essem, Misenum uenit Antonius: inde ante discessit, quam illum uenisse audissem: a quo in Samnium. uide, quid speres. Romae igitur de Buthroto. L. Antonij horribilis concio, Dolabellae praeclara. iam uel sibi habeat nummos, modo numeret idibus. Tertullae nollem abortum. tam enim Cassii sunt iam, quam Bruti serendi. De regina uelim, atque etiam de Caesare illo. Persolui primae epistolae: uenio ad secundam. De Quinctis, Buthroto, cum uenero, ut scribis. Quod Ciceroni suppeditas, gratum. Quod errare me putas, qui

rem

remp. putem pendere a Bruto: sic se res habet: aut nulla erit, aut ab isto, istis ue seruabitur. Quod me hortaris, ut scriptam concionem mittam: accipe a me, mi Attice, καθολικὸν θεώρημα earum rerum, in quibus satis exercitati sumus. nemo umquam neque poeta, neque orator fuit, qui quemquam meliorem, quam se, arbitraretur. hoc etiam malis contigi: quid tu Bruto putas, & ingenioso, & erudito? de quo etiam experti sumus nuper in edicto. scripseram rogatu tuo. meum mihi placebat, illi suum. quin etiam, cum, ipsius precibus paene adductus, scripsissem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, sed etiam tibi scripsit, sibi illud, quod mihi placeret, non probari, quare sine quaeso sibi quemque scribere: suam cuique sponsam, mihi meá; suum cuique amorem, mihi meum. non scite: hoc enim Atilius, poeta durissimus. atque utinam liceat isti concionari. cui si esse in urbe tuto licebit, uicimus. ducem enim noui belli ciuilis aut nemo sequetur, aut ij sequentur, qui facile uincantur. Venio ad tertiam. Gratas fuisse meas litteras Bruto, & Cassio, gaudeo: itaque ijs rescripsi. Quod Hirtius per me meliorem fieri uolunt: do equidem operam; & ille optime loquitur; sed uiuit, habitatq. cum Balbo; qui item bene loquitur. quid credas, uideris. Dolabellam ualde placere tibi uideo. mihi quidem egregie. Cum Pansa uixi in Pompeiano, is plane mihi probabat se bene sentire, & cupere pacem. Caussam armorum quaeri plane uideo.

Edictum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Edictum Bruti, & Cassii probo. Quaeris, ut suscipiam cogitationem, quid nam istis agendum putem. consilia temporum sunt; quae in horas commutari uides. Dolabellae & prima illa actio, & haec contra Antonium concio mihi profecisse permultum uidetur. prorsus ibat res. nunc autem uidemur habituri ducem: quod unum municipia, boniq. desiderant. Epicuri mentionem facis, & audes dicere μὴ πολιτεύεσθαι. *non te Bruti nostri uulticulus ab ista oratione deterret? Quinctus filius, ut scribis, est dextella. per eum igitur, quod uolemus, facile auferemus. exspecto, si, ut putas, L. Antonius produxit Octauium, qualis concio fuerit. Haec scripsi. statim enim Cassii tabellarius. eram continuo Piliam salutaturus: deinde ad epulas Vestorij, nauicula. Atticae plurimam salutem. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 21

CVM *paullo ante dedissem ad te Cassii tabellario litteras, V. id. uenit noster tabellarius, & quidem portenti simile, sine tui litteris. sed cito conieci, Lanuuij te fuisse. Eros autem festinauit, ut ad me litterae Dolabellae perferrentur, non de re mea, (non dum enim meas acceperat) sed rescripsit ad eas, quarum exemplum tibi miseram, sane luculente. Ad me autem, cum Cassii tabellarium dimisissem, statim Balbus. o dij boni, quam facile perspiceres timere otium. & nosti uirum, quam*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tectus: sed tamen Antonij consilia narrabat; illum circuire ueteranos, ut acta Caesaris sancirent, idq. se facturos esse iurarent: ut rata omnes haberent, eaq. duumuiri omnibus mensibus inspicerent. questus est etiam de sua inuidia, eaq. omnis eius oratio fuit, ut amare uideretur Antonium. quid quaeris? nihil sinceri. mihi autem non est dubium, quin res spectet ad castra. acta enim illa res est animo uirili, consilio puerili. quis enim hoc non uidit, regni heredem relictum? quid autem absurdius, hoc metuere, alterum in metu non ponere? quin etiam hoc ipso tempore multa ὑποσόλοικα, Pontij Neapolitanum a matre tyrannoctoni possideri. legendus mihi saepius est Cato maior, ad te missus. amariorem enim me senectus facit; stomachor omnia. sed mihi quidem βεβίωται: uiderint iuuenes. tu mea curabis, ut curas. Haec scripsi, seu dictaui, opposita secunda mensa, apud Vestorium. postridie apud Hirtium cogitabam, & quidem πεντέλοιπον. sic hominem traducere ad optimates paro. λῆρος πολύς. nemo est istorum, qui otium non timeat. quare talaria uideamus. quiduis enim potius, quam castra. Atticae salutem plurimam uelim dicas. Exspecto Octauij concionem, & si quid aliud, maxime autem ecquid Dolabella tinniat, an in meo nomine tabulas nouas fecerit. Vale.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 22

CERTIOR a Pilia factus, mitti ad te idibus tabellarios, statim hoc nescio quid exaraui. Primum igitur scire te uolui, me hinc Arpinum XVI. kal. Iun. eo igitur mittes, si quid erit posthac. (quamquam ipse iam iamq. adero.) cupio enim ante, quam Romam uenio, odorari diligentius, quid futurum sit. quamquam uereor, ne nihil coniectura aberrem. minime enim obscurum est, quid isti moliantur. meus uero discipulus, qui hodie apud me cenat, ualde amat illum, quem Brutus noster sauciauit. & si quaeris, (perspexi enim plana) timent otium. ὑπόθεσιν autem hanc habent, eamq. praeseferunt, uirum clarissimum interfectum, totam remp. illius interitu perturbatam: irrita fore, quae ille egisset, simul ac desistemus timere: clementiam illi malo fuisse: qua si usus non fuisset, nihil ei tale accidere potuisse. Mihi autem uenit in mentem, si Pompeius cum exercitu firmo ueniat, quod est εὔλογον, certe fore bellum. haec me species, cogitatioq. perturbat. neque enim, quod tibi tum licuit, nobis nunc licebit. nam aperte laetati sumus. deinde habent in ore, nos ingratos. nullo modo licebit, quod tum & tibi licuit, & multis. φαινοπροσωπιτέον ergo, & ἰτέον in castra? millies mori melius, huic praesertim aetati. itaque me idus Martiae non tam consolantur, quam antea, magnum enim men-

dum continent. etſi illi iuuenes

ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόν δ' ἀπωθοῦνται ψόγον.

Sed, ſi tu melius quippiam ſperas; quod & plura audis, & interes conſilijs; ſcribas ad me uelim; ſimulq. cogites, quid agendum nobis ſit ſuper legatione uotiua. equidem in his locis moneor a multis, ne in ſenatu kalendis. dicuntur enim occulte milites ad eam diem comparati, & quidem in iſtos: qui mihi uidentur ubiuis tutius, quam in ſenatu, fore. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XV.

CICERO S. D. ATTICO.

O FACTVM male de Alexione. incredibile est, quanta me molestia affecerit; nec mehercule ex ea parte maxime, quod plerique mecum; ad quem igitur medicum te conferes? quid mihi iam medico? aut, si opus est, tanta inopia est? amorem erga me, humanitatem, suauitatemq. desidero. etiam illud: quid est, quod non pertimescendum sit; cum hominem temperantem, summum medicum, tantus improuise morbus oppresserit? sed ad haec omnia una consolatio est, quod ea condicione nati sumus, ut nihil, quod homini accidere possit, recusare debeamus. De Antonio, iam antea tibi scripsi, non esse eum a me conuentum. uenit enim Misenum, cum ego essem in Pompeiano. inde ante profectus est, quam ego eum uenisse cognoui. sed casu, cum legerem tuas litteras, Hirtius erat apud me in Puteolano. ei legi, & egi primum, quod attinet. nihil mihi concedebat. deinde ad summum, arbitrum me statuebat non modo huius rei, sed totius consulatus sui. Cum Antonio autem sic agemus, ut perspiciat, si in eo negotio nobis satisfecerit; totum me futu-

rum suum. Dolabellam spero domi esse. Redeamus ad nostros: de quibus tu bonam spem te significas habere propter edictorum humanitatem. ego autem perspexi, cum a me XVII. kal. de Puteolano Neapolim Pansae conueniēdi caussa proficisceretur Hirtius, omnem eius sensum: seduxi enim, & ad pacem sum cohortatus. non poterat scilicet negare se uelle pacem, sed non minus se nostrorum arma timere, quam Antonij, & tamen utrosque non sine caussa praesidium habere, se autem utraque arma metuere. quid quaeris? οὐδὲν ὑγιές. De Quincto F. tibi assentior: patri quidem gratissimae, & bellae tuae litterae fuerūt. Caerelliae uero facile satisfeci. nec ualde laborare mihi uisa est: & si illa, ego certe non laborarem. istam uero, quam tibi molestam scribis esse, auditam a te esse omnino demiror. nam quod eam collaudaui apud amicos, audientibus tribus filijs eius, & filia: τοῦτο δ᾽ἄλογον. quid est hoc? quid est autem, cur ego personatus ambulem? parum ne foeda persona est ipsius senectutis? Quod Brutus rogat, ut ante kalendas, ad me quoque scripsit: & fortasse faciam: sed plane, quid uelit, nescio. quid enim illi afferre consilij possum, cum ipse egeam consilio? & cum ille suae immortalitati melius, quam nostro otio, consuluerit? De Regina, rumor extinguetur. De Flamma, obsecro te, si quid potes. Heri dederam ad te litteras exiens e Puteolano, diuerteramq. in Cumanum. ibi paene ualentem uideram Piliam. quin etiam paullo clam ijs

eam

eam uidi: uenerat enim in funus: cui funeri ego quoque operam dedi. Cn. Lucullus, familiaris noster, matrem efferebat. mansi igitur eo die in Sinuessano: atque inde mane postridie Arpinum proficiscés, hanc epistolam exaraui. erat autem nihil noui quod aut scriberem, aut ex te quaererem: nisi forte hoc ad te putas pertinere. Brutus misit ad me orationé suam, habitam in concione Capitolina; petiuitq. a me, ut eam ne ambitiose corrigerem ante, quam ederet. est autem oratio scripta elegantissime senten tijs, uerbis, ut nihil possit ultra. ego tamen, si illam caussam habuissem, scripsissem ardentius ὑπόθεσις, uides, quae sit, persona dicentis. itaque eam corrigere non potuit. quo enim in genere Brutus noster esse uult, & quod iudicium habet de optimo genere dicendi, ita consecutus est ea oratione, ut elegantius nihil esse possit. sed ego solus alius sum, siue hoc recte, siue non recte. tu tamen uelim orationem legas, nisi forte iam legisti, certioremq. me facias, quid iudices ipse. quamquam uereor, ne cognomine tuo lapsus ὑπεραττικὸς sis in iudicando. sed si recordabere Δημοσθένους flumina, tum intelliges posse & ἀττικώτατα, & grauissime dici. sed haec coram. nunc nec sine epistola, nec cum inani epistola uolui ad te Metrodorum uenire, Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

XV. kal. e Sinuessano proficiscens, cum dedissem ad te litteras, diuertissemq. a Cumis in Ve-

stiano, accepi a tabellario tuas litteras: in quibus nimis multa de Buthroto. non enim tibi ea res maiori curae aut est, aut erit, quam mihi. sic enim decet, te mea curare, tua me. quamobrem id quidem sic susceptum est mihi, ut nihil sim habiturus antiquius. L. Antonium concionatum esse, cognoui tuis litteris, & alijs, sordide: sed, id quale fuerit, nescio: nihil enim scripsisti. De Menedemo, probe. Quinctus certe ea dictitat, quae scribis. Consilium meum a te probari, quod ea non scribam, quae tu a me postularis, facile patior: multoq. magis id probabis, si orationem eam, de qua hodie ad te scripsi, legeris. Quae de legionibus scribis, ea uera sunt. sed nõ satis hoc mihi uideris tibi persuasisse, quid de Buthrotijs nostris per senatum speres confici posse. quod puto, (tãtum enim uideo) non uidemur esse uicturi. sed, si etiam nos hoc fallat, de Buthroto te non fallet. De Octauij concione idem sentio, quod tu: ludorumq. eius apparatus, & Matius, ac Postumus mihi procuratores non placent. Saserna collega dignus. sed isti omnes, quemadmodum sentis, non minus otium timent, quam nos arma. Balbum leuari inuidia per nos uelim: sed ne ipse quidem id fieri posse confidit: itaque alia cogitat. Quod prima disputatio Tusculana te confirmat, sane gaudeo, neque enim ullum est perfugium aut melius, aut paratius. Flamma quod bene loquitur, non moleste fero. Tyndaritanorum caussa, de qua laboras, quae sit, ignoro. hos tamen πεντέλοιπον mouere ista uidentur,

tur in primis erogatio pecuniae. De Alexione doleo; sed, quoniam inciderat in tam grauem morbũ; bene actum cum illo arbitror. quos tamen secundos heredes, scire uellem, & diem testamenti. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

XI. *kal. accepi duas epistolas tuas; quibus duabus meis respondisti. una erat* XV. *kal. altera* XII *data. ad superiorem igitur. Prius accurres in Tusculanum, ut scribis: quo me* VI. *kal. uenturum arbitrabar. Quod scribis parendum uictoribus: non mihi quidem, cui sunt multa potiora. nam illa, quae recordaris Lentulo, & Marcello cos. acta in aede Apollinis; nec caussa eadem est, nec simile tempus; praesertim cum Marcellum scribas, aliosq. discedere. erit igitur nobis coram odorandum, & constituendum, tuto ne Romae esse possimus. noui conuentus habitatores sane mouẽt. in magnis enim uersamur angustijs. sed sint ista parui: quin & maiora contemnimus. Caluae testamentum cognoui. hominis turpis, ac sordidi. Tabula Demonici quod tibi curae est, gratum. De Mario scripsi iam pridẽ ad Dolabellã accuratissime; modo litterae redditae sint. eius caussa & cupio, & debeo. Venio ad propiorem. Cognoui de Alexione, quae desiderabam. Hirtius est tuus. Antonio, quam est, uolo peius esse. De Quincto filio, ut scribis,* A. M. *cato de patre coram agemus. Brutum omni re, qua possum, cupio iuuare. cuius de oratiuncula idem te, quod me,* *

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

me, ſentire uideo: ſed parum intelligo, quid me uelis ſcribere, quaſi a Bruto habita oratione, cum ille ediderit. qui tandem conuenit? an, ſicut in tyrannũ iure optimo caeſum multa dicentur, multa ſcribentur a nobis? ſed alio modo, & tempore. De ſella Caeſaris, bene tribuni. praeclaros etiam XIV. ordines. Brutum apud me fuiſſe gaudeo, modo & libenter fuerit, & ſat diu.

CICERO S. D. ATTICO. 4

X. KAL. VIII. ferre a Q. Fufio uenit tabellarius, neſcio quid ab eo litterularum, ut me ſibi reſtituerem, ſane inſulſe, ut ſolet: niſi forte, quem non ames, omnia uidentur inſulſe fieri. ſcripſi ita, ut te probaturum exiſtimem. mihi duas a te epiſtolas reddidit, unam XI. alteram X. kal. ad recentiorem prius. & leuiorem laudo: ſi uero etiam Calfulenus, ἀνωποταμῶν. Antonij conſilia narras turbulenta: itaque utinam potius per populum agat, quam per ſenatum: quod quidem ita credo. ſe mihi totum eius conſilium ad bellum ſpectare uidetur, ſiquidem D. Bruto prouincia eripitur. quo modo ego de illius neruis exiſtimo, non uidetur fieri poſſe ſine bello. ſed non cupio; quoniam cauetur Buthrotijs, rides? aſt condoleo, non mea potius aſſiduitate, diligentia, gratia per ci. Quod ſcribis te neſcire. quid noſtris faciundum ſit: iam pridem me illa ἀπορία ſollicitat: itaque ſtulta iam iduum Martiarum eſt conſolatio, animis enim uſi ſumus uirilibus, con

filijs, mihi crede, puerilibus excisa enim est arbor, non euulsa: itaque, quam fruticetur, uides. redeamus igitur, quoniam saepe usurpas, ad Tusculanas disputationes. Saufeium pete. caelemus: ego numquam indicabo. Quod te a Bruto scribis, ut certior fieret, quo die in Tusculanum essem futurus, ut ad te ante scripsi, VI. kal. & quidem ibi te quam primum peruidere uelim. puto enim nobis Lanuuium eundum, & quidem non sine multo sermone. sed μηλώσει. Redeo ad superiorem: ex qua praetereo illa prima de Buthrotijs: quae mihi sunt inclusa medullis: sit modo, ut scribis, locus agendi. De oratione Bruti, prorsus contendis committere: tam multis uerbis agis. ego ne ut eam caussam, quam is scripsit? ego scribam non rogatus ab eo? nulla παρεγχείρησις fieri potest contumeliosior. at, inquis. ἡρακλείδιον aliquod. non recuso id quidem; sed & componendum argumentum est, & scribendi expectandum tempus maturius. licet enim de me, ut libet, existimes: uelim quidem quam optime. si haec ita manant, ut uidentur, (feres, quod dicam) me idus Martiae non delectant. ille enim numquam reuertisset: nos timor confirmare eius acta non coegisset: aut (ut in Saufeianam, reliquasq. Tusculanas disputationes, ad quas tu etiam Vestorium hortaris) ita gratiosi eramus apud illum, quem dij mortuum perdant, ut nostrae aetati, quoniam interfecto domino liberi non sumus, non fuerit dominus ille fugiendus. rubeo, mihi crede; sed iam scripseram; dele-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

delere nolui. De Menedemo, uellem uerum fuisset. De Regina, uelim uerum sit. Cetera coram & maxime, quid nostris faciendum sit, quid etiam nobis, si Antonius militibus obsessurus est senatum. Hanc epistolam si illius tabellario dedissem, ueritus sum, ne solueret: itaque misi dedita opera: erat enim rescribendum tuis. Quam uellem, Bruto studium tuum nauare potuisses. ego igitur ad eum litteras. Ad Dolabellam Tironem misi cum mandatis, & litteris. eum ad te uocabis; &, si quid habebis, quod placeat, scribes. Ecce autem de transuerso L. Caesar, ut ueniam ad se, rogat, in nemus; aut scribam, quo se uenire uelim: Bruto enim placere, se a me conueniri. o rem odiosam, & inexplicabilem. puto me ergo iturum, & inde Romam, nisi quid mutaro. Summatim adhuc ad te: nihil dum enim a Balbo. tuas igitur exspecto, nec actorum solum, sed etiam futurorum. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 5

A BRVTO *tabellarius rediit: attulit & ab eo, & Cassio. consilium meum magnopere exquirunt, Brutus quidem, utrum de duobus. o rem miseram. plane non habeo, quid scribam: itaque silentio puto me usurum: nisi quid aliud tibi uidetur. sin tibi quid uenit in mentem, scribe quaeso. Cassius uero uehementer orat, ac petit, ut Hirtium quamoptimum faciam. sanum putas? ὁ θησαυρὸς ἄνθρακες. epistolam tibi misi. Vt tu de prouincia Bruti, & Cassii per*

S. C. ita scribit & Balbus; & Hirtius quidem, se acturum. etenim iam in Tusculano est: mihique, ut absim, uehementer auctor est: ille quidem, periculi caussa; quod sibi etiam fuisse dicit: ego autem, etiam ut nullum periculum sit, tantum abest, ut Antonij suspicione fugere non curem, ne uidear eius secundis rebus non delectari, ut mihi caussa sit, cur Romam uenire nolim, ne illum uideam. Varo autem noster ad me epistolam misit, sibi a nescio quo missam, (nomen enim delerat) in qua scriptum erat, ueteranos eos, qui reijciantur, (nam partem esse dimissam) impossibile loqui; ut magno periculo Romae sint futuri, qui ab eorum partibus dissentire uideantur. Quis porro noster itus, reditus, uultus, incessus inter istos? quod si, ut scribis, L. Antonius in Decimum, reliqui in nostros; ego quid faciam? aut quo me pacto geram? mihi uero deliberatum est, ut nunc quidem est, abesse ex ea urbe, in qua non modo florui cum summa, uerum etiam seruiui cum aliqua dignitate. nec tã statui ex Italia exire, de quo tecum deliberabo, quam istuc non uenire.

CICERO S. D. ATTICO. 6

CVM ad me Brutus noster scripsisset, & Cassius, ut Hirtium, quem adhuc bonum fuisse sciebant, neque confidebant fore, mea auctoritate meliorem facerem, (Antonio est enim fortasse iratior, caussae uero amicissimus) tamen ad eum scripsi, eiq. dignitatem Bruti, & Cassii commendaui.

ille

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ille quid mihi rescripsisset, scire te uolui, si forte idem tu, quod ego, existimares, istos etiam nunc uereri, ne forte ipsi nostri plus animi habeant, quam habent.

Hirtius Ciceroni suo S.

Rure an redierim, quaeris, an ego, cum omnes caleant, ignauiter aliquid faciam? etiam ex urbe sum profectus: utilius enim statui abesse. has tibi litteras exiens in Tusculanum scripsi. noli autem me tam strenuum putare, ut ad nonas recurram: nihil enim iam uideo opus esse nostra cura: quoniam praesidia sunt in tot annos prouisa. Brutus, & Cassius utinam, quam facile a te de me impetrare possunt, ita per te exorentur, ne quod callidius ineant consilium. cedentes enim haec ais scripsisse: quo? aut quare? retine, obsecro te, Cicero illos: noli sinere haec omnia perire, quae funditus medius fidius rapinis, incendijs, caedibus peruertuntur. tantum, si quid timent, caueant, nihil praeterea moliantur. non mediusfidius acerrimis consilijs plus, quam etiam inertissimis, dum modo diligentibus, consequentur. haec enim, quae fluunt, per se diuturna non sunt, in contentione praesentes ad nocendum habent uires. quid speres de illis, ad me scribe.

Habes Hirtij epistolam: cui rescripsi, nil illos callidius cogitare, idq confirmaui. hoc qualecumque. esset, te scire uolui. Vale.

OBSIGNATA iam epistola, Balbus ad me, Seruiliam redisse, confirmare non discessuros. nunc exspecto a te litteras.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 7

GRATVM, *quod mihi epiſtolas: quae quidem me delectarunt, in primis Sexti noſtri. dices, quia te laudat. puto mehercule id quoque eſſe cauſſae: ſed tamen etiam ante, quam ad eum locum ueni, ualde mihi placebat cum ſenſus eius de rep. tum ſcribendi cura. Seruius uero pacificator cum librariolo ſuo uidetur obiiſſe legationem, & omnes captiunculas pertimeſcere. debuerat autem, Non ex iure manu conſertum, ſed quae ſequuntur. Tu quoque ſcribes.*

CICERO S. D. ATTICO. 8

POST *tuum diſceſſum binas a Balbo; nihil noui: itemq. ab Hirtio, qui ſe ſcribit uehementer offenſum eſſe ueteranis. exſpectat animus, quidnam agant de kal. Martiis. miſi igitur Tironem, et cum Tirone plures, quibus ſingulis, ut quid accidiſſet, daret litteras. atque etiam ſcripſi ad Antonium de legatione: ne, ſi ad Dolabellam ſolum ſcripſiſſem, iracundus homo commoueretur. quod autem aditus ad eum difficilior eſſe dicitur, ſcripſi ad Eutrapelum, ut is ei meas litteras redderet, legatione mihi opus eſſe. honeſtior eſt uotiua: ſed licet uti utraque. De te quaeſo etiam atque etiam uide. uelim poſſis coram: ſi minus, litteris idem conſequemur. Graeceius ad me ſcripſit, C. Caſſium ſibi ſcripſiſſe, homines comparari, qui armati in Tuſculanũ mitteren-*

terentur. id quidem mihi non uidebatur: sed cauendum tamen, ut ille, quae plures uident. debet aliquid crastinus dies ad cogitandum nobis dare. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 9

III. non. uesperi a Balbo redditae mihi litterae, fore nonis senatum, ut Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum emendum, & ad urbem mittendum curarent. o rem miseram: primum ullam ab istis, dein si aliquam, hanc legatariam prouinciam: atque haud scio, an melius sit, quam ad Eurotam sedere. sed haec casus gubernabit. ait autem, eodem tempore decretum iri, ut & ijs, & reliquis praetorijs prouinciae decernantur. hoc certe melius, quam illa Persicae porticus. nolo enim Lacedaemonem longinquam Lanuuium existimari. rides, inquies, in talibus rebus? quid faciam? plorando fessus sum. Dij immortales, quam me conturbatum tenuit epistolae tuae prior pagina. quid autem iste in domo tua casus armorum? sed hunc quidem nimbum cito transiisse laetor. tu quid egeris tua cum tristi, tum etiam difficili ad consiliandum legatione, uehementer exspecto. est enim inexplicabilis: ita circumsidemur copijs omnibus. me quidem Bruti litterae, quas ostendis a te lectas, ita perturbarunt, ut, quamquam ante egebam consilio, tamen animi dolore sim tardior. sed plura, cum ista cognoro. hoc autem tempore, quod scriberem, nihil erat, eoq. minus, quod dubitabam, tu has ipsas litteras esses ne acceptu-rus.

rus. erat enim incertum, uisurus ne te esset tabellarius. ego tuas litteras uehemeter exspecto.

CICERO S. D. ATTICO. 10

O BRVTI *amanter scriptas: o iniquum tuum tempus, qui ad eum ire non possis. ego autem quid scribam? ut beneficio istorum utantur? quid turpius? ut moliantur aliquid? nec audent, nec iam possunt. age, quiescant auctoribus nobis? quid incolumitatem praestat? si uero aliquid de Decimo gratius; quae nostris uita, etiamsi nemo molestus sit? ludos uero non facere, quid foedius? frumentum imponere, quae est alia Dionis legatio? aut quod munus in rep. sordidius? prorsus quidem consilia tali in re ne ijs quidem tuta sunt, qui dant: sed possim id negligere proficiens: frustra uero quid ingrediar? matris consilio cum utatur, uel etiam precibus, quid me interponam? sed tamen cogitabo, quo genere utar litterarum: nam silere non possum. statim igitur mittam uel Antium, uel Circaeos. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 11

ANTIVM *ueni ante* VI. *kal. Bruto iucundus noster aduentus. deinde, multis audientibus, Seruilia, Turtella, Porcia, quaerere, quid placeret. aderat etiam Fauonius. ego, quod eram meditatus in uia, suadere, ut uteretur Asiatica cu ratione frumenti; nihil esse iam reliqui, quod agere-*

mus, nisi ut saluos esse; in eo etiam ipsi reip. esse praesidium. quam orationem cum ingressus essem, Cassius interuenit. ego eadem illi repetiui. hoc loco, fortibus sane oculis, Cassius, (Martem spirare diceres) se in Siciliam non iturum. ego ne ut beneficium accepisse in contumelia? quid ergo agis? inquam. at ille, in Achaiam se iturum. quid tu, inquam, Brute? Romam, inquit, si tibi uidetur. mihi uero minime: tuto enim non eris. quid, si possem esse? placeret ne? atque ut omnino neque nunc, neque ex praetura in prouinciam ires: sed auctor non sum, ut te urbi committas. dicebam ea, quae tibi profecto in mentem ueniunt, cur non esset tuto futurus. multo inde sermone querebantur, atque id quidem Cassius maxime, amissas occasiones; Decimumq. grauiter accusabat. ea negabam oportere praeterita: assentiabar tamen. cumq. ingressus essem dicere, quid oportuisset, nec uero quidquam noui, sed ea, quae quotidie omnes; nec tamen illum locum attingere, quemquam praeterea oportuisse tangi, sed senatum uocari, populum ardentem studio uehementius incitari, totam suscipere remp. exclamat tua familiaris: Hoc uero neminem unquã audiui. ego repressi. sed & Cassius mihi uidebatur iturus; (etenim Seruilia pollicebatur se curaturam, ut illa frumenti curatio de s. c. tolletur) & noster cito deiectus est de illo inani sermone. uelle enim se dixerat. constituit igitur, ut ludi, absente se, fierent suo nomine. proficisci autem mihi

hi in *Asiam* uidebitur ab *Antio* uelle. ne multa nihil me in illo itinere, praeter conscientiam. delectauit. non enim fuit committendum, ut ille ex Italia prius, quam a me conuentus esset, discederet. hoc dempto munere amoris, atque officij, sequebatur, ut mecum ipse:

Ηδ᾽ ἆρ᾽ ὁδός σοι τὶ δυνάται νῦν θεοπρόπε?

prorsus dissolutum offendi nauigium, uel potius dissipatum. nihil consilio, nihil ratione, nihil ordine. itaque etsi ne antea quidem dubitaui, tamen nunc eo minus, euolare hinc, idq. quáprimum, ubi Nec Pelopidarum facta, neque famam audiam. Sed heus tu, ne forte sis nescius, Dolabella me sibi legauit ad IV. non. *Arp*. id mihi heri uesperi nunciatum est. uotiua ne tibi quidem placebat. etenim erat absurdum, quae, si stetisset resp. uouissem, ea me, euersa illa, uota dissoluere. & habent, opinor, liberae legationes definitum tempus lege Iulia, nec facile addi potest: idq. adeo genus legationis, ut, cum uelis, introire, exire liceat. quod nunc mihi additum est. bella est autem huius iuris quinquennij licentia. quamquam quid de quinquennio cogitem? contrahi mihi negotium uidetur. sed βλάσφημα mittamus. *Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 12

BENE mehercule de Buthroto. at ego Tironem ad Dolabellam cum litteris, quia iusseras, miseram. quid nocet? De nostris autem *Antiatibus*

ſatis uidebar plane ſcripſiſſe, ut non dubitares, eſſent quin otioſi futuri, uſuriq. beneficio Antonij cótumelioſo. Caſſius frumentariam rem aſpernabatur. eam Seruilia ſublaturam S. C. ſe eſſe dicebat. noſter uero, καὶ μάλα σεμνῶς, in Aſiam; poſtea quam mihi eſt aſſenſus, tuto ſe Romae eſſe non poſſe. ludos enim abſens facere malebat. ſtatim autem ſe iturum, ſimul ac ludorum apparatum ijs, qui curaturi eſſent, tradidiſſet. nauigia colligebat: erat animus in curſu. interea in eiſdem locis erant futuri. Brutus quidem ſe aiebat Aſturae. L. quidem Antonius liberaliter litteris ſine cura me eſſe iubet. habeo unum beneficium: alterum forte, ſi in Tuſculanum uenerit. o negotia non ferenda, quae feruntur tamen. τὰν δ' αἰτίαν τῶν βρούτων τίς εἶχεν? Octauiano, ut perſpexi, ſatis ingenij, ſatis animi: uidebaturq. erga noſtros ἥρωας ita fore, ut nos uellemus, animatus. ſed quid aetati credendum ſit, quid nomini, quid hereditati, quid κατηχήσει, magni conſilij eſt: uitricus quidem nihil cenſebat; quem Aſturae uidimus. ſed tamen alendus eſt, &, ut nihil aliud, ab Antonio ſeiungendus. Marcellus praeclare, ſi praecipit noſtro noſtri: cui quidem ille deditus mihi uidebitur: Panſae autem, & Hirtio non nimis credebat. bona indoles, ἐὰν διαμένῃ.

CICERO S. D. ATTICO. 13

VIII. kal. duas a te accepi epiſtolas: reſpondebo igitur priori prius. Aſſentior tibi, ut nec duces

ces ſimus, nec agmen cogamus, faueamus tamen. Orationem tibi miſi. eius cuſtodiendae, & proferendae arbitrium tuum. ſed quando illum diem, cum tu edendam putes? Inducias, quas ſcribis, non intelligo fieri poſſe. melior eſt ἀναντιφωνησία: qua me uſurum arbitror. Quod ſcribis, legiones duas Brundiſium ueniſſe: uos omnia prius: ſcribes igitur, quidquid audieris. Varronis διάλογον exſpecto. Iam probo ἡρακλείδιον, praeſertim cum tu tantopere delectere. ſed, quale uis, uelim ſcire. Quod ad te antea, atque adeo prius ſcripſi, (ſic enim mauis ad ſcribendum tibi uere dicere) feciſti me acriorem. ad tuum iudicium, quod mihi erat notum, addidiſti Peducei auctoritatem, magnam quidem apud me, & in primis grauem. enitar igitur, ne deſideres aut induſtriam meam, aut diligentiam. Vectenum, ut ſcribis, & Faberium foueo. Clodium nihil arbitror malitioſe. quamquam, ſi quid egerit de libertate retinenda, qua certe nihil eſt dulcius, tibi aſſentior. Ita ne Gallo? o hominem nequam. quid enim dicam aliud? cautum Marcellum, me ſic, ſed non tamen cautiſſimum. Longiori epiſtolae, ſuperioriq. reſpondi. nunc breuiori, proprioriq. quid reſpondeam, niſi eam fuiſſe dulciſſimam? Res Hiſpanienſes ualde bonae. modo Balbilium incolumem uideam, ſubſidium noſtrae ſenectutis. De Anniano item, quod me ualde obſeruat Viſellia. ſed haec quidem humana. De Bruto te nihil ſcire dicis: ſed Selicia,

uenisse M. Scaptium, eumq. non qua pompa, ad se tamen clam uenturum, sciturumq. me omnia. quae ego statim. interea narrat eadem, Bassi seruum uenisse, qui nunciaret, legiones Alessandrinas in armis esse, Bassum arcessi, Cassium exspectari. quid quaeris? uidetur resp. ius suum recuperatura. sed ne quid ante. nosti horum exercitationem in latrocinio, & amentiam. Dolabella, uir optimus, etsi cum scribebam; secunda mensa apposita, uenisse eum ad Baias audiebam, tamen ad me ex Formiano scripsit. quas litteras, cum e balneo exiissem, accepi, sese de attributione omnia summa fecisse. Vectenum accusat. tricatur scilicet, ut homo talis. sed ait totum negotium Sextium nostrum suscepisse, optimum quidem illum uirum, nostriq. amantissimum: quaero autem, quid tandem Sextius in hac re facere possit, quod non quiuis nostrum? sed, si quid praeter spem erit, facies ut sciam. sin est, ut arbitror, negotium perditum; scribes tamen, neque ista res commouebit. Nos hic φιλοσοφοῦμεθα, (quid enim aliud?) & τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος magnifice explicamus, προσφωνοῦμενq. Ciceroni. qua de re enim potius pater filio? deinde alia. quid queris? extabit opera peregrinationis huius. Varronem hodie, aut cras uenturum putabant. ego autem in Pompeianum properabam; non quo hoc loco quidquam pulchrius; sed interpellatores illic minus molesti. sed perscribe quaeso, quae caussa sit Myrtillo: (poenas quidem illum pependisse audiui) et satis ne

pa-

patet, unde corruptus. Haec cum scriberem, tantum quod existimabam ad te orationem esse perlatam. hui quam timeo, quid existimes. etsi quid ad me? quae non sit foras proditura, nisi rep. recuperata: de quo quid sperem, non audeo scribere. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

VI. KAL. accepi a Dolabella litteras, quarum exemplum tibi misi: in quibus erat, omnia se fecisse, quae tu uelles. statim ei rescripsi, & multis uerbis gratias egi: sed tamen, ne miraretur, cur idem iterum facerem, hoc caussae sumpsi, quod ex te ipso coram antea nihil potuissem cognoscere. sed quid multa? litteras hoc exemplo dedi. Cicero S. D. Dolabellae cos. suo. Antea cum per litteras Attici nostri de tua summa liberalitate, summoq. erga se beneficio certior factus essem; cumq. tu ipse etiam ad me scripsisses, te fecisse ea, quae nos uoluissemus: egi tibi gratias per litteras ijs uerbis, ut intelligeres, nihil te mihi gratius facere potuisse. postea uero quam ipse Atticus ad me uenit in Tusculanum huius unius rei caussa, tibi ut apud me gratias ageret, cuius eximiam quandam, & admirabilem in caussa Buthrotia uoluntatem, & singularem erga se amorem perspexisset: teneri non potui, quin tibi apertius illud idem his litteris declararem. ex omnibus enim, mi Dolabella, studijs in me, & officijs, quae summa sunt, hoc, scito mihi & amplissimum uideri, & gratissimum esse, quod perfeceris,

ut Atticus intelligeret, quantum ego te, quam tu me amares. quod reliquum est, Buthrotiam & caussam, & ciuitatem, quamquam a te constituta est, (beneficia autem nostra tueri solemus) tamen uelim, receptam in fidem tuam, a meq. etiam tibi commendatam, auctoritate, & auxilio tuo tectam uelis esse. satis erit in perpetuum Buthrotijs praesidijs; magnaq. cura, & sollicitudine Atticum, & me liberaris; si hoc honoris mei caussa susceperis, ut eos semper a te defensos uelis. quod ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. His litteris scriptis, me ad συντάξεις dedi: quae quidem, uereor, ne miniata caerula tua pluribus locis notandae sint: ita sum, μετέωρος, & magnis cogitationibus impeditus.

CICERO S. D. ATTICO. 15

L. ANTONIO male sit, siquidem Buthrotijs molestus est. Ego testimonium composui: quod, cum uoles, obsignabo. Tu nummos Arpinatum, si L. Fadius aedilis petet, uel omnes reddito. ego ad te alia epistola scripsi de HS CX, quae Statio curarentur. si ergo petet Fadius, ei uolo reddi; praeter Fadium, nemini. apud me item puto depositum. id scripsi ad Erotem, ut redderet. Reginam odi. me iure facere scit. sponsor promissorum eius Ammonius: quae quidē erant φιλόλεγα, et dignitatis meae, ut uel in concione dicere auderem. Saram autem praeterquam quod nefarium hominē cognoui, prae-

terea

terea in me contumacem. semel eum omnino domi meae uidi. cum φιλοφρόνως ex eo quaererem, quid opus esset; Atticum se dixit quaerere. superbiam autem ipsius reginae, cũ esset trans Tiberim in hortis, commemorare sine magno dolore non possum. nihil igitur cum istis: nec tam animum me, quam stomachum, non habere arbitrantur. Profectionem meam, ut uideo, Erotis dispensatio impedit. nam cum ex reliquis, quae nonis Apr. fecit, abundare debeam, cogor mutuari; quodq. ex istis fructuosis rebus receptum est, id ego ad illud fanum sepositum putabam. sed haec Tironi mandaui, quem ob eam caussam Romam misi. te nolui impeditum impedire. Cicero noster quo modestior est, eo me magis commouet. ad me enim de hac re nihil scripsit, ad quem nimirum potissimum debuit. scripsit hoc autem ad Tironem, sibi post kal Apr. (sic enim annuum tempus confici) nihil datum esse; tibi pro tua natura semper placuisse, teq. existimasse id etiam ad dignitatem meam pertinere, eum non modo liberaliter a nobis, sed etiam ornate, cumulateq. tractari. quare uelim cures, (nec tibi essem molestus si per alium hoc agere possem) ut permutetur Athenas, quod sit in annuum sumptum. & scilicet Eros numerabit. eius rei caussa Tironem misi. curabis igitur, & ad me, si quid tibi de eo uidebitur, scribes.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 16

TANDEM *a Cicerone tabellarius: et mehercule litterae* πεπινωμένος *ſcriptae: quod ipſum* προκοπὴν *aliquam ſignificaret. itemq. ceteri praeclara ſcribũt. Leonidas tamen retinet ſuum illud* ADHVC. *ſummis uero laudibus Herodes. quid quaeris? uel uerba mihi dari facile patior in hoc, meq. libenter praebeo credulum. Tu uelim, ſi quid tibi eſt a tuis ſcriptum, quod pertineat ad me, certiorem me facias.*

NARRO *tibi: haec loca uenuſta ſunt, abdita certe, &, ſi quid ſcribere uelis, ab arbitris libera: ſed neſcio quo modo* οἶκος φίλος *: itaque me referunt pedes in Tuſculanum: & tamen haec* ῥωπογραφία *ripulae uidetur habitura celerem ſatietatẽ. equidem etiam pluuias metuo, ſi prognoſtica noſtra uera ſunt: ranae enim* ῥητορεύουσιν. *Tu, quaeſo, fac ſciam, ubi Brutum noſtrum, & quo die uidere poſſim. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 17

DVAS *accepi poſtridie idus, alteram eo die datam, alteram idibus, prius igitur ſuperiori. De Bruto, cum ſcies. De conſulum ficto timore cognoueram. Sica enim* φιλοστόργως *ille quidem, ſed tumultuoſus ad me etiam illam ſuſpicionem pertulit. Quid tu autem,* τὰ μὲν διδόμενα*? nullum enim uerbum a Siregio. non placet. De Plaetorio uicino tuo, permoleſte tuli, quemquam prius audiſſe, quam me*

De Syro prudenter. L. Antonium per Marcum fratrem, ut arbitror, facillime deterrebis auctoritate, uel ui. sed non dum acceperas litteras. nec cuiquam, nisi L. Fadio aedili. aliter enim nec ante, nec iure fieri potest. Quod scribis tibi deesse HS C, quae Ciceroni curata sint: uelim ab Erote quaeras, ubi merces insularum. Arabioni de Sito nihil irascor. ego de itinere, nisi explicato Λ, nihil cogito. quo idem tibi uideri puto. Habes ad superiorem: nunc audi ad alteram. Tu uero facis, ut omnia, quod Seruiliae non dees, id est Bruto. De Regina gaudeo te non laborare, certe etiam tibi probari. Erotis rationes & ex Tirone cognoui, & uocaui ipsum. Gratissimum, quod polliceris, Ciceroni nihil defuturum: de quo mirabilia Messalla; qui, Lanuuio rediens ab illis, uenit ad me. & mehercule ipsius litterae sic et φιλοςόργος, & πινῶς scriptae, ut eas uel in acroasi audeam legere, quod magis illi indulgendum puto. De Buciliano Sextium puto non moleste ferre. Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum. Tu uero, quidquid erit, quod me scire par sit, statim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 18

XVII. kal. etsi satis uidebar scripsisse ad te, quid mihi opus sit, & quid te facere uellem, si tibi commodum esset: tamen, cum profectus essem, & in lacu nauigarem, Tironem statui ad te esse mittendum, ut ijs negotijs, quae agerentur, interesset. atque etiam scripsi ad Dolabellam, me si ei uide-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

retur, uelle proficisci: petijq. ab eo de mulis uectu-rae itineris. ut in eis, cum intelligo te distentissimum esse qua de Buthrotijs, qua de Bruto, cuius etiam ludorum suorum curam, etiam administrationem suspicor ex magna parte ad te pertinere: ut ergo in eiusmodi re, tribues nobis paullum operae: nec enim multum opus est. mihi res ad caedem, & eam quidem propinquam, spectare uidetur. uides homines: uides arma. prorsus non mihi uideor esse tutus. sin tu aliter sentis, uelim ad me scribas. domi enim manere si recte possum, multo malo. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 19

QVIDNAM est, quod audendum amplius de Buthrotijs? stetisse enim te frustra scribis. quid autem si refert Brutus? doleo mehercule te tam esse detentum. Quod decem hominibus referendum est acceptum, est illud quidem ἐργῶδες sed ἀνεκτὸν, mihiq. gratissimum. De armis, nihil uidi apertius. fugiamus igitur, &, ut ais, coram. Theophanes quid uelit, nescio. scripserat enim ad me. cui rescripsi, ut potui. mihi autem scripsit. uenire ad me se uelle, ut & de suis rebus, & quaedam, quae ad me pertinerent. tuas litteras exspecto, uide quaeso, ne quid temere fiat. Statius scripsit ad me, locutum secum esse Q. Ciceronem ualde asseueranter, se haec ferre non posse, certum sibi esse ad Brutum, & Cassium transire. hoc enimuero nunc discere aueo. hoc ego, quid sit, interpretari non possum.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſum. poteſt aliquid iratus Antonio: poteſt gloriam nouam quaerere: poteſt totum eſſe χεδίασμα: & nimirum ita eſt. ſed tamen & ego uereor, & pater conturbatus eſt: ſcit enim, quae ille de hoc. mecum quidem ἄφατα. nolim. plane, quid uelit, neſcio. A Dolabella mandata habebo, quae mihi uidebuntur, id eſt nihil. Dic mihi, C. Antonius uoluit ne fieri ſemptemuir? fuit certe dignus. De Menedemo eſt, ut ſcribis. facies omnia mihi nota. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 20

EGI gratias Veſteno. nihil enim potuit humanius. Dolabellae mandata ſint quaelibet, modo aliquid, uel quod Niciae nunciem. quis enim haec, ut ſcribis anteno? nunc dubitare quemquam pru- * denter, quin meus diſceſſus deſperationis ſit, non legationis? Quod ais, extrema quaedam iam homines de rep. loqui, & eos quidem uiros bonos: ego quo die audiui illum tyrannum in concione clariſſimum uirum appellari, ſubdiffidere coepi: poſtea uero quam tecum Lanuuij uidi noſtros tantum ſpei habere ad uiuendum, quantum accepiſſent ab Antonio, deſperaui. itaque, mi Attice, fortiter hoc uelim accipias, ut ego ſcribo. genus illud interitus, quo caſurus eſt, foedum duces, & quaſi denuncia- * tum non ab Antonio. ex hac naſſa exire conſtitui, non ad fugam, ſed ad ſpem mortis melioris. haec omnis culpa Bruti. Pompeium Cartheiae receptũ ſcribis. iam igitur cõtra hunc exercitum. utra ergo ca-

castra? media enim tollit Antonius. illa infirma, haec nefaria. properemus igitur. sed iuua me consilio, Brundisio ne, an Puteolis. Brutus quidem subito: sed sapienter. πάσχωτι quando enim illum? sed humana ferenda. tu ipse eum uidere non potes. dij illi mortuo, qui umquam Buthrotium. sed acta missa. uideamus, quae agenda sint. Rationes Erotis, etsi ipsum non dum uidi, tamen & ex litteris eius, & ex eo, quod Tiro cognouit, propemodum cognitas habeo. uersuram scribis esse faciendam mensium quinque, id est ad kal. Nou. HS C C: in eam diem cadere nummos, qui a Quincto debentur. uelim igitur, quoniam Tiro negat tibi placere, me eius rei caussa Romam uenire; si te ea res nihil offendet, uideas, unde nummi sint, mihi feras expesum. hoc uideo in praesentia opus esse. reliqua diligentius ex hoc ipso exquiram, in his, de mercedibus dotalium praediorum: quae si fideliter Ciceroni curabuntur, quamquam uolo laxius, tamen ei propemodum nihil deerit. equidem uideo mihi quoque opus esse uiaticum: sed id ex praedijs, ut cadet, ita soluetur. mihi autem opus est uniuerso quidem: etsi mihi uidetur iste, qui umbras timet, ad caedem spectare: tamen, nisi explicata solutione, non sum discessurus. sit ne autem excitata, nec ne, tecum cognoscam. Hanc putaui mea manu scribendam: itaque feci. De Fadio, ut scribis: utrique alij nemini. rescribas uelim hodie. Vale.

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 21

NARRO tibi: *Quinctus pater exultat laetitia: scrisit enim filius, se iccirco profugere ad Brutum uoluisse, quod, cum sibi negotium daret Antonius, ut eum dictatorem efficeret, praedisium occuparet, id recusasset: recusasse autem se, ne patris animum offenderet: ex eo sibi illum hostem. tum me, inquit, collegi, uerens, ne quid mihi ille iratus tibi noceret, itaque eum placaui. & quidem* CCCC *certa, reliqua in spe. scripsit autem Statius, illum cum patre habitare uelle. hoc uero mirum: & id gaudet. quem tu illo certiorem nebulonem?* Ἐποχὴν *uestram de re Canij deliberationis probo. nihil eram suspicatus de tabulis:* ἀκεραίως *restitutam arbitrabar. Quae differs, ut mecum coram: exspectabo. Tabellarios, quoad uoles, tenebis: es enim occupatus. Quod Xenonem, probe. Quod scribis, cum absoluero. Quincto scripsisti, te ad eum litteras. nemo attulerat. Tiro negat iam tibi placere Brundisium, & quidem dicere aliquid de militibus. at ego iam destinaram, Hydruntem quidem. mouebant me tuae quinque horae. hic autem quantus* πλοῦς*? sed uidebimus. Nullas a te* XI. *kal. quippe: quid enim iam noui? cumprimum igitur poteris, uenies. ego propero, ne ante Sextus; quem aduentare aiunt. Vale.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

CICERO S. D. ATTICO. 22

Gratulor nobis Quinctum filium exiisse: molestus non erit. Pansam bene loqui credo: semper enim coniunctum esse cum Hirtio scio amicissimum Bruto, & Cassio puto, si expediet: sed quando illos uidebit? inimicum Antonio: quando, aut cur? quousque ludemur? Ego autem scripsi Sextum aduentare, non quo iam adesset, sed quia certe id ageret, ab armisq. nullus discederet. certe, si pergit, bellum paratum est. hic autem noster Cytherius, nisi uictorem, neminem uicturum. quid ad haec Pansa? utro erit, si bellum erit; quid uidetur fore? sed & haec, & alia coram, hodie quidem, ut scis, aut cras. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 23

Mirifice torqueor, sine dolore tamen: sed permulta mihi de nostro itinere in utramque partẽ occurrit. quousque? inquies. quoad erit integrum: erit autem usque dum ad nauem. Pansa si rescripserit, & meam tibi, & illius epistolam mittam. Silium exspectabam: cui ὑπόμνημα compositum, si quid noui. Ego litteras misi ad Brutum: cuius de itinere etiam ex te uelim, si quid scies, cognoscere.

CICERO S. D. ATTICO. 24

Tabellarius, quem ad Brutum miseram, ex itinere rediit VII. kal. ei Seruilia dixit, eo

eo die Brutum Puteolis profectum. sane dolui meas redditas non esse. Silius ad me non uenerat. caussam composui. eum libellum tibi misi. te quo die exspectem, uelim scire.

CICERO S. D. ATTICO. 25

De *meo itinere uariae sententiae: multi enim ad me. sed tu incumbe quaeso in eam curam. magna res est. an probas, si ad kal. Ian. cogitamus? meus animus est aequus, sic tamen, ut si nihil offensionis sit. & tu etiam scribe, quo die Olympia cum mysteria scilicet, ut tu scires. casus consilium nostri itineris iudicabit. dubitemus igitur. hiberna enim nauigatio odiosa; eoq. ex te quaesieram mysteriorum diem. Brutum, ut scribis, uisum iri a me puto. ego hinc uolo prid. kal. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 26

De *Quincti negotio uideo a te omnia facta, ille tamen dolet, dubitans, utrum morem gerat Leptae, an idem infirmet Silio Mandibili. L. Pisonem uellem exire legatum.* τῷ δογράφῳ *S.C. uelim scire, quid sit. Tabellarius ille, quem tibi dixeram a me ad Brutum esse missum in Anagnium, ad me uenit ea nocte, quae proxima ante kal. fuit, litterasq. ad me attulit: in quibus unum alienum summa sua prudentia, ut spectem ludos suos. rescripsi scilicet, primum me iam profectum, ut non integrum sit: dein,* ἀτοπότατόν *esse, me, qui Romam omnino post*

haec arma non accesserim, neque id tam periculi mei caussa fecerim, quam dignitatis, subito ad ludos uenire. tali enim tempore ludos facere illi honestum est. cui non necesse est spectare, mihi ut non est necesse, sic nec honestum est. equidem illos celebrari, & esse quamgratissimos mirabiliter cupio: idq. ita futurum esse confido; & tecum ago, ut iam ab ipsa commissione ad me, quemadmodum accipiantur; deinde omnino reliquorum dies singulos prosequare. sed de ludis hactenus. Reliqua pars epistolae: illa namque in utranque. sed tamen non nullos interdum iacit igniculos uiriles, quod quale uideretur, ut posses interpretari, misi ad te exemplum epistolae. quamquam mihi tabellarius noster dixerat, tibi quoque se attulisse litteras a Bruto, easq. a Tusculano esse delatas. Ego itinera sic composueram, ut nonis Quinct. Puteolis essem. ualde enim festino, ita tamen, ut, quantum homo possit, quam cautissime nauigem. M. Aelium cura libera. ei sine paucos specus in extremo fundo, & eos quidem subterraneos, seruitutis apud Thalnae quid habituros: id me iam iam nolle; neque mihi quidquam esse tanti, sed, ut mihi dicebat, quamlenissime, potius ut cura liberetur, quam ut me succensere aliquid suspicetur. Item de illo Tulliano, cupide libero. cum Caselio loquare. parua res est: sed tu bene attendisti. nimis callide agebatur. ego autem, si mihi imposuisset aliquid, quod paene fecit, nisi tua malitia affuisset; animo iniquo tulissem. itaque, ut erit, rem

impediri malo. Octauam partem Tullij luminarium in aedium ad strane memineris. cui Caerellia uideris mancipio dare ad eam summam, quae sub praecone fuit maxima. id opinor esse CCCLXXX. *Noui si quid erit, atque etiam si quid prospicies, quod futurum putes, scribas ad me quamsaepissime uelim. Varroni, quemadmodum tibi mandaui, memineris excusare tarditatem litterarum mearum. Mundus istum. M. Ennius quid egerit de testamento, (curiosus enim) facias me uelim certiorem. Ex Arpinati,* VI. *non. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 27

GAVDEO *id te mihi suadere, quod ego mea sponte pridie feceram. nam cum ad te* VI. *non. darem, eidem tabellario dedi etiam ad Sextium, scriptas* πάνυ φιλοσόργως. *Ille eutem, quod Puteolos prosequitur, humane: quod queritur, iniuste. non enim ego tam illum exspectare, cum de Cossano rediret, debui, quam ille aut non ire ante, quam me uidisset, aut citius reuerti, sciebat etiam me celeriter uelle proficisci, seseq. ad me in Tusculanum scripserat esse uenturum. Te, ut a me discesseris, lacrymasse, moleste ferebam. quod si me praesente fecisses, consilium totius itineris fortasse mutassem. sed illud praeclare, quod consolata est spes breui tempore congrediendi: quae quidem exspectatio me maxime sustentat. meae tibi litterae non deerunt. De Bruto, scribam ad te omnia. Librum tibi celeri-*

ter mittam de gloria. excudam aliquid ἡρακλείδιον, quod lateat in thesauris tuis. De Planco, memini. Attica iure queritur. Quod me de Bacchi, de statuarum coronis certiorem fecisti, ualde gratum: nec quidquam posthac non modo tantum, sed ne tantulum quidem praeterieris. Et de Herode, & Metio meminero, & de omnibus, quae te uelle suspicor. Modo turpem sororis tuae filium, cum haec scriberem. aduentabat autem βουλύσει cenantibus uobis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 28

EGO, *ut ad te pridie scripseram, nonis constitueram uenire in Tusculanum. ibi igitur quotidie tuas litteras exspectabo, & maxime de ludis; de quibus etiam ad Brutum tibi scribendum est. cuius epistolae, quam interpretari ipse uix poteram, exemplum pridie tibi miseram. Atticae meae uelim me ita excuses, ut omnem culpam in te transferas, & ei tamen confirmes, me minime totum amorem eo mecum abstulisse.*

CICERO S. D. ATTICO 29

BRVTI *ad te epistolam misi. dij boni, quanta ἀμηχανία cognosces, cum legeris. De celebratione ludorum, tibi assentior. Ad M. Aelium nullus tu quidem domum, sed sicubi inciderit. De Tulliano semisse, M. Axianum adhibebis, ut scribis. Quod cum Cosiano egisti, optime. Quod non solum mea,*

uerum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

uerum etiam tua expedis, gratum. Legationem probari meam, gaudeo. Quod promittis, dij faxint: quid enim mihi, meis, iucundius? sed istam quam tu excipis, metuo: Brutum com conuenero, perscribam omnia. De Planco, & Decimo, sane uelim Sextum scutum abijcere. De Mundo, si quid scies. Rescripsi ad omnia. nunc nostra accipe. Quinctus filius Puteolos: mirus ciuis, ut tu Fauonium, Asinium dicas: & quidem duas ob caussas, & ut mecum, & ϖείσασθαι uult cum Bruto, & Cassio. Sed tu quid ais? scio enim te familiarem esse Othonum. ait hic sibi Iuliam ferre: constitutum enim esse dissidium. quaesiuit ex me pater, qualis esset fama. dixi, nihil sane me audisse, (nesciebam enim cur quaereret) nisi de ore, & patre. sed cur tu, inquam? at ille, filium uelle. tum ego, etsi ἐβδελυττόμην, tamen negaui. putaui illa esse uera. σκοπὸς hoc est enim huic nostro, nihil praebere. illa autem οὐ παρὰ τούτῳ. ego tamen suspicor hunc, ut solet, alucinari. sed uelim quaeras, (facile autem potes) & me certiorem. Obsecro te, quid est hoc? signata iam epistola, Formiani, qui apud me cenabant, Plancum se aiebant, hunc Buthrotium, pridie, quam hoc scribebam, id est III. nonarum, uidisse demissum, sine phaleris; seruulos autem dicere, eum, & agripetas eiectos a Buthrotijs. macte. sed amabo te, perscribe mihi totum negotium. Vale.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XVI.

CICERO S. D. ATTICO.

NONIS Quinct. ueni in Puteolanum, iens ad Brutum. in Nesidie haec scripsi, sed eo die, quo ueneram, cenanti Eros tuas litteras. Ita ne? nonis Iulij? mehercule istis. sed stomachari totum diem licet. quidquam ne turpius, quam Bruto, Iulijs? redeo ad meum, igitur ἐλθωμεν. nihil uidi. Sed quid est quaeso, quod agripetas Buthroti concisos audio? quid autem Plancus tam cursim (ita enim audiebam) diem, & noctem? sane cupio scire, quid sit. Meam profectionem laudari gaudeo. Dymaeos agro pulsos, mare infestum habere, nil mirum uidendum est, ut mansio laudetur. ἐν ὁμοπλοίᾳ Bruti uidetur aliquid praesidij esse: sed, opinor, minuta nauigia. sed iam sciam, & ad te cras. De Ventidio, πανικὸν puto. De Sexto, pro certo habebatur, ad arma. quod si uerum est; sine bello ciuili uideo seruiendum. quid ergo? kal. Ian. in Pansa spes. λῆρος πολύς, in uino & in somno istorum. DE CCX, optime. Ciceronis rationes explicentur. Obius enim recessis multa, quae uellem: in his ne hoc quidem malum, in mandatis sat abunde: HS LXXII satis esse,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſe affatim prorſus, ſed Xenonem perexigue, & γλίσχρως praebere, id eſt minutatim. quo plus permutaſti, quam ad fructum inſularum, id ille annus habeat, in quem itineris ſumptus acceſſit. hinc ex kal. Apr. ad HS LXXX accommodetur. nunc enim inſulae tantum. uidendum enim eſt, quid, cum Romae erit. non enim puto ſocrum illam ferendam. Pindaro decumano negaram. Nunc, cuius rei cauſſa tabellarium miſerim, accipe. Quinctus filius mihi pollicetur ſe Catonem. egit autem & pater, & filius, ut tibi ſponderem, ſed ita, ut tum crederes, cum ipſe cognoſſes. huic ego litteras ipſius arbitratu dabo: eae te ne mouerint. has ſcripſi in eam partem, ne me motum putares. dij faxint, ut faciat ea quae promittit. commune enim gaudium: ſed ego: nihil dico amplius. is hinc VII. idus. ait enim attributionem in idus, ſe autem urgeri acriter. tu ex meis litteris, quo modo reſpondeas, meditabere. Plura, cum & Brutum uidero, & Erotem remittam. Atticae meae excuſationem accipio, eamq. amo plurimum: cui, & Piliae ſalutem. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 2

VI. idus duas epiſtolas accepi, unam a meo tabellario, alteram Bruti. De Buthrotijs longe alia fama in his locis fuerat: ſed cum alijs multis hoc ferendum. Erotem remiſi citius, quam conſtitueram ut eſſet cum Hortenſio, & quia equitibus quidem ait ſe idibus conſtituiſſe. Hortenſius uero impuden-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ter, nihil enim debetur ei, nisi ex tertia pensione, quae est kal. Sext. ex qua pensione ipsa maior pars est ei soluta aliquanto ante diem. sed haec Eros uidebit idibus. De Publilio autem, quod perscribi oportet, moram non puto esse faciendam. sed cum uideas, quantum de iure nostro decesserimus, qui de residuis CCCC HS, CC praesentia soluerimus, reliqua perscribamus; loqui cum eo, si tibi uidebitur, poteris, eum commodum nostrum exspectare debere, cum tanta sit a nobis iactura facta iuris. Sed amabo te, mi Attice, (uides ne quam blande?) omnia nostra, quoad eris Romae, ita gerito, regito, gubernato, ut nihil a me exspectes. quamquam enim reliqua satis apta sint ad soluendum; tamen fit saepe, ut ij, qui debent, non respondeant ad tempus. si quid eiusmodi acciderit, ne quid tibi sit fama mea potius. non modo uersura, uerum etiam uenditione, si ita res coget, nos uindicabis. Bruto tuae litterae gratae erant. fui enim apud illum multas horas in Neside, cum paullo ante tuas litteras accepissem. delectari mihi Tereo uidebatur, & habere maiorem Attio, quam Antonio, gratiam. mihi autem quo laetiora sunt, eo plus stomachi, & molestiae est, populum R. manus suas non in defendenda rep. sed in plaudendo consumere. mihi quidem uidentur istorum animi incendi etiam ad repraesentandam improbitatem suam. sed tamen, dum modo doleant aliquid, doleant quidlibet, Consilium meum quod ais quotidie magis laudari;

non

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

non moleste fero; exspectabamque, si quid de eo ad me scriberes. ego enim in uarios sermones incidebam: quin etiam iccirco trahebam, ut quamdiutissime integrum esset. sed quoniam Euro uilla extrudimur, Brundisium cogito. facilior enim, & exploratior deuitatio legionum fore uidetur, quam piratarum, qui apparere dicuntur. Sextius VI. id. exspectabatur, sed non uenerat quod sciam. Cassius cum classicula sua uenerat. ego, cum eum uidissem V. kalendas, in Pompeianum cogitabam, inde Aculanum. nosti reliqua. De Tutia ita putaram. De C. Metio non credo, nec tamen curo plus quam tu. Planco, & Oppio scripsi equidem, quoniam rogaras: sed, si tibi uidebitur, ne necesse habueris reddere. cum enim tua caussa fecerint omnia; uereor, ne meas litteras superuacaneas arbitrentur. Oppio quidem utique: quem tibi amicissimum cognoui. uerum, ut uoles tu. Quoniam scribis hiematurum te in Epiro, feceris mihi gratum, si ante eo ueneris, quam mihi in Italiam te auctore ueniendum est. litteras ad me quamsaepissime, sed de rebus minus necessarijs aliquem nactus: sin autem erit quid maius, domo mittito. Ηρακλεί'διον, si Brundisium salui, adoriemur. de Gloria misi tibi. custodies igitur, ut soles: sed notentur eclogarij. quos Saluius, bonos auditores nactus, in conuiuio dumtaxat legat. mihi ualde placent: mallem tibi. Etiam atque etiam uale.

CICERO S. D. ATTICO. 3

Tv vero *sapienter. nunc demum enim rescribo ijs litteris, quas mihi misisti, conuento Antonio Tiburi. sapienter igitur, quod manus dedisti, quodq. etiam ultro gratias egisti. certe enim, ut scribis, deseremur ocyus a rep. quam a re familiari. quod uero scribis te magis delectari,* O TITE SI QVID EGO: *addis mihi scribendi alacritatem. Quod Erotem non sine munusculo exspectare dicis; gaudeo non fefellisse eam rem opinionem tuam. sed tamen idem* σύνταγμα *nisi ad te retractatius, & quidem* ἀρχέτυπον *ipsum, crebris locis inculcatum, & refectum. hunc tu translatum in macrocolum lege arcano conuiuis tuis, sed si me amas, hilaris, & bene acceptis; ne in me stomachum erũpant, cum sint tibi irati. De Cicerone, uelim ita sit, ut audiuimus. De Xenone, coram cognoscam: quamquam nihil ab eo arbitror neque indiligenter, neque illiberaliter. De Herode, faciam, ut mandas, & ea, quae scribis, ex Saufeio, & e Xenone cognoscam. De Quincto filio, gaudeo tibi meas litteras prius a tabellario meo, quam ab ipso, redditas. quamquam te nihil fefellisset. ueruntamẽ. sed exspecto, quid ille tecum, quid tu uicissim: nec dubito, quin suo more uterque. sed eas litteras Curium mihi spero redditurum: qui quidem etsi per se est amabilis, a meq. diligitur; tamen accedet magnus cumulus commendationis tuae. Litteris tuis*

satis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ſatis reſponſum eſt . nunc audi , quod, etſi intelligo ſcribi neceſſe non eſt , ſcribo tamen. Multa me mouent in diſceſſu , in primis mehercule , quod diſiungor a te . mouet etiam nauigationis labor , alienus non ab aetate ſolum noſtra , uerum etiam a dignitate ; tempusq. diſceſſus ſubabſurdum . relinquimus enim pacem , ut ad bellum reuertamur ; quodq. temporis in praediolis noſtris,& belle aedificatis , & ſatis amoenis , conſumi potuit , in peregrinatione conſumimus. Conſolantur haec, aut proderimus aliquod Ciceroni : aut , quantum profici poſſit , iudicabimus . deinde tu iam , ut ſpero , & ut promittis , aderis . quod quidem ſi accide rit,omnia nobis erunt meliora. Maxime autem me angit ratio reliquorum meorum . quae quamquam explicata ſunt ; tamen , quod & Dolabellae nomen in ijs eſt , & attributio eſt mihi nominum ignota , conturbor , nec ulla res magis angit ex omnibus . itaque non mihi uideor erraſſe , quod ad Balbum ſcripſi apertius , ut , ſi quid tale accidiſſet , ut non concurrerent nomina,ſubuenirent; meq. tibi etiam mandaſſe , ut , ſi quid eiuſmodi accidiſſet , cum eo communicares . quod facies, ſi tibi uidebitur , eoq. magis, ſi proficiſceris in Epirum. Haec ego conſcen dés e Pompeiano tribus actuariolis decemſcalmis. Brutus erat in Neſide etiam nunc , Neapoli Caſſius. Ecquid amas Deiotarum,& non amas Eram ? qui,ut Bleſamius uenit ad me,cum ei praeſcriptum eſſet,ne quid ſine Sextij noſtri ſententia ageret, ne-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

que ad illum, neque ad quemquam noſtrum retulit. Atticum noſtrum cupio ſuauiari: ita mihi dulcis ſalus uiſa eſt, per te miſſa ab illa. refers igitur ei plurimam, itemq. Piliae dicas uelim. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 4

ITA ut heri tibi narraui, uel fortaſſe hodie, (Quinctus enim altero die ſe aiebat) in Neſida VIII. idus. ibi Brutus. quam ille doluit de nonis Iulijs. mirifice eſt conturbatus. itaque ſeſe ſcripturum aiebat, ut uenationem etiam, quae poſtridie ludos Apollinares futura eſt, proſcriberent, III. idus Quinct. Libo interuenit. is Philonem, Pompeij libertum, & Hilarum ſuum ueniſſe a Sexto cum litteris ad conſules, ſiue quo alio nomine ſunt. earum exemplum nobis legit, ſi quid uideretur. pauca παρὰ λέξιν: ceteroqui & ſatis grauiter, & non contumaciter. tantum addi placuit, quod erat, COS. ſolum, ut eſſet, PRAET. TRIB. PL. SENATVI; ne illi non proferrent eas, quae ad ipſos miſſae eſſent. Sextum autem nunciauit cum una ſolum legione fuiſſe Carthagine, eiq. eo ipſo die, quo opidum Boriam cepiſset, nunciatum eſſe de Caeſare: capto opido, miram laetitiam, commutationemq. animorum, concurſumq. undique, ſed illum ad ſex legiones, quas in ulteriore reliquiſſet, reuertiſſe. ad ipſum autem Libonem ſcripſit, nihil eſſe, niſi ad larem ſuum liceret. ſumma poſtulatorum, ut omnes exercitus dimittantur, qui ubique ſint. Haec fere de Sexto. De Buthrotijs undique quae-

rens

rens nihil reperiebam. alij, concisos agripetas: alij, Plancum, acceptis nummis, relictis illis, aufugisse. itaque non uideo sciturum me, quid eius sit, ne statim aliquid litterarum. Iter illud Brundisium, de quo dubitabam, sublatum uidetur. legiones enim aduentare dicuntur: haec autem nauigatio habet quasdam suspiciones periculi: itaque constituebam ut ὁμοπλοίᾳ. paratiorem offendi Brutum, quam audiebam. nam & ipse Domitius bona plane habet dicrota, suntq. nauigia praeterea luculenta Sextij, Buciliani, ceterorum. nam Cassij classem, quae plane bella est, non numero, ultra Fretum. illud est mihi submolestum, quod parum Brutus properare uidetur. primum confectorum ludorum nuncios exspectat, deinde, quantum intelligo, tarde est nauigaturus. consistens in locis pluribus. tamen arbitror esse commodius tarde nauigare, quam omnino non nauigare. etsi, cum processerimus, exploratiora uidebuntur, & tectis utemur. Tuas iam litteras Brutus exspectabat: cui quidem ego non nouum attuleram de Tereo Attij. ille Brutum putabat. sed tamen rumoris nescio quid afflauerat, commissione Graecorum, frequentiam non fuisse: quae quidem me minime fefellit: scis enim, quid ego de graecis ludis existimem. nunc audi quod pluris est, quam omnia Quinctus fuit mecum dies complures, &, si ego cuperem, ille uel plures fuisset: sed, quantum fuit, incredibile est, quam me in omni genere delectarit, in eoq. maxime, in quo minime

nime satisfaciebat. sic enim commutatus est totus & scriptis meis quibusdam, quae in manibus habebam, & assiduitate orationis, & praeceptis, ut tali animo in remp. quali nos uolumus, futurus sit. hoc cum mihi non modo confirmasset, sed etiam persuasisset; egit mecum accurate multis uerbis, tibi ut sponderem, se dignum & te, & nobis futurum; neque se postulare, ut statim crederes, sed, cum ipse perspexisset, tum ut se amares. quod nisi fidem mihi fecisset, iudicassemq. hoc, quod dico, firmum fore; non fecissem id, quod dicturus sum. duxi enim mecum adolescentem ad Brutum. sic ei probatum est, quod ad te scribo, ut ipse crediderit, me sponsorem accipere noluerit, eumq. laudans amicissime mentionem tui fecerit, complexus, osculatusq. dimiserit. quamobrem etsi magis est, quod gratuler tibi, quam quod te rogem; tamen etiam rogo, ut, si quae minus antea propter infirmitatem aetatis constanter ab eo fieri uidebantur, ea indices illum abiecisse; mihiq. credas, multum allaturum uel plurimum potius, ad illius iudicium confirmandum, auctoritatem tuam. Bruto cum saepe iniecissem de ὁμοπλοίᾳ, non perinde, atque ego putaram, arripere uisus est. existimabam μετεωρότερον esse: & hercule erat, & maxime de ludis. at mihi, cum ad uillam redissem, Cn. Lucceius, qui multum utitur Bruto, narrauit, illum ualde morari, non tergiuersantem, sed exspectantem, si qui forte casus. itaque dubito, an Venusiam

siam tendam, & ibi exspectem de legionibus: si aberunt, ut quidam arbitrantur, Hydruntem: si neutrum erit ἀσφαλές, eodem reuertar. iocari me putas? moriar, si quisquam me tenet praeter te: etenim circumspice: sed ante erubesco. O dies in auspicijs Lepidi descriptos, & aptos ad consilium reditus nostri. magna ῥοπὴ ad proficiscendum tuis litteris. atque utinam te illic. sed ut conducere putabis. Nepotis epistolam exspecto. cupidus ille meorum? qui ea, quibus maxime γαυριῶ, legenda non putet. & ais μετ' ἀμύμονα: tu uero ἀμύμων: ille quidem ἄμβρωτος. Mearum epistolarum nulla est συναγωγή. sed habet Tiro instar septuaginta. & quidem sunt a te quaedam sumendae. eas ego, oportet, perspiciam, corrigam. tum denique edentur.

CICERO S. D. ATTICO. 5

EGO *adhuc (perueni enim Vibonem ad Sicam) magis commode, quam strenue nauigaui: remis enim magnam partem: prodromi nulli. illud satis opportune. duo sinus fuerunt, quos transmitti oportet, Paestanus, & Vibonensis: utrumque pedibus equis transmisimus. ueni igitur ad Sicam, octauo, die e Pompeiano; cum unum diem Veliae constitissem: ubi quidem fui sane libenter apud Thalnam nostrum: nec potui accipi, illo absente praesertim, liberalius. IX. kal. igitur ad Sicam. ibi tanquam domi meae scilicet: itaque obduxi posterum diem. sed putabam, cum Rhegium uenissem, fore, ut illic,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

lic, δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες, cogitaremus, corbitane Patras, an actuariolis ad Leucopertam Tarentinorum, aſt inde Corcyram: &, ſi oncraria, ſtatim ne Freto, an Syracuſis. hac ſuper re ſcribam ad te Rhegio. Mehercule, mi Attice, ſaepe mecum, ἢ δεῦρ' ὁδός σοι τί δυνάται; cur ego tecum non ſum? cur, ocellos Italiae, uillulas meas non uideo? ſed id ſatis, ſuperque, tecum me non eſſe, fugientem periculum. nec id nunc quidem, niſi fallor, ullum eſt. ad ipſum enim reuocat me auctoritas tua. ſcribis enim, in caelum ferri profectionem meam, ſed ita, ſi ante kal. Ian. redeam: quod quidem certe enitar; malo enim uel cum timore domi eſſe, quam ſine timore Athenis tuis. ſed tamen proſpice, quo iſta uergant, mihiq. aut ſcribe, aut, quod multo malim, affer ipſe. haec hactenus. Illud uelim in bonam partem accipias, me agere tecum, quod tibi maiori curae ſciam eſſe, quam ipſi mihi. nomina mea, per deos, expedi, exſolue: bella reliqui. ſed opus eſt diligentia, coheredibus pro Cluuiano kal. Sext. perſolutum ut ſit. cum Publio quomodo agendum ſit, uidebis. non debet urgere, quoniam iure non utimur: ſed tamen ei quoque ſatisfieri plane uolo. Terentiae uero quid ego dicam? etiam ante diem, ſi potes. quin, ſi, ut ſpero, celeriter in Epirum; hoc, quod ſatis dato debeo, peto a te, ut ante prouideas, planeq. expedias, & ſolutum relinquas. ſed de his ſatis; metuoque, ne tu nimium putes. nunc negligentiam meam cognoſce. De Gloria librum

brum ad te misi: & in eo prooemium, idest, quod in Academico tertio. id euenit ob eam rem, quod habeo uolumen prooemiorum. ex eo eligere soleo, cum aliquid σύγγραμμα instituі. itaque iam in Tusculano, qui non meminissem meo abusum isto prooemio, conieci id in eum librum, quem tibi misi. cum autem in naui legerem Academicos, agnoui erratum meum: itaque statim nouum prooemium exaraui. & tibi misi. tu illud desecabis, & hoc agglutinabis. Piliae salutem dices, & Atticae, delicijs, atque amoribus meis. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 6

VIII. id. Sext. cum a Leucopetra profectus, (inde enim transmittebam) stadia circiter CCC processissem, reiectus sum Austro uehementi ad eandem Leucopetram. ibi cum uentum exspectarem, (erat enim uilla Valerij nostri, ut familiariter essem, & libenter) Rhegini quidem, illustres homines, eo uenerunt, Roma sane recentes, in ijs Bruti nostri hospes, qui Brutum Neapali reliquisset. haec afferebant, edictum Bruti, & Cassii, & fore frequentem senatum kalendis: a Bruto, & Cassio litteras missas ad consulares, et praetorios; ut adessent, rogare. summam spem nunciabant, fore, ut Antonius cederet, res conueniret, nostri Romam redirent. Addebant etiam, me desiderari, subaccusari. quae cum audissem, sine ulla dubitatione abieci consilium profectionis; quo mehercule ne an-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

tea quidem delectabar. lectis uero tuis litteris, admiratus equidem sum, te tam uehementer sententiam commutasse; sed, non sine caussa, arbitrabar. etsi quamuis non fueris sausor, & impulsor profectionis meae, approbator certe fuisti, dummodo kal. Ian. Romae essem. ita fiebat, ut, dum minus periculi uideretur, abessem, in flammam ipsam uenirem. sed haec, etiam si non prudenter, tamen ἀνεμέσητα *sunt; primum, quod de mea sententia acta sunt; deinde, etiam si te auctore quid debet, qui consilium dat, praestare praeter fidem? Illud admirari satis non potui, quod scripsisti his uerbis:* Bene igitur tu, qui εὐθανασίαν, bene relinquis patriam? *An ego relinquebam? aut tibi tũ relinquere uidebar, tu id non modo non prohibebas, uerum etiam approbabas? grauiora, quae restant.* Velim σχόλιον aliquod elimes ad me, oportuisse te istuc facere. *Ita ne, mi Attice, defensione eget meum factum, praesertim apud te, qui id mirabiliter approbasti? ego uero istum* ἀπολογισμὸν συντάξομαι, *sed ad eorum aliquem, quibus inuitis, & dissuadentibus profectus sum, etsi quid iam opus est* σχολίῳ? *si perseuerassem, opus fuisset. at hoc ipsum non constanter. nemo doctus umquam (multa autem de hoc genere scripta sunt) mutationem consilij inconstantiam dixi esse. deinceps igitur haec* NAM *si a Phaedro nostro, exspedita excusatio esset, nunc quid respondemus? Ergo id erat meum factũ, quod Catoni probare non possim, flagitij scilicet plenum,*

plenum, & dedecoris. utinam a primo ita tibi esset uisum. tu mihi, sicut esse soles, fuisses Cato. Extremum illud uel molestissimũ. Nam Brutus noster silet: *hoc est, non audet hominem id aetatis monere. aliud nihil habeo, quod ex ijs a te uerbis significari putem. & hercule ita est. Nam* XVI. *kal. Sept. cum uenissem Veliam, Brutus audiuit. erat enim cum suis nauibus apud Heletem fluuium citra Veliam millia passuum* III. *pedibus ad me statim. dij immortales, quam ualde ille reditu, uel potius reuersione mea laetatus? effudit illa omnia, quae tacuerat: ut recordarer illud tuum,* Nam Brutus noster silet. *maxime autem dolebat, me kal. Sext. in senatu non fuisse. Pisonem ferebat in caelum: se autem laetari, quod effugissem duas maximas uituperationes, unam, quam itinere faciendo me intelligebam suscipere, desperationis, ac relictionis reip. (flentes mecum uulgo quaerebantur, quibus de meo celeri reditu non probabam) alteram, de qua Brutus, & qui una erant, (multi autem erant) laetabantur, quod eam uituperationem effugissem, me existimari ad Olympia. hoc uero nihil turpius quouis reip. tempore. sed hoc* ἀναπολόγητον. *ego uero Austro gratias miras, qui me a tanta infamia auerterit. Reuersionis has speciosas caussas habes, iustas illas quidem, & magnas, sed nulla iustior, quam quod tu idem alijs litteris:* Prouide, si cui quod debetur, ut sit unde par pari respondeatur. mirifica enim

δυσχρηστία est propter metum armorum. *in Freto medio hanc epistolam legi, ut, quid possem prouidere, in mentem non ueniret mihi, nisi quod praesens me ipse defenderem. Sed haec hactenus. reliqua coram. Antonij edictum legi a Bruto, & horum contra, scriptum praeclare. sed quid ista edicta ualeant, aut quo spectent, plane non uideo. nec ego nűc ut Brutus censebat, istuc ad remp. capessendam uenio. quid enim fieri potest? num quis Pisoni est assensus? num redijt ipse postridie? sed abesse hanc aetatem longe a sepulcro negant oportere. Sed obsecro te, quid est quod audiui de Bruto? Piliam* πειράζεσθαι παραλύσει, *te scripsisse aiebat. ualde sum commotus. etsi idem te scribere, sperare melius. ita plane uelim. ei dicas plurimam salutem, & suauissimae Atticae. Haec scripsi nauigans, cum Pompeianum accederem,* XIV. *kal.*

CICERO S. D. ATTICO. 7

Cum *sciam, quo die uenturus sim, faciam, ut scias. impedimenta exspectanda sunt, quae Anagnia ueniunt: & familia aegra est. kal. uesperi litterae mihi ab Octauiano redditae sunt. magna molitur. ueteranos, quiqui Casilini, & Calatiae sunt, perduxit ad suam sententiam: nec mirum: quingenos denarios dat: cogitat reliquas colonias obire. plane hoc spectat, ut se duce bellum geritur cum Antonio. itaque uideo pacis diebus nos in armis fore. quem autem sequamur? uide nomen: uide*

aetatem

aetatem. atque a me postulat, primum ut clam colloquatur, uel Capuae. puerile hoc quidem, si id putat clam fieri posse. docui litteris, id nec opus esse, nec fieri posse. misit ad me Caecinam quendam Volaterranum, familiarem suum, qui hoc pertulit, Antonium cum legione Alaudarum ad urbem pergere, pecunias mancipijs impetrare, legionem sub signis ducere. consultabat, utrum Romam cum ∞ ∞ ∞ ueteranorum proficisceretur, an Capuam teneret, & Antonium uenientem excluderet, an iret ad tres legiones Macedonicas, quae iter secundum mare superum faciunt, quas sperat suas esse. hae cõgiarium ab Antonio accipere noluerunt, ut hic quidem narrat, & ei conuicium grande fecerunt, concionantemq. reliquerunt. quid quaeris? ducem se profitetur, nec nos sibi putat deesse oportere. equidem suasi, ut Romam pergeret uidetur enim mihi & plebeculam urbanam, &, si fidem fecerit, etiam bonos secum habiturus. o Brute ubi es? quantam εὐκαιρίαν amittis. non equidem hoc diuinaui, sed aliquid tale putaui fore. Nunc tuum consilium exquiro, Romam ne uenio, an hic maneo, an Arpinum? ἀσφάλειαν habet is locus. fugiam Romam, ne desideremur, si quid actum uidebitur. hoc igitur explica. numquam in maiore ἀπορίᾳ fui. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 8

Binae *mihi uno die litterae ab Octauio. nunc quidem, ut Romam statim ueniam: uelle se*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

rem agere per ſenatum : cui ego , non poſſe ſenatum ante kal. Ian. quod quidem ita credo. ille autem addit , conſilio tuo . quid multo ille urget : ego autem σκέπτομαι. *non confido aetatis; ignoro, quo animo: nil ſine Panſa tuo uolo; uereor, ne ualeat Antonius: nec a mari diſcedere libet: & metuo, ne quae* ἀριστεία *me abſente. Varroni quidem diſplicet conſilium pueri, mihi non. firmas copias habet, Brutum habere poteſt: & rem gerit palam : centuriat Capuae , dinumerat. iam, iamq. uideo bellum . ad haec reſcribe. Tabellarium meum kalendis Romae profectum ſine tuis litteris , miror . Vale .*

CICERO S. D. ATTICO. 9

VI. *ueni , ad me , in Sinueſſanum . eodem die , uulgo loquebantur , Antonium manſurum eſſe Caſilini . itaque mutaui conſilium . ſtatueram enim recta Appia Romam . facile me ille eſſet aſſecutus . aiunt enim eum Caeſariana uti celeritate. uerti igitur me a Minturnis Arpinum uerſus. conſtitueram, ut pridie idus aut Aquini manerem, aut in Arcano , nunc , mi Attice , tota mente incumbe in hanc curam . magna enim res eſt . tria ſunt autem , maneam ne Arpini , an propius accedam , an ueniam Romam . quod cenſuris , faciam: ſed quamprimum. auide exſpecto tuas litteras .* VI. *idus mane, in Sinueſſano . Vale .*

CICERO

CICERO S. D. ATTICO. 10

NONIS accepi a te duas epiſtolas: quarum alteram kal. dederas, alteram pridie. igitur prius ad ſuperiorem. Noſtrum opus tibi probari laetor. ex quo ante ipſe poſuiſti, quae mihi florentiora ſunt uiſa tuo iudicio. caerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam. De Sica ita eſt, ut ſcribis. aſt aegre me tenui. itaque perſtringam ſine ulla contumelia Sicae, & Septimiae: tantum, ut ſciant παῖδες παίδων ſine uallo Luciliano, eum ex C. Fadij filia liberos habuiſſe. atque utinam eum diem uideam, cum iſta oratio ita libere uagetur, ut etiam in Sicae domum introeat. ſed illo tempore opus eſt, quod fuit illis triumuiris. moriar, niſi facete. tu uero leges Sexto, eiusq. iudicium mihi perſcribes εἷς ἐμοὶ μύριοι. Caleni interuentum, & Caluenae cauebis. Quod uereris, ne ἀδόλεσχος: mihi tu? quis minus? cui, ut Ariſtophani Archilochi iambus, ſic epiſtola longiſſima quaeque optima uidetur. Quod me admones, tu uero etiam ſi reprehenderes, non modo facile paterer, ſed etiam laetarer, quippe cum in reprehenſione eſt prudentia cum εὐμενείᾳ. ita libenter ea corrigam, quae a te animaduerſa ſunt, eodem iure, quo Rubriana potius, quam quo Scipionis: & de laudibus Dolabellae deruam cumulum. attamen eſt iſto loco bella, ut mihi uidetur, εἰρωνεία, quod eum contra ciues in acie. illud etiam malo, indignius eſſe hunc uiuere, quam, quid in-

dignius. Πεπλογραφίαν *Varronis tibi probari non molestè fero: quo adhuc* ἡρακλείδιον *illud non abstuli. Quod me hortaris ad scribendum; amice tu quidem, sed me scito agere nihil aliud. Grauedo tua mihi molesta est. quaeso adhibe, quam soles, diligentiam.* Otite, *tibi prodesse laetor. Anagnini sunt, Mustela* ταξιάρχης, *& Laco, qui plurimum bibit. Librum, quem rogas, perpoliam & mittam. Haec ad posteriorem.* Τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, *quatenus Panaetius, absolui duobus: illius tres sunt. sed cum initio diuisisset ita, tria genera exquirendi officij esse; unum, cum deliberamus, honestum, an turpe sit; alterum, utile, an inutile; tertium, cum haec inter se pugnare uideantur, quo modo iudicandum sit: qualis caussa Reguli; redire honestum, manere utile: de duobus primis praeclara disseruit; de tertio pollicetur se deinceps sceipturum, sed nihil scripsit. eum locum Posidonius persecutus. ego autem & eius librum accersiui, & ad Athenodorum Caluum scripsi, ut ad me* τὰ κεφάλαια *mitteret: quem exspecto: quem uelim cohortere, & roges, ut quamprimum: in eo est* περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος. *Quod de inscriptione quaeris; non dubito, quin* τὸ καθῆκον *officium sit, nisi quid tu aliud: sed inscriptio plenior, de officijs.* προσφωνῶ *autem Ciceroni filio. uisum est non* ἀνοικεῖον. *De Myrtilo, dilucide. o qualis tu semper istos. ita ne in D. Brutum? de istis. Ego me, ui scripseram, in Pompeianum non*

abdidi,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

abdidi, primo tempeſtatibus, quibus nihil taetrius: deinde ab Octauio quotidie litterae, ut negotium ſuſciperem, Capuam uenirem, iterum remp. ſaruarem, Romam utique ſtatim. αἰδεσθὲν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι. is tamen egit ſane ſtrenue, & agit. Romam ueniet cum manu magna. ſed eſt plane puer. putat ſenatum ſtatim. quis ueniet? ſi uenerit, quis, incertis rebus, offendet Antonium? kal. Ian. erit fortaſſe praeſidio: aut quidem ante depugnabitur. puero municipia mire fauent. iter enim faciens in Samnium uenit Cales, manſit Theani. mirifica ἀπάντησις & cohortatio. hoc tu putares? ob hoc ego citius Romam, quam conſtitueram. ſimul ac conſtituero, ſcribam. etſi nou dum ſtipulationes legeram: nec enim Eros uenerat. tamen rem pridie idus uelim conficias. Epiſtolas Catinam, Tauromenium, Syracuſas commodius mittere potero, ſi Valerius interpres ad me nomina gratioſorum ſcripſerit. alij enim ſunt alias, noſtriq. familiares fere demortui. publice tamen ſcripſi, ſi uti uellet eis Valerius, aut mihi nomina mitteret. De Lepidianis feris Balbus ad me. Vſque ad III. kal. exſpectabo tuas litteras: deq. Torquati negotiolo ſciturum poto. Quincti litteras ad te miſi, ut ſcires, quam ualde eum amaret, quem dolet a te minus amari. Atticae, quoniam, quod optimum in pueris eſt, hilarula eſt, meis uerbis ſuauium dices. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. II

Oppii *epiſtolae, quia perhumana erat, tibi miſi exemplum. De Ocella, dum tu muginaris, nec mihi quidquam reſcribis, cepi conſilium domeſticum: itaque me pridie idus arbitror Romae futurum. commodius eſt uiſum, fruſtra me iſtic eſſe, cum id non neceſſe eſſet, quam, ſi opus eſſet, non adeſſe. & ſimul, ne intercluderer, metuebam. ille enim iam aduentare poteſt: etſi uarij rumores, multique, quos cuperem ueros: nihil tamen certi. ego uero, quidquid eſt, tecum potius, quam animi pendeam, cum a te ab ſim, & de te, & de me. ſed quid dicam? bonum animum.* ἡρακλειδίῳ *Varronis, negotia ſalſa. me quidem nihil umquam ſic delectauit. ſed haec, & alia maiora coram. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO I2

Ocasvm *mirificum.* v. *idus cum ante lucem de Sinueſſano ſurrexiſſem, ueniſſemq. diluculo ad Pontem Tirentium, qui eſt Minturnis, in quo flexus eſt iter Arpinas, obuiam mihi fit tabellarius, qui me offendit* δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντα. *ego ſtatim, cedo, inquam, ſi quid ab Attico. non dum legere poteramus. nam & lumina dimiſeramus; nec ſatis lucebat. cum autem luceret, ante ſcripta epiſtola ex duabus tuis prior mihi legi coepta eſt. illa omnium quidem elegantiſſima. ne ſim ſaluus, ſi aliter ſcribo, ac ſentio. nihil legi humanius.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

nius . itaque ueniam , quo uocas, modo adiutore te. ſed nihil tam ἀπροσδιόνυσον mihi primo uidebatur, quam ad eas litteras, quibus ego a te conſilium petieram, te mihi iſta reſcribere. ecce tibi altera, qua hortaris παῤ ἠνεμόεντα μίμαντα, Νήσου ἐπὶ ψυρίης, Appiam ἐν ἀριστέρ' ἔχοντα. itaque eo die manſi Aquini. longulum ſane iter, & uia inepta. inde poſtridie mane proficiſcens, has litteras dedi. & quidem, ut a me dimitterem inuitiſſimus, fecerunt Erotis litterae. rem tibi Tiro narrabit. tu, quid faciendum ſit, uidebis: praeterea, poſſim ne propius accedere, (malo enim eſſe in Tuſculano, aut uſpiam in ſuburbano) an etiam longius diſcedendum putas. crebro ad me uelim ſcribas. erit autem quotidie, cui des. Quod praeterea conſulis, quid tibi cenſeam faciundum: difficile eſt, cum abſim: uerumtamen, ſi pares aeque inter ſe, quieſcendum: ſin, latius manabit, & quidem ad nos, deinde communiter. auide tuum conſilium exſpecto, timeo, ne abſim, cum adeſſe me ſit honeſtius: uenire non audeo. De Antonij itineribus neſcio quid aliter audio, atque ut ad te ſcribebam. omnia igitur uelim explices, & ad me certa mittas. De reliquo quid ego tibi dicam? ardeo ſtudio hiſtoriae. incredibiliter enim me commouet tua cohortatio. quae quidem nec inſtitui, nec effici poteſt ſine tua ope. coram igitur hoc quidem conferemus. In praeſentia mihi uelim ſcribas, quibus cos. C. Fannius M. F. tribunus pl. fuerit. uideor mihi audiſſe, P. Africano, L. Mummio. id igi-

igitur quaero. tu mihi de ijs rebus; quae nouantur, omnia certa, clara. III, *id. ex Arpinati. Vale.*

CICERO S. D. ATTICO. 13

NIHIL *erat plane, quod ſcriberem. nam, cum Puteolis eſſem, quotidie aliquid noui de Octauiano, multa etiam falſa ad Antonio. ad ea autem, quae ſcripſiſti, (tres enim acceperam* III. *id. a te epiſtolas) ualde tibi aſſentior, ſi multum poſſit Octauianus, multo firmius acta tyranni comprobatum iri, quam in Telluris, atque id contra Brutum fore. ſin autem uincitur, uides intolerabilem Antonium: ut, quem uelis, neſcias. O Sextij tabellarium hominem nequam. poſtridie Puteoli Romae ſe dixit fore. Quod me mones, ut pedetentim: aſſentior, etſi aliter cogitabam. nec me Philippus, aut Marcellus mouet. alia enim eorum ratio: etſi non eſt, tamen uidetur. ſed in iſto iuuene, quamquam animi ſatis, auctoritatis parum eſt. tamen uide, ſi forte in Tuſculano recte poſſim, ne id melius ſit: (ero libentius: nihil enim ignorabo) an hoc, cum Antonius uenerit. Sed, ut aliud ex alio, mihi non eſt dubium, quin, quod Graeci* καθῆκον *nos officium. id autem, quid dubitas, quin etiam in remp. praeclare caderet? non ne dicimus, conſulum officium, ſenatus officium? praeclare conuenit; aut da melius. Male narras de Nepotis filio. ualde mehercule moueor. & moleſte fero, neſcieram omnino eſſe iſtum puerum. Caninium perdidi, hominem,*

minem, quod ad me attinet, non ingratum. Athenodorum, nihil est, quod hortere. misit enim satis bellum ὑπόμνημα, Grauedini, quaeso, omni ratione subueni. Quinctus, tui patris nepos, scribit ad patris mei nepotem, se ex nonis ijs, quibus nos magna gessimus, aedem Opis explicaturum, idq. ad populum. uidebis igitur, & scribes. Sexti iudicium exspecto. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 14

Noli putare, pigritia facere me, quod non mea manu scribam: sed mehercule pigritia: nihil enim habeo aliud, quod dicam. & tamen in tuis quoque epistolis Alexim uideor agnoscere. sed ad rem uenio. Ego, si me non improbissime Dolabella tractasset, dubitassem fortasse, utrum remissior essem, an summo iure contenderem: nunc uero etiam gaudeo mihi caussam oblatam, in qua & ipse sentiat, & reliqui omnes me ab illo allienatum: idq. praemiseram, & quidem me mea facere, & rep. caussa, cur illum oderim, quod, cum eam me auctore defendere coepisset, non modo deseruit emptus pecunia, sed etiam, quantum in ipso fuerit, euerterit. Quod autem quaeris, quo modo agi placeat, cum dies uenerit: primum uelim eiusmodi sit, ut nō alienum sit, me Romae esse; de quo ut de ceteris faciam, ut tu censueris: summa autem agi prorsus uehementer, & seuere uolo. etsi sponsores appellare, uidetur habere quandam δυσωπίαν tamen,

men, hoc quale ſit, conſideres uelim. poſſumus enim, ut ſponſores appellentur, procuratorem introducere. neque enim illi litem conteſtabuntur. quo facto, non ſum neſcius ſponſores liberari. ſed & illi turpe arbitror, eo nomine, quod ſatiſdato debeat, procuratores eius non diſſoluere: & noſtrae grauitatis, ius noſtrum ſine ſumma illius ignominia perſequi. de hoc quid placeat, reſcribas uelim. non dubito, quin hoc totum lenius adminiſtraturus ſis. Redeo ad remp. Multa mehercule a te ſaepe ἐυ πολιτικῷ *genere prudenter: ſed his litteris nihil prudentius:* Quamquam enim poſſet in praeſentia belle iſte puer retundere Antonium, tamen exitum exſpectare debemus. *at, quae concio? nam eſt miſſa mihi. iurat, ita ſibi parentis honores conſequi liceat: & ſimul dextram intendit ad ſtatuam.* μὴ δὲ σωθείην, εἴποτε τοιοῦτο. *ſed, ut ſcribis, certiſſimum eſſe uideo diſcrimen Caſcae noſtri tribunatum: de quo quidem ipſo dixi Oppio, cum me hortaretur, ut adoleſcentem, totamq. cauſſam, manumq. ueteranorum complecterer, me nullo modo facere poſſe, ni mihi exploratum eſſet, eum non modo non inimicum tyrannoctonis, uerum etiam amicum fore. cum ille diceret, ita futurum: quid igitur feſtinamus? inquam. illi enim mea opera ante kal. Ian. nihil opus eſt: nos autem eius uoluntatem ante idus Dec. perſpiciemus in Caſca. mihi ualde aſſenſus eſt. Quamobrem haec quidem hactenus. Quod reliquum eſt, quotidie tabellarios habebis,*

hebis, &, ut ego arbitror, etiam, quid scribas, quotidie. Leptae litterarum exemplum tibi misi: ex quo mihi uidetur στρατηλάξ ille deiectus de gradu. sed tu, cum legeris, existimabis.

Obsignata iam epistola, litteras a te, & a Sexto accepi. nihil iucundius litteris Sexti, nihil amabilius. nam tuae breues: priores erunt uberrimae. Tu quidem & prudenter, & amice suades, ut in his locis potissimum sim; quoad audiamus, haec, quae commota sunt quorsum euadant. sed me, mi Attice, non sane hoc quidem tempore mouet resp. non quo ea sit mihi quidquã carius, aut esse debeat: sed desperatis etiã Hippocrates uetat adhibere medicinam. quare ista ualeant. Me res familiaris mouet: rem dico? immo uero existimatio. cum enim tanta reliqua sint; ne Terentiae quidem adhuc quod soluam expeditum est. Terẽtiam dico? scis nos pridem iam constituisse Montani nomine HS XXII. dissoluere. pudentissime hoc Cicero petierat, uti de suo. liberalissime, ut tibi quoque placuerat, promiseram; Erotiq. dixeram, ut sepositum haberet. non modo, sed iniquissimo foenore uersuram facere Aurelius coactus est. nam de Terentiae nomine Tiro ad me scripsit, te dicere, nummos a Dolabella fore. male eum credo intellexisse, si quisquam male intelligit; potius, nihil intellexisse. tu enim ad me scripsisti Cocceij responsum, & ijsdem paene uerbis Eros. ueniẽdum est igitur uel in ipsam flammam. turpius est enim priuatim cadere, quam publice. itaque ce-

teris de rebus, quas ad me suauissime scripsisti, perturbato animo, non potui, ut consueueram, rescribere. consenti in hac cura, ubi sum, ut me expediá. quibus autem rebus, uenit quidem mihi in mentem; sed certo constituere nihil possum, prius quam te uidero. qui minus autem ego istic recte esse possim, quam est Marcellus? sed non id agitur: neque id maxime curo: quid curem, uides. adsum igitur. Vale.

CICERO S. D. ATTICO. 15

IVCVNDISIMAS tuas legi litteras. ad Plancum scripsi. habes exemplum. cum Tirone quid sit locutus, cognoscam ex ipso. Cum sorore ages attentius, si te occupatione ista relaxaris. Vale.

M. Cicero L. Planco praet. des. S. Attici nostri te ualde studiosum eßse cognoui, mei uero ita cupidum, ut mehercule paucos aeque obseruátes, atque amantes me habere existimem. ad paternas enim magnas, & ueteres, & iustas necessitudines magnam attulit accessionem tua uoluntas erga me, meaq. erga te par, atque mutua. Buthrotia tibi caussa ignota non est: egi enim saepe, tibiq. totam rem demonstraui: quae est acta hoc modo. Vt primum Buthrotium agrum proscriptú uidimus; commotus Atticus libellum cópo suit. eum mihi dedit, ut darem Caesari; eram enim cenaturus apud eum illo die. cum libellum Caesari dedi, probauit caussam, rescripsit Attico aequa eum postulare: admonuit tamen, ut pecuniam reliquam Buthrotij ad dié soluerent.

soluerunt. Atticus, qui ciuitatem conseruatam cuperet, pecuniam numerauit de suo. quod cum esset factum, adiuimus ad Caesarem, uerba fecimus pro Buthrotijs, liberalissimum decretum abstulimus; quod est obsignatum ab amplissimis uiris. quae cum essent acta mirari quidem solebam, pati Caesarem conuenire, eos, qui agrum Buthrotium concupissent, neque solum pati, sed etiam ei negotio te praeficere. itaque & ego cum illo locutus sum, & saepius quidem; ut etiam accusarer ab eo, quod parum constantiae suae confiderem: & M. Messallae, & ipsi Attico dixit, ut sine cura essent: aperteque ostendebat, se praesentium animos (erat enim popularis, ut noras) offendere nolle: cum mare transissent, curaturum se, ut in alium agrum deducerentur. haec illo uiuo. post interitum uero Caesaris, ut primum ex S. C. caussas consules cognoscere instituerunt, haec, quae scripsi, ad eos delata sunt. probauerunt caussas sine ulla dubitatione, seq. ad te litteras daturos esse dixerunt. Ego autem, mi Plance, etsi non dubitabam, quin & S. C. & lex, & consulum decretum, ac litterae apud te plurimum auctoritatis haberent, teq. ipsius Attici caussa uelle intellexeram: tamen hoc pro coniunctione, & beneuolentia nostra mihi sumpsi, ut id a te peterem, quod tua singularis humanitas, suauissimiq. mores a te essent impetraturi. id autem est, ut hoc, quod te tua sponte facturum esse certo scio, honoris nostri caussa libenter, prolixe, celeriter facias. mi-

bi nemo est amicior, nec iucundior, nec carior Attico: cuius antea res solum familiaris agebatur, eaq. magna; nunc accessit etiam existimatio, ut, quod consecutus est magna & industria, & gratia, & uiuo Caesare, & mortuo, id te adiuuante obtineat. quodsi a te erit impetratum, sic uelim existimes, me de tua liberalitate ita interpretaturum, ut tuo summo beneficio me affectum iudicem. ego, quae te uelle, quaeq. ad te pertinere arbitror, studiose, diligenterq curabo. da operam, ut ualeas. Vale.

Cicero Planco praet. des. S. Iam antea petiui abs te per literas, ut cum caussa Buthrotiorum probata a consulibus esset, quibus & lege, & S.C. permissum erat, ut de Caesaris actis cognoscerent, statuerent, iudicarent: eam rem tu adiuuares, Atticumq. nostrum, cuius te studiosum cognoui, & me, qui non minus laboro, molestia liberares. omnibus enim rebus magna cura, multa opera, & labore confectis, in te positum est, ut nostrae sollicitudinis finem quamprimum facere possimus. quamquam intelligimus, ea te esse prudentia, ut uideas, si ea decreta consulum, quae de Cesaris actis interposita sunt, non seruentur, magnam perturbationem rerum fore. equidem, cum multa, quod necesse erat in tanta occupatione, non probentur, quae Caesar statuerit; tamen otij, pacisq. caussa acerrime illa soleo defendere: quod tibi idem magnopere faciendum censeo. quamquam haec epistola nó suasoris est, sed rogatoris. Igitur mi Plance rogo te, &

etiam

etiam oro, sic medius fidius, ut maiore studio, magisq. ex animo agere non possim, ut totum hoc negotium ita agas, ita tractes, ita conficias, ut, quod sine ulla dubitatione apud consules obtinuimus propter summam bonitatem, & aequitatem causae, id tu nos obtinuisse non modo facile patiare, sed etiam gaudeas. qua quidem uoluntate esse erga Atticum, saepe praesens & illi ostendisti, & uero etiam mihi. quod si feceris, me, quem uoluntate, & paterna necessitudine coniunctum semper habuisti, maximo beneficio deuinctum habebis. idq. ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale. Cicero Capitoni suo S. Numquam putaui fore, ut supplex ad te uenirem: sed hercule facile patior datum tempus, in quo amorem experirer tuum. Atticum quanti faciam, scis. amabo te, da mihi & hoc: obliuiscere mea caussa, illum aliquando suo familiari, aduersario tuo, uoluisse consultum, cum illius existimatio ageretur. hoc primum ignoscere, est humanitatis tuae: suos enim quisque debet tueri: deinde, si me amas, omitte Atticum Ciceroni tuo: quem quanti facias, prae te soles ferre. totum hoc, ut, quod semper existimaui, nunc plane intelligam, me a te multum amari. Buthrotios cum Caesar decreto suo, quod ego obsignaui cum multis amplissimis uiris, liberauisset, ostendissetq. nobis, se, cum agrarij mare transissent, litteras missurum, quem in agrum deducerentur: accidit, ut subito ille interiret. deinde, quemadmodum tu scis, (interfuisti

enim, cum consules oporteret ex S.C. de actis Caesaris cognoscere) res ab ijs in kal. Iun. dilata. accessit ad S. C. lex, quae lata est ad VI. non. Iun. quae lex earum rerum, quas Caesar statuisset, decreuisset, egisset, consulibus cognitionem dedit. caussa Buthrotiorum delata est ad consules. decretum Caesaris recitatum est, & multi praeterea libelli Caesaris prolati. consules de consilij sententia decreuerunt secundum Buthrotios; Plancum dederunt. Nunc mi Capito (scio enim quantum semper apud eos, quibuscum sis, posse soleas, eo plus apud hominem facillimum, atque humanissimum Plancum) enitere, elabora, uel potius eblandire, effice, ut Plancus, quem spero optimum esse, sit etiam melior opera tua. omnino res huiusmodi uidetur esse, ut sine cuiusquam gratia Plancus ipse pro ingenio, & prudentia sua non sit dubitaturus, quin decretum consulum, quorum & lege, & S. C. cognitio, & iudicium fuit, conseruet, praesertim cum, hoc genere cognitionum labefacto, acta Caesaris in dubium uentura uideantur: quae non modo ij, quorum interest, sed etiam ij, qui illa non probant, otij caussa confirmare uelint. quod cum ita sit; tamen interest nostra. Plancum hoc animo libenti prolixoq. facere. quod certe faciet, si tu neruulos tuos, mihi saepe cognito, suauitatemque, qua nemo tibi par est, adhibueris. quod ut facias, te uehementer rogo. Vale. Cicero Cupiennio S. Patrem tuum plurimi feci; meq. ille mirifice & coluit, & amauit.

uit. nec mehercule umquam mihi dubium fuit, quin a te diligerer. ego quidem id facere non destiti. quã obrem peto a te in maiorem modum, ut ciuitatem Buthrotiam subleues, decretumq. consulum, quod ij secundum Buthrotios fecerunt, cum & lege, & S. C. statuendi potestatem haberent, des operam, ut Plancus noster quamprimum confirmet, & probet. hoc te uehementer, mi Capienni, etiam atque etiam rogo. Vale. Cicero Planco praet. des. S.

Ignosce mihi, quod, cum antea accuratissime de Buthrotijs ad te scripserim, eadem de re saepius scribam. non mehercule mi Plance facio, quod parum cõfidam aut liberalitati tuae, aut nostrae amicitiae; sed cum tanta res agatur Attici nostri, nunc uero etiam existimatio, ut id, quod probauit Caesar, nobis testibus, & obsignatoribus, qui & decretis, & responsis Caesaris interfueramus, uideatur obtinere potuisse, praesertim cum tota potestas eius rei tua sit, ut ea, quae consules decreuerunt secundum Caesaris decreta, & responsa, non dicam comprobes, sed studiose, libenterq. comprobes. id mihi sic erit gratum, ut nulla res gratior esse possit. etsi iam sperabam, cum has litteras accepisses, fore, ut ea, quae superioribus litteris a te petijssemus, impetrata essent: tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nunciatum erit, te id fecisse, quod magna cũ spe exspectamus. deinde enim, confido fore, ut alio genere litterarum utamur, tibiq. pro tuo summo beneficio gratias agamus. quod si acciderit, uelim

sic existimet, non tibi tam Atticum, cuius permagna res agitur, quam me, qui non minus laboro, quam ille, obligatum fore. Vale. Cicero Capitoni S. Non dubito, quin mirere, atque etiam stomachere, quod tecum de eadem re agam saepius. Hominis familiarissimi, et mihi omnibus rebus coniunctissimi, permagna res agitur Attici. cognoui ego tua studia in amicos, etiam in te amicorum. multum potes nos apud Plancum iuuare. noui humanitatem tuam: scio, quam sis amicis iucundus. nemo nos in hac caussa plus iuuare potest, quam tu. & res ista est firma, ut debet esse, quam consules de consilij sententia decreuerunt, cum & lege, & S. C. cognoscerent. tamen omnia posita putamus in Planci tui liberalitate: quem quidem arbitramur cum officij tui, & reip. caussa decretum consulum comprobaturum, tum libenter nostra caussa esse facturum. adiuuabis igitur, mi Capito: quod ut facias, uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

T. POMPONII ATTICI VITA PER CORNELIVM NEPOTEM.

POMPONIVS *Atticus, ab origine ultima stirpis Romanae generatus, perpetuo a maioribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. patre usus est diligente, indulgente, & , ut tum erant tempora, diti, inprimisq. studioso literarum. hoc, prout ipse amabat litteras, omnibus doctrinis, quibus puerilis aetas impertiri debet, filium erudiuit. erat autem in puero, praeter docilitatem ingenij, summa suauitas oris, & uocis, ut non solum celeriter acciperet, quae tradebantur, sed etiam excellenter pronunciaret. qua ex re a pueritia nobilis inter aequales ferebatur, clariusq exsplendescebat, quam generosi condiscipuli animo aequo ferre possent. itaque incitabat omnes studio suo. quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marij filius, M. Cicero: quos consuetudine sua sic sibi deuinxit, ut nemo ijs perpetuo fuerit carior. pater mature decessit. ipse adolescentulus propter affinitatem P. Sulpicij, qui tribunus pl. interfectus est, non expers fuit illius periculi. namque Anicia, Pomponij consobrina, nupserat Seruio fratri Sulpicij. itaque, interfecto Sulpicio, postea quam uidit Cinnano tumultu ciuitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

pro dignitate uiuendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis ciuium, cum alij Sullanis, alij Cinnanis fauerent partibus, idoneum tempus ratus studijs obsequendi suis, Athenas se contulit: neque eo secius adolescentem Marium, hostem iudicatum, iuuit opibus suis: cuius fugam pecunia subleuauit. ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferet rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. hic ita uixit, ut uniuersis Atheniensibus merito esset carissimus. nam praeter gratiam, quae iam in adolescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam publicam leuauit. cum enim uersuram facere publicanecesse esset; neque eius condicionem aequam haberent; semper se interposuit, atque ita, ut neque usuram umquam ab ijs acceperit, neque longius, quam dictum esset, debere passus sit. quod utrumque erat ijs salutare. nam neque indulgendo inueterascere eorum aes alienum patiebatur, neque multiplicandis usuris crescere. auxit hoc officium alia quoque liberalitate: nam uniuersos frumento donauit, ita ut singulis VI. *modij tritici darentur, qui modus mēsurae medimnus Athenis appellatur. hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par principibus uideretur. quo factum est, ut huic omnes honores, quos possent, publice haberent, ciuemq. facere studerent. quo beneficio ille uti noluit. quod non nulli ita interpretantur. amitti ciuitatem Romanā alia adscita. Quam diu affuit, ne qua sibi*

Statua

ſtatua poneretur, reſtitit; abſens prohibere non potuit. itaque aliquot ipſi, & Phidiae locis ſanctiſſimis poſuerunt. hunc enim in omni procuratione reip. actorem, auctoremq habebant. Igitur primum illud munus fortunae, quod in ea potiſſimum urbe natus eſt, in qua domicilium orbis terrarum eſſet imperij, ut eandem & patriam haberet, & domum: hoc ſpecimen prudentiae, quod, cum in eam ſe ciuitatem contuliſſet, quae antiquitate, humanitate, doctrinaq. praeſtaret omnes, ei unus ante alios fuerit cariſſimus. Huc ex Aſia Sulla decedens cum ueniſſet; quam diu ibi fuit, ſecum habuit Pomponium, captus adoleſcentis & humanitate, et doctrina. ſic enim Graece loquebatur, ut Athenis natus uideretur. tanta autem erat ſuauitas ſermonis Latini, ut appareret in eo natiuum quendam leporem eſſe, non adſcitum. idem poemata pronunciabat & Graece, & Latine ſic, ut ſupra nihil poſſet. quibus rebus factum eſt, ut Sulla nũquam a ſe dimitteret, cuperetq. ſecum deducere. qui cum perſuadere tentaret, Noli, oro te, inquit Pomponius, aduerſum eos me uelle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui. at Sulla, adoleſcentis officio collaudato, omnia munera ei, quae Athenis acceperat, proficiſcens iuſſit deferri. Hic complures annos moratus, cum & rei familiari tantum operae daret quantum non indiligens deberet paterfamilias; & omnia reliqua tempora aut litteris, aut Athenienſium reip. tribueret, nihilo minus amicis urbana of-

ficia

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

ficia praestitit. nam & ad comitia eorum uentitauit: &, si qua res maior acta est, non defuit: sicut Ciceroni omnibus eius periculis singularem fidem praebuit: cui ex patria fugienti HS CC & quinquaginta millia donauit. Tranquillatis autem rebus Romanis, remigrauit Romam, ut opinor, L. Cotta, & L. Torquato cos. quem diem sic uniuersa ciuitas Atheniensium prosecuta est, ut lacrymis desiderij futuri dolorem indicaret. Habebat auunculum Q. Caecilium, equitem Romanum, familiarem L. Luculli diuitem, difficillima natura: cuius sic asperitatem ueritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit beneuolentiam. quo facto, tulit, pietatis fructum: Caecilius enim moriens testamento adoptauit eum, heredemq. fecit ex dodrante. ex qua hereditate accepit circiter centies HS. erat nupta soror Attici Q. Tullio Ciceroni: easq. nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo a condiscipulatu uiuebat coniunctissime, multo etiam familiarius, quam cum Quincto: ut iudicari possit, plus in amicitia ualare similitudinem morum, quam affinitatem. utebatur autem intime Q. Hortensio, qui ijs temporibus principatum eloquentiae tenebat, ut intelligi non posset, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortensius: & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut, inter quos tantae laudis esset aemulatio, nulla intercederet obtrectatio, essetq. talium uirorum copula. In rep. ita est uersatus, ut semper optimarum

rum partium & esset, & existimaretur, neque ta-
men se ciuilibus fluctibus committeret; quod non
magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se
ijs dedissent, quam qui maritimis iactarentur.
honores non petijt, cum ei paterent propter uel gra
tiam, uel dignitatem; quod neque peti more maio-
rum, neque capi possent conseruatis legibus, in tam
effusis ambitus largitionibus, neque geri sine peri-
culo, corruptis ciuitatis moribus. ad hastam publi-
cam numquam accessit. nullius rei neque praes, ne-
que manceps factus est. neminem suo nomine, ne-
que subscribens accusauit. in ius de sua re numquã
ijt, iudicium nullum habuit. multorum consulum,
praetorumq; praefecturas delatas sic accepit, ut ne
minem in prouinciam sit secutus, honore fuerit con
tentus, rei familiaris despexerit fructum, qui ne
cum Q. quidem Cicerone uoluerit ire in Asiam,
cum apud eum legati locum obtinere posset. non e-
nim decere se arbitrabatur, cum praeturam gerere
noluisset, asseclam esse praetoris. qua in re non so-
lum dignitati seruiebat, sed etiam tranquillitati,
cum suspiciones quoque uitaret crimunum. quo fie-
bat, ut eis obseruantia omnibus esset carior, cum
eam officio, non timori, neque spei tribui uiderent.
Incidit Caesarianum ciuile bellum, cum haberet an
nos circiter sexaginta. usus est aetatis uacatione,
neque quoquam se mouit ex urbe. quae amicis suis
opus fuerant ad Pompeium proficiscentibus, omnia
ex sua re familiari dedit. ipsum Pompeium con-

iun

iunctum non offendit. nullum ab eo habebat ornamentum, ut ceteri, qui per eum aut honores, aut diuitias ceperant: quorum partim inuitissimi castra sunt secuti, partim summa cum eius offensione domi remanserunt. Attici autem quies tantopere Caesari fuit grata, ut uictor cum priuatis pecunias per epistolas imperaret, huic non solum molestus non fuerit, sed etiam sororis filium Q. Ciceronem ex Pompeij castris concesserit. sic uetere instituto uitae effugit noua pericula. Secutũ est illud occiso Caesare, cum respub. penes Brutos uideretur esse, & Cassium, ac tota ciuitas se ad eum conuertisse uideretur: sic M. Bruto usus est, ut nullo ille adolescens aequali familiarius, quam hoc sene, neque solum eum principem consilij haberet, sed etiam in conuictu. Excogitatum est a quibusdam, ut priuatum aerarium Caesaris interfectoribus ab equitibus Romanus constitueretur. id facile effici posse arbitrati sunt, si & principes illius ordinis pecunias contulissent. itaque appellatus est a C. Flauio, & Bruti familiari, Atticus, ut eius rei princeps esse uellet. at ille, qui officia amicis praestãda sine factione existimaret, semperq. a talibus se consilijs remouisset; respondit, si quid Brutus de suis facultatibus uti uoluisset, usurum, quantum eae paterentur; sed neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum. sic ille consensionis globus huius unius dissensione disiectus est. Neque multo post superior esse coepit Antonius, ita, ut Brutus & Cassius prouin-

uinciarum, quae ijs dicis caussa datae erant a consulibus, desperatis rebus, in exsilium proficiscerentur: Atticus, qui pecuniam simul cum ceteri conferre noluerat florenti illi parti, abiecto Bruto, Italiaq. cedeti HS C M muneri misit: eidem in Epiro absens CCC iussit dari: neque eo magis potenti adulatus est Antonio, neque desperatos reliquit. Secutum est bellum gestum apud Mutinam. in quo si tantum eum prudentem dicam; minus, quam debeam, praedicem; cum ille potius diuinus fuerit; si diuinatio appellanda est perpetua naturalis bonitas, quae nullis casibus augetur, neque minuitur. Hostis Antonius iudicatus, Italia cesserat. spes restituendi nulla erat. non solum inimici, qui tamen erant potentissimi, & plurimi, sed etiam qui aduersarijs eius se dabant, & in eo laedendo aliquam consecuturos sperabant commoditatem; Antonij familiares sequebantur, uxorem Fuluiam omnibus rebus spoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant. Atticus, cum Ciceronis intima familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto, non modo nihil ijs indulsit ad Antonium uiolandum, sed e contrario familiares eius, ex urbe profugientes, quantum potuit, texit; quibus rebus indiguerunt, adiuuit: P. uero Volumnio ea tribuit, ut plura a parente proficisci non potuerint. ipsi autem Fuluiae, cum litibus distineretur, magnisq. terroribus uexaretur, tanta diligentia officium suum praestitit, ut nullum illa praestiterit uadimonium sine

Atti-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

Attico, ſponſor omnium rerum fuerit. quin etiam, cum illa fundum ſecunda fortuna emiſſet in diem, neque poſt calamitatem uerſuram facere potuiſſet, ille ſe interpoſuit, pecuniamq. ſine fenore, ſineq. ulla ſtipulatione credidit, maximum exiſtimans quaeſtum, memorem, gratumq. cognoſci, ſimulq. aperire, ſe non fortunae, ſed hominibus ſolere eſſe amicum. quae cum faciebat, nemo eum temporis cauſſa facere poterat exiſtimare. nemini enim in opinionem ueniebat, Antonium rerum potiturum. ſed ſenſus eius a non nullis optimatibus reprehendebatur, quod parum odiſſe malos ciues uideretur. ille autem ſui iudicij, potius, quid ſe facere par eſſet, intuebatur, quam quid alij laudaturi forent. conuerſa fortuna eſt. ut Antonius redijt in Italiam, nemo non magno in periculo Atticum putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis, & Bruti. itaque ad aduentum imperatorum de foro deceſſerat, timens proſcriptionem: latebatq. apud P. Volumnium, cui, ut oſtendimus paullo ante, opem tulerat. tanta uarietas his temporibus fuit fortunae, ut modo hi, modo illi in ſummo eſſent aut faſtigio, aut periculo. habebat ſecum Gellium Canium, aequalem, ſimillimumq. ſui. hoc quoque ſit Attici bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognorat, adeo coniuncte uixit, ut ad extremam aetatem amicitia eorum creuerit.

Antonius autem, etſi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non ſolum ei, ſed etiam omnibus ſuis ami-

amicis esset inimicus, eosq. uellet proscribere, multis hortantibus: tamen Attici memor fuit officij, & ei, cum requisisset, ubinam esset, sua manu scripsit, ne timeret, statimq. ad se ueniret: se eum & Gellium Canium de proscriptorũ numero exemisse. ac, ne quod periculum incideret, quod noctu fiebat, praesidium ei misit. sic Atticus in summo timore non solum sibi sed etiam ei, quem carissimum habebat, praesidio fuit. neque enim suae solum a quoquam auxilium petijt salutis, sed coniunctim, ut appareret nullam seiunctam sibi ab eo uelle fortunam. quod si gubernator praecipua laude fertur, qui nauem ex hieme, mariq. scopuloso seruat: cur non singularis eius existimetur prudentia, qui ex tot, tamq. grauibus procellis ciuilibus ad incolumitatem peruenit? quibus ex malis ut se emerserat, nihil aliud egit, quam ut plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio. cum proscriptos praemijs imperatorum uulgus conquireret, nemo in epirum uenit, cui res ulla defuerit: nemini non ibi perpetuo manendi potestas facta est: qui etiam, post proelium Philippense, interitumq. C. Cassij, & M. Bruti, L. Iulium Mocillam praetorium, & filium eius, Aulumq. Torquatum, ceterosq. pari fortuna perculsos institerit tueri, atque ex Epiro ijs omnia Samothraciam supportari iusserit. difficile enim est omnia persequi, & non necessaria. illud unum intelligi uolumus, illius liberalitatem neque temporariam, neque callidam fuisse. id ex ipsis rebus, ac temporibus

ribus iudicari potest, quod non florentibus se uenditauit, sed afflictis semper succurrit, qui quidem Seruiliam Bruti matrem non minus post mortem eius, quam florentem, coluerit. sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit, quod neque laedebat quemquam, neque, si quam iniuriam acceperat, non malebat obliuisci, quam ulcisci. Idem immortali memoria percepta ritinebat beneficia: quae autem ipse tribuerat, tam diu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. itaque hic fecit, ut uere dictum uideatur: sui cuique mores fingunt fortunam. neque tamen prius ille fortunam, quam se ipse, finxit, qui cauit, ne qua in re plecteretur. His igitur rebus effecit, ut M. Vipsanius Agrippa, intima familiaritate coniunctus adolescenti Caesari, cum propter suam gratiam, & Caesaris potentiam nullius condicionis non haberet potestatem, potissimum eius deligeret affinitatem, praeoptaretq. equitis Romani filiam generosarum nuptijs. atque harum nuptiarum conciliator fuit (non enim est caelandum) M. Antonius triumuir reip. cuius gratia cum augere possessiones posset suas, tantum abfuit a cupiditate pecuniae, ut nulla in re usus sit ea, nisi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. quod quidem sub ipsa proscriptione perillustre fuit. nam cum L. Saufeij, equitis Romani, aequalis sui, qui cum eo complures annos, studio ductus philosophiae, habitabat, habebatq. in Italia pretiosas possessiones, triumuiri bona uendidissent, consuetu-

dine ea, qua tum res gerebantur; Attici labore, atque industria factum est, ut eodem nuncio Saufeius fieret certior, se patrimonium amisisse, & recuperasse. idem L. Iulium Calidum, quem post Lucretij, Catulliq. mortem multo elegantissimum poetam nostram tulisse aetatem, uere uideor posse contendere, neque minus uirum bonum, optimisq. artibus eruditum, post proscriptionem equitum, propter magnas eius Africanas possessiones, in proscriptorum numerum a P. Volumnio, praefecto fabrum Antonij, absentem relatum, expediuit. quod in praesenti utrum ei laboriosius, an gloriosius fuerit, difficile fuit iudicare; quod in eorum periculis non secus absentes, quam praesentes amicos Attico esse curae, cognitum est. Neque uero minus ille uir, bonus paterfamilias habitus est, quam ciuis. nam cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax, minus aedificator: neque tamen non in primis bene habitauit, omnibusq. optimis rebus usus est. nam domum habuit in colle Quirinali Caecilianam, ab auunculo hereditate relictam, cuius amoenitas non aedificio, sed silua constabat. ipsum enim tectum, antiquitus constitutum, plus salis, quam sumptus, habebat: in quo nihil commutauit, nisi si quid uetustate coactus est. Vsus est familia, si utilitate iudicandum est, optima; si forma, uix mediocri. namque in ea erant pueri litteratissimi, anagnostae optimi, & plurimi librarij; ut ne pedisequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchre

facere posset. pari modo artifices ceteri, quos cultus domisticus desiderat, apprime boni: neque tamen horum quemquam, nisi domi natum, domiq. factum, habuit: quod est signum non sulum continentiae, sed etiam diligentiae. nam & non intemperanter concupiscere, quod a pluribus uideas, continentis debet duci; & potius diligentia, quam pretio, parare, non mediocris est industriae. Elegans, non magnificus; splendidus, non sumptuosus, omni diligentia munditiam non affluentem affectabat. supellex non modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. Nec praeteribo, quamquam non nullis leue uisum iri puté. Cum in primis lautus esset eques Romanus, & non parũ liberaliter in domum suam omniũ ordinum homines inuitaret; scimus, non amplius, quá terna millia aeris, peraeque in singulos menses ex ephemeride cum expensum sumptui ferre solitum. atque hoc non auditum, sed cognitum praedicamus. saepe enim, propter familiaritatem, domesticis rebus interfuimus. nemo in conuiuio eius aliud ἀκρόαμα audiuit, quam anagnosten: quod nos quidem iacundissimum arbitramur. neque umquam sine aliqua lectione apud eum cenatum est; ut non minus animo, quam uentre, conuiuae delectarentur. namque eos uocabat, quorum mores a suis non abhorrerent. Cum tanta pecuniae facta esset accessio, nihil de quotidiano cultu mutauit, nihil de uitae consuetudine; tantaq. usus est moderatione, ut neque in HS uicies, quod a

patre

patre acceperat, parum se splendide gesserit, neque in HS centies affluentius uixerit, quam institue rat, pariq. fastigio steterit in utraque fortuna, nullos habuerit hortos, nullam suburbanam, aut maritimam sumptuosam uillam, neque in Italia, praeter Ardeatinum, & Nomentanum, rusticum praedium. omnisq. eius pecuniae reditus constabat in Epiroticis, & urbanis possessionibus. ex quo cognosci potest, eum usum pecuniae non magnitudine, sed ratione metiri solitum. Mendacium neque dicebat, neque pati poterat. itaque eius comitas non sine seueritate erat, neque grauitas sine facilitate: ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis uererentur, an amarent. Quidquid rogabatur, religiose promittebat; quod non liberalis, sed leuis arbitrabatur, polliceri quod praestare non posset. Idem innitendo quod semel admisisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem uideretur agere. nusquam suscepti negotij eum pertesum est: suam enim existimationem in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius. quo fiebat, ut omnia Ciceronum, Catonis, Marij, Q. Hortensii, A. Torquati, multorum praeterea equitum Romanum negotia procuraret. ex quo iudicari poterat, non inertia, sed iudicio fugisse reip. procurationem. Humanitatis uero nullũ afferre maius testimonium possum, quam quod adolescens idem seni Sullae fuerit iucundissimus, senex adolescenti M. Bruto; cum aequalibus autem suis Q. Hortensio, & M. Cicerone sic uixe-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

rit, ut iudicare difficile ſit, cui aetati fuerit aptiſſimus. quamquam eum praecipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quinctus carior fuerit, aut familiarior. ei rei ſunt indicio, praeter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in uulgus ſunt editi, ſexdecim uolumina epiſtolarum ab conſulatu eias uſque ad extremum tempus ad Atticum miſſarum: quae qui legat, non multum deſideret hiſtoriam contextam eorum temporum. ſic enim omnia de ſtudijs principum, uitijs ducum, aemulationibus reip. perſcripta fuit, ut nihil in his non appareat, & facile exiſtimari poſſit, prudentiam quodam modo eſſe diuinationem. non enim Cicero ea ſolum, quae uiuo ſe acciderũt, futura praedixit, ſed etiam, quae nunc uſu ueniunt, cecinit, ut uates. De pietate autem Attici quid plura commemorem? cum hoc ipſum uere gloriantem audierim in funere matris ſuae, quam extulit annorum nonaginta, cum eſſet ſeptem, & ſexaginta, ſe numquam cum matre in gratiam redijſſe, numquam cum ſorore fuiſſe in ſimultate, quam prope aetate aequalem habebat. quod eſt ſignum, aut nullam umquam inter eos querimoniam interceſſiſſe, aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia, ut, quos amare deberet, iraſci eis, nefas duceret. neque id fecit natura ſolum, (quamquam omnes ei paremus) ſed etiam doctrina, nam & principum philoſophorũ ita percepta habuerat praecepta, ut his ad uitam agendam, non ad oſtentationem, uteretur. moris autem maiorum ſummus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

mus imitator fuit, antiquitatisq. amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo uolumine exposuerit, quo magistratus ornauit, nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illustris est populo R. quae non in eo suo tempore sit notata. &, quod difficillimum fuit, sic familiarum originem subtexuit, ut ex eo clarorum uirorum propagines possimus cognoscere. fecit hoc idem separatim in aliis libris, ut, M. Bruti rogatu, Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumerauerit, notans, qui a quoque ortus, quos honores, quibusq. temporibus cepisset. pari modo, Marcelli Claudij, de Marcellorum; Scipionis Cornelij, & Fabij Maximi, de Fabiorum, & Aemiliorum: quibus libris nihil potest esse dulcius ijs, qui aliquam cupiditatē habent notitiae clarorum uirorum. Attigit quoque poeticen; credimus, ne eius expers esset suauitatis. namque uersibus, qui honore, rerum gestarum amplitudine ceteros Romani populi praestiterunt, exposuit, ita, ut sub singulorum imaginibus facta, magistratusq. eorum non amplius quaternis, quinisq. uersibus descripserit: quod uix credendum sit, tantas res tam breuiter potuisse declarari. Est etiam unus liber graece confectus de consulatu Ciceronis. Hactenus Attico uiuo, edita a nobis sunt. nunc, quoniam fortuna nos superstites ei esse uoluit, reliqua persequemur, &, quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut supra significauimus, suos cuique mores ple-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

rumque conciliare fortunam. namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus, in affinitatem peruenit imperatoris, diui Iulij filij, cum iam ante familiaritatem eius esset consecutus nulla alia re, quam elegantia uitae, qua ceteros ceperat principes ciuitatis, dignitate pari, fortuna humiliores. tanta enim prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribueret fortuna, quod cuiquam ante detulerit, & conciliarit, quod ciuis Romanus quiuit consequi. Nata autem est Attico neptis ex Agrippa, cui uirginem filiam collocauit. hanc Caesar uix anniculam Ti. Claudio Neroni, Drusilla nato, priuigno suo, despondit. quae coniunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem. quamuis ante haec sponsalia, non solum cum ab urbe abesset, numquam ad suorum quemquam litteras misit, quin Attico mitteret, quid ageret in primis, quid legeret, quibusq. in locis, & quam diu esset moraturus: sed &, cum esset in urbe, & propter suas infinitas occupationes minus saepe, quam uellet, Attico frueretur, nullus dies temere intercessit, quo non ad eum scriberet, quo aliquid de antiquitate ab eo requireret; modo aliquam quaestionem poeticam ei proponeret; interdum iocans eius uerbosiores eliceret epistolas. ex quo accidit, cum aedes Iouis Feretij in Capitolio, ab Romulo constituta, uetustate, atque incuria detecta prolaberetur, ut Attici admonitu Caesar eam reficiendam curaret. Neque uero a M. Antonio minus ab-

sens

sens litteris colebatur, adeo ut accurate ille ex ultimis terris, quid ageret, quid curae sibi haberet, certiorem faceret Atticum. hoc quale sit, facilius existimabit is, qui iudicare poterit, quantae sit sapientiae, eorum retinere usum, beneuolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit intercere necesse inter Caesarem, atque Antonium; cum se uterque principem non solum urbis Romae, sed orbis terrarum esse cuperet. Tali modo cum septem, & septuaginta annos complesset, atque ad extremam senectutem non minus dignitate, quam gratia, fortunaque, creuisset; (multas enim hereditates nulla alia re, quam bonitate, cōsecutus) tantaq. prosperitate usus esset ualetudinis, ut annis XXX *medicina non indiguisset: nactus est morbum, quem initio & ipse, & medici contempserunt: nam putarunt esse* τεινασμὸν: *cui remedia celeria, faciliaq. proponebantur. in hoc cum tres menses sine ullis doloribus, praeterquam quos ex cubatione capiebat, consumpsisset, subito tanta uis morbi in unum intestinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fistula putris eruperit. atque antea quidem morbi diuturnitatem moleste ferebat, prius quam hoc ei accideret: postquam uero in dies dolores accrescere, febresq. accessisse sensit; Agrippam generum ad se accersiri iussit, & cum eo L. Cornelium Balbum, Sextumq. Peducaeum. hos ut uenisse uidit, in cubitum nixus: Quantam, inquit, curam*

diligentiamq. in ualetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum uos testes habeam, nihil opus est pluribus uerbis commemorare. quibus quoniam, ut spero, satisfeci, me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret. reliquum est, ut egomet mihi consulam. id uos ignorare nolui. nā mihi stat, alere morbum desinere. namque his diebus quidquid cibi sumpsi, ita produxi uitam, ut auxerim dolores sine spe salutis. quare a uobis peto, primum ut consilium probetis meum, deinde ne frustra dehortando conemini. Hac oratione habita, tanta constantia uocis, atque uultus, ut non ex uita, sed ex domo in domum uideretur migrare; cum quidem Agrippa eum flens, atque osculans oraret, atque obsecraret, ne ad id, quod natura cogeret, ipse quoque sibi accelleraret, & quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi, suisq. reseruaret, preces eius taciturna sua obstinatione depressit. sic cum biduum cibo se abstinuisset, subito febris decessit, leuiorq. morbus esse coepit: tamen propositum nihilo secius peregit. itaque die quincto postquam id consilium inerat, prid. kal. Apr. Cn. Domitio, C. Sosio cos. decessit. elatus est in lecticula, ut ipse praescripserat, sine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maxima uulgi frequentia. sepultus est iuxta uiam Appiam, ad quinctum lapidem, in monumento Q. Caecilij, auunculi sui.

M. TVLLII CICERONIS EPISTLARVM AD M. IVNIVM BRVTVM LIBER I.

CICERO S. D. BRVTO.

CLODIVS, *tribunus pl. designatus, ualde me diligit, uel, ut* ἐμφατικώτερον *dicam, ualde me amat. quod cum mihi ita persuasum sit; non dubito, (bene enim me nosti)quin illum quoque iudices a me amari. nihil enim mihi minus hominis uidetur, quam non respondere in amore ijs, a quibus prouocere. is mihi uisus est suspicari, nec sine magno quidem dolore, aliquid a suis, uel per suos potius inimicos ad te esse delatum, quo tuus animus a se esset alienior. non soleo, mi Brute, quod tibi notum esse arbitror, temere affirmare de altero. est enim periculosum; propter occultas hominum uoluntates, multiplicesq. naturas. Clodij animum perspectum habeo, cognitum, iudicatum, multa eius indicia, sed ad scribendum non necessaria. uolo enim hoc testimonium tibi uideri potius, quam epistolam. auctus Antonij beneficio est: eius ipsius beneficij magna pars a te est. itaque eum, saluis nobis, uellet saluum. in eum autem locum rem adductam intelligit, (est enim, ut scis, minime stultus) ut utrique salui esse non possint: itaque nos maluut. de te uero*

ami-

amicissime & loquitur, & sentit. quare, si quis se cus ad te de eo scripsit, aut si coram locutus est; peto a te etiam atque etiam, mihi ut potius credas, qui & facilius iudicare possim, quam iste nescio quis, & te plus diligo. Clodium tibi amicissimum existima, ciuemq. talem, qualis & prudentissimus, & fortuna optima esse debet. Vale.

CICERO S. D. BRVTO. 2

CVM *haec scribebam, res existimabatur in extremum adducta discrimen; tristes enim de Bruto nostro litterae, nunciiq. afferebantur. me quidem non maxime conturbabant. hic enim exercitibus ducibusque, quos habemus, nullo modo poteram deffidere. nec assentiebar maiori parti hominum. fidem enim consulum non condemnabam, quae suspecta uehementer erat: desiderabam non nullis in rebus prudentiam, & celeritatem: qua si essent usi, iam pridem remp. recuperassemus. non enim ignoras, quanta momenta sint in rep. temporum; & quid intersit, idem illud utrum ante, an post decernatur, suscipiatur, agatur. Omnia, quae seuere decreta sunt hoc tumultu, si, aut quo die dixi sententiam, perfecta essent, & non in diem ex die dilata, aut quo ex tempore suscepta sunt ut agerentur, non tardata, & procrastinata, bellum iam nullum haberemus. Omnia, Brute, praestiti reip. quae praestare debuit is, qui esset eo, quo ego sum, gradu senatus populiq. iudicio collocatus; nec illa modo,*

do, quae nimirum sola ab homine sunt postulanda, fidem, uigilantiam, patriae caritatem. ea sunt enim, quae nemo est, qui non praestare debeat. ego autem ei, qui sententiam dicat in principibus de rep. puto etiam prudentiam esse praestandam. nec me, cum mihi tantum sumpserim, ut gubernacula reip. prenderem, minus putarim reprehendendum, si inutiliter aliquid senatui suaserim, quam si infideliter. Acta quae sint, quaeq. agantur, scio perscribi ad te diligenter. Ex me autem illud est quod te uelim habere cognitum, meum quidem animum in aciem esse, neque respectum ullum quaerere, nisi me utilitas ciuitatis fore conuerterit: maiores autem partes animi te, Cassiumq. respiciunt. Quamobrem ita te para, Brute, ut intelligas, aut, si hoc tempore bene res gesta sit tibi meliorem remp. esse faciendam, aut, si quid offensum sit, per te esse eandem recuperandam.

CICERO S. D. BRVTO. 3

PLACI *animum in remp. egregium, legiones, auxilia, copias ex litteris eius. quare exemplum tibi missum arbitror, perspicere potuisti. Lepidi, tui necessarij, (qui, secundum fratrem, affines habet, quos oderit, proximos) liuitatem, & inconstantiam, animumq. semper inimicum reip. iam credo tibi ex tuorum litteris esse perspectum. Nos exspectatio sollicitat, quae est omnis iam in extremum adducta discrimen. est enim spes omnis in Bru*

to expediendo, de quo uehementer timebamus. Ego hic cum homine furioso satis habeo negotij Seruilio: quem tuli diutius, quam dignitas mea patiebatur; sed tuli reip. caussa, ne darem perditis ciuibus hominem parum sanum illum quidem, sed tamen nobilem, quo concurrerent: quod faciunt nihilo minus: sed eum alienandum a rep. non putabam. finem feci eius ferendi. coeperat enim esse tanta insolentia, ut neminem liberum duceret. In Planci uero caussa exarsit incredibili dolore, mecumq. per biduum ita contendit, & a me ita fractus est, ut eum in perpetuum modestiorem sperem fore. Atque in hac contentione ipsa, cum maxime res ageretur ad V. id. April. litterae mihi in senatu redditae sunt a Lentulo nostro, de Cassio, de legionibus, de Syria: quas statim cum recitauissem, cecidit Seruilius, complures praeterea. sunt enim insignes aliquot, qui improbissime sentiunt. sed acerbissime tulit Seruilius, assensum esse mihi de Planco. Magnum illud monstrum in rep. est, sed quo *

BRVTVS S. D. CICERONI. 4

LITTERAS *tuas ualde exspecto, quas scripsisti post nuncios nostrarum rerum, & de morte Trebonij. non enim dubito, quin mihi consilium tuum explices. Indigno scelere & ciuem optimum amisimus, & prouinciae possessione pulsi sumus: quam recuperari facile; est neque minus turpe, aut flagitiosum erit, post recuperari. Antonius adhuc est no-*

nobiscum: sed mediusfidius & moueor hominis precibus; & timeo, ne illum aliquorum furor excipiat. plane aestuo. quod si scirem, quid tibi placeret: sine sollicitudine essem. id enim optimum esse, persuasum esset mihi. quare quamprimum fac me certiorem, quid tibi placeat. Cassius noster Syriam, legiones Syriacas habet, ultro quidem a Murco, & a Marcio, & ab exercitu ipso accersitus. Ego scripsi ad Tertiam sororem, & ad matrem, ne prius ederent hoc, quod optime ac felicissime gessit Cassius, quam tuum consilium cognouissent, tibiq. uisum esset. Legi orationes duas tuas, quarum altera kalendis Ian. usus es, altera de litteris meis, quae habita est abs te contra Calenum. nunc scilicet hoc exspectas, dum eas laudem. Nescio, animi, an ingenij tui maior in his libellis laus contineatur. Iam concedo, ut uel Philippici uocentur: quod tu quadam epistola iocans scripsisti. Duabus rebus egemus Cicero, pecunia, & supplemento: quarum altera potest abs te expediri, ut aliqua pars militum istinc mittatur nobis, uel secreto consilio aduersus Pansam, uel actione in senatu; altera, quae magis est necessaria, neque meo exercitui magis, quam reliquorum. Hoc magis doleo, Asiam nos * amisisse: quam sic uexari a Dolabella audio, ut iam non uideatur crudelissimum eius facinus interfectio Trebonij. Vetus Antistius me tamen pecunia subleuauit. Cicero filius tuus sic mihi se probat industria, patientia, labore, animi magnitudine, omni

denique

denique officio, ut prorſus numquam dimittere uideatur cogitationem, cuius ſit filius. Quare, quoniam efficere non poſſum, ut pluris facias eum, qui tibi eſt cariſſimus; illud tribue iudicio meo, ut tibi perſuadeas, non fore illi abutendum gloria tua, ut adipiſcatur honores paternos. Kalendis Apr. Dyrrhachio.

CICERO S. D. BRVTO. 5

DATIS *mane ad* III. *id. Apr. Scaptio litteris, eodem die tuas accepi kalendis Apr. Dyrrhachio datas, ueſperi. itaque mane prid. id. Apr. cum a Scaptio certior factus eſſem, non eſſe eos profectos, quibus pridie dederam, & ſtatim ire, hoc paullulũ exaraui ipſa in turba matutinae ſalutationis. De Caſſio laetor, & reip. gratulor, mihi etiam qui, repugnãte, & iraſcente Panſa, ſententiam dixerim, ut Dolabellam bello Caſſius perſequeretur. & quidem audacter dicebam, ſine noſtro S. C. iam illud eum bellum gerere. De te etiam dixi tum, quae dicenda putaui. Haec ad te oratio perferetur: quoniam te uideo delectari Philippicis noſtris. Quod me de Antonio conſulis: quoad Bruti exitum cognorimus, cuſtodiendum puto. Ex his litteris, quam mihi miſiſti, Dolabella Aſiam uexare uidetur; & in ea ſe gerere taeterrime. compluribus autem ſcripſiſti, Dolabellam a Rhodijs eſſe excluſum. qui ſi ad Rhodum acceſſit, uidetur mihi Aſiam reliquiſſe. id ſi ita eſt, iſtic tibi cenſeo commo-*

randum:

randum : ſin eam ſemel cepit ; mihi crede , non erit, at in Aſiam cenſeo perſequendum . nihil mihi uideris hoc tempore melius acturus . Quod egere te duabus neceſſarijs rebus ſcribis , ſupplemento , & pecunia : difficile conſilium eſt . non enim mihi occurrunt facultates, quibus uti te poſſe uideam, praeter illas, quas ſenatus decreuit, ut pecunias a ciuitatibus mutuas ſumeres . De ſupplemento autem non uideo quid fieri poſſit . tantum enim abeſt , ut Panſa de exercitu ſuo , aut delectu tibi aliquid tribuat , ut etiam moleſte ferat , tam multos ad te ire uoluntarios : quo modo equidem credo , quod his rebus, quae in Italia decernuntur, nullas copias nimis magnas eſſe arbitretur: quo modo autem multi ſuſpicantur , ne te quidem nimis firmum eſſe uelit , quod ego non ſuſpicor . Quod ſcribis te ad Tertiam ſororem ſcripſiſſe , ut ne prius ederent ea, quae geſta a Caſſio eſſent , quam mihi uiſum eſſet : uideo te ueritum eſſe id, quod uerendum fuit, ne animi partium Caeſaris , quo modo etiam nunc partes appellantur , uehementer cõmouerentur . ſed ante quam tuas litteras accepimus, audita res erat , & peruulgata . tui etiam tabellarij ad multos familiares tuos litteras attulerant . quare neque ſupprimenda res erat, praeſertim cum id fieri non poſſet : neque , ſi poſſet , non diuulgandum potius , quam occultandum, putaremus . De Cicerone meo , & , ſi tantum eſt in eo, quantum ſcribis , tantum ſcilicet , quantum debeo , gaudeo : & , ſi, quod amas eum, eo

ma-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

maiora facis; id ipsum incredibiliter gaudeo, a te eum diligi.

CICERO S. D. BRVTO. 6

QVAE litterae tuo nomine recitatae sunt idibus Apr. in senatu, eodemq. tempore Antonij, credo ad te scripsisse tuos: quorum ego nemini concedo: sed nihil necesse erat eadem omnes. illud necesse, me me ad te scribere, quid sentirem de tota constitutione huius belli, & quo iudicio essem, quaq. sententia. Voluntas mea, Brute, de summa rep. semper eadem fuit, quae tua; ratio quibusdam in rebus, non omnibus, paullo fortasse uehementior. Scis mihi semper placuisse, non rege solum, sed regno liberari remp. tu lenius, immortali omnino cum tua laude: sed, quid melius fuerit, magno dolore sensimus, magno periculo sentimus. Recenti illo tempore, tu omnia ad pacem, quae oratione confici non poterant: ego omnia ad libertatem, quae sine pace nulla est: pacem ipsam bello, atque armis effici posse arbitrabar. studia non deerant arma poscentium: quorum repressimus impetum, ardoremq. restinximus. itaque res in eum locum uenerat, ut, nisi Caesari Octauiano deus quidam illam mentem dedisset, in potestatem perditissimi hominis, & turpissimi M. Antonij ueniendum fuerit; quo cum, uides, hoc tempore ipso quod sit, quantumq. certamen. id profecto nullum esset, nisi tum conseruatus esset Antonius. Sed haec omitto. res enim a te ge-

sta

sta memorabilis, & paene caelestis, repellit omnes repraehensiones; quippe, quae ne laude quidem satis idonea affici possit. Extitisti nuper uultu seuero: exercitum, copias, legiones idoneas per te breui tempore comparasti. Dij immortales, qui ille nuncius, quae illae litterae, quae laetitia senatus, quae alacritas ciuitatis erat? nihil umquam uidi tam omnium consensione laudatum. Erat exspectatio reliquiarum Antonij, quem equitatum, legionibusq. magna ex parte spoliaras. ea quoque habuit exitum optabilem. nam tuae litterae, quae recitatae in senatu sunt, & imperatoris, & militum uirtutem, & industriam tuorum, in quibus Ciceronis mei, declarant. Quod si tuis placuisset de his litteris referri; & nisi in tempus turbulentissimum post discessum Pansae consulis incidissent: honos quoque iustus, & debitus dijs immortalibus, decretus esset. Ecce tibi idibus Apr. aduolat mane celer Pilus qui uir, dij boni, quam grauis, quam constans, quam bonarum in rep. partium? hic epistolas affert duas. unam tuo nomine, alteram Antonij. dat Seruilio tribuno pl. ille Cornuto: recitantur in senatu. ANTONIVS PROCOS. magna admiratio, ut si esset recitatum, Dolabella imperator: a quo quidem uenerát tabellarij, sed nemo Pili similis, qui proferre litteras auderet, aut magistratibus reddere. Tuae recitantur, breues illae quidem, sed in Antonium admodum lenes. uehementer admiratur senatus. mihi autem non erat explicatum, quid agerem. falsas

dicerem? quid, si tu eas approbasses? confirmarem? non erat dignitatis tuae. itaque ille dies silentio. Postridie autem, cum sermo increbuisset, Pilusq. oculos uehementius hominum offendisset, natum omnino est principium a me. de proconsule Antonio multa. Sextius caussae non defuit post me, cum, quanto suum filium, quanto meum in periculo futurum, diceret, si contra proconsulē arma tulissent. nosti hominem: caussae non defuit. dixerunt etiam alij. Labeo uero noster, nec signum tuum in epistola, nec diem appositum, nec te scripsisse ad tuos, ut soleres. hoc cogere uolebat, falsas litteras esse, &, si quaeris, probabat. Nunc totum est consilium, Brute, de toto genere belli. uideo te lenitate delectari, & eum putare fructum esse maximum. praeclare quidem, sed alijs rebus, alijs temporibus locus esse solet, debetq. clementiae. nunc quid agitur Brute templis deorum immortalium imminet hominum egentium & perditorum spes, nec quidquā aliud decernitur hoc bello, nisi utrum simus, necne. cui parcimus? aut quid agimus? his ergo consulimus, quibus uictoribus uestigium nostrum nullum relinquetur? nam quid interest inter Dolabellam & quemuis Antoniorum trium? quorum si cui parcimus, duri fuimus in Dolabella. Haec ut ita sentiret senatus, populusq. R. & si res ipsa cogebat tamen maxima ex parte nostro consilio, atque auctoritate perfectum est. Tu si hanc rationem non probas, tuam sententiam defendam, non relinquam meam.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

meam. neque dissolutum a te quidquam homines exspectant, nec crudele. huius rei moderatio facilis est, ut in duces uehemens sis, in milites liberalis. Ciceronem meum, mi Brute, uelim quamplurimum tecum habeas. uirtutis disciplinam meliorem reperiet nullam, quam contemplationem, atque imitationem tui. XVI. kal. Mai.

SCRIPTA, & obsignata iam epistola, literae mihi redditae sunt a te, plenae rerum nouarum, maximeq. mirabiles: Dolabellam quinque cohortes misisse in Cherrhonesum. adeo ne copijs abundat, ut is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? quinque autem cohortibus quidnam se facturum arbitratus est, cum tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? quas quidem cohortes spero iam tuas esse, quoniam latro ille tam fuit demens. & tuum consilium uehementer laudo, quod non prius exercitum Apollonia, Dyrrhachioq. mouisti, quam de Antonij fuga audisti, Bruti eruptione, populi R. uictoria. itaque quod scribis, postea statuisse te, ducere exercitum in Cherrhonesum, nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium populi R. facis ex tua dignitate, & e rep. Quod scribis de seditione, quae facta est in legione quarta de Antonijs: quod dicam, in bonam partem accipias: magis mihi probatur militum seueritas, quam tua. Te beneuolentiam exercitus, equitumq. expertum esse, uehementer gaudeo. De Dolabella, ut scribis, si quid habes

noui, facies me certiorem. in quo ualde delector, me ante prouidisse, ut tuum iudicium liberum esset cum Dolabella belli gerendi: & id ualde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad remp. ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quod scribis, me maximo otio egisse, ut insectarer Antonios; idq. laudas: credo ita uiderit tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo. scribis enim, acrius prohibenda bella ciuilia esse, quam in superatos iracundiam exercendam. uehementer a te Brute dissentio: neque clementiae tuae concedo: sed salutaris seueritas uincit inanem speciem clementiae. quod si clementes esse uoluerimus, numquam deerunt bella ciuilia. sed de hoc ut uideris. de me possum idem, quod Plautinus pater in Trinummo: Mihi quidem aetas acta ferme est; tua istuc refert maxime; opprimemini, mihi crede, Brute, nisi prouideritis. neque enim populum semper eundem habebitis, neque senatum, neque senatus ducem. haec ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta. nihil potest esse uerius. XIV. kal. Mai.

CICERO S. D. BRVTO. 7

NOSTRAE res meliori loco uidebantur. scripta enim ad te certo scio, quae gesta sunt. Quales tibi saepe scripsi, consules tales extiterunt. Caesaris uero pueri mirifica indoles uirtutis. utinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratia regere, ac tenere possimus, quam facile adhuc tenuimus.

mus. est omnino illud difficilius: sed tamen non diffidimus. persuasum est enim adolescenti, & maxime per me, eius opera nos esse saluos, & certe, nisi is Antonium ab urbe auertisset, perijssent omnia. triduo uero, aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimam, timore quodam perculsa ciuitas tota ad te se cum coniugibus, & liberis effundebat: eadem recreata ad VII. kal. Mai. te huc uenire, quam se ad te ire, malebat. quo quidem die magnorum meorum laborum, multarumq. uigiliarum fructum cepi maximum; si modo est aliquis fructus ex solida, ueraq. gloria. nam tantae multitudinis, quantum capit urbs nostra, concursus est ad me factus. ea cum usque in Capitolium deductus, maximo clamore, atque plausu in Rostris collocatus sum. nihil est in me inane; neque enim debet: sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, glatulatioq. me commouet: propterea quod, popularem me esse in populi salute, praeclarum est Sed haec te malo ab alijs audire. Me uelim de tuis rebus, consilijsq. facias diligentissime certiorem: illudq. consideres, ne tua liberalitas dissolutior uideatur. sic sentit senatus, sic populus R. nullos umquam hostes digniores omni supplicio fuisse, quam ciues, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt. quos quidem ego omnibus sententijs ulciscor, & persequor, omnibus bonis approbantibus. tu quid de hac re sentias, tui iudicij est. ego sic sentio, trium fratrum unam, & eandem esse caussam. Consules duos, bo-

nos quidem, sed dumtaxat bonos, amisimus. Hirtius quidem in ipsa uictoria occidit, cum paucis diebus magno proelio ante uicisset. nam Pansa fugerat, uulneribus acceptis, quae ferre non potuit. reliquias hostium Brutus persequitur, & Caesar. hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonij sectam secuti sunt. itaque id S. C. plerique interpretantur etiam ad tuos sine captiuos, siue deditícios pertinere. equidem nihil desserui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem; quod ita statueram, a te cognoscere caussam eius senatum oportere. x. kal. Mai.

BRVTVS S. D. CICERONI. 8

QVANTA sim laetitia affectus, cognitis rebus Bruti nostri, & consulum, facilius est tibi existimare, quam mihi scribere. cum alia laudo, & gaudeo accidisse, tum quod Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad uictoriam adiumento. Quod scribis, trium Antoniorum unam atque eandem caussam esse; quid ego sentiam, mei iudicij esse: statuo nihil, nisi hoc; senatus aut populi R. iudicium esse de ijs ciuibus, qui pugnantes non interierunt. At hoc ipsum, inquies, inique facis, qui hostilis animi in remp. homines ciues appelles. Immo iustissime. quod enim nondum senatus censuit, nec populus R. iussit, arroganter non praeiudico, neque reuoco ad arbitrium meum. illud quidem non muto, quod ei, quem me occidere

res

res non coegit, neque crudeliter quidquam eripui, neque diſſolute quidquam remiſi; habuiq. in mea poteſtate, quoad bellum fuit. multo quidem honeſtius iudico, magisq. quod concedere poſſit reſp. miſerorum fortunam non inſectari, quam infinita tribuere potentibus, quae cupiditatem, & arrogantiam incendere poſſint. qua in re, Cicero, uir optime, ac fortiſſime, mihiq. merito & meo nomine, & reip. cariſſime, nimis credere uideris ſpei tuae, ſtatimque, ut quiſque aliquid recte fecerit, omnia dare, ac permittere: quaſi non liceat traduci ad mala conſilia corruptum largitionibus animũ. quae tua eſt humanitas, aequo animo te moneri patieris, praeſertim de communi ſalute: facies tamen, quod tibi uiſum fuerit: etiam ego, cum me docueris. nũc Cicero, nunc agendum eſt, ne fruſtra oppreſsũ eſſe Antoniũ gauiſi ſimus; neu ſemper primi cuiuſque mali excidendi cauſſa ſit, ut aliud renaſcatur illo peius. nihil iam neque opinantibus, aut patientibus nobis aduerſi euenire poteſt, in quo non cum omnium culpa, tum praecipue tua futura ſit, cuius tantã auctoritatem ſenatus ac populus R. non ſolum eſſe patitur, ſed etiam cupit, quanta maxima in libera ciuitate unius eſſe poteſt: quam tu non ſolum bene ſentiendo, ſed etiam prudenter tueri debes. prudentia porro, quae tibi ſupereſt, nulla abs te deſideratur, niſi modus in tribuendis honoribus. alia omnia ſic adſunt, ut cum quolibet antiquorum comparari poſſint tuae uirtutes. unum hoc, grato animo, libe-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

raliq. profectum, cautiorem, ac moderatiorem liberalitatem desiderat. nihil enim senatus cniquam dare debet, quo male cogitantibus exemplo, aut praesidio sit. itaque timeo, de consulatu, ne Caesar tuus altius se adscendisse putet decretis tuis, quam inde, si consul factus sit, descensurum. quod si Antonius ab alio relictum regni instrumentum occasionem regnandi habuit: quoná animo fore putas, si quis, auctore non tyranno interfecto, sed ipso senatu, putat se imperia quaelibet concupiscere posse? quare tum et facilitatem, & prouidentiam laudabo tuam, cum exploratum habere coepero, Caesarem honoribus, quos acceperit, extraordinarijs fore contentum. alienae, igitur, inquies, culpae me reum facies? prorsus alienae; si prouideri potuit, ne existeret. quod utinam inspectare possis timorem de illa meum. His litteris scriptis, te consulem factum audiuimus. tum uero incipiam proponere mihi remp. iustam, & iam suis nitentem uiribus, si istuc uidero. Filius ualet, & in Macedoniam cum equitatu praemissus est. Idibus Mai. ex castris.

CICERO S. D. BRVTO. 9

AD V. kal. Mai. cum de ijs, qui hostes iudicati sunt, bello persequendis sententiae dicerentur, dixit Seruilius etiam de Ventidio, & ut Cassius persequeretur Dolabellam. cui cum essem assensus, decreui hoc amplius, ut tu, si arbitrarere utile, exq. rep. esse, persequerere Dolabellam bello: si minus

minus id commodo reip. facere posses, siue non existimares e rep. esse, ut in ijsdem locis exercitum contineres. nihil honorificentius potuit facere senatus, quam ut tuum esset iudicium, quid tibi maxime conducere reip. uideretur. equidem sic sentio: si manum habet, si castra, si ubi consistat uspiá Dolabella; ad finem, & ad dignitatem tuam pertinere, eum persequi. De Cassii nostri copijs nihil sciebamus. neque enim ab ipso ullae litterae: neque nunciabatur quidquam, quod pro certo haberemus. quantopere autem intersit, opprimi Dolabellam, profecto intelligis; tum ut sceleris poenas persoluat; tum ne sit, quo se latronum duces ex Mutinési fuga conferant. atque hoc mihi iam ante placuisse, potes ex superioribus meis litteris recordari. quamquam tum et fugae portus erat in tuis castris, et subsidium salutis in tuo exercitu. quo magis nunc liberati, ut spero, periculis, in Dolabella opprimendo occupati esse debemus. sed haec cogitabis diligentius, statues sapienter: facies nos, quid constitueris, & quid agas, si tibi uidebitur, certiores. Ciceronem nostrum in uestrum collegium cooptari uolo. existimo omnino absentium rationem sacerdotum comitijs posse haberi. nam etiam factum est antea. Caius enim Marius, cum in Cappadocia esset, lege Domitia factus est augur: nec, quo minus id postea liceret, ulla lex sanxit. est etiam in lege Iulia, quae lex est de sacerdotijs proxima, his uerbis: Qui petit, cuius ue ratio habebitur. *aperte indi-*

cat,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

cat, posse rationem haberi etiam nõ praesentis. hac de re scripsi ad eum, ut tuo iudicio uteretur, sicut in rebus omnibus. tibi autem statuendum est de Domitio, & de Catone nostro. sed quamuis liceat absentis rationem haberi, tamen omnia sunt praesentibus faciliora. quod si statueris in Asiam tibi eundũ, nulla erit ad comitia nostros accersendi facultas. omnino, Pansa uiuo, celeriora omnia putabamus. statim enim collegam sibi surrogasset: deinde ante praetoria, sacerdotum comitia fuissent. nunc per auspicia longam moram uideo. dum enim unius erit patricius magistratus, auspicia ad patres redire non possunt. magna sane perturbatio. tu tota de re quid sentias, uelim me facias certiorem. III. non. Mai.

BRVTVS S. D. CICERONI. IO

NOLI exspectare, dum tibi gratias agam. iam pridẽ hoc ex nostra necessitudine, quae ad summam beneuolentiam peruenit, sublatum esse debet. Filius tuus a me abest. in Macedonia congrediemur. iussus est enim Ambraciam ducere equites per Thessaliam: & scripsi ad eum, ut mihi Heracleam occurreret. cum eum uidero, (quoniam nobis permittis) communiter constituemus de reditu eius ad petitionem, aut ad commendationem honoris. Tibi Glycona, medicum Pansae, qui sororem Achilleos nostri in matrimonio habet, diligentissime commendo. audimus, eum uenisse in suspicionem Torquato de morte Pansae, custodiriq. ut pa-

ricidam. nihil minus credendum est. quis enim maiorem calamitatem morte Pansae accepit? praeterea est modestus homo, & frugi, quem ne utilitas quidem uideatur impulsura fuisse ad facinus. Rogo te, & quidem ualde rogo, (nam Achilleus noster non minus, quam aequũ est, laborat) eripias eum ex custodia, conseruesque. hoc ego ad meum officium priuatarum rerum aeque, atque ullam aliam rem, pertinere arbitror. Cum has ad te scriberem litteras, ab Satrio, legato C. Trebonij, reddita est mihi epistola, a Tullio, & Deiotaro Dolabellam caesum, fugatumq. esse. graecam epistolam tibi misi Cycherei cuiusdam ad Satrium missam. Flauius noster de controuersia, quam habet cum Dyrrhachinis hereditariam, sumpsit te iudicem. rogo te, Cicero, & Flauius rogat, rem conficias. quin ei, qui Flauium fecit heredem, pecuniam debuerit ciuitas; non est dubium: neque Dirrhachini inficiantur: sed sibi donatum aes alienum a Caesare dicunt. noli pati, a necessarijs tuis necessario meo iniuriam fieri. XXII. kal. Iun. ex castris, ad imã Candauiã.

BRVTVS S. D. CICERONI II

L. BIBVLVS quam carus mihi esse debeat, nemo melius iudicare potest, quam tu, cuius tantae pro rep. contentiones, sollicitudinesq. sunt, fuerunt. itaque uel ipsius uirtus, uel nostra necessitudo debet conciliare te illi. quo minus multa mihi scribenda esse arbitror. uoluntas enim te mouere debet

debet nostra; si modo iusta est, aut pro officio necessario suscipitur. in Pansae locum petere constituit. eam nominationem a te petimus. neque coniunctiori dare beneficium, quam nos tibi sumus, neque digniorem nominare potes, quam Bibulum. De Domitio, & Appuleio quid attinet me scribere, cum ipsi per se tibi commendatissimi sint? Appuleium uero tu tua auctoritate sustinere debes. sed Appuleius in sua epistola celebrabitur. Bibulum noli dimittere ex sinu, tantum iam uirum, ex quanto, crede mihi, potest euadere, qui uestris paucorum respondeat laudibus.

CICERO S. D. BRVTO. 12

MVLTOS tibi commendo, & commendem necesse est. optimus enim quisque uir, & ciuis sequitur iudicium tuum: tibiq. omnes fortes uiri nauare operam, & studium uolunt: nec quisquam est, quin ita existimet, meam apud te & gatiam, & auctoritatem ualere plurimum: sed C. Nasennium, municipiem Suessanum, tibi ita cómendo ut neminem diligentius. Cretensi bello, Metello imperatore, octauum principem duxit: postea in re familiari occupatus fuit. hoc tempore, cum reip. partibus, tum tua excellenti dignitate cómotus, uellet per te aliquid auctoritatis assumere. forté uirum, Brute tibi cómendo, frugi hominem, et, si quid ad rem pertinet, etiam locupletem. pergratú mihi erit, si eú ita tractaris, ut merito tuo mihi gratias agere possit.

CICERO

CICERO S. D. BRVTO. 13

FVNGERER *officio, quo tu functus & in meo luctu, teq. per litteras consolarer, nisi scirem, ijs remedijs, quibus meum dolorem tu leuasses, te in tuo agere. ac uelim, facilius, quam tunc mihi, nunc tibi tute medeare. est enim alienum tanto uiro, ut es tu, quod alteri praeceperit, id ipsum facere non posse. me quidem cum rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua a nimio maerore deterruit. cum enim mollius tibi ferre uiderer, quam deceret uirum, praesertim eum, qui alios consolari soleret, accusasti me per litteras grauioribus uerbis, quam tua consuetudo ferebat. itaque iudicium tuum magni aestimans, idq. ueritus, me ipse collegi, & ea, quae didiceram, legeram, acceperam, grauiora duxi, tua auctoritate addita. Ac mihi tum Brute officio solum erat, & naturae, tibi nunc populo, & scenae, ut dicitur, seruiendum est. nam cum in te non solum exercitus tui, sed omnium ciuium, ac paene gentium conjecti oculi sint; minime decet, propter quem fortiores ceteri sumus, eum ipsum animo debilitatum uideri. quamobrem accepisti tu quidem dolorem, (id enim amisisti, cui simile in terris nihil fuit) & est dolendum in tam graui uulnere, ne id ipsum, carere omni sensu doloris, sit miserius, quam dolere: sed, ut modice, ceteris utile est, tibi necesse est. Scriberem plura, nisi ad te haec ipsa nimis multa essent. Nos te, tuumq. exercitum*

exspectamus:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

exſpectamus : ſine quo, ut reliqua ex ſententia ſuccedant, uix ſatis liberi uidemur fore. De tota rep. plura ſcribam, & fortaſſe iam certiora ijs litteris, quas Veteri noſtro cogitabam dare.

CICERO S. D. BRVTO. 14

NVLLAS adhuc à te litteras habebamus, ne famam quidem, quae declararet, te, cognita ſenatus auctoritate, in Italiam adducere exercitum: quod ut faceres, idq. maturares, magnopere deſiderabat reſp. ingraueſcit enim in dies inteſtinum malum, nec externis hoſtibus magis, quam domeſticis laboramus: qui erant omnino ab initio belli, ſed facilius frangebantur. erectior ſenatus erat, non ſententijs ſolum noſtris, ſed etiam cohortationibus excitatus. erat in ſenatu ſatis uehemens, & acer Panſa, cum in ceteros huius generis, tum maxime in ſocerum. cui conſuli non animus ab initio, non fides ad extremum defuit. bellum ad Mutinam gerebatur, nihil ut in Caeſare reprehenderes, non nulla in Hirtio. huius belli fortuna, ut in ſecundis, fluxa; ut in aduerſis, bona. erat uictrix reſp. caeſis Antonij copijs, ipſo expulſo. Bruti deinde ita multa peccata, ut quodã modo uictoria excideret è manibus. perterritos, inermes, ſaucios non ſunt noſtri duces perſecuti: datumq. Lepido tempus eſt, in quo leuitatem eius, ſaepe perſpectam, maioribus in malis experiremur. ſunt exercitus boni, ſed rudes, Bruti, & Planci. ſunt fideliſſima, & maxima

ma auxilia Gallorum. sed Caesarem, meis consilijs adhuc gubernatum, praeclara ipsum indole, admirabili q. constantia, improbissimis litteris quidam, fallacibus interpretibus, ac nuncijs impulerunt in spem certissimam consulatus. quod simul atque sensi, neque ego illum absentem litteris monere destiti, nec accusare praesentes eius necessarios, qui eius cupiditati suffragari uideantur: nec in senatu sceleratissimorum consiliorum fontes aperire dubitaui. nec uero ulla in re memini aut senatum meliorem, aut magistratus: numquam enim in honore extraordinario potentis hominis, uel potentissimi potius (quando quidem ptentia iam in ui posita est, & armis) accidit ut nemo tribunus pl. nemo alio magistratu, nemo priuatus auctor existeret. sed in hac constantia, atque uirtute, erat tamen sollicita ciuitas. illudimur enim, Brute cum militum delicijs tum imperatoris insolentia. tantum quisque in rep. posse postulat, quantum habet uirium. non ratio, non modus, non lex, non mos, non officium ualet, non iudicium, non existimatio ciuium, non posteritatis uerecundia. Haec ego multò ante prospiciens, fugiebam ex Italia, tum, cum me uestrorum adictorum fama reuocauit. incitasti uero tu me, Brute, Veliae. quamquam enim dolebam in eam me urbem ire, quam tu fugeres, qui eam liberauisset, quod mihi quoque quondam acciderat, periculo simili, casu tristiore: perrexi tamen, Romamq. perueni; nulloq. praesidio quatefeci Antonium; contraq.

eius

eius arma nefanda. praesidia, quae oblata sunt, Caesaris consilio, & auctoritate firmaui. qui si steterit idem, mihiq. paruerit, satis uidemus habituri praesidij. sin autem impiorum consilia plus ualuerint, quam nostra, aut imbecillitas aetatis non potuerit grauitatem rerum sustinere: spes omnis in te. quamobrem aduola obsecro, atque eam remp. quam uirtute, atque animi magnitudine magis, quam euentis rerum, liberasti, exitu libera. omnis omnium concursus ad te futurus est. hortare idem per litteras Cassium. spes libertatis nusquam, nisi in uestrorum castrorum praesidijs, est. firmos omnino & duces habemus ab occidente, & exercitus. hoc adolescentis praesidum equidem adhuc firmum esse confido; sed ita multi labefactant, ut, ne moueatur, interdum extimescam. Habes totum reip. statum, qui quidem tum erat, cum has litteras dabam. uelim deinceps meliora: sin aliter fuerit, quod dij omen auertant, reip. uicem dolebo, quae immortalis esse debeat. mihi quidem quantulum reliqui est?

BRVTVS S. D. CICERONI 15

VETERIS Antistij talis animus est in remp. ut non dubitem, quin & in Caesare, & Antonio se praestiturus fuerit acerimum propugnatorem communis libertatis, si occasioni potuisset occurere. nam qui in Achaia congressus, P. Dolabella milites, atque equites habente, quoduis adire periculum ex insidijs paratissimi ad omnia latronis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.3.13

maluerit, quam uideri aut coactus esse pecuniam dare, aut libenter dedisse homini nequissimo, atque improbissimo, is nobis ultro et pollicitus est, et dedit XX HS ex sua pecunia, & , quod multo carius est, se ipsum obtulit, & coniunxit. huic persuadere coepimus, ut imperator in castris remaneret, remq. publicam defenderet. statuit eundum sibi, quoniam exercitum dimisisset: statim uero rediturum ad nos confirmauit, legatione suscepta, nisi praetorum comitia habituri essent consules. nam illi ita sentienti de rep. magnopere auctor fui, ne differret tempus petitionis suae. cuius factum omnibus gratum esse debet, qui modo iudicarint hunc exercitum esse reip. tibi tanto gratius, quanto maiore animo, gloriaq. libertatem nostram defendis, & dignitatem, si contigerit nostris consilijs exitus, quem optamus, perfuncturus es. ego etiam, mi Cicero, proprie, familiariterq. te rogo, ut Veterem ames, uelisq. esse quamamplissimum. qui etsi nulla re deterreri a proposito potest, tamen excitari tuis laudibus, indulgentiaq. poterit, quo magis amplexetur, ac tueatur iudicium suum: & mihi gratissimum erit.

CICERO S. D. BRVTO. 16

Etsi daturus eram Messallae Coruino continuo litteras, tamen Veterem nostrum ad te sine litteris meis uenire nolui. Maximo in discrimine resp. Brute, uersatur; uictoresq. rursus decertare cogimur. id accidit M. Lepidi scelere, & amentia. quo tépore

cum multa propter eam curam, quam pro rep. suscepi, grauiter ferrem, tum nihil tuli grauius, quam me non posse matris tuae precibus cedere, non sororis. nam tibi, quod mihi plurimi est, facile me satisfacturum arbitrabar. nullo enim modo poterat caussa Lepidi distingui ab Antonio, omniumq. iudicio etiam durior erat, quod, cum honoribus amplissimis a senatu esset Lepidus ornatus, tum etiam paucis ante diebus praeclaras litteras ad senatum misisset, repente non solum recepit reliquias hostiũ, sed bellum accerrimum terra, mariq. gerit: cuius exitus qui futurus sit, incertum est. ita, cum rogamur, ut misericordiam liberis eius impertiamus, nihil affertur, quo minus summa supplicia, si, quod Iuppiter omen auertat, pater puerorum uicerit, sub eunda nobis sint. Nec uero me fugit, quam sit acerbum, parentum scelera filiorum poenis lui: sed hoc praeclare legibus comparatum est, ut caritas liberorum amiciores parentes reip. redderet. itaque Lepidus crudelis in liberos, non is, qui Lepidum hostem iudicat. atque ille, si, armis positis, de ui damnatus esset; quo in iudicio certe defensionem non haberet: eandem calamitatem subirent liberi, bonis publicatis. quamquam, quod tua mater, & soror deprecatur pro pueris, id ipsum, & multa alia crudeliora nobis omnibus Lepidus, Antonius, & reliqui hostes denunciant. itaque maximá spem hoc tempore habemus in te, atque exercitu tuo. cum ad reip. summam, tum ad gloriam, & dignitatem

tatem

tatem tuam uehementer pertinet, te in Italiam, ut ante ſcripſi, uenire quamprimum: eget enim uehementer tum uiribus tuis, tum etiam conſilio reſp. Veterem pro eius erga te beneuolentia, ſingulariq. officio libēter ex tuis litteris complexus ſum; eumq. cum tui, tum reip. ſtudioſiſſimum, amantiſſimumq. cognoui. Ciceronem meum propediem, ut ſpero, uidebo. tecum enim illum, & te in Italiam celeriter eſſe uenturum confido.

BRVTVS S. D. CICERONI. 17

De M. Lepido uereri me cogit reliquorum timor. qui ſi eripuerit ſe nobis; quod, uelim, temere, atque iniurioſe de illo ſuſpicati ſint homines: oro atque obſecro te Cicero, neceſſitudinem noſtram, tuamq. in me beneuolentiam obteſtans, ſororis meae liberos obliuiſcaris eſſe Lepidi filios, meq. his in patris locum ſucceſiſſe exiſtimes. hoc ſi a te impetro, nihil profecto dubitabis pro his ſuſcipere. aliter alij cum ſuis uiuunt: nihil ego poſſum in ſororis meae liberis facere, quo poſſit expleri uoluntas mea, aut officium. quid uero aut mihi tribuere boni poſſunt; ſi modo digni ſumus, quibus aliquid tribuatur; aut ego matri, ac ſorori, puerisq. illis praeſtaturus ſum, ſi nihil ualuerit apud te, reliquumq. ſenatum contra patrem Lepidum Brutus auunculus? ſcribere multa ad te neque poſſum prae ſollicitudine, ac ſtomacho, neque debeo. nam ſi in tanta re, tamq. neceſſaria uerbis mihi opus eſt ad

te excitandum, & confirmandum; nulla spes est, facturum te, quod uolo, & quod oportet. quare noli exspectare longas preces: intuere me ipsum, qui hoc a te uel a Cicerone coniunctissimo homine, priuatim, uel a consulari, tali uiro, remota necessitudine priuata, debeo impetrare. quid sis facturus, uelim mihi quamprimum rescribas. Kal. Quinct. ex castris.

CICERO S. D. BRVTO. 18

BREVES tuae litterae: breues, dico? immo nullae. tribus ne uersiculis his temporibus Brutus ad me? nihil scripsissem potius. & requiris meas. quis umquam ad te tuorum sine meis uenit? quae autem epistola non pondus habuit? quae si ad te perlatae non sunt, ne domesticas quidem tuas perlatas arbitror. Ciceroni scribis te longiorem daturum epistolam. recte id quidem: sed haec quoque debuit esse plenior. ego autem, cum ad me de Ciceronis abs te discessu scripsisses, statim extrusi tabellarios, litterasq. ad Ciceronem, ut, etiam si in Italiam uenisset, ad te rediret. nihil enim mihi iucundius, nihil illi honestius. quamquam aliquoties ei scripserã, sacerdotum comitia mea summa contentione in alterum annum esse reiecta; quod ego cum Ciceronis caussa elaboraui, tum Domitij, Catonis, Lentuli, Bibulorum: quod ad te etiam scripseram. sed uidelicet, cum illam pusillam epistolam tuam ad me dabas, non dum erat tibi id notum. quare omni studio

liber.

ate, mi Brute, contendo; ut Ciceronem meum ne dimittas, tecumq. adducas. quod ipsum, si remp. cui susceptus es, respicis, tibi iam iamq. faciendum est. renatum enim bellum est, idq. non paruo scelere Lepidi. exercitus autem Caesaris, qui erat optimus, non modo nihil prodest, sed etiam cogit exercitum tuum flagitari: qui si Italiam attigerit; erit ciuis nemo, quem quidem ciuem appellari fas sit, qui se non in tua castra conferat. etsi Brutum praeclare cum Planco coniunctum habemus. sed non ignoras, quam sint incerti animi hominum, & infecti partibus, & exitus proeliorum. quin etiam, si, ut spero, uicerimus, tamen magnam gubernationem tui consilij, tuaeq. auctoritatis res desiderabit. subueni igitur per deos; idq. quamprimum; tibiq. persuade, non te idibus Martijs, quibus seruitutem a tuis ciuibus repulisti, plus profuisse patriae, quam, si mature ueneris, profuturum. 17. id. Quinct.

CICERO S. D. BRVTO. 19

Messallam habes: quibus igitur litteris tam accurate scriptis assequi possum, subtilius ut explicem, quae gerantur, quaeq. sint in rep. quam tibi is exponet, qui & optime omnia nouit, & elegantissime expedire, & deferre ad te potest? caue enim existimes, Brute, (quamquam non necesse est ea me ad te, quae tibi nota sunt scribere: sed tamen tantam omnium laudum excellentiam non queo si-